ANKARA
HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ANADOLU SELÇUKLU VE BEYLİKLER DÖNEMİ TÜRK TEZHİP SANATINDA RUMİ MOTİF ANALİZLERİ VE GÜNCEL YORUMLAMALARI (XIII.-XIV. YÜZYILLAR)

Burcu ER

Tez Danışmanı

Prof. Aysen SOYSALDI

SANATTA YETERLİK

GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ANASANAT DALI

TEMMUZ 2023

ankara
HBM

ANADOLU SELÇUKLU VE BEYLİKLER DÖNEMİ TÜRK TEZHİP SANATINDA RUMİ MOTİF ANALİZLERİ VE GÜNCEL YORUMLAMALARI (XIII.-XIV. YÜZYILLAR)

Burcu ER

SANATTA YETERLİK
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ANASANAT DALI

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TEMMUZ 2023

ETİK BEYAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çevresinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etikve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Burcu ER

14/07/2023

TEZ ONAY SAYFASI

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Geleneksel Türk Sanatları Anasanat Dalı öğrencisi Burcu ER tarafından hazırlanan Anadolu Selçuklu Ve Beylikler Dönemi Türk Tezhip Sanatında Rumi Motif Analizleri Ve Güncel Yorumlamaları (XIII.-XIV. Yüzyıllar) Başlıklı tez çalışması 14/07/2023 tarih ve saatinde yapılan tez savunma sınavında aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile SANATTA YETERLİK olarak **KABUL** edilmiştir.

	Kabul	**Ret**
Başkan (Unvan/Ad-Soyad/Kurum): Prof. Dr. Ruhi Konak	■	☐
Danışman (Unvan/Ad-Soyad/Kurum): Prof. Aysen SOYSALDI	■	☐
Üye (Unvan/Ad-Soyad/Kurum): Prof. Dr. Hürrem Sinem Şanlı	■	☐
Üye (Unvan/Ad-Soyad/Kurum): Doç. Dr. Pınar Toktaş	■	☐
Üye (Unvan/Ad-Soyad/Kurum): Doç. Dr. Hüseyin Elitok	■	☐

Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemi Türk Tezhip Sanatında Rumi Motif Analizleri ve Güncel Yorumlamaları (XIII.-XIV. Yüzyıllar)
(Sanatta Yeterlik Tezi)

Burcu ER

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Temmuz 2023

ÖZET

Türk süsleme sanatları için temel motif gruplarından biri olan rumi motif, Türk tezhip sanatında da ayrı bir yere sahip olmuş ve yoğun bir şekilde uygulanmıştır. Türk sanatları için böylesine önemli olan rumi motifinin gelişimini görmek için uygulandığı döneme göre analizini yapıp çeşitlerini tipolojik olarak sınıflandırmak araştırmanın yapılma ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Araştırmada tarama modelinde betimleme yapılmış ve uygulama modelinde özgün eser çalışılmıştır. Çalışma kapsamında; XIII. yüzyıl Anadolu Selçuklu ve XIV. yüzyıl Beylikler Dönemine ait toplam 15 adet yazma eser incelenmiş, bunlar içinden rumi motiflerinin yoğun ve farklı olduğu toplam 89 tezhipli sayfa inceleme kapsamına alınmıştır. İnceleme kapsamına alınan eserler, araştırmaya konu olan "yazma eser tezhiplerindeki rumi motifinin" dönem özelliklerini geniş açıdan yansıtabilmesi için Türkiye'nin çeşitli bölgelerindeki müze ve el yazma kütüphanelerinden seçilmiş ve detaylı tanıtımları eser inceleme formunda verilmiştir. Araştırma kapsamına alınan tezhipli sayfalar bizzat araştırmacı tarafından çizilmiş ve eser inceleme formunda verilmiştir. İncelenen bütün sayfalardan çıkarılan rumi motifleri toplu bir çizelgeye, çeşitlerine uygun yerleştirilmiş ve her bir çizelgedeki rumi motifi verileri genel olarak yüzdelik hesaplaması ile çözümlenerek elde edilen bilgiler doğrultusunda değerlendirilip yorumlanmıştır. Ayrıca kendi aralarında, çağdaşlarıyla ve farklı sanat dallarındaki rumi motifleriyle değerlendirmeye alınıp karşılaştırılmıştır. Her iki dönemde özellikle "yalın, kanatlı ve sencide" rumilerin hem çeşitlilik yönünden hem de form olarak oldukça zengin olduğu görülmüştür. Dal üstü süslemelerinin oldukça zengin olduğu ancak Anadolu Selçuklu dönemi dal üstü süslemelerinin biraz daha fazla çeşitliliğe sahip olduğu belirlenmiştir. Ancak özellikle ortabağ ve tepeliklerde iki dönemde de bu zenginliğe rastlanmamıştır. Bunlara ek olarak Beylikler Dönemi rumi motiflerinde Memlük etkisi tespit edilmiştir. XIII. ve XIV. yüzyıl Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemine tarihlendirilen rumi motiflerinden yola çıkarak üç klasik usulde serbest tasarım ve uygulaması, iki klasik usulde serbest tasarım taslağı güncel eser yorumu olarak ortaya konmuştur.

Bilim Kodu	:	41107
Anahtar Kelimeler	:	Anadolu Selçuklu Dönemi, Beylikler Dönemi, Yazma eser, Tezhip, Rumi motifi.
Sayfa Adedi	:	803
Tez Danışmanı	:	Prof. Aysen SOYSALDI

Rumi Motif Analysis And Contemporary Interpretations İn Turkish Illumination Art İn Anatolian Seljuq And Beylik Period (13th And 14th Centuries)

(Proficiency in Art Thesis)

Burcu ER

ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY

THE INSTITUTE OF GRADUATE INSTITUTE

July 2023

ABSTRACT

The rumi motif, one of the basic motif groups for Turkish decorative arts, has also had a special place in Turkish illumination art and has been applied intensively. It has also had a special place in Turkish illumination art and has been extensively applied. In order to see the development of the rumi motif, which is so important for Turkish arts, analyzing it according to the period in which it was applied and classifying its varieties typologically revealed the need for research. In the current study, the description was made in the scanning model and the application model was studied. Within the scope of research; a total of 15 manuscripts belonging to the XIII. century Anatolian Seljuk and XIV. century Beylik period were examined and a total of 89 illuminated pages, among which rumi motifs were intense and different, were included. The works included in the study were selected from museums and manuscript libraries in various regions of Turkey in order to reflect the period characteristics of the "rumi motif in manuscript illumination", which is the subject of the research, and their detailed introductions were given in the work review form. The illuminated pages included in the research were drawn by the researcher herself and given in the work review form. The rumi motifs extracted from all the examined pages were placed in a collective chart, in accordance with their types, and the rumi motif data in each chart were evaluated and interpreted in accordance with the information obtained by calculating the percentages in general. In addition, they were evaluated and compared among themselves, with their era and rumi motifs in different branches of art. In both periods, it was observed that especially “yalın, kanatlı ve sencide” rumis were quite rich both in terms of diversity and form. It has been explored that the ornaments on the branches are quite rich, but the ornaments on the branches of the Anatolian Seljuk period have a little more variety. However, this richness was not found in both periods, especially in Ortabağ and Tepelik. In addition to these Mamaluke influence has been identified in the rumi motifs of the Beylik period. XIII. and XIV. Based on rumi motifs dated back to the 17th Century Anatolian Seljuks and Beylik period, free design and its application in three classical styles and free design drafts in two classical styles are presented as contemporary work interpretations. Anatolian Seljuk period, Beylik period, manuscript, illumination, rumi motif.

Science Code	:	41107
Key Words	:	Anatolian Seljuk Period, Beylik Period, Manuscript, İllumination, Rumi motifi.
Page Number	:	803
Supervisor	:	Prof. Aysen SOYSALDI

TEŞEKKÜR

Tez konumun seçimi ve tezimin her safhasında destek ve emeklerini esirgemeyen, bilgi ve tecrübeleriyle daima yanımda olan, öğrencisi olmaktan her zaman gurur duyacağım, meslek sevgisi ve sabrıyla bana örnek olan çok kıymetli saygıdeğer danışman hocam Prof. Aysen SOYSALDI'ya çok teşekkür ederim.

Tezin başlangıç aşamasından sonuna dek manevi desteği, bilgi birikimi ve engin tecrübesinden faydalandığım kıymetli hocam Öğr. Gör. Asiye Kafalıer Dönmez'e teşekkürü borç bilirim.

Tez çalışmamda kaynak, bilgi birikimi ve manevi desteğini her daim hissettiğim saygıdeğer hocam Doç. Dr. Pınar TOKTAŞ'a teşekkürü borç bilirim.

Ayrıca manevi desteklerini her daim üzerimde hissettiğim saygıdeğer bölüm hocalarım Prof. Dr. Hürrem Sinem ŞANLI'ya, Dr. Öğr. Üyesi Bilge KARAÖZ'e, Öğr. Gör. Özlem ÇAL'a ve bu zorlu süreci beraber geçirdiğimiz değerli çalışma arkadaşlarım Arş. Gör. Hatice ELVER'e, Arş. Gör. Aslı Seda AKBAŞ'a, Arş. Gör. Meltem GÖKSEL KABALCI'ya, Arş. Gör. Gözde KEMER GÜRSOY'a, Arş. Gör. Samet BEDER'e teşekkürü borç bilirim.

Tez başlangıç aşamasında bilgi birikiminden faydalandığım saygıdeğer hocam Doç. Dr. Hüseyin ELİTOK'a teşekkürü borç bilirim.

Akademik yolda beni destekleyip bu yolda ilerlememdeki en büyük destekçim, hayat yolundaki öğretmenim biricik kıymetli annem'e, desteğini her daim hissettiğim sevgili babam'a, maddi manevi her zaman yanımda olan kardeşlerime, tez sürecimde doğan ve gönül dünyama renk katan biricik yeğenim Kağan'a teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET iv

ABSTRACT v

TEŞEKKÜR vi

İÇİNDEKİLER vii

ÇİZELGELER LİSTESİ ix

RESİMLER LİSTESİ x

ÇİZİM LİSTESİ xli

KISALTMALAR lxxii

1. GİRİŞ 1

2. YÖNTEM 5

2.1. Kuramsal Çerçeve 5

2.2. Varsayımlar 5

2.3. Kapsam ve Sınırlılıklar 5

2.4. Veri Toplama Tekniği 7

2.5. Verilerin Analizi 8

3. RUMİ MOTİFİN TANIMI, KÖKENİ VE TARİHSEL GELİŞİMİ 11

3.1. Rumi Motifin Tanımı ve Kökeni 11

3.2. İslam Sonrası Rumi Motifinin Tarihi Gelişimi 16

3.2.1. IX.-XIV. Yüzyıl Türk Devletlerinde Rumi Motifi 16

3.2.2. XV-XVII. Yüzyıl Osmanlı Dönemi El Yazmalarında Rumi Motifi 48

3.2.3. Batılılaşma ve Cumhuriyet Dönemi El Yazmalarında Rumi Motifi 56

4. XIII.-XIV. YÜZYILLARDA ANADOLU EL YAZMALARINDAKİ TEZHİP SANATI 59

5. RUMİ MOTİFİN TEKNİK ÇİZİMİ VE ÇEŞİTLERİ 65

5.1. Rumi Motifinin Teknik Çizimi 65

5.2. Rumi Motif Çeşitleri 67

5.2.1. Yalın Rumi 67

5.1.4. Sarılma Rumi 68

5.1.5. Dendanlı (dilimli) Rumi 69

5.1.6. Hurde Rumi 70

5.1.7. İşlemeli Rumi 71

6. BULGULAR VE YORUM 73

6.1. Eser İnceleme Formu 73

6.2. Araştırma Kapsamındaki Rumi Motif Analizleri 526

6.2.1. XIII. Yüzyıl Anadolu Selçuklu Dönemi Yazma Eser Tezyinatında Ele Alınan Tezhipli Sayfaların Rumi Motif Analizleri 527

6.2.3. XIII.- XIV. Yy. Anadolu Selçuklu Dönemi ve Beylikler Dönemi Yazma Eser Tezyinatında Ele Alınan Tezhipli Sayfaların Rumi Motif Analizlerinin Yorumlanması 725

6.3. XIII. ve XIV. Yüzyıl Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemi Yazma Eser Tezyinatında Ele Alınan Tezhipli Sayfaların Rumi Motif Değerlendirme ve Karşılaştırılması 726

7. GÜNCEL YORUMLAMALAR 763

7.1. Dönemi Yansıtan Tasarımlar 763

7.1.1. Eser 1- “Yansıma” 763

7.1.2. Eser2- “Mihrap” 773

7.1.3. Eser 3- “Döngü” 778

7.2. Tasavvuf KonuluTasarımlar 783

7.2.1. Eser4- “Bir sanatçının eskiz kâğıdı; “Sarık” 784

7.2.2. Eser 5- “Bir sanatçının eskiz kâğıdı; “Kapı” 785

8. SONUÇ VE ÖNERİLER 787

8.1. Sonuç 787

8.2. Öneriler 794

KAYNAKLAR 797

ÖZGEÇMİŞ 803

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 6.1. Yalın rumi motiflerinin incelenen eser sayfalarına göre dağılımı. 546

Çizelge 6.2. Kanatlı rumi motiflerinin incelenen eser sayfalarına göre dağılımı. ... 572

Çizelge 6.3. Sencide rumi motiflerinin incelenen eser sayfalarına göre dağılımı. .. 592

Çizelge 6.4. Tepelik motiflerinin incelenen eser sayfalarına göre dağılımı. 606

Çizelge 6.5. Ortabağ motiflerinin incelenen eser sayfalarına göre dağılımı. 615

Çizelge 6.6. Dal Üstü süslemelerin (agraf, salyangoz vb.) incelenen eser sayfalarına göre dağılımı. 634

Çizelge 6.7. Yalın rumi motiflerinin incelenen eser sayfalarına göre dağılımı. 653

Çizelge 6.8. Kanatlı rumi motiflerinin incelenen eser sayfalarına göre dağılımı. ... 675

Çizelge 6.9. Sencide rumi motiflerinin incelenen eser sayfalarına göre dağılımı. .. 694

Çizelge 6.10. Tepelik motiflerinin incelenen eser sayfalarına göre dağılımı. 703

Çizelge 6.11. Ortabağ motiflerinin incelenen eser sayfalarına göre dağılımı. 710

Çizelge 6.12. Dal üstü detayların (agraf, salyangoz vb.) incelenen eser sayfalarına göre dağılımı. 724

RESİMLER LİSTESİ

Resim 3.1. Kara Hoça ve Bezeklik duvar resmi, ejderha ve rûmi motifleri, MS. VIII-IX. yy. (Üçer, 2019:78). 18

Resim 3.2. Özkent, Celaleddin Türbesinden rumi bordür detayı (Aslanapa, 2017:36). 19

Resim 3.3. Özkent, Muhammed bin Nasr Türbesinin kitabe detayı (Aslanapa, 2017:37). 19

Resim 3.4. Hive Ulu Camii'ndeki Sütunların Genel Görünümü (Rustamova, 2019:180). 19

Resim 3.5. Hive Ulu Camii'ndeki Sütunun Yazısı ve Bezemeleri (Rustamova, 2019:177). 20

Resim 3.6. Karahanlılara ait Karşı kentinde bulunan caminin tuğla pano bezeme parçası (Rustamova, 2019:127). 20

Resim 3.7. Sultan Mesud III. Minaresi, Gazne (url.1) 21

Resim 3.8. Kazvin Mescid-i Cumasının (1113 -1119) köşk mescidinden alçı ve tuğla bezeme örneği (Öney, 1977:95). 22

Resim 3.9. Kazvin Mescid-i Cumasının (1113 -1119) köşk mescidinden alçı ve tuğla bezeme detayı (Öney, 1977:95). 22

Resim 3.10. Ardistan Mescid-i Cumasından alçı mihrabı (1158-1160) İsfahan (Öney, 1977:95). 22

Resim 3.11. Ardistan Mescid-i Cumasından alçı mihrabı (1158-1160) bezeme detayı (Öney, 1977:95). 22

Resim 3.12. Tahtta Oturan Hükümdar ve Maiyeti Tasvirli Pano, İran, muhtemelen Rey yakınları, XII. Yüzyılın ikinci yarısı, Alçı; kalıplama, oyma, boyama, Philadelphia Museum of Art, satın alma, 1929 (1929-69-1), (Gökyaran, 2022:76). 23

Resim 3.13. Fotoğraf Tahtta Oturan Hükümdar ve Maiyeti Tasvirli Pano, rumi bezeme detayı (Gökyaran, 2022:76). 23

Resim 3.14. Şarap Şiirli Kupa, İran, X. Yüzyılın ikinci yarısı- XI. Yüzyıl Gümüş; ateşte yaldızlama, çekiçleme, çalma, The Metropolitan Museum of Art, New York, Harris Brisbane Dick Fund, 1964 (64.133.2), (Gökyaran, 2022:127). 23

Resim 3.15. Şarap Şiirli Kupa Rumi bezeme Detaylar (Gökyaran, 2022:127). 23

Resim 3.16. Kuş Tepelikli ve Burç Tasvirli Kutu, İran veya Afganistan, Horasan, XII. yüzyıl sonu- XIII. Yüzyıl başı, pirinç veya dörtlü alaşım; döküm, kazıma, gümüş ve bakır kakma, savat, Nasser D. Khalili Collection of İslamic Art, Londra (MTW 1266) (Gökyaran, 2022:202). 24

Resim 3.17. Kuş Tepelikli ve Burç Tasvirli Kutu bezeme detayı (Gökyaran, 2022:202). 24

Resim 3.18. Çevgan Oyuncusu Figürlü Tabak, İran, muhtemelen Kaşan, H. 604/M. 1208 Fritli hamur; opak beyaz sır, lüster boyama, Vivtoria and Albert Museum, Londra, National Art Collections Fund ve Bryan Bequest desteğiyle satın alma (C.51- 1952) (Gökyaran, 2022:149) 24

Resim 3.19. Çevgan Oyuncusu Figürlü Tabak detayı (Gökyaran, 2022:149). 24

Resim 3.20. Tepelikli Sanduka, İran, XI.-XII. yüzyıl, Ahşap Royal Ontario Museum, Toronto (974.68.1), (Gökyaran, 2022:294). 25

Resim 3.21. Tepelikli Sanduka Üstten Görünüşü (Gökyaran, 2022:294)..... 25

Resim 3.22. Kaftan, İran, XI, XII. yüzyıl, İpek; atkı yüzlü birleşik dimi örgü, Sarikhani Collection, Birleşik Krallık (I.TXT.1021), (Gökyaran, 2022:95). 26

Resim 3.23. Kaftan bezeme detayı (Gökyaran, 2022:95). 26

Resim 3.24. Divriği Ulu Camii (1228-1229), kuzey taçkapısı, Fotoğraf: Ara Güler, (Kuban, 2001:14). 28

Resim 3.25. Divriği Ulu Camii (1228-1229), kuzey taçkapısı bezeme detayı (Kuban, 2001:116). 28

Resim 3.26. Divriği Ulu Camii (1228-1229), kuzey taç kapısı rumi motif detayı (Kuban, 2001:116). 29

Resim 3.27. Divriği Ulu Camii (1228-1229), kuzey taçkapısı rumi motif detayı (Kuban, 2001:116). 29

Resim 3.28. Divriği Ulu Camii (1228-1229), kuzey taçkapısı rumi motif detayı (Kuban, 2001:116). 30

Resim 3.29. Divriği Ulu Camii (1228-1229), batı taç kapısı, niş kemeri (Kuban, 2001:142). 30

Resim 3.30. Divriği Ulu Camii (1228-1229), batı taç kapısı, niş kemeri rumi motif detayı (Kuban, 2001:142)..... 31

Resim 3.31. Konya Beyşehir Eşrefoğlu Camii (1296-1299) taç kapı (Çilek, 2020:76). 31

Resim 3.32. Eşrefoğlu Camii (1296-1299) taç kapı birinci bordür görünümü (Çilek, 2020:80). 32

Resim 3.33. Eşrefoğlu Camii (1296-1299) taç kapı ikinci bordür görünümü (Çilek, 2020:82). 32

Resim 3.34. Eşrefoğlu Camii (1296-1299) mukarnastaki rumili desen (Çilek, 2020:108). 33

Resim 3.35. Rumi bezemeli Ahlat mezar taşı örneği (Kanbarova, 2015:35). 33

Resim 3.36. Rumi bezemeli Ahlat mezar taşı örneği detayı (Url 2) 33

Resim 3.37. Rumi bezemeli Ahlat mezar taşı örneği (Kilinç, 2019:34). 34

Resim 3.38. Rumi bezemeli Ahlat mezar taşı, rumi bezeme detayı (Kilinç, 2019:34). 34

Resim 3.39. Eşrefoğlu Camii (1296-1299) tavan süslemeleri (Çilek, 2020:118). 34

Resim 3.40. Eşrefoğlu Camii (1296-1299) Tavan süslemeleri, rumi motif detayı (Çilek, 2020:118). 34

Resim 3.41. Şamdan, Anadolu, XIII. Yüzyıl sonu-XIV. Yüzyıl, pirinç; kazıma, gümüş ve altın kakma, Museo Civico Medievale, Bologna (2092), (Gökyaran, 2022:88). 35

Resim 3.42. Şamdan, bezeme detayı, (Gökyaran, 2022:88). 35

Resim 3.43. I. Alaeddin Keykubad'ın ismini taşıyan kumaş parçaları, Anadolu, XIII. yüzyılın ikinci çeyreği ipek, altın iplik; atkı yüzlü birleşik dimi örgü, Musée des Tissus et Musée des Arts Décoratifs de Lyon (23475), (Gökyaran, 2022:55). 35

Resim 3.44. I. Alaeddin Keykubad'ın ismini taşıyan kumaş parçası bezeme detayı (Gökyaran, 2022:56). 35

Resim 3.45. Çift başlı kartal ve iki yanında ejder başları tasvirli kumaş parçası, Anadolu, XIII. yüzyıl, ipek ve altın; atkı yüzlü birleşik dimi örgü (samit), Kunstgewerbemuseum, Staatliche Museen zu Berlin (1881,475), (Gökyaran, 2022:240). 36

Resim 3.46. Çift başlı kartal ve iki yanında ejder başları tasvirli kumaş parçası, rumi motif detayı (Gökyaran, 2022:240). 36

Resim 3.47. Kubad Abad, Büyük Saray, Karatay (Arık 2000:91). 36

Resim 3.48. Tokat Gök Medrese, eyvan bordür detayı (Arık ve Arık, 2007:144). ... 37

Resim 3.49. Sahip Ata ailesi türbesi eyvan kemerinde yer alan kabara örneği (Erdemir, 2018:301) 37

Resim 3.50. Sahip Ata ailesi türbesi eyvan kemerinde yer alan kabara çizimi (Erdemir, 2018:301) 37

Resim 3.51. Konya, Karaman İmaret Camii kapı kanadı (XIII.yüzyıl), Türk-İslâm Eserleri Müzesi- İstanbul (Öney, 1977:69) 37

Resim 3.52. Varka ve Gülşâh, XIII. Yüzyılın I. Çeyreği, Konya, TSMK, Hazine 841, 21a. (Sahafıasl, 2020:476). 38

Resim 3.53. Varka ve Gülşâh, XIII. Yüzyılın I. Çeyreği, Konya, TSMK, Hazine 841, 37b. (Sahafıasl, 2020:476). 38

Resim 3.54. TİEM. 437, v.1a Mushaf- ı Şerif (1280) zahriye sayfası (TİEM, 2020). 38

Resim 3.55. TİEM. 437, v.1a Mushaf-ı Şerif (1280) zahriye sayfası detay (TİEM, 2020) 38

Resim 3.56. TİEM. 437, v.3a Mushaf-ı Şerif (1280) serlevha sayfası (TİEM, 2020). 39

Resim 3.57. TİEM. 437, v.3a Mushaf-ı Şerif (1280) serlevha bezeme detayı (TİEM, 2020) 39

Resim 3.58. SK. Ayasofya 2442, v.1b-2a (SK, 2020). 39

Resim 3.59. SK. Ayasofya 2442, v. 2a. levha tezhibi bezeme detayı (SK, 2020). 40

Resim 3.60. SK. Ayasofya 2442, v.1b taç formu bezeme detayı (SK, 2020). 40

Resim 3.61. Niğde, Hüdavend Hatun Kümbeti (1312) (Özel, Tarihsiz: 244). 42

Resim 3.62. Niğde, Hüdavend Hatun Kümbeti (1312) rumi bezeme detayı (URL 3). 42

Resim 3.63. Niğde, Hüdavend Hatun Kümbeti (1312) rumi bezeme detayı (URL 3). 42

Resim 3.64. Amasya Şifahanesi (Bîmârhane) (1308-1309) Kapısı ve rumi bezeme detayı (Özel, tarihsiz: 185). 43

Resim 3.65. Ürgüp Damsaköy Taşkın Paşa Camii mihrabı, bulunduğu yer: Ankara Etnografya Müzesi (1350) (Özel, tarihsiz). 43

Resim 3.66. Ürgüp Damsaköy Taşkın Paşa Camisi kapısından detaylar (URL 4). 44

Resim 3.67. Kastamonu, Kasabaköy Camii, Mahmut Bey Camii (1366) ahşap kapısı (Yaylacıoğlu, 2010:41) 44

Resim 3.68. Kastamonu, Kasabaköy Camii, Mahmut Bey Camii (1366) ahşap kapısı, rumi bezeme detayı (Yaylacıoğlu, 2010:42). 45

Resim 3.69. Kastamonu, Kasabaköy Camii, Mahmut Bey Camii (1366) ahşap kapısı, rumi bezeme detayı (Yaylacıoğlu, 2010:44). 45

Resim 3.70. Kastamonu, Kasabaköy Camii, Mahmut Bey Camii (1366) ahşap kapısı, rumi bezeme detayı (Yaylacıoğlu, 2010:44). 46

Resim 3.71. Kastamonu, Kasabaköy Camii, Mahmut Bey Camii (1366) harim, mahfil, kiriş araları, süsleme detayı (Yaylacıoğlu, 2010:58). 46

Resim 3.72. Kastamonu, Kasabaköy Camii, Mahmut Bey Camii (1366) harim, mahfil, kiriş araları, süsleme detayı (Yaylacıoğlu, 2010:58). 46

Resim 3.73. Bursa Yeşil Camii (1419-1420) müezzin mahfili örneği (Alkan, 2013:245). 47

Resim 3.74. Bursa Yeşil Camii (1419-1420) mihrap çini detayı (Alkan, 2013:251). 47

Resim 3.75. 1367-1368 tarihli, KMM 68 (KMM, 2020). 48

Resim 3.76. 1367-1368 tarihli KMM 68 detay (KMM, 2020). 48

Resim 3.77. SK, Süleymaniye 1025, v.1b, zahriye tezhibi (Aşıcı, 2007:110). 50

Resim 3.78. SK, Ayasofya 1692, v. 1b, zahriye tezhibi (Aşıcı, 2007:180). 50

Resim 3.79. SK, Süleymaniye 1025, v. 2b, unvân tezhibi (Aşıcı, 2007:114). 50

Resim 3.80. Hattat Şeyh Hamdullah Tarafından II. Bayezit için yazılmış Kuran-ı Kerimin (1496) zahriye sayfası, TSMK. EH. 72, v. 2a (Özel, Tarihsiz:319). 51

Resim 3.81. TİEM. 402, v. 1b-2a, 1494 (Küpeli, 2007:117). 52

Resim 3.82. TSMK. A.5, v. 370 b, 1503–4 (Küpeli, 2007:287). 52

Resim 3.83. İÜK A.6566 s473, Mushaf-ı Şerif 1523-24, hatime sayfası (Kılıç, 2021:110). 53

Resim 3.84. İÜK A.6566 s 474, Mushaf-ı Şerif 1523-24, ketebe sayfası (Kılıç, 2021:114). 54

Resim 3.85. TSMK YY 999 Serlevha sayfası, Mushaf-ı Şerif (1546) (Kılıç, 2021:192). 54

Resim 3.86. SK, Fazıl Ahmed Paşa, Envanter No: 00003, Mushaf-ı Şerif (1617), serlevha sayfası (Taş, 2022:50). 55

Resim 3.87. SK, Nuri Arlasez, Envanter No: 00131, Mushaf-ı Şerif (1660), serlevha sayfası (Taş, 2022:94). 56

Resim 3.88. SK, Nuri Arlasez, Envanter No: 00131, Mushaf-ı Şerif (1660), serlevha sayfası bezeme detayı (Taş, 2022:94). 56

Resim 3.89. TİEM 372 (Kılıç, 2021: 33) 58

Resim 3.90. VGM (Vakıflar Genel Müdürlüğü) 54 Envater Numaralı 3. vakfiyenin (1739-1743) son sayfası (Elitok, 2014: 145)..... 58

Resim 4.1. KMM. 51, v.1b zahriye sayfası (KMM, 2021). 62

Resim 4.2. KMM. 51, v.1b "dörtlü sarmal rumi" örneği (Algaç, 2000:202) detayı (KMM, 2021). 62

Resim 5.1. TİEM 446 v.1b 1363, Zahriye Sayfası detayı. 67

Resim 5.2. Sarılma rumi örnek (İrteş, 2021: 229). 68

Resim 5.3. Dendanlı rumi motifine örnek (İrteş, 2021:189). 69

Resim 5.4. S.K. Turhan Valide Sultan 48, 870/1465, v.1a, Edirne (Küpeli, 2007: 28). 70

Resim 5.5. S.K. Turhan Valide Sultan 48, 870/1465, v.1a, Edirne, hurde rumi detay (Küpeli, 2007: 28). 70

Resim 5.6. İşlemeli rumi örnek (İrteş, 2021: 242). 71

Resim 6.1. SK. Fatih 315, v.1b-2a, levha tezhibi (SK, 2020). 75

Resim 6.2. SK. Fatih 315, v.2a, levha tezhibi detayı (SK, 2020). 77

Resim 6.2.a. SK. Fatih 315, v. 2a, zencerek detayı (SK, 2020). 78

Resim 6.2.b. SK. Fatih 315, v. 2a, bordür detayı (SK, 2020). 78

Resim 6.2.c. SK. Fatih 315, v. 2a, gül detayı (SK, 2020). 79

Resim 6.2.d. SK. Fatih 315, v.2a, gül detayı (SK, 2020). 79

Resim 6.3. SK. Ayasofya 2984, v.1a, zahriye sayfası (SK, 2020). 81

Resim 6.4. SK. Ayasofya 2984, v.1a, zahriye sayfası detayı (SK, 2020). 83

Resim 6.4.a. SK. Ayasofya 2984, v.1a, bordür detayı (SK, 2020). 84

Resim 6.5. SK. Ayasofya 2984, v.1b-2a, serlevha sayfası (SK, 2020). 85

Resim 6.6. SK. Ayasofya 2984, v.1b, serlevha sayfası detayı (SK, 2020). 87

Resim 6.6.a. SK. Ayasofya 2984, v.1b, bezemeli alanın merkezinde yer alan dilimli daire biçim detayı (SK, 2020). 88

Resim 6.6.b. Ayasofya 2984, 1b, dilimlenmiş daire biçiminin dışında oluşan alanların detayı (SK, 2020). 88

Resim 6.6.c. SK. Ayasofya 2984, v.1b, zencerek detayı (SK, 2020). 89

Resim 6.6.d. SK. Ayasofya 2984, v.1b, taç detayı (SK, 2020). 89

Resim 6.7. SK. Ayasofya 2984, v.2b, 3a, başlangıç sayfası (SK, 2020). 92

Resim 6.8. SK. Ayasofya 2984, v.2b, başlangıç sayfası detay (SK, 2020). 94

Resim 6.8.a. SK. Ayasofya 2984, v.2b, bezemeli alanın üst kısmında yer alan başlığın merkez detayı (SK, 2020). 95

Resim 6.8.b. SK. Ayasofya 2984, v.2b, bezemeli alanın alt kısmında yer alan başlığın merkez detayı (SK, 2020)..... 95

Resim 6.8.c. SK. Ayasofya 2984, v.2b, koltuk detayı (SK, 2020). 96

Resim 6.8.d. Ayasofya 2984, v.2b, bezemenin sağ yanında yer alan taç biçiminin bezeme detayı (SK, 2020). 96

Resim 6.9. SK. Ayasofya 2984, v.133b, başlık tezhibi (SK, 2020). 99

Resim 6.10. SK. Ayasofya 2984, v.133b, başlık tezhibi detay (SK, 2020). 100

Resim 6.10.a. SK. Ayasofya 2984, v.133b, başlık tezhibi merkez detayı (SK, 2020). 100

Resim 6.10.b. SK. Ayasofya 2984, v.133b, başlığın sol başında yer alan koltuk detayı (SK, 2020). 101

Resim 6.10.c. SK. Ayasofya 2984, v.133b, bezemeli alanın sağ yanında yer alan damla biçiminde başlık gülü detayı (SK, 2020). 101

Resim 6.11. SK. Aşir Efendi 316, v.4a, zahriye sayfası (SK, 2020). 103

Resim 6.12. SK. Aşir Efendi 316, v.4a, zahriye sayfası detay (SK, 2020). 105

Resim 6.12.a. SK. Aşir Efendi 316, v.4a, bezemeli alanın merkez detayı (SK, 2020). 105

Resim 6.12.b. SK. Aşir Efendi 316, v.4a, üç iplik rumi bezemeli bordür detayı (SK, 2020)..... 106

Resim 6.12.c. SK. Aşir Efendi 316, v.4a, kenar bezeme detayı (SK, 2020)..... 106

Reim 6.13. SK. Aşir Efendi 316, v.5a, zahriye sayfası (SK, 2020). 108

Resim 6.14. SK. Aşir Efendi 316, v.5a, zahriye sayfası detay (SK, 2020). 110

Resim 6.14.a. SK. Aşir Efendi 316, v.5a, bezemeli alanın merkez detayı (SK, 2020). 111

Resim 6.14.b. SK. Aşir Efendi 316, v.5a, bezemeli alanın üst kısmında yer alan alınlık bezeme detayı (SK, 2020). 111

Resim 6.15. SK. Ayasofya 2442, v.1b, başlık tezhibi (SK, 2020). 117

Resim 6.16. SK. Ayasofya 2442, v.1b, başlık tezhibi detayı (SK, 2020). 119

Resim 6.16.a. SK. Ayasofya 2442, v.1b, dikdörtgen alanın bezeme detayı (SK, 2020)..... 120

Resim 6.16.b. SK. Ayasofya 2442, v.1b, taç biçimi detayı (SK, 2020)..... 120

Resim 6.16.c. SK. Ayasofya 2442, v.1b, başlık gülü detayı (SK, 2020). 121

Resim 6.17. SK. Ayasofya 2442, v.2a, levha tezhibi detayı (SK, 2020). 124

Resim 6.17.a. SK. Ayasofya 2442, v.2a bezemeli alanın merkez detayı (SK, 2020). 125

Resim 6.17.b. SK. Ayasofya 2442, v.2a geometrik zencerek detayı (SK, 2020). ... 126

Resim 6.18. KMM. 51, v.1b (KMM, 2020). 128

Resim 6.19. KMM. 51, v.1b, zahriye sayfası detayı (KMM, 2020). 130

Resim 6.19.a. KMM. 51, v.1b merkezde yer alan dört dilimli kapalı alan detayı (KMM, 2020). 131

Resim 6.19.b. KMM. 51, v.1b merkezde yer alan dört dilimli kapalı alan detayı (KMM, 2020). 131

Resim 6.19.c. KMM. 51, v.1b bezemeli alanın merkezinde yer alan yatay mekik formlu kapalı alan detayı (KMM, 2020). 131

Resim 6.19.d. KMM. 51, v.1b bezemenin merkezinde yer alan üçgen form detayı (KMM, 2020). 132

Resim 6.19.e. KMM. 51, v.1b “S” formlu zencerek detayı (KMM, 2020). 132

Resim 6.19.f. KMM. 51, v.1b bezemenin iç kısmında yer alan birinci bordür detayı (KMM, 2020). 133

Resim 6.19.g. KMM. 51, v.1b birinci bordürü çevreleyen ince zencerek detayı (KMM, 2020). 133

Resim 6.19.h. KMM. 51, v.1b bezemenin ikinci bordür detayı (KMM, 2020). 133

Resim 6.19.ı. KMM. 51, v.1b “S” biçimli zencerek detayı (KMM, 2020)..... 134

Resim 6.19.k. KMM. 51, v.1b geometrik geçmeli zencerek detayı (KMM, 2020). 134

Resim 6.19.l. KMM. 51, v.1b kenar bezeme detayı (KMM, 2020). 134

Resim 6.20. KMM. 51, v.3a, zahriye sayfası (KMM, 2020). 136

Resim 6.21. KMM. 51, v.3a, zahriye sayfası detay (KMM, 2020). 137

Resim 6.21.a. KMM. 51, v.3a, bezemeli alanın merkez detayı (KMM, 2020)..... 138

Resim 6.21.b. KMM. 51, v.3a, bezemeli alanın merkez detayı (KMM, 2020). 138

Resim 6.21.c. KMM. 51, v.3a, ince zencerek detayı (KMM, 2020)..... 139

Resim 6.21.d. KMM. 51, v.3a, bordür bezeme detayı (KMM, 2020). 139

Resim 6.21.e. KMM. 51, v.3a, dışta yer alan bordür detayı (KMM, 2020)..... 140

Resim 6.21.f. KMM. 51, v.3a, "S" formlu zencerek detayı (KMM, 2020). 140

Resim 6.21.g. KMM. 51, v.3a, geometrik zencerek detayı (KMM, 2020). 140

Resim 6.21.h. KMM. 51, v.3a, bezemeli alanın sağ yanında yer alan birinci gül detayı (KMM, 2020). 141

Resim 6.21.ı. KMM. 51, v.3a, birinci mekik biçimli gül detayı (KMM, 2020). 141

Resim 6.22. KMM. 51, v.3b, zahriye sayfası (KMM, 2020). 144

Resim 6.23. KMM. 51, v.3b, zahriye sayfası detayı (KMM, 2020). 146

Resim 6.23.a. KMM. 51, v.3b, bezemeli alanın merkez detayı (KMM, 2020). 147

Resim 6.23.b. KMM. 51, v.3b, merkezde yer alan geometrik kapalı alan detayı (KMM, 2020). 147

Resim 6.23.c. KMM. 51, v.3b, merkezde yer alan kare kapalı alan detayı (KMM, 2020)..... 148

Resim 6.23.d. KMM. 51, v.3b, bezemeli alanda yer alan içten dışa ilk bordür detayı. 148

Resim 6.23.e. KMM. 51, v.3b, bezemeli alanda yer alan içten dışa ilk bordürün kapalı alanlarının dışındaki boşlukların detayı (KMM, 2020)..... 148

Resim 6.23.f. KMM. 51, v.3b, üç iplik rumi bezemeli bordür detayı (KMM, 2020). 149

Resim 6.23.g. KMM. 51, v.3b, "S" biçimli zencerek detayı (KMM, 2020)..... 149

Resim 6.23.h. KMM. 51, v.3b, geometrik zencerek detayı (KMM, 2020)..... 149

Resim 6.23.ı. KMM. 51, v.3b, bezemeli alanın en dışında yer alan dordür detayı (KMM, 2020). 150

Resim 6.23.k. KMM. 51, v.3b, geometrik geçmeli zencerek detayı (KMM, 2020). 150

Resim 6.23.l. KMM. 51, v.3b, bezemeli alanın sağında yer alan birinci damla biçimli gül detayı (KMM, 2020). 151

Resim 6.23.m. KMM. 51, v.3b, bezemeli alanın sağında yer alan birinci mekik biçimli gül detayı (KMM, 2020). 151

Resim 6.24. KMM. 51, v.5b serlevha sayfası detay (KMM, 2020). 154

Resim 6.25. KMM. 51, v.5b serlevha sayfası detay (KMM, 2020). 156

Resim 6.25.a. KMM. 51, v.5b geometrik geçmeli zencerek detayı (KMM, 2020). 157

Resim 6.25.b. KMM. 51, v.5b bordür bezeme detayı (KMM, 2020). 157

Resim 6.25.c. KMM. 51, v.5b damla biçimli gül detayı (KMM, 2020). 158

Resim 6.25.d. KMM. 51, v.5b gül detayı (KMM, 2020). 159

Resim 6.26. KMM. 51, v.6b, başlangıç sayfası (KMM, 2020)..... 160

Resim 6.27. KMM. 51, v.6b, başlangıç sayfası detayı (KMM, 2020). 162

Resim 6.27.a. KMM. 51, v.6b, iç zencerek detayı (KMM, 2020). 163

Resim 6.27.b. KMM. 51, v.6b, bordür bezeme detayı (KMM, 2020). 163

Resim 6.27.c. KMM. 51, v.6b, dışda yer alan geometrik zencerek detayı (KMM, 2020)..... 163

Resim 6.27.d. KMM. 51, v.6b, birinci damla formlu gül detayı (KMM, 2020). 164

Resim 6.27.e. KMM. 51, v.6b damla biçimli güllerin arasında yer alan birinci gül detayı (KMM, 2020). 165

Resim 6.28. KMM. 51, v.8b, başlık tezhibi (KMM, 2020). 167

Resim 6.29. KMM. 51, v.8b, başlık tezhibi detay (KMM, 2020)..... 167

Resim 6.29.a. KMM. 51, v.8b, kitabe detayı (KMM, 2020)..... 168

Resim 6.29.b. KMM. 51, v.8b, kitabe dışında kalan alan detayı (KMM, 2020). 169

Resim 6.29.c. KMM. 51, v.8b, kitabe başlıklarında uygulanan kapalı form rumi detayı (KMM, 2020). 169

Resim 6.29.d. KMM. 51, v.8b, koltuk detayı (KMM, 2020). 169

Resim 6.30. KMM. 51, v.53a, zahriye sayfası (KMM, 2020). 171

Resim 6.31. KMM. 51, v.53a, zahriye sayfası detay (KMM, 2020). 173

Resim 6.31.a. KMM. 51, v.53a, “S” biçimli ara suyu detayı (KMM, 2020). 174

Resim 6.31.b. KMM. 51, v.53a, merkezde yer alan dört dilime bölünmüş biçimin ortasında yer alan dairenin detayı (KMM, 2020). 174

Resim 6.31.c. KMM. 51, v.53a, merkezde yer alan dört dilime bölünmüş biçimin detayı (KMM, 2020). 175

Resim 6.31.d. KMM. 51, v.53a, merkezdeki daire biçimli kapalı alan detayı (KMM, 2020)..... 175

Resim 6.31.e. KMM. 51, v.53a, merkezdeki daire biçimli kapalı alan detayı (KMM, 2020)..... 176

Resim 6.31.f. KMM. 51, v.53a, merkezdeki kapalı alanların dış zemin detayı (KMM, 2020)..... 176

Resim 6.31.g. KMM. 51, v.53a, geometrik zencerek detayı (KMM, 2020). 177

Resim 6.31.h. KMM. 51, v.53a, kenar bezeme detayı (KMM, 2020). 177

Resim 6.32. KMM. 51, v.55a, zahriye sayfası (KMM, 2020). 180

Resim 6.33.a. KMM. 51, v.55a, merkezdeki dikey dikdörtgen alan detayı (KMM, 2020)..... 183

Resim 6.33.b. KMM. 51, v.55a, bezemeli alanın iç kısımında yer alan birinci bordür detayı (KMM, 2020). 183

Resim 6.33.c. KMM. 51, v.55a, geometrik geçmeli zencerek detayı (KMM, 2020). 184

Resim 6.33.d. KMM. 51, v.55a, kalın bordür bezeme detayı (KMM, 2020). 184

Resim 6.33.e. KMM. 51, v.55a, kalın bordür bezeme detayı (KMM, 2020)..... 185

Resim 6.33.f. KMM. 51, v.55a, kalın bordürde yer alan mekik formlu kapalı alan detayı (KMM, 2020). 186

Resim 6.33.g. KMM. 51, v.55a, kalın bordürde yer alan kare formlu kapalı alan detayı (KMM, 2020). 186

Resim 6.33.ı. KMM. 51, v.55a, dışda yer alan geometrik geçmeli zencerek detayı (KMM, 2020). 186

Resim 6.33.k. KMM. 51, v.55a (KMM, 2020), birinci damla biçimli gül detayı.... 187

Resim 6.33.l. KMM. 51, v.55a, ikinci damla biçimli gül detayı (KMM, 2020)..... 187

Resim 6.33.m. KMM. 51, v.55a, birinci mekik biçimli gül detayı (KMM, 2020). . 188

Resim 6.34. KMM. 51, v.55b, başlangıç sayfası (KMM, 2020)..... 191

Resim 6.35. KMM. 51, v.55b, başlangıç sayfası detay (KMM, 2020). 193

Resim 6.35.a. KMM. 51, v.55b, bezemenin merkez detayı (KMM, 2020). 194

Resim 6.35.b. KMM. 51, v.55b, “S” biçimli zencerek detayı. 194

Resim 6.35.c. KMM. 51, v.55b, geometrik geçmeli zencerek detayı (KMM, 2020). 195

Resim 6.35.d. KMM. 51, v.55b, bordür detayı (KMM, 2020). 195

Resim 6.35.e. KMM. 51, v.55b, bordür köşelerinde yer alan kare biçimli kapalı alan detayı (KMM, 2020). 195

Resim 6.35.f. KMM. 51, v.55b, bordür ¼ kare biçimli kapalı alan detayı (KMM, 2020)..... 196

Resim 6.35.g. KMM. 51, v.55b, birinci damla biçimli gül detayı (KMM, 2020). .. 196

Resim 6.35.h. KMM. 51, v.55b, ikinci damla biçimli gül detayı (KMM, 2020)..... 197

Resim 6.35.ı. KMM. 51, v.55b, üçüncü damla biçimli gül detayı (KMM, 2020). .. 197

Resim 6.35.k. KMM. 51, v.55b, birinci mekik biçimli gül detayı (KMM, 2020). .. 197

Resim 6.36. KMM. 51, v.98a, zahriye sayfası (KMM, 2020). 200

Resim 6.37. KMM. 51, v.98a, zahriye sayfası detay (KMM, 2020). 202

Resim 6.37.a. KMM. 51, v.98a, merkezde yer alan dairenin detayı (KMM, 2020). 203

Resim 6.37.b. KMM. 51, v.98a, merkezde daire içindeki geometrik geçmeli bordür detayı (KMM, 2020). 203

Resim 6.37.c. KMM. 51, v.98a, merkezde daire içindeki “S” biçimli zencerek detayı (KMM, 2020). 204

Resim 6.38.d. KMM. 51, v.98a, mekik biçiminin içinde oluşan üçgen şeklindeki kapalı alanların detayı (KMM, 2020)..... 204

Resim 6.37.e. KMM. 51, v.98a, bezemeli alandaki ikinci “S” biçimli zencerek detayı (KMM, 2020). 205

Resim 6.37.f. KMM. 51, v.98a, bordürde yer alan dairelerin bezeme detayı (KMM, 2020)..... 205

Resim 6.37.g. KMM. 51, v.98a, bordür bezeme detayı (KMM, 2020). 206

Resim 6.37.h. KMM. 51, v.98a, dış zencerek bezeme detayı. 206

Resim 6.37.ı. KMM. 51, v.98a, kenar bezeme detayı (KMM, 2020). 207

Resim 6.38. KMM. 51, v.98b, zahriye sayfası (KMM, 2020). 209

Resim 6.39. KMM. 51, v.98b, zahriye sayfası detay (KMM, 2020). 211

Resim 6.39.a. KMM. 51, v.98b, bezemeli alanın merkezindeki daire içi bezeme detayı (KMM, 2020). 212

Resim 6.39.b. KMM. 51, v.98b kubbe biçimli kapalı alan detayı (KMM, 2020).... 212

Resim 6.39.c. KMM. 51, v.98b “S” biçimli zencerek detayı (KMM, 2020). 213

Resim 6.39.d. KMM. 51, v.98b kare biçimli alanın köşelerinde oluşan kapalı alan detayı (KMM, 2020). 213

Resim 6.39.e. KMM. 51, v.98b bezemenin üst kısmında yer alan mekik biçimli kapalı alan detayı (KMM, 2020). 214

Resim 6.39.f. KMM. 51, v.98b mekik biçiminin dışında kalan iç alan detayı (KMM, 2020)..... 215

Resim 6.39.g. KMM. 51, v.98b iç zencerek detayı (KMM, 2020). 215

Resim 6.39.h. KMM. 51, v.98b bordür detayı (KMM, 2020). 216

Resim 6.39.ı. KMM. 51, v.98b dış zencerek detayı (KMM, 2020). 216

Resim 6.39.k. KMM. 51, v.98b birinci damla biçimli gül detayı (KMM, 2020). ... 216

Resim 6.39.l. KMM. 51, v.98b birinci mekik biçimli gül detayı (KMM, 2020). 217

Resim 6.40. KMM. 51, v.100b, başlangıç sayfası (KMM, 2020)..... 220

Resim 6.41. KMM. 51, v.100b, başlangıç sayfası detay (KMM, 2020). 222

Resim 6.41.a. KMM. 51, v.100b, bezemenin merkezinde yer alan yazı alanı detayı (KMM, 2020). 223

Resim 6.41.b. KMM. 51, v.100b, besmele üstünde yer alan rumi bezeme detayı (KMM, 2020). 223

Resim 6.41.c. KMM. 51, v.100b, besmele sonunda yer alan rumi bezeme detayı (KMM, 2020). 223

Resim 6.41.d. KMM. 51, v.100b, içte yer alan geçmeli zencerek detayı (KMM, 2020)..... 224

Resim 6.41.e. KMM. 51, v.100b, dilimli kapalı alan bezeme detayı (KMM, 2020). 224

Resim 6.41.f. KMM. 51, v.100b, bordürde yer alan daire detayı (KMM, 2020)..... 224

Resim 6.41.g. KMM. 51, v.100b, paftaların dışında yer alan boşlukların bezeme detayı (KMM, 2020). 225

Resim 6.41.h. KMM. 51, v.100b, dış geometrik zencerek detayı (KMM, 2020). ... 225

Resim 6.41.ı. KMM. 51, v.100b, birinci damla biçimli gül detayı (KMM, 2020). . 226

Resim 6.41.k. KMM. 51, v.100b, birinci mekik biçimli gül detayı (KMM, 2020). 226

Resim 6.42. KMM. 51, v.159a zahriye sayfası (KMM, 2020). 228

Resim 6.43. KMM. 51, v.159a zahriye sayfası detayı (KMM, 2020). 230

Resim 6.43.a. KMM. 51, v.159a, bezemenin merkezinde yer alan daire detayı (KMM, 2020). 231

Resim 6.43.b. KMM. 51, v.159a, kubbe biçimli kapalı alan içi bezeme detayı (KMM, 2020)..... 231

Resim 6.43.c. KMM. 51, v.159a merkezde yer alan dairenin merkez bezeme detayı (KMM, 2020). 232

Resim 6.43.d. KMM. 51, v.159a, iç alan bezeme detayı (KMM, 2020). 232

Resim 6.43.e. KMM. 51, v.159a, "S" biçimli zencerek detayı (KMM, 2020). 233

Resim 6.43.f. KMM. 51, v.159a, içte yer alan zencerek detayı (KMM, 2020). 233

Resim 6.43.g. KMM. 51, v.159a, bordür bezeme detayı (KMM, 2020). 234

Resim 6.43.h. KMM. 51, v.159a dışta yer alan zencerek detayı (KMM, 2020)..... 234

Resim 6.43.k. KMM. 51, v.159a kenar bezeme detayı (KMM, 2020). 235

Resim 6.44. KMM. 51, v.159b zahriye sayfası (KMM, 2020). 238

Resim 6.45. KMM. 51, v.159b zahriye sayfası detayı (KMM, 2020). 240

Resim 6.46.a. KMM. 51, v.159b, bezemenin merkezindeki iç içe geçen dairelerin detayı (KMM, 2020). 241

Resim 6.45.b. KMM. 51, v.159b, merkezdeki büyük dairenin iç alanında yer alan daire detayı (KMM, 2020). 241

Resim 6.45.c. KMM. 51, v.159b, merkezde yer alan dairenin bezeme detayı (KMM, 2020)..... 242

Resim 6.45.d. KMM. 51, v.159b, merkezdeki daire içi bezeme detayı (KMM, 2020). 242

Resim 6.46.e. KMM. 51, v.159b, merkezdeki sağ yarım daire bezeme detayı (KMM, 2020)..... 243

Resim 6.46.f. KMM. 51, v.159b, merkezin en üst kısmında yer alan geometrik geçme bezemeli daire detayı (KMM, 2020). 243

Resim 6.46.g. KMM. 51, v.159b, merkezin en üst kısmındaki iki geometrik geçme bezemeli dairenin arasındaki daire detayı (KMM, 2020). 243

Resim 6.45.h. KMM. 51, v.159b, merkezin en üstünde yer alan birinci kapalı alanın bezeme detayı (KMM, 2020). 244

Resim 6.45.ı. KMM. 51, v.159b, bezemenin merkezinde yer alan ikinci kapalı alanın bezeme detayı (KMM, 2020). 244

Resim 6.46.k. KMM. 51, v.159b, merkezde yer alan üçüncü kapalı alanın bezeme detayı (KMM, 2020). 245

Resim 6.45.l. KMM. 51, v.159b, geometrik zencerek detayı (KMM, 2020)..... 245

Resim 6.45.m. KMM. 51, v.159b, “S” biçimli zencerek detayı (KMM, 2020)..... 245

Resim 6.45.n. KMM. 51, v.159b, iç geometrik zencerek detayı (KMM, 2020)..... 246

Resim 6.45.o. KMM. 51, v.159b, kalın bordür detayı (KMM, 2020). 246

Resim 6.45.p. KMM. 51, v.159b, dış geometrik zencerek detayı (KMM, 2020).... 246

Resim 6.45.r. KMM. 51, v.159b, birinci damla biçimli gül detayı (KMM, 2020).. 247

Resim 6.45.s. KMM. 51, v.159b, birinci mekik biçimli gül detayı (KMM, 2020).. 248

Resim 6.46. KMM. 51, v.163b, başlık tezhibi (KMM, 2020). 250

Resim 6.47. KMM. 51, v.163b, başlık tezhibi (KMM, 2020). 251

Resim 6.47.a. KMM. 51, v.163b, başlık tezhibi merkezinde yer alan kitabe detayı (KMM, 2020). 252

Resim 6.47.b. KMM. 51, v.163b, kitabe dışında kalan boşluğun bezeme detayı (KMM, 2020). 253

Resim 6.47.c. KMM. 51, v.163b, bezemenin sağında yer alan koltuk detayı (KMM, 2020)..... 253

Resim 6.48. KMM. 51, v.208a, zahriye sayfası (KMM, 2020). 256

Resim 6.49. KMM. 51, v.208a, zahriye sayfası detay (KMM, 2020). 258

Resim 6.49.a. KMM. 51, v.208a, merkezde yer alan dairenin bezeme detayı (KMM, 2020)..... 259

Resim 6.49.b. KMM. 51, v.208a, merkezde yer alan sağ kısımdaki yarım daire bezeme detayı (KMM, 2020). 259

Resim 6.49.c. KMM. 51, v.208a, merkezde dairenin üstünde yer alan dilimli paftanın bezeme detayı (KMM, 2020). 260

Resim 6.49.d. KMM. 51, v.208a, merkezdeki dilimli alt alanın dışında oluşan boşluğun bezeme detayı (KMM, 2020). 261

Resim 6.49.e. KMM. 51, v.208a, “S” biçimli zencerek detayı (KMM, 2020). 261

Resim 6.49.f. KMM. 51, v.208a, bordür bezeme detayı (KMM, 2020). 262

Resim 6.49.g. KMM. 51, v.208a, geometrik zencerek detayı (KMM, 2020). 262

Resim 6.49.h. KMM. 51, v.208a, kenar bordür bezeme detayı (KMM, 2020)..... 262

Resim 6.50. KMM. 51, v.208b, zahriye sayfası (KMM, 2020). 265

Resim 6.51. KMM. 51, v.208b, zahriye sayfası detay (KMM, 2020). 267

Resim 6.51.a. KMM. 51, v.208b, merkezde yer alan yarım dairenin bezeme detayı (KMM, 2020). 268

Resim 6.51.b. KMM. 51, v.208b, bezemenin merkezinde sol kısımda yer alan yarım dairenin iç bünyesindeki kapalı alan bezeme detayı (KMM, 2020). 269

Resim 6.51.c. KMM. 51, v.208b, bezemenin merkezinde sol kısımda yer alan yarım dairenin iç bünyesindeki kapalı alan bezeme detayı (KMM, 2020). 269

Resim 6.51.d. KMM. 51, v.208b, bezemenin merkezinde sol kısımda yer alan yarım dairenin içindeki lacivert zeminli kapalı alan detayı (KMM, 2020). 269

Resim 6.51.e. KMM. 51, v.208b, bezemenin merkezinde yer alan yarım dairelerin alt ve üst kısmında yer alan kapalı alan bezeme detayı (KMM, 2020). 270

Resim 6.51.f. KMM. 51, v.208b, bezemenin merkezinde yer alan yarım dairelerin alt ve üst kısmında yer alan lacivert kapalı alan detayı (KMM, 2020). 270

Resim 6.51.g. KMM. 51, v.208b, lacivert kapalı alanların arasında yer alan yeşil zeminli kapalı alanların bezeme detayı (KMM, 2020). 271

Resim 6.51.h. KMM. 51, v.208b, lacivert kapalı alanın iki yanında yer alan kırmızı zeminli kapalı alan detayı (KMM, 2020). 271

Resim 6.51.ı. KMM. 51, v.208b, bezemenin merkezinde en üst kısımda yer alan lacivert zeminli alanın detayı (KMM, 2020)..... 272

Resim 6.51.k. KMM. 51, v.208b, bezemenin merkezinde en alt kısımda yer alan lacivert zeminli alanın detayı (KMM, 2020)..... 272

Resim 6.51.l. KMM. 51, v.208b, merkezde yer alan üst koltuk bezeme detayı (KMM, 2020)..... 272

Resim 6.51.m. KMM. 51, v.208b, “S” biçimli zencereğin detayı (KMM, 2020).... 273

Resim 6.51.n. KMM. 51, v.208b, kalın bordür bezeme detayı (KMM, 2020). 273

Resim 6.51.o. KMM. 51, v.208b, geometrik geçmeli zencerek detayı (KMM, 2020). 273

Resim 6.51.p. KMM. 51, v.208b, üçüncü damla biçimli gül detayı (KMM, 2020). 274

Resim 6.51.r. KMM. 51, v.208b, birinci mekik biçimli gül detayı (KMM, 2020).. 275

Resim 6.52. KMM. 51, v.210b, zahriye sayfası (KMM, 2020). 278

Resim 6.53. KMM. 51, v.210b, zahriye sayfası detay (KMM, 2020). 280

Resim 6.53.a. KMM. 51, v.210b, bezemenin merkezinde yer alan daire detayı (KMM, 2020). 281

Resim 6.53.b. KMM. 51, v.210b, bezemenin merkezinde yer alan ilk mekik biçimli kapalı alan detayı (KMM, 2020). 281

Resim 6.53.c. KMM. 51, v.210b, bezemenin merkezinde yer alan mekik formunun içteki bordür bezeme detayı (KMM, 2020)..... 282

Resim 6.53.d. KMM. 51, v.210b, “S” biçimli zencerek detayı (KMM, 2020)..... 282

Resim 6.53.e. KMM. 51, v.210b, üç iplik sistemle bezeli bordür detayı (KMM, 2020)..... 283

Resim 6.53.f. KMM. 51, v.210b**,** “S” biçimli zencerek detayı (KMM, 2020). 283

Resim 6.53.g. KMM. 51, v.210b, mekik biçimiyle dikdörtgen biçimin arasında sol üst köşede oluşan üçgen alan detayı (KMM, 2020). 284

Resim 6.53.h. KMM. 51, v.210b, geometrik zencerek detayı (KMM, 2020)..... 284

Resim 6.53.ı. KMM. 51, 210b, sayfanın sağında yer alan kartuş biçimli kapalı alan bezemesi (KMM, 2020). 285

Resim 6.53.k. KMM. 51, 208b, sayfanın sağ alt köşesinde yer alan kartuş biçimli kapalı alan bezemesi (KMM, 2020). 285

Resim 6.53.l. KMM. 51, v.210b, kitabeli zencerek daire detayı (KMM, 2020)..... 285

Resim 6.53.m. KMM. 51, v.210b, kitabeli zencerek dışında yer alan boş alanların bezeme detayı (KMM, 2020). 286

Resim 6.53.n. KMM. 51, v.210b, bezemeli alandaki dış geometrik geçmeli zencerek detayı (KMM, 2020). 286

Resim 6.53.o. KMM. 51, v.210b, birinci damla biçimli gül detayı (KMM, 2020). 287

Resim 6.53.p. KMM. 51, v.210b, ikinci damla biçimli gül detayı (KMM, 2020)... 287

Resim 6.53.r. KMM. 51, v.210b, birinci mekik biçimli gül detayı (KMM, 2020).. 288

Resim 6.54. KMM. 51, v.212b, başlık tezhibi (KMM, 2020). 292

Resim 6.55. KMM. 51, v.212b, başlık tezhibi detay (KMM, 2020). 293

Resim 6.55.a. KMM. 51, v.212b, kitabe bezeme detayı (KMM, 2020). 293

Resim 6.55.b. KMM. 51, v.212b, kitabe alanı dışında kalan pafta bezeme detayı (KMM, 2020). 294

Resim 6.55.c. KMM. 51, v.212b, bezemenin sağında yer alan koltuk detayı (KMM, 2020)..... 294

Resim 6.56. KMM. 51, v.266b**,** zahriye sayfası (KMM, 2020). 296

Resim 6.57. KMM. 51, v.266b, zahriye sayfası detay (KMM, 2020). 298

Resim 6.57.a. KMM. 51, v.266b, merkezde yer alan dairenin bezeme detayı (KMM, 2020)..... 299

Resim 6.57.b. KMM. 51, v.266b, üst koltuk yatay mekik formlu kapalı alan bezeme detayı (KMM, 2020). 300

Resim 6.57.c. KMM. 51, v.266b, bezemeli alanın merkezi Sol alt köşesinin bezeme detayı (KMM, 2020). 301

Resim 6.57.d. KMM. 51, v.266b, bezemeli alanın merkez Sağ alt köşesinin bezeme detayı (KMM, 2020). 301

Resim 6.57.e. KMM. 51, v.266b, bezemeli alanın merkezinde yer alan dairenin sol alt pafta detayı (KMM, 2020). 301

Resim 6.57.f. KMM. 51, v.266b, bezemeli alanın merkezinde yer alan dairenin sağ alt pafta detayı (KMM, 2020). 301

Resim 6.57.g. KMM. 51, v.266b, “S” biçimli zencerek detayı (KMM, 2020)..... 301

Resim 6.57.h. KMM. 51, v.266b, geometrik zencerek detayı (KMM, 2020)..... 302

Resim 6.57.ı. KMM. 51, v.266b, bordür bezeme detayı (KMM, 2020). 302

Resim 6.57.k. KMM. 51, v.266b, dış geometrik geçme zencerek detayı (KMM, 2020)..... 302

Resim 6.57.l. KMM. 51, v.266b, üçüncü damla biçimli gül detayı (KMM, 2020). 303

Resim 6.57.m. KMM. 51, v.266b, birinci mekik biçimli gül detayı (KMM, 2020). 303

Resim 6.58. KMM. 51, v.1a, zahriye sayfası (TİEM, 2020). 307

Resim 6.59. TİEM. 437, v.1a, zahriye sayfası detay (TİEM, 2020). 309

Resim 6.59.a. KMM. 51, v.1a, bezemenin merkezinde yer alan geometrik pafta detayı (TİEM, 2020). 310

Resim 6.59.b. KMM. 51, v.1a, geometrik zencerek detayı (TİEM, 2020). 310

Resim 6.59.c. KMM. 51, v.1a, bordürde yer alan kare biçimli kapalı alan detayı (TİEM, 2020). 311

Resim 6.59.d. KMM. 51, v.1a, bordür bezeme detayı (TİEM, 2020). 311

Resim 6.60. TİEM. 437, v.1b-2a, serlevha sayfası (TİEM, 2020). 314

Resim 6.61. TİEM. 437, v.2a, serlevha sayfası detay (TİEM, 2020). 316

Resim 6.61.a. TİEM. 437, v.2a, bezemenin merkez detayı (TİEM, 2020). 317

Resim 6.62.b. TİEM. 437, v.2a, bezemede yer alan sol koltuk detayı (TİEM, 2020). 318

Resim 6.61.c. TİEM. 437, v.2a, bezemede yer alan üst yatay dikdörtgen biçim detayı. 318

Resim 6.61.d. TİEM. 437, v.2a, geometrik geçmeli zencerek detayı (TİEM, 2020). 319

Resim 6.61.e. TİEM. 437, v.2a, birinci gül detayı (TİEM, 2020). 319

Resim 6.61.f. TİEM. 437, v.2a, ortada yer alan gül detayı (TİEM, 2020). 320

Resim 6.62. TİEM. 437, v.3a-3b, serlevha sayfası (TİEM, 2020). 324

Resim 6.63. TİEM. 437, v.3a, serlevha sayfası detay (TİEM, 2020). 326

Resim 6.63.a. TİEM. 437, v.3a, bezemenin merkez detayı (TİEM, 2020). 327

Resim 6.63.b. TİEM. 437, v.3a, sol koltuk bezeme detayı (TİEM, 2020). 328

Resim 6.63.c. TİEM. 437, v.3a, bezemeli alanın üst kısımında yer alan yatay dikdörtgen bezeme detayı (TİEM, 2020). 329

Resim 6.63.d. TİEM. 437, v.3a, birinci gül detayı (TİEM, 2020). 330

Resim 6.63.e. TİEM. 437, v.3a ikinci gül detayı (TİEM, 2020). 331

Resim 6.64. TİEM. 437, v.4a, sûre başı (TİEM, 2020). 336

Resim 6.65. TİEM. 437, v.4a, sûre başı detay (TİEM, 2020). 337

Resim 6.65.a. TİEM. 437, v.4a sûre başı merkez bezeme detayı (TİEM, 2020). 338

Resim 6.65.b. TİEM. 437, v.4a geometrik geçmeli zencerek detayı (TİEM, 2020). 338

Resim 6.65.c. TİEM. 437, v.4a, gül detayı (TİEM, 2020). 339

Resim 6.66. TİEM. 437, v.234b, sûre başı (TİEM, 2020). 342

Resim 6.67. TİEM. 437, v.234b, sûre başı (TİEM, 2020). 343

Resim 6.67.a. TİEM. 437, v.234b sûre başı merkez bezeme detayı (TİEM, 2020). 344

Resim 6.67.b. TİEM. 437, v.234b sola dayalı gül detayı (TİEM, 2020). 345

Resim 6.68. SK. Ayasofya 2985, v.1a, zahriye sayfası (SK, 2020). 347

Resim 6.69. SK. Ayasofya 2985, v.1a, zahriye sayfası detay (SK, 2020). 349

Resim 6.69.a. SK. Ayasofya 2985, v.1a, dairenin merkez detayı (SK, 2020). 350

Resim 6.69.b. SK. Ayasofya 2985, v.1a, merkez dairenin etrafında yer alan kenar bezeme detayı (SK, 2020). 350

Resim 6.69.c. SK. Ayasofya 2985, v.1a, başlık detayı (SK, 2020). 351

Resim 6.69.c. SK. Ayasofya 2985, v.1a, sol koltuk detayı (SK, 2020). 352

Resim 6.69.d. SK. Ayasofya 2985, v.1a, gül detayı (SK, 2020). 352

Resim 6.70. İÜK. A 6649, v.1b, zahriye sayfası (İÜK, 2019). 354

Resim 6.71. İÜK. A 6649, v.1b, zahriye sayfası detay (İÜK, 2019). 356

Resim 6.71.a. İÜK. A 6649, v.1b, bezemenin merkezinde yer alan yıldız iç detayı (İÜK, 2019). 357

Resim 6.71.b. İÜK. A 6649, v.1b, bezemeli alanın merkezinde yer alan daire detayı (İÜK, 2019). 358

Resim 6.71.c. İÜK. A 6649, v.1b, merkezde daireyle dıştaki dikdörtgen alan arasında oluşan kapalı alan detayı (İÜK, 2019). 358

Resim 6.71.d. İÜK. A 6649, v.1b, geometrik geçmeli zencerek detayı (İÜK, 2019). 359

Resim 6.72. İÜK. A 6649, v.3a, serlevha sayfası detayı (İÜK, 2019). 363

Resim 6.72.a. İÜK. A 6649, v.3a, yazı alanı (İÜK, 2019). 364

Resim 6.72.b. İÜK. A 6649, v.3a, sağ koltuk bezeme detayı (İÜK, 2019). 364

Resim 6.72.c. İÜK. A 6649, v.3a, üst başlığın ortasında yer alan kare kapalı alan detayı (İÜK, 2019). 365

Resim 6.72.d. İÜK. A 6649, v.3a, yatay dikdörtgen alanın sağ üst başında yer alan kare kapalı alan detayı (İÜK, 2019). 365

Resim 6.72.e. İÜK. A 6649, v.3a, bezemeli alanın solunda yer alan bordür detayı (İÜK, 2019). 366

Resim 6.73. İÜK. A 6649, v.231b, sûre başı (İÜK, 2019)..... 371

Resim 6.73.a. İÜK. A 6649, v.231b, sûre başı (İÜK, 2019). 371

Resim 6.74. İÜK. A 6649, v.232a, sûre başı (İÜK, 2019). 373

Resim 6.74.a. İÜK. A 6649, v.232a, sûre başı (İÜK, 2019). 373

Resim 6.75. İÜK. A 6649, v.235a sûre başı (İÜK, 2019). 375

Resim 6.75.a. İÜK. A 6649, v.235a, sûre başı (İÜK, 2019). 375

Resim 6.76. İÜK. A 6649, v.235b, sûre başı (İÜK, 2019)..... 376

Resim 6.76.a. İÜK. A 6649, v.235b sûre başı (İÜK, 2019). 376

Resim 6.77. İÜK. A 6649, v.236a, hatime sayfası detay (İÜK, 2019). 380

Resim 6.77.a. İÜK. A 6649, v.236a üst kitabe bezeme detayı (İÜK, 2019). 381

Resim 6.77.b. İÜK. A 6649, v.236a, üst kitabe bezeme detayı (İÜK, 2019)..... 381

Resim 6.78. SK. Fatih 4285, v.1b, başlık tezhibi (SK, 2020). 386

Resim 6.79. SK. Fatih 4285, v.1b, başlık tezhibi (SK, 2020). 387

Resim 6.80. SK. Fatih 4285, v.366b, hatime sayfası (SK, 2020). 389

Resim 6.81. SK. Fatih 4285, v.366b, hatime sayfası detay (SK, 2020). 391

Resim 6.82. SK. Ayasofya 2445, v. 1a, zahriye sayfası (SK, 2020). 395

Resim 6.82.a. SK. Ayasofya 2445, v. 1a. Merkezde yer alan daire detayı (SK, 2020). 396

Resim 6.82.b. SK. Ayasofya 2445, v. 1a. Bezemeli alanın üst kısmında yer alan mekik başı detayı. 397

Resim 6.82.c. SK. Ayasofya 2445, v. 1a. Bezemeli alanın alt kısmında yer alan mekik başı detayı (SK, 2020). 397

Resim 6.82.d. SK. Ayasofya 2445, v. 1a, kenar bezeme detayı (SK, 2020). 398

Resim 6.83. MİHK. 9424, v. 1b, zahriye sayfası (MİHK, 2021). 400

Resim 6.84. MİHK. 9424, v.1b, zahriye sayfası detay (MİHK, 2021). 402

Resim 6.84.a. MİHK. 9424, v. 1b, Zahriye tezhibinin merkezinde yer alan sekiz kollu yıldızın bezeme detayı (MİHK, 2021). 403

Resim 6.84.b. MİHK. 9424, v. 1b, merkezdeki geometrik usülle bezeli kare alan detayı (MİHK, 2021). 403

Resim 6.84.c. MİHK. 9424, v. 1b, üst bordür bezeme detayı (MİHK, 2021). 404

Resim 6.84.d. MİHK. 9424, v. 1b, kenar bezeme detayı (MİHK, 2021). 404

Resim 6.85. MİHK. 9424, v.3a. serlevha sayfası detay (MİHK, 2021). 409

Resim 6.85.a. MİHK. 9424, v. 3a, serlevha tezhibinin yazı alanı (MİHK, 2021). .. 410

Resim 6.85.b. MİHK. 9424, v. 3a, geometrik geçmeli zencerek detayı (MİHK, 2021). 410

Resim 6.85.c. MİHK. 9424, v. 3a, bezemeli alanın üstünde yer alan yatay dikdörtgen biçimdeki kapalı alan detayı (MİHK, 2021). 411

Resim 6.85.d. MİHK. 9424, v. 3a, yazı alanının alt kısmında yer alan yatay dikdörtgen biçimdeki kapalı alan detayı (MİHK, 2021). 411

Resim 6.86. MİHK. 9424, v. 31a, sûre başı (MİHK, 2021). 413

Resim 6.87. MİHK. 9424, v. 51a, sûre başı (MİHK, 2021). 415

Resim 6.88. MİHK. 9424, v.109a, sûre başı (MİHK, 2021). 416

Resim 6.89. MİHK. 9424, v.111a, sûre başı (MİHK, 2021). 417

Resim 6.90. MİHK. 9424, v.121a, sûre başı (MİHK, 2021). 419

Resim 6.91. MİHK. 9424, v.132a sûre başı (MİHK, 2021). 420

Resim 6.92. MİHK. 9424, v.134a, sûre başı (MİHK, 2021). 421

Resim 6.93. MİHK. 9424, v.139a, sûre başı (MİHK, 2021). 422

Resim 6.94. MİHK. 9424, v.140b, sûre başı (MİHK, 2021). 424

Resim 6.95. MİHK. 9424, v.147a, sûre başı (MİHK, 2021). 425

Resim 6.96. MİHK. 9424, v.149b, sûre başı (MİHK, 2021). 426

Resim 6.97. MİHK. 9424, v.149b sûre başı (MİHK, 2021). 427

Resim 6.98. MİHK. 9424, v.157a, sûre başı (MİHK, 2021). 429

Resim 6.99. MİHK. 9424, v.163a sûre başı (MİHK, 2021). 430

Resim 6.100. MİHK. 9424, v.165b, sûre başı (MİHK, 2021). 431

Resim 6.101. MİHK. 9424, v.178a sûre başı (MİHK, 2021). 433

Resim 6.102. MİHK. 9424, v.250b, zahriye sayfası (MİHK, 2021)..... 440

Resim 6.103. MİHK. 9424, v.250b, zahriye sayfası detayı (MİHK, 2021)..... 442

Resim 6.103.a. MİHK. 9424, v.250b, merkezde yer alan sekiz kollu yıldızın iç bezeme detayı (MİHK, 2021)..... 443

Resim 6.103.b. MİHK. 9424, v.250b, merkezdeki geometrik geçme bezeli alan detayı (MİHK, 2021)..... 443

Resim 6.103.c. MİHK. 9424, v.250b, geometrik geçmeli zencerek detayı (MİHK, 2021)..... 444

Resim 6.103.d. MİHK. 9424, v.250b, yatay dikdörtgen biçimli kapalı alan detayı (MİHK, 2021)..... 444

Resim 6.103.e. MİHK. 9424, v.250b, kenar bezeme detayı (MİHK, 2021)..... 445

Resim 6.104. MİHK. 9424, v.251b, hatime sayfası (MİHK, 2021)..... 448

Resim 6.104. MİHK. 9424, v.251b, hatime sayfası detay (MİHK, 2021)..... 449

Resim 6.104.a. MİHK. 9424, v.251b, geometrik geçmeli zencerek detay (MİHK, 2021)..... 450

Resim 6.104.b. MİHK. 9424, v.251b, kenar bezeme detayı (MİHK, 2021)..... 450

Resim 6.105. SK. Halet Efendi 171, v.1a, zahriye sayfası (SK, 2020)..... 452

Resim 6.106. SK. Halet Efendi 171, v.1a, zahriye sayfası detay (SK, 2020)..... 453

Resim 6.106.a. SK. Halet Efendi 171, v.1a, merkez daire içi bezeme detayı (SK, 2020)..... 454

Resim 6.106.b. SK. Halet Efendi 171, v.1a, geometrik zencerek detayı (SK, 2020). 455

Resim 6.106.c. SK. Halet Efendi 171, v.1a, kenar bezeme detayı (SK, 2020)..... 455

Resim 6.107. SK. Halet Efendi 171, v.1b, başlangıç sayfası (SK, 2020). 457

Resim 6.108. SK. Halet Efendi 171, v.3a, başlangıç sayfası (SK, 2020). 461

Resim 6.109. SK. Halet Efendi 171, v.3b.başlangıç sayfası (SK, 2020). 465

Resim 6.110. SK. Halet Efendi 171, v.100b.başlangıç sayfası (SK, 2020). 469

Resim 6.111. SK. Halet Efendi 171, v.102a, başlangıç sayfası (SK, 2020). 473

Resim 6.112. SK. Halet Efendi 171, v.164a, başlangıç sayfası (SK, 2020). 478

Resim 6.113. SK. Halet Efendi 171, v.164b, başlık tezhibi (SK, 2020)..... 482

Resim 6.114. SK. Halet Efendi 171, v.212b, zahriye sayfası (SK, 2020). 486

Resim 6.115. SK. Halet Efendi 171, v.212b, zahriye sayfası detay (SK, 2020)..... 488

Resim 6.115.a. SK. Halet Efendi 171, v.212b, bezemeli alanın merkezinde yer alan daire detayı (SK, 2020). 489

Resim 6.115.b. SK. Halet Efendi 171, v.212b, başlık detay (SK, 2020). 490

Resim 6.116. BDK. 19008, v.1a, zahriye sayfası (BDK, 2021). 492

Resim 6.117. BDK. 19008, v.1a, zahriye sayfası detay (BDK, 2021)..... 494

Resim 6.117.a. BDK. 19008, v.1a, merkezde yer alan geometrik geçme bezeli alan detayı (BDK, 2021). 495

Resim 6.117.b. BDK. 19008, v.1a, yatay dikdörtgen biçimli kapalı alan detayı (BDK, 2021)..... 496

Resim 6.117.c. BDK. 19008, v.1a, geometrik geçmeli zencerek detayı (BDK, 2021). 496

Resim 6.117.d. BDK. 19008, v.1a, yatay dikdörtgen biçimli kapalı alan detay (BDK, 2021)..... 497

Resim 6.117.e. BDK. 19008, v.1a, bordür kısa kenar detay (BDK, 2021)..... 497

Resim 6.117.f. BDK. 19008, v.1a, bordür uzun kenar detay (BDK, 2021)..... 497

Resim 6.117.g. BDK. 19008, v.1a, hatayi üslubuyla bezeli bordür (BDK, 2021)... 498

Resim 6.118. BTİEM. 208, v.141b, levha tezhip (BTİEM, 2021)..... 501

Resim 6.118.a. BTİEM. 208, v.141b, yazı alanı detayı (BTİEM, 2021). 502

Resim 6.118.b. BTİEM. 208, v.141b, yatay dikdörtgen formdaki kapalı alan detay (BTİEM, 2021)..... 502

Resim 6.118.c. BTİEM. 208, v.141b, üst kısımda yer alan yarım damla biçimli gül detayı (BTİEM, 2021). 503

Resim 6.118.d. BTİEM. 208, v.141b, orta kısımda yer alan damla biçimli gül detayı (BTİEM, 2021)..... 503

Resim 6.119. BTİEM. 208, v.39a, sûre başı (BTİEM, 2021). 506

Resim 6.120. BTİEM. 208, v.57a, sûre başı (BTİEM, 2021). 507

Resim 6.121. BTİEM. 208, v.229a, sûre başı (BTİEM, 2021). 509

Resim 6.122. BTİEM. 208, v.248a, sûre başı (BTİEM, 2021). 510

Resim 6.123. KMM. 13, v.1b, sûre başı (KMM, 2020). 514
Resim 6.124. KMM. 13, v.1b, sûre başı detay (KMM, 2020). 514
Resim 6.125. KMM. 13, v.149a, sûre başı (KMM, 2020). 516
Resim 6.126. KMM. 13, v.270b. sûre başı (KMM, 2020). 518
Resim 6.127. KMM. 13, v.296a. sûre başı (KMM, 2020). 520
Resim 6.128. KMM. 13, v.303a. sûre başı (KMM, 2020). 522
Resim 6.129. Eserlerdeki bezemelerin çizim aşamaları (Er, 2020). 526
Resim 6.130. Motiflerin çizimi (Er, 2020). 526
Resim 6.131. 1205 tarihli, SK. Fatih 315, v.1b-2a levha tezhibi (SK, 2020). 727
Resim 6.132. 1211-1212 tarihli, SK. Ayasofya 2984, v.1a zahriye sayfası (SK, 2020). 727
Resim 6.133. 1227 tarihli, SK. Aşir Efendi 316, v.5a zahriye sayfası (SK, 2020).. 727
Resim 6.134. 1272-75 tarihli, SK. Ayasofya 2442, v.1b başlık tezhibi detay (SK, 2020)..... 727
Resim 6.135.1278 tarihli, KMM. 51, v.3a zahriye sayfası (KMM, 2020)..... 727
Resim 6.136. 1280 tarihli, TİEM. 437, v.1a zahriye sayfası (TİEM, 2020). 727
Resim 6.137. 1272 tarihli, SK. Ayasofya 2985, v.1a zahriye sayfası (SK, 2020). .. 727
Resim 6.138. XII/XIII. yüzyıl İÜK. A 6649, v.1b zahriye sayfası (İÜK, 2019). 727
Resim 6.139. 1303 tarihli, SK. Fatih 4285, v.366b. hatime sayfası (SK, 2020)..... 727
Resim 6.140. TİEM. 437, v.2a, yazı etrafı serbest kompozisyon örneği (TİEM, 2020)..... 728
Resim 6.141. KMM. 51, v.6b, ½ simetri plan örneği (KMM, 2020)..... 729
Resim 6.142. KMM. 51, v.53a, 1/8 simetri plan örneği (KMM, 2020). 729
Resim 6.143. KMM. 51, v.266b, birim değerle devam eden ulama kompozisyon örneği (KMM, 2020). 729
Resim 6.144. KMM. 51, v.210b, üç iplik sistemli rumi bezeme örneği (KMM, 2020). 729
Resim 6.145. 1278 KMM. 51, v.55b bordürde yer alan “dörtlü sarmal rumi” (Algaç, 2000:202) detayı (KMM, 2020). 730

Resim 6.146. 1205 SK. Fatih 315, v.2a de yer alan bordür bezemesinde "dörtlü sarmal rumi" (Algaç, 2000:202) detayı (SK, 2020). 730

Resim 6.147. 1278 tarihli KMM. 51, v.55a ikinci damla formlu gül detayı (KMM, 2020)..... 730

Resim 6.148. 485/1092, Iraq, Persia or Afghanistan (Istanbul, Topkapı Palace Museum Library, R14, ff. 27v-28r) (Lings, 2005:16)..... 730

Resim 6.149. 1227 tarihli SK. Aşir Efendi 316, v.5a zahriye sayfası (SK, 2020)... 731

Resim 6.150. 1272-75 tarihli SK. Ayasofya 2442, v.2a levha tezhibi detay (SK, 2020)..... 731

Resim 6.151. Varka ve Gülşâh, XIII. Yüzyılın I. Çeyreği, Konya, TSMK, Hazine 841, 37b. (Sahafıasl, 2020:476). 732

Resim 6.152. Muhtemelen İran, Selçuklu Dönemi, ca.1050, Freer Sanat Galerisi, F2001. 16a-b (Farhad ve Rettig, 2016-17:178)..... 732

Resim 6.153. VI, 48-50, Eastern Kufic (27x19.5 cm), 5th/11th century, Iraq or Persia, (Tehran, Golestan Palace Museum Library, 1437, ff. 28v-29r) (Lings, 2005:23). 732

Resim 6.154. 485/1092, Iraq, Persia or Afghanistan (Istanbul, Topkapı Palace Museum Library, R14, ff. 27v-28r) detay (Lings, 2005:16). 732

Resim 6.155. 1280 tarihli TİEM. 437, v.1a zahriye sayfası (TİEM, 2020). 733

Resim 6.156. XII/XIII. yüzyıla tarihlendirilen İÜK. A 6649, v.3a (İÜK, 2019). 733

Resim 6.157. 1303 tarihli SK. Fatih 4285, v.366b. hatime sayfası (SK, 2020). 734

Resim 6.158. TİEM. 437, v.2a bezemenin merkez detayı (TİEM, 2020). 735

Resim 6.159. 1280 tarihli TİEM. 437, v.2a, münhani dolgulu birinci gül detayı (TİEM, 2020). 736

Resim 6.160.1227 tarihli SK. Aşir Efendi 316, v.5a zahriye sayfası rumi motif detayları (TİEM, 2020). 736

Resim 6.161. İran, muhtemelen Tebriz, İlhanlı Dönemi, ca. 1330, TİEM 487, 335b-336a (Farhad ve Rettig, 2016-2017:212-213) 736

Resim 6.162. 1227 SK. Aşir Efendi 316, v.5a alınlık kısmı (SK, 2020). 737

Resim 6.163. 1227 SK. Aşir Efendi 316, v.5a alınlık bezemesinde yer alan lale formlu motif (SK, 2020)..... 737

Resim 6.164. 1280 tarihli TİEM. 437, v.2a ortada yer alan gül detayı (TİEM, 2020). 737

Resim 6.165. 1280 tarihli TİEM. 437, v.2a ortada yer alan gül detayının bezemesindeki lale formlu motif (TİEM, 2020). 737

Resim 6.166. 1303 tarihli SK. Fatih 4285, v.366b. Hatime sayfası (SK, 2020). 737

Resim 6.167. 1303 tarihli SK. Fatih 4285, v.366b. hatime bezemesinde yer alan lale formlu motif (SK, 2020)..... 737

Resim 6.168. İÜK. A 6649, v.1b zahriye sayfası detay (İÜK, 2019). 738

Resim 6.169. KMM. 51, v.3a zahriye sayfası detay (KMM, 2020). 738

Resim 6.170. 1272-75 tarihli SK. Ayasofya 2442, v.1b taç formu detayı (SK, 2020). 738

Resim 6.171. Yakut el- Musta'sımi (Ö. 1298 civarı) tarafından istinsah edilmiştir. Irak, Bağdat, İlhanlı Dönemi, 1286-87 (H.685), v.2b, TİEM 507, (farhad ve Rettig, 2016-17:188)..... 739

Resim 6.172. Yakut el- Musta'sımi (Ö. 1298 civarı) tarafından istinsah edilmiştir. Irak, Bağdat, İlhanlı Dönemi, 1286-87 (H.685), v.2b, TİEM 507, detay (Farhad ve Rettig, 2016-17:188) 739

Resim 6.173. 1227 tarihli SK. Aşir Efendi 316, v.5a alınlık kısmı (SK, 2020)..... 739

Resim 6.174. XII/XIII. yüzyıl İÜK. A 6649 hatime sayfası (İÜK, 2019). 739

Resim 6.175. 1205 tarihli SK. Fatih 315, v.2a bordür detayı (SK, 2020)..... 740

Resim 6.176. 1211-1212 tarihli SK. Ayasofya 2984, v.1a bordür detay (SK, 2020). 740

Resim 6.177. 1227 tarihli SK. Aşir Efendi 316, v.4a üç iplik rumi bezemeli bordür detayı (SK, 2020). 740

Resim 6.178. 1278 tarihli KMM. 51, v.1b bezemenin ikinci bordür detayı (KMM, 2020)..... 740

Resim 6.179. 1272 tarihli SK. Ayasofya 2985, v.1b bezemeli alanın merkezinde yer alan kitabe detayı (SK, 2020). 740

Resim 6.180. XII/XIII. Yüzyıllara 740

tarihlendirilen İÜK. A 6649, v.1b merkezde daireyle dıştaki dikdörtgen alan arasında oluşan kapalı alan detayı (İÜK, 2019). 740

Resim 6.181. 1303 tarihli SK. Fatih 4285, v.1b. başlık tezhibi (SK, 2020). 741

Resim 6.182. 1280 tarihli TİEM. 437, v.3a bezemenin merkez detayı (TİEM, 2020). 741

Resim 6.183.1303 tarihli SK. Fatih 4285, v.366b. hatime sayfası detay (SK, 2020). 741

Resim 6.184.1280 tarihli TİEM. 437, v.2a bezemenin merkezi ve rumi motif detayı (TİEM, 2020). 742

Resim 6.185. XIII. Yüzyıl, Rumi bezemeli ahlat mezar taşı örneği ve rumi motif detayı (Url 2). 742

Resim 6.186. Divriği Ulucami (1228-1229), kuzey taçkapısı rumi motif detay (Kuban 2001:116). 743

Resim 6.187. Divriği Ulucami (1228-1229), kuzey taçkapısı rumi motif detay (Kuban2001:116). 743

Resim 6.188. İÜK. A 6649, v.236a hatime sayfası (İÜK, 2019). 743

Resim 6.189. TİEM. 437, v.3a bezemenin merkez detayı (TİEM, 2020). 743

Resim 6.190. SK. Ayasofya 2442, v.1b taç formu detayı (SK, 2020). 743

Resim 6.191. TİEM. 437, v.2a birinci gül detayı (TİEM, 2020). 744

Resim 6.192. Eşrefoğlu Camii (1296-1299) taç kapı ikinci bordür görünümü (Çilek, 2020:82). 744

Resim 6.193. TİEM. 437, v.2a birinci gül detayından rumi motif detayı (TİEM, 2020)..... 745

Resim 6.194. KMM. 51, v.5b bordüründe yer alan rumi motif detayları (KMM, 2020)..... 745

Resim 6.195. Kubad Abad, Büyük Saray, Karatay (Arık 2000:91)..... 745

Resim 6.196. 1310-11 SK. Ayasofya 2445, v. 1a. zahriye sayfası (SK, 2020). 746

Resim 6.197. 1312 MİHK. 9424, v. 1b. zahriye sayfası (MİHK, 2021)..... 746

Resim 6.198. 1313 SK. Halet Efendi 171, v.1a. zahriye sayfası (SK, 2020)..... 746

Resim 6.199. 1320 BDK. 19008, v.1a. zahriye sayfası (BDK, 2021). 746

Resim 6.200. 1323 BTİEM. 208, v.141b. levha tezhip (BTİEM, 2021). 746

Resim 6.201. 1326-1327 tarihli KMM. 13, v.1b. sûre başı (KMM, 2020). 746

Resim 6.202. MİHK. 9424, v.139a, yazı kenarında yer alan serbest rumi bezeme örneği (MİHK, 2021). 747

Resim 6.203. SK. Ayasofya 2445, v. 1a. ½ simetri plan örneği (SK, 2020). 747

Resim 6.204. SK. Ayasofya 2445, v. 1a. 1/8 simetri plan örneği (SK, 2020). 747

Resim 6.205. MİHK. 9424, v. 1b, birim değerle devam eden ulama kompozisyon örneği (MİHK, 2021). 748

Resim 6.206. 1312 tarihli MİHK. 9424, v. 1b. üç iplik rumi sistemli bezeme örneği (MİHK, 2021)..... 748

Resim 6.207. MİHK. 9424, v. 1b. kenar bezeme detayı (MİHK, 2021)..... 748

Resim 6.208. 1312 MİHK. 9424, v.1b. zahriye sayfası ve detayı (MİHK, 2021). .. 750

Resim 6.209. 1306-15, 1479, 2a, zahriye tezhibi ve detayı, Chester Beatty Library (Temurçin, 2016:40)..... 750

Resim 6.210. 1312 MİHK. 9424, v.1b. zahriye sayfası hurde rumi detayı (MİHK, 2021)..... 751

Resim 6.211. 1310-11 tarihli SK. Ayasofya 2445, v. 1a. zahriye sayfası (SK, 2020). 751

Resim 6.212. SK. Aşir Efendi 316, v.4a zahriye sayfası detayı (SK, 2020)..... 751

Resim 6.213. 1278 tarihli KMM. 51, v.55a zahriye sayfası detayı (KMM, 2020).. 752

Resim 6.214. 1323 tarihli BTİEM. 208, v.141b. yatay dikdörtgen formdaki kapalı alan detayı (BTİEM, 2021). 752

Resim 6.215. 1272-75 tarihli SK. Ayasofya 2442, v.2a levha tezhibi (SK, 2020). . 752

Resim 6.216. SK. Halet Efendi 171, v.212b. bezemeli alanın merkezinde yer alan daire detayı (SK, 2020). 753

Resim 6.217. SK. Halet Efendi 171, v.1a. kenar bezeme detayı (SK, 2020)..... 753

Resim 6.218. 1320 BDK. 19008, v.1a. başlık formlu kapalı alan detayı (BDK, 2021). 753

Resim 6.219. 1326-1327 tarihli KMM. 13, v.1b. sûre başı (KMM, 2020)..... 754

Resim 6.220. 8th/14th century, Egypt, (Cairo, National Library of Egypt, 12, ff. 2v-3r) (Lings, 2005:141). 754

Resim 6.221. SK. Halet Efendi 171, v.164a. başlangıç sayfası yazı etrafında serbest helezon rumi motif detay (SK, 2020)..... 754

Resim 6.222. Memlükler Dönemi, ca. 1380, TİEM 445 (Rettig, 2016-17:255)..... 754

Resim 6.223. 1312 tarihli MİHK. 9424, v.139a. sûre başı (MİHK, 2021). 755

Resim 6.224. MİHK. 9424, v. 31a sûre başı (MİHK, 2021)..... 755

Resim 6.225. 1312 tarihli MİHK. 9424, v.139a. sûre başı bezemesinde yer alan kanatlı rumi motifi detayı (MİHK, 2021)..... 755

Resim 6.226. 1326-1327 tarihli KMM. 13, v.303a. sure başı bezemesinde yer alan kanatlı rumi motifi detayı (KMM,2020). 755

Resim 6.227. MİHK. 9424, v.149b sencide rumi (MİHK, 2021). 756

Resim 6.228. XII/XIII. yüzyıl İÜK. A 6649, v.1b sencide rumiler (İÜK, 2019). ... 756

Resim 6.232. Divriği ulu camii mihrap (Özkul, 2020:75) 757

Resim 6.233. 1312 tarihli MİHK. 9424, v.139a. sûre başı bezemesinde yer alan kanatlı rumi motifi detayı (MİHK, 2021)..... 757

Resim 6.234. MİHK. 9424, v.149b sûre başı bezemesinde yer alan kanatlı rumi motifi detayı (MİHK, 2021). 757

Resim 6.235. 1326-1327 tarihli KMM. 13, v.303a. sure başı bezemesinde yer alan kanatlı rumi motifi detayı (KMM, 2020). 757

Resim 6.236. BTİEM. 208, v.229a. sûre başı bezemesinde yer alan kanatlı rumi motifi detayı (BTİEM, 2021). 757

Resim 6.237. Niğde, Hüdavend Hatun Kümbeti (1312) rumi bezeme detay (URL 3). 758

Resim 6.238. BTİEM. 208, v.229a. sûre başı (BTİEM, 2021). 758

Resim 6.240. Ürgüp Damsaköy Taşkın Paşa Camisi kapısından detaylar (URL 4).759

Resim 6.244. Kastamonu, Kasabaköy Camii, Mahmut Bey Camii (1366) ahşap kapısı, rumi bezeme detayları (Yaylacıoğlu, 2010:42). 759

Resim 6.245. BTİEM. 208, v.141b. orta kısımda yer alan damla formlu gül ve detayı (BTİEM, 2021). 759

Resim 6.246. 1280 tarihli TİEM. 437, v.2a ortada yer alan gül ve detayı (TİEM, 2020)..... 759

Resim 6.247. Kastamonu, Kasabaköy Camii, Mahmut Bey Camii (1366) ahşap kapısı, rumi bezeme detay (Yaylacıoğlu, 2010:44)..... 760

Resim 6.248. 1323 tarihli BTİEM. 208, v.57a. sûre başı ve rumi kompozisyon detayı (BTİEM, 2021). 760

Resim 6.249. XIV. yüzyıl İznik Kırgızlar Türbesi Kalem İşi Bezemesi (Algaç, 2010:496). 761

Resim 6.250. XIV. yüzyıl İznik Kırgızlar Türbesi Kalem İşi Bezemesinde yer alan kanatlı rumi detayları (Algaç, 2010:496). 761

Resim 7.1. “Yansıma” adlı eserin genel görünüşü (ER, 2020). 764

Resim 7.2. “Yansıma” adlı eserin bezemesiz ilk hali. 765

Resim 7.3. Eserin cedvel, zencerek, koltuk ve bordür geometrik siteminin geçirilmiş ve boyanmış/altınlanmış hali. 766

Resim 7.4. Eserin desen geçirme aşaması. 767

Resim 7.5. Hatayi üslubun altınlanma aşaması. 768

Resim 7.6. Hatayi üslubu bezemenin renklendirme aşaması. 769

Resim 7.7. Koltuk alanının altınlanıp boyanmış hali. 770

Resim 7.8. Eserin bordür geometrik sisteminin iç bünyesinde yer alan rumi bezemelerinin altınlanıp tahrir çekilme süreci. 771

Resim 7.9. Eserin bordür geometrik sisteminin dışında yer alan hatayi üslubu bezemelerin tonlamalı boyanmasının ardından tahrir süreci. 772

Resim 7.10. Eserin cedvel ve tüm bezemelerin boyanmış/altınlanmış ve tahrirli hali. 773

Resim 7.11. “Mihrap” adlı eserin genel görünüşü (ER, 2020). 774

Resim 7.12. Eserin taç kısmı desen geçirme ve boyama aşaması. 776

Resim 7.13. Eserin taç kısmı detay. 777

Resim 7.14. eserin içten dışa bezeme detayları. 777

Resim 7.15. Eserin yazılı kısmında yer alan bezeme detayı. 778

Resim 7.16. “Döngü” adlı eserin genel görünüşü (ER, 2023). 779

Resim 7.17. Cedvellerin altınlanıp mührelenme aşaması. 781

Resim 7.18. Beyaz ipliklerin boyanma aşaması. 781

Resim 7.19. Eserin cedvel, iplik, zencerek, desen altınlama/boyama ve tahrirleme aşamaları. 782

Resim 7.20. Desenin hurdelenme aşaması. 783

ÇİZİM LİSTESİ

Çizim 3.1. Beşinci Pazırık kurganından çıkan keçe örtü (Diyarbekirli, 1972:137)... 15

Çizim 3.2. Birinci Tüekta kurganından at koşumu süsü (Diyarbekirli, 1969:144).... 15

Çizim 3.3. Deri örtü üzerine deri aplikle uygulanmış griffon sığın mücadeleleri. Pazırık (Diyarbekirli, 1969:147) 15

Çizim 3.4. Deri aplik. Aslan figürü, Birinci Tüekta Kurganı (Diyarbekirli, 1969:167). 15

Çizim 3.5. Keçe Duvar Örtüsü, 5. Kurgan, Ulagan Vadisi, Pazırık Altay Dağları, 6-4. Yüzyıl (Aksu, 1998:197). 16

Çizim 3.6. Hive Ulu Camii'nin sütun bezemeleri. (Hmelnitskiy) (Rustamova, 2019:176). 20

Çizim 3.7. Gazne'de bulunmuş olan mermer levhadaki rumi kompozisyonunun içerisinde yer alan insan ve hayvan figürleri (Şimşir, 2002:314) 21

Çizim 3.8. Eşrefoğlu Camii (1296-1299) taç kapı birinci bordür çizimi (Çilek, 2020:79). 32

Çizim 3.9. Eşrefoğlu Camii (1296-1299) taç kapı ikinci bordür çizimi (Çilek, 2020:81). 32

Çizim 3.10. Eşrefoğlu Camii (1296-1299) Mukarnastaki rumili desen çizimi (Çilek, 2020:108). 33

Çizim 3.11. TİEM. 402, v. 1b-2a (Küpeli, 2007:118). 52

Çizim 3.12. TSMK. A.5, v. 370 b (Küpeli, 2007:288). 52

Çizim 3.13. İÜK A.6566 s 473 çizimi, Mushaf-ı Şerif 1523-24, hatime sayfası çizimi (Kılıç, 2021:112). 53

Çizim 3.14. İÜK A.6566 s 474, Mushaf-ı Şerif, 1523-24, ketebe sayfası çizimi (Kılıç, 2021:115). 54

Çizim 3.15. TSMK YY 999, Mushaf-ı Şerif (1546) Serlevha sayfası çizimi (Kılıç, 2021:194). 54

Çizim 3.16. VGM (Vakıflar Genel Müdürlüğü) 54 Envater Numaralı 3. vakfiyenin (1739-1743) son sayfasının çizimi (Elitok, 2014: 145)..... 58

Çizim 4.1. KMM. 51, v.1b. çizim (Er, 2020)..... 62

Çizim 4.2. KMM. 51, v.1b "dörtlü sarmal rumi" örneği (Algaç, 2000:202) çizim (Er, 2020)..... 62

Çizim 5.1. Yay içinde ve dışında yer alan rumilerin çizim aşamaları (Er, 2023). 65
Çizim 5.2. Kanatlı rumi motifi çizim aşamaları (Er, 2023). 66
Çizim 5.3. Sencide rumi motifi çizim aşamaları (Er, 2023). 66
Çizim 5.4. Tepelik motifi çizim aşamaları (Er, 2023). 66
Çizim 5.5. Ortabağ çizim aşamaları (Er, 2023). 67
Çizim 5.6. Yalın rumi çizim örneği (Er, 2023). 67
Çizim 5.7. Sarılma rumi çizim örneği (Birol ve Derman, 2017: 198). 68
Çizim 5.8. Sarılma rumi örnek (İrteş, 2021: 229). 68
Çizim 5.9. Dendanlı rumi çizim örneği (Birol ve Derman, 2017: 191). 69
Çizim 5.10. Dendanlı rumi motifine örnek (İrteş, 2021:189). 69
Çizim 5.11. Hurde rumi çizim örneği (Birol ve Derman, 2017: 200). 70
Çizim 5.12. İşlemeli rumi örnek (İrteş, 2021: 242). 71
Çizim 6.1. SK. Fatih 315, v.2a, levha tezhibi (Er, 2020). 76
Çizim 6.1.a. SK. Fatih 315, v. 2a, bordür detayı (Er, 2020). 78
Çizim 6.1.b. SK. Fatih 315, v. 2a, gül detayı (Er, 2020). 79
Çizim 6.1.c. SK. Fatih 315, v.2a, gül detayı (Er, 2020). 79
Çizim 6.1.d. SK. Fatih 315, v.2a, yalın rumiler (Er, 2020). 79
Çizim 6.1.e. SK. Fatih 315, v.2a, kanatlı rumiler (Er, 2020). 80
Çizim 6.1.f. SK. Fatih 315, v.2a, tepelikler (Er, 2020). 80
Çizim 6.1.g. SK. Fatih 315, v.2a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020). 80
Çizim 6.2. SK. Ayasofya 2984, v.1a, zahriye sayfası (Er, 2020). 82
Çizim 6.2.a. Ayasofya 2984, v.1a, bordür detayı (Er, 2020). 84
Çizim 6.2.b. Ayasofya 2984, v.1a, kanatlı rumi (Er, 2020). 84
Çizim 6.3. SK. Ayasofya 2984, 1b, serlevha sayfası (Er, 2020). 86
Çizim 6.3.a. SK. Ayasofya 2984, 1b, bezemeli alanın merkezinde yer alan dilimli daire biçim detayı (Er, 2020). 88

Çizim 6.3.b. Ayasofya 2984, v.1b, dilimlenmiş daire biçiminin dışında oluşan alanların detayı (Er, 2020). 88

Çizim 6.3.c. SK. Ayasofya 2984, v.1b, taç detayı (Er, 2020). 89

Çizim 6.3.d. SK. Ayasofya 2984, 1b, yalın rumiler (Er, 2020). 90

Çizim 6.3.e. SK. Ayasofya 2984, v.1b, kanatlı rumiler (Er, 2020). 90

Çizim 6.3.f. SK. Ayasofya 2984, v.1b, sencide rumiler (Er, 2020). 90

Çizim 6.3.g. SK. Ayasofya 2984, v.1b, tepelikler (Er, 2020). 91

Çizim 6.3.h. SK. Ayasofya 2984, v.1b, çizim dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020). 91

Çizim 6.4. SK. Ayasofya 2984, v.2b, başlangıç sayfası (Er, 2020). 93

Çizim 6.4.a. SK. Ayasofya 2984, v.2b, bezemeli alanın üst kısmında yer alan başlığın merkez detayı (Er, 2020). 95

Çizim 6.4.b. Ayasofya 2984, v.2b, bezemenin sağ yanında yer alan taç biçiminin bezeme detayı (Er, 2020). 96

Çizim 6.4.c. SK Ayasofya 2984, v.2b, yalın rumiler (Er, 2020). 97

Çizim 6.4.d. SK. Ayasofya 2984, v.2b, kanatlı rumi (Er, 2020). 97

Çizim 6.4.e. SK. Ayasofya 2984, v.2b, sencide rumiler (Er, 2020). 97

Çizim 6.4.f. SK. Ayasofya 2984, v.2b, tepelik (Er, 2020). 98

Çizim 6.4.g. SK. Ayasofya 2984, v.2b, dal üstü süsleme (Er, 2020). 98

Çizim 6.5. SK. Ayasofya 2984, v.133b, başlık tezhibi (Er, 2020). 99

Çizim 6.5.a. SK. Ayasofya 2984, v.133b, başlık tezhibi merkez detayı (Er, 2020). 100

Çizim 6.5.b. SK. Ayasofya 2984, v.133b, başlığın sol başında yer alan koltuk detayı (Er, 2020). 101

Çizim 6.5.c. SK. Ayasofya 2984, v.133b, bezemeli alanın sağ yanında yer alan damla biçiminde başlık gülü detayı (Er, 2020). 101

Çizim 6.5.d. SK. Ayasofya 2984, v.133b, yalın rumi (Er, 2020). 102

Çizim 6.5.e. SK. Ayasofya 2984, v.133b, sencide rumiler (Er, 2020). 102

Çizim 6.5.f. SK. Ayasofya 2984, v.133b, tepelikler (Er, 2020). 102

Çizim 5.6. SK. Aşir Efendi 316, v.4a, zahriye sayfası. 104

Çizim 6.6.a. SK. Aşir Efendi 316, v.4a, bezemeli alanın merkez detayı (Er, 2020). 105

Çizim 6.6.b. SK. Aşir Efendi 316, v.4a, üç iplik rumi bezemeli bordür detayı (Er, 2020)..... 106

Çizim 6.6.c. SK. Aşir Efendi 316, v.4a, kenar bezeme detayı(Er, 2020). 106

Çizim 6.6.d. SK. Aşir Efendi 316, v.4a, yalın rumi (Er, 2020). 107

Çizim 6.6.e. SK. Aşir Efendi 316, v.4a, kanatlı rumiler (Er, 2020)..... 107

Çizim 6.6.f. SK. Aşir Efendi 316, v.4a, ortabağlar (Er, 2020). 107

Çizim 6.7. SK. Aşir Efendi 316, v.5a, zahriye sayfası (Er, 2020). 109

Çizim 6.7.a. SK. Aşir Efendi 316, v.5a, bezemeli alanın merkez detayı (Er, 2020). 111

Çizim 6.7.b. SK. Aşir Efendi 316, v.5a, bezemeli alanın üst kısmında yer alan alınlık bezeme detayı (Er, 2020). 111

Çizim 6.7.c. SK. Aşir Efendi 316, v.5a, lacivert kapalı form rumi detayı (Er, 2020). 112

Çizim 6.7.d. SK. Aşir Efendi 316, v.5a, kırmızı kapalı form rumi detayları. 112

Çizim 6.7.e. SK. Aşir Efendi 316, v.5a, yalın rumiler (Er, 2020)..... 113

Çizim 6.7.f. SK. Aşir Efendi 316, v.5a, kanatlı rumiler (Er, 2020). 114

Çizim 6.7.g. SK. Aşir Efendi 316, v.5a, sencide rumiler (Er, 2020). 115

Çizim 6.7.h. SK. Aşir Efendi 316, v.5a, tepelikler (Er, 2020). 115

Çizim 6.7.k. SK. Aşir Efendi 316, v.5a, çizim dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020). 116

Çizim 6.8. SK. Ayasofya 2442, v.1b, başlık tezhibi (Er, 2020)..... 118

Çizim 6.8.a. SK. Ayasofya 2442, v.1b, dikdörtgen alanın bezeme detayı (Er, 2020). 120

Çizim 6.8.b. SK. Ayasofya 2442, v.1b, taç biçimi detayı (Er, 2020). 120

Çizim 6.8.c. SK. Ayasofya 2442, v.1b, başlık gülü detayı (Er, 2020). 121

Çizim 6.8.d. SK. Ayasofya 2442, v.1b, yalın rumiler (Er, 2020). 121

Çizim 6.8.e. SK. Ayasofya 2442, v.1b, kanatlı rumiler (Er, 2020)..... 122

Çizim 6.8.f. SK. Ayasofya 2442, v.1b, sencide rumiler (Er, 2020). 122

Çizim 6.8.g. SK. Ayasofya 2442, v.1b, tepelikler (Er, 2020). 122

Çizim 6.8.h. SK. Ayasofya 2442, v.1b, çizim dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020). 122

Çizim 6.9. SK. Ayasofya 2442, v.2a, levha tezhibi (Er, 2020). 123

Çizim 6.9.a. SK. Ayasofya 2442, v.2a bezemeli alanın merkez detayı (Er, 2020).. 125

Çizim 6.9.b. SK. Ayasofya 2442, v.2a, yalın rumiler (Er, 2020)..... 126

Çizim 6.9.c. SK. Ayasofya 2442, v.2a, kanatlı rumiler (Er, 2020). 126

Çizim 6.9.d. SK. Ayasofya 2442, v.2a, sencide rumiler (Er, 2020)..... 127

Çizim 6.9.e. SK. Ayasofya 2442, v.2a, çizim dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020). 127

Çizim 6.10. KMM. 51, v.1b (Er, 2020). 129

Çizim 6.10.a. KMM. 51, v.1b bezemenin iç kısmında yer alan birinci bordür detayı (Er, 2020). 133

Çizim 6.10.b. KMM. 51, v.1b bezemenin ikinci bordür detayı (Er, 2020)..... 133

Çizim 6.10.c. KMM. 51, v.1b kenar bezeme detayı (Er, 2020). 134

Çizim 6.10.d. KMM. 51, v.1b, yalın rumiler (Er, 2020). 134

Çizim 6.10.e. KMM. 51, v.1b, kanatlı rumiler (Er, 2020). 135

Çizim 6.10.f. KMM. 51, v.1b, tepelikler (Er, 2020). 135

Çizim 6.10.g. KMM. 51, v.1b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020). 135

Çizim 6.11. KMM. 51, v.3a, zahriye sayfası (Er, 2020). 136

Çizim 6.11.a. KMM. 51, v.3a, bordür bezeme detayı (Er, 2020). 139

Çizim 6.11.b. KMM. 51, v.3a, dışta yer alan bordür detayı (Er, 2020). 140

Çizim 6.11.c. KMM. 51, v.3a, bezemeli alanın sağ yanında yer alan birinci gül detayı (Er, 2020). 141

Çizim 6.11.d. KMM. 51, v.3a, birinci mekik biçimli gül detayı (Er, 2020). 141

Çizim 6.11.e. KMM. 51, v.3a, yalın rumiler (Er, 2020). 142

Çizim 6.11.f. KMM. 51, v.3a, kanatlı rumiler (Er, 2020). 142

Çizim 6.11.g. KMM. 51, v.3a, sencide rumi (Er, 2020). 142

Çizim 6.11.h. KMM. 51, v.3a, tepelikler (Er, 2020)..... 143

Çizim 6.11.ı. KMM. 51, v.3a, ortabağ (Er, 2020)..... 143

Çizim 6.11.k. KMM. 51, v.3a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020). 143

Çizim 6.12. KMM. 51, v.3b, zahriye sayfası (Er, 2020)..... 145

Çizim 6.12.a. KMM. 51, v.3b, merkezde yer alan geometrik kapalı alan detayı (Er, 2020)..... 147

Çizim 6.12.b. KMM. 51, v.3b, bezemeli alanda yer alan içten dışa ilk bordürün kapalı alanlarının dışındaki boşlukların detayı (Er, 2020). 149

Çizim 6.12.c. KMM. 51, v.3b, üç iplik rumi bezemeli bordür detayı (Er, 2020). ... 149

Çizim 6.12.d. KMM. 51, v.3b, bezemeli alanın en dışında yer alan dordür detayı (Er, 2020)..... 150

Çizim 6.12.e. KMM. 51, V. 3b, bezemeli alanın sağında yer alan birinci damla biçimli gül detayı (Er, 2020). 151

Çizim 6.12.f. KMM. 51, v.3b, bezemeli alanın sağında yer alan birinci mekik biçimli gül detayı (Er, 2020)..... 151

Çizim 6.12.g. KMM. 51, v.3b, yalın rumiler (Er, 2020)..... 152

Çizim 6.12.h. KMM. 51, v.3b, kanatlı rumiler (Er, 2020)..... 152

Çizim 6.12.ı. KMM. 51, v.3b, sencide rumiler (Er, 2020)..... 152

Çizim 6.12.k. KMM. 51, v.3b, tepelikler (Er, 2020). 153

Çizim 6.12.l. KMM. 51, v.3b, ortabağlar (Er, 2020). 153

Çizim 6.12.m. KMM. 51, v.3b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020). 153

Çizim 6.13. KMM. 51, v.5b serlevha sayfası (Er, 2020). 155

Çizim 6.13.a. KMM. 51, v.5b bordür bezeme detayı (Er, 2020). 157

Çizim 6.13.b. KMM. 51, v.5b damla biçimli gül detayı (Er, 2020)..... 158

Çizim 6.13.c. KMM. 51, v.5b, kanatlı rumiler (Er, 2020). 159

Çizim 6.13.d. KMM. 51, v.5b, sencide rumiler (Er, 2020)..... 159

Çizim 6.14. KMM. 51, v.6b, başlangıç sayfası (Er, 2020). 161

Çizim 6.14.a. KMM. 51, v.6b, bordür bezeme detayı (Er, 2020). 163

Çizim 6.14.b. KMM. 51, v.6b, birinci damla formlu gül detayı (Er, 2020). 164

Çizim 6.14.c. KMM. 51, v.6b damla biçimli güllerin arasında yer alan birinci gül detayı (Er, 2020). 165

Çizim 6.14.d. KMM. 51, v.6b, yalın rumiler (Er, 2020). 165

Çizim 6.14.e. KMM. 51, v.6b, kanatlı rumiler (Er, 2020). 166

Çizim 6.14.f. KMM. 51, v.6b, tepelikler (Er, 2020). 166

Çizim 6.14.g. KMM. 51, v.6b, ortabağlar (Er, 2020). 166

Çizim 6.14.h. KMM. 51, v.6b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020). 166

Çizim 6.15. KMM. 51, v.8b, başlık tezhibi (Er, 2020). 167

Çizim 6.15.a. KMM. 51, v.8b, kitabe detayı (Er, 2020). 168

Çizim 6.15.b. KMM. 51, v.8b, kitabe dışında kalan alan detayı (Er, 2020). 169

Çizim 6.15.c. KMM. 51, v.8b, kitabe başlıklarında uygulanan kapalı form rumi detayı (Er, 2020). 169

Çizim 6.15.d. KMM. 51, v.8b, yalın rumiler (Er, 2020). 170

Çizim 6.15.e. KMM. 51, v.8b, kanatlı rumiler (Er, 2020). 170

Çizim 6.15.f. KMM. 51, v.8b, ortabağ (Er, 2020). 170

Çizim 6.15.g. KMM. 51, v.8b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020). 170

Çizim 6.16. KMM. 51, v.53a, zahriye sayfası (Er, 2020). 172

Çizim 6.16.a. KMM. 51, v.53a, merkezde yer alan dört dilime bölünmüş biçimin ortasında yer alan dairenin detayı (Er, 2020). 174

Çizim 6.16.b. KMM. 51, v.53a, merkezde yer alan dört dilime bölünmüş biçimin detayı (Er, 2020). 175

Çizim 6.16.c. KMM. 51, v.53a, merkezdeki daire biçimli kapalı alan detayı (Er, 2020) 175

Çizim 6.16.d. KMM. 51, v.53a, merkezdeki daire biçimli kapalı alan detayı (Er, 2020) 176

Çizim 6.16.e. KMM. 51, v.53a, merkezdeki kapalı alanların dış zemin detayı (Er, 2020) 176

Çizim 6.16.f. KMM. 51, v.53a, birim tekrar rumi desen detayı (Er, 2020). 177

Çizim 6.16.g. KMM. 51, v.53a, birim tekrar rumi desen detayı (Er, 2020). 177

Çizim 6.16.h. KMM. 51, v.53a, kenar bezeme detayı (Er, 2020). 177

Çizim 6.16.ı. KMM. 51, v.53a, yalın rumiler (Er, 2020). 178

Çizim 6.16.k. KMM. 51, v.53a, kanatlı rumiler (Er, 2020). 178

Çizim 6.16.l. KMM. 51, v.53a, sencide rumi motifleri (Er, 2020). 179

Çizim 6.16.n. KMM. 51, v.53a, tepelik motifleri (Er, 2020). 179

Çizim 6.16.m. KMM. 51, v.53a, ortabağlar (Er, 2020). 179

Çizim 6.16.o. KMM. 51, v.53a, Rumi/ dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020)..... 179

Çizim 6.17. KMM. 51, v.55a, zahriye sayfası (Er, 2020). 181

Çizim 6.17.a. KMM. 51, v.55a, bezemeli alanın iç kısımında yer alan birinci bordür detayı (Er, 2020). 183

Çizim 6.17.b. KMM. 51, v.55a, kalın bordür bezeme detayı (Er, 2020). 184

Çizim 6.17.c. KMM. 51, v.55a, kalın bordür bezeme detayı (Er, 2020). 185

Çizim 6.17.d. KMM. 51, v.55a, kalın bordürde yer alan mekik biçimli kapalı alanın bezeme detayı (Er, 2020). 185

Çizim 6.17.e. KMM. 51, v.55a, kalın bordürde yer alan mekik formlu kapalı alan detayı (Er, 2020). 186

Çizim 6.17.f. KMM. 51, v.55a, kalın bordürde yer alan kare formlu kapalı alan detayı (Er, 2020). 186

Çizim 6.17.g. KMM. 51, v.55a, birinci damla biçimli gül detayı. 187

Çizim 6.17.h. KMM. 51, v.55a, yalın rumiler (Er, 2020). 188

Çizim 6.17.ı. KMM. 51, v.55a, kanatlı Rumiler (Er, 2020). 189

Çizim 6.17.k. KMM. 51, v.55a, sencide Rumiler (Er, 2020). 189

Çizim 6.17.l. KMM. 51, v.55a, tepelikler (Er, 2020)..... 190

Çizim 6.17.m. KMM. 51, v.55a, ortabağ (Er, 2020)..... 190

Çizim 6.17.n. KMM. 51, v.55a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020). 190

Çizim 6.18. KMM. 51, v.55b, başlangıç sayfası (Er, 2020). 192

Çizim 6.18.a. KMM. 51, v.55b, bordür detayı (Er, 2020). 195

Çizim 6.18.b. KMM. 51, v.55b, birinci damla biçimli gül detayı (Er, 2020). 196

Çizim 6.18.c. KMM. 51, v.55b, yalın rumiler (Er, 2020). 198

Çizim 6.18.d. KMM. 51, v.55b, kanatlı Rumiler (Er, 2020). 198

Çizim 6.18.e. KMM. 51, v.55b, sencide rumiler (Er, 2020). 198

Çizim 6.18.f. KMM. 51, v.55b, tepelik (Er, 2020). 199

Çizim 6.18.g. KMM. 51, v.55b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020). 199

Çizim 6.19. KMM. 51, v.98a, zahriye sayfası (Er, 2020). 201

Çizim 6.19.a. KMM. 51, v.98a, merkezde yer alan dairenin detayı (Er, 2020). 203

Çizim 6.19.b. KMM. 51, v.98a, mekik biçiminin içinde oluşan üçgen şeklindeki kapalı alanların detayı (Er, 2020). 204

Çizim 6.19.c. KMM. 51, v.98a, bordürde yer alan dairelerin bezeme detayı (Er, 2020)..... 205

Çizim 6.19.d. KMM. 51, v.98a, bordür bezeme detayı (Er, 2020). 206

Çizim 6.19.e. KMM. 51, v.98a, kenar bezeme detayı (Er, 2020). 207

Çizim 6.19.f. KMM. 51, v.98a, yalın rumiler (Er, 2020)..... 207

Çizim 6.19.g. KMM. 51, v.98a, kanatlı rumiler (Er, 2020). 208

Çizim 6.19.h. KMM. 51, v.98a, tepelikler (Er, 2020)..... 208

Çizim 6.19.k. KMM. 51, v.98a, ortabağ (Er, 2020). 208

Çizim 6.19.l. KMM. 51, v.98a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020). 208

Çizim 6.20. KMM. 51, v.98b, zahriye sayfası (Er, 2020). 210

Çizim 6.20.a. KMM. 51, v.98b, bezemeli alanın merkezindeki daire içi bezeme detayı (Er, 2020). 212

Çizim 6.20.b. KMM. 51, v.98b kubbe biçimli kapalı alan detayı (Er, 2020). 212

Çizim 6.20.c. KMM. 51, v.98b kare biçimli alanın köşelerinde oluşan kapalı alan detayı (Er, 2020). 213

Çizim 6.20.d. KMM. 51, v.98b bezemenin üst kısmında yer alan mekik biçimli kapalı alan detayı (Er, 2020). 214

Çizim 6.20.e. KMM. 51, v.98b üst üste yalın rumilerin uygulandığı elips biçimli rumi formu detayı (Er, 2020). 214

Çizim 6.20.f. KMM. 51, v.98b mekik biçiminin dışında kalan iç alan detayı (Er, 2020)..... 215

Çizim 6.20.g. KMM. 51, v.98b bordür detayı (Er, 2020). 216

Çizim 6.20.h. KMM. 51, v.98b birinci damla biçimli gül detayı (Er, 2020). 216

Çizim 6.20.ı. KMM. 51, v.98b, yalın rumiler (Er, 2020)..... 217

Çizim 6.20.k. KMM. 51, v.98b, kanatlı rumiler (Er, 2020). 218

Çizim 6.20.l. KMM. 51, v.98b, sencide rumiler (Er, 2020)..... 218

Çizim 6.20.m. KMM. 51, v.98b, tepelikler (Er, 2020). 219

Çizim 6.20.n. KMM. 51, v.98b, ortabağlar (Er, 2020). 219

Çizim 6.20.o. KMM. 51, v.98b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020). 219

Çizim 6.21. KMM. 51, v.100b, başlangıç sayfası (Er, 2020). 221

Çizim 6.21.a. KMM. 51, v.100b, besmele üstünde yer alan rumi bezeme detayı (Er, 2020)..... 223

Çizim 6.21.b. KMM. 51, v.100b, dilimli kapalı alan bezeme detayı (Er, 2020). 224

Çizim 6.21.c. KMM. 51, v.100b, paftaların dışında yer alan boşlukların bezeme detayı (Er, 2020)..... 225

Çizim 6.21.d. KMM. 51, v.100b, birinci damla biçimli gül detayı (Er, 2020). 226

Çizim 6.21.e. KMM. 51, v.100b, yalın rumiler (Er, 2020). 226

Çizim 6.21.f. KMM. 51, v.100b, kanatlı rumiler (Er, 2020). 227

Çizim 6.21.g. KMM. 51, v.100b, sencide rumiler (Er, 2020)..... 227

Çizim 6.21.h. KMM. 51, v.100b, tepelikler (Er, 2020). 227

Çizim 6.21.ı. KMM. 51, v.100b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020)..... 227

Çizim 6.22. KMM. 51, v.159a zahriye sayfası (Er, 2020). 229

Çizim 6.22.a. KMM. 51, v.159a, kubbe biçimli kapalı alan içi bezeme detayı (Er, 2020)..... 231

Çizim 6.22.b. KMM. 51, v.159a, merkezde yer alan dairenin merkez bezeme detayı (Er, 2020). 232

Çizim 6.22.c. KMM. 51, v.159a, iç alan bezeme detayı (Er, 2020). 232

Çizim 6.22.d. KMM. 51, v.159a, bordür bezeme detayı (Er, 2020). 234

Çizim 6.22.e. KMM. 51, v.159a kenar bezeme detayı (Er, 2020). 235

Çizim 6.22.f. KMM. 51, v.159a, yalın rumiler (Er, 2020)..... 235

Çizim 6.22.g. KMM. 51, v.159a, kanatlı rumiler (Er, 2020). 236

Çizim 6.22.h. KMM. 51, v.159a, sencide rumi (Er, 2020). 236

Çizim 6.22.ı. KMM. 51, v.159a, tepelikler (Er, 2020)..... 236

Çizim 6.22.k. KMM. 51, v.159a, ortabağ (Er, 2020)..... 237

Çizim 6.22.l. KMM. 51, v.159a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020)..... 237

Çizim 6.23. KMM. 51, v.159b zahriye sayfası (Er, 2020)..... 239

Çizim 6.23.a. KMM. 51, v.159b, bezemenin merkezindeki iç içe geçen dairelerin detayı (Er, 2020)..... 241

Çizim 6.23.b. KMM. 51, v.159b, merkezde yer alan dairenin bezeme detayı (Er, 2020)..... 242

Çizim 6.23.c. KMM. 51, v.159b, merkezdeki daire içi bezeme detayı (Er, 2020). . 242

Çizim 6.23.d. KMM. 51, v.159b, merkezdeki sağ yarım daire bezeme detayı (Er, 2020)..... 243

Çizim 6.23.e. KMM. 51, v.159b, bezemenin merkezinde yer alan ikinci kapalı alanın bezeme detayı (Er, 2020). 244

Çizim 6.23.f. KMM. 51, v.159b, merkezde yer alan üçüncü kapalı alanın bezeme detayı (Er, 2020)..... 245

Çizim 6.23.g. KMM. 51, v.159b, kalın bordür detayı (Er, 2020). 246

Çizim 6.23.h. KMM. 51, v.159b, birinci damla biçimli gül detayı (Er, 2020)..... 247

Çizim 6.23.ı. KMM. 51, v.159b, kanatlı rumiler (Er, 2020)..... 248

Çizim 6.23.k. KMM. 51, v.159b, sencide rumiler (Er, 2020)..... 248

Çizim 6.23.l. KMM. 51, v.159b, tepelikler (Er, 2020). 249

Çizim 6.23.m. KMM. 51, v.159b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020)..... 249

Çizim 6.24. KMM. 51, v.163b, başlık tezhibi (Er, 2020). 251

Çizim 6.24.a. KMM. 51, v.163b, başlık tezhibi merkezinde yer alan kitabe detayı (Er, 2020). 252

Çizim 6.24.b. KMM. 51, v.163b, kitabe dışındaki alanın ortasında oluşan bezeme detayı (Er, 2020)..... 252

Çizim 6.24.c. KMM. 51, v.163b, kitabe dışında kalan boşluğun bezeme detayı (Er, 2020)..... 253

Çizim 6.24.d. KMM. 51, v.163b, yalın rumiler (Er, 2020)..... 254

Çizim 6.24.e. KMM. 51, v.163b, kanatlı rumiler (Er, 2020). 254

Çizim 6.24.f. KMM. 51, v.163b, sencide rumi (Er, 2020)..... 255

Çizim 6.24.g. KMM. 51, v.163b, tepelik (Er, 2020)..... 255

Çizim 6.24.h. KMM. 51, v.163b, ortabağ (Er, 2020). 255

Çizim 6.24.ı. KMM. 51, v.163b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020)..... 255

Çizim 6.25. KMM. 51, v.208a, zahriye sayfası (Er, 2020)..... 257

Çizim 6.25.a. KMM. 51, v.208a, merkezde yer alan dairenin bezeme detayı (Er, 2020)..... 259

Çizim 6.25.b. KMM. 51, v.208a, merkezde yer alan sağ kısımdaki yarım daire bezeme detayı (Er, 2020). 259

Çizim 6.25.c. KMM. 51, v.208a, merkezde dairenin altında yer alan dilimli paftanın bezeme detayı (Er, 2020). 260

Çizim 6.25.d. KMM. 51, v.208a, merkezdeki dilimli alt alanın dışında oluşan boşluğun bezeme detayı (Er, 2020)..... 261

Çizim 6.25.e. KMM. 51, v.208a, bordür bezeme detayı (Er, 2020). 262

Çizim 6.25.f. KMM. 51, v.208a, kenar bordür bezeme detayı (Er, 2020)..... 262

Çizim 6.25.g. KMM. 51, v.208a, yalın rumiler (Er, 2020)..... 263

Çizim 6.25.h. KMM. 51, v.208a, kanatlı rumiler (Er, 2020). 263

Çizim 6.25.ı. KMM. 51, v.208a, sencide rumi (Er, 2020)..... 263

Çizim 6.25.k. KMM. 51, v.208a, ortabağlar (Er, 2020)..... 264

Çizim 6.25.l. KMM. 51, v.208a, tepelikler (Er, 2020)..... 264

Çizim 6.25.m. KMM. 51, v.208a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020)..... 264

Çizim 6.26. KMM. 51, v.208b, zahriye sayfası (Er, 2020)..... 266

Çizim 6.26.a. KMM. 51, v.208b, merkezde yer alan yarım dairenin bezeme detayı (Er, 2020). 268

Çizim 6.26.b. KMM. 51, v.208b, bezemenin merkezinde sol kısımda yer alanyarım dairenin iç bünyesindeki kapalı alan bezeme detayı. 269

Çizim 6.26.c. KMM. 51, v.208b, bezemenin merkezinde sol kısımda yer alanyarım dairenin iç bünyesindeki kapalı alan bezeme detayı (Er, 2020)..... 269

Çizim 6.26.d. KMM. 51, v.208b, bezemenin merkezinde sol kısımda yer alan yarım dairenin içindeki lacivert zeminli kapalı alan detayı (Er, 2020). 269

Çizim 6.26.e. KMM. 51, v.208b, bezemenin merkezinde yer alan yarım dairelerin alt ve üst kısmında yer alan kapalı alan detayı (Er, 2020). 270

Çizim 6.26.f. KMM. 51, v.208b, bezemenin merkezinde yer alan yarım dairelerin alt ve üst kısmında yer alan lacivert kapalı alan detayı (Er, 2020). 270

Çizim 6.26.g. KMM. 51, v.208b, lacivert kapalı alanların arasında yer alan yeşil zeminli kapalı alanların bezeme detayı (Er, 2020)..... 271

Çizim 6.26.h. KMM. 51, v.208b, lacivert kapalı alanın iki yanında yer alan kırmızı zeminli kapalı alan detayı (Er, 2020). 271

Çizim 6.26.ı. KMM. 51, v.208b, kalın bordür bezeme detayı (Er, 2020)..... 273

Çizim 6.26.k. KMM. 51, v.208b, üçüncü damla biçimli gül detayı (Er, 2020)..... 274

Çizim 6.26.l. KMM. 51, v.208b, yalın rumiler (Er, 2020)..... 276

Çizim 6.26.m. KMM. 51, v.208b, kanatlı rumiler (Er, 2020)..... 276

Çizim 6.26.n. KMM. 51, v.208b, sencide rumiler (Er, 2020)..... 277

Çizim 6.26.o. KMM. 51, v.208b, tepelikler (Er, 2020). 277

Çizim 6.26.p. KMM. 51, v.208b, ortabağlar (Er, 2020). 277

Çizim 6.26.r. KMM. 51, v.208b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020)..... 277

Çizim 6.27. KMM. 51, v.208b, zahriye sayfası (Er, 2020)..... 279

Çizim 6.27.a. KMM. 51, v.208b, bezemenin merkezinde yer alan mekik formunun içteki bordür bezeme detayı (Er, 2020). 282

Çizim 6.27.b. KMM. 51, v.208b, üç iplik sistemle bezeli bordür detayı (Er, 2020). 283

Çizim 6.27.c. KMM. 51, v.208b, mekik biçimiyle dikdörtgen biçimin arasında sol üst köşede oluşan üçgen alan detayı (Er, 2020). 284

Çizim 6.27.d. KMM. 51, 208b, sayfanın sağında yer alan kartuş biçimli kapalı alan bezemesi (Er, 2020)..... 285

Çizim 6.27.e. KMM. 51, v.208b, kitabeli zencerek dışında yer alan boş alanların bezeme detayı (Er, 2020). 286

Çizim 6.27.f. KMM. 51, v.208b, birinci damla biçimli gül detayı (Er, 2020)..... 287

Çizim 6.27.g. KMM. 51, v.208b, ikinci damla biçimli gül detayı (Er, 2020). 287

Çizim 6.27.h. KMM. 51, v.210b, yalın rumiler (Er, 2020)..... 288

Çizim 6.27.ı. KMM. 51, v. 210b, kanatlı rumiler (Er, 2020)..... 289

Çizim 6.27.k. KMM. 51, v. 210b, sencide rumiler (Er, 2020)..... 290

Çizim 6.27.l. KMM. 51, v. 210b, tepelikler (Er, 2020). 290

Çizim 6.27.m. KMM. 51, v. 210b, ortabağ (Er, 2020). 290

Çizim 6.27.n. KMM. 51, v. 210b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020)..... 291

Çizim 6.28. KMM. 51, v.212b, başlık tezhibi (Er, 2020). 292

Çizim 6.28.a. KMM. 51, v.212b, kitabe bezeme detayı (Er, 2020). 293

Çizim 6.28.b. KMM. 51, v.212b, kitabe alanı dışında kalan pafta bezeme detayı (Er, 2020)..... 294

Çizim 6.28.c. KMM. 51,v.212b, yalın rumiler (Er, 2020). 294

Çizim 6.28.d. KMM. 51, v.212b, kanatlı rumiler (Er, 2020)..... 295

Çizim 6.28.e. KMM. 51, v.212b, sencide rumi (Er, 2020). 295

Çizim 6.28.f. KMM. 51, v.212b, tepelik (Er, 2020). 295

Çizim 6.28.g. KMM. 51, v.212b, dal üstü süslemeler (Er, 2020)..... 295

Çizim 6.29. KMM. 51, v.266b, zahriye sayfası (Er, 2020)..... 297

Çizim 6.29.a. KMM. 51, v.266b, merkezde yer alan dairenin bezeme detayı (Er, 2020)..... 299

Çizim 6.29.b. KMM. 51, v.266b, üst üste yalın rumilerin oluşturduğu elips biçimli rumi formu detay (Er, 2020). 300

Çizim 6.29.c. KMM. 51, v.266b, üst koltuk yatay mekik formlu kapalı alan bezeme detayı (Er, 2020). 300

Çizim 6.29.d. KMM. 51, v.266b, bordür bezeme detayı (Er, 2020) 302

Çizim 6.29.e. KMM. 51, v.266b, üçüncü damla biçimli gül detayı (Er, 2020). 303

Çizim 6.29.n. KMM. 51, v.266b, yalın rumiler (Er, 2020). 304

Çizim 6.29.o. KMM. 51, v.266b, kanatlı rumiler (Er, 2020). 305

Çizim 6.29.p. KMM. 51, v.266b, sencide rumi (Er, 2020). 305

Çizim 6.29.r. KMM. 51, v.266b tepelikler (Er, 2020). 306

Çizim 6.29.s. KMM. 51, v.266b dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020)..... 306

Çizim 6.30. KMM. 51, v.1a, zahriye sayfası (Er, 2020). 308

Çizim 6.30.a. KMM. 51, v.1a, bezemenin merkezinde yer alan geometrik pafta detayı (Er,2020). 310

Çizim 6.30.b. KMM. 51, v.1a, bordürde yer alan kare biçimli kapalı alan detayı (Er, 2020)..... 311

Çizim 6.30.c. KMM. 51, v.1a, bordür bezeme detayı (Er, 2020). 311

Çizim 6.30.d. KMM. 51, v.1a, yalın rumiler (Er, 2020). 312

Çizim 6.30.e. KMM. 51, v.1a, kanatlı rumiler (Er, 2020). 312

Çizim 6.30.f. KMM. 51, v.1a, sencide rumiler (Er, 2020)..... 312

Çizim 6.30.g. KMM. 51, v.1a, tepelikler (Er, 2020)..... 313

Çizim 6.30.h. KMM. 51, v.1a, ortabağlar (Er, 2020)..... 313

Çizim 6.30.ı. KMM. 51, v.1a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020). 313

Çizim 6.31. TİEM. 437, v.2a, serlevha sayfası (Er, 2020)..... 315

Çizim 6.31.a. TİEM. 437, v.2a, bezemenin merkez detayı (Er, 2020). 317

Çizim 6.31.b. TİEM. 437, v.2a, bezemede yer alan üst yatay dikdörtgen biçim detayı (Er, 2020). 318

Çizim 6.31.c. TİEM. 437, v.2a, birinci gül detayı (Er, 2020). 319

Çizim 6.31.d. TİEM. 437, v.2a, ortada yer alan gül detayı (Er, 2020). 320

Çizim 6.31.e. TİEM. 437, v.2a, yalın rumiler (Er, 2020). 320

Çizim 6.31.f. TİEM. 437, v.2a, kanatlı rumiler (Er, 2020). 321

Çizim 6.31.g. TİEM. 437, v.2a, sencide rumiler (Er, 2020). 322

Çizim 6.31.h. TİEM. 437, v.2a, tepelikler (Er, 2020). 323

Çizim 6.31.ı. TİEM. 437, v.2a, ortabağ (Er, 2020). 323

Çizim 6.31.k. TİEM. 437, v.2a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020). 323

Çizim 6.32. TİEM. 437, v.3a, serlevha sayfası (Er, 2020)..... 325

Çizim 6.32.a. TİEM. 437, v.3a, bezemenin merkez detayı (Er, 2020). 327

Çizim 6.32.b. TİEM. 437, v.3a, sol koltuk bezeme detayı (Er, 2020). 328

Çizim 6.32.c. TİEM. 437, v.3a, bezemeli alanın üst kısımında yer alan yatay dikdörtgen bezeme detayı (Er, 2020). 329

Çizim 6.32.d. TİEM. 437, v.3a, birinci gül detayı (Er, 2020)..... 330

Çizim 6.32.e. TİEM. 437, v.3a ikinci gül detayı (Er, 2020). 331

Çizim 6.32.f. TİEM. 437, v.3a, yalın rumiler (Er, 2020). 331

Çizim 6.32.g. TİEM. 437, v.3a, kanatlı rumiler (Er, 2020). 332

Çizim 6.32.h. TİEM. 437, v.3a, sencide rumiler (Er, 2020). 334

Çizim 6.32.ı. TİEM. 437, v.3a, tepelik (Er, 2020). 335

Çizim 6.32.k. TİEM. 437, v.3a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020). 335

Çizim 6.33. TİEM. 437, v.4a, sûre başı (Er, 2020). 337

Çizim 6.33.a. TİEM. 437, v.4a sûre başı merkez bezeme detayı (Er, 2020). 338

Çizim 6.33.b. TİEM. 437, v.4a, gül detayı (Er, 2020). 339

Çizim 6.33.c. TİEM. 437, v.4a, yalın rumiler (Er, 2020). 339

Çizim 6.33.d. TİEM. 437, v.4a, kanatlı rumiler (Er, 2020). 340

Çizim 6.33.e. TİEM. 437, v.4a, sencide rumiler (Er, 2020). 341

Çizim 6.33.f. TİEM. 437, v.4a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020). 341

Çizim 6.34. TİEM. 437, v.234b, sûre başı (Er, 2020)..... 343

Çizim 6.34.a. TİEM. 437, v.234b sûre başı merkez bezeme detayı (Er, 2020). 344

Çizim 6.34.b. TİEM. 437, v.234b sola dayalı gül detayı (Er, 2020)..... 345

Çizim 6.34.c. TİEM. 437, v.234b, yalın rumiler (Er, 2020). 345

Çizim 6.33.d. TİEM. 437, v.234b, kanatlı rumiler (Er, 2020). 345

Çizim 6.33.e. TİEM. 437, v.234b, sencide rumiler (Er, 2020). 346

Çizim 6.33.f. TİEM. 437, v.234b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020)..... 346

Çizim 6.35. SK. Ayasofya 2985, v.1a, zahriye sayfası (Er, 2020). 348

Çizim 6.35.a. SK. Ayasofya 2985, v.1a, merkez dairenin etrafında yer alan kenar bezeme detayı (Er, 2020). 350

Çizim 6.35.b. SK. Ayasofya 2985, v.1a, başlık detayı (Er, 2020). 351

Çizim 6.35.c. SK. Ayasofya 2985, v.1a, gül detayı (Er, 2020)..... 352

Çizim 6.35.d. SK. Ayasofya 2985, v.1a, yalın rumiler (Er, 2020)..... 353

Çizim 6.35.e. SK. Ayasofya 2985, v.1a, kanatlı rumiler (Er, 2020). 353

Çizim 6.35.f. SK. Ayasofya 2985, v.1a, sencide rumiler (Er, 2020). 353

Çizim 6.35.g. SK. Ayasofya 2985, v.1a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020). 353

Çizim 6.36. İÜK. A 6649, v.1b, zahriye sayfası (Er, 2020)..... 355

Çizim 6.36.a. İÜK. A 6649, v.1b, bezemenin merkezinde yer alan yıldız iç detayı (Er, 2020). 357

Çizim 6.36.b. İÜK. A 6649, v.1b, bezemeli alanın merkezinde yer alan daire detayı (Er, 2020). 358

Çizim 6.36.c. İÜK. A 6649, v.1b, merkezde daireyle dışdaki dikdörtgen alan arasında oluşan kapalı alan detayı (Er, 2020)..... 358

Çizim 6.36.d. İÜK. A 6649, v.1b, yalın rumiler (Er, 2020)..... 359

Çizim 6.36.e. İÜK. A 6649, v.1b, kanatlı rumiler (Er, 2020). 360

Çizim 6.36.f. İÜK. A 6649, v.1b, sencide rumiler (Er, 2020). 361

Çizim 6.36.g. İÜK. A 6649, v.1b, tepelik (Er, 2020)..... 361

Çizim 6.36.h. İÜK. A 6649, v.1b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020)..... 361

Çizim 6.37. İÜK. A 6649, v.3a, serlevha sayfası (Er, 2020). 362

Çizim 6.37.a. İÜK. A 6649, v.3a, yazı alanı detayı (Er, 2020)..... 364

Çizim 6.37.b. İÜK. A 6649, v.3a, sağ koltuk bezeme detayı (Er, 2020). 364

Çizim 6.37.c. İÜK. A 6649, v.3a, üst başlığın ortasında yer alan kare kapalı alan detayı (Er, 2020)..... 365

Çizim 6.37.d. İÜK. A 6649, v.3a, yatay dikdörtgen alanın sağ üst başında yer alan kare kapalı alan detayı (Er, 2020). 365

Çizim 6.37.e. İÜK. A 6649, v.3a, bezemeli alanın solunda yer alan bordür detayı (Er, 2020)..... 366

Çizim 6.37.f. İÜK. A 6649, v.3a, yalın rumiler (Er, 2020)..... 367

Çizim 6.37.g. İÜK. A 6649, v.3a, kanatlı rumiler (Er, 2020). 369

Çizim 6.37.h. İÜK. A 6649, v.3a, sencide rumiler (Er, 2020). 369

Çizim 6.37.ı. İÜK. A 6649, v.3a, tepelikler (Er, 2020)..... 370

Çizim 6.37.k. İÜK. A 6649, v.3a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020)..... 370

Çizim 6.38. İÜK. A 6649, v.231b, sûre başı (Er, 2020). 371

Çizim 6.38.a. İÜK. A 6649, v.231b, sûre başı (Er, 2020)..... 371

Çizim 6.38.a.a. İÜK. A 6649, v.231b, yalın rumi (Er, 2020). 372

Çizim 6.38.a.b. İÜK. A 6649, v.231b, sûre başı (Er, 2020)..... 372

Çizim 6.38.a. İÜK. A 6649, v.231b, kanatlı rumiler (Er, 2020). 372

Çizim 6.38.a.a. İÜK. A 6649, v.231b, kanatlı rumi (Er, 2020)..... 372

Çizim 6.39. İÜK. A 6649, v.232a, sûre başı (Er, 2020)..... 373

Çizim 6.39.a. İÜK. A 6649, v.232a, sûre başı (Er, 2020)..... 373

Çizim 6.39.a. İÜK. A 6649, v.232a, yalın rumiler (Er, 2020). 374

Çizim 6.39.b. İÜK. A 6649, v.232a, sencide rumi (Er, 2020). 374

Çizim 6.39.a.b. İÜK. A 6649, v.232a, sencide rumi (Er, 2020). 374

Çizim 6.39.a.a. İÜK. A 6649, v.232a, kanatlı rumi (Er, 2020). 374
Çizim 6.40. İÜK. A 6649, v.235a sûre başı (Er, 2020). 375
Çizim 6.40.a. İÜK. A 6649, v.235a, sûre başı (Er, 2020). 375
Çizim 6.40.a. İÜK. A 6649, v.235a yalın rumiler (Er, 2020). 376
Çizim 6.40.a. İÜK. A 6649, v.235a kanatlı rumiler (Er, 2020). 376
Çizim 6.41. İÜK. A 6649, v.235b, sûre başı (Er, 2020). 376
Çizim 6.41.a. İÜK. A 6649, v.235b sûre başı (Er, 2020). 377
Çizim 6.41.b. İÜK. A 6649, v.235b yalın rumiler (Er, 2020). 377
Çizim 6.41.c. İÜK. A 6649, v.235b sencide rumi (Er, 2020). 377
Çizim 6.41.d. İÜK. A 6649, v.235b, kanatlı Rumiler (Er, 2020). 377
Çizim 6.42. İÜK. A 6649, v.236a, hatime sayfası (Er, 2020). 379
Çizim 6.42.a. İÜK. A 6649, v.236a, üst kitabe bezeme detayı (Er, 2020). 381
Çizim 6.42.b. İÜK. A 6649, v.236a, üst kitabe bezeme detayı (Er, 2020). 382
Çizim 6.42.c. İÜK. A 6649, v.236a yalın rumiler (Er, 2020). 382
Çizim 6.42.d. İÜK. A 6649, v.236a, kanatlı rumiler (Er, 2020). 384
Çizim 6.42.e. İÜK. A 6649, v.236a, sencide rumiler (Er, 2020). 384
Çizim 6.42.f. İÜK. A 6649, v.236a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020). 385
Çizim 6.43. SK. Fatih 4285, v. 1b, başlık tezhibi (Er, 2020). 386
Çizim 6.43.a. SK. Fatih 4285, v.1b, yalın rumiler (Er, 2020). 387
Çizim 6.43.b. SK. Fatih 4285, v.1b, kanatlı rumiler (Er, 2020). 388
Çizim 6.43.c. SK. Fatih 4285, v.1b, sencide rumiler (Er, 2020). 388
Çizim 6.43.d. SK. Fatih 4285, v.1b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020). 388
Çizim 6.44. SK. Fatih 4285, v.366b, hatime sayfası (Er, 2020). 390
Çizim 6.44. SK. Fatih 4285, v.366b, yalın rumiler (Er, 2020) (Er, 2020). 392
Çizim 6.44. SK. Fatih 4285, v.366b, kanatlı rumiler (Er, 2020). 392

Çizim 6.44. SK. Fatih 4285, v.366b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020)..... 393

Çizim 6.45. SK. Ayasofya 2445, v. 1a, zahriye sayfası (Er, 2020). 394

Çizim 6.45.a. SK. Ayasofya 2445, v. 1a. Merkezde yer alan daire detayı (Er, 2020). 396

Çizim 6.45.b. SK. Ayasofya 2445, v. 1a. Bezemeli alanın üst kısmında yer alan mekik başı detayı (Er, 2020). 397

Çizim 6.45.c. SK. Ayasofya 2445, v. 1a. Bezemeli alanın alt kısmında yer alan mekik başı detayı (Er, 2020). 397

Çizim 6.45.d. SK. Ayasofya 2445, v. 1a, kenar bezeme detayı (Er, 2020). 398

Çizim 6.45.e. SK. Ayasofya 2445, v. 1a, kanatlı rumiler (Er, 2020). 398

Çizim 6.45.f. SK. Ayasofya 2445, v. 1a, tepelikler (Er, 2020). 398

Çizim 6.45.g. SK. Ayasofya 2445, v. 1a, ortabağlar (Er, 2020). 399

Çizim 6.45.h. SK. Ayasofya 2445, v. 1a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020). 399

Çizim 6.46. MİHK. 9424, v. 1b, zahriye sayfası (Er, 2020). 401

Çizim 6.46.a. MİHK. 9424, v. 1b, merkezdeki geometrik usülle bezeli kare alan detayı (Er, 2020). 403

Çizim 6.46.b. MİHK. 9424, v. 1b, üst bordür bezeme detayı (Er, 2020). 404

Çizim 6.46.c. MİHK. 9424, v. 1b, kenar bezeme detayı (Er, 2020). 405

Çizim 6.46.d. MİHK. 9424, v. 1b, yalın rumiler (Er, 2020). 405

Çizim 6.46.e. MİHK. 9424, v. 1b, kanatlı rumiler (Er, 2020). 406

Çizim 6.46.f. MİHK. 9424, v. 1b, sencide rumiler (Er, 2020). 406

Çizim 6.46.g. MİHK. 9424, v. 1b, ortabağ (Er, 2020). 406

Çizim 6.46.h. MİHK. 9424, v. 1b, tepelikler (Er, 2020). 407

Çizim 6.46.ı. MİHK. 9424, v. 1b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020)..... 407

Çizim 6.47. MİHK. 9424, v. 3a. serlevha sayfası (Er, 2020). 408

Çizim 6.47.a. MİHK. 9424, v. 3a, serlevha tezhibinin yazı alanı detayı (Er, 2020).410

Çizim 6.47.b. MİHK. 9424, v. 3a, yazı alanının üst kısmında yer alan yatay dikdörtgen biçimdeki kapalı alan detayı (Er, 2020). 411

Çizim 6.47.c. MİHK. 9424, v. 3a, yazı alanının alt kısmında yer alan yatay dikdörtgen biçimdeki kapalı alan detayı (Er, 2020). 411

Çizim 6.47.d. MİHK. 9424, v. 3a. yalın rumiler (Er, 2020). 412

Çizim 6.47.e. MİHK. 9424, v. 3a. kanatlı rumiler (Er, 2020). 412

Çizim 6.47.f. MİHK. 9424, v. 3a. sencide rumiler (Er, 2020). 412

Çizim 6.47.g. MİHK. 9424, v. 3a. dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020) 413

Çizim 6.48. MİHK. 9424, v. 31a, sûre başı (Er, 2020). 413

Çizim 6.48.a. MİHK. 9424, v. 31a yalın rumiler (Er, 2020). 414

Çizim 6.48.b. MİHK. 9424, v. 31a kanatlı rumiler (Er, 2020). 414

Çizim 6.48.c. MİHK. 9424, v. 31a sencide rumi (Er, 2020). 414

Çizim 6.48.d. MİHK. 9424, v. 31a dal üstü süslemeler (Er, 2020). 414

Çizim 6.49. MİHK. 9424, v. 51a, sûre başı (Er, 2020). 415

Çizim 6.49.a. MİHK. 9424, v. 51a, yalın rumiler (Er, 2020). 415

Çizim 6.49.b. MİHK. 9424, v. 51a, kanatlı rumiler (Er, 2020). 415

Çizim 6.49.c. MİHK. 9424, v. 51a, sencide rumiler (Er, 2020). 416

Çizim 6.49.d. MİHK. 9424, v. 51a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020) 416

Çizim 6.50. MİHK. 9424, v.109a, sûre başı (Er, 2020). 416

Çizim 6.50.a. MİHK. 9424, v.109a, yalın rumiler (Er, 2020). 416

Çizim 6.50.b. MİHK. 9424, v.109a, kanatlı rumiler (Er, 2020). 417

Çizim 6.50.c. MİHK. 9424, v.109a, sencide rumiler (Er, 2020). 417

Çizim 6.50.d. MİHK. 9424, v.109a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020) 417

Çizim 6.51. MİHK. 9424, v.111a, sûre başı (Er, 2020). 418

Çizim 6.51.a. MİHK. 9424, v.111a, yalın rumiler (Er, 2020). 418

Çizim 6.51.b. MİHK. 9424, v.111a, kanatlı rumiler (Er, 2020). 418

Çizim 6.51.c. MİHK. 9424, v.111a, sencide rumi (Er, 2020). 418

Çizim 6.51.d. MİHK. 9424, v.111a, dal üstü süslemeler (Er, 2020). 418

Çizim 6.52. MİHK. 9424, v.121a, sûre başı (Er, 2020). 419

Çizim 6.52.a. MİHK. 9424, v.121a, yalın rumiler (Er, 2020). 419

Çizim 6.52.b. MİHK. 9424, v.121a, kanatlı rumi (Er, 2020). 419

Çizim 6.52.c. MİHK. 9424, v.121a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020) 420

Çizim 6.53. MİHK. 9424, v.132a, sûre başı (Er, 2020). 420

Çizim 6.53.a. MİHK. 9424, v.132a, yalın rumiler (Er, 2020). 420

Çizim 6.53.b. MİHK. 9424, v.132a, kanatlı rumiler (Er, 2020). 421

Çizim 6.53.c. MİHK. 9424, v.132a, sencide rumi (Er, 2020). 421

Çizim 6.53.d. MİHK. 9424, v.132a dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020) 421

Çizim 6.54. MİHK. 9424, v.134a, sûre başı (Er, 2020). 421

Çizim 6.54.a. MİHK. 9424, v.134a yalın rumiler (Er, 2020). 422

Çizim 6.54.b. MİHK. 9424, v.134a kanatlı rumiler (Er, 2020). 422

Çizim 6.54.c. MİHK. 9424, v.134a sencide rumi (Er, 2020). 422

Çizim 6.54.d. MİHK. 9424, v.134a dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020) 422

Çizim 6.55. MİHK. 9424, v.139a, sûre başı (Er, 2020). 423

Çizim 6.55.a. MİHK. 9424, v.139a, yalın rumiler (Er, 2020). 423

Çizim 6.55.b. MİHK. 9424, v.139a, kanatlı rumiler (Er, 2020). 423

Çizim 6.55.c. MİHK. 9424, v.139a, sencide rumiler (Er, 2020). 423

Çizim 6.55.d. MİHK. 9424, v.139a, dal üstü süslemeler (Er, 2020). 424

Çizim 6.56. MİHK. 9424, v.140b, sûre başı (Er, 2020). 424

Çizim 6.56.a. MİHK. 9424, v.140b, yalın rumiler (Er, 2020). 424

Çizim 6.56.b. MİHK. 9424, v.140b, kanatlı rumiler (Er, 2020). 424

Çizim 6.56.c. MİHK. 9424, v.140b, sencide rumi (Er, 2020). 425

Çizim 6.56.d. MİHK. 9424, v.140b, dal üstü süslemeler (Er, 2020). 425
Çizim 6.57. MİHK. 9424, v.147a, sûre başı (Er, 2020). 425
Çizim 6.57.a. MİHK. 9424, v.147a yalın rumiler (Er, 2020). 425
Çizim 6.57.b. MİHK. 9424, v.147a, kanatlı rumiler (Er, 2020). 426
Çizim 6.57.c. MİHK. 9424, v.147a, dal üstü süslemeler (Er, 2020). 426
Çizim 6.58. MİHK. 9424, v.149b, sûre başı (Er, 2020). 426
Çizim 6.58.a. MİHK. 9424, v.149b yalın rumiler (Er, 2020). 426
Çizim 6.58.b. MİHK. 9424, v.149b, kanatlı rumiler (Er, 2020). 427
Çizim 6.58.c. MİHK. 9424, v.149b, sencide rumi (Er, 2020). 427
Çizim 6.58.d. MİHK. 9424, v.149b, dal üstü süslemeler (Er, 2020). 427
Çizim 6.59. MİHK. 9424, v.149b, sûre başı (Er, 2020). 427
Çizim 6.59.a. MİHK. 9424, v.149b, yalın rumiler (Er, 2020). 428
Çizim 6.59.b. MİHK. 9424, v.149b, kanatlı rumiler (Er, 2020). 428
Çizim 6.59.c. MİHK. 9424, v.149b, sencide rumi (Er, 2020). 428
Çizim 6.59.d. MİHK. 9424, v.149b, dal üstü süslemeler (Er, 2020). 428
Çizim 6.60. MİHK. 9424, v.157a, sûre başı (Er, 2020). 429
Çizim 6.60.a. MİHK. 9424, v.157a, yalın rumiler (Er, 2020). 429
Çizim 6.60.b. MİHK. 9424, v.157a, kanatlı rumiler (Er, 2020). 429
Çizim 6.60.c. MİHK. 9424, v.157a, sencide rumiler (Er, 2020). 430
Çizim 6.60.d. MİHK. 9424, v.157a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020) 430
Çizim 6.61. MİHK. 9424, v.163a, sûre başı (Er, 2020). 430
Çizim 6.61.a. MİHK. 9424, v.163a yalın rumiler (Er, 2020). 431
Çizim 6.61.b. MİHK. 9424, v.163a kanatlı rumi (Er, 2020). 431
Çizim 6.61.c. MİHK. 9424, v.163a sencide rumiler (Er, 2020). 431
Çizim 6.61.d. MİHK. 9424, v.163a dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020) 431

Çizim 6.62. MİHK. 9424, v.165b sûre başı (Er, 2020). 431

Çizim 6.62.a. MİHK. 9424, v.165b, yalın rumiler (Er, 2020). 432

Çizim 6.62.b. MİHK. 9424, v.165b, kanatlı rumiler (Er, 2020). 432

Çizim 6.62.c. MİHK. 9424, v.165b, sencide rumi (Er, 2020). 432

Çizim 6.62.d. MİHK. 9424, v.165b, dal üstü süslemeler (Er, 2020). 432

Çizim 6.63. MİHK. 9424, v.178a, sûre başı (Er, 2020). 433

Çizim 6.63.a. MİHK. 9424, v.178a, yalın rumiler (Er, 2020). 433

Çizim 6.63.b. MİHK. 9424, v.178a, kanatlı rumiler (Er, 2020). 433

Çizim 6.63.c. MİHK. 9424, v.178a sencide rumi (Er, 2020). 434

Çizim 6.63.d. MİHK. 9424, v.178a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020)..... 434

Çizim 6.64. MİHK. 9424, v.250b, zahriye sayfası (Er, 2020). 441

Çizim 6.64.a. MİHK. 9424, v.250b, merkezdeki geometrik geçme bezeli alan detayı (Er, 2020). 443

Çizim 6.64.b. MİHK. 9424, v.250b, yatay dikdörtgen formlu kapalı alan detayı (Er, 2020)..... 444

Çizim 6.64.c. MİHK. 9424, v.250b, kenar bezeme detayı (Er, 2020). 445

Çizim 6.64.d. MİHK. 9424, v.250b, yalın rumiler (Er, 2020). 446

Çizim 6.64.e. MİHK. 9424, v.250b, kanatlı rumiler (Er, 2020). 446

Çizim 6.64.f. MİHK. 9424, v.250b, ortabağ (Er, 2020)..... 446

Çizim 6.64.g. MİHK. 9424, v.250b, tepelikler (Er, 2020). 447

Çizim 6.64.h. MİHK. 9424, v.250b, dal üstü süslemeler (Er, 2020). 447

Çizim 6.65. MİHK. 9424, v.251b, hatime sayfası (Er, 2020). 448

Çizim 6.66.a. MİHK. 9424, v.251b, kenar bezeme detayı (Er, 2020). 450

Çizim 6.66.b. MİHK. 9424, v.251b, kanatlı rumi (Er, 2020). 451

Çizim 6.66.c. MİHK. 9424, v.251b, sencide rumi (Er, 2020). 451

Çizim 6.66.d. MİHK. 9424, v.251b, tepelikler (Er, 2020). 451

Çizim 6.66.e. MİHK. 9424, v.251b, ortabağ (Er, 2020). 451

Çizim 6.67. SK. Halet Efendi 171, v.1a, zahriye sayfası (Er, 2020). 453

Çizim 6.67.a. SK. Halet Efendi 171, v.1a, merkez daire içi bezeme detayı (Er, 2020). 454

Çizim 6.67.b. SK. Halet Efendi 171, v.1a, kenar bezeme detayı (Er, 2020). 455

Çizim 6.67.c. SK. Halet Efendi 171, v.1a, yalın rumi (Er, 2020). 455

Çizim 6.67.e. SK. Halet Efendi 171, v.1a, ortabağlar (Er, 2020). 456

Çizim 6.67.f. SK. Halet Efendi 171, v.1a, tepelikler (Er, 2020). 456

Çizim 6.67.g. SK. Halet Efendi 171, v.1a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020). 456

Çizim 6.68. SK. Halet Efendi 171, v.1b, başlangıç sayfası (Er, 2020). 458

Çizim 6.68.a. SK. Halet Efendi 171, v.1b, yalın rumiler (Er, 2020)..... 459

Çizim 6.68.b. SK. Halet Efendi 171, v.1b, kanatlı rumiler (Er, 2020). 459

Çizim 6.68.c. SK. Halet Efendi 171, v.1b, sencide rumiler (Er, 2020)..... 459

Çizim 6.68.d. SK. Halet Efendi 171, v.1b, dal üstü detaylar (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020). 460

Çizim 6.69. SK. Halet Efendi 171, v.3a. başlangıç sayfası (Er, 2020). 462

Çizim 6.69.a. SK. Halet Efendi 171, v.3a, yalın rumiler (Er, 2020). 463

Çizim 6.69.b. SK. Halet Efendi 171, v.3a, kanatlı rumiler (Er, 2020)..... 463

Çizim 6.69.c. SK. Halet Efendi 171, v.3a, sencide rumiler (Er, 2020). 464

Çizim 6.69.d. SK. Halet Efendi 171, v.3a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020). 464

Çizim 6.70. SK. Halet Efendi 171, v.3b, başlangıç sayfası (Er, 2020). 466

Çizim 6.70.a. SK. Halet Efendi 171, v.3b, yalın rumiler (Er, 2020)..... 467

Çizim 6.70.b. SK. Halet Efendi 171, v.3b, kanatlı rumiler (Er, 2020). 467

Çizim 6.70.c. SK. Halet Efendi 171, v.3b, sencide rumi (Er, 2020). 467

Çizim 6.70.d. SK. Halet Efendi 171, v.3b, tepelik (Er, 2020). 467

Çizim 6.70.f. SK. Halet Efendi 171, v.3b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020). 468

Çizim 6.71. SK. Halet Efendi 171, v.100b, başlangıç sayfası (Er, 2020). 470

Çizim 6.71.a. SK. Halet Efendi 171, v.100b, yalın rumiler (Er, 2020)..... 471

Çizim 6.71.b. SK. Halet Efendi 171, v.100b, kanatlı rumiler (Er, 2020). 471

Çizim 6.71.c. SK. Halet Efendi 171, v.100b, sencide rumiler (Er, 2020)..... 471

Çizim 6.71.d. SK. Halet Efendi 171, v.100b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020). 472

Çizim 6.72. SK. Halet Efendi 171, v.102a, başlangıç sayfası (Er, 2020). 474

Çizim 6.72.a. SK. Halet Efendi 171, v.102a, yalın rumiler (Er, 2020)..... 475

Çizim 6.72.b. SK. Halet Efendi 171, v.102a, kanatlı rumiler (Er, 2020)..... 476

Çizim 6.72.c. SK. Halet Efendi 171, v.102a, sencide rumiler (Er, 2020)..... 476

Çizim 6.72.d. SK. Halet Efendi 171, v.102a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020). 477

Çizim 6.73. SK. Halet Efendi 171, v.164a, başlangıç sayfası (Er, 2020). 479

Çizim 6.73.a. SK. Halet Efendi 171, v.164a, yalın rumiler (Er, 2020)..... 480

Çizim 6.73.b. SK. Halet Efendi 171, v.164a, kanatlı rumiler (Er, 2020)..... 480

Çizim 6.73.c. SK. Halet Efendi 171, v.164a, sencide rumiler (Er, 2020)..... 481

Çizim 6.73.d. SK. Halet Efendi 171, v.164a, tepelikler (Er, 2020). 481

Çizim 6.73.e. SK. Halet Efendi 171, v.164a, ortabağ (Er, 2020)..... 481

Çizim 6.73.e. SK. Halet Efendi 171, v.164a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020). 481

Çizim 6.74. SK. Halet Efendi 171, v.164b, başlık tezhibi (Er, 2020)..... 483

Çizim 6.74.a. SK. Halet Efendi 171, v.164b, yalın rumi (Er, 2020)..... 483

Çizim 6.74.b. SK. Halet Efendi 171, v.164b. kanatlı rumi (Er, 2020)..... 484

Çizim 6.74.c. SK. Halet Efendi 171, v.164b, sencide rumi (Er, 2020)..... 484

Çizim 6.74.d. SK. Halet Efendi 171, v.164b, tepelik (Er, 2020). 484

Çizim 6.74.e. SK. Halet Efendi 171, v.164b, dal üstü süslemeler (Er, 2020)..... 484

Çizim 6.75. SK. Halet Efendi 171, v.212b, zahriye sayfası (Er, 2020). 487

Çizim 6.75.a. SK. Halet Efendi 171, v.212b, bezemeli alanın merkezinde yer alan daire detayı (Er, 2020)..... 489

Çizim 6.75.b. SK. Halet Efendi 171, v.212b, başlık detay (Er, 2020). 490

Çizim 6.75.c. SK. Halet Efendi 171, v.212b, yalın rumi (Er, 2020). 490

Çizim 6.75.d. SK. Halet Efendi 171, v.212b, kanatlı rumiler (Er, 2020). 490

Çizim 6.75.e. SK. Halet Efendi 171, v.212b, sencide rumiler (Er, 2020)..... 491

Çizim 6.75.f. SK. Halet Efendi 171, v.212b, ortabağ (Er, 2020). 491

Çizim 6.75.g. SK. Halet Efendi 171, v.212b, tepelik (Er, 2020). 491

Çizim 6.75.h. SK. Halet Efendi 171, v.212b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020). 491

Çizim 6.76. BDK. 19008, v.1a, zahriye sayfası (Er, 2020). 493

Çizim 6.76.a. BDK. 19008, v.1a, merkezde yer alan geometrik geçme bezeli alan detayı (Er, 2020). 495

Çizim 6.76.b. BDK. 19008, v.1a, yatay dikdörtgen biçimli kapalı alan detayı (Er, 2020)..... 496

Çizim 6.76.c. BDK. 19008, v.1a, yatay dikdörtgen biçimli kapalı alan detay (Er, 2020)..... 497

Çizim 6.76.d. BDK. 19008, v.1a, bordür uzun kenar detay (Er, 2020). 498

Çizim 6.76.e. BDK. 19008, v.1a, yalın rumiler (Er, 2020). 498

Çizim 6.76.f. BDK. 19008, v.1a, kanatlı rumiler (Er, 2020). 499

Çizim 6.76.g. BDK. 19008, v.1a, sencide rumi (Er, 2020). 499

Çizim 6.76.h. BDK. 19008, v.1a, tepelikler (Er, 2020). 499

Çizim 6.76.ı. BDK. 19008, v.1a, ortabağ (Er, 2020). 499

Çizim 6.77. BTİEM. 208, v.141b. levha tezhip (Er, 2020)..... 500

Çizim 6.77.a. BTİEM. 208, v.141b, yatay dikdörtgen formdaki kapalı alan detay (Er, 2020)..... 503

Çizim 6.77.b. BTİEM. 208, v.141b, üst kısımda yer alan yarım damla biçimli gül detayı (Er, 2020). 503

Çizim 6.77.c. BTİEM. 208, v.141b, orta kısımda yer alan damla biçimli gül detayı (Er, 2020). 503

Çizim 6.77.d. BTİEM. 208, v.141b, yalın rumiler (Er, 2020). 504

Çizim 6.77.e. BTİEM. 208, v.141b, kanatlı rumiler (Er, 2020)..... 504

Çizim 6.77.f. BTİEM. 208, v.141b, sencide rumiler (Er, 2020). 505
Çizim 6.77.g. BTİEM. 208, v.141b, tepelikler (Er, 2020). 505
Çizim 6.77.h. BTİEM. 208, v.141b, ortabağ (Er, 2020). 506
Çizim 6.77.ı. BTİEM. 208, v.141b, dal üstü süslemeler (Er, 2020). 506
Çizim 6.78. BTİEM. 208, v.39a, sûre başı (Er, 2020). 506
Çizim 6.78.a. BTİEM. 208, v.39a, yalın rumi (Er, 2020). 506
Çizim 6.78.b. BTİEM. 208, v.39a. kanatlı rumiler (Er, 2020). 507
Çizim 6.78.c. BTİEM. 208, v.39a. sencide rumiler (Er, 2020). 507
Çizim 6.78.d. BTİEM. 208, v.39a, tepelik (Er, 2020). 507
Çizim 6.78.e. BTİEM. 208, v.39a, dal üstü süsleme (Er, 2020). 507
Çizim 6.79. BTİEM. 208, v.57a, sûre başı (Er, 2020). 507
Çizim 6.79.a. BTİEM. 208, v.57a, yalın rumiler (Er, 2020). 508
Çizim 6.79.b. BTİEM. 208, v.57a, kanatlı rumiler (Er, 2020). 508
Çizim 6.79.c. BTİEM. 208, v.57a, ortabağlar (Er, 2020). 508
Çizim 6.79.d. BTİEM. 208, v.57a, tepelikler (Er, 2020). 508
Çizim 6.80. BTİEM. 208, v.229a, sûre başı (Er, 2020). 509
Çizim 6.80.a. BTİEM. 208, v.229a, yalın rumi (Er, 2020). 509
Çizim 6.80.b. BTİEM. 208, v.229a, kanatlı rumiler (Er, 2020). 509
Çizim 6.80.c. BTİEM. 208, v.229a, sencide rumiler (Er, 2020). 510
Çizim 6.80.d. BTİEM. 208, v.229a, dal üstü süsleme (Er, 2020). 510
Çizim 6.81. BTİEM. 208, v.248a, sûre başı (Er, 2020). 510
Çizim 6.81.a. BTİEM. 208, v.248a, yalın rumiler (Er, 2020). 510
Çizim 6.81.b. BTİEM. 208, v.248a, kanatlı rumiler (Er, 2020). 511
Çizim 6.81.c. BTİEM. 208, v.248a, sencide rumiler (Er, 2020). 511
Çizim 6.81.d. BTİEM. 208, v.248a, tepelik (Er, 2020). 511
Çizim 6.82. KMM. 13, v.1b, sûre başı (Er, 2020). 515
Çizim 6.82.a. KMM. 13, v.1b, yalın rumi (Er, 2020). 515

Çizim 6.82.b. KMM. 13, v.1b, kanatlı rumiler (Er, 2020). 515
Çizim 6.82.c. KMM. 13, v.1b, tepelik (Er, 2020). 515
Çizim 6.82.d. KMM. 13, v.1b, ortabağ (Er, 2020). 515
Çizim 6.83. KMM. 13, v.149a, sûre başı (Er, 2020). 516
Çizim 6.83.a. KMM. 13, v.149a, yalın rumiler (Er, 2020). 516
Çizim 6.83.b. KMM. 13, v.149a, kanatlı rumiler (Er, 2020). 517
Çizim 6.83.c. KMM. 13, v.149a, tepelik (Er, 2020). 517
Çizim 6.83.d. KMM. 13, v.149a, dal üstü süsleme (Er, 2020). 517
Çizim 6.84. KMM. 13, v.270b, sûre başı (Er, 2020). 518
Çizim 6.84.a. KMM. 13, v.270b, yalın rumiler (Er, 2020). 518
Çizim 6.84.b. KMM. 13, v.270b, kanatlı rumiler (Er, 2020). 519
Çizim 6.84.c. KMM. 13, v.270b, sencide rumiler (Er, 2020). 519
Çizim 6.84.d. KMM. 13, v.270b, tepelikler (Er, 2020). 519
Çizim 6.84.e. KMM. 13, v.270b, dal üstü süsleme (Er, 2020). 520
Çizim 6.85. KMM. 13, v.296a, sûre başı (Er, 2020). 520
Çizim 6.85.a. KMM. 13, v.296a, yalın rumiler (Er, 2020). 520
Çizim 6.85.b. KMM. 13, v.296a, kanatlı rumiler (Er, 2020). 521
Çizim 6.85.c. KMM. 13, v.296a, sencide rumiler (Er, 2020). 521
Çizim 6.85.d. KMM. 13, v.296a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020). 521
Çizim 6.86. KMM. 13, v.303a, sûre başı (Er, 2020). 522
Çizim 6.86.a. KMM. 13, v.303a, yalın rumiler (Er, 2020). 522
Çizim 6.86.b. KMM. 13, v.303a, kanatlı rumiler (Er, 2020). 523
Çizim 6.86.c. KMM. 13, v.303a, sencide rumiler (Er, 2020). 523
Çizim 6.86.d. KMM. 13, v.303a, dal üstü süsleme (Er, 2020). 523
Çizim 6.87. 1280 tarihli TİEM. 437, v.1a rumi detay (Er, 2020). 734
Çizim 6.88. 1303 tarihli SK. Fatih 4285, v.366b. rumi detay (Er, 2020). 734

Çizim 6.89. 1280 tarihli TİEM. 437, v.2a, münhani dolgulu birinci gül detayı. 736

Çizim 6.90. 1280 tarihli TİEM. 437, v.4a sencide rumi örnekleri (Er, 2020). 744

Çizim 6.91. TİEM. 437, v.2a birinci gül detayı (Er, 2020)..... 744

Çizim 6.92. Eşrefoğlu Camii (1296-1299) taç kapı ikinci bordür çizimi (Çilek, 2020:81). 744

Çizim 6.93. Eşrefoğlu Camii (1296-1299) taç kapı ikinci bordür çiziminden rumi motif detay (Çilek, 2020:81). 745

Çizim 6.94. MİHK. 9424, v. 1b. kenar bezeme detayı (Er, 2020). 749

Çizim 6.95. MİHK. 9424, v.139a kanatlı rumi (Er, 2020)..... 749

Çizim 6.96. MİHK. 9424, v. 3a. kanatlı rumi (Er, 2020)..... 749

Çizim 6.97. MİHK. 9424, v. 31a kanatlı rumi (Er, 2020)..... 749

Çizim 6.98. MİHK. 9424, v.134a sencide rumi (Er, 2020)..... 756

Çizim 6.99. BTİEM. 208, v.229a. sûre başı sencide rumi motif detayı (Er, 2020). 758

Çizim 6.100. SK. Halet Efendi 171, v.1a. tepelik örneği (Er, 2020). 759

Çizim 6.101. MİHK. 9424, v.111a kanatlı rumi örneği (Er, 2020). 759

Çizim 6.102. BTİEM. 208, v.141b. sencide rumi örneği (Er, 2020). 759

Çizim 6.103. MİHK. 9424, v.111a kanatlı rumİ (Er, 2020). 761

Çizim 6.104. MİHK. 9424, v. 1b. kanatlı rumi (Er, 2020). 761

Çizim 7.1. “Yansıma” adlı eserin koltuk desen tasarımı. 765

Çizim 7.2. Eserin bordür desen tasarımı. 765

Çizim 7.3. Eserin taç kısmı desen tasarımı. 775

Çizim 7.4. Eserin kalın bordür desen tasarımı. 775

Çizim 7.5. Eserin üç iplik rumi sistemli ince bordür desen tasarımı. 775

Çizim 7.6. Eserin merkez desen tasarımı 780

Çizim 7.7. Eserin alt ve üst kısmında yer alan kapalı alan desen tasarımı. 780

Çizim 7.8. Eserin sayfa gülleri desen tasarımı. 780

Çizim 7.9. “Bir sanatçının eskiz kâğıdı; Sarık” adlı eserin genel görünüşü (ER, 2020)..... 784

Çizim 7.10. “Kapı” adlı eserin genel görünüşü (ER, 2020)..... 785

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
BDK	Beyazıt Devlet Kütüphanesi
BTİEM	Bursa Türk ve İslam Eserleri Müzesi
cm	Santimetre
İÜK	İstanbul Üniveristesi Kütüphanesi
KMM	Konya Mevlâna Müzesi
MİHK	Manisa İl Halk Kütüphanesi
mm	Milimetre
SK	Süleymaniye Kütüphanesi
TİEM	Türk ve İslam Eserleri Müzesi

1. GİRİŞ

Bir milletin dini, dili, folkloru, edebiyatı, tarihi, sanatı gibi ortak duygu, düşünce ve geçmişini yansıtan unsurlar o milletin kültürü olarak tanımlanmaktadır. Bütün bunları bünyesinde toplayan "Kültür" bir milleti diğer milletlerden ayıran, ona kendi öz kimliğini kazandıran maddi ve manevi değerler bütünüdür.

Kültürün ayrılmaz bir parçası olan "sanat", özellikle Orta Asya'dan başlayarak Anadolu ve Rumeli'yi aşan bir saha içinde varlığını sürdüren Türkler için (Mesara, 1987:9) bugünle geçmiş arasında adeta bir köprü oluşturmuştur. Böylece sanat, insanların manevî duygularını yansıtabildikleri önemli bir araç haline gelmiştir. Türkler daima sanata ilgi duymuş; taş, ahşap, kâğıt, deri, cam, kumaş gibi birçok yüzeyi farklı tekniklerle bezeyerek bunları birer sanat eserine çevirmişlerdir.

Geçmişi uzun yıllara dayanan ve Türk-İslâm kültüründe önem arz eden hat, tezhip, ebru, kat'ı gibi sanatları bünyesinde barındıran kitap sanatları da bunlardan biridir. İlim ve sanata son derece önem veren Türkler için kitap daima önemli olmuştur. Türkler, kitapları sadece yazmakla kalmamış, onları hat, tezhip, ebru, kat'ı gibi ince sanatlarla süslemişlerdir. Bu sanatlar içerisinde "tezhip sanatı" yoğun olarak uygulanmış; tezhip sanatı, başta Mushaf-ı Şerif olmak üzere ilmi ve beşerî konulu kitaplara yansıtılmıştır.

Kelime manası olarak Arapça zehep (altın)'den gelen tezhip sanatı, boya ve altınla yapılan bir kitap süsleme sanatıdır (Toktaş, 2016:355). Gayet ince ve detaylı bir şekilde yapılan bu sanat, hat yazısının bezenmesi ve giydirilmesi olarak ortaya çıkmış (Özkeçeci ve Özkeçeci, 2014:25) ve bu alanda sayısız, nefis eserler verilmiştir.

Tezhip sanatının temelini motifler oluşturmaktadır. Özellikle Türk bezeme sanatlarının hemen her dalında çok yoğun bir şekilde kullanılan "rumi" motifi bu motiflerin başında gelmektedir. Rumi, bir motif olarak algılansa da kendisine ait bir şebeke ve kurallara sahip olması ile aslında başlı başına bir üslup özelliği taşımaktadır. Türk ve İslâm sanatları içinde gelişmiş, olgunlaşmış ve sağlam kompozisyon kurallarına sahip olan (Özkeçeci, 2017: 86, Özkeçeci, 2014:93) rumi motifinin pek çok çeşidi vardır. Bunlar; yalın rumi, dendanlı rumi, işlemeli rumi, sencide rumi, sarılma (piçide) rumi, hurdelenmiş rumi'dir (Birol, Derman, 2017:182).

Rumi, “Romi, Selçûkî, Türki, islimî, yarım palmet, yarım akantüs, lotus, arabesk gibi birçok coğrafi bölge ve şehir adıyla anılmış” (Şimşir, 2002:12-14) olsa da Orta Asya’dan gelen Selçuklular tarafından geliştirilmiş ve Selçukluların, Diyarı Rum denilen Anadolu topraklarına yerleşmesiyle “Anadolulu, Anadolu’ya ait demek olan “Rumi” adıyla günümüze kadar gelmiştir. Anadolu’da Selçuklular devrinde gelişen, iri bir forma sahip olan rumi motifi, Beylikler Döneminde incelmeye başlayarak Osmanlı Klâsik dönem şeklinde adlandırılan XVI. yüzyılda en gelişmiş şeklini almıştır. Bu dönemde “rumi” motifi en ince ve zarif halini alarak son noktaya ulaşmıştır.

Bütün bu bilgiler ışığında, Anadolu’da XIII. yüzyılda gelişmeye başlayan, XIV. yüzyıl Beylikler Döneminde de gelişimini devam ettiren “rumi motifi”nin tezhip sanatının temel motiflerinden olduğu bilinmektedir. Rumi motifi için önem arz eden bu dönemlere ait yazma eserlerde rumi motif analizlerinin henüz yapılmamış olduğu görülmüştür. Bu nedenle araştırmaya konu olarak XIII.-XIV yüzyıllara ait, özellikle tezhipleri yoğun olan eserler seçilerek rumi motiflerin analizlerinin ele alınmasına karar verilmiştir.

Tez Adı

Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemi Türk Tezhip Sanatında Rumi Motif Analizleri ve Güncel Yorumlamaları (XIII.-XIV. yüzyıllar).

Tez Konusu

Araştırmanın konusunu oluşturan Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemi Türk tezhip sanatında rumi motiflerinin (XIII.-XIV. yüzyıllar) bugüne kadar incelenmemiş olması, bu araştırmanın çalışılmasına yönlendirmiştir. Bu yazma eserlerin rumi motif analizlerinin yapılmamış ve tipolojisinin çıkartılmamış olması da konunun belirlenmesinde etkili olmuştur. Ayrıca, tez kapsamında tezhip sanatında yapılacak yeni tasarımların Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemi Türk tezhip sanatı rumi motifleri (XIII.-XIV. yüzyıllar) tarzında yapılması da düşünülmüştür.

Tez konusu “Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemi Türk Tezhip Sanatında Rumi Motif Analizleri ve Güncel Yorumlamaları (XIII.-XIV. Yüzyıllar)” olan araştırmada bu dönemlerin tezhip bezemelerinde uygulanan rumi motiflerinin incelenip tipolojik olarak sınıflandırılması araştırmanın problemini oluşturmaktadır. Rumi motiflerinin

daha iyi anlaşılması bakımından döneme ait incelenen tezhipli sayfalar detaylı bir şekilde ele alınmış, ancak hüsn-ü hat sanatı bakımından değerlendirmeye alınmamıştır.

Bu dönem yazma eserlerdeki tezhipli sayfalardaki rumi motif çeşitlerinin tespiti ve detaylı analizleri araştırmanın ana eksenini oluşturmaktadır.

Tezin Amacı

Bu tezin genel amacı; Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemine (XIII.-XIV. yüzyıllar) tarihlenen yazma eserlerin tezhip özelliklerini inceleyerek bu eserlerde uygulanan rumi motiflerinin analizlerini yapıp tipolojisini oluşturmaktır. Tez çalışmasına konu olan dönemlerin tezhiplerinden esinlenerek özgün tasarımlar yansıtmak da çalışmanın ikinci amacıdır. Ayrıca gelecekte yapılacak araştırmalara kaynak olabilecek bilimsel bir doküman hazırlamaktır. Bu genel amaçlar doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir.

1. Rumi motifinin, kökeni, tarihçesi ve farklı süsleme alanları açısından tanıtılması,
2. XIII. yüzyıl Anadolu Selçuklu dönemine tarihlendirilen; SK Fatih 315, SK Ayasofya 2984, SK Aşir Efendi, SK Ayasofya 2442, KMM 51, TİEM 437, SK Ayasofya 2985, İÜK A 6649, Fatih 4285 ve XIV. yüzyıl Beylikler Dönemine tarihlendirilen; SK. Ayasofya 2445, MİHK 9424, SK. Halet Efendi 171, BDK 19008, BTİEM 208, KMM 13 envanter kayıtlı yazma eserlerin tezhip ve rumi motifi bakımından betimlenmesi,
3. Tez kapsamında ele alınan yazma eserlerin seçilen sayfalarındaki tezhipli bölümlerin desenlerinin çizilerek rumi motif çeşitlerinin tipolojik olarak sınıflandırılması,
4. Tez kapsamında ele alınan yazma eserlerin seçilen sayfalarının tezhiplerinde uygulanan rumi motif özelliklerinin değerlendirilmesi,
5. Tez kapsamındaki eserlerin tezhiplerinin kaynağı olduğu, klasik ve özgün eser tasarım ve uygulamalarının yapılması,

Tezin Önemi

Geçmişi Orta Asya'ya dayanan Türk tezhip sanatı, kitap sanatlarının önemli bir kolunu oluşturmaktadır. İlk gelişimi Mushaf-ı Şerif'e verilen değer ve saygı neticesinde onu

en güzel bezeme isteği doğrultusunda ortaya çıkmış ve ilerleme göstermiştir. Bu sanat, geometri, rumi, hatayî, münhanî vb. motif gruplarının kompozisyon haline getirilerek altın ve muhtelif renklerde çizilip boyanmasıyla oluşturulmaktadır. Özellikle XIII. ve XIV. yüzyılda dönemlerin tezhip bezemelerinde en yoğun uygulanan motif grubu rumi motifleridir. Bu nedenle söz konusu dönemlere ait yazma eserlerin rumi motif incelemelerinin yapılması bakımından bu araştırma önemlidir.

Araştırmaya konu olan yazma eser tezhiplerindeki rumi motifinin dönem özelliklerini geniş açıdan yansıtabilmesi için Türkiye'nin çeşitli bölgelerindeki müze ve el yazma kütüphanelerinden örneklem oluşturulması önemlidir. Bu nedenle araştırma kapsamında, İstanbul (İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, Süleymaniye Kütüphanesi), Konya (Konya Etnografya Müzesi), Bursa'da (Bursa Türk ve İslam Eserleri Müzesi) bulunan müze kütüphaneleri arşivinde yer alan eserler ele alınmıştır.

Araştırmanın bir diğer önemi, tez raporu olarak araştırmanın literatüre kazandırılmasıdır. Dahası incelenen eserlerdeki rumi motifleriyle ilgili herhangi bir tipoloji çalışmasının yapılmamış olmasıyla bu eserlerin sanat tarihi/sanat eğitimi alan öğrencilere ve topluma tanıtma imkânı olmamıştır. Bu araştırmayla elde edilen veriler sayesinde bu eserlerin daha geniş kitlelere tanıtılması açısından çalışma önem arz etmektedir. Ayrıca ilham kaynağı üzerinden özgün eser üretimi, bu alanda çalışan sanatçılara örnek oluşturulması açısından önemlidir. Yapılan bu çalışmanın gelecek nesillere kaynak oluşturacağı da düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

Bu bölümde, kuramsal çerçeve, varsayımlar, kapsam ve sınırlılıklar, veri toplama tekniği ve verilerin analizi bölümleri hakkında bilgiler verilmiştir.

2.1. Kuramsal Çerçeve

Bu araştırmada tarama modelinde betimleyici, uygulama modelinde özgün eserler ele alınmıştır. Tarama çalışması olarak literatür taranarak tez çalışmasında incelenen yazma eserler, görsel ve yazılı kaynaklardan tespit edilmiştir. Ayrıca konu ile ilgili literatür taraması yapılmış; tez, makale, kitap, basılı ve dijital dergilerdeki akademik ve bilimsel metinler taranmıştır. Uygulama modeli olarak; Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemi yazma eserlerinde yer alan rumi motiflerinin ilham kaynağı olduğu güncel yorumlamalar yapılmıştır.

2.2. Varsayımlar

- Tez kapsamında yararlanılan, atıf yapılan ve referans gösterilen kaynakların doğru ve güvenilir olduğu varsayılmaktadır.
- Tez kapsamında incelenen eserlerin Türk ve İslâm Eserleri Müzesi, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, Süleymaniye Kütüphanesi, Konya Etnografya Müzesi ve Bursa Türk ve İslâm Eserleri Müzesi'ndeki Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemine ait yazma eserlerin araştırma evrenini temsil ettiği varsayılmaktadır.
- Bu dönem yazma eserlerdeki rumi motif çeşitliliğinin zengin olduğu ve araştırmaya değer olduğu varsayılmıştır.

2.3. Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu araştırmanın evrenini, XIII. yüzyıl Anadolu Selçuklu dönemi ve XIV. yüzyıl Beylikler Dönemine ait tezhipli yazma eserler oluşturmaktadır. Örneklemini ise; XIII. yüzyıl Anadolu Selçuklu dönemi için, "Süleymaniye Kütüphanesi (6), Konya Etnografya Müzesi (1), İstanbul Türk ve İslâm Eserleri Müzesi (1), İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi (1)" olmak üzere bu müze ve kütüphanelerde

bulunan toplamda 9 adet tezhipli yazma eser, XIV. yüzyıl Beylikler Dönemi için ise; "Süleymaniye Kütüphanesi (2), Manisa İl Halk Kütüphanesi (1), Beyazıt Devlet Kütüphanesi (1), Bursa Türk ve İslâm Eserleri Müzesi (1), Konya Etnografya Müzesi (1)" olmak üzere bu müze ve kütüphanelerde bulunan toplamda 6 adet tezhipli yazma eser oluşturmaktadır.

XIII. yüzyıl Anadolu Selçuklu dönemine ait seçilen 9 eserde, rumi motiflerinin yoğun ve farklı olduğu tezhipli sayfalar olarak; SK Fatih 315; 2a, SK Ayasofya 2984; 1a, 1b, 2b, 133b, Sk Aşir Efendi 316; 4a, 5a, Sk ayasofya 2442; 1b, 2a, Kmm 51; 1b, 3a, 3b, 5b, 5b, 8b, 53a, 55a, 55b, 98a, 98b, 100b, 159a, 159b, 163b, 208a, 208b, 210b, 212b, 266b, TİEM 437; 1a, 2a, 3a, 4a, 234b, SK Ayasofya 2985; 1a, 1b, İÜK A 6649; 1b, 3a, 231b, 231b,232a, 232a, 235a, 235a,235b, 235b, 236a, Fatih 4285; 1b, 366b envanter ve sayfa numaralı toplamda 48 tezhipli sayfa inceleme kapsamına alınmıştır.

XIV. yüzyıl Beylikler Dönemine ait seçilen 6 eserde, rumi motiflerinin yoğun ve farklı olduğu tezhipli sayfalar olarak ise; SK. Ayasofya 2445: 1a, MİHK 9424: 1b, 3a, 31a, 51a, 109a, 111a, 121a, 132a, 134a, 139a, 140b, 147a, 149b, 149b, 157a, 163a, 165b, 178a, 250b, 251b, SK. Halet Efendi 171: 1a, 1b, 3a, 3b, 100b, 102a, 164a, 164b, 212b, BDK 19008: 1a, BTİEM 208: 141b, 39a, 57a, 229a, 248a, KMM 13: 1b, 149a, 270b, 296a, 303a envanter ve sayfa numaralı toplamda 41 tezhipli sayfa inceleme kapsamına alınmıştır. Araştırma kapsamında XIII. yüzyıl Anadolu Selçuklu dönemi ve XIV. yüzyıl Beylikler Dönemine ait toplamda on beş (15) adet tezhipli yazma eser olmak üzere bunların içinden seçilen seksendokuz (89) tezhipli sayfanın eser incelemesi yapılmıştır. İnceleme kapsamına alınan bu sayfalar Anadolu Selçuklu ve Beylikler Döneminin rumi motiflerini en iyi yansıtan ve benzer sayfalar elenerek farklılık arz eden özellikleri esas alınarak seçilmiştir. Ancak genel itibariyle benzeyen fakat oldukça farklı bir rumi motifinin bulunduğu sayfalar elenmemiş ve incelemeye dahil edilmiştir.

Bu araştırma, XIII. ve XIV. yüzyıl Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemine ait tarihi kesin yazma eserler ile sınırlıdır. Ancak İÜK A 6649 envanter numaralı yazma eser İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinin kayıtlarında geçen "12/13. asır Anadolu Selçuk eserlerinden olması zannolunmaktadır" bilgisinden yola çıkarak ve eserin Anadolu'da yapılan diğer yazma eserlerle yakınlığı gözlemlendiğinden araştırma kapsamı içine alınmıştır.

Araştırma yazma eserlerin tezhip ve rumi motif özellikleri ile sınırlıdır.

Kapalı form rumiler ve sayfa gülleri araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır.

Herhangi bir rumi grubuna dahil edilemeyen motifler kapsam dışında bırakılmıştır.

Metin incelemeleri araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır.

Tez çalışması kapsamında yapılan güncel yorumlamaların esin kaynağı, incelenen eserlerin tezhiplerindeki rumi motifleri ile sınırlıdır.

2.4. Veri Toplama Tekniği

Araştırmaya, tezhip sanatı, el yazmaları ve sanat tarihi ile ilgili bugüne kadar yayımlanmış olan kitap, bilimsel yazılar, bildiri, makale, yayımlanmış veya yayımlanmamış tezler taranarak başlanmıştır. Bu tarama sonucunda yazılı kaynaklarda XIII.-XIV. yüzyıl Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemine ait tezhip sanatıyla ilgili çalışmalar yapıldığı görülmüş ancak bu çalışmalarda bahse konu olan dönemlere ait tezhipli yazma eserlerde rumi motif analizleri yapılmadığı tespit edilmiştir. Tezhip alanındaki bu boşluk görüldükten sonra tez konusu belirlenmiştir. Tez konusu belirlendikten sonra yapılan literatür taramasıyla XIII.-XIV. yüzyıl Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemine ait yazma eserler, yazılı kaynaklardan detaylı bilgileriyle birlikte tespit edilmiş ve bulundukları kütüphane/müzelerden dilekçeyle detaylı bilgileri verilerek dijital ortamda görselleri kütüphane/müze bilgileriyle birlikte talep edilmiştir.

Süleymaniye Kütüphanesi, Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Manisa İl Halk Kütüphanesi ve Bursa Türk İslâm Eserleri Müzesi'nde tespit edilen eserlerin görselleri, kütüphane ve müze görevlilerinden gerekli izinler alınarak dijital ortamda gönderilmiştir. İstanbul Türk ve İslâm Eserleri Müzesi ve Konya Etnografya Müzesi'nde bulunan eserler içinse e-mail yoluyla yazışmalar yapılmış ve bizzat gidilerek tez araştırmasına uygun olan sayfalar seçilmiş ve dijital görselleri hard disk aracılığıyla alınmıştır. Eser bilgileri ise; Süleymaniye Kütüphanesinden talep edilen yazma eserlerin kütüphane bilgileri e-mail yoluyla gönderilmiştir. İstanbul Türk ve İslâm Eserleri Müzesi ve İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nadir Eserler Kütüphanesi'ndeki talep edilen yazma eserlerin müze/kütüphane kayıtlarındaki bilgiler elden verilmiştir.

Bursa Türk ve İslâm Eserleri Müzesi, Manisa İl Halk Kütüphanesi, Beyazıt Devlet Kütüphanesi'nde tespit edilen eserlerin dijital görselleri gönderilmiştir. Bu eserlerin bilgileri ise eserlerin tespit edildiği yazılı kaynaklardan edinilmiştir. Konya Etnografya Müzesinden talep edilen eserlerin de müze bilgilerinin Abdülbâki Gölpınarlı'nın hazırladığı "Mevlânâ Müzesi Müzelik Yazma Kitaplar Kataloğunda" mevcut olduğu müze görevlisi tarafından bildirilmiştir. Ancak KMM 51, KMM 13 envanter numaralı yazma eserlerin tespit edildiği yazılı kaynaklarda daha detaylı bilgileri olduğu için yazılı kaynaklardan sağlanmıştır.

Türkiye genelinde adı geçen müze ve kütüphanelerden talep edilen yazma eserlerin dijital görselleri ve kütüphane/müze bilgileri edinildikten sonra seçilen tezhipli sayfalar ve bu tezhiplerde yer alan rumi motifleri, dönem özelliklerine göre ele alınarak detaylı inceleme; eser inceleme formu oluşturularak eser kataloğu oluşturulmuştur.

2.5. Verilerin Analizi

Literatür taraması sonucunda elde edilen kaynaklardan doğrudan ve dolaylı olarak alıntılar yapılmıştır. Araştırma kapsamına alınan tezhipli sayfalar, elle aslına uygun olarak çizilmiş ve eser inceleme formunda verilmiştir. Bütün çizimler 0.5 kalınlığında tek kullanımlık rapido kalemiyle araştırmacı tarafından yapılmıştır. İncelenen tezhipli sayfaların ölçüleri, tezhip özellikleri, renk, motif ve kompozisyon özellikleri bakımından detaylı tanıtımı eser inceleme formunda verilmiştir. Ayrıca incelenen her bir tezhipli sayfanın eser kataloğunda detaylı tanıtımı yapıldıktan sonra, o sayfada yer alan rumi motifleri elde çizilerek ayrılmış ve kendi içlerinde gruplandırılarak ilgili sayfanın altına yerleştirilmiştir. XIII.-XIV. yüzyıl Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemine ait incelenen tezhipli sayfaların rumi motifleri önce kendi dönemlerinde değerlendirmeye alınmış, o dönemdeki farklı süsleme dallarında uygulanan rumi motifleri ile benzerlikleri vurgulanmış, motifler görsellerle desteklenerek yorumlanmıştır. Daha sonra iki dönemin birbiriyle karşılaştırması yapılmıştır. Ayrıca incelemeye alınan Anadolu Selçuk dönemi ve Beylikler Dönemi tezhipli sayfalarındaki rumi motifleriyle onları etkileyen çağdaşlarının tezhiplerindeki rumi motifleri karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. İncelenen bütün sayfalardan çıkarılan rumi motifleri çeşitlerine uygun olarak toplu bir çizelgeye yerleştirilmiş ve

her bir çizelgedeki rumi motifi verileri genel olarak yüzdelik hesaplaması ile çözümlenerek elde edilen bilgiler doğrultusunda değerlendirilip yorumlanmıştır.

Ayrıca araştırma kapsamında tespit edilen ve yorumlanan bulgular, dönemin rumi üslubu hakkında yapılan akademik çalışmalarla karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. İncelenen tezhipli sayfaların rumi motiflerinden esinlenilerek klasik usulde üç özgün eser tasarım ve uygulaması, iki klasik usulde serbest tasarım taslağı güncel eser yorumu olarak ortaya konmuştur.

Tez, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna uygun biçimde raporlaştırılarak yazım süreci tamamlanmıştır.

3. RUMİ MOTİFİN TANIMI, KÖKENİ VE TARİHSEL GELİŞİMİ

Bu bölümde rumi motifin tanımı, kökeni ve İslâm sonrası rumi motifinin tarihi gelişimi detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu başlıklar, araştırmanın içeriği açısından önemli bir yere sahiptir.

3.1. Rumi Motifin Tanımı ve Kökeni

Rumi motifi, bir yayın içinde veya dışında yer alan dairesel hareketi takip eden bir çeşit "S" hareketiyle yaya birleştirilerek oluşturulan bir formdur. Bu motif Türk sanatının erken dönemlerinden beri hemen hemen bütün alanlarda sevilerek kullanılan bir ana süsleme motifi olmuştur. Ayrıca bezemede kendine ait bir dalda uygulanması ve müstakil bir kompozisyon oluşturması onu üsluplaştırmış ve çok zengin bir bezeme kaynağına dönüştürmüştür.

Rumi, "Romi, Selçûkî, Türki, islimî, yarım palmet, yarım akantüs, lotus, arabesk gibi birçok coğrafi bölge ve şehir adıyla anılmış" (Şimşir, 2002:12-14) olsa da Orta Asya'dan gelen Selçuklular tarafından geliştirilmiş ve Selçukluların, Diyarı Rum denilen Anadolu topraklarına yerleşmesiyle birlikte "Anadolulu, Anadolu'ya ait" anlamında "Rumi" adıyla günümüze kadar gelmiştir. "Rumi" kelimesi ilk olarak, XVI. yüzyıla tarihlenen Gelibolulu Mustafa Âli'nin Meva'idü'n-Nefa'is Fi Kavadil-Mecalis isimli eserinde geçmiştir (Aksu, 1998:10). Ancak;

> Rumi motifine, rumi adının hangi zamanda ve ne amaçla verildiği kesin olarak bilinmemektedir. Bu motife rumi denilmesi sadece Anadolu'da doğup, geliştiğine delalet etmez. Rumi motifi İslam öncesi devirlerden itibaren, Karahanlı, Gazneli, Büyük Selçuklu ve diğer İslam coğrafyasında da kullanılmıştır. Motife bu adın verilmesi Anadolu Selçukluları döneminde, Anadolu'da bazı değişiklikler geçirerek gerek mimaride gerekse el sanatlarında çok sevilerek kullanılması olmalıdır (Şimşir, 2002:12).

Ayrıca Mülayim'e göre;

> Rumi adı, sadece Anadolu ile etimolojik yakınlık içindedir. Bilindiği üzere "Roma Ülkesi" anlamına gelen "Rûm", bazen bu ülkenin bütün coğrafyasını tanımlamak için, bazen de bu ülkedeki siyasal yapıyı anlatmak üzere kullanılmıştır. Konya'yı kendilerine merkez yapan Selçuklu devletine "Selâçika-i Rûm" yani Anadolu Selçukluları denmesi gibi, Bilad-ı Rûm, Mevlâna Celaleddîn-i Rûmî gibi isimler de öylece yerleşmiştir (Mülayim, 1989:178).

Rumi motifinin adı gibi kökeni konusunda da bazı karışıklıklar bulunmakta, rumi motifinin kökeni hakkında iki görüş yer almaktadır. Bunlardan ilki ve en çok kabul görmüş olanı bu motifin hayvanların çeşitli fiziksel özelliklerinden alınan kesitlerin stilize edilerek oluşturulduğudur.

Diğer görüş ise "bu motifin yaprak, sap, kıvrımdal, sarmaşık" (Şimşir, 2002:17) yarım palmet motifi (Demiriz, 1982:886) gibi bitkisel motiflerin stilize edilerek oluşturulduğudur. Bu iki görüşle ilgili kaynaklarda rumiyi sadece bitki veya hayvan kökenli olarak sınıflandıran çeşitli açıklamalar ve tanımlamalar bulunmaktadır. Örneğin;

Ersoy (1988:17) "Türk Tezhip Sanatı" adlı kitabında, rumiyi tavşan, balık, kurt, kuş gibi hayvan motiflerinden stilize edilerek üretilmiş bir motif olarak; Keskiner (2002:3) "Türk Süsleme Sanatlarında Stilize Çiçekler" adlı kitabında, kuşun beden ve kanatlarından stilize edilerek üsluplaştırılmış bir motif olarak; Arseven (1984:210) "Türk Sanatı" adlı kitabında, stilize edilmiş hayvan şekillerinden gelme bir motif olarak; Sürür (1976:13) "Türk İşleme Sanatı" adlı kitabında, kıvrım dallar arasına simetrili olarak yerleştirilmiş hayvan motifleri olarak; Yetkin (1984:155) "İslâm Ülkelerinde Sanat" adlı kitabında, rumi'yi yaprağa benzeyen ama gerçekte üsluplaştırılmış hayvan şekillerinden başka bir şey olmayan bir motif olarak; Demiriz (1979:27) rumi'nin menşeini kuşların ve esatiri hayvanların kanatları olarak; Akar ve Keskiner (1978:19) "Türk Süsleme Sanatlarında Desen ve Motif" adlı kitabında rumi'yi muhtelif hayvan motiflerinin stilize edilmiş şekilleri olarak; Özkeçeci ve Özkeçeci (2014:94) "Türk Sanatında Tezhip" adlı kitabında, muhtelif hayvan formlarının stilize edilmiş şekilleri olarak; Birol (2015:497) "Türk Tezhip Sanatında Desen" adlı makalesinde, hayvan çıkışlı bir motif olarak tanımlarken Kuban (2007:684) "Osmanlı Mimarisi" adlı kitabında, üsluplaşmış bitkisel motif, bitkisel doğasını yitirmiş motiflerle yapılan bezeme olarak; Mülayim (2018:223) "İslâm Sanatı" adlı kitabında, üsluplaştırılmış filiz, yaprak veya hayvan motiflerinden oluşmuş süsleme tarzı olarak ve Develioğlu (2003:898) ise "Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugatı" başlıklı kitabında, süslemede (tezhip) sitilize edilmiş yaprakları andıran bir motif olarak tanımlamıştır.

Yukarıda belirtilen çeşitli kaynaklarda görüldüğü gibi rumi motifinin kökeniyle ilgili farklı görüşler mevcuttur. Ancak "erken devirlerden beri Türk sanatının tematik

eğiliminin zoomorfik*"* (Aksu, 1998:23) olması bu motifin hayvan kökenli olduğu görüşünü kuvvetlendirmektedir.

Bu görüşü destekleyip ve bu yönde değerlendirmede bulunan çeşitli sanat tarihçileri bulunmaktadır. Bu sanat tarihçiler arasında bu görüşü öne süren Selçuk Mülayim:

"Değişimin Tanıkları Ortaçağ Türk Sanatında Süsleme ve İkonografi" adlı kitabında; rumi motifinin kökeni konusunda ciddi çalışmalar yapan J. Strzygowski'nin Selçuklu sanatındaki rumilerin kaynağının hayvan figürlerine dayandığını ileri sürdüğünü (Mülayim, 1999:169); "Rumî Motifinin Zoomorfik Kökeni Hakkında" adlı bildirisinde; J. Strzygowski'nin rumilerin, köken olarak hayvan figürlerine dayandığı şeklindeki hipotezlerin iyice belirginlik kazandığını (1862-1941) ve C. E. Arseven (1875-1971) ve daha sonraki sanat tarihçileri kuşağına kadar benimsenerek devam ettiğini bildirmiştir (Mülayim, 1989:177).

Dahası Selçuk Mülayim (1999: 168-169), "Değişimin Tanıkları Ortaçağ Türk Sanatında Süsleme ve İkonografi" adlı kitabında;

> Ruminin ejder figürleriyle arasında form akrabalığının olduğunu ve kaybolan hayvansı figürlerin en yakın mirasçısının rumiler olduğunu, ruminin figürle, geometrik şekillerle ve her türden formlarla birlikte kullanılırken geniş ve elverişli birleşme-bağlantı imkânlarına sahip olmasına karşılık, bitkisel formlarla organik bağlantıya girmemesi, bu motifin düpedüz bitkisel bir form olup olmadığı konusunda bizi kuşkuya düşürdüğünü ifade etmiştir.

Ve son olarak Mülayim (2015:169), "Türk Sanatında İkonografik Dönüşümler Değişimin Tanıkları" adlı kitabında; "Rumi motifinin görünüşünde çevik hareketlerle biçimli dönüşler yapan hayvansı bir karakter kendini belli eder. Böylesine bir şekilde bitkiden çok hayvan; yılan, ejder belki de ismi en eski masallara konu olmuş başka efsane yaratıklarının karakterinin canlandığını" belirtmektedir.

C. E. Arseven ise; "Türk Sanatı" adlı kitabında, Türk tarihi açısından motifleri ele aldığında; "Türklerin hem tarihten önceki devirlerde hem de İslam'dan önceki devirlerde, en çok kullandıkları tezyinat motiflerinin, helezon biçimindeki şekiller, üsluplaştırılmış (stilize edilmiş) hayvan figürleri ile geometrik motifler olduğunu" ifade etmektedir (1984:41).

Arseven'in ayrıca köken ile ilişkili bir değerlendirmesi de bulunmaktadır:

> Milattan önce 400 yıllarına doğru, hayvan tasvirine dayanan bir üslup haline geldiğini; hayvan başlarının ve figürlerinin soyut süs yaprakları, helezonların da

> kıvrımlı dallar haline geldiğini görüyoruz. Daha sonra, putlara müsamaha etmeyen İslamlık hayvan figürlerini sanattan sürüp çıkardı. Bunun üzerine Müslüman sanatçılarda soyut ve bitki şekilleri ele aldılar; böylelikle, yeni bir takım süs motifleri icat ettiler (1984:41).

Diez ise "Türk Sanatı" adlı kitabında; "Rumi üslubun, uçları zoomorfik olarak nihayetlenen, madalyon ve palmet şeklinde sarmaş dolaşlarla kompoze edilen palmet filiz kıvrımlarını ihtiva ettiğini belirtmektedir" (1946:34).

Hatice Aksu (1998:16), "Rumi Motifin Kökeni" adlı doktora tezinde, Selçuk Mülayim (2015:451) ise "Türk Sanatında İkonografik Dönüşümler Değişimin Tanıkları" kitabında;

> dekorasyonda kompozisyon geneli sarmaşık dallarını andırmakla birlikte, tek başına bir rumide asıl hissedilen şey, hayvan tasvirlerine özgü, saldırgan, ürkütücü, ısırgan ve kıvrım kıvrım dolanan hareketlerdir. Ayrıntılarda çevik hareketlerle biçimli dönüşler yapan hayvansı bir karakter kendini belli eder. Böylesine bir şekilde, bitkiden çok hayvan; yılan, ejder belki de ismi en eski masallara konu olmuş başka efsane yaratıkların karakteri yansır, diyerek aynı görüşü bildirmişlerdir.

Ayrıca sanat alanında birçok yayını bulunan, Ş. Bilge Özkeçeci ve İlhan Özkeçeci de "Tezhipte Kullanılan Motifler" adlı kitaplarında:

> Rumiler de stilize olarak başlıca, tavşan, kurt, balık, kuş gibi hayvanlar kullanılmıştır. Başlangıçta grift, kıvrık dallar üzerinde, bu figürler açık seçiktir, sonraları kuşların kafaları ve tavşanların ayakları, gözleri gibi ayrıntıların yok olması ile giderek soyutlaşmış, grafik formlar haline dönüşmüştür diyerek görüşlerini bildirmişlerdir (2014:94).

Son olarak Aksu (2015:455):

İslâmiyetin kabulü ile hayvansal görünümünü tamamen kaybetmiş olan rumi motifini, bitkisel bir yapılanmaya bağlayacak hiçbir ipucu yoktur açıklamalarıyla rumi motifinin zoomorfik kökene sahip olduğu görüşünü desteklemektedirler.

Ayrıca rumi motifin zoomorfik kökenden geldiği görüşünü, M.Ö. I. binde Kuzey Çinde yaşayan, Hiyong adı ile tanınan Hunlara ait Güney Sibirya'daki Altay dağları eteklerinde, Pazırık (Birol ve Derman, 2017:179) kurganlarından çıkarılan eşyalar üzerine uygulanan hayvan figürleri de desteklemektedir (Çizim 3.1-2-3-4-5). Buradan çıkarılan eşyaların üzerindeki "Hayvan figürlerinin kuyruk veya boynuz gibi kısımları (Çizim 3.5) bitkisel motifleri andıracak şekilde usluplaşmış olup bunlar İslâmiyetten sonraki rumi motiflerinin kaynağını teşkil ederler" (Çoruhlu, 2007:149). Ayrıca bunlar rumi motifini hazırlayıcı nitelikte motiflerdir (Birol ve Derman, 2017:179).

Çizim 3.1. Beşinci Pazırık kurganından çıkan keçe örtü (Diyarbekirli, 1972:137)

Çizim 3.2. Birinci Tüekta kurganından at koşumu süsü (Diyarbekirli, 1969:144)

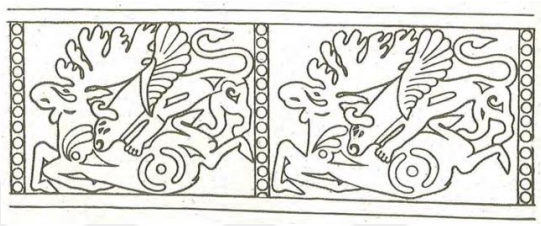

Çizim 3.3. Deri örtü üzerine deri aplikle uygulanmış griffon sığın mücadeleleri. Pazırık (Diyarbekirli, 1969:147)

Çizim 3.4. Deri aplik. Aslan figürü, Birinci Tüekta Kurganı (Diyarbekirli, 1969:167).

Türkler Orta Asyadan beri hayvanlara güç, mücadele, mertlik gibi kavramlar yüklemişler ve hayvan figürlerini gündelik eşyalarından sanat eserlerine kadar "tabiata dönük ya da üsluplaşmış olarak uygulamışlardır" (Diyarbekirli, 1969:153). Bozkırda gelişen ve "Çin kaynaklarında Türk sanatının en önemli üslubu olarak geçen" (Çoruhlu, 2007:148) bu üslup "hayvan üslubu" olarak anılmış Orta Avrupa ve Ön Asya'ya kadar yayılmıştır. (Mülayim, 1989:177)

Bu üslup, "Türklerin İslâmiyet'i kabulüyle birlikte yeni bir değişime girer ve bu yeni değişim, yeni inanç sistemine uyum sağlayacak şekilde köklerinden kopmadan gerçekleşir. Artık mevcutta doğadan direkt alınarak uygulanan hayvan figürleri, yerini zamanla stilize edilerek uygulanan rumi formlara bırakır. Önceleri hayvan figürlerinin

belirli yerlerinde kendini göstermeye başlayan rumi formu, yavaş yavaş "hayvansal mücadelelerin dinamizminden farklı bir boyuta geçer ve dalların kıvrımlarından ahenk ve uyum arayışına girer" (Mülayim, 1989:177) (Çizim 3.5) ve yaklaşık "IX. yüzyıl sonundan itibaren üslup ve kompozisyon bütünlüğü göstererek klasik halini almaya başlar" (Aksu, 2015:457-8).

Çizim 3.5. Keçe Duvar Örtüsü, 5. Kurgan, Ulagan Vadisi, Pazırık Altay Dağları, 6-4. Yüzyıl (Aksu, 1998:197).

Başta Asya ve Anadolu olmak üzere çok geniş bir coğrafyaya yayılmış bu motif, özellikle mimari, çini, ahşap, maden, kumaş ve kitap sanatları gibi alanlarda önemli bir süsleme öğesi olarak uygulanmış, uygulandığı coğrafyaya ve çağlara göre de farklılıklar göstermiştir.

3.2. İslam Sonrası Rumi Motifinin Tarihi Gelişimi

Bu başlık altında IX. yüzyıldan XIV. yüzyıla kadar Türk devletlerinde rumi motifi hakkında detaylı bilgiler verilmiş örneklerle desteklenmiştir.

3.2.1. IX.-XIV. Yüzyıl Türk Devletlerinde Rumi Motifi

Türk tarihi denilince akla belli bir kesim değil tek bir devlet gelmesi gerektiği düşünülmektedir. Çünkü; "Türk tarihi, başlangıcı M.Ö. 209 Mete Han'ın tahta çıkışıyla başlayan ve günümüze kadar olan zaman akışı -yaklaşık olarak 2200 yıl- içinde devamlılık ve bir bütünlük içerisinde devam eden bir süreci kapsamaktadır. Prof. Dr. Mehmet Altoy Köymen Türk siyasi kuruluşlarının sayısını yüz on üç olarak belirlemiştir. Bu devletler bu geniş zaman süresinde Asya, Avrupa ve Afrika gibi çok geniş bir alanda var olmuşlardır. Her ne kadar hanedan farlılıklarından dolayı isimleri değişik olsa da bütün devletler birbirinin devamını oluşturmaktadır. Bunlar başlıca,

Hun, Göktürk, Uygur, Karahanlılar, Gazneliler, Büyük Selçuklular, Irak Selçukluları, Harzemşahlar, Türkiye Selçukluları, Osmanlılar ve Türkiye Cumhuriyeti olmak üzere aslında tek bir "Türk Devleti'dir" (Taneri, 1977:10).

Bir bütün olan Türklerin kültürleri de birbirinin devamı niteliğindedir. Türkler köklerinden asla kopmamışlar aksine var olanı geliştirip birbirlerinden beslenerek devam etmişlerdir. Türk sanatına yansımış, geçmişten günümüze birçok zengin sanat eseri bırakılmış ve bu sanat eserleri çeşitli bezeme üsluplarıyla süslenmişlerdir.

"Ayrıca Türkler, sadece birbirlerini etkilemekle kalmamış aynı zamanda sanat alanında tüm Müslüman ülkelerini de etkilemişlerdir. Doğrusu bütün sanat unsurlarının kaynağı Orta Asyadır" (Arseven, 1984:6). Türklerden kalan eserlere bakıldığında en dikkat çekici hatta ilk bezeme üslubunun hayvan figürleri olduğu görülmektedir. Aslında, Türkler için önceleri hayvan figürleri güç, kuvvet, mücadele gibi duyguların sembolleri olmuş, daha sonra bu figürler sanatçılara ilham olarak yüzyıllarca değişmiş, gelişmiş ve bir süsleme unsuru haline gelmiştir. Ayrıca hayvan figürleri sadece sanat eserlerinde değil günlük eşyalara dahi yansıtılmıştır.

Türkler, 9. yüzyılın ortalarından itibaren akınlar halinde İslâm dinine girmeye başlamışlardır. Türklerin İslâmiyeti kabulüyle birlikte Türk toplumunun yaşantısında büyük değişimler olsa da geçmişlerinden tamamen kopmamışlardır. Mevcutta yer alıp geçmişten gelen sanat üslubu, yeni inanç sistemine uydurularak farklı arayışlar içine girilmiştir.

Bu arayış önceleri hayvan figürlerinin belirli kesitlerinin stilize edilişiyle başlamış ve zamanla tamamen stilize edilişiyle devam etmiştir. Bu formlar, daha sonraları rumi motifi olarak adlandırılmış ve hemen her sanat alanında uzun süre uygulanmıştır. "Rumi motiflerinin ilk arayışlarına örnek olarak IX.-X. yüzyılda yapılmış olan Uygur Türklerine ait bezeklik fresklerinde bir su canavarının kanadında yer alan şekil gösterilebilir (Resim 3.1). Bu örnekte görülen şekillerin rumi motifinin hazırlayıcı ilk örnekleri olduğu söylenebilir" (Özkeçeci ve Özkeçeci, 2007:84).

Resim 3.1. Kara Hoça ve Bezeklik duvar resmi, ejderha ve rûmi motifleri, MS. VIII-IX. yy. (Üçer, 2019:78).

Fakat bu dönemde eldeki vesikaların azlığı sebebiyle rumi motifin nasıl bir gelişme kaydettiği bilgisi mevcut değildir (Birol ve Derman 2017:179). "Uygurlar döneminde hayvan figüründe bir motif olarak görülen rumi, Asya'da kurulan ilk Türk İslâm devleti olan Karahanlılarda (842-1212) ilk defa müstakil şekilde şebeke üzerinde bir kompozisyon özelliği kazanmıştır. Bugün Fergana Vadisinin doğusuna düşen Özkent'te Karahanlılara ait olan türbelerin kitabelerini süsleyen rumi şebekeleri buna en güzel örnektir" (Taşkale 1994:34) (Resim 3.2, Resim 3.3). Ayrıca Karahanlılar döneminde rumi motifi, ahşap ve tuğla gibi farklı yüzeylerin bezemelerinde de uygulanmıştır. Bunlara örnekler; Hive Ulu Camii'nde X- XII. yüzyıldan kalma 12 adet rumi üslupla bezeli ahşap orijinal sütunlar (Rustamova 2019:174) (Resim 3.4, Çizim 3.6, Resim 3.5) ve Karşı kentinde bulunan caminin tuğla panosu üzerindeki bezemeler gösterilebilir (Resim 3.6). Örneklerde görüldüğü üzere rumi motifler incelmiş, artık neredeyse klasik halde uygulanmıştır. Özellikle Özkent, Muhammed bin Nasr Türbesinin kitabesinde uygulanan sencide rumiler oldukça dikkat çekicidir.

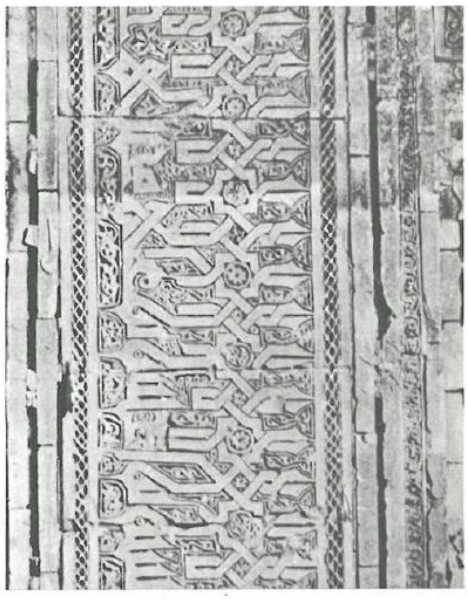

Resim 3.2. Özkent, Celaleddin Türbesinden rumi bordür detayı (Aslanapa, 2017:36).

Resim 3.3. Özkent, Muhammed bin Nasr Türbesinin kitabe detayı (Aslanapa, 2017:37).

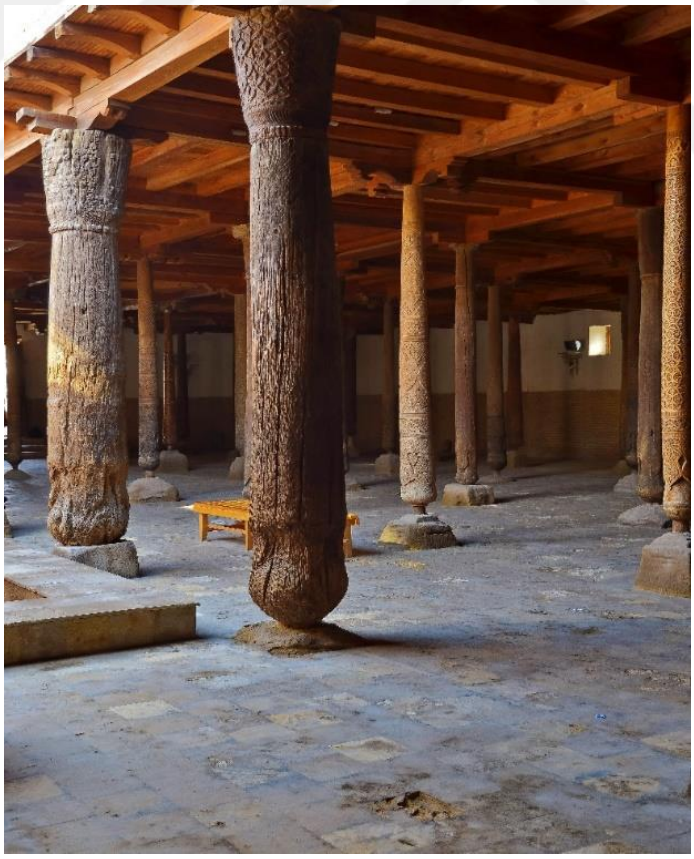

Resim 3.4. Hive Ulu Camii'ndeki Sütunların Genel Görünümü (Rustamova, 2019:180).

Çizim 3.6. Hive Ulu Camii'nin sütun bezemeleri. (Hmelnitskiy) (Rustamova, 2019:176).

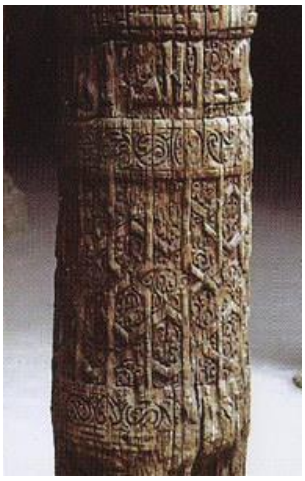

Resim 3.5. Hive Ulu Camii'ndeki Sütunun Yazısı ve Bezemeleri (Rustamova, 2019:177).

Resim 3.6. Karahanlılara ait Karşı kentinde bulunan caminin tuğla pano bezeme parçası (Rustamova, 2019:127).

"Karahanlılar döneminde parlak bir gelişim gösteren rumi motifi, X. yüzyıldan XII. yüzyıla kadar hüküm süren Müslüman-Türk hanedanı Gazneliler'de (963-1186) daha da gelişmiştir" (Aslanapa, 2017:306). Gazne Sarayı'ndan kalan iki mermer levha üzerinde çeşitli hayvan ve insan figürleriyle birlikte aynı şebeke üzerine yerleştirilmiş rumi bezeme bu dönem rumi motifleriyle ilgili güzel bir örnektir (Şimşir, 2002:31) (Çizim 3.7). Ayrıca Gazne'de, Sultan Mesud III. minaresinde uygulanan rumi bezemeler gayet ince ve detaylı uygulanmıştır (Resim 3.7). Gazne döneminde görsel verilerin sınırlı olması bu dönem üzerine yargılar oluşturmayı sınırlamaktadır (Kuban 2001:79).

Çizim 3.7. Gazne'de bulunmuş olan mermer levhadaki rumi kompozisyonunun içerisinde yer alan insan ve hayvan figürleri (Şimşir, 2002:314)

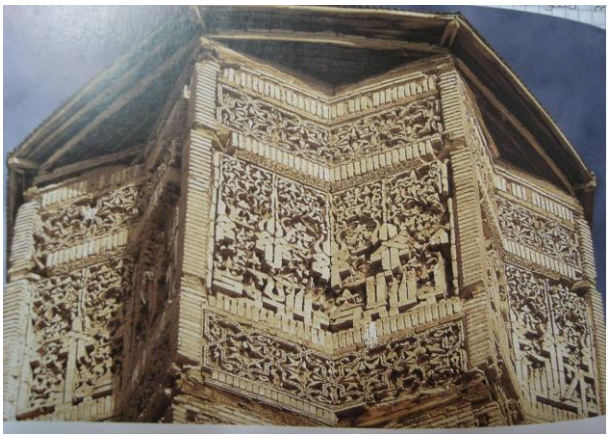

Resim 3.7. Sultan Mesud III. Minaresi, Gazne (url.1)

Büyük Selçuklulara gelindiğinde "Moğol akınlarıyla yerle bir olarak tarihten silinen Gazne sanatı, Büyük Selçuklu Türklerini etkilemiştir" (Özkeçeci ve Özkeçeci 2014:38). "İran, Irak ve Orta Asya'da hüküm sürmüş Büyük Selçuklu Sultanlığı" (1040-1194) (Peacock ve Yıldız, 2018:16) "başta İran'da olmak üzere milli karakterli bir sanat üretmeyi başarmıştır. Prof. Dr. Oktay Aslanapa'ya göre, onlar Karahanlı ve Gazneli camilerinde filizlenen orijinal figürleri değerlendirmeyi bilmişlerdir" (Taneri, 1977:16).

> Bir yanda Uygurların, diğer yandan Müslüman Farisi ve Arapların ilmi ve sanatsal faaliyetinin ortasında kalan Büyük Selçuklular, XI. yüzyılın başlarında İran bölgesine gelmiş ve bölgeyi anıtsal mimari yapılarla donatmışlardır. Ayrıca Büyük Selçuklular sadece mimari alanda değil, diğer sanatlarda da önemli eserler vermişlerdir (Özkeçeci ve Özkeçeci, 2014:39).

Büyük Selçuklular döneminde rumi motif oldukça yaygınlaşmış, Selçuklular eserlerini bu üslupla bezemişlerdir. Bu dönemde rumi motifin, mimarinin (Resim 3.8-10-12) yanı sıra maden (Resim 3.14-16), çini (Resim 3.18), ahşap (Resim 3.20) ve kumaş (Resim 3.22) olmak üzere birçok alanda uygulandığı görülmektedir. Bu döneme ait mimari ve ahşap örneklere bakıldığında rumi motiflerinin özellikle yüksek kabartma şeklinde ve yüzeylerinin ajurlarla kaplanarak (Öztürk, 1988:12) uygulandığı görülmektedir. Ayrıca çini ve tezhibin uygulandığı yüzeylerde de bu özelliğin boyama usulüyle verilmiş olduğu dikkat çekmektedir. Aynı üslup Karahanlı ve Gaznelilerdeki örneklerde de görülmektedir.

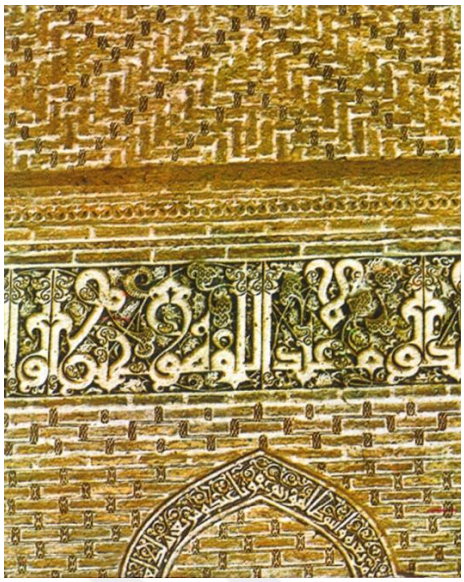

Resim 3.8. Kazvin Mescid-i Cumasının (1113 -1119) köşk mescidinden alçı ve tuğla bezeme örneği (Öney, 1977:95).

Resim 3.9. Kazvin Mescid-i Cumasının (1113 -1119) köşk mescidinden alçı ve tuğla bezeme detayı (Öney, 1977:95).

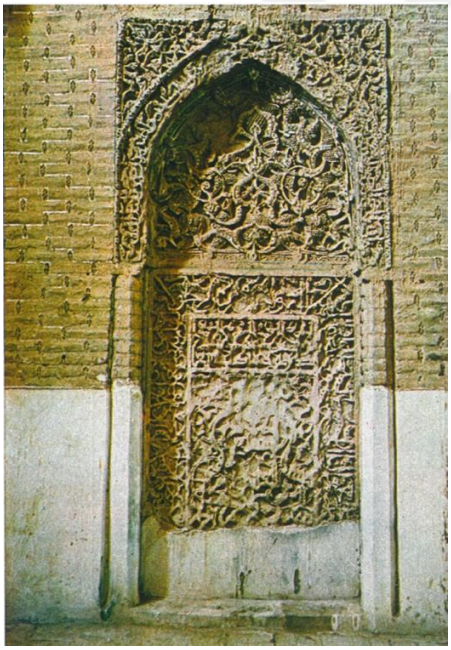

Resim 3.10. Ardistan Mescid-i Cumasından alçı mihrabı (1158-1160) İsfahan (Öney, 1977:95).

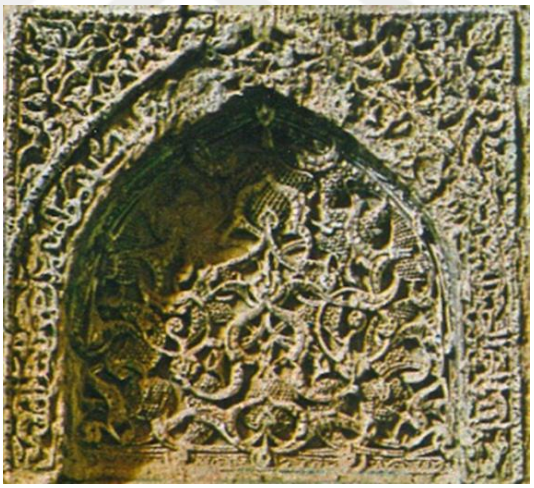

Resim 3.11. Ardistan Mescid-i Cumasından alçı mihrabı (1158-1160) bezeme detayı (Öney, 1977:95).

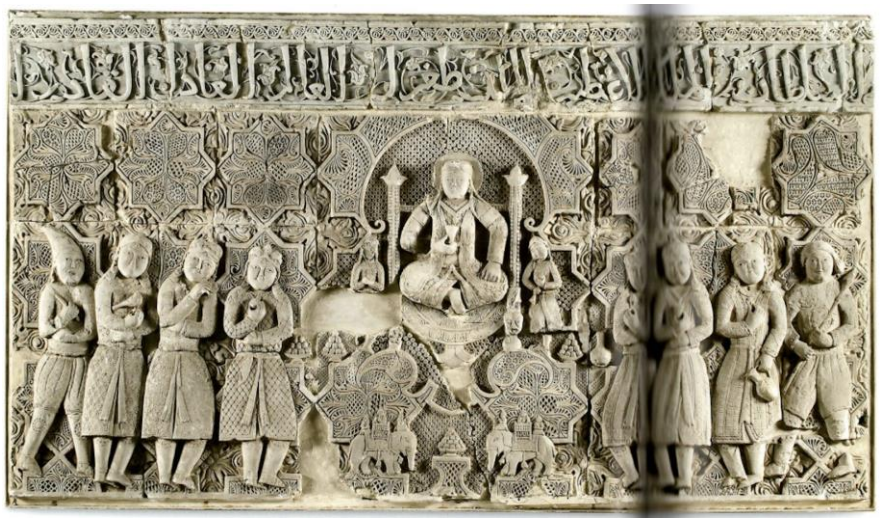

Resim 3.12. Tahtta Oturan Hükümdar ve Maiyeti Tasvirli Pano, İran, muhtemelen Rey yakınları, XII. Yüzyılın ikinci yarısı, Alçı; kalıplama, oyma, boyama, Philadelphia Museum of Art, satın alma, 1929 (1929-69-1), (Gökyaran, 2022:76).

Resim 3.13. Fotoğraf Tahtta Oturan Hükümdar ve Maiyeti Tasvirli Pano, rumi bezeme detayı (Gökyaran, 2022:76).

Resim 3.14. Şarap Şiirli Kupa, İran, X. Yüzyılın ikinci yarısı- XI. Yüzyıl Gümüş; ateşte yaldızlama, çekiçleme, çalma, The Metropolitan Museum of Art, New York, Harris Brisbane Dick Fund, 1964 (64.133.2), (Gökyaran, 2022:127).

Resim 3.15. Şarap Şiirli Kupa Rumi bezeme Detaylar (Gökyaran, 2022:127).

Resim 3.16. Kuş Tepelikli ve Burç Tasvirli Kutu, İran veya Afganistan, Horasan, XII. yüzyıl sonu- XIII. Yüzyıl başı, pirinç veya dörtlü alaşım; döküm, kazıma, gümüş ve bakır kakma, savat, Nasser D. Khalili Collection of İslamic Art, Londra (MTW 1266) (Gökyaran, 2022:202).

Resim 3.17. Kuş Tepelikli ve Burç Tasvirli Kutu bezeme detayı (Gökyaran, 2022:202).

Resim 3.18. Çevgan Oyuncusu Figürlü Tabak, İran, muhtemelen Kaşan, H. 604/M. 1208 Fritli hamur; opak beyaz sır, lüster boyama, Vivtoria and Albert Museum, Londra, National Art Collections Fund ve Bryan Bequest desteğiyle satın alma (C.51- 1952) (Gökyaran, 2022:149)

Resim 3.19. Çevgan Oyuncusu Figürlü Tabak detayı (Gökyaran, 2022:149).

Resim 3.20. Tepelikli Sanduka, İran, XI.-XII. yüzyıl, Ahşap Royal Ontario Museum, Toronto (974.68.1), (Gökyaran, 2022:294).

Resim 3.21. Tepelikli Sanduka Üstten Görünüşü (Gökyaran, 2022:294).

Resim 3.22. Kaftan, İran, XI, XII. yüzyıl, İpek; atkı yüzlü birleşik dimi örgü, Sarikhani Collection, Birleşik Krallık (I.TXT.1021), (Gökyaran, 2022:95).

Resim 3.23. Kaftan bezeme detayı (Gökyaran, 2022:95).

Anadolu (Türkiye) Selçukluları döneminde (1081-1308) “Anadolu Selçukluları, XI. yüzyılda Anadolu'ya geldiklerinde geçmişlerinde Orta Asya ve İran gibi etkileşim içinde oldukları farklı kültürlerin sanat dağarcıkları ile doluydu. Onlar süsleme sanatları açısından zengin ve görkemli sarayların yapıldığı bir kültürden gelmekteydiler. Böylelikle Türkler daha önce bulundukları coğrafyalardan edindikleri sanat birikimlerini Anadolu mirasıyla kaynaştırarak eşsiz bir sanat inşasına girişmişlerdir” (Arık, 2000:73-74). Ayrıca Anadolu Selçukluları “Anadolu’da bulundukları dönem içinde ise hem siyasi hem de kültürel olarak ilişkide olduğu Batı’da Bizans İmparatorluğu (330-1453), Doğu’da Harzemşahlar Devleti (1077-1231), Kuzeyde Trabzon Rum İmparatorluğu (1204-1461), Güneyde ise Kilikya Ermeni Krallığı (1091-1375), Eyyûbiler (1174-1250), Suriye Selçuklu Melikliği (1079-1118), Memluklular (1250-1517) ve Irak Selçuklu Devleti (119-1194) gibi komşularından etkilenmiş ve aynı zamanda onları etkilemişlerdir” (Kafalıer Dönmez, 2020:24). Onlar, kendilerini dolaylı ya da dolaysız etkileyen bu unsurları İslâm kültürü temelinde birleştirerek kendilerine has yeni ve dinamik bir sanat anlayışı geliştirmişlerdir (Özkeçeci ve Özkeçeci, 2014:40). Ayrıca Harzemşahlar İmparatorluğunun doğu hudutlarında birdenbire Moğol tehlikesinin belirmesi ve

istilanın başlamasıyla buralardan birçok alim ve sanatkâr, zengin tüccarlar, sufiler Anadolu'ya hicret etmiştir (Köprülü, 1943:385). Dönemin hükümdarları da milliyet ve din farkı gözetmeden sanata önem vermişler ve sanatçıyı desteklemişlerdir (Barışta, 1998:4).

XII. yüzyılın ortalarında Selçuklu devleti hem iktisadi hem de yerleşik hayat konusunda daha da güçlenmiştir (Köprülü, 1943:385). Bütün bu unsurlar da ilim ve sanata yansımış, bu sayede mükemmel eserler meydana getirmişlerdir. "Bu zaman diliminden çok fazla eser kalmamış olsa da günümüze ulaşan eserler oldukça ilgi çekicidir. Bu eserlerin bir grubu, yenilikler dışında dönemin beğeniş biçimini yansıtmakta; diğer bir grup ise Asya gelenekleriyle beslenmiş tadıyla Doğu kültüründen Batı kültürüne geçişi göstermektedir" (Barışta, 1998:4).

"Anadolu Selçuklu dönemi eserlerinin bezemelerinde rumi üslup yaygın bir şekilde uygulanmıştır" (Özkeçeci ve Özkeçeci, 2014:93). "Ayrıca rumi motifine bu adın verilmesi Anadolu Selçukluları döneminde olmuştur. Anadolu'da bazı değişiklikler geçirerek gerek mimaride gerekse el sanatlarında çok sevilerek kullanılan" (Şimşir, 2002:12) rumi motifi için bu dönem özeldir. Özellikle Anadolu Selçuklu mimarisinde (Resim 3.24-31-35-36-37) en çok uygulanan bezeme, rumi motifidir (Yetkin, 1984:154-155) Ancak sadece mimaride değil Anadolu Selçuklu döneminde kalem işi (Resim 3.39), maden (Resim 3.41), kumaş (Resim 3.43-45), çini (Resim 3.47-48-49-50), ahşap (Resim 3.51), minyatür (Resim 3.52) ve tezhip (Resim 3.54-56-58) gibi farklı sanat dallarında da rumi bezemeler desen ve motif zenginliği ile dikkat çekmektedir. "Anadolu Selçuklu dönemi eserlerinde görülen rumiler, hayvan figürleriyle aralarındaki yakınlığı ortaya koymaktadır" (Birol ve Derman, 2017:179-181). "Tezyini rumilerin temelini teşkil eden ilk örnekler, Anadolu Selçuklular zamanında görülmektedir" (Öztürk, 1988:122). Divriği Ulu Camii portalinde (Resim 3.26) ve Ahlattaki mezar taşlarında (Resim 3.35-36-37) rumi formunun içinde hurde rumiden farklı olarak formun içinin tamamen rumi kompozisyonlarla kaplı olduğu görülür. "Yalın rumi, Selçuklular döneminde kendinden sonraki dönemlere göre daha kaba ve ölçüleri daha büyük olarak işlenerek Selçuklu rumisi adını almıştır" (Öztürk, 1988:118,122).

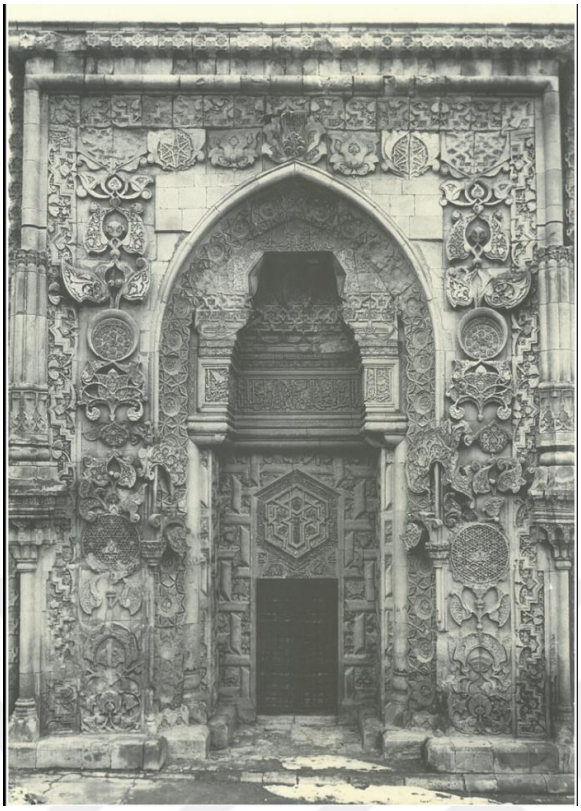

Resim 3.24. Divriği Ulu Camii (1228-1229), kuzey taçkapısı, Fotoğraf: Ara Güler, (Kuban, 2001:14).

Resim 3.25. Divriği Ulu Camii (1228-1229), kuzey taçkapısı bezeme detayı (Kuban, 2001:116).

Resim 3.26. Divriği Ulu Camii (1228-1229), kuzey taç kapısı rumi motif detayı (Kuban, 2001:116).

Resim 3.27. Divriği Ulu Camii (1228-1229), kuzey taçkapısı rumi motif detayı (Kuban, 2001:116).

Resim 3.28. Divriği Ulu Camii (1228-1229), kuzey taçkapısı rumi motif detayı (Kuban, 2001:116).

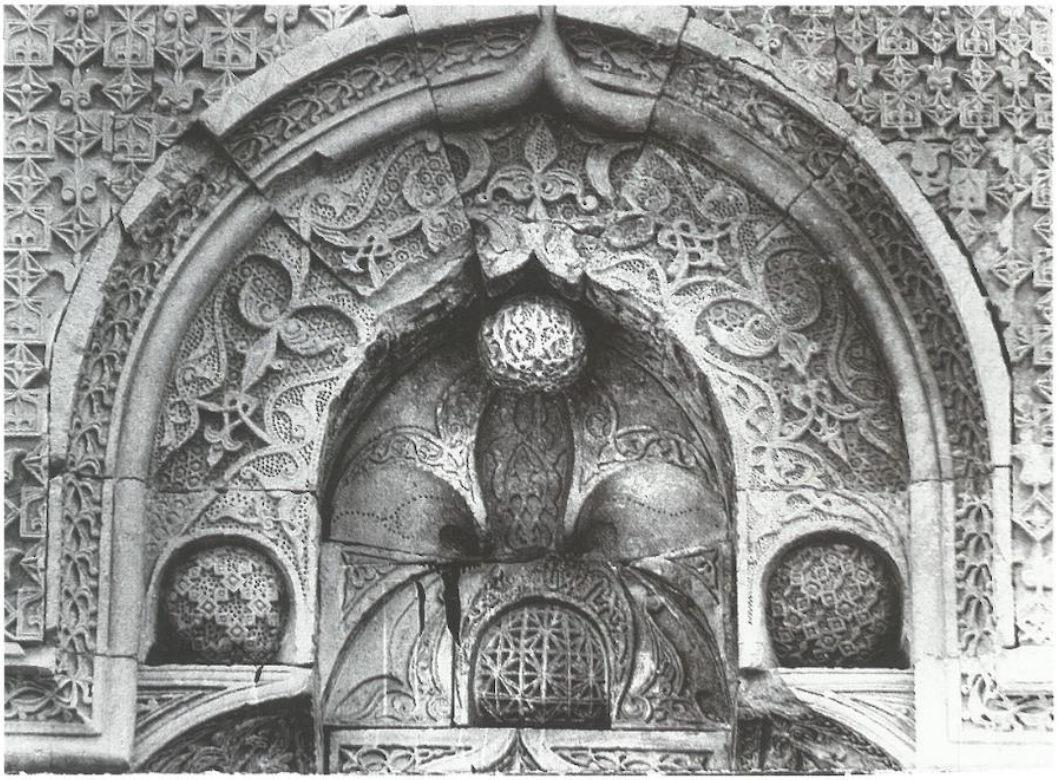

Resim 3.29. Divriği Ulu Camii (1228-1229), batı taç kapısı, niş kemeri (Kuban, 2001:142).

Resim 3.30. Divriği Ulu Camii (1228-1229), batı taç kapısı, niş kemeri rumi motif detayı (Kuban, 2001:142).

Resim 3.31. Konya Beyşehir Eşrefoğlu Camii (1296-1299) taç kapı (Çilek, 2020:76).

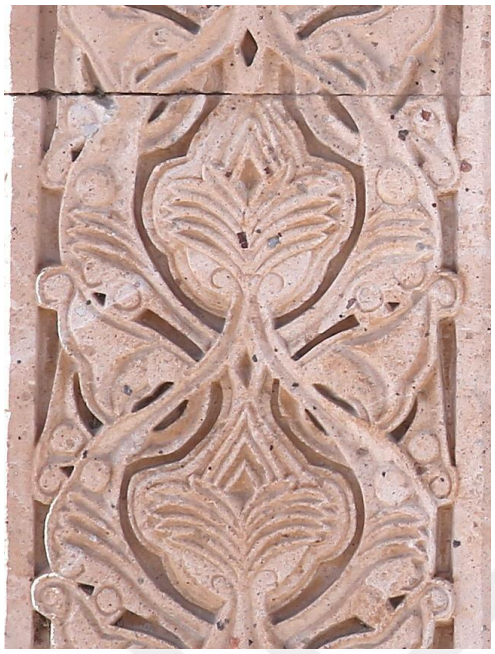

Resim 3.32. Eşrefoğlu Camii (1296-1299) taç kapı birinci bordür görünümü (Çilek, 2020:80).

Çizim 3.8. Eşrefoğlu Camii (1296-1299) taç kapı birinci bordür çizimi (Çilek, 2020:79).

Resim 3.33. Eşrefoğlu Camii (1296-1299) taç kapı ikinci bordür görünümü (Çilek, 2020:82).

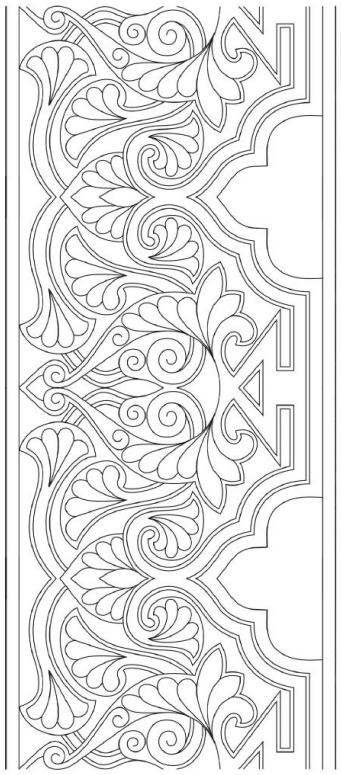

Çizim 3.9. Eşrefoğlu Camii (1296-1299) taç kapı ikinci bordür çizimi (Çilek, 2020:81).

Resim 3.34. Eşrefoğlu Camii (1296-1299) mukarnastaki rumili desen (Çilek, 2020:108).

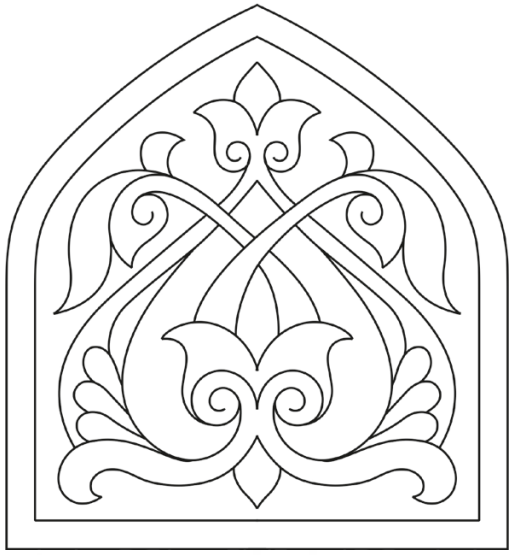

Çizim 3.10. Eşrefoğlu Camii (1296-1299) Mukarnastaki rumili desen çizimi (Çilek, 2020:108).

Resim 3.35. Rumi bezemeli Ahlat mezar taşı örneği (Kanbarova, 2015:35).

Resim 3.36. Rumi bezemeli Ahlat mezar taşı örneği detayı (Url 2)

Resim 3.37. Rumi bezemeli Ahlat mezar taşı örneği (Kilinç, 2019:34).

Resim 3.38. Rumi bezemeli Ahlat mezar taşı, rumi bezeme detayı (Kilinç, 2019:34).

Resim 3.39. Eşrefoğlu Camii (1296-1299) tavan süslemeleri (Çilek, 2020:118).

Resim 3.40. Eşrefoğlu Camii (1296-1299) Tavan süslemeleri, rumi motif detayı (Çilek, 2020:118).

Resim 3.41. Şamdan, Anadolu, XIII. Yüzyıl sonu-XIV. Yüzyıl, pirinç; kazıma, gümüş ve altın kakma, Museo Civico Medievale, Bologna (2092), (Gökyaran, 2022:88).

Resim 3.42. Şamdan, bezeme detayı, (Gökyaran, 2022:88).

Resim 3.43. I. Alaeddin Keykubad'ın ismini taşıyan kumaş parçaları, Anadolu, XIII. yüzyılın ikinci çeyreği ipek, altın iplik; atkı yüzlü birleşik dimi örgü, Musée des Tissus et Musée des Arts Décoratifs de Lyon (23475), (Gökyaran, 2022:55).

Resim 3.44. I. Alaeddin Keykubad'ın ismini taşıyan kumaş parçası bezeme detayı (Gökyaran, 2022:56).

Resim 3.45. Çift başlı kartal ve iki yanında ejder başları tasvirli kumaş parçası, Anadolu, XIII. yüzyıl, ipek ve altın; atkı yüzlü birleşik dimi örgü (samit), Kunstgewerbemuseum, Staatliche Museen zu Berlin (1881,475), (Gökyaran, 2022:240).

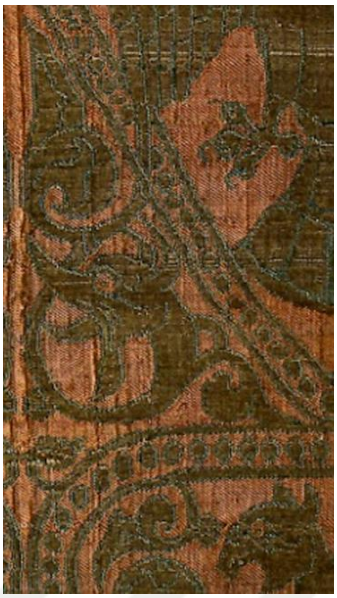

Resim 3.46. Çift başlı kartal ve iki yanında ejder başları tasvirli kumaş parçası, rumi motif detayı (Gökyaran, 2022:240).

Resim 3.47. Kubad Abad, Büyük Saray, Karatay (Arık 2000:91).

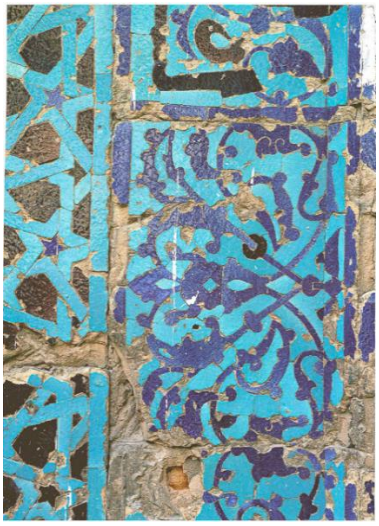

Resim 3.48. Tokat Gök Medrese, eyvan bordür detayı (Arık ve Arık, 2007:144).

Resim 3.49. Sahip Ata ailesi türbesi eyvan kemerinde yer alan kabara örneği (Erdemir, 2018:301)

Resim 3.50. Sahip Ata ailesi türbesi eyvan kemerinde yer alan kabara çizimi (Erdemir, 2018:301)

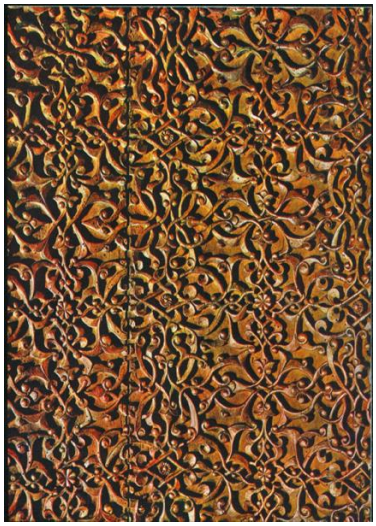

Resim 3.51. Konya, Karaman İmaret Camii kapı kanadı (XIII.yüzyıl), Türk-İslâm Eserleri Müzesi- İstanbul (Öney, 1977:69)

Resim 3.52. Varka ve Gülşâh, XIII. Yüzyılın I. Çeyreği, Konya, TSMK, Hazine 841, 21a. (Sahafıasl, 2020:476).

Resim 3.53. Varka ve Gülşâh, XIII. Yüzyılın I. Çeyreği, Konya, TSMK, Hazine 841, 37b. (Sahafıasl, 2020:476).

Resim 3.54. TİEM. 437, v.1a Mushaf-ı Şerif (1280) zahriye sayfası (TİEM, 2020).

Resim 3.55. TİEM. 437, v.1a Mushaf-ı Şerif (1280) zahriye sayfası detay (TİEM, 2020).

Resim 3.56. TİEM. 437, v.3a Mushaf-ı Şerif (1280) serlevha sayfası (TİEM, 2020).

Resim 3.57. TİEM. 437, v.3a Mushaf-ı Şerif (1280) serlevha bezeme detayı (TİEM, 2020).

Resim 3.58. SK. Ayasofya 2442, v.1b-2a (SK, 2020).

Resim 3.59. SK. Ayasofya 2442, v. 2a. levha tezhibi bezeme detayı (SK, 2020).

Resim 3.60. SK. Ayasofya 2442, v.1b taç formu bezeme detayı (SK, 2020).

1308'de Anadolu Selçuklularının yıkılmasıyla sınır boylarına yerleşen Türkmenlerin birer birer bağımsızlıklarını ilan etmeleri II. Beylikler Dönemini başlatmıştır (Aslanapa, 2017: 193). Daha önce Anadolu Selçuklu hükümdarlarının tek başlarına hâkim oldukları Anadolu toprakları artık yirmiden fazla Türk Beyliği arasında paylaşılmıştır (Koca, 2017: 59). "Bu dönemde askerî, siyasi, bilimsel, kültürel ve sanatsal alanlarda üstünlük mücadelesi veren Beylerin aralarında kıyasıya bir rekabet ortamı oluşmuştur. Bu rekabetin ortaya çıkma nedenleri, genel olarak Türkmen Beylerinin her biri için neredeyse aynıdır. Anadolu Selçuklu mirasına sadece siyasi olarak değil diğer bütün yönleriyle de sahip çıkma isteği ortak amaçtır" (Çiftçioğlu, 2006: 194). "Ayrıca ilmi teşvik ve ilim adamlarını himaye etme geleneği, önce Büyük Selçuklulardan Anadolu Selçuklularına daha sonra da Türkmen Beylerine geçmiş ve bu da onlar arasında bir rekabet unsuru haline gelmiştir. Bütün bu rekabet ortamı Beylikler Döneminde çok sayıda ilim, kültür ve sanat eserlerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlamış ve Anadolu Türk kültür ve medeniyetinin gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır" (Çiftcioğlu, 2006:29).

Böylece "kurulan beyliklerin her biri kendini Selçuklu devletinin varisi olarak görmüş" (Aslanapa, 2017:193) onlardan aldıkları mirası geliştirerek muhteşem eserlere imza atmışlardır. "Bu dönemde kültürel ve ilmi yönden üstün olma, siyasi ve askeri güce sahip olmayla doğru orantılıydı. Bu güçlere sahip olan beylikler arasında Karamanoğulları, Germiyanoğulları, Aydınoğulları, Candaroğulları ile Osmanlı Beylikleri önde gelmekteydi" (Çiftçioğlu, 2006: 194). Ancak bunların dışındaki bütün

Türkmen Beyleri bulundukları bölgelerde yoğun bir imar faaliyetine girişmişler ve birbirlerinden etkilenmişlerdir. Beylikler arasında sürekli yeni denemeler olsa da "bölgeler arasında çok kesin farklılıklar yoktur. Birinde denenen bir yenilik, bir diğer komşu beylikte de izlenebilmektedir. Ayrıca Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde meydana getirilen eserler eskiye bağlı olarak gelişmiş o yörenin eski mimarisinden, kültüründen ve sanat geleneklerinden izler taşıyarak sürdürülmüştür" (Öney, 1989: 2). Böylelikle bağımsızlığını ilan eden her bir Türkmen beyliği "XIV. yüzyıl Anadolu'sunun kültür ve sanat ortamına damgasını vurmuştur" (Algaç, 2000: 12). Bu dönemde yapılan eserlerin bezemeleri de "daha zengin ve gelişmiş bir üslup göstermektedir" (Aslanapa, 2017: 198). Özellikle rumi motifler bu dönemde de dekoratif anlamda mimari (Resim 3.61-62-64), ahşap (Resim 3.65-67), kalem işi (Resim 3.71-72) çini (Resim 3.73-74), tezhip (Resim 3.75) gibi süsleme alanlarının sürekli kullanılan motiflerinden olmuştur. Bu dönemde uygulanan rumi motifler, Anadolu Selçuklu Döneminde uygulanan rumi motiflerinden izler taşımaktadır. Ancak daha incelmiş özellikle XIV. yüzyılın ortalarında tam bir Klasik Osmanlı hazırlık döneminin başladığı görülmektedir (Resim 3.72). Bunlarla beraber bu dönem "rumi motifleri "münhani" olarak adlandırılan motiflerle de benzerlik göstermektedir. Ancak dönemin ikinci yarısından sonra özellikle yazma eserlerde motiflerin daha da olgunlaşarak bu iki motifin ayrı karakterler taşımaya başladığı görülmektedir" (Birol ve Derman, 2017: 180). Kanatlı rumi en büyük gelişimini Selçuklularda göstermiş ve kanatlı rumi denilen vasfını bu dönem almıştır (Öztürk, 1988:120).

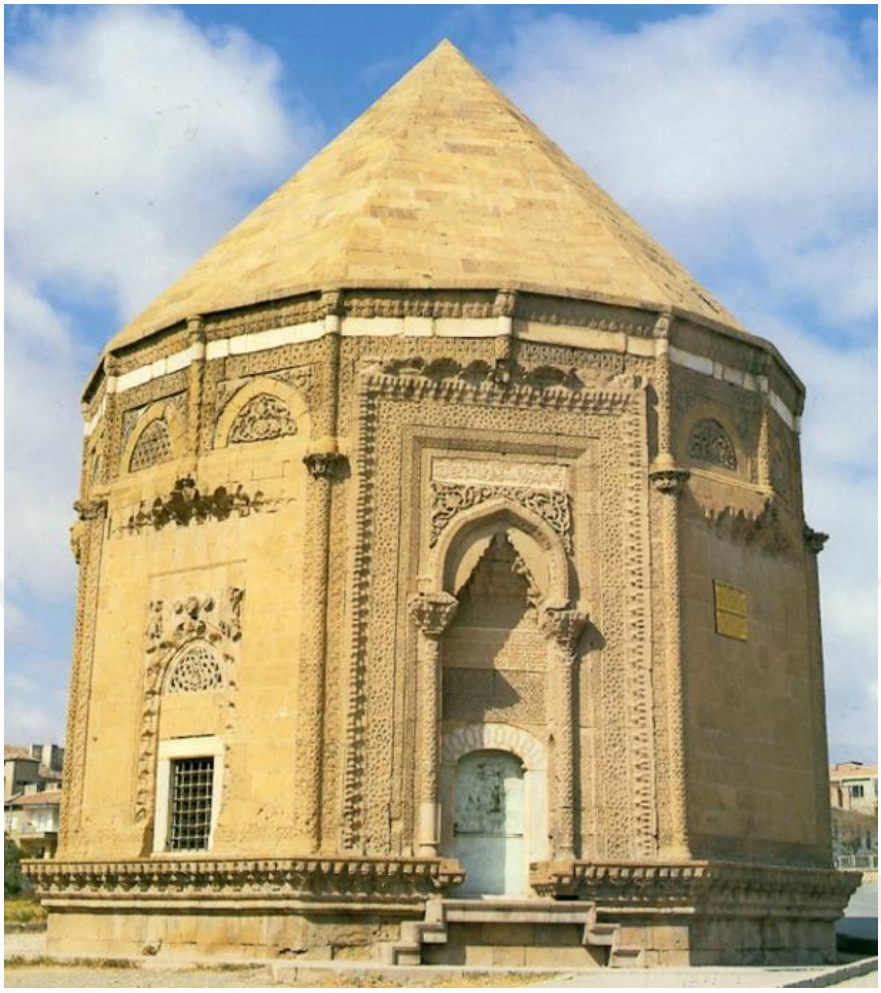

Resim 3.61. Niğde, Hüdavend Hatun Kümbeti (1312) (Özel, Tarihsiz: 244).

Resim 3.62. Niğde, Hüdavend Hatun Kümbeti (1312) rumi bezeme detayı (URL 3).

Resim 3.63. Niğde, Hüdavend Hatun Kümbeti (1312) rumi bezeme detayı (URL 3).

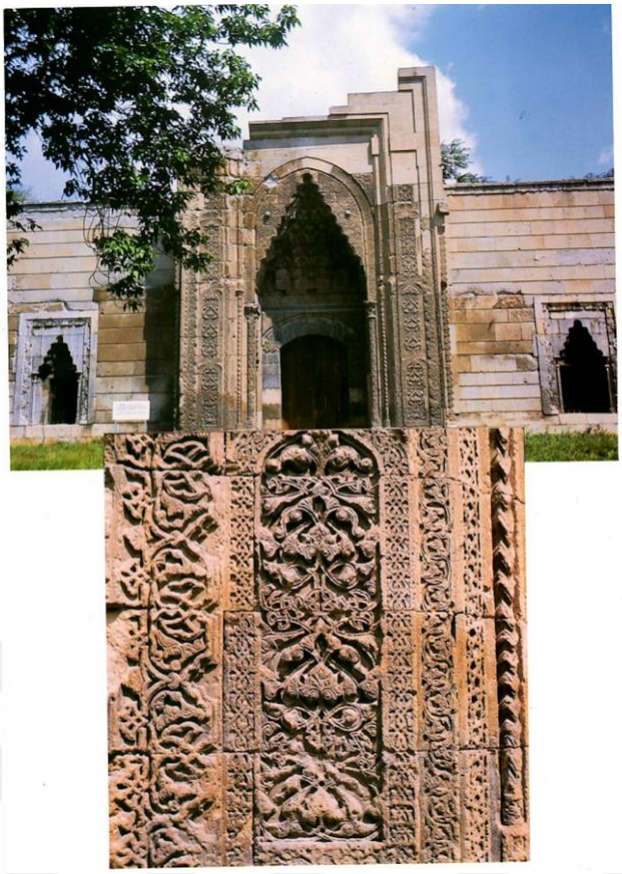

Resim 3.64. Amasya Şifahanesi (Bîmârhane) (1308-1309) Kapısı ve rumi bezeme detayı (Özel, tarihsiz: 185).

Resim 3.65. Ürgüp Damsaköy Taşkın Paşa Camii mihrabı, bulunduğu yer: Ankara Etnografya Müzesi (1350) (Özel, tarihsiz).

Resim 3.66. Ürgüp Damsaköy Taşkın Paşa Camisi kapısından detaylar (URL 4).

Resim 3.67. Kastamonu, Kasabaköy Camii, Mahmut Bey Camii (1366) ahşap kapısı (Yaylacıoğlu, 2010:41).

Resim 3.68. Kastamonu, Kasabaköy Camii, Mahmut Bey Camii (1366) ahşap kapısı, rumi bezeme detayı (Yaylacıoğlu, 2010:42).

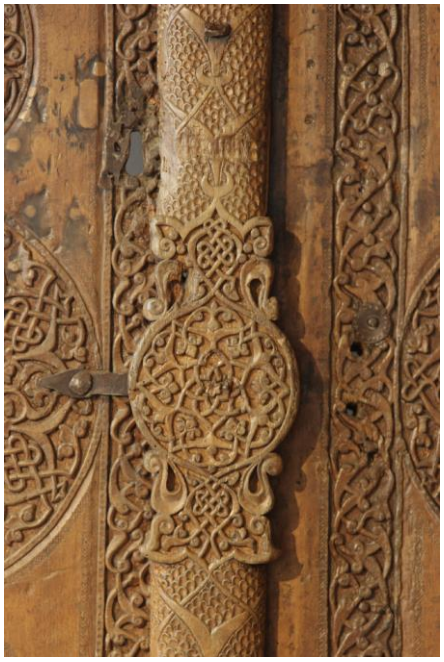

Resim 3.69. Kastamonu, Kasabaköy Camii, Mahmut Bey Camii (1366) ahşap kapısı, rumi bezeme detayı (Yaylacıoğlu, 2010:44).

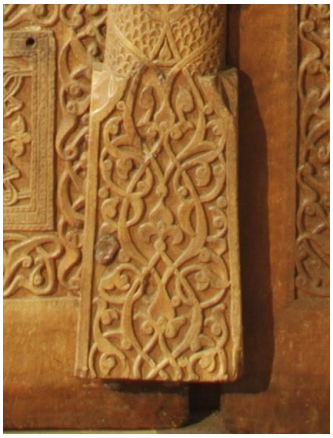

Resim 3.70. Kastamonu, Kasabaköy Camii, Mahmut Bey Camii (1366) ahşap kapısı, rumi bezeme detayı (Yaylacıoğlu, 2010:44).

Resim 3.71. Kastamonu, Kasabaköy Camii, Mahmut Bey Camii (1366) harim, mahfil, kiriş araları, süsleme detayı (Yaylacıoğlu, 2010:58).

Resim 3.72. Kastamonu, Kasabaköy Camii, Mahmut Bey Camii (1366) harim, mahfil, kiriş araları, süsleme detayı (Yaylacıoğlu, 2010:58).

Resim 3.73. Bursa Yeşil Camii (1419-1420) müezzin mahfili örneği (Alkan, 2013:245).

Resim 3.74. Bursa Yeşil Camii (1419-1420) mihrap çini detayı (Alkan, 2013:251).

Resim 3.75. 1367-1368 tarihli, KMM 68 (KMM, 2020).

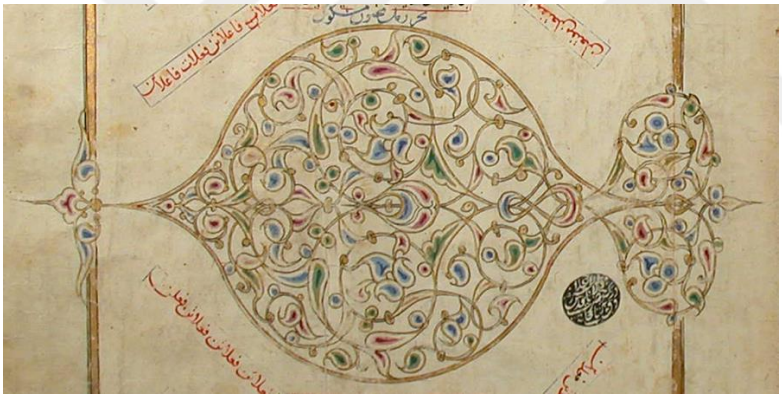

Resim 3.76. 1367-1368 tarihli KMM 68 detay (KMM, 2020).

3.2.2. XV-XVII. Yüzyıl Osmanlı Dönemi El Yazmalarında Rumi Motifi

"İstanbul'un fethine kadar geçen süre, Karamanoğulları ile Osmanoğulları arasında rekabetin devam ettiği Beylikler Döneminin devamıdır. Ancak İstanbul'un fethiyle birlikte devlet haline gelen Osmanoğulları Anadolu'da Türk birliğini sağlayarak Anadolu topraklarında bir cihan imparatorluğu kurabilmişlerdir" (Algaç, 2000: 11).

Tıpkı Selçuklularda olduğu gibi XV. yüzyılın ikinci yarısı da Osmanlı da ilim ve kültür hayatı açısından önemli gelişmelerin yaşandığı bir dönemdir. Bu dönemde özellikle sanatın birçok alanında yeni arayışlar başlamış ve Selçuklu sanatı etkilerinden sıyrılıp kendilerine has bir karakter arayışına girilmiştir (Küpeli, 2015: 321). Ancak geçmişten

bir kopma olmamış; Selçuklu dönemi, Osmanlı sanatına bir alt yapı oluşturarak dönemin zevk ve etkileşimleri altında çok nadide eserler verilmiştir.

Bu dönem, özellikle dönemin hükümdarı olan "Fatih Sultan Mehmet'in (1451-1481) kitap sevgisi, sanata verdiği önem, sanatçıları teşvik ve himayesi sebebiyle, kitap sanatları açısından da çok büyük gelişmelerin izlendiği bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır" (Detseli ve Baysal, 2019: 438). Bilhassa kaynağı Orta Asya'ya dayanan sözlük anlamı "altınlamak" olan tezhip sanatı alanında başta Mushaf-ı Şerifler olmak üzere birçok farklı konuda el yazması eser tezhiplenmiştir.

Fatih, Topkapı Sarayı'nda nakkaşhane kurmuş, böylelikle çok sayıda değerli eserler ortaya çıkmıştır (Özkeçeci ve Özkeçeci, 2014: 45). Kurulan bu nakkaşhanede Özbek asıllı Baba Nakkaş, saray nakkaşhanesinin baş nakkaşı olarak çalışmıştır. XV. yüzyıl tezhip sanatı, kendine has özellikler taşıdığından Osmanlı tezhip sanatında ilk klasik dönem olarak nitelenir ve bu sebeple önemli bir dönemdir (Özkeçeci ve Özkeçeci, 2014: 46).

Tezhip sanatının ana süsleme unsurlarından olan rumi motifi de dönemle karakterize olarak bezemelerde oldukça yaygın uygulanmıştır. "Rumi motifi, XV. yüzyıl tezhibinin başlıca motifidir" (Öztürk, 1988: 62). Bu dönem rumi motifleri "olgun ve sade formdadır" (Özkeçeci ve Özkeçeci, 2014: 47). Ancak tam olarak gelişmemiş olsalar da diğer dönemlerden ayırmaya yetecek bir üsluba sahiptirler. Özellikle Fatih dönemi rumi motifi denilince ilk akla gelen, her iki yana açık kolları ile beyaz renkli ayırma rumilerdir (Aşıcı, 2015: 315-316, Aşıcı, 2007: 236). Ayrıca diğer dönemlerdeki tezhip bezemelerinde uygulanan rumi motiflerine kıyasla daha da inceldiği görülmektedir. Dahası XV. yüzyılda rumi motifi artık hayvansal görünümünden tamamen uzaklaşmış, kaynağı belli olmayacak derecede üsluplaşmıştır (Özkeçeci ve Özkeçeci, 2014: 95, Birol ve Derman, 2017: 180, Şimşir, 2002: 21-23).

Bu dönem rumiler, çoğunlukla kapalı formlar oluşturan bir düzenleme ile bordür biçiminde sıralanır ya da sezilmeyen bir simetri içerisinde yuvarlak kıvrımlı dallar üzerinde görülür (Taşkale, 1994: 6). Özellikle hurde rumi, Osmanlı sanatında en sık uygulanan rumi çeşitlerinden biridir (Öztürk, 1988: 21).

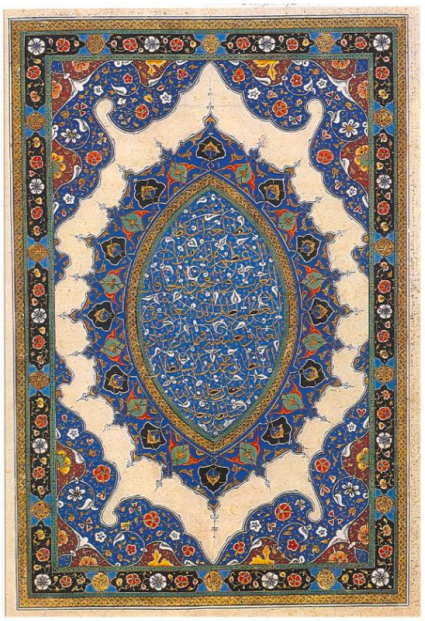

Resim 3.77. SK, Süleymaniye 1025, v.1b, zahriye tezhibi (Aşıcı, 2007:110).

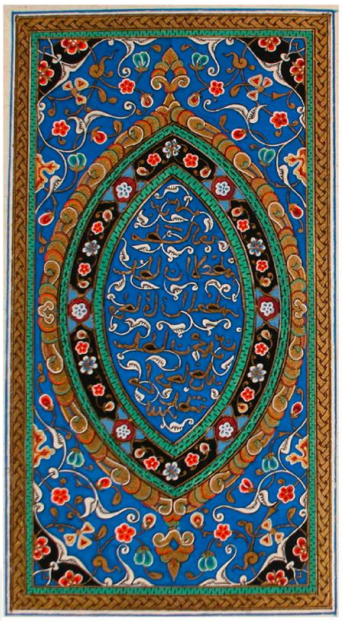

Resim 3.78. SK, Ayasofya 1692, v. 1b, zahriye tezhibi (Aşıcı, 2007:180).

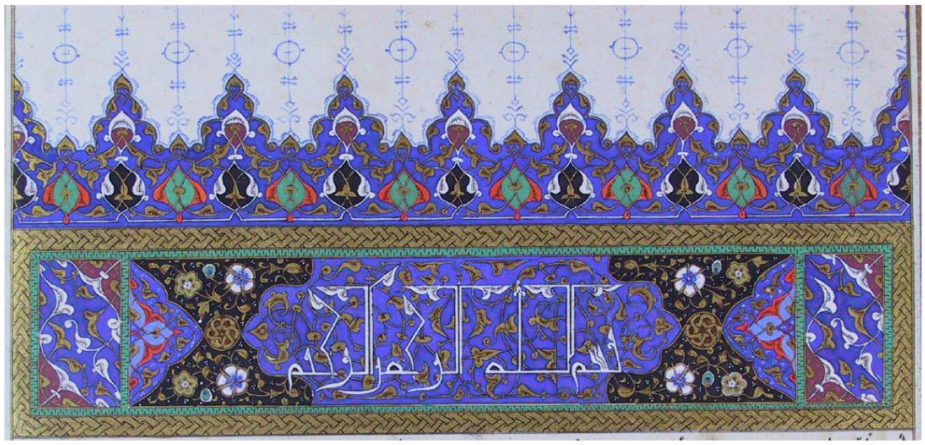

Resim 3.79. SK, Süleymaniye 1025, v. 2b, unvân tezhibi (Aşıcı, 2007:114).

Fatih Sultan Mehmed'in (1451-1481) ölümünden sonra oğlu II. Bâyezid (1481-1512) saltanatı devralmıştır. II. Bâyezıd da tıpkı babası gibi ilim, kültür ve sanata son derece önem vermiş ve döneminde birçok kütüphane, medrese, mescid, hamam, bedesten gibi mimari eser yaptırmıştır. Aynı zamanda birçok âlim ve sanatkâra da özel ihsanlarda bulunmuştur (Küpeli, 2015: 321).

Bâyezid dönemi diye de adlandırılan bu dönemde kitap sanatlarına da çok önem verilmiş, bilhassa dönemin hattatı Seyh Hamdullah'ın yazdığı Mushaflar ve yazılarından oluşturulan kıtalar çok itinalı ve çok güzel bir şekilde tezhiplenmiştir

(Aşıcı, 2007: 284). Ayrıca tezhip sanatında Fatih döneminin özellikleri de devam ettirilerek eserler verilmiştir. Bu dönem tezhip sanatının da klasik döneminin başlangıcıdır (Özkeçeci ve Özkeçeci, 2014: 47).

Dönemin tezhiplerinde görülen rumi motifleri, bir önceki dönemden farklı olarak daha da incelmiş ve çeşitlilik kazanmıştır. Yalın ve hurde rumilerin yanısıra bu devirde, desenlerde sarılma rumiler de kendini en güzel şekilde göstermektedir (Öztürk, 1988: 63-64). II. Bâyezid döneminde özellikle sarılma rumi kullanımı oldukça yaygınlaşmış ve pafta unsuru olarak en çok tercih edilen motif olmuştur (Küpeli, 2007: 117).

Bu "dönem için yenilik sayılabilecek sarılma ruminin II. Bâyezid nakkaşhanesine İran bölgesinden gelen sanatkârlar aracılığı ile taşındığı tahmin edilmektedir. En zengin örneklerine İran bölgesinden geldiği bilinen Nakkaş Hasan b. Abdullah'ın eserlerinde rastlanır" (Küpeli, 2015: 338). Rumiler bir önceki döneme göre incelmiş ve çeşitlilik kazanmıştır (Taşkale, 1994: 8). Sarılma ruminin ilk ortaya çıkışının XV. yüzyıl sonu XVI. yüzyıl başına rastladığı ve II. Bâyezid dönemi tezhibinde çokça kullanıldığı görülmektedir (Öztürk, 1988: 118).

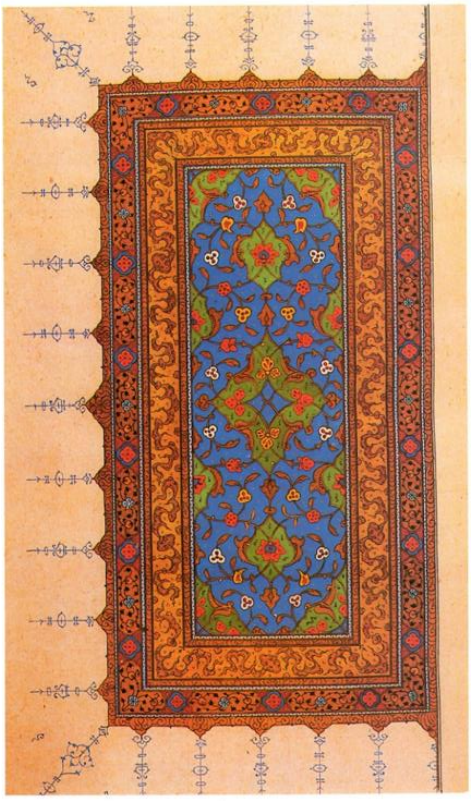

Resim 3.80. Hattat Şeyh Hamdullah Tarafından II. Bayezit için yazılmış Kuran-ı Kerimin (1496) zahriye sayfası, TSMK. EH. 72, v. 2a (Özel, Tarihsiz:319).

Resim 3.81. TİEM. 402, v. 1b-2a, 1494 (Küpeli, 2007:117).

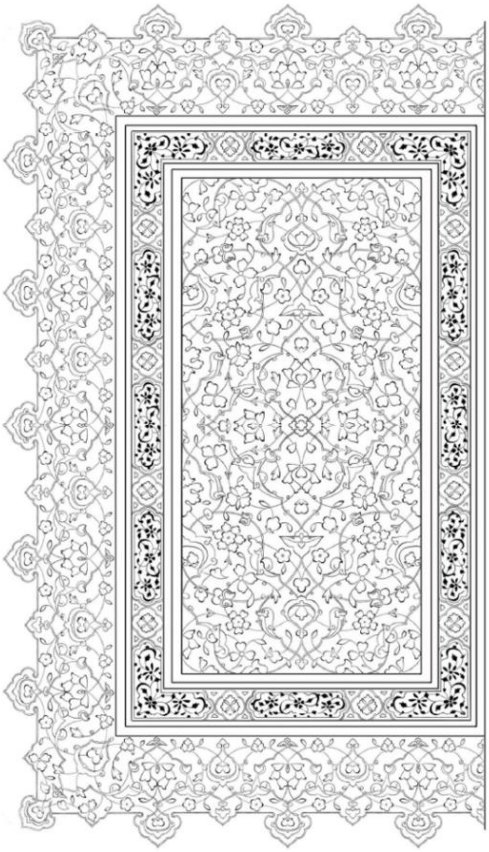

Çizim 3.11. TİEM. 402, v. 1b-2a (Küpeli, 2007:118).

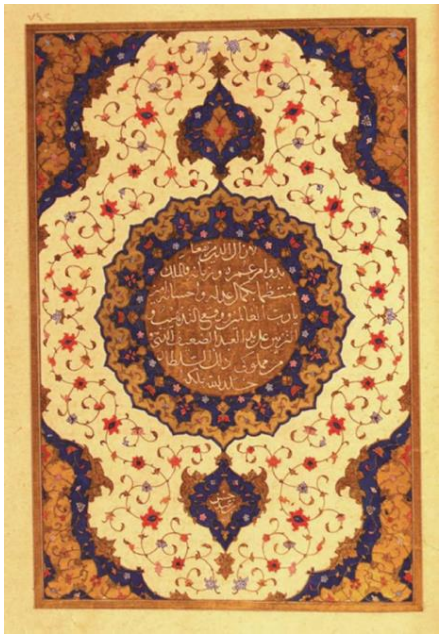

Resim 3.82. TSMK. A.5, v. 370 b, 1503–4 (Küpeli, 2007:287).

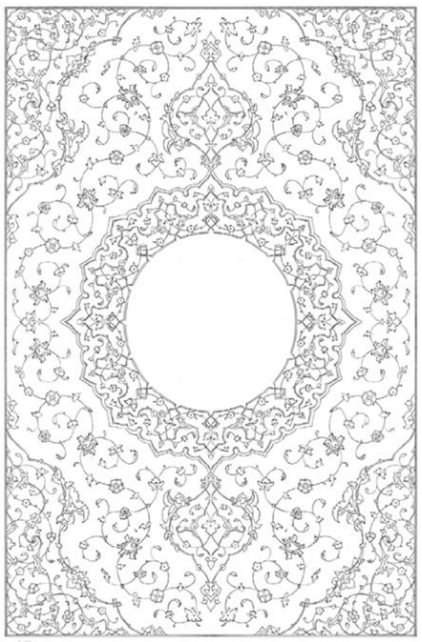

Çizim 3.12. TSMK. A.5, v. 370 b (Küpeli, 2007:288).

Tezhip sanatının Fatih döneminden sonra ikinci önemli aşaması Kanûnî Sultan Süleyman dönemidir (1520-1566). Tezhip sanatı için bu dönem klasik dönem olarak adlandırılmaktadır. Klasik dönem XVII. yüzyıla kadar devam ederek zirveye çıkar.

Farklı çevrelerden gelen birçok sanatkâr bu dönem kendilerine uygun bir çalışma alanı bulmuş ve Osmanlı tezhibine yenilikler getirmiştir. Bu sanatçıların arasında o dönemin baş nakkaşı olarak bilinen Tebrizli sanatçı Şah kulu ve onun öğrencisi Kara Mehmed Çelebi (Kara Memi) tezhip sanatı için önemli isimlerdendir.

Kanûnî dönemi, tezhipte birçok yeni üslubun ve tekniğin uygulandığı son derece ihtişamlı bir devirdir. Bu dönem "tezhibin yazma eserlere uygulanma şekli, alan düzenlemeleri, motif birikimi, kompozisyon tasarımları olağanüstü bir çeşitlilik sergiler. Motiflerin zenginleştiği ve işçiliğin de mükemmelleştiği bir dönemdir. Özellikle "simetrik rumiler" dönemin yaygın motifleri arasındadır" (Özkeçeci ve Özkeçeci, 2014: 48). Bu dönemin tezhip bezemelerinde bilhassa piçide (sarılma) rumi motifinin zengin kullanım alanı olduğu görülmektedir (Derman, 2015: 350). XVI. yüzyıl tezhip sanatında kendine önemli bir yer bulan tığ formunda da önceki yüzyıllardan farklı olarak yalın rumi motifi kullanılmaya başlanmıştır (Üçer, 1994: 24). Rumiler bu dönem artık tamamen incelmiş ve son derece detaylandırılmıştır.

Resim 3.83. İÜK A.6566 s473, Mushaf-ı Şerif 1523-24, hatime sayfası (Kılıç, 2021:110).

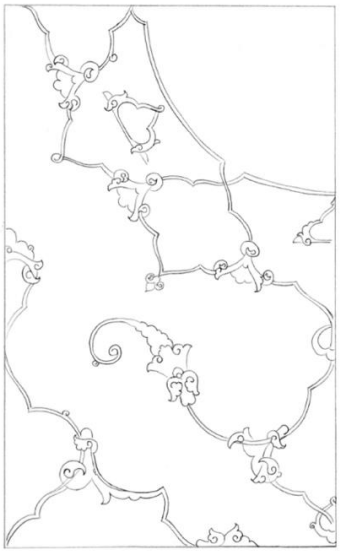

Çizim 3.13. İÜK A.6566 s 473 çizimi, Mushaf-ı Şerif 1523-24, hatime sayfası çizimi (Kılıç, 2021:112).

Resim 3.84. İÜK A.6566 s 474, Mushaf-ı Şerif 1523-24, ketebe sayfası (Kılıç, 2021:114).

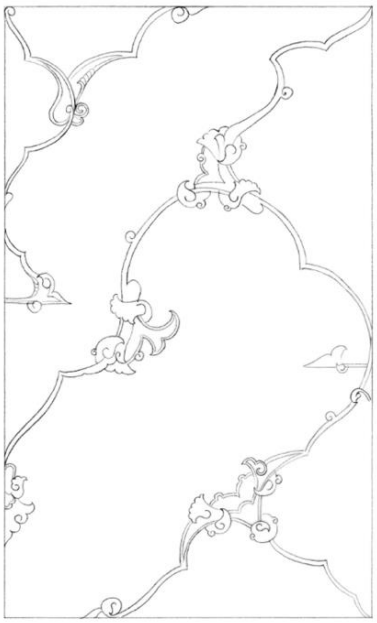

Çizim 3.14. İÜK A.6566 s 474, Mushaf-ı Şerif, 1523-24, ketebe sayfası çizimi (Kılıç, 2021:115).

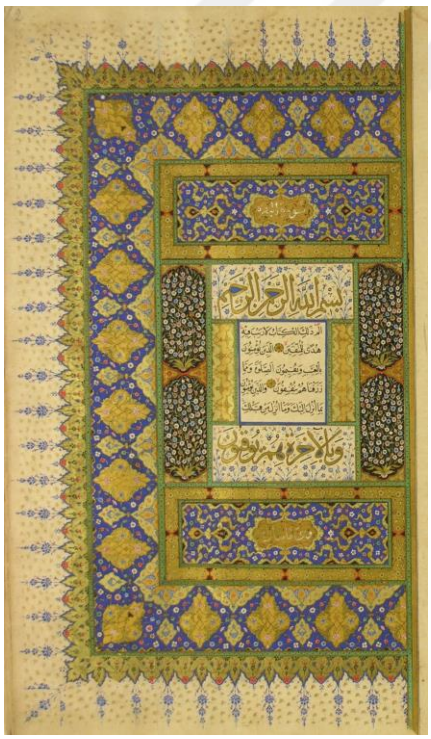

Resim 3.85. TSMK YY 999 Serlevha sayfası, Mushaf-ı Şerif (1546) (Kılıç, 2021:192).

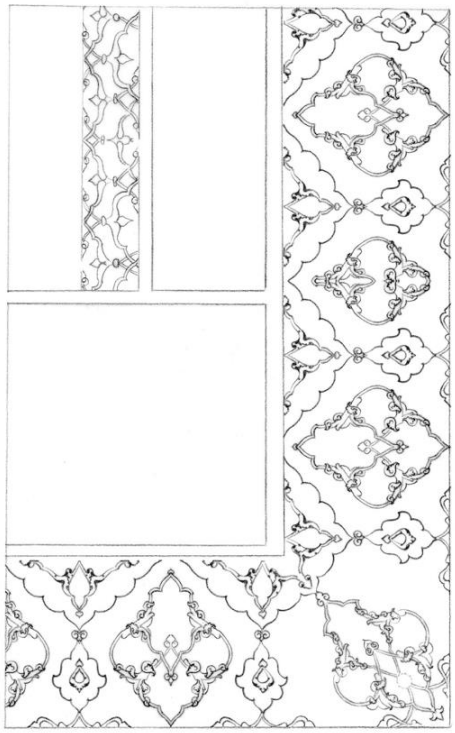

Çizim 3.15. TSMK YY 999, Mushaf-ı Şerif (1546) Serlevha sayfası çizimi (Kılıç, 2021:194).

III. Mehmed (1595-1603) ile II. Mustafa'nın (1695-1703) saltanatları arasına tekabül eden XVII. yüzyıl, Osmanlı hanedanı ve hükümdarları açısından çalkantılı ve derin bir siyasi kriz dönemini kapsar (Börekçi, 2009: 47). Bu sıkıntılı süreç dönemin sanat alanına da yansır ve XVII. yüzyılın başında tezhip sanatı bir duraklama dönemi yaşar. Bu dönem tezhip sanatında herhangi bir yenilik olmamış ve klasik üslup devam ettirilmiştir. XVII. yüzyılın ortalarında ise dönemin siyasi olayları Osmanlı devletini batıya açılmaya zorlamış ve bu durum tezhip sanatına da yansımıştır. "XVII. yüzyılda batı etkisinin kendisini göstermesiyle tezhip sanatında incelik yavaş yavaş kaybolurmuştur" (Meriç, 1998: 54).

Klasik tezhipli örnekler giderek azalmış yapılanlarda ise bozulmalar görülmüştür (Taşkale, 1994:17). Artık işçiliğin kalitesinde görülen bozulmalar motif, renk ve kompozisyonlara da yansımıştır (Ersoy, 1988: 62). XVII. yüzyıl sonunda motiflerde büyüme ve kabalaşma başlar (Bayram, 1998: 57). Aynı zamanda kompozisyonlar oldukça sadeleşmiş ve işçilik de kabalaşmıştır (Taşkale, 1994: 17). Bu dönem rumileri "klasik formundan çok şey kaybetmiş" (Öztürk, 1988: 115) ve formları tamamen bozulmuştur (Taşkale, 1994: 17). Ayrıca bu dönemde "rumiler daha ziyade Kur'an baş sayfalarında görülür ve çivit zeminle altın zemini ayıran bir dendan vazifesindedir" (Öztürk, 1988: 115).

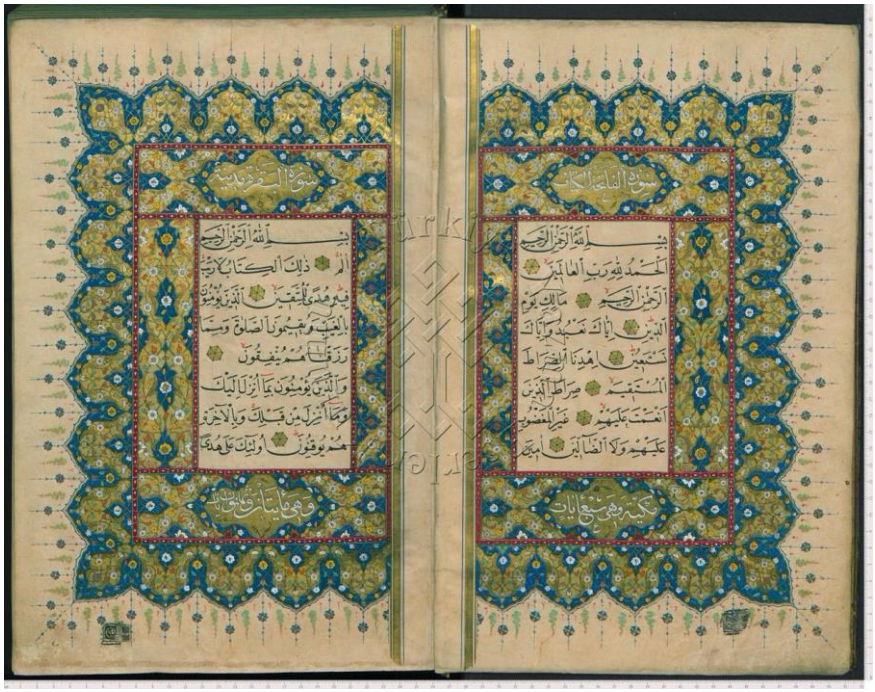

Resim 3.86. SK, Fazıl Ahmed Paşa, Envanter No: 00003, Mushaf-ı Şerif (1617), serlevha sayfası (Taş, 2022:50).

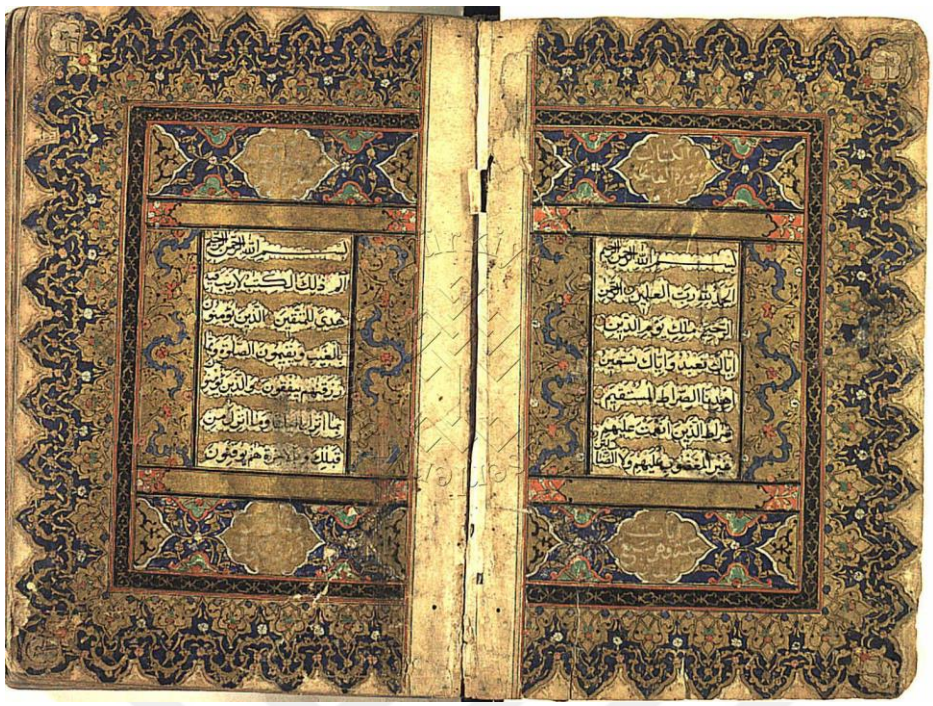

Resim 3.87. SK, Nuri Arlasez, Envanter No: 00131, Mushaf-ı Şerif (1660), serlevha sayfası (Taş, 2022:94).

Resim 3.88. SK, Nuri Arlasez, Envanter No: 00131, Mushaf-ı Şerif (1660), serlevha sayfası bezeme detayı (Taş, 2022:94).

3.2.3. Batılılaşma ve Cumhuriyet Dönemi El Yazmalarında Rumi Motifi

II. Mustafa (1695-1703), III. Ahmet (1703-1730), I. Mahmud (1730-1754), III.Osman (1754-1757), III. Mustafa (1757-1774), I. Abdülhamid (1774-1789) ve III. Selim'in (1789-1807) saltanatları (Duran, 2015:397) arasına tekabül eden XVIII. yüzyıl, Osmanlı döneminin batıya açıldığı dönemi kapsamaktadır. XVII. yüzyıl ortalarında

başlayan tezhip sanatının batılılaşma evresi XVIII. yüzyılda artık iyice kendini göstermiş ve Avrupa kökenli farklı üsluplar uygulanmaya başlanmıştır. Bu üsluplardan ilki, "XVI. yüzyıl sonlarında Michelangelo'nun mimaride Lourensiana Kütüphanesi ve Saint Pierre Kilisesinin kubbesi, resimde Mahşer adlı kompozisyonu ile öncülüğünü yaptığı barok üslûp" olup bu üslup "XVII. yüzyıl boyunca başta İtalya olmak üzere Avrupa'nın bütün ülkelerine hâkim olmuş bir sanat akımıdır". İkinci üslup ise, Fransa'nın barok üsluptan etkilenip geliştirdiği rokoko üslubudur (Ersoy, 1988: 68-70). Özellikle:

> 28. Çelebi Mehmet Efendi'nin Seyahatnamesi, getirdiği hediyeler ve diğer Avrupa devletlerine oranla Fransa ile olan sıkı ilişkiler 1721 yılından sonra Fransız rokoko sanatını Osmanlı sanatını etkisine almasına sebep olmuştur. Ancak Osmanlı klasik dönem eserlerinin ardından bu üsluplar hemen benimsenmemiş Avrupa taklitçiliği olarak görülmüştür (Ersoy, 1988: 70).

Daha sonraları ise Osmanlı klasik üslup estetiğinden ayrılmadan XVIII. yüzyılda Avrupa'dan gelen barok-rokoko etkisiyle klasik tarz bir arada uygulanmıştır (Duran, 2015: 397, Meriç 1998:53-54). Bu üslup "Türk Rokokosu" olarak anılmış (Taşkale, 2015: 417) XVIII. ve XIX. yüzyıl sonuna kadar tezhip sanatında etkisini sürdürmüştür (Özkeçeci ve Özkeçeci, 2014: 53).

XVIII. yüzyılda gelen batı etkisiyle rumi motifleri de iyice değişerek deforme olmuş (Özkeçeci ve Özkeçeci, 2014: 95) tamamen bozulmaya başlamış ve bazı hallerde yaprak ve bitkisel görünüm almışlardır" (Akar ve Keskiner, 1978: 19). Ayrıca "XVIII. yüzyılda bu motif tezhip sanatında sarılma, yalın ve hurde halinde kullanılmış genellikle altın ve çivit zeminde ayırımı oluşturan dendan vazifesini görmüştür. Devrin özelliği olan aşırı gölgeleme tarzı bu motiflerde de kullanılmıştır. Rumiler bu dönem hem ölçülerinden hem de işçilik kalitesinden pek çok şey kaybetmiştir" (Öztürk Üçer, 1994: 114). Cumhuriyet dönemine gelindiğinde ise tezhip sanatında bir hareketlenme meydana gelir ve tekrar klasik dönem özellikleri eserlere yansımaya başlar. Bu dönem rumi motiflerinde de klasik dönem izleri görülür (Öztürk, 1988: 3).

Resim 3.89. TİEM 372 (Kılıç, 2021: 33)

Resim 3.90. VGM (Vakıflar Genel Müdürlüğü) 54 Envater Numaralı 3. vakfiyenin (1739-1743) son sayfası (Elitok, 2014: 145).

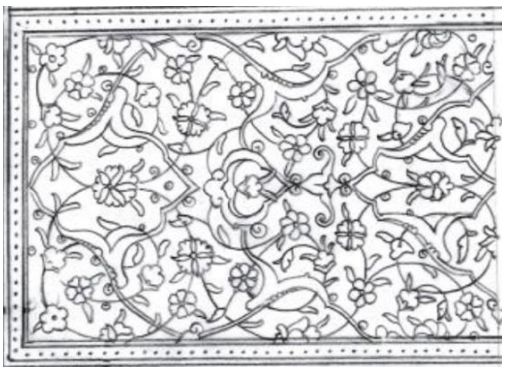

Çizim 3.16. VGM (Vakıflar Genel Müdürlüğü) 54 Envater Numaralı 3. vakfiyenin (1739-1743) son sayfasının çizimi (Elitok, 2014: 145).

4. XIII.-XIV. YÜZYILLARDA ANADOLU EL YAZMALARINDAKİ TEZHİP SANATI

Anadolu Selçuklu döneminin 1219-1237 tarihleri arasında hükümdar olan Alaaddin Keykubat, tarihe ‘’Ulu Keykubad’’ olarak geçmiş en büyük Selçuklu sultanıdır (Algaç, 2000: 8). Selçuklu dönemi en parlak dönemini I. Alâeddin Keykubad döneminde (1219-1237) yaşamıştır (Şimşir, 2002: 2).

Alaaddin Keykubat, yüksek kültürü, bilgisi, ilim erbabına karşı son derece himayeci tutumu ile tanınıyordu. Onun zamanında “İran’ın 616/1220’de Moğollar tarafından işgali, Bağdat’ın 655/1258’de ele geçirilmesi ve halifeliğin kaldırılması Yakın Doğu’da değişime doğru giden geniş bir karışıklık yaratmıştır. Bu karışıklıktan kaçan, aralarında sanatkârların da bulunduğu Türkler ve İranlılar, Mezopotamya, Suriye ve Anadolu’ya sığınmış, sanatçılar sanatlarını buralarda sürdürmüşlerdir” (Atasoy, 2008: 681).

Ayrıca Moğol istilâsından kaçan, aralarında Sadreddin-i Konevi gibi ilim ve fikir adamlarının da (Şimşir, 2002: 2) olduğu birçok Türkistanlı ve İranlı âlimler, şairler, edipler ve sanatkârlar da Anadolu’ya gelerek sultanın himayesine girmişlerdir. Nitekim ünü asırlar ötesine taşan Mevlânâ Celaleddin-i Rumî’nin ailesi de sultanın daveti üzerine onun zamanında başkent olan Konya’ya gelip yerleşmiştir (Çiftçioğlu, 2006: 22). Bu dönem Anadolu’ya yerleşen aralarında Muhyiddin İbn Arabî’ninde (1168-1241) olduğu (Kafalıer Dönmez, 2020: 36) birçok mutasavvıfın fikirlerini yaymalarıyla tasavvuf hareketinin de en geliştiği dönem olmuştur (Algaç, 2000: 16).

Ayrıca “XIII. yüzyılın başlarında Ahi Evran Şeyh Nasırüddin tarafından toplumsal dayanışma, Anadolu esnaf ve sanatkârlarını bir araya getirme, karşılıklı dayanışmayı sağlamak amacıyla “ahi örgütleri” kurulmuştur” (Algaç, 2000: 27). XIII. yüzyılda bütün bunlar ve dahası, Konya’nın fikir ve sanat ortamını etkileyerek buranın kültür ve sanat merkezine dönüşmesini sağlamıştır (Birol, 2017: 40). Böylece Konya hem dışarıdan gelen fikir adamları ve sanatkârlar için hem de Anadolu’nun diğer merkezlerindeki ilim adamı ve sanatçılar için bir cazibe merkezi haline gelmiştir. Doğudan gelen yeni sanatçılar, yeni üslup ve denemelerle mimari ve süslemede önemli gelişmelere katkıda bulunmuşlardır (Şimşir, 2002: 2).

Sanatkârlar, salt yeniliklerle değil hem geçmiş dağarcıklarında bulunan hem de gelip yerleştikleri; "Bizans daha doğru bir deyimle Doğu Hristiyan sanatının geliştiği, daha önceleri de Hitit, Urartu, Asur, Frik gibi pek çok medeniyetin beşiği veya geçiş yeri olan Anadolu" (Demiriz, 1979: 68) topraklarının geçmişlerinde var olan bir sanat birikimiyle yeniyi sentezleyerek mükemmel eserler vermişlerdir. Ayrıca komşusu olduğu İslâm devletlerinden de etkilenmişlerdir (Demircan Aksoy, 2010: 20). Böylece Selçuklu sanatı XIII. yüzyılda olgunluğunun zirvesine erişerek Türk sanatının en parlak dönemlerinden birisini yaşamıştır (Mesara, 1987: 9).

Böylesine bir sanat ortamının oluşmasında dönemin hükümdarlarının da milliyet ve din farkı gözetmeden sanatkârlara önem vermeleri ve desteklemeleri" (Barışta, 1998:4) nin katkısı yadsınamaz bir gerçektir. Zira sultanların sanatkârlara sağladıkları ortam onların kendilerini geliştirmelerine büyük katkı sağlamış, böylece birçok sanat dalında o döneme has "çok sade ve olgun bir üslupla bezeli" (Mesara, 1987: 9) eserler vermelerini sağlamıştır.

Bu sanatlar arasında kitap sanatlarımızdan olan tezhip sanatı da gelişerek başta Kur'an-ı Kerimler olmak üzere ilmî ve edebi eserler bezenerek bu alanda nefis eserler verilmiştir (Mesara, 1987: 9). Tezhip sanatı, XIII. yüzyıl başlarında, Selçuklu'nun başkenti Konya'da gelişmeye başlamıştır (Meriç, 1998: 53). Bu dönemde verilen eserler, günümüze gelen ilk ve en önemli örnekleri oluşturmaktadır (Mesara, 1987: 16). XIII. yüzyılda bir saray nakkaşhanesinin bulunduğu (Özkeçeci ve Özkeçeci, 2007: 36-39) hatta devlet adamlarından biri olan Sahib Atâ Fahreddin bin Ali'nin bir nakkaşhanenin sahibi olduğu döneme ait bir yazma eserin zahriyesinin kayıtlarında geçmektedir (Ünver, 1958; akt. Mesara, 1987: 16). Ayrıca Mevlana'nın müridleri arasında müzehhiplerin olduğu da bilinmektedir (Algaç, 2000: 18). Tezhipli yazma eserlerin yoğun olarak hazırlanmaya başlanması da Mevlevi çevreler tarafından olmuştur. Ancak medreselerde ve ahi örgütlerinde de tezhipli el yazmalarının yapılmış olma ihtimali vardır (Algaç, 2000: 202).

Tezhip sanatında XIII. yüzyıl başlarında herhangi bir üslup görülmemesine rağmen dönemin sonlarına doğru Mevlevî olduğu düşünülen (Algaç, 2000: 202) müzehhib Abdullah oğlu (Meriç, 1998: 53) "Muhlis bin Abdullah" tarafından yeni bir üslup geliştirilmiştir. Bu üslup "dörtlü sarmal rumi motifi" olup ilk defa onun tasarımlarında görülmüş daha sonra birçok sanatçı tarafından tezhip bezemelerinde uygulanmıştır.

Hatta bu üslup "Konya'ya has bir motif olarak kalmıştır" (Algaç, 2000: 202). Ayrıca "Muhlis Bin Abdullah, Mevlevi çevrelerinde gelişen bir tezhip okulunun ilk temsilcisi olarak kabul edilmiştir" (Algaç, 2000: 203). Müzehhip Muhlis bin Abdullah'ın bu üslubu 1278 tarihli Konya Mevlâna müzesinde bulunan 51 envanter numaralı Mevlâna'nın mesnevisinin bezemelerinde görülmektedir (Resim 4.1., Çizim 4.1.).

Bu dönem yazma eserlerinde tezhip sanatı; zahriye, serlevha, başlık, hatime sayfası, sayfa gülleri ve duraklar gibi alanlarda uygulanmıştır. Genel olarak dönemin bezemelerini rumi motiflerinin iri ve yalın halleri, münhaniler, geometrik kompozisyonlar, zencerekler, iri ve oval biçimde güller oluşturmaktadır (Toktaş, 2021: 522). Dönem eserlerinde; zahriye tezhipleri dikdörtgen, mekik ve daire formunda tasarlanmış olup tek, çift veya daha fazla sayıda görülebilmektedir. Zahriye sayfaları dönemin zengin bezeme özelliklerini yansıttığı gibi bazen tezhiplenmeden den de bırakılmıştır (Kafalıer Dönmez, 2020: 58). Serlevha ve başlık tezhiplerinde de yine dönemi yansıtan bezeme özellikleri uygulanmıştır. Duraklar son derece sade olup sayfa gülleri gayet dikkat çekicidir. Güller, özellikle tezhipli alanın dışında üst üste birkaç tane olacak şekilde sıralanarak uygulanmıştır. Dönemin tığları da gayet sade olup genellikle kalın bir lacivert hattan sonra sade bir şekilde nihayetlendirilmiştir. Bu dönem bezemelerinde bitkisel motifler, XIII. yüzyılın sonları XIV. yüzyılın başlarında görülmeye başlar (Kafalıer Dönmez, 2020: 59). Dönemin tezhiplerinde ağırlıklı olarak altın kullanılmış olup genellikle çok renklilik yoktur. Ancak lacivert, kırmızı, yeşil, is mürekkebi, beyaz, mavi gibi renkler kullanılmıştır.

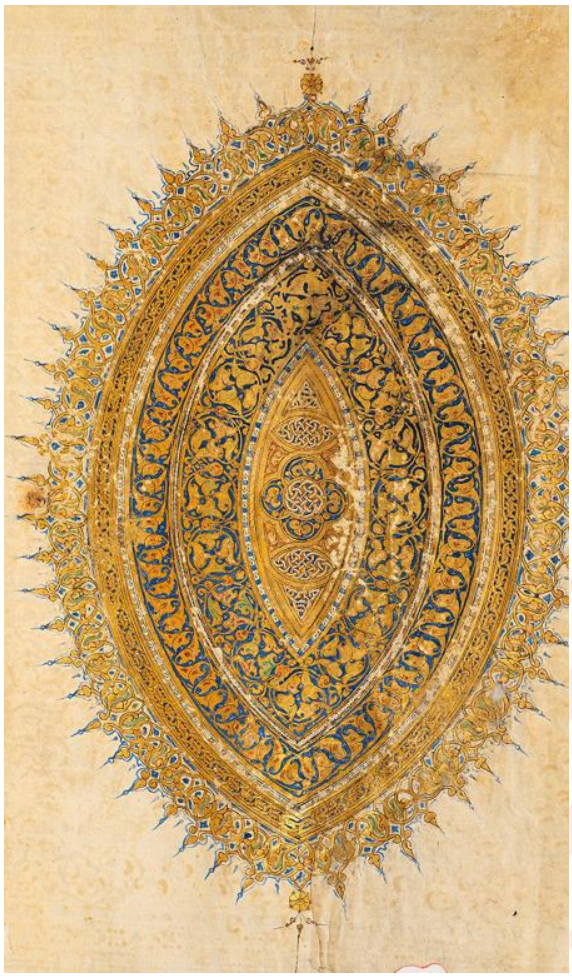

Resim 4.1. KMM. 51, v.1b zahriye sayfası (KMM, 2021)[1].

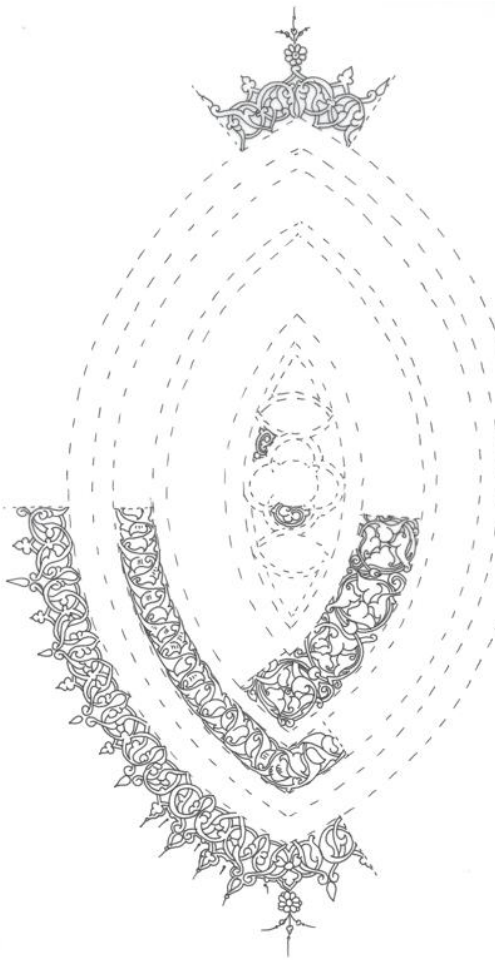

Çizim 4.1. KMM. 51, v.1b. çizim (Er, 2020).

Resim 4.2. KMM. 51, v.1b "dörtlü sarmal rumi" örneği (Algaç, 2000:202) detayı (KMM, 2021).

Çizim 4.2. KMM. 51, v.1b "dörtlü sarmal rumi" örneği (Algaç, 2000:202) çizim (Er, 2020).

[1] Konya Mevlâna Müzesi, 2020.

Anadolu Selçuklu Devleti'nin parçalanmasından sonra Türkmen Beylerinin kendi bağımsızlıklarını ilan etmesiyle Beylikler Dönemine girilmiştir. Bu dönem, "tıpkı Anadolu Selçuklu döneminde olduğu gibi Moğollarla yaşanılan ciddi bir kargaşaya sahne olmuş, ancak Türkmen Beyleri Moğol idaresine boyun eğmemiş ve kısa sürede siyasi olarak güçlenerek kendi varlıklarını ortaya koymuşlardır" (Koca, 2017: 31).

Bütün bu siyasi çatışma ortamına rağmen, Türkmen Beyleri, son hızla sahip oldukları bölgeleri imar ve iskân etmiş ayrıca sanat çalışmalarını da yoğun bir şekilde devam ettirerek üslupça güzel ve önemli eserler ortaya çıkarmıştır. Dahası Türkmen Beyleri, tıpkı Selçuklularda olduğu gibi ilim, fikir ve sanat adamlarını himaye ve destekleme geleneğini önemsemiş ve devam ettirmişlerdir (Çiftçioğlu, 2006:30). Öyle ki XIV. yüzyılda her bir Türkmen Beyinin yanında himaye ettiği ilim ve sanat erbabı kişiler olmuş, hatta bu durum aralarında bir rekabet ortamı oluşturarak neredeyse bir yarışa dönüşmüştür. Anadolu beylerinin bu tutumu, ilim ve sanata verdikleri değerin yanı sıra kendi bölgelerinin diğer bölgelere göre üstün olmasını sağlamaktan ileri gelmiştir. (Yavuz, 2020: 100,101,105). Böylece Anadolu beylerinin siyasi güçleri ve sanat hamiliği gibi durumlar, XIV. yüzyıl Anadolu topraklarında gelişen kültür ve sanat ortamına yansımış ve yenilikçi eserlerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Ayrıca bu dönemin sanatına özellikle Selçukluların, Anadolu topraklarında geliştirdikleri sanat üslupları da yansımış ve bunun üzerine bir sanat inşası söz konusu olmuştur. Çünkü Türkler arasında daima bir bağlantı olmuş ve bir önceki dönem bir sonraki dönemin alt yapısını oluşturarak devam etmiştir. Bu bakımdan XIV. yüzyıl Beylikler Dönemi, Anadolu Selçuklularının devamı niteliğinde olup ciddi gelişmelerin ve yeniliklerin yaşandığı bir dönem olarak tarihe geçmiştir.

XIV. yüzyılın sanat ortamında Türkmen Beylerinin siyasi ve ticari iletişimlerinin olduğu Memlûk ve İlhanlıların sanat etkilerinin yansıdığı da görülmektedir. Özellikle Anadolu Selçuklu hükümdarlarında olduğu gibi Türkmen Beyleri de kitaba değer vermiş ve bu dönem kitap hazırlama faaliyetlerini yoğun bir şekilde gerçekleştirmişlerdir (Algaç, 2010: 118). Onların kitaba verdiği bu değer, özellikle siyasi ve ticari durumlardan dolayı iletişimde oldukları Memlûk ve İlhanlılarda, XIV. yüzyılda gelişip zenginleşen tezhip sanatından etkilenmelerini beraberinde getirmiştir. Böylelikle bu iki devletin tezhip sanatındaki üslupları, bu iletişimlerle beraber XIV. yüzyıl Anadolu'sunda yapılmış tezhipli yazma eserlere de yansımıştır (Demircan

Aksoy, 2010: 422). Elbette bu dönemde de tıpkı Selçuklularda olduğu gibi tasavvuf çevrelerinin de sanata etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Böylece XIV. yüzyılda yaşanan siyasi, ekonomik, kentleşme ve tasavvuf gibi konular dönemin kültür ve sanat ortamına yansımış ve güzel yönde gelişmeler sağlamıştır (Durukan, 2014: 392).

XIV. yüzyıl Beylikler Dönemi tezhip sanatı, Konya merkez olmak üzere (Algaç, 2000: Özet) Kastamonu, Harput, Diyarbakır, Manisa, Kütahya, Amasya, Kayseri, Sivas gibi Beyliklerin siyasi bölgeleri olan şehirlerde de nakışhaneler kurularak buralar da birer kültür sanat merkezi haline getirilmiş ve tezhip sanatı gelişmiştir (Birol, 2017: 41). Beylikler Döneminde "kitabın ve kitap sanatlarının öncülüğünü Karaman ve Germiyen Beylikleri yapmıştır. Yâkup b. Gazi el Konevî adındaki sanatçının bu dönem müzehhiplerinden olduğu bilinmektedir" (Birol, 2017: 40).

XIV. yüzyıl Beylikler Dönemi yazma eserlerinde tezhip sanatı; zahriye, serlevha, başlık, hatime sayfası, sayfa gülleri ve duraklar gibi alanlarda uygulanmıştır. Genel olarak dönemin bezemelerini bitkisel üslup, rumi üslup, münhaniler, geometrik kompozisyonlar, zencerekler, iri, oval ve daire biçimde güller oluşturmaktadır (Toktaş, 2021: 522). XIV. yüzyıl Beylikler Dönemi tezhip sanatının özellikleri arasında en dikkat çekici olarak bitkisel üslubun bezemelerde görülmesidir. Bu dönem bezemelerinin motifleri ve işçiliği çok ince değildir (Birol, 2017: 41). Dönem eserlerinde; zahriye tezhipleri dikdörtgen, mekik ve daire formunda tasarlanmıştır. Zahriye tezhipleri dönemin zengin bezeme özelliklerini yansıtmaktadır. Serlevha ve başlık tezhiplerinde de yine dönemi yansıtan bezeme özellikleri uygulanmıştır. Duraklar son derece sade olup sayfa gülleri gayet dikkat çekicidir. Dönemin tığları da gayet sade olup genellikle kalın bir lacivert hattan sonra sade bir şekilde nihayetlendirilmiştir. Dönemin tezhiplerinde ağırlıklı olarak altın kullanılmış olsa da renk kullanımı da oldukça baskındır. Lacivert, kırmızı, yeşil, is mürekkebi, beyaz mürekkep gibi renkler bu dönemin bezemelerinde görülmektedir.

5. RUMİ MOTİFİN TEKNİK ÇİZİMİ VE ÇEŞİTLERİ

Bu bölümde daha net bir ayrım ve gruplama düşüncesinden yola çıkılarak rumi motif üzerinde yapılan analizlere göre rumi motifin teknik çizimi ve çeşitleri olarak iki grupta ele alınmış, motifler detaylı bir şekilde incelenmiş ve motifler hakkında örnekler verilmiştir. Bu başlıklar, araştırmanın içeriği açısından önemli bir yere sahiptir.

5.1. Rumi Motifinin Teknik Çizimi

Yalın rumi, bütün rumi çeşitlerinin en sade halini ve temel yapısını oluşturmaktadır. Yalın rumi çeşidi, zamanla değişerek ve gelişerek farklı biçimler almış ve diğer rumi çeşitlerini oluşturmuştur. Bu yüzden rumi motifinin teknik çizimini en doğru biçimde yalın rumi ile anlatmak açıklayıcı olacaktır. Çizim örneklerinde gösterilen her bir daire, merkez olarak isimlendirilmiştir. Çizim örnekleri tek merkezli ve iki merkezli olarak verilmiştir. Ancak bu örneklerin üç ve daha fazla merkezli olanları da mevcuttur.

Dal üzerinde Rumiler:

1. Yay içinde ve dışında yalın rumiler:

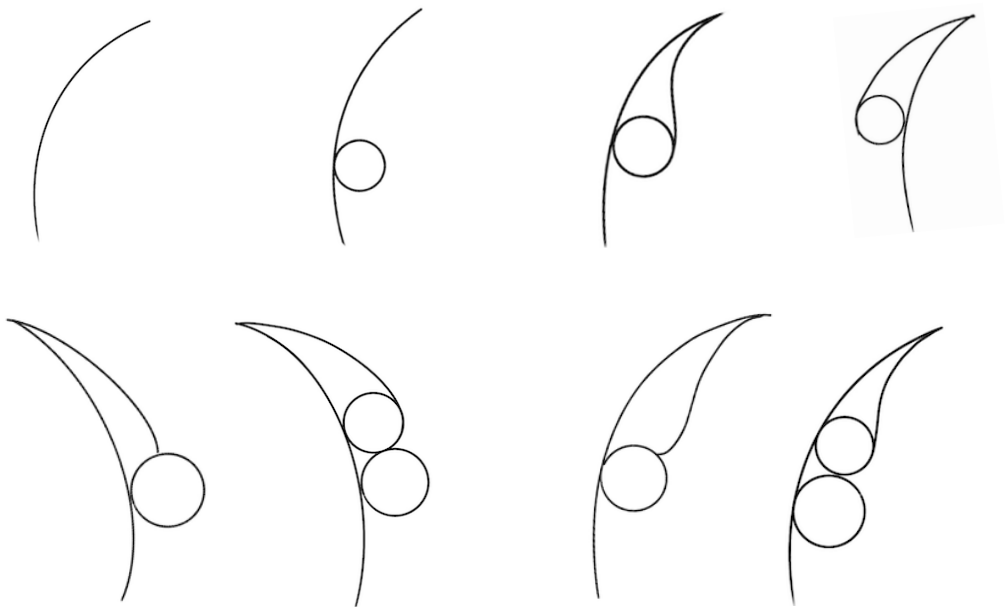

Çizim 5.1. Yay içinde ve dışında yer alan rumilerin çizim aşamaları (Er, 2023).

2. Yay içinde ve dışında kanatlı (Ayırma) rumi: Kanatlı rumi, bir yayın içinde veya dışında yer alan dairesel hareketi iki aksi yönde takip eden rumilerin, üst üste gelerek oluşturduğu formdur (Çizim 5.2.).

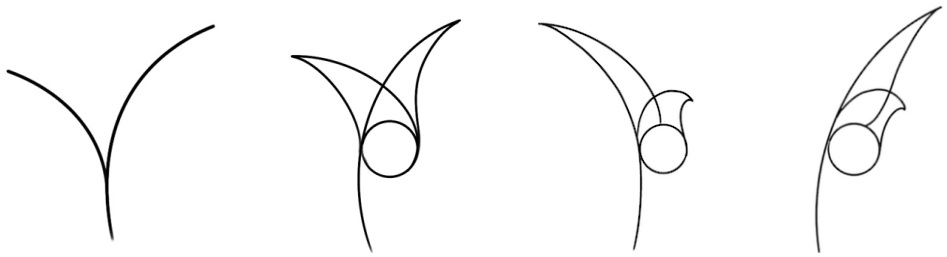

Çizim 5.2. Kanatlı rumi motifi çizim aşamaları (Er, 2023).

3. Sencide Rumiler: Yay üzerinde aynı iki rumi motifinin bir araya gelmesiyle oluşan rumi formudur (Çizim 5.3.).

Çizim 5.3. Sencide rumi motifi çizim aşamaları (Er, 2023).

4. Tepelik motifleri: Özellikle ayırma rumi, ortabağ ve dendanlı kapalı formların başlangıç ve uç kısımlarında kullanılan rumi desen elemanıdır (Çizim 5.4.).

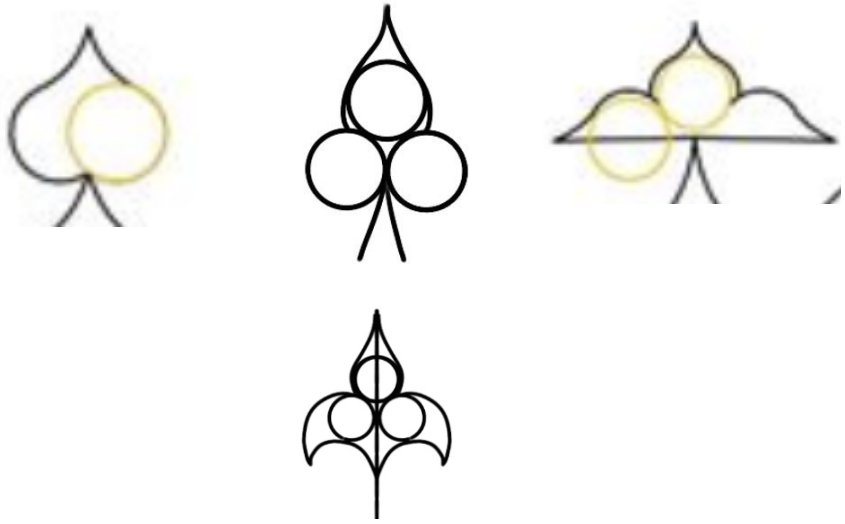

Çizim 5.4. Tepelik motifi çizim aşamaları (Er, 2023).

5. Ortabağlar: Aynı veya farklı yönlerdeki dalların akışını bir arada tutan rumi desen elemanıdır (Çizim 5.5.).

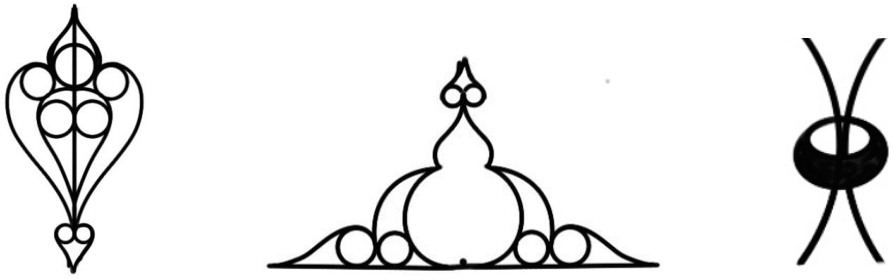

Çizim 5.5. Ortabağ çizim aşamaları (Er, 2023).

5.2. Rumi Motif Çeşitleri

Bu başlık altında, rumi motifi çeşitlerine ayrılarak tanımlanmış ve örneklerle desteklenmiştir.

5.2.1. Yalın Rumi

Yalın rumi, bir yayın içinde veya dışında yer alan dairesel hareketi takip eden bir çeşit "S" hareketiyle yaya birleştirilerek oluşturulan formdur. Genellikle rumi helezonunun ucunda yer almaktadırlar (Çizim 5.6, Resim 5.1).

Çizim 5.6. Yalın rumi çizim örneği (Er, 2023).

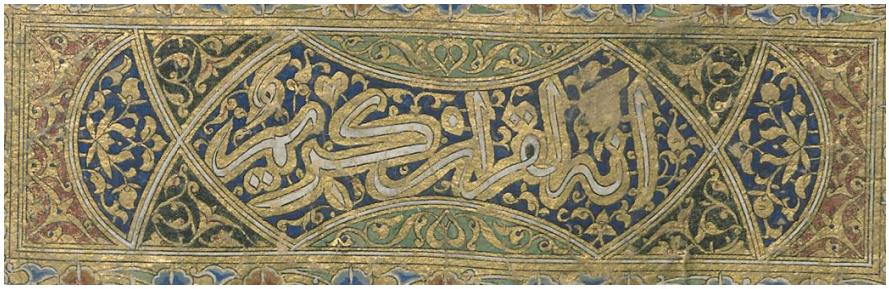

Resim 5.1. TİEM 446 v.1b 1363, Zahriye Sayfası detayı.

5.1.4. Sarılma Rumi

Bir rumi formunun üzerinin helezona bağlı rumilerle sarılarak oluşturulduğu formdur (Çizim 5.7, Çizim 5.8, Resim 5.2).

Çizim 5.7. Sarılma rumi çizim örneği (Birol ve Derman, 2017: 198).

Resim 5.2. Sarılma rumi örnek (İrteş, 2021: 229).

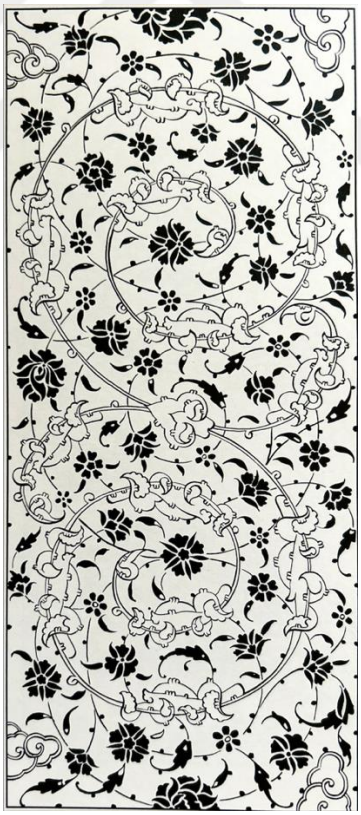

Çizim 5.8. Sarılma rumi örnek (İrteş, 2021: 229).

5.1.5. Dendanlı (dilimli) Rumi

Rumi motifinin dış çizgilerinin dilimlenmiş (dendanlanmış) formudur (Çizim 5.9-10, Resim 5.3).

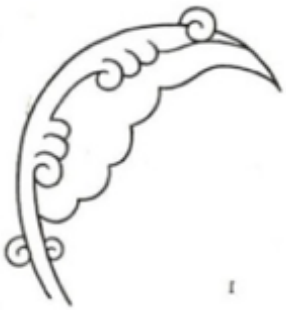

Çizim 5.9. Dendanlı rumi çizim örneği (Birol ve Derman, 2017: 191).

Resim 5.3. Dendanlı rumi motifine örnek (İrteş, 2021:189).

Çizim 5.10. Dendanlı rumi motifine örnek (İrteş, 2021:189).

5.1.6. Hurde Rumi

Rumi motifin iç bünyesine kurallara uygun şekilde rumilerin yerleştirilmesiyle oluşan formdur (Çizim 5.11, Resim 5.4-5).

Çizim 5.11. Hurde rumi çizim örneği (Birol ve Derman, 2017: 200).

Resim 5.4. S.K. Turhan Valide Sultan 48, 870/1465, v.1a, Edirne (Küpeli, 2007: 28).

Resim 5.5. S.K. Turhan Valide Sultan 48, 870/1465, v.1a, Edirne, hurde rumi detay (Küpeli, 2007: 28).

5.1.7. İşlemeli Rumi

Rumi motifinin iç bünyesinin hatayî üslubu bezemelerle doldurulmuş formudur (Resim 5.6, Çizim 5.12).

Resim 5.6. İşlemeli rumi örnek (İrteş, 2021: 242).

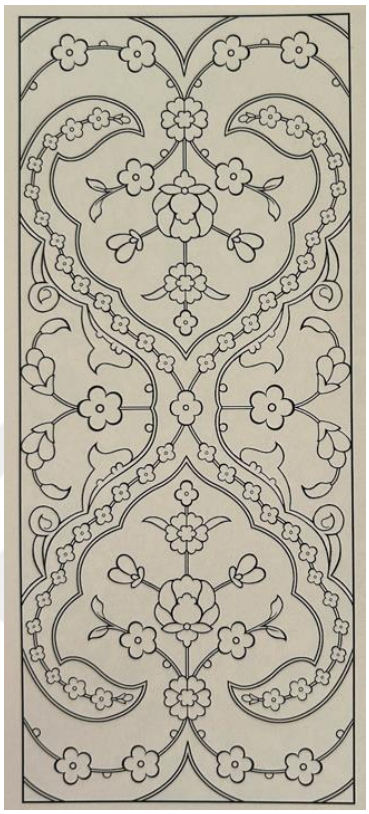

Çizim 5.12. İşlemeli rumi örnek (İrteş, 2021: 242).

6. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde tez kapsamında ele alınan eserlerin kataloğu oluşturulmuş ve seçilen tezhipli sayfaların elde çizimleri yapılmıştır. Bunun yanında her bir sayfanın altına o sayfada uygulanan rumi motifleri çeşitlerine ayrılarak yerleştirilmiştir. Toplu analizi yapılan rumi motifler, çizelgeye aktarılarak istatistiksel değerlendirilme yapılmıştır.

6.1. Eser İnceleme Formu

Tez kapsamında;

XIII. yüzyıl Anadolu Selçuklu dönemine ait 9 adet eser ele alınmış olup bu eserlerin içinde yer alan tezhipli sayfaların benzer olanları elenmiştir. Eserlerin seçilen tezhipli sayfaları, toplamda kırk sekizdir. İncelenen eserlerin bulundukları yerler ve sayfa numaraları şu şekildedir:

Süleymaniye Kütüphanesi: SK. Fatih 315: 2a, SK. Ayasofya 2984: 1a, 1b, 2b, 133b, SK. Aşır Efendi 316: 4a, 5a, SK. Ayasofya 2442: 1b, 2a, SK. Ayasofya 2985: 1a, SK. Fatih 4285: 1b, 366b.

Konya Mevlâna Müzesi: KMM 51: 1b, 3a, 3b, 5b, 5b, 8b, 53a, 55a, 55b, 98a, 98b, 100b, 159a, 159b, 163b, 208a, 208b, 210b, 212b, 266b.

İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi: TİEM 437: 1a, 2a, 3a, 4a, 234b.

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi: A 6649: 1b, 3a, 231b, 231b,232a, 232a, 235a, 235a,235b, 235b, 236a.

XIV. yüzyıl Beylikler Dönemine ait ise 6 adet eser ele alınmış olup bu eserlerin içinde yer alan tezhipli sayfaların benzer olanları elenmiştir. Eserlerin seçilen tezhipli sayfaları toplamda 41'dir. İncelenen eserler, bulundukları yerler ve sayfa numaraları şu şekildedir;

Süleymaniye Kütüphanesi; SK Ayasofya 2445: 1a, SK Halet Efendi 171: 1a, 1b, 3a, 3b, 100b, 102a, 164a, 164b, 212b.

Konya Mevlâna Müzesi; KMM 13: 1b, 149a, 270b, 296a, 303a.

Manisa İl Halk Kütüphanesi: MİHK 9424: 1b, 3a, 31a, 51a, 109a, 111a, 121a, 132a, 134a, 139a, 140b, 147a, 149b, 149b, 157a, 163a, 165b, 178a, 250b, 251b.

Bursa Türk ve İslâm Eserleri Müzesi: BTİEM 208: 141b, 39a, 57a, 229a, 248a.

Beyazıt Devlet Kütüphanesi: BDK 19008: 1a.

Tez kapsamına dâhil edilen eserler, toplamda on beş adet olup bu eserlerin içinde yer alan toplam seksen dokuz tezhipli sayfa incelenmiştir. Eserler, katalogda kronolojik sıraya göre yerleştirilmiş ve yorumlanmıştır. Seçilen on beş eser, belirlenen döneme ait diğer yazma eserlerden farklı olarak tezhip yönünden yoğun olarak ve benzer eserler elenerek belirlenmiştir.

Eser 1.

Bulunduğu Yer: İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi	
Envanter No: Fatih 315	**Kitabın Adı:** Mefatihu'l-Ğayb
İstinsah Tarihi: 1205 (Algaç,2000:157).	**Kitabın Müellifi (yazar):** Fahreddin Er-Razi, Muhammed B. Ömer El-Hatib Et-Teymi
Hattatı: -	**Müzehhibi:** -
Dili: Arapça	**Yazı Türü:** Nesih
Ölçüleri: 324x235, 243x175 mm.	**Sayfa Sayısı:** 327 varak

Resim 6.1. SK. Fatih 315, v.1b-2a, levha tezhibi (SK, 2020)[2].

[2] Süleymaniye Kütüphanesi, 2020.

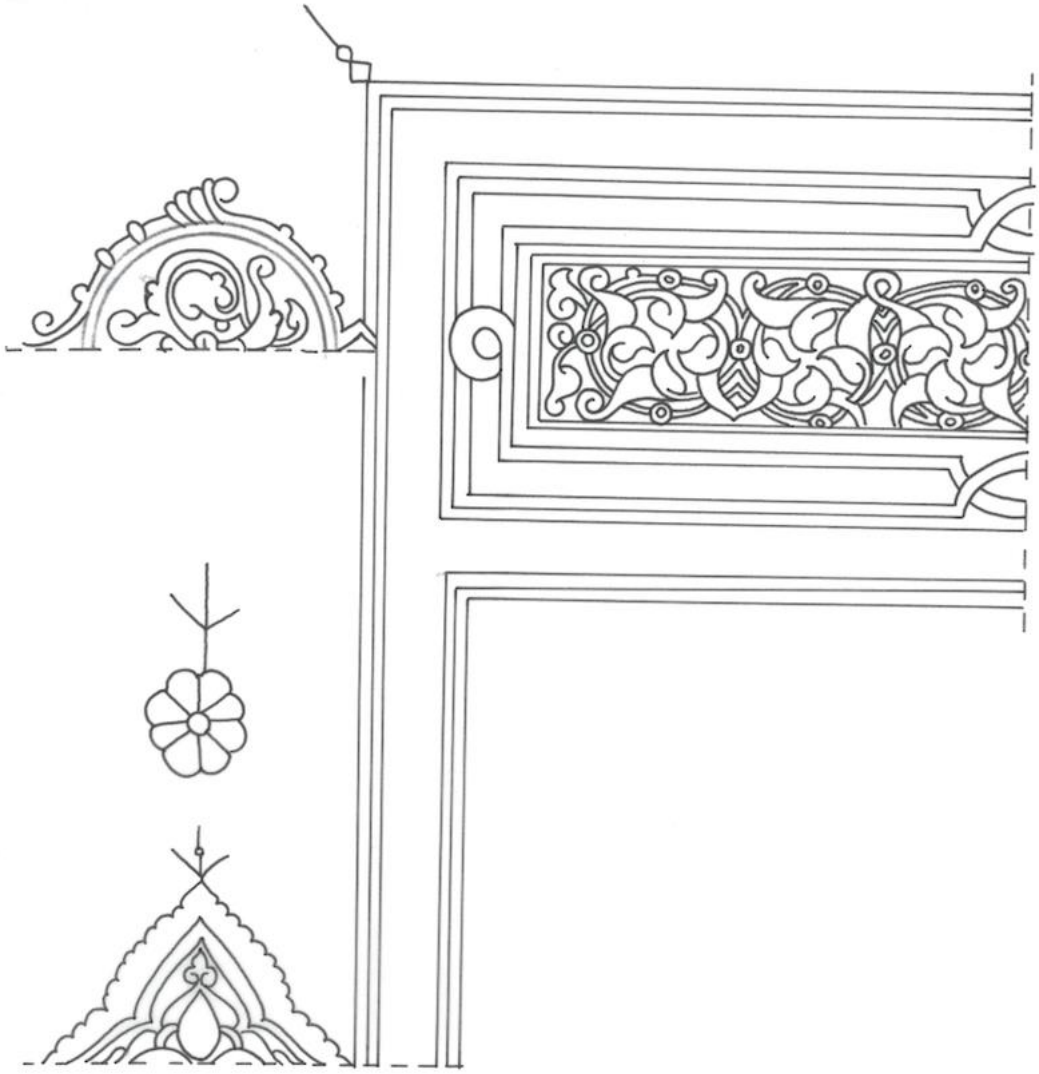

Çizim 6.1. SK. Fatih 315, v.2a, levha tezhibi (Er, 2020).

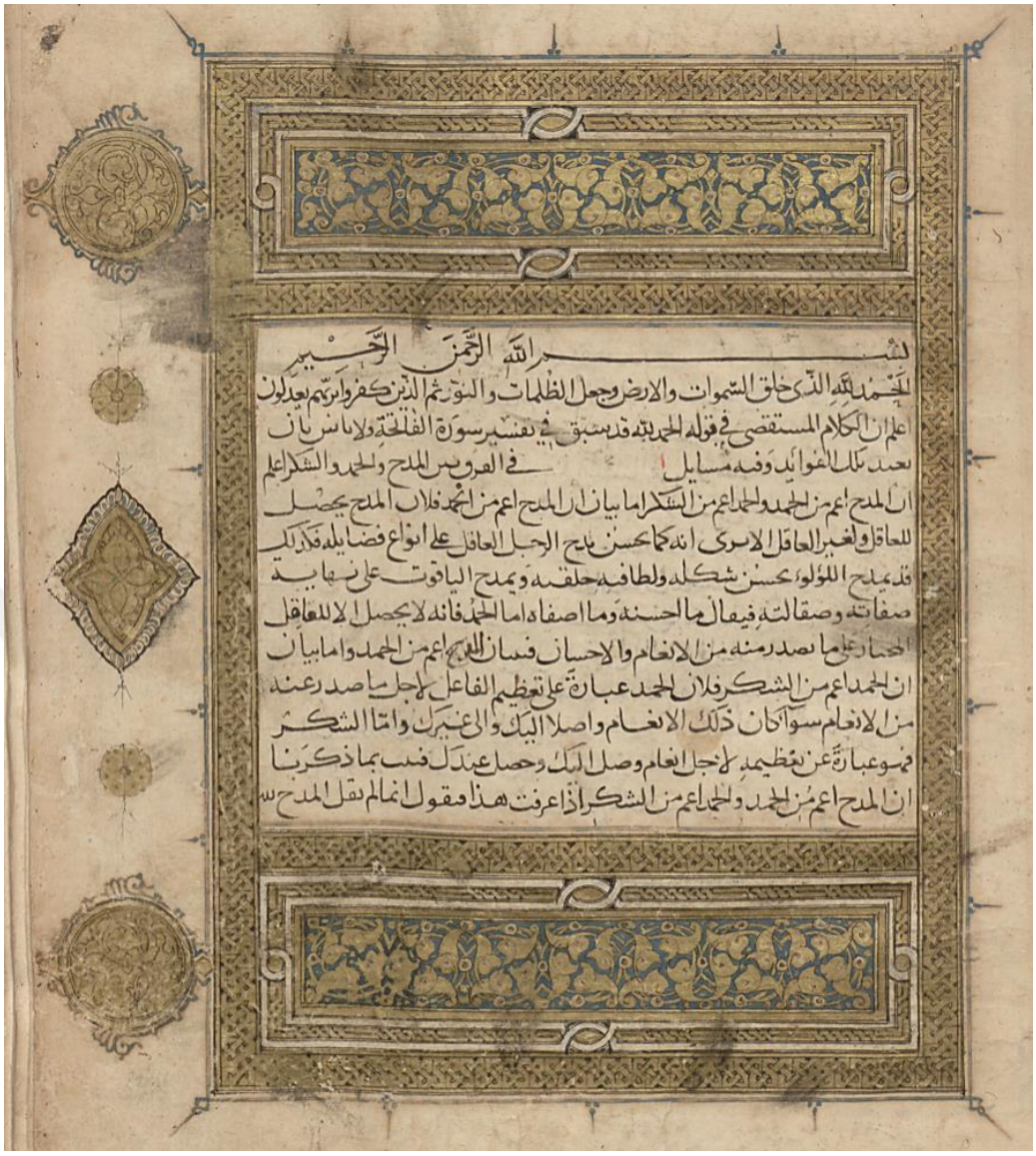

Resim 6.2. SK. Fatih 315, v.2a, levha tezhibi detayı (SK, 2020).

Varak No: 2a.

Eser Adı: Levha tezhibi.

Renkler: Altın, lacivert, kırmızı, beyaz, siyah.

Motifler: Rumi, münhani, geometrik geçme.

Eser Tanıtımı: Eserin 2a sayfasında yer alan levha tezhibi ½ simetrik planlı, 24.1x17.7 santimetre ölçülerine sahip dikdörtgen biçiminde, sol tarafından gül çıkmalı, alt ve üst kısımlarına yatay dikdörtgen başlık yerleştirilerek düzenlenmiştir. Bezemeli alanı, en dışta lacivert renkli bir kuzu ve lacivert renkli sade tığlar çevrelemiştir (Resim 6.2, Çizim 6.1).

Levha tezhibinin merkezinde on üç satır yazı alanı yer almıştır. Yazı, is mürekkebiyle yazılmış olup zemin, kâğıdın kendi renginde bırakılmıştır. Yazı alanının alt ve üst kısmını lacivert kuzu, kâğıt renginde iplik ve altın bir cedvel; yan kısımlarını ise kâğıt renginde iplik ve altın bir cedvel çevrelemiştir. Bunları takiben bezeli alanın bütününü dolaşan zencerek uygulanmıştır. Zencerek, sıvama altın olup geçmeler, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. (Resim 6.2.a).

Resim 6.2.a. SK. Fatih 315, v. 2a, zencerek detayı (SK, 2020).

Zencereği takiben bezemeli alanın alt ve üst kısmına başlıklar yerleştirilmiştir. Başlıkların zemini lacivert renkle, üzeri helezonik rumi dallarıyla birim tekrar şeklinde ilerleyen bezemeyle alan orantılı şekilde doldurulmuştur. Rumiler altınla boyanıp, kırmızı ve beyaz noktalarla renklendirilmiş is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.2.b, Çizim 6.1.a).

Resim 6.2.b. SK. Fatih 315, v. 2a, bordür detayı (SK, 2020).

Çizim 6.1.a. SK. Fatih 315, v. 2a, bordür detayı (Er, 2020).

Bezemeli alanın sol uzun kenarında altın zeminli, ikisi damla biçiminde biri oval biçimde üç gül yer almıştır. Damla biçiminde uygulanan güllerin zemini sıvama altın

olup üzeri ½ simetrik planlı rumi üslupta bezenmiştir. Rumiler, is mürekkebiyle tahrir çekilerek belirginleştirilmiştir (Resim 6.2.c, Çizim 6.1.b)

Resim 6.2.c. SK. Fatih 315, v. 2a, gül detayı (SK, 2020).

Çizim 6.1.b. SK. Fatih 315, v. 2a, gül detayı (Er, 2020).

Oval formlu gülün merkezi ise ¼ simetrik planlı rumi üslupta bezenmiştir. Rumiler, is mürekkebiyle tahrir çekilerek belirginleştirilmiştir. Bu gülün etrafı münhani üslupta bezenmiş ve en dış alan siyah bir hatla nihayetlendirilmiştir. Alt ve üst kısma is mürekkebiyle sade tığlar uygulanmıştır. (Resim 6.2.d, Çizim 6.1.c).

Resim 6.2.d. SK. Fatih 315, v.2a, gül detayı (SK, 2020).

Çizim 6.1.c. SK. Fatih 315, v.2a, gül detayı (Er, 2020).

<u>Eserin 2a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:</u>

Çizim 6.1.d. SK. Fatih 315, v.2a, yalın rumiler (Er, 2020).

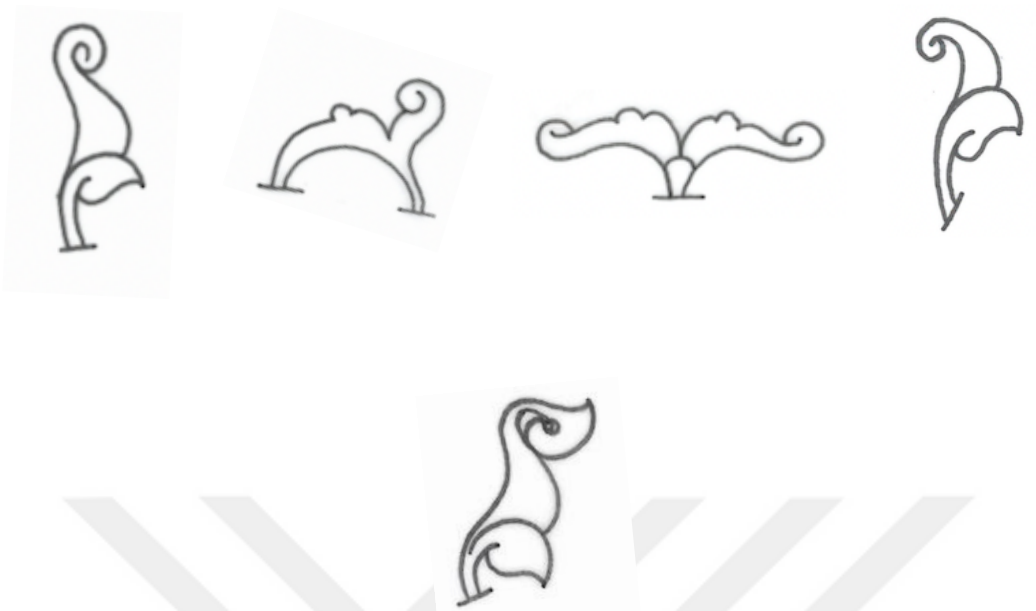

Çizim 6.1.e. SK. Fatih 315, v.2a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.1.f. SK. Fatih 315, v.2a, tepelikler (Er, 2020).

Çizim 6.1.g. SK. Fatih 315, v.2a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Eser 2.

Bulunduğu Yer: İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi	
Envanter No: Ayasofya 2984	**Kitabın Adı:** Enisü'l-Kulub
Tarihi: 1211-1212 (Ersoy, 1988: 21).	**Kitabın Müellifi:** El-Anevi, Ebu Nasr B. Mes'ud
Hattatı:-	**Müzehhibi:** -
Dili: Farsça	**Yazı Türü:** Talik
Ölçüleri: 336X235, 269X195 mm.	**Sayfa Sayısı:** 426 varak

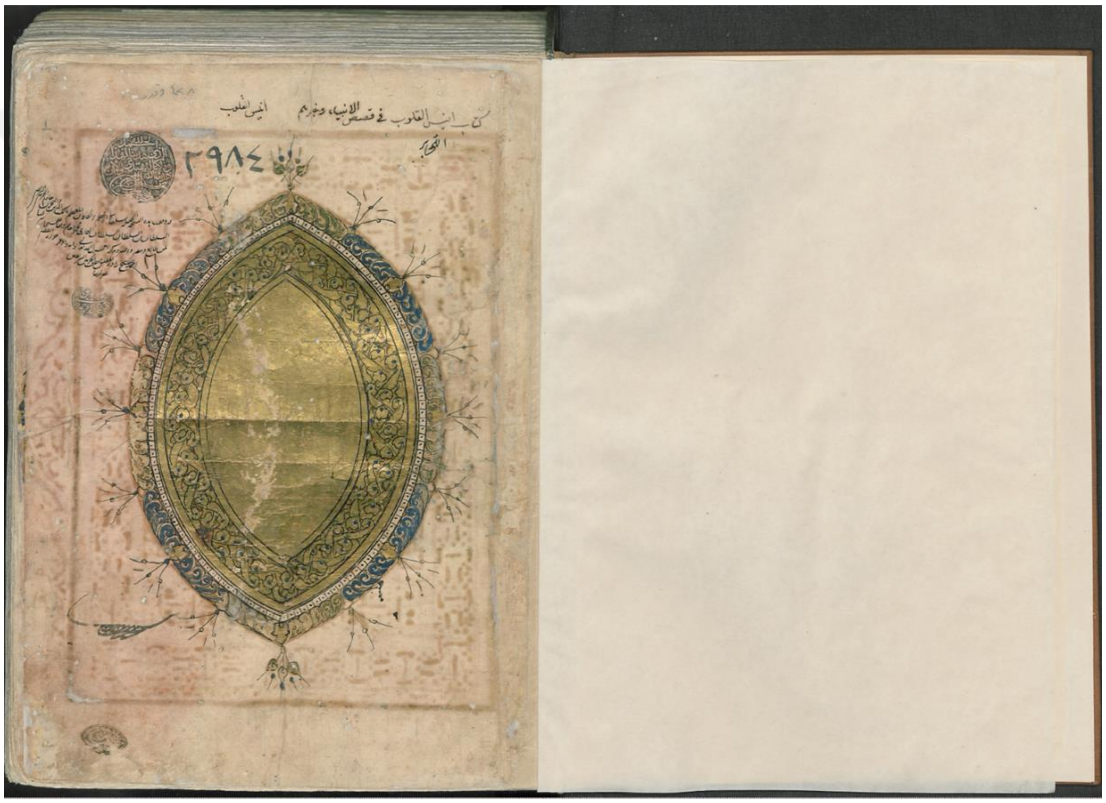

Resim 6.3. SK. Ayasofya 2984, v.1a, zahriye sayfası (SK, 2020).

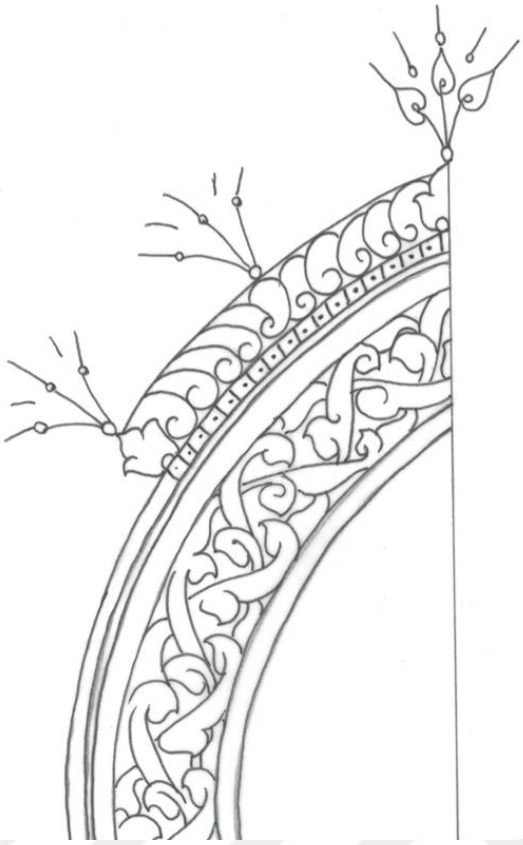

Çizim 6.2. SK. Ayasofya 2984, v.1a, zahriye sayfası (Er, 2020).

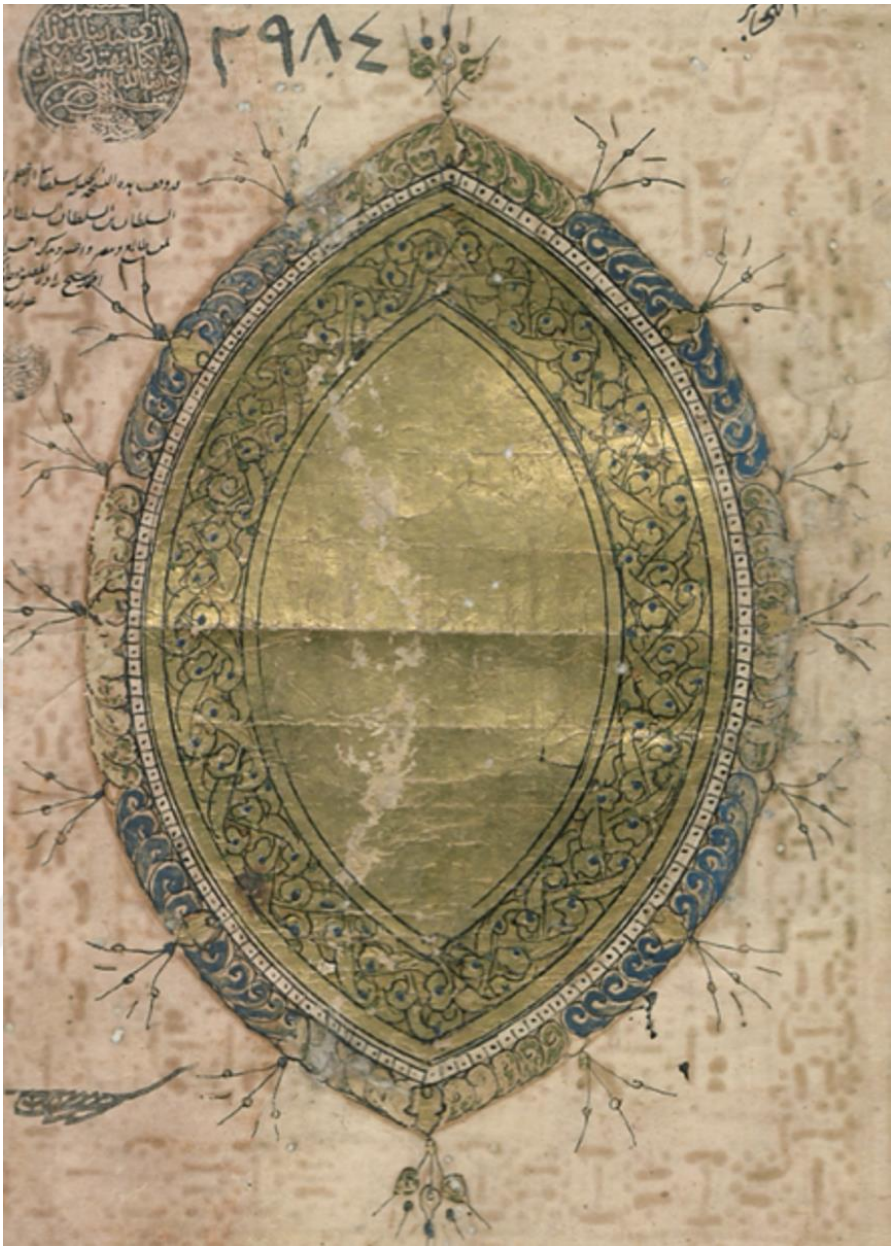

Resim 6.4. SK. Ayasofya 2984, v.1a, zahriye sayfası detayı (SK, 2020).

Varak No: 1a.

Eser Adı: Zahriye sayfası.

Renkler: Altın, lacivert, yeşil, siyah.

Motifler: Rumi, münhani.

Eser Tanıtım: Eserin 1a sayfasında yer alan zahriye tezhibi ½ simetrik planlı, 20x14.2 santimetre ölçülerinde mekik biçiminde düzenlenmiştir. Bezemeli alanı, en dışta siyah sade tığlar çevrelemiştir (Resim 6.4, Çizim 6.2).

Zahriye tezhibinin merkezi sıvama altın yapılarak boş bırakılmış, etrafını altın bir cedvel çevrelemiştir. Altın cedveli takiben bir bordür yer almış, bordürün zemini altınlanarak üzerine üç iplik sistemde rumi bezeme uygulanmıştır. Rumiler, lacivertle renklendirilmiş, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.4.a, Çizim 6.2.a).

Resim 6.4.a. SK. Ayasofya 2984, v.1a, bordür detayı (SK, 2020).

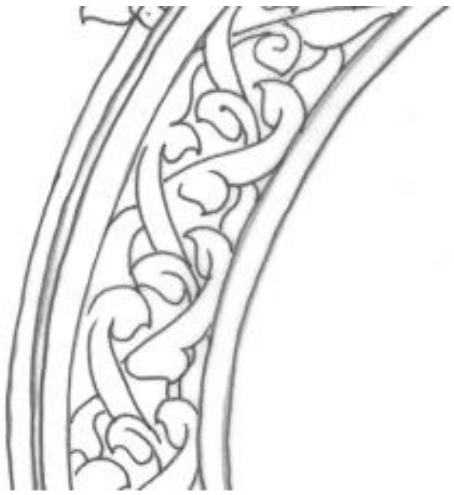

Çizim 6.2.a. Ayasofya 2984, v.1a, bordür detayı (Er, 2020).

Bordürü altın cedvel, beyaz iplik ve beyaz zeminli ince bir zencerek çevrelemiş ve bezemeli alanın en dışında, münhani üslupta bir kenar bezemesi yer almıştır. Münhani bezemenin zeminleri altın, yeşil ve lacivertle boyanmış, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir.

Eserin 1a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.2.b. Ayasofya 2984, v.1a, kanatlı rumi (Er, 2020).

Resim 6.5. SK. Ayasofya 2984, v.1b-2a, serlevha sayfası (SK, 2020).

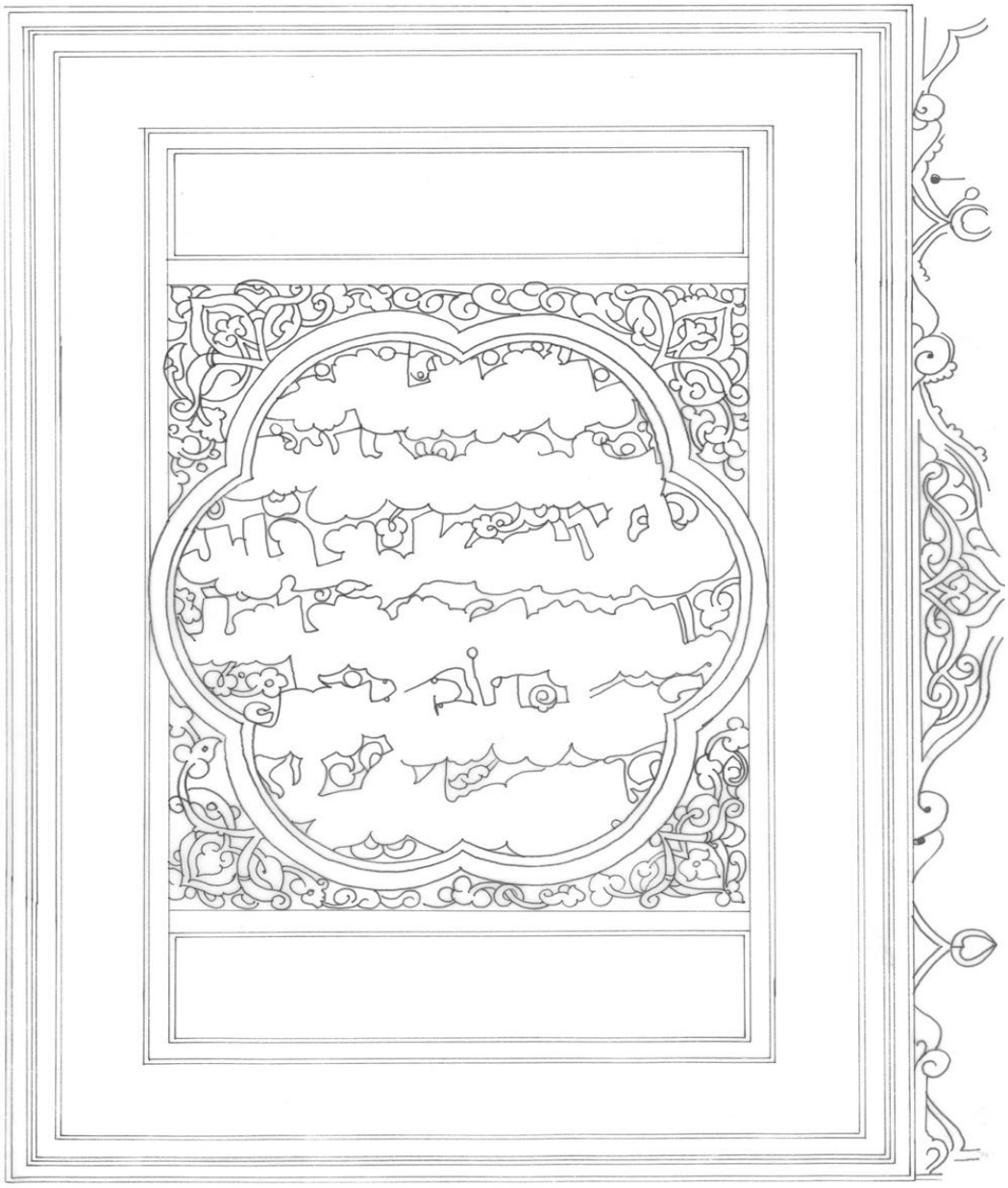

Çizim 6.3. SK. Ayasofya 2984, 1b, serlevha sayfası (Er, 2020).

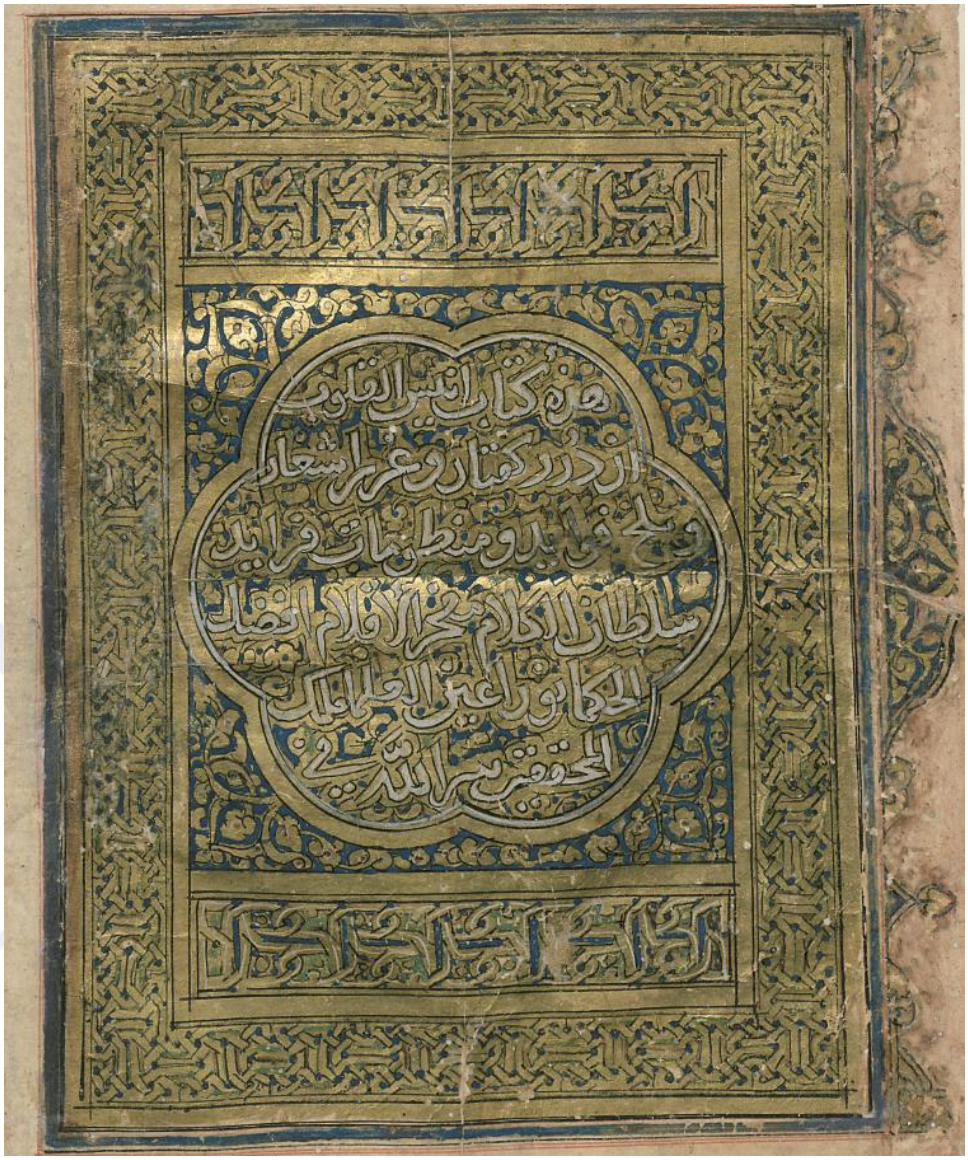

Resim 6.6. SK. Ayasofya 2984, v.1b, serlevha sayfası detayı (SK, 2020).

Varak No: 1b.

Eser Adı: Serlevha sayfası.

Renkler: Altın, lacivert, yeşil, kırmızı.

Motifler: Rumi, geometrik geçme.

Eser Tanıtım: Eserin 1b sayfasında yer alan serlevha tezhibi ½ simetrik planlı, 25.2x19.7 santimetre ölçülerinde, dikdörtgen biçimde sağ yandan taç çıkmalı olarak düzenlenmiştir. Bezemeli alanı, en dışta kırmızı bir kuzu çevrelemiştir (Resim 6.6, Çizim 6.3).

Serlevha tezhibinin merkezi, dilimli daire biçimiyle bölünmüş, bu biçimin içi altı satır yazı yazılarak bey-ne's-sütur ile doldurulmuştur. Bey-ne's-süturun zemini altın, üzeri helezonik rumi dallarla bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Dilimlenmiş daire biçimi, beyaz iplik ve altın cedvelle çevrelenmiştir (Resim 6.6.a, Çizim 6.3.a).

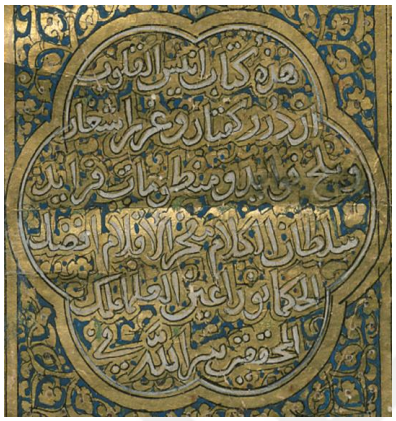

Resim 6.6.a. SK. Ayasofya 2984, v.1b, bezemeli alanın merkezinde yer alan dilimli daire biçim detayı (SK, 2020).

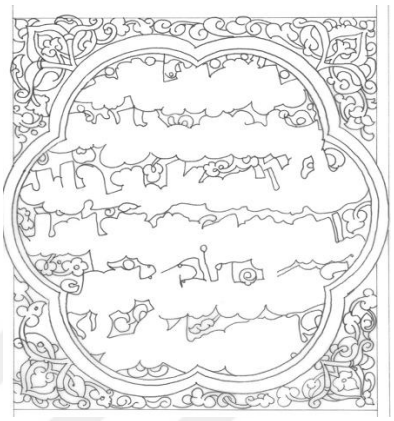

Çizim 6.3.a. SK. Ayasofya 2984, 1b, bezemeli alanın merkezinde yer alan dilimli daire biçim detayı (Er, 2020).

Kare içine yerleştirilen dendanlı daire formunun dışında kalan alanların zemini lacivert olup üzeri ½ simetrik planlı rumi üslupta bezenmiştir. Bezeme, katlama noktasına yerleştirilen kapalı form rumi ve ortasına uygulanan tepeliğin altından çıkan helezonik rumi dallarla oluşturulmuştur. Rumiler altınla boyanıp, kırmızı noktalarla renklendirilmiş ve is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.6.b, Çizim 6.3.b).

Resim 6.6.b. Ayasofya 2984, 1b, dilimlenmiş daire biçiminin dışında oluşan alanların detayı (SK, 2020).

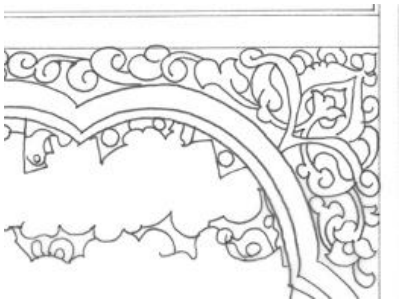

Çizim 6.3.b. Ayasofya 2984, v.1b, dilimlenmiş daire biçiminin dışında oluşan alanların detayı (Er, 2020).

Merkeze yerleştirilen kare biçimin alt ve üst kısmında yer alan dikdörtgen tezhip alanı geometrik geçmeli zencerekle bezenmiştir. Bu zencereğin zemini lacivert ve yeşille

boyanmış geçmelerin içi ise altınlanarak siyahla tahrirlenmiştir. Zencereği altın iplik ve altın cedvel çevrelemiş ve tekrar geometrik geçmeli bir zencerek uygulanmıştır. Bu zencerek altın olup zemini lacivert ve yeşille boyanarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Fotoğraf 6.6.c).

Resim 6.6.c. SK. Ayasofya 2984, v.1b, zencerek detayı (SK, 2020).

Zencereği altın iplik, altın cedvel, altın iplik, lacivert kuzu ve iki kırmızı kuzu çevrelemiştir. Bezemeli alanın sağında kırmızı kuzuya dayalı yarım taç biçimi uygulanmıştır. Ortada yer alan taç biçimi lacivert zeminli olup ½ simetrik planlı rumi üslupta bezenmiştir. Bezeme, katlama noktasına yerleştirilen kapalı form rumi ve ortasına uygulanan tepeliğin altından çıkan helezonik rumi dallarla oluşturulmuştur. Rumiler altınla boyanıp, kırmızı ve beyaz noktalarla renklendirilmiş, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Kenarlarda yarım kalan taç biçimleri deforme olduğundan desen yorumlanamamıştır (Resim 6.6.d, Çizim 6.3.c).

Resim 6.6.d. SK. Ayasofya 2984, v.1b, taç detayı (SK, 2020).

Çizim 6.3.c. SK. Ayasofya 2984, v.1b, taç detayı (Er, 2020).

Eserin 1b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.3.d. SK. Ayasofya 2984, 1b, yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.3.e. SK. Ayasofya 2984, v.1b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.3.f. SK. Ayasofya 2984, v.1b, sencide rumiler (Er, 2020).

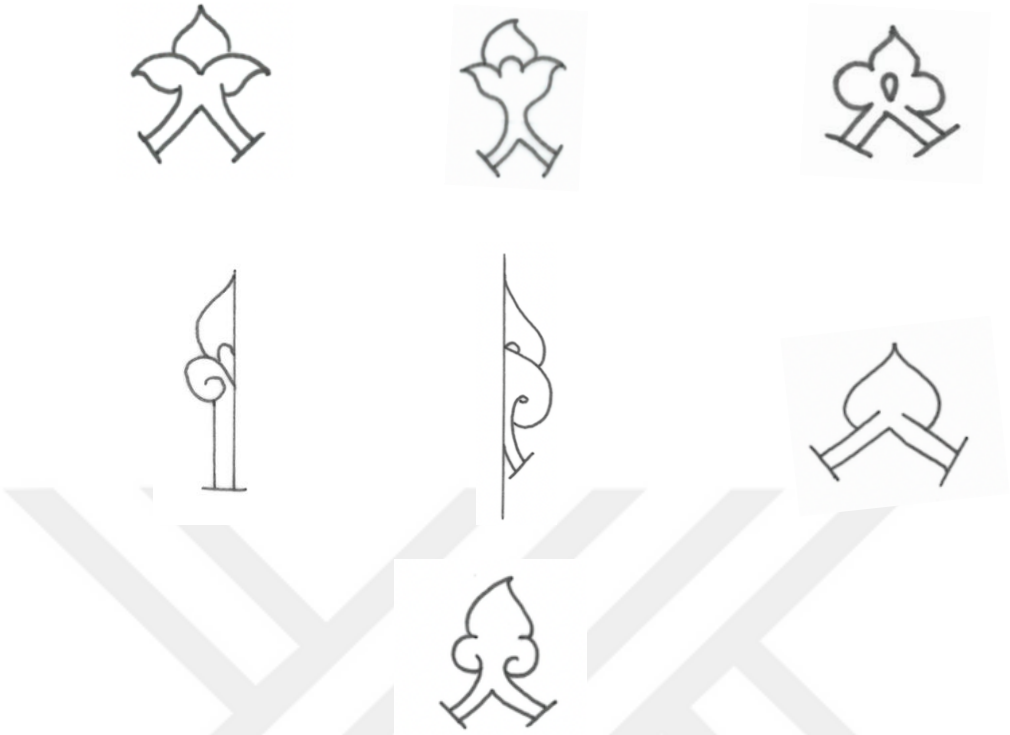

Çizim 6.3.g. SK. Ayasofya 2984, v.1b, tepelikler (Er, 2020).

Çizim 6.3.h. SK. Ayasofya 2984, v.1b, çizim dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Resim 6.7. SK. Ayasofya 2984, v.2b, 3a, başlangıç sayfası (SK, 2020).

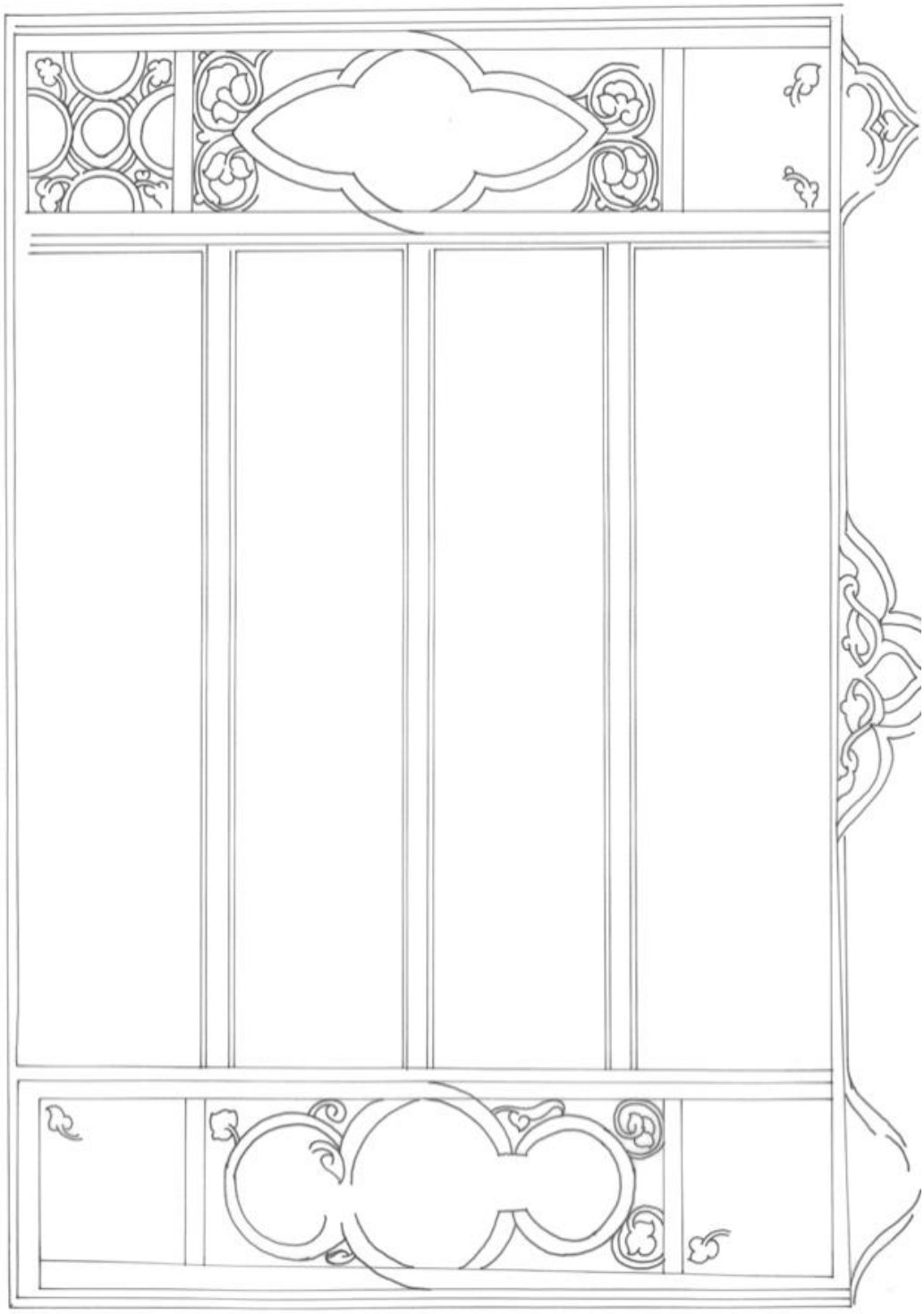

Çizim 6.4. SK. Ayasofya 2984, v.2b, başlangıç sayfası (Er, 2020).

Resim 6.8. SK. Ayasofya 2984, v.2b, başlangıç sayfası detay (SK, 2020).

Varak No: 2b.

Adı: Başlangıç sayfası.

Renkler: Altın, lacivert, kırmızı, siyah.

Motifler: Rumi, geometrik geçme.

Eser Tanıtım: Eserin 2b sayfasında yer alan başlangıç sayfası tezhibi ½ simetrik planlı, 27.1x19.8 santimetre ölçülerinde, dikdörtgen tezhip alanı sağ yandan taç çıkmalı olarak düzenlenmiştir. Bezemeli alanı en dışta lacivert renkli kuzu çevrelemiştir (Resim 6.8., Çizim 6.4.).

Başlangıç sayfası tezhibinin merkezi altın cedvellerle dörde bölünerek bu alanlara yirmi bir satır yazı yazılmıştır. Yazı is mürekkebiyle yazılarak zemini kâğıt renginde bırakılmıştır.

Bezemeli alanın alt ve üst kısımlarına başlıklar yerleştirilmiştir. Başlıklar, üç alana bölünerek iki yana koltuk, ortaya mekik biçimi (üstteki başlık) dairesel şemse biçiminde (alttaki başlık) yerleştirilerek alan ayrımı yapılmıştır. Bu biçimlerin içine yazı yazılarak alan bey-ne's-sütur ile doldurulmuştur. Yazı, beyaz (üstübeç) mürekkeple yazılmış olup is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bey-ne's-süturun zemini ise altın olup is mürekkebiyle tahrirli helezonik rumi dallarla bezenmiştir. Mekik biçiminin dışında kalan boşluğun zemini lacivert renkle boyanmış ve üzerine helezonik rumi dallar uygulanmıştır. Altın rumiler, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.8.a-b, Çizim 6.4.a).

Resim 6.8.a. SK. Ayasofya 2984, v.2b, bezemeli alanın üst kısmında yer alan başlığın merkez detayı (SK, 2020).

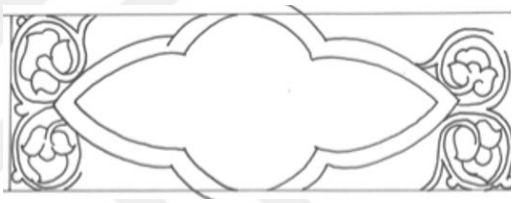

Çizim 6.4.a. SK. Ayasofya 2984, v.2b, bezemeli alanın üst kısmında yer alan başlığın merkez detayı (Er, 2020).

Resim 6.8.b. SK. Ayasofya 2984, v.2b, bezemeli alanın alt kısmında yer alan başlığın merkez detayı (SK, 2020).

Başlıkların iki kenarında yer alan koltuklar, sıvama altın olup tam ve yarım dairelerle beş alana bölünmüş, içlerine geometrik geçmeli bezeme uygulanmıştır. Geçmelerin zeminleri lacivertle renklendirilmiş is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Dairelerin dışında kalan alanların zemini altınlanıp üzeri helezonik rumi dallarla bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.8.c).

Resim 6.8.c. SK. Ayasofya 2984, v.2b, koltuk detayı (SK, 2020).

Sayfanın sağında cedvele dayalı, orta alanda daha büyük, kenarlarda daha küçük taç biçimi uygulanmıştır. Taç biçimi ½ simetrik planlı rumi üslupta bezenmiştir. Bezeme, katlama noktasına yerleştirilen kapalı form rumiyle ortasına uygulanan tepeliğin altından çıkan helezonik rumi dallarla oluşturulmuştur. Ortadaki taç biçiminin zemini lacivertle doldurulmuştur. Altın rumiler, lacivert noktalarla renklendirilmiş, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.8.d, Çizim 6.4.c).

Resim 6.8.d. Ayasofya 2984, v.2b, bezemenin sağ yanında yer alan taç biçiminin bezeme detayı (SK, 2020).

Çizim 6.4.b. Ayasofya 2984, v.2b, bezemenin sağ yanında yer alan taç biçiminin bezeme detayı (Er, 2020).

Eserin 2b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri;

Çizim 6.4.c. SK Ayasofya 2984, v.2b, yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.4.d. SK. Ayasofya 2984, v.2b, kanatlı rumi (Er, 2020).

Çizim 6.4.e. SK. Ayasofya 2984, v.2b, sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.4.f. SK. Ayasofya 2984, v.2b, tepelik (Er, 2020).

Çizim 6.4.g. SK. Ayasofya 2984, v.2b, dal üstü süsleme (Er, 2020).

Resim 6.9. SK. Ayasofya 2984, v.133b, başlık tezhibi (SK, 2020).

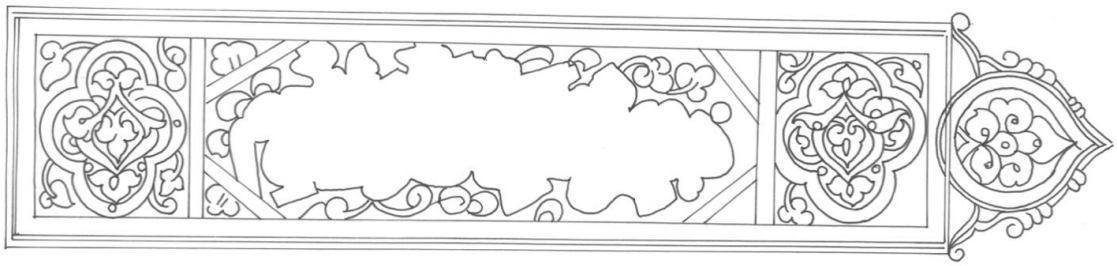

Çizim 6.5. SK. Ayasofya 2984, v.133b, başlık tezhibi (Er, 2020).

Resim 6.10. SK. Ayasofya 2984, v.133b, başlık tezhibi detay (SK, 2020).

Varak No: 133b.

Eser Adı: Başlık tezhibi.

Renkler: Altın, lacivert, siyah.

Motifler: Rumi.

Eser Tanıtım: Eserin 133 b sayfasında yer alan başlık tezhibi 4.7x 20.3 santimetre ölçülerinde ki tezhip alanı dikdörtgen formunda, sağ tarafından gül çıkmalı olarak düzenlenmiştir (Resim 6.10, Çizim 6.5). Bezemeli alanı en dışta lacivert bir kuzu çevrelemiştir.

Başlık tezhibi, altın cedvelle üçe bölünmüş, iki yana koltuklar yerleştirilmiştir. Bezemenin merkezi, köşelerde köşebend tarzında üçgenlerle ayrılarak ortaya yazı yazılmış ve alan bey-ne's-sütur ile doldurulmuştur. Yazı, beyaz (üstübeç) mürekkeple yazılıp is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bey-ne's-süturun zemini lacivert renkle boyanarak helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir. Alanın köşelerinde yer alan köşebentlerin zemini, sıvama altın olup sol iki köşebentin içinde müstakil şekilde rumi motif yer almıştır. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.10.a, Çizim 6.5.a).

Resim 6.10.a. SK. Ayasofya 2984, v.133b, başlık tezhibi merkez detayı (SK, 2020).

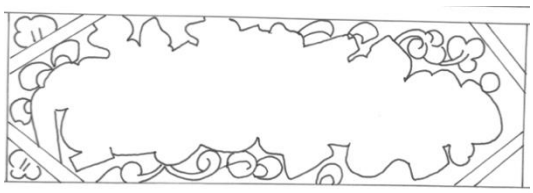

Çizim 6.5.a. SK. Ayasofya 2984, v.133b, başlık tezhibi merkez detayı (Er, 2020).

Başlıkların iki kenar başında uygulanan koltukların merkezine dörtlü dairesel kapalı biçim yerleştirilerek alan ayrımı yapılmıştır. Kapalı biçimlerin zemini altınlanarak ½ simetrik planlı kapalı form rumi ile bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp, lacivert noktalarla renklendirilmiş, is mürekkebiyle tahrir çekilmiştir. Kapalı biçimin dışında kalan tezhip alanı, lacivert renkle boyanmış, altınlı helezonik rumi dallarla bezenerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.10.b, Çizim 6.5.b).

Resim 6.10.b. SK. Ayasofya 2984, v.133b, başlığın sol başında yer alan koltuk detayı (SK, 2020).

Çizim 6.5.b. SK. Ayasofya 2984, v.133b, başlığın sol başında yer alan koltuk detayı (Er, 2020).

Dikdörtgen başlık biçimin sağ yanındaki ipliğe dayalı, tamamen sıvama altın ile doldurulan is mürekkebiyle tahrirli, damla biçiminde başlık gülü yer almıştır. Bu güllerin merkezine müstakil şekilde yer alan sencide rumi uygulanmıştır. Sencide rumi altınlı olup lacivert noktalarla renklendirilmiş, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.10.c, Çizim 6.5.c).

Resim 6.10.c. SK. Ayasofya 2984, v.133b, bezemeli alanın sağ yanında yer alan damla biçiminde başlık gülü detayı (SK, 2020).

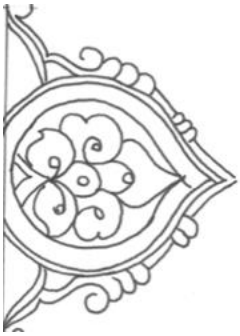

Çizim 6.5.c. SK. Ayasofya 2984, v.133b, bezemeli alanın sağ yanında yer alan damla biçiminde başlık gülü detayı (Er, 2020).

Eserin 133b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri;

Çizim 6.5.d. SK. Ayasofya 2984, v.133b, yalın rumi (Er, 2020).

Çizim 6.5.e. SK. Ayasofya 2984, v.133b, sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.5.f. SK. Ayasofya 2984, v.133b, tepelikler (Er, 2020).

Eser 3.

Bulunduğu Yer: İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi	
Envanter No: Aşir Efendi 316	**Kitabın Adı:** El-Letaifü'l-Ala'iyye Fi'l-Fedaili's-Seniyye
Tarihi: 625/ 1227	**Kitabın Müellifi:** El-Osmani, Ahmed B. Sa'd B. Mehdi B. Abdüssamed
Hattatı: -	**Müzehhibi:** -
Dili: Arapça	**Yazı Türü:** Nesih
Ölçüleri: 227X167,150X110 mm.	**Sayfa Sayısı:** 106 varak

Resim 6.11. SK. Aşir Efendi 316, v.4a, zahriye sayfası (SK, 2020).

Çizim 5.6. SK. Aşir Efendi 316, v.4a, zahriye sayfası.

Resim 6.12. SK. Aşir Efendi 316, v.4a, zahriye sayfası detay (SK, 2020).

Varak No: 4a.

Eser Adı: Zahriye sayfası.

Renkler: Altın, mavi, kırmızı, yeşil, siyah.

Motifler: Rumi, münhani.

Eser Tanıtım: Eserin 4a sayfasında yer alan zahriye tezhibi, ¼ simetrik planlı, 10.8x11.2 santimetre ölçülerinde daire biçiminde düzenlenmiştir. Bezemeli alanı en dışta mavi renkli bir hat ve sade tığlar çevrelemiştir (Resim 6.12, Çizim 5.6).

Zahriye tezhibinin merkezinde yer alan dairenin zemini yeşile boyanmış, üzeri ¼ simetrik planlı kapalı form rumilerin ortabağlar kullanılarak iç içe geçmesiyle ve ortada düğüm oluşturularak bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp, kırmızı noktalarla renklendirilmiş, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.12.a, Çizim 6.6.a).

Resim 6.12.a. SK. Aşir Efendi 316, v.4a, bezemeli alanın merkez detayı (SK, 2020).

Çizim 6.6.a. SK. Aşir Efendi 316, v.4a, bezemeli alanın merkez detayı (Er, 2020).

Bezemenin merkezini altın iplik, gri kuzu, altın cedvel ve iki altın iplik çevrelemiş ve mavi zeminli bir bordür uygulanmıştır. Bordür üç iplik sistemde rumi üslupta bezenmiştir. Rumiler altınlanarak kırmızı, farklı tonda altın ve yeşille renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.12.b, Çizim 6.6.b).

Resim 6.12.b. SK. Aşir Efendi 316, v.4a, üç iplik rumi bezemeli bordür detayı (SK, 2020).

Çizim 6.6.b. SK. Aşir Efendi 316, v.4a, üç iplik rumi bezemeli bordür detayı (Er, 2020).

Üç iplik rumi bezemeli bordürü iki altın iplik, altın cedvel, altın iplik, kâğıt renginde bırakılan ince zencerek ve tekrar altın bir iplik çevrelemiştir. Bunları takiben dairenin en dışına münhani üslupta bir kenar bezeme uygulanmıştır. Bu bezemenin zemini altın ve yeşille boyanarak kırmızıyla renklendirilmiştir. Zemin is mürekkebiyle tahrirlenerek mavi hatlı dendanla nihayetlendirilmiştir (Resim 6.12.c, Çizim 6.6.c).

Resim 6.12.c. SK. Aşir Efendi 316, v.4a, kenar bezeme detayı (SK, 2020).

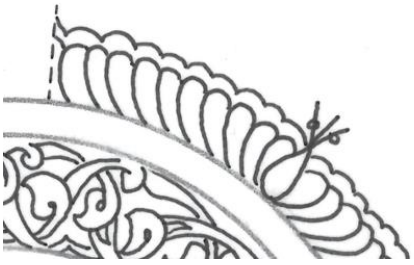

Çizim 6.6.c. SK. Aşir Efendi 316, v.4a, kenar bezeme detayı(Er, 2020).

Eserin 4a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.6.d. SK. Aşir Efendi 316, v.4a, yalın rumi (Er, 2020).

Çizim 6.6.e. SK. Aşir Efendi 316, v.4a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.6.f. SK. Aşir Efendi 316, v.4a, ortabağlar (Er, 2020).

Reim 6.13. SK. Aşir Efendi 316, v.5a, zahriye sayfası (SK, 2020).

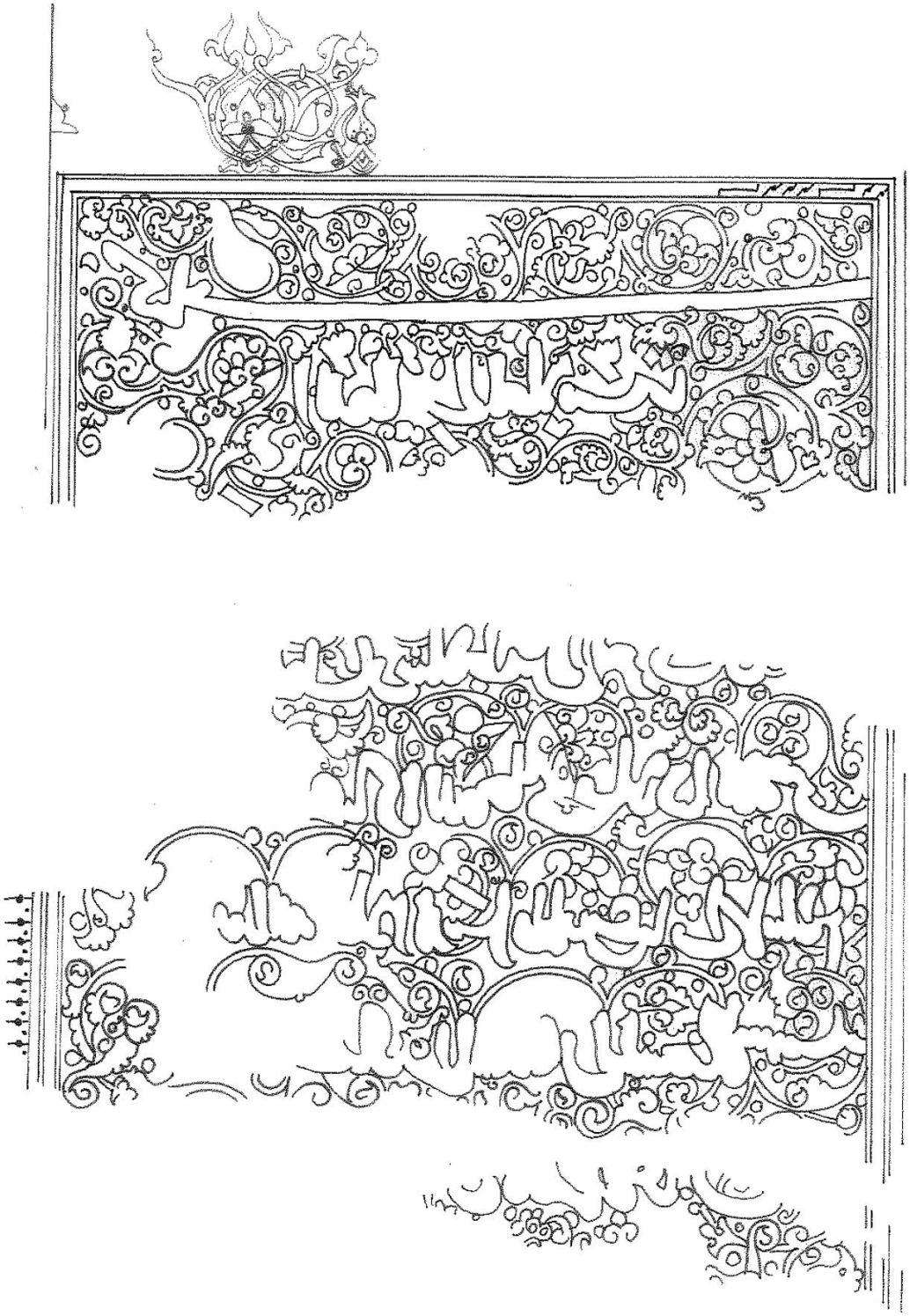

Çizim 6.7. SK. Aşir Efendi 316, v.5a, zahriye sayfası (Er, 2020).

Resim 6.14. SK. Aşir Efendi 316, v.5a, zahriye sayfası detay (SK, 2020).

Varak No: 5a.

Eser Adı: Zahriye sayfası.

Renkler: Altın, kırmızı, lacivert, beyaz, siyah.

Motifler: Rumi, geometrik geçme.

Eser Tanıtım: Eserin 5a sayfasında yer alan zahriye tezhibi 14.9x11 santimetre ölçülerinde, dikdörtgen formda, üst kısmına alınlık yerleştirilerek düzenlenmiştir. Bezemeli alanı, iki uzun kenarda siyah sade tığlar çevrelemiştir (Resim 6.14, Çizim 6.7).

Zahriye tezhibinin merkezine, beyaz (üstübeç) mürekkeple yazı yazılmış bey-ne's-sütur ile doldurulmuştur. Bey-ne's-süturun zemini kırmızıyla boyanmış, helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.14.a, Çizim 6.7.a).

Resim 6.14.a. SK. Aşir Efendi 316, v.5a, bezemeli alanın merkez detayı (SK, 2020).

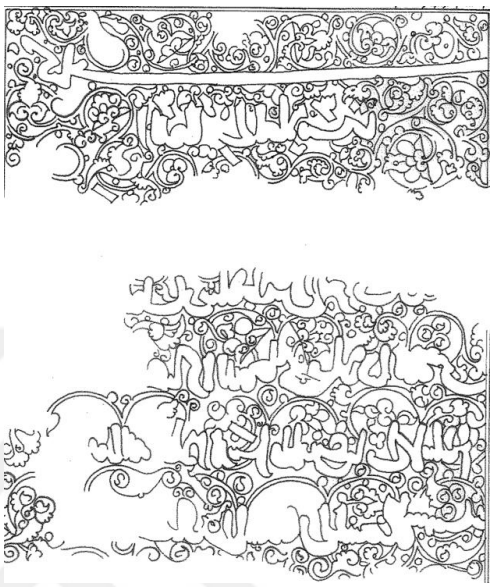

Çizim 6.7.a. SK. Aşir Efendi 316, v.5a, bezemeli alanın merkez detayı (Er, 2020).

Bezemenin merkezini, altın iplik, ince geometrik zencerek ve tekrar altın iplik çevrelemiş, üst kısmına dikdörtgen biçimde bir alınlık uygulanmıştır. Bu alınlık süslemesi, ½ simetrik planlı, katlanarak devam eden tahrirsiz (negatif usulde) kırmızı ve lacivert renkte iç içe geçmiş üç ayrı kapalı form rumi ve helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir (Resim 6.14.b, Çizim 6.7.b).

Resim 6.14.b. SK. Aşir Efendi 316, v.5a, bezemeli alanın üst kısmında yer alan alınlık bezeme detayı (SK, 2020).

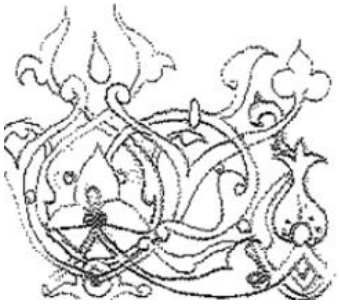

Çizim 6.7.b. SK. Aşir Efendi 316, v.5a, bezemeli alanın üst kısmında yer alan alınlık bezeme detayı (Er, 2020).

Lacivert zeminli üzeri yer yer beyaz renkli noktalarla renklendirilmiş kapalı form rumi, birim tekrarla birbirine bağlanarak ilerlemiştir (Çizim 6.7.c).

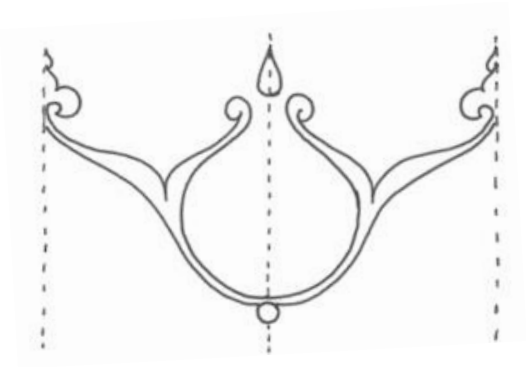

Çizim 6.7.c. SK. Aşir Efendi 316, v.5a, lacivert kapalı form rumi detayı (Er, 2020).

Kırmızı renk ile oluşturulan kapalı form rumiler, ½ simetrik planlı uygulanmış ve müstakil şekilde lacivert paftaların aralarından devam etmiştir (Çizim 6.7.d).

Çizim 6.7.d. SK. Aşir Efendi 316, v.5a, kırmızı kapalı form rumi detayları.

<u>Eserin 5a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:</u>

Çizim 6.7.e. SK. Aşir Efendi 316, v.5a, yalın rumiler (Er, 2020).

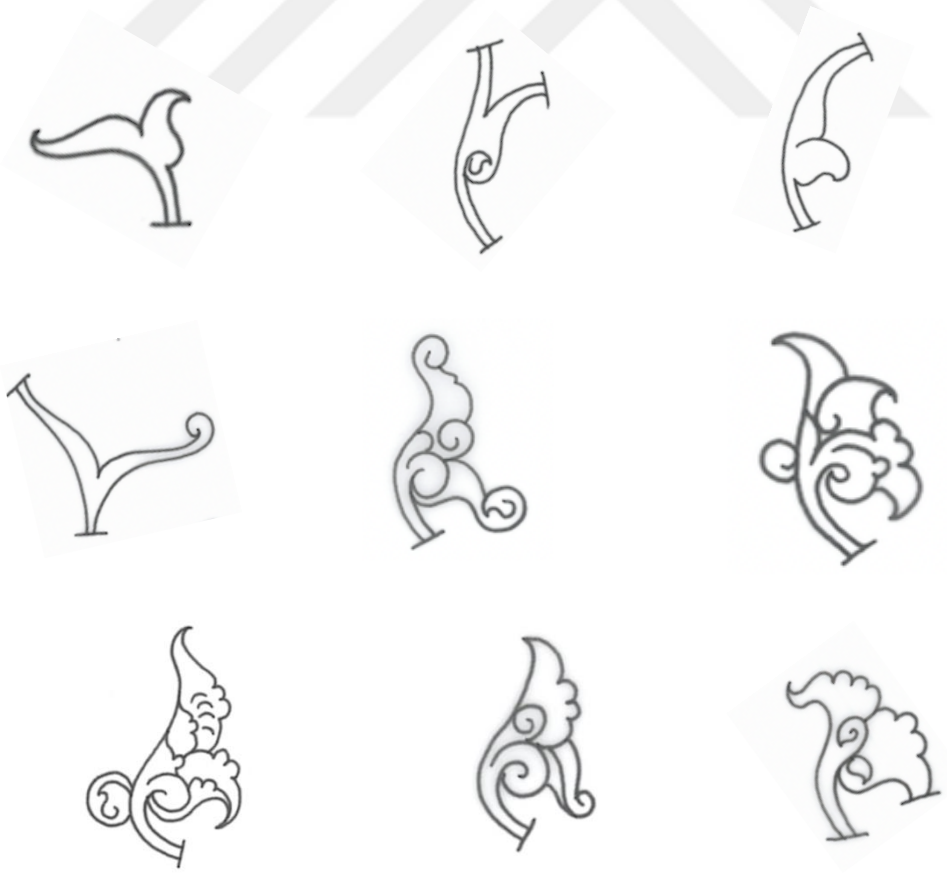

Çizim 6.7.f. SK. Aşir Efendi 316, v.5a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

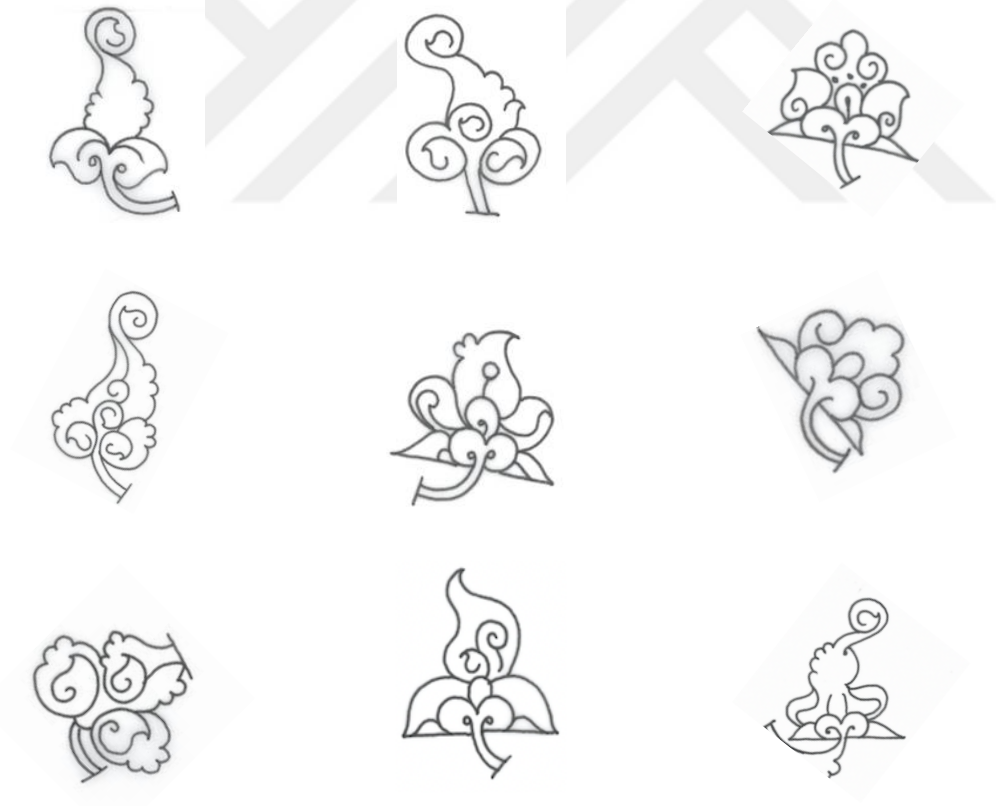

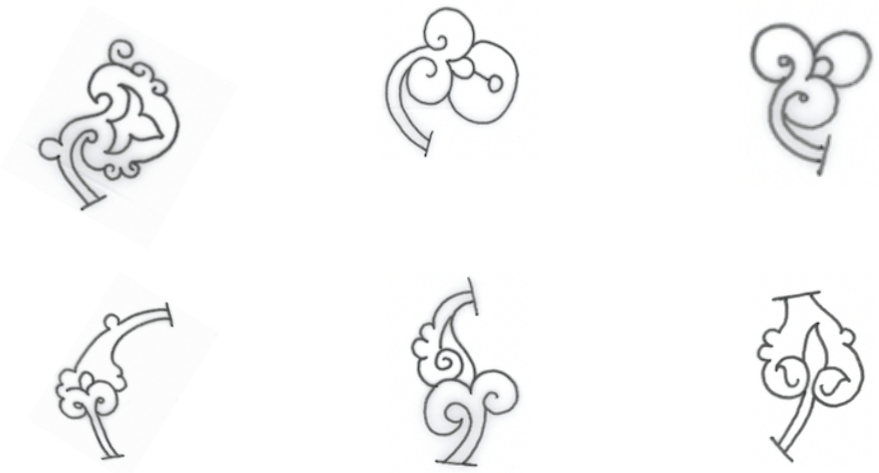

Çizim 6.7.g. SK. Aşir Efendi 316, v.5a, sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.7.h. SK. Aşir Efendi 316, v.5a, tepelikler (Er, 2020).

Çizim 6.7.ı. SK. Aşir Efendi 316, v.5a, ortabağ (Er, 2020).

Çizim 6.7.k. SK. Aşir Efendi 316, v.5a, çizim dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Eser 4.

Bulunduğu Yer: İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi	
Envanter No: Ayasofya 2442	**Kitabın Adı:** eş-ŞİFA
Tarihi: 1272-75 (Algaç, 2000:47)	**Kitabın Müellifi:** İbn Sina, Hüseyin b. Abdullah el-Buhari
Hattatı: -	**Müzehhibi:** -
Dili: Arapça	**Yazı Türü:** Nesih
Ölçüleri: 255x180,193x135 mm.	**Sayfa Sayısı:** 345 varak

Resim 6.15. SK. Ayasofya 2442, v.1b, başlık tezhibi (SK, 2020).

Çizim 6.8. SK. Ayasofya 2442, v.1b, başlık tezhibi (Er, 2020).

Resim 6.16. SK. Ayasofya 2442, v.1b, başlık tezhibi detayı (SK, 2020).

Varak No: 1b.

Eser Adı: Başlık tezhibi.

Renkler: Altın, kırmızı, lacivert, yeşil, siyah.

Motifler: Rumi, münhani.

Eser Tanıtım: Eserin 1b sayfasında yer alan başlık tezhibi 16.1x10.4 santimetre ölçülerinde, dikdörtgen üzerine taç biçimli ve sağ yana gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Bezemeli alanı en dışta mavi kuzu çevrelemiştir (Resim 6.16, Çizim 6.8).

Başlık tezhibinin merkezinde, dikdörtgen içerisinde altın cedvele dayalı yazı yazılmıştır. Lacivert renkli olan yazının kenarları altınla tahrirlenmiş ve yazının kendi iç boşluklarına is mürekkebiyle zemin atılmıştır. Yazı ara boşluğunun zemini, kâğıdın renginde bırakılarak alan helezonik rumi dalıyla süslenmiştir. Bu rumiler altın olup kırmızı renkle tahrirlenmiştir (Resim 6.16.a, Çizim 6.8.a).

Resim 6.16.a. SK. Ayasofya 2442, v.1b, dikdörtgen alanın bezeme detayı (SK, 2020).

Çizim 6.8.a. SK. Ayasofya 2442, v.1b, dikdörtgen alanın bezeme detayı (Er, 2020).

Taç biçimi, lacivert zeminli olup üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple aralıklı olarak üç nokta uygulanmış, katlama yerine ½ simetrik planlı kapalı form rumi yerleştirilerek zemin helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir. Kapalı form ruminin ortası yeşile boyanarak üzerine münhani üslupta motif uygulanmıştır. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.16.b, Çizim 6.8.b).

Resim 6.16.b. SK. Ayasofya 2442, v.1b, taç biçimi detayı (SK, 2020).

Çizim 6.8.b. SK. Ayasofya 2442, v.1b, taç biçimi detayı (Er, 2020).

Sağ taraftan cedvele bağlantılı çıkan siyah zeminli başlık gülünün içine, müstakil şekilde yer alan münhani motifi yerleştirilmiştir. Bu motifin zemini, kâğıt renginde bırakılmış lacivertle tonlanarak altın ile etrafına kalınlık uygulanmış, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.16.c, Çizim 6.8.c).

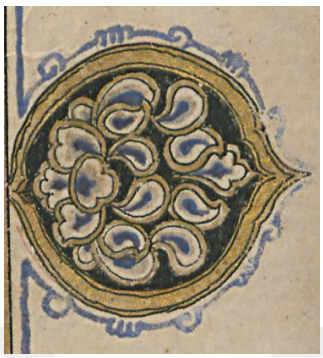

Resim 6.16.c. SK. Ayasofya 2442, v.1b, başlık gülü detayı (SK, 2020).

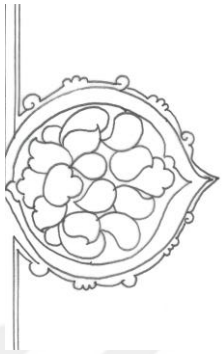

Çizim 6.8.c. SK. Ayasofya 2442, v.1b, başlık gülü detayı (Er, 2020).

Eserin 1b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.8.d. SK. Ayasofya 2442, v.1b, yalın rumiler (Er, 2020).

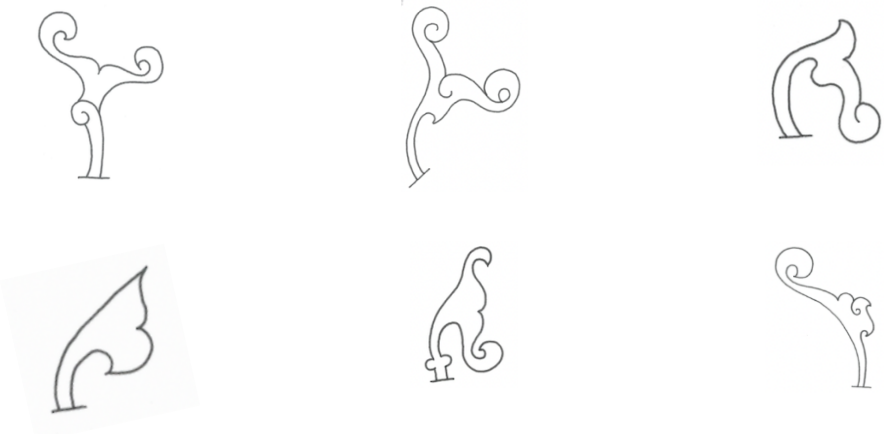

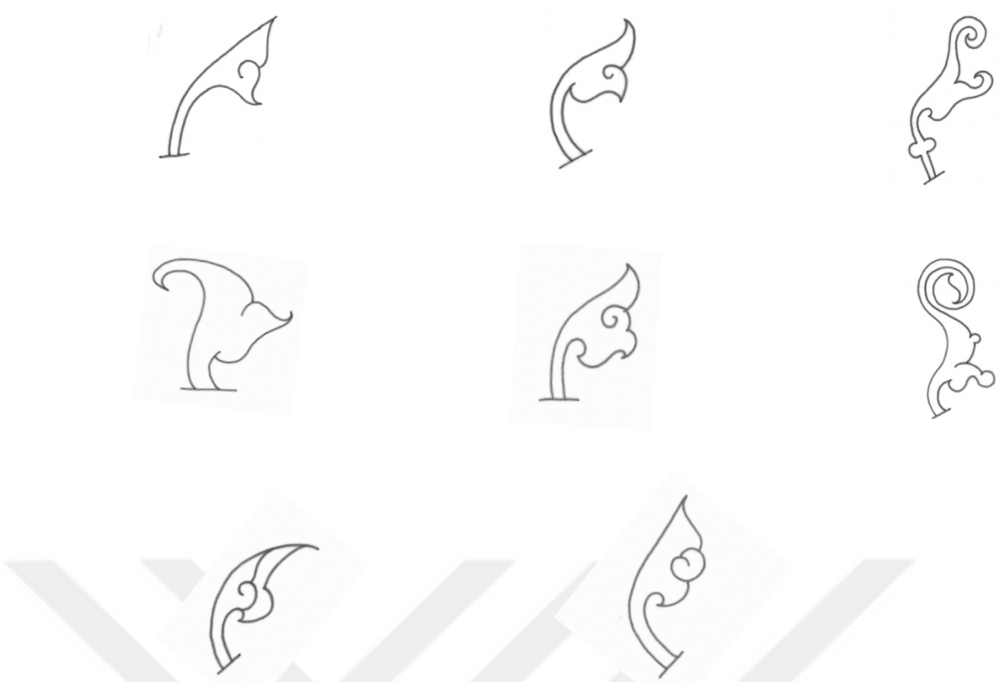

Çizim 6.8.e. SK. Ayasofya 2442, v.1b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.8.f. SK. Ayasofya 2442, v.1b, sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.8.g. SK. Ayasofya 2442, v.1b, tepelikler (Er, 2020).

Çizim 6.8.h. SK. Ayasofya 2442, v.1b, çizim dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

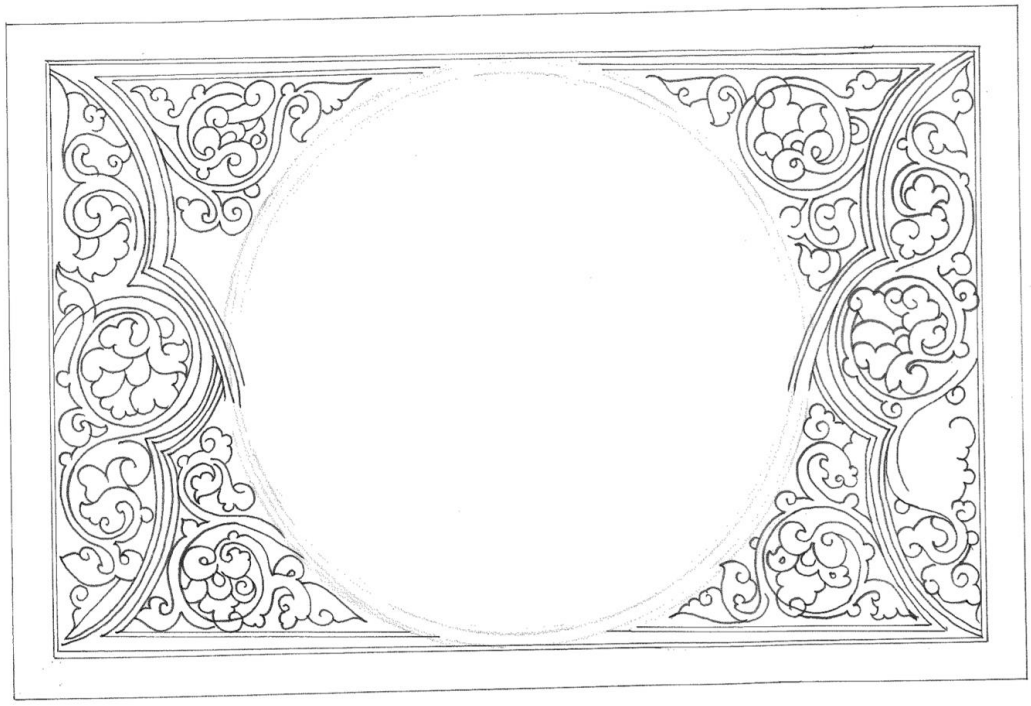

Çizim 6.9. SK. Ayasofya 2442, v.2a, levha tezhibi (Er, 2020).

Resim 6.17. SK. Ayasofya 2442, v.2a, levha tezhibi detayı (SK, 2020).

Varak No: 2a.

Eser Adı: Levha tezhibi.

Renkler: Altın, siyah.

Motifler: Rumi, geometrik geçme.

Eser Tanıtım: Eserin 2a sayfasında yer alan levha tezhibi, ½ simetrik planlı, 13.5x10.2 santimetre ölçülerinde, yatay dikdörtgen biçimde, merkezde daire ve ona bağlantılı bir şekilde yedi alana bölünerek oluşturulmuştur. Bezemeli alanı en dışta geometrik bir zencerek çevrelemiştir (Resim 6.17, Çizim 6.9).

Bezemeli alan, merkeze yerleştirilen daireye ince zencerek ve ipliklerle bağlanan altı alana bölünmüştür. Merkezde yer alan daireninin iç bünyesine üç satır yazı yazılarak bey-ne's-sütur ile doldurulmuştur. Yazı altın olup is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bey-ne's-süturun zemini, kâğıt renginde bırakılmış, boşluklara ara ara is mürekkebiyle üçlü tirfiller uygulanmıştır. Diğer alanların zemini, sıvama altınlı olup, üzeri helezonik rumi dallarıyla orantılı bir şekilde bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.17.a, Çizim 6.9.a).

Resim 6.17.a. SK. Ayasofya 2442, v.2a bezemeli alanın merkez detayı (SK, 2020).

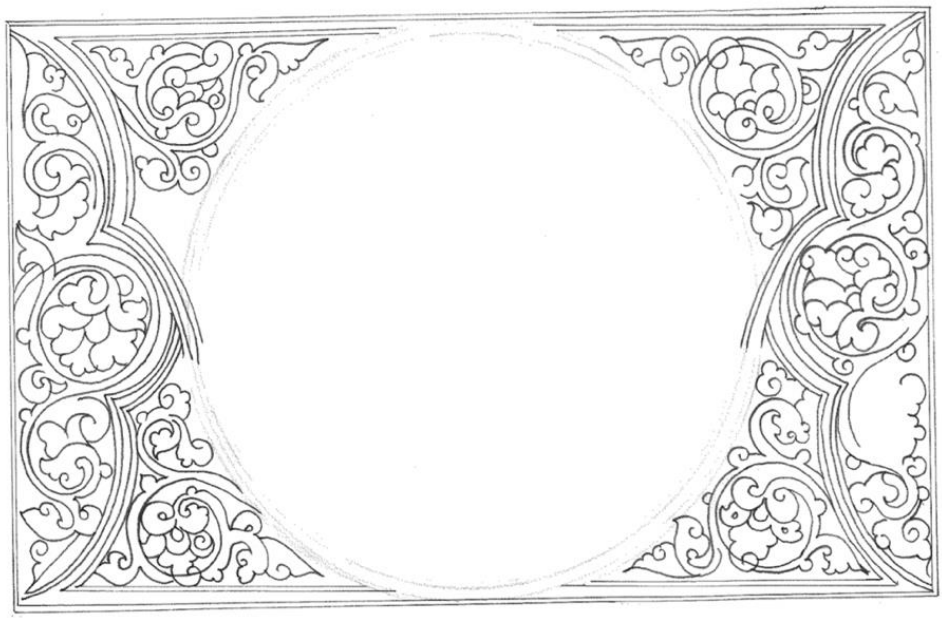

Çizim 6.9.a. SK. Ayasofya 2442, v.2a bezemeli alanın merkez detayı (Er, 2020).

Bezemeli alanın merkezini zemini kâğıt renginde bırakılan iplik, geometrik zencerek ve bir iplik çevrelemiştir. Geometrik zencereğin geçmeleri is mürekkebiyle tahrirlenmiş, dört köşesi ipliklerle bölünmüş zemini altınlanarak farklı bir geometrik zencerek uygulanmıştır (Resim 6.17.b).

Resim 6.17.b. SK. Ayasofya 2442, v.2a geometrik zencerek detayı (SK, 2020).

Eserin 2a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.9.b. SK. Ayasofya 2442, v.2a, yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.9.c. SK. Ayasofya 2442, v.2a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

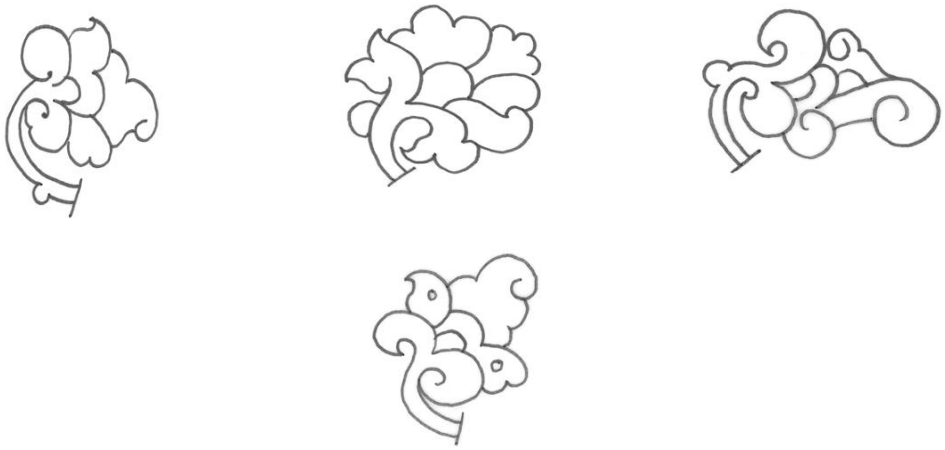

Çizim 6.9.d. SK. Ayasofya 2442, v.2a, sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.9.e. SK. Ayasofya 2442, v.2a, çizim dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Eser 5[3]

Bulunduğu Yer: Konya Mevlâna Müzesi	
Envanter No: KMM 51	**Kitabın Adı:** Mesnevî
Tarihi: H.677- M.1278	**Kitabın Müellifi:** Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî
Hattatı: Mehmed bin Abdullah- el- Konevi al- veledi	**Müzehhibi:** Muhlis ibn. Adbullah el Hindi
Dili: Farsça	**Yazı Türü:** Nesih
Ölçüleri: 49.5x32.5 cm	**Sayfa Sayısı:** 6 cilt- 325sayfa

Resim 6.18. KMM. 51, v.1b (KMM, 2020).

[3] Eser Bilgileri: (Kafalıer Dönmez, 2020: 84).

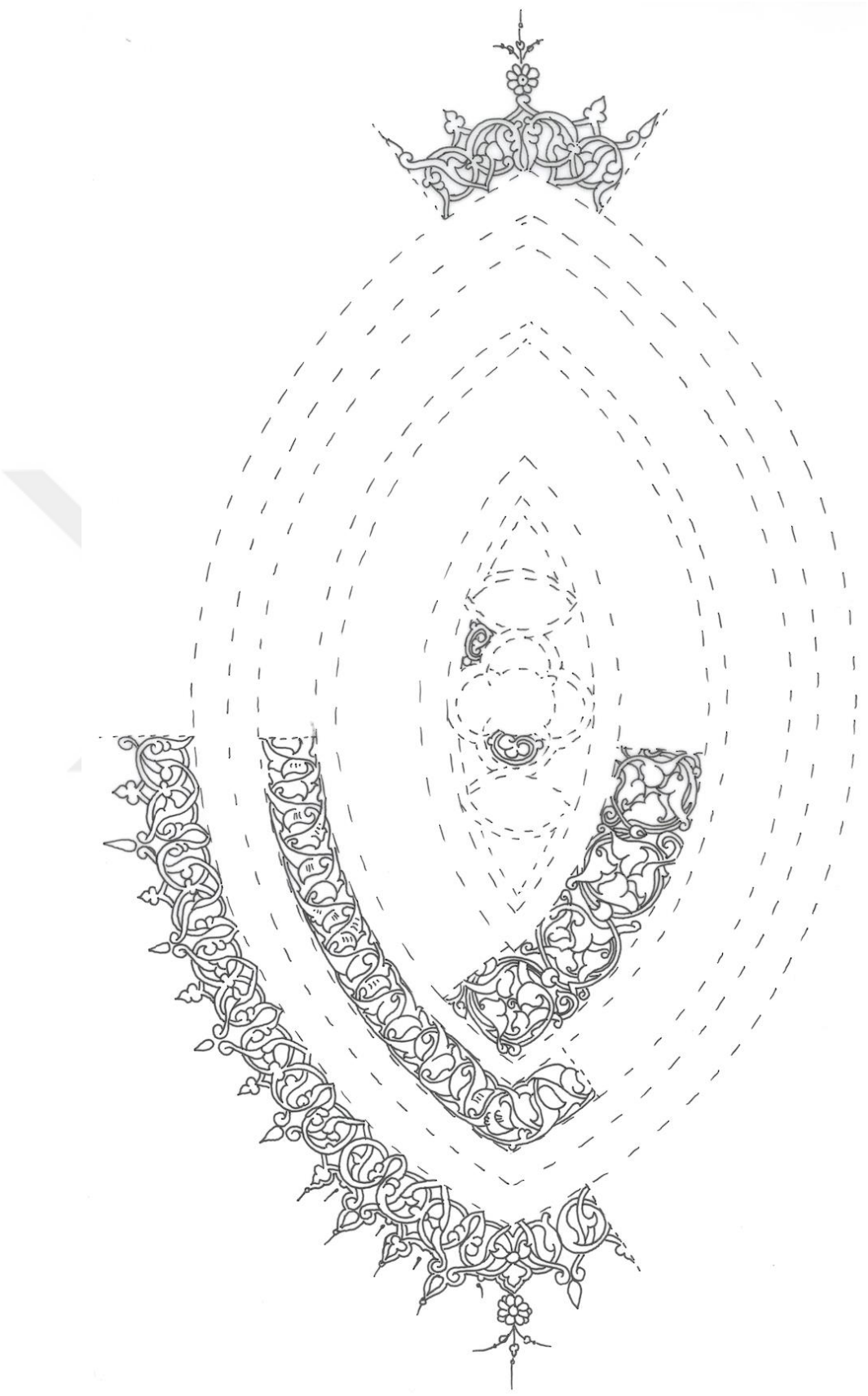

Çizim 6.10. KMM. 51, v.1b (Er, 2020).

Resim 6.19. KMM. 51, v.1b, zahriye sayfası detayı (KMM, 2020).

Varak No: 3b.

Eser Adı: Zahriye sayfası.

Renkler: Altın, kırmızı, lacivert, yeşil, beyaz.

Motifler: Rumi, geometrik geçme.

Eser Tanıtım: Eserin 3b sayfasında yer alan zahriye tezhibi, ¼ simetrik planlı mekik biçiminde düzenlenmiştir. Bu kompozisyonu en dışta mavi renkli sade tığ çevrelemiştir (Resim 6.19, Çizim 6.10).

Zahriye tezhibinin merkezi, iki yatay mekik ve ortada dört dilimli dairesel biçimle bölünmüştür. Dört dilimli dairesel tezhip alanının ortasına daire yerleştirilmiş ve alana geometrik bezeme uygulanmıştır. Geçmeler altınla boyanıp aralarında beyaz iplik dolaşmış is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bu dairenin dışında dört parçadan oluşan dilimlerin zeminleri, lacivert renkle doldurulmuş, zemin kırmızı noktalarla renklendirilmiş helezonik rumi dallar ile bezenmiştir (Resim 6.19.a.). Aynı rumi motifler bu formun dışında oluşan boş alanlarda da uygulanmıştır. Bu alanın zemini, kırmızı renkli olup üzerine altınlı is mürekkebiyle tahrirli, helezonik rumi dallar ile orantılı bir şekilde doldurulmuştur (Resim 6.19.b).

Resim 6.19.a. KMM. 51, v.1b merkezde yer alan dört dilimli kapalı alan detayı (KMM, 2020).

Resim 6.19.b. KMM. 51, v.1b merkezde yer alan dört dilimli kapalı alan detayı (KMM, 2020).

Merkezde yer alan dört dilimli kapalı alanın etrafını çevreleyen altın cedvelle alt ve üst kısmına cedvele bağlı lacivert zeminli mekik biçiminde iki kapalı alan yerleştirilmiştir. Yan mekik biçimindeki bu kapalı alanların zeminleri lacivert olup üzerine aralıklı olarak beyaz (üstübeç) mürekkeple noktalar uygulanmış ve alan bütünüyle geometrik geçmeyle bezenmiştir. Geçmelerin içi altınlanarak aralarında beyaz iplik dolaştırılmış, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.19.c).

Resim 6.19.c. KMM. 51, v.1b bezemeli alanın merkezinde yer alan yatay mekik formlu kapalı alan detayı (KMM, 2020).

Yan mekik formlarının üst ve alt kısımında üçgen biçimli kapalı alanlar oluşmuştur. Bu üçgen biçimler, lacivert zeminli olup üzerine aralıklı beyaz (üstübeç) mürekkeple noktalar uygulanmış, alan bütünüyle geometrik geçmeyle bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp aralarında beyaz iplik dolaşmış, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.19.d).

Resim 6.19.d. KMM. 51, v.1b bezemenin merkezinde yer alan üçgen form detayı (KMM, 2020).

Bezemenin merkezini, altın cedvel, altın iplik, altın cedvel, altın iplik, "S" biçimli zencerek ve tekrar altın iplik çevrelemiştir. "S" biçimli zencerek, lacivert zeminli olup "S" biçimler beyaz (üstübeç) mürekkeple boyanmış, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.19.e).

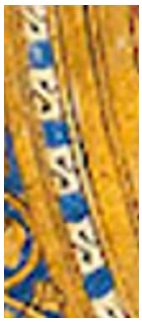

Resim 6.19.e. KMM. 51, v.1b "S" formlu zencerek detayı (KMM, 2020).

Altın ipliği takiben kalın bir bordür yer almıştır. Bordür, lacivert zeminli, dairesel dörtlü kanatlı rumilerin ortadan agraflarla birleşerek birim tekrarlı şekilde ilerlemesiyle bezenmiştir. Altın rumiler beyaz, yeşil ve kırmızıyla tonlanarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.19.f., Çizim 5.10.a.).

Resim 6.19.f. KMM. 51, v.1b bezemenin iç kısmında yer alan birinci bordür detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.10.a. KMM. 51, v.1b bezemenin iç kısmında yer alan birinci bordür detayı (Er, 2020).

Bu bordürü altın iplikler ve beyaz zeminli ince bir zencerek çevrelemektedir (Resim 6.19.g).

Resim 6.19.g. KMM. 51, v.1b birinci bordürü çevreleyen ince zencerek detayı (KMM, 2020).

Zencereği takiben lacivert zemin üzerine aralıklı olarak beyaz renkle üç nokta uygulanmış bir bordür yer almıştır. Bu bordür, üç iplik rumi sistemiyle bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp kırmızıyla renklendirilmiş is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.19.h, Çizim 6.10.b).

Resim 6.19.h. KMM. 51, v.1b bezemenin ikinci bordür detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.10.b. KMM. 51, v.1b bezemenin ikinci bordür detayı (Er, 2020).

Bu bordürü altın cedvel, beyaz iplik, "S" biçimli bir zencerek, beyaz iplik, altın cedvel ve tekrar beyaz bir iplik çevrelemiştir. "S" biçimli zencereğin zemini altın olup "S" biçimi beyaz (üstübeç) mürekkeple boyanarak is mürekkebiyle tahrirlenmiş ve (Resim

6.19.ı) bir geometrik geçmeli zencerek uygulanmıştır. Zencereğin zemini lacivertle boyanmış, geçmeler altınıp is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.19.k).

Resim 6.19.ı. KMM. 51, v.1b "S" biçimli zencerek detayı (KMM, 2020).

Resim 6.19.k. KMM. 51, v.1b geometrik geçmeli zencerek detayı (KMM, 2020).

Geometrik geçmeli zencereği takiben bir kenar bezemesi yer almıştır. Kenar bezeme, birim tekrar olarak ilerleyerek iç içe geçen iki farklı şebekeden oluşan rumi üslupta bezenmiştir. Bordürün zemini, aralıklarla yeşil ve lacivert renklerle boyanmıştır. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.19.l, Çizim 6.10.c).

Resim 6.19.l. KMM. 51, v.1b kenar bezeme detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.10.c. KMM. 51, v.1b kenar bezeme detayı (Er, 2020).

<u>Eserin 1b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri;</u>

Çizim 6.10.d. KMM. 51, v.1b, yalın rumiler (Er, 2020).

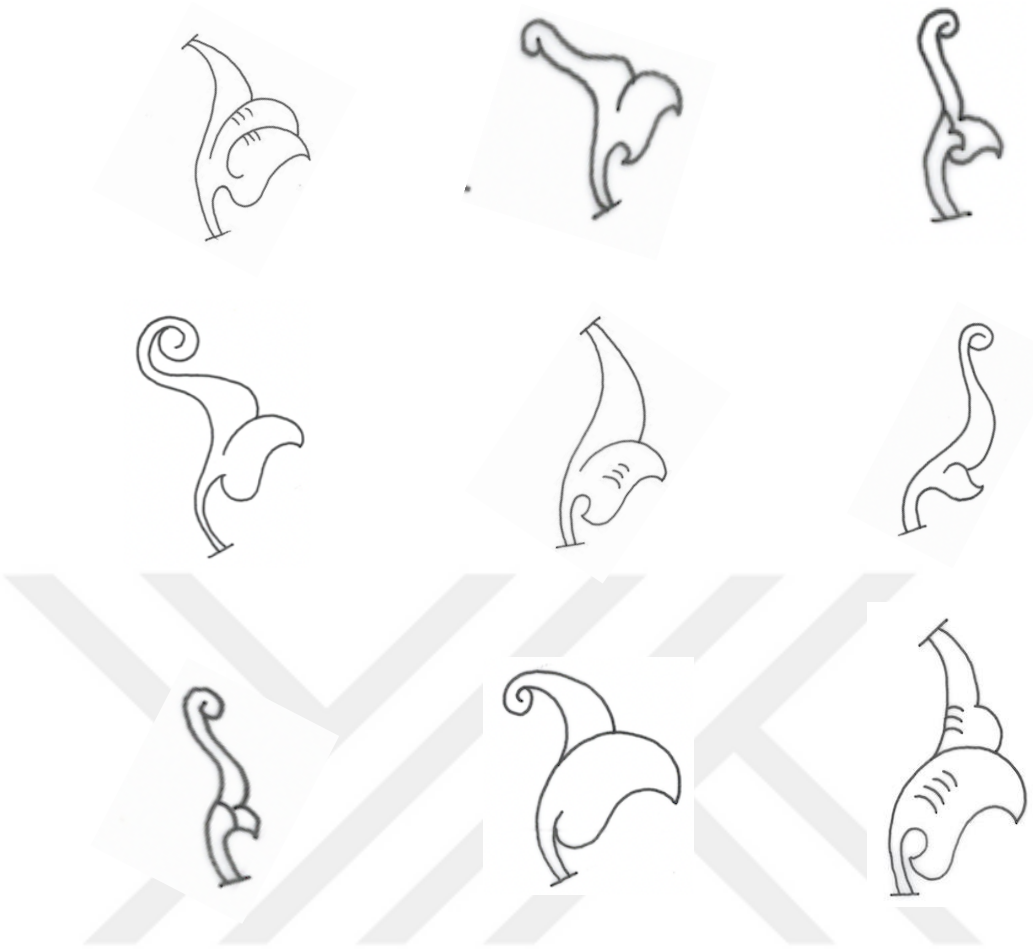

Çizim 6.10.e. KMM. 51, v.1b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.10.f. KMM. 51, v.1b, tepelikler (Er, 2020).

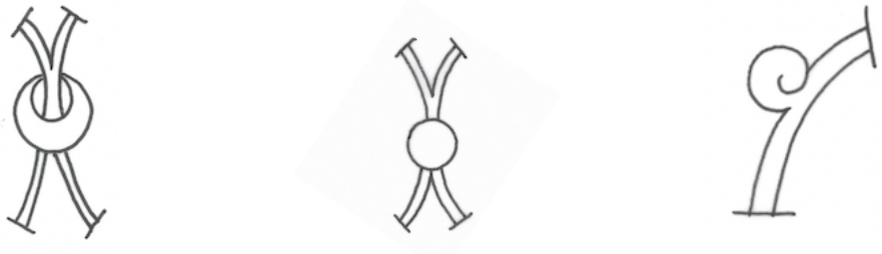

Çizim 6.10.g. KMM. 51, v.1b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Resim 6.20. KMM. 51, v.3a, zahriye sayfası (KMM, 2020).

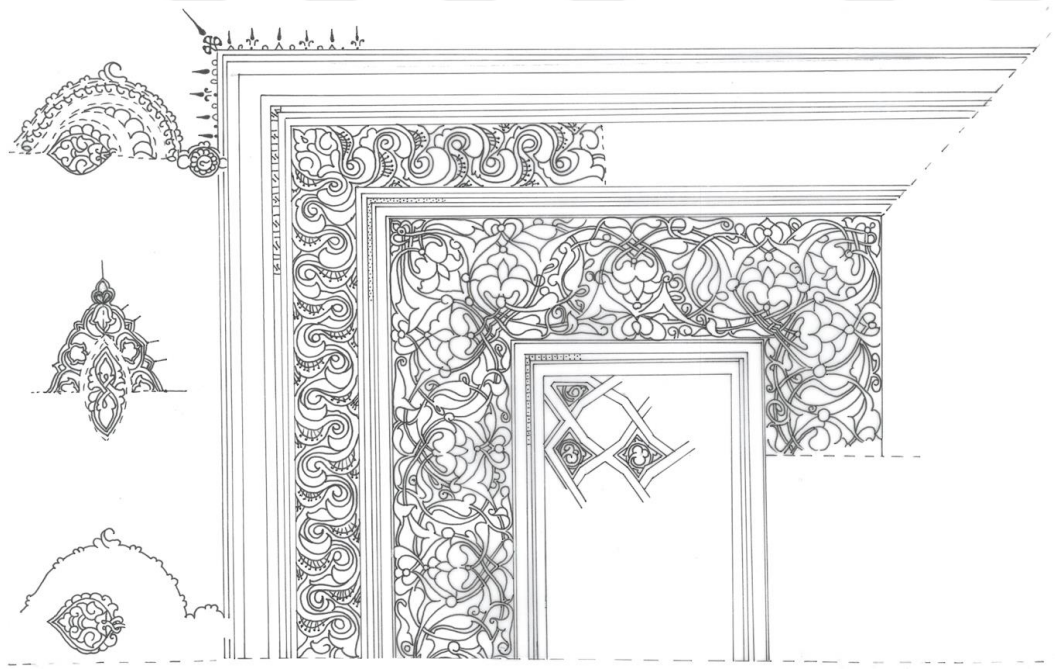

Çizim 6.11. KMM. 51, v.3a, zahriye sayfası (Er, 2020).

Resim 6.21. KMM. 51, v.3a, zahriye sayfası detay (KMM, 2020).

Varak No: 3a.

Eser Adı: Zahriye sayfası.

Renkler: Altın, mavi, kırmızı, yeşil, siyah, beyaz.

Motifler: Rumi, geometri, münhani.

Eser Tanıtım: Eserin 3a sayfasında yer alan zahriye tezhibi, ½ simetrik planlı, dikdörtgen biçiminde sol tarafa gül çıkmalı olarak düzenlenmiştir. Bu kompozisyonu en dışta lacivert renkli bir kuzu ve sade bir tığ çevrelemiştir. (Resim 6.21., Çizim 6.11.).

Zahriye tezhibinin merkezi, devamlılık arz eden geometrik geçmeli sistemle düzenlenmiştir (Resim 6.21.a).

Resim 6.21.a. KMM. 51, v.3a, bezemeli alanın merkez detayı (KMM, 2020).

Bu geometrik sistemin cedvelleri altın olup üzeri siyah kıvrım dallarla süslenmiştir. Geometrik sistemin zeminleri ise yer yer geometrik geçme ve ara boşlukları helezonik rumi dallarla bezenmiştir. Helezonik rumi dallarla bezenmiş alanlar, kısmen yeşil, kırmızı ve mavi zemin olarak üzerine motifler altınlanarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Geometrik geçmeyle bezemeli alanların zemini, lacivert renkle doldurularak üzerine beyaz renkle aralıklı noktalar uygulanmıştır. Geçmeler altınla boyanıp içlerinde beyaz iplik dolaşmış, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.21.b).

Resim 6.21.b. KMM. 51, v.3a, bezemeli alanın merkez detayı (KMM, 2020).

Merkezi altın iplik, altın cedvel, beyaz iplik, kırmızı iplik, ince zencerek (Resim 6.21.c), altın iplik, altın cedvel ve tekrar bir altın iplik çevrelemiştir.

Resim 6.21.c. KMM. 51, v.3a, ince zencerek detayı (KMM, 2020).

Altın ipliği takiben lacivert zeminli kalın bir bordür yer almıştır. Bu kalın bordürün bezemesi, birim tekrar şeklinde ilerleyen, kapalı form rumilerin iç bünyelerine ortabağlar yerleştirilerek birbirine bağlantılı bir şekilde devam etmesiyle oluşturulmuştur. Rumiler altınla boyanıp, kırmızı, yeşil ve beyaz (üstübeç) mürekkeple renklendirilerek önce beyaz (üstübeç) mürekkeple daha sonra is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.21.d, Çizim 6.11.a).

Resim 6.21.d. KMM. 51, v.3a, bordür bezeme detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.11.a. KMM. 51, v.3a, bordür bezeme detayı (Er, 2020).

Kalın bordürü altın iplik, altın cedvel, kırmızı iplik, beyaz zeminli ince bir zencerek, iki altın iplik ve bir altın cedvel çevrelemiştir. Kalın bordürü takiben lacivert zeminli alan üzerine beyaz renkle aralıklı üç nokta uygulanmış, birim tekrarlı rumi üslupta bezeli bir bordür daha yer almıştır. Bu kompozisyon; köşede bulunan sencide rumiden tek taraflı çıkışı olan kanatlı rumilerin, hiç kesintiye uğramaksızın birbirine bağlı şekilde "S" hareketiyle ilerleyerek katlama yerine yerleştirilen sencide rumiye bağlanmasıyla oluşmuştur. Ayrıca cedvele dayalı müstakil şekilde altlı üstlü ilerleyen yarım kanatlı rumi motifleri uygulanmıştır. Rumiler altınla boyanıp, kırmızı, yeşil ve beyaz (üstübeç) mürekkeple renklendirilerek önce beyaz (üstübeç) mürekkeple daha sonra is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.21.e, Çizim 6.11.b).

Resim 6.21.e. KMM. 51, v.3a, dışta yer alan bordür detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.11.b. KMM. 51, v.3a, dışta yer alan bordür detayı (Er, 2020).

Bu bordürü altın cedvel, iki altın iplik, bir kırmızı iplik ve "S" biçimli bir zencerek çevrelemektedir. Bu zencereğin zemini lacivertle ve altınla doldurularak "S" biçimi kâğıt renginde bırakılmış, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.21.f).

Resim 6.21.f. KMM. 51, v.3a, "S" formlu zencerek detayı (KMM, 2020).

"S" biçimli zencereği bir altın iplik çevreleyerek geometrik geçmeli zencerek uygulanmıştır. Geometrik zencereğin zemini kırmızı, yeşil ve lacivert ile doldurulmuş, geçmeler ise altınlanarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.21.g).

Resim 6.21.g. KMM. 51, v.3a, geometrik zencerek detayı (KMM, 2020).

Sağ yandan kırmızı ipliğe dayalı lacivert zeminli damla biçimindeki güller, ½ simetrik planlı düzenlenmiş, merkeze altınlı hilal biçimi yerleştirilerek oluşturulmuştur. Hilal biçimlerinin içi ve dışı münhani üslupta bezenmiştir. Münhani bezeme altınlı olup,

kırmızı ve yeşille renklendirilmiş, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Ayrıca müstakil şekilde bir sencide rumi, içteki hilalin ortasında yer almıştır. Sencide ruminin etrafında uygulanan kapalı alanın zemini kırmızıyla renklendirilerek altınlanan motif, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Güllerin altınlanan en dış alanı ise yalın rumilerin üst üste sıralanmasıyla bezenmiştir. Damla biçimleri altınlanıp is mürekkebi ile tahrirlenmiştir. Güllerin etrafını lacivert kuzu çevrelemiştir (Resim 6.21.g, Çizim 6.11.c).

Resim 6.21.h. KMM. 51, v.3a, bezemeli alanın sağ yanında yer alan birinci gül detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.11.c. KMM. 51, v.3a, bezemeli alanın sağ yanında yer alan birinci gül detayı (Er, 2020).

Damla biçimli güllerin aralarında müstakil bir şekilde yer alan ½ simetrik planda düzenlenmiş mekik biçimli güller uygulanmıştır. Bu güllerin merkezi, ¼ simetrik planlı kapalı form rumi motifiyle bezenmiştir. Rumiler altınlanarak zeminleri lacivert ve kırmızıyla boyanmış, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Mekik biçimli güllerin kenar bezemesini tepelik biçiminde motif çevrelemiştir. Altınlanan motiflerin zeminleri ise tam doldurulmadan mavi ve kırmızı renkle ara ara boyanmıştır. Alanın en dışını mavi dendanlar ve sade tığlar çevrelemiştir (Resim 6.21ı, Çizim 6.11.d).

Resim 6.21.ı. KMM. 51, v.3a, birinci mekik biçimli gül detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.11.d. KMM. 51, v.3a, birinci mekik biçimli gül detayı (Er, 2020).

Eserin 3a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.11.e. KMM. 51, v.3a, yalın rumiler (Er, 2020).

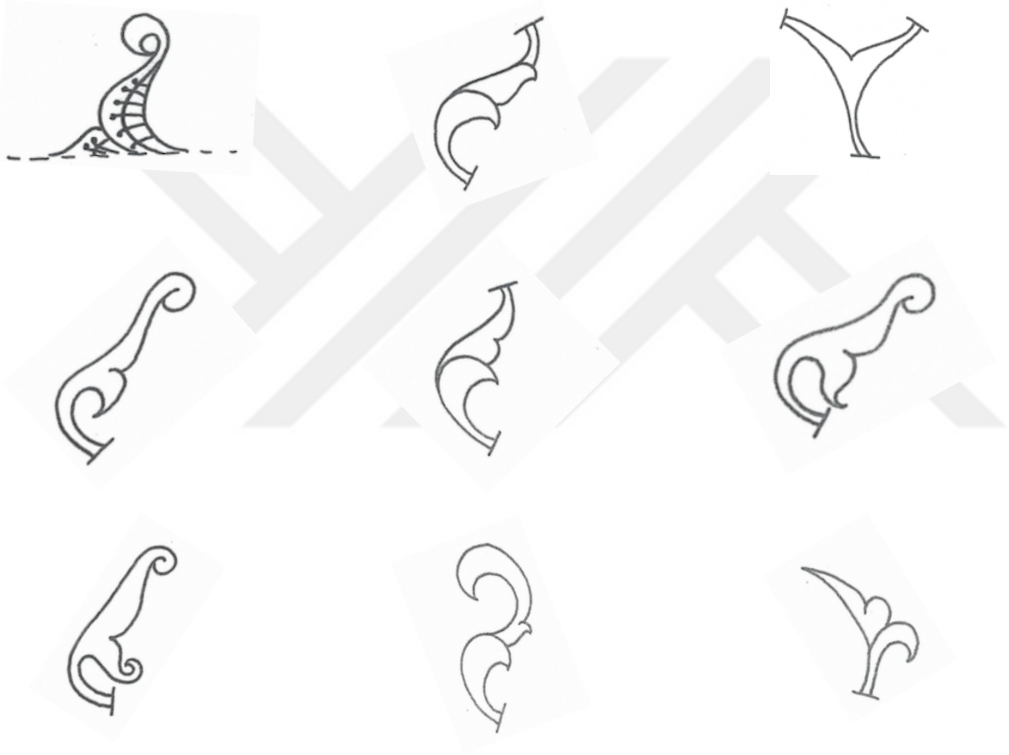

Çizim 6.11.f. KMM. 51, v.3a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.11.g. KMM. 51, v.3a, sencide rumi (Er, 2020).

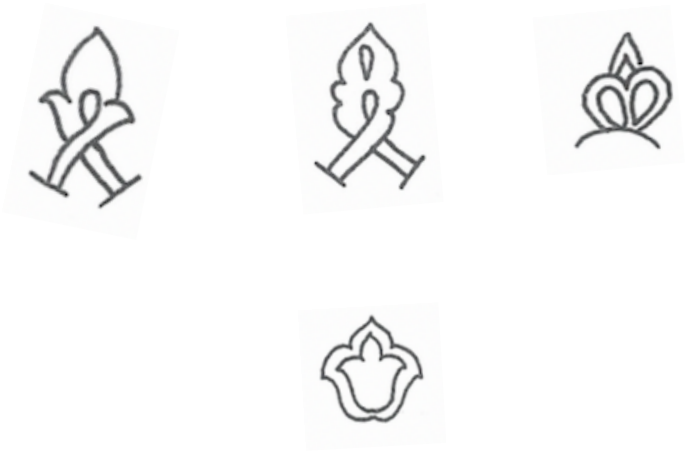

Çizim 6.11.h. KMM. 51, v.3a, tepelikler (Er, 2020).

Çizim 6.11.ı. KMM. 51, v.3a, ortabağ (Er, 2020).

Çizim 6.11.k. KMM. 51, v.3a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Resim 6.22. KMM. 51, v.3b, zahriye sayfası (KMM, 2020).

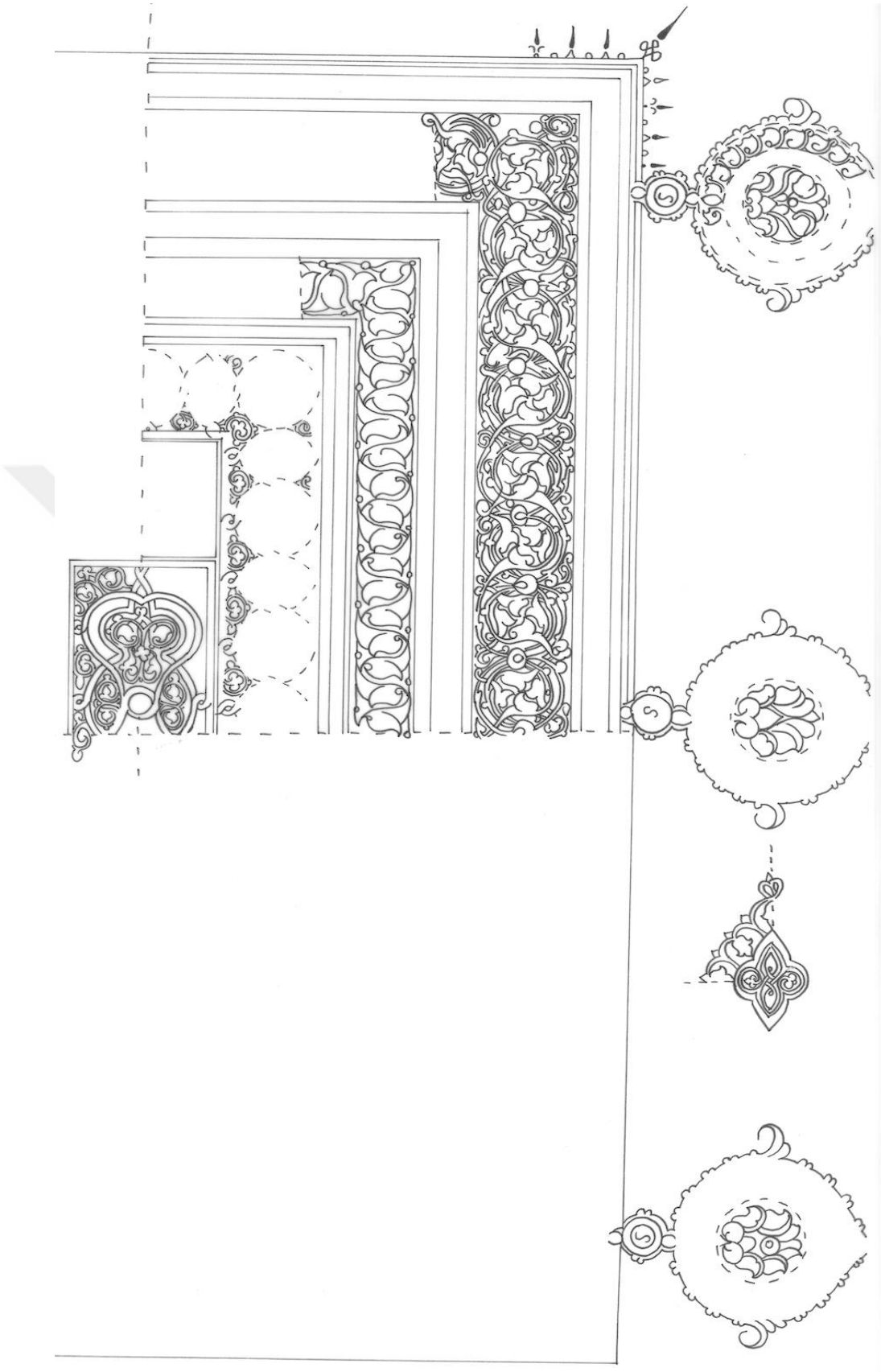

Çizim 6.12. KMM. 51, v.3b, zahriye sayfası (Er, 2020).

Resim 6.23. KMM. 51, v.3b, zahriye sayfası detayı (KMM, 2020).

Varak No: 3b.
Eser Adı: Zahriye sayfası.

Renkler: Altın, mavi, kırmızı, yeşil, beyaz, siyah.

Motifler: Rumi, geometrik geçme, münhani.

Eser Tanıtım: Eserin 3b sayfasında yer alan zahriye tezhibi, ½ simetrik planlı dikdörtgen formda, sağ yana gül çıkmalı olarak düzenlenmiştir. Bezemeli alanı en dışta lacivert kuzu ve sade tığlar çevrelemiştir (Resim 6.23, Çizim. 6.12).

Zahriye tezhibinin merkezi üç alana bölünmüştür. Alt ve üst kısımda kare biçimli geçme bezemeli kapalı alanlar yerleştirilmiş, orta kısıma ise iç içe geçmiş geometrik üçlü dairesel biçimlendirme uygulanmıştır (Resim 6.23.a).

Resim 6.23.a. KMM. 51, v.3b, bezemeli alanın merkez detayı (KMM, 2020).

Ortada yer alan iç içe geçmiş geometrik üçlü dairesel biçimlendirmenin zeminleri kırmızı, lacivert ve yeşille doldurulmuştur. Bu zeminler, içte ve dışta helezonik rumi dallarıyla orantılı bir şekilde bezenmiştir. Rumiler altınlanarak kırmızıyla renklendirilmiş, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bu biçim üst, alt ve yan kısımlarından küçük dairesel hareketlerle altın iplikle birleştirilmiştir (Resim 6.23.b, Çizim 6.12.a).

Resim 6.23.b. KMM. 51, v.3b, merkezde yer alan geometrik kapalı alan detayı (KMM, 2020).

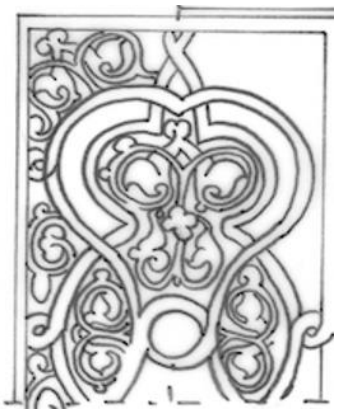

Çizim 6.12.a. KMM. 51, v.3b, merkezde yer alan geometrik kapalı alan detayı (Er, 2020).

Tezhip alanının alt ve üst kısımında kare biçimli kapalı alanlar yer almış ve geometrik geçmeyle bezenmiştir. Geçmelerin içi altınlanarak aralarında beyaz iplik ve kırmızı iplik dolaşmıştır. Geçmelerin zeminleri ise mavi olup üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple aralıklı olarak noktalar uygulanmış, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.23.c)

Resim 6.23.c. KMM. 51, v.3b, merkezde yer alan kare kapalı alan detayı (KMM, 2020).

Bezemeli alanın merkezini, altın cedvel, beyaz iplik ve tekrar altın cedvel çevrelemiştir. Bunları takiben sıralı bir şekilde daire ve mekik biçimleriyle bölünmüş alt ve üst cedvellerle geçme bağlantılı bordür uygulanmıştır. Daire ve mekik biçimlerinin cedvelleri altın olup is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Lacivert zemin, üzeri beyazla aralıklı noktalanmış, daire ve mekik biçimlerinin içi bütünüyle geometrik geçme ile bezenmiştir. Altın geçmelerin aralarında beyaz iplik dolaşmıştır (Resim 6.23.d). Bu formların dışında kalan boşlukların zemini lacivert olup üzeri helezonik rumi dallarla orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Rumiler altınla boyanıp, kırmızıyla renklendirilmiş, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.23.e, Çizim 6.12.b).

Resim 6.23.d. KMM. 51, v.3b, bezemeli alanda yer alan içten dışa ilk bordür detayı.

Resim 6.23.e. KMM. 51, v.3b, bezemeli alanda yer alan içten dışa ilk bordürün kapalı alanlarının dışındaki boşlukların detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.12.b. KMM. 51, v.3b, bezemeli alanda yer alan içten dışa ilk bordürün kapalı alanlarının dışındaki boşlukların detayı (Er, 2020).

Bu bordürü altın cedvel, altın iplik, altın cedvel, kırmızı iplik, beyaz zeminli ince zencerek ve iki altın iplik çevrelemiştir. Bunları takiben lacivert zemin üzerine üç iplik rumi bezemenin uygulandığı bir bordür yer almaktadır. Rumiler altınla boyanıp, yeşil ve kırmızıyla renklendirilmiş, kenarları önce beyaz (üstübeç) mürekkeple daha sonra is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.23.f, Çizim 6.12.c).

Resim 6.23.f. KMM. 51, v.3b, üç iplik rumi bezemeli bordür detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.12.c. KMM. 51, v.3b, üç iplik rumi bezemeli bordür detayı (Er, 2020).

Üç iplik rumi bezemeli bordürü, altın cedvel, altın iplik, kırmızı iplik, "S" biçimli zencerek (Resim 6.23.g), iki altın iplik çevrelemiş ve geometrik geçmeli zencerek uygulanmıştır. Zencereğin zemini mavi ve yeşille doldurulmuş geçmeler altınlanarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.23.h).

Resim 6.23.g. KMM. 51, v.3b, "S" biçimli zencerek detayı (KMM, 2020).

Resim 6.23.h. KMM. 51, v.3b, geometrik zencerek detayı (KMM, 2020).

Geometrik geçmeli zencereği takiben lacivert zeminli kalın bir bordür daha uygulanmıştır. Bordür, dairesel dörtlü kanatlı rumilerin ortadan agraflarla birleşerek birim tekrarlı şekilde ilerlemesiyle bezenmiştir. Rumiler bütünüyle altınlı olup kırmızı ve yeşille renklendirilmiş, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. (Resim 6.23.ı, Çizim 6.12.d).

Resim 6.23.ı. KMM. 51, v.3b, bezemeli alanın en dışında yer alan dordür detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.12.d. KMM. 51, v.3b, bezemeli alanın en dışında yer alan dordür detayı (Er, 2020).

Bu bordürü, dışında altın cedvel ve iki altın iplik çevrelemiştir. Bunları takiben tekrar geometrik geçmeli zencerek yer almıştır. Geometrik geçmeli zencereğin zemini mavi, yeşil ve kırmızıyla doldurularak altınlı geçmeler, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.23.k).

Resim 6.23.k. KMM. 51, v.3b, geometrik geçmeli zencerek detayı (KMM, 2020).

Zencereği iki altın iplik, kırmızı iplik, iki lacivert kuzu ve lacivert sade tığlar çevrelemiş, kırmızı ipliğe dayalı sağ taraftan çıkan ½ simetrik planlı damla biçiminde güller yer almıştır. Damla biçimli güllerin içi daireden oluşmuştur. Bu daire, altın iplik, beyaz zeminli ince bir zencerek ve yine altın bir iplikle çevrelenmiştir. Ortada bulunan dairenin zemini yeşile boyanmış ve içine daireye bağlı iri bir sencide rumi motifi yerleştirilmiştir. Sencide rumi altınlanıp kırmızı, yeşil ve lacivertle renklendirilmiş, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Dıştaki damla biçimin içte yer alan dairenin arasında kalan boşluğun zemini kırmızıyla boyanarak dairenin dış kısımı yalın rumilerin üst üste sıralanmasıyla bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp, yeşil noktalarla

renklendirilmiştir. Damla formlu bütün güllerin etrafını, bezemeli alanın bütününü dolaşan lacivert sade tığlar çevrelemiştir (Resim 6.23.l, Çizim 6.12.e).

Resim 6.23.l. KMM. 51, v.3b, bezemeli alanın sağında yer alan birinci damla biçimli gül detayı (KMM, 2020).

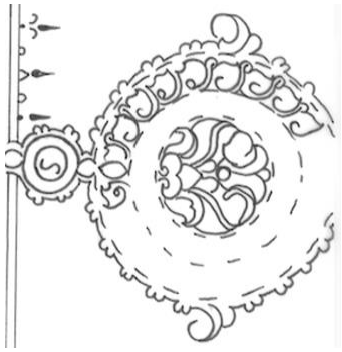

Çizim 6.12.e. KMM. 51, V. 3b, bezemeli alanın sağında yer alan birinci damla biçimli gül detayı (Er, 2020).

Damla biçimli güllerin aralarında müstakil bir şekilde yer alan ¼ simetrik planlı mekik biçimli güller yer almıştır. Bu güllerin merkezi ¼ simetri planlı rumi üslupta bezenmiştir. Bu bezemenin zemini lacivert ve kırmızıyla boyanmış, üzerine uygulanan altın rumiler, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Mekik biçimli güllerin kenar bezemesini tepelik biçiminde motif çevrelemiştir. Altınlanan motiflerin zeminleri tam doldurulmadan ara ara mavi ve kırmızı renkle boyanmıştır. Bu güllerin en dışını mavi dendanlar ve sade tığlar çevrelemiştir (Resim 6.23.m, Çizim 6.12.f).

Resim 6.23.m. KMM. 51, v.3b, bezemeli alanın sağında yer alan birinci mekik biçimli gül detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.12.f. KMM. 51, v.3b, bezemeli alanın sağında yer alan birinci mekik biçimli gül detayı (Er, 2020).

Eserin 3b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.12.g. KMM. 51, v.3b, yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.12.h. KMM. 51, v.3b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

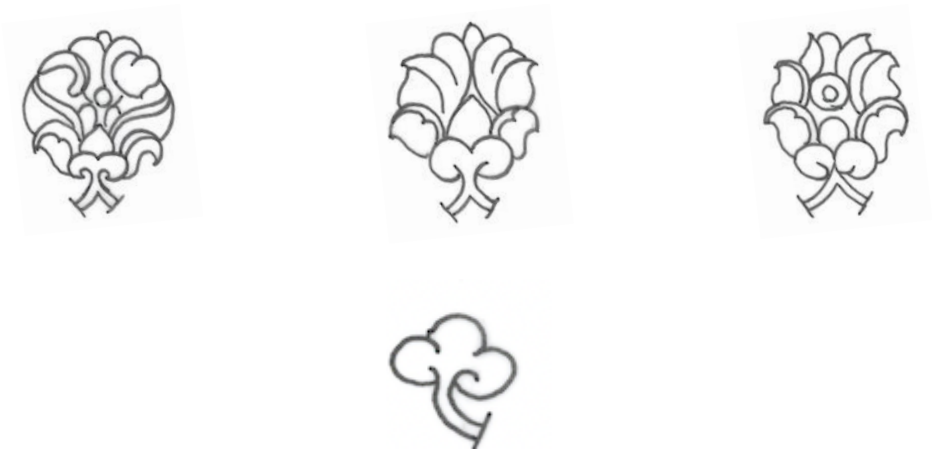

Çizim 6.12.ı. KMM. 51, v.3b, sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.12.k. KMM. 51, v.3b, tepelikler (Er, 2020).

Çizim 6.12.l. KMM. 51, v.3b, ortabağlar (Er, 2020).

Çizim 6.12.m. KMM. 51, v.3b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Resim 6.24. KMM. 51, v.5b serlevha sayfası detay (KMM, 2020).

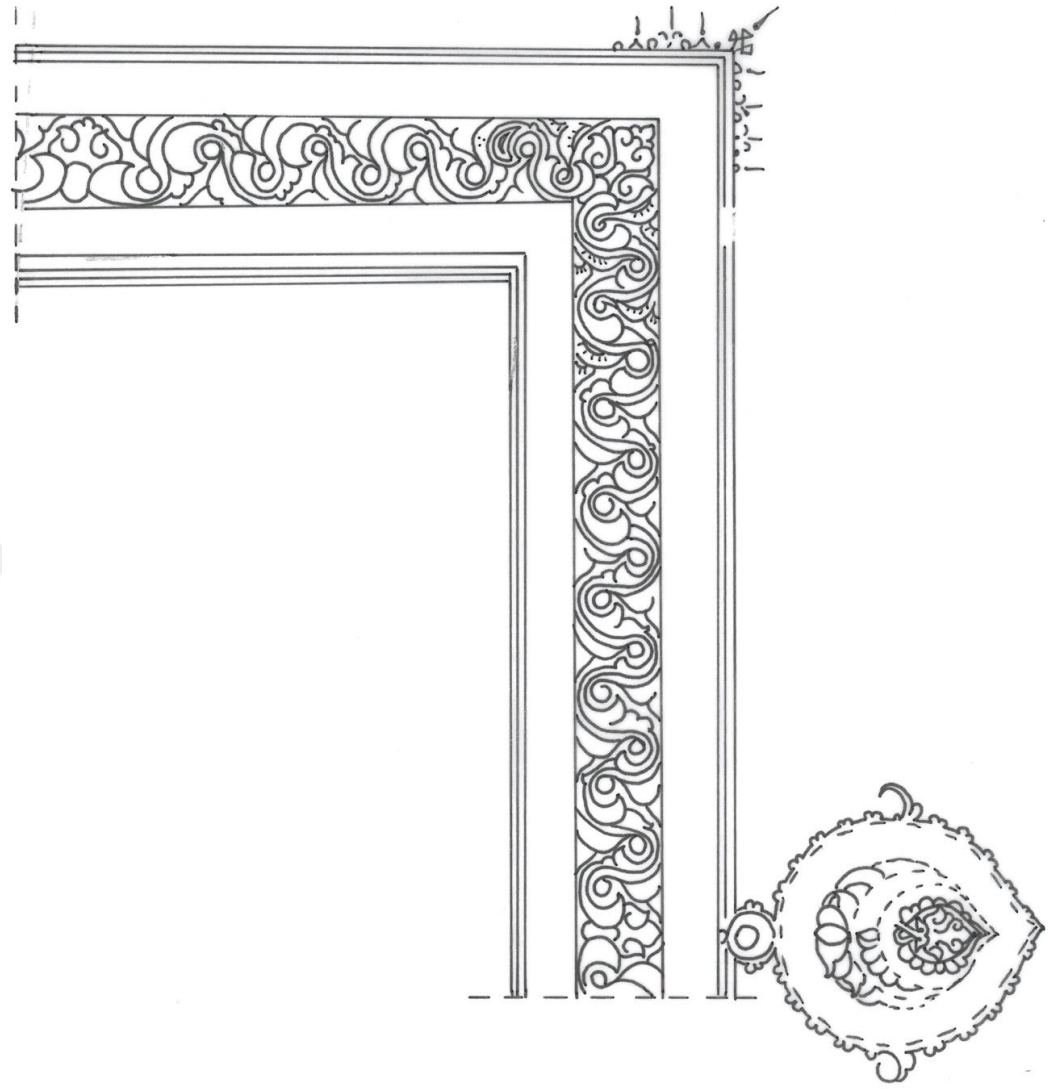

Çizim 6.13. KMM. 51, v.5b serlevha sayfası (Er, 2020).

Resim 6.25. KMM. 51, v.5b serlevha sayfası detay (KMM, 2020).

Varak No: 5b.
Eser Adı: Serlevha sayfası.

Renkler: Altın, kırmızı, yeşil, turkuaz, mavi, siyah.

Motifler: Rumi, geometrik geçme, münhani.

Eser Tanıtım: Eserin 5b sayfasında yer alan serlevha tezhibi, ¼ simetrik planlı, dikdörtgen formda, sağ yana gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Bu kompozisyonu en dışta mavi bir iplik ve sade bir tığ çevrelemiştir (Resim 6.25, Çizim 6.13).

Serlevha tezhibinin merkezi, kâğıdın kendi renginde bırakılmış ve on dokuz satır yazı yazılmıştır. Yazı altın olup bu alanı lacivert kuzu, kırmızı iplik, iki altın iplik, geometrik geçmeli zencerek, iki altın iplik ve altın bir cedvel çevrelemiştir. Geometrik geçmeli zencereğin zemini lacivert ve yeşille doldurulmuş geçmeler altınlanarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.25.a).

Resim 6.25.a. KMM. 51, v.5b geometrik geçmeli zencerek detayı (KMM, 2020).

Geometrik zencereği takiben lacivert zeminli, üzerine beyazla aralıklı üç nokta uygulandığı, birim tekrarlı rumi üslupta bezemeli bir bordür yer almıştır. Bu kompozisyon; köşede bulunan sencide rumiden tek taraflı çıkışı olan kanatlı rumilerin hiç kesintiye uğramaksızın birbirine bağlı bir şekilde "S" hareketiyle ilerleyerek katlama yerine yerleştirilen sencide rumiye bağlanmasıyla oluşmuştur. Ayrıca cedvele dayalı müstakil bir şekilde altlı üstlü ilerleyen yarım kanatlı rumi motifleri uygulanmıştır. Rumiler altınla boyanıp, kırmızı, yeşil ve beyaz (üstübeç) mürekkeple renklendirilerek önce beyaz (üstübeç) mürekkeple daha sonra is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.25.b, Çizim 6.13.a).

Resim 6.25.b. KMM. 51, v.5b bordür bezeme detayı (KMM, 2020).

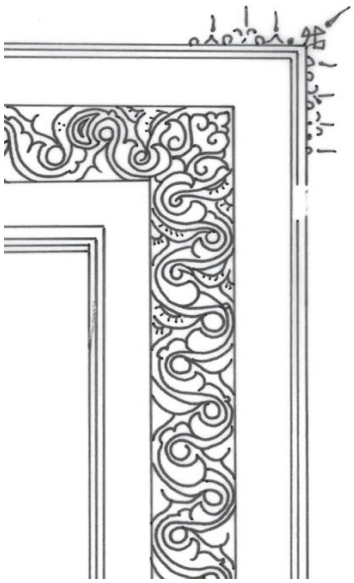

Çizim 6.13.a. KMM. 51, v.5b bordür bezeme detayı (Er, 2020).

Serlevha tezhibinin sağ yanına kırmızı ipliğe dayalı lacivert zeminli damla şeklinde güller yerleştirilmiştir. Bu güller ½ simetrik planlı olup merkezi altınlanmış hilal şekli yerleştirilerek düzenlenmiştir. Hilal şekillerinin içi ve dışı münhani üslupta bezenmiştir. Münhani bezemeler altınlanarak, kırmızı ve yeşille renklendirilmiş, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Ayrıca müstakil şekilde bir sencide rumi içteki hilalin ortasında yer almıştır. Sencide ruminin etrafında uygulanan kapalı alanın zemini ve motif altınlı olup is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. En dış alanı, altınlı yalın rumilerin üst üste sıralanmasıyla bezenmiştir. Damla biçimleri altınlanarak, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Güllerin en dışını bezemeli alanın etrafını dolaşan lacivert kuzu çevrelemiştir (Resim 6.25.c, Çizim 6.13.b).

Resim 6.25.c. KMM. 51, v.5b damla biçimli gül detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.13.b. KMM. 51, v.5b damla biçimli gül detayı (Er, 2020).

Başlık güllerinin aralarında müstakil şekilde yer alan güller, ¼ simetrik planlı eşkenar dörtgen biçimden oluşmuştur. Bu güllerin merkezinde bir daire biçimi yer almış, merkezi bütünüyle geometrik geçmeyle bezenmiştir. Geometrik geçmenin zemini lacivert olup altın geçmeler, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Dairenin etrafını altın iplikler çevrelereyerek bu ipliklerle, dairenin etrafında üçgen biçimde dilimler oluşturulmuştur. Bu üçgenlerin zeminleri yeşil renkle boyanarak üzerine altınlı is mürekkebiyle tahrirli rumi motifleri yerleştirilmiştir. Güllerin kenarları tepelik biçimli altınlı motiflerle bezenmiş, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Zeminleri ise tam doldurulmadan kırmızı ve lacivertle ara ara boyanmıştır. Altınlanan güllerin her iki ucuna is mürekkebiyle tahrirli, sekiz yapraklı penç motifi yerleştirilmiştir. Ayrıca bu güllerin en dışını mavi dendan ve siyah sade tığlar çevrelemiştir (Resim 6.25.d).

Resim 6.25.d. KMM. 51, v.5b gül detayı (KMM, 2020).

Eserin 5b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.13.c. KMM. 51, v.5b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

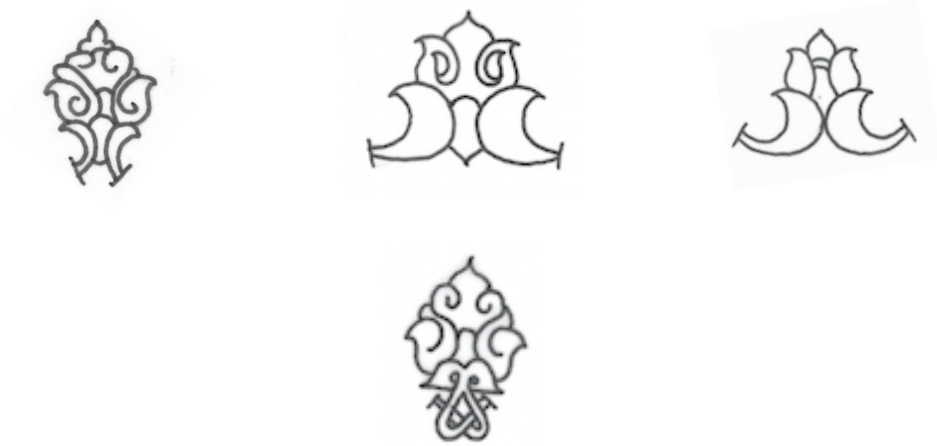

Çizim 6.13.d. KMM. 51, v.5b, sencide rumiler (Er, 2020).

Resim 6.26. KMM. 51, v.6b, başlangıç sayfası (KMM, 2020).

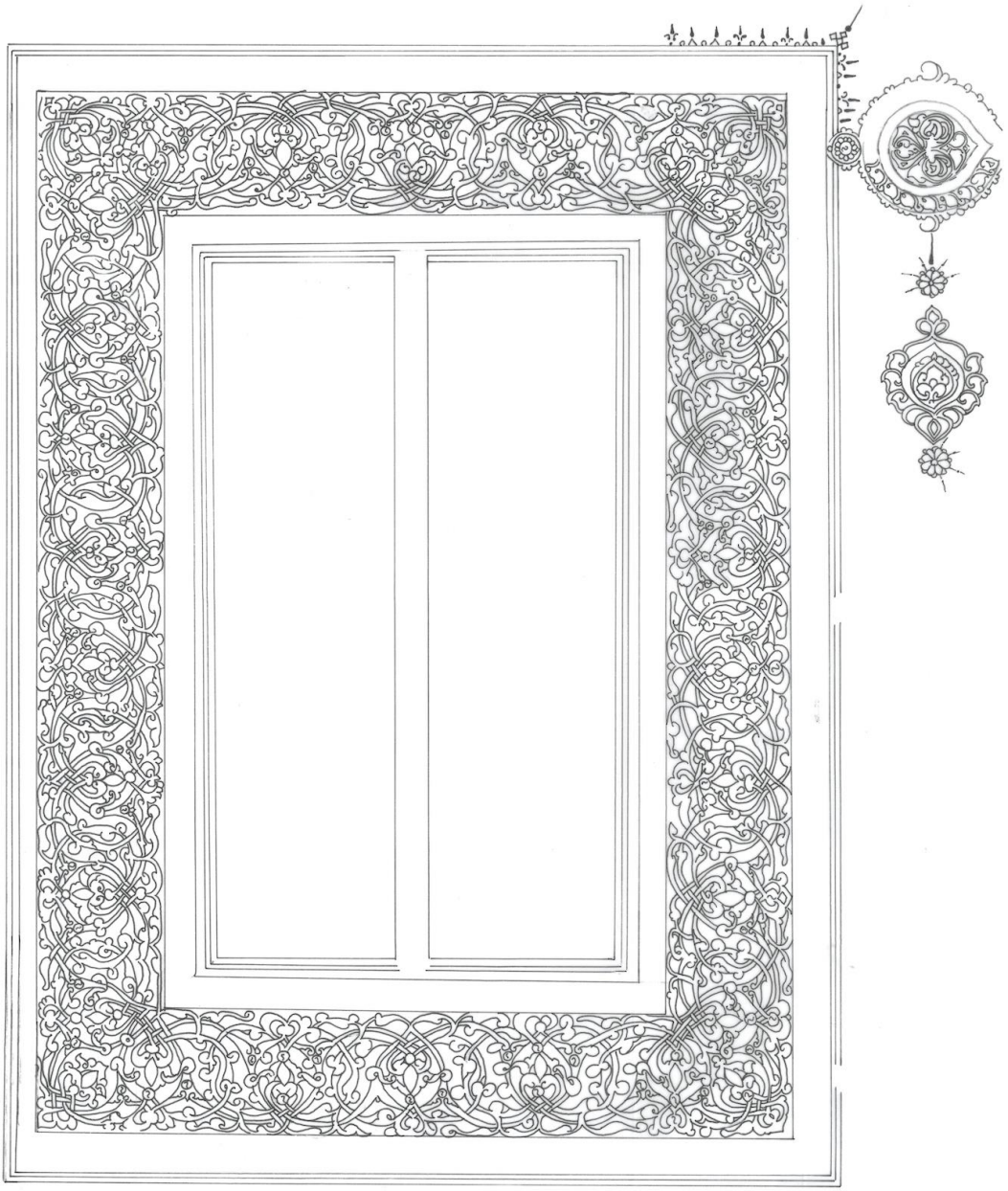

Çizim 6.14. KMM. 51, v.6b, başlangıç sayfası (Er, 2020).

Resim 6.27. KMM. 51, v.6b, başlangıç sayfası detayı (KMM, 2020).

Varak No: 6b.

Eser Adı: Başlangıç sayfası.

Renkler: Altın, kırmızı, yeşil, lacivert, siyah.

Motifler: Rumi, geometrik geçme, münhani.

Eser Tanıtım: Eserin 6b sayfasında yer alan başlangıç sayfası tezhibi, ¼ simetrik planlı, dikdörtgen biçimli, sağ tarafa gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Bu kompozisyonu en dışta lacivert kuzu ve lacivert sade tığlar çevrelemiştir (Resim 6.27, Çizim 6.14).

Başlangıç sayfası tezhibinin merkezi, geometrik geçmeli zencerek ve lacivert kuzularla ikiye bölünmüş ve on yedi satır yazı yazılmıştır. Yazı is mürekkebiyle yazılarak zemini kâğıt renginde bırakılmıştır. Yazı alanını ikiye bölen geometrik geçmeli zencerek, bu alanı tamamen çevrelemiştir. Bu zencerek lacivert, kırmızı ve yeşil zeminli olup altın geçmeler, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.27.a).

Resim 6.27.a. KMM. 51, v.6b, iç zencerek detayı (KMM, 2020).

İçten ve dıştan geometrik geçmeli zencerekle çevrelenen ana bordür bütünüyle rumi üslupta bezenmiştir. Bordür bezemesi iki farklı rumi şebekesinin iç içe geçmesiyle oluşmuştur. Rumiler altınlanarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Zemin rengi mavi, yeşil ve kırmızı renkle tam doldurulmadan ara ara boyanmıştır (Resim 6.27.b, Çizim 6.14.a).

Resim 6.27.b. KMM. 51, v.6b, bordür bezeme detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.14.a. KMM. 51, v.6b, bordür bezeme detayı (Er, 2020).

Dıştaki bordürü altın iplikler, geometrik geçmeli zencerek ve yine altın iplikler çevrelemiştir. Geometrik geçmeli zencerek, lacivert, kırmızı ve yeşil renkli zeminle doldurulmuştur. Geçmeler altınlanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.27.c).

Resim 6.27.c. KMM. 51, v.6b, dışda yer alan geometrik zencerek detayı (KMM, 2020).

Geometrik zencereği altın cedvel, üç altın iplik, iki lacivert kuzu ve lacivert sade tığlar çevrelemiştir. Sayfa kenarında altın ipliğe dayalı sağ yandan çıkan ½ simetrik planlı damla biçiminde güller uygulanmıştır. Damla biçimli güller küçük bir daireyle bezemeli alanı çevreleyen altın ipliğe bağlanmıştır. Güllerin içine de damla biçimi uygulanmış ve bu damla biçimini altın iplik, ince beyaz bir zencerek ve iki altın iplik çevrelemiş ve içine lacivert zemin atılmıştır. Ayrıca iç bünyesi, ½ simetrik planlı rumi motifiyle bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp, kırmızıyla renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. İçteki damla biçiminin dışı, üst üste yalın rumilerle bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp, lacivertle renklendirilmiş ve is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Güllerin en dışını, bezemeli alanın etrafını dolaşan lacivert kuzu çevrelemiştir (Resim 6.27.d, Çizim 6.14.b).

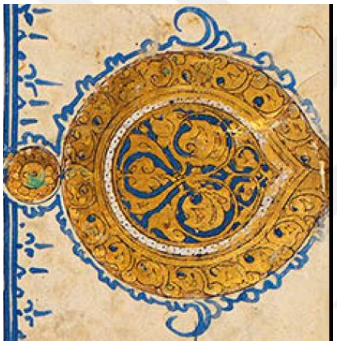

Resim 6.27.d. KMM. 51, v.6b, birinci damla formlu gül detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.14.b. KMM. 51, v.6b, birinci damla formlu gül detayı (Er, 2020).

Damla biçimli güllerin aralarında yer alan hatayi motifine benzeyen diğer altınlanan güllerin merkezi, lacivert zeminli olup kırmızıyla renklendirilmiş sencide rumi motifi uygulanmıştır. Bu güllerin dış hatlarının etrafı sıralı şekilde yalın rumilerle bir tepeliğe bağlanarak sonlandırılmıştır. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Zemin rengi yeşil renkle tam doldurulmadan kenarlarda kâğıdın kendi rengi bırakılarak boyanmıştır. En dışta lacivert renkli bir iplik gülün bütününü çevrelemiş, alt ve üst kısmında sekiz dilimli bir penç motifi yer almıştır. Penç motifi altınlanıp kırmızı ve yeşil noktalarla renklendirilmiş, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.27.e, Çizim 6.14.c).

Resim 6.27.e. KMM. 51, v.6b damla biçimli güllerin arasında yer alan birinci gül detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.14.c. KMM. 51, v.6b damla biçimli güllerin arasında yer alan birinci gül detayı (Er, 2020).

Eserin 6b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

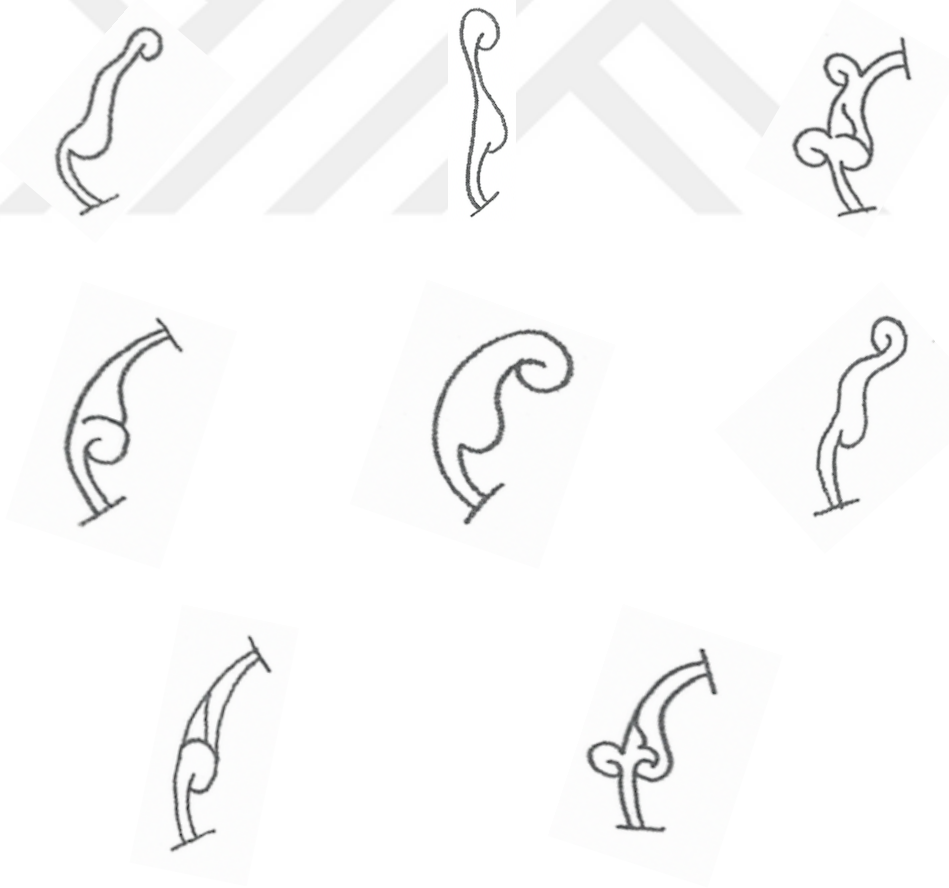

Çizim 6.14.d. KMM. 51, v.6b, yalın rumiler (Er, 2020).

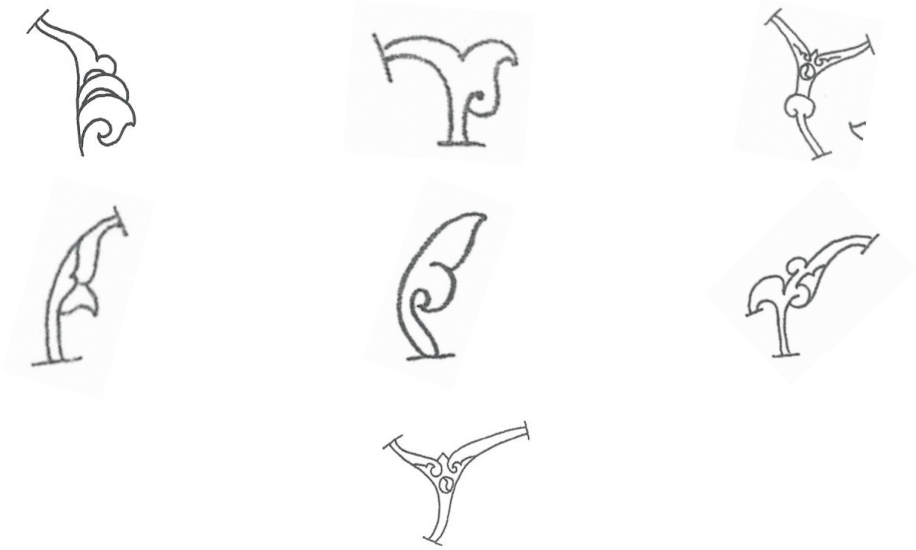

Çizim 6.14.e. KMM. 51, v.6b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.14.f. KMM. 51, v.6b, tepelikler (Er, 2020).

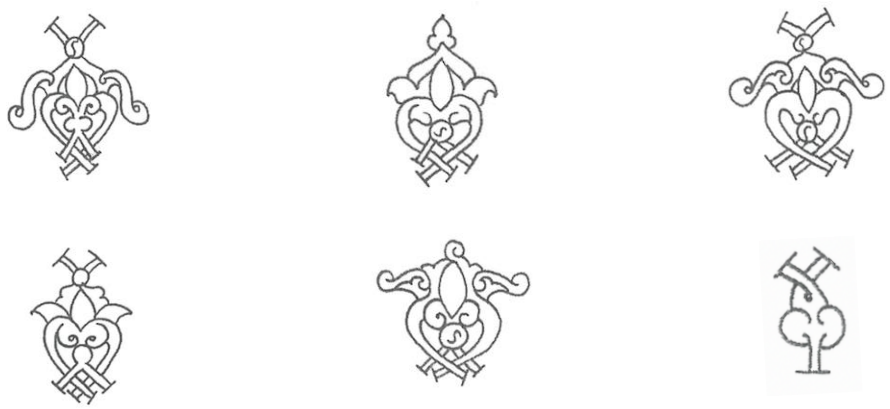

Çizim 6.14.g. KMM. 51, v.6b, ortabağlar (Er, 2020).

Çizim 6.14.h. KMM. 51, v.6b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Resim 6.28. KMM. 51, v.8b, başlık tezhibi (KMM, 2020).

Çizim 6.15. KMM. 51, v.8b, başlık tezhibi (Er, 2020).

Resim 6.29. KMM. 51, v.8b, başlık tezhibi detay (KMM, 2020).

Varak No: 8b.

Eser Adı: Başlık tezhibi.

Renkler: Altın, lacivert, yeşil, kırmızı, siyah.

Motifler: Rumi, geometrik geçme.

Eser Tanıtım: Eserin 8b sayfasında yer alan başlık tezhibi, ¼ simetrik planlı, yatay dikdörtgen biçimli, ortasında kitabeli ve iki yanda dikdörtgen koltuklu şekilde düzenlenmiştir. Bu kompozisyonu en dışta lacivert kuzu çevrelemiştir (Resim 6.29, Çizim 6.15).

Bezemenin merkezinde bir kitabe açılmış ve ortasına on satır yazı yazılmıştır. Yazı, beyaz (üstübeç) mürekkeple yazılarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Yazı dışında kalan boşluk bey-ne's-sütur ile doldurulmuş, zemini kırmızıyla boyanmış ve üzeri helezonik rumi dallarla bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp yeşil ve lacivertle renklendirilmiş, kenarları önce beyazla daha sonra is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.29.a, Çizim 6.15.a).

Resim 6.29.a. KMM. 51, v.8b, kitabe detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.15.a. KMM. 51, v.8b, kitabe detayı (Er, 2020).

Kitabe altın iplik, beyaz iplik ve tekrar altın bir iplikle çevrelenmiştir. Bu alanın dışında kalan boşluğun zeminine lacivert atılmış ve kitabenin iki başına yerleştirilen kapalı form rumiden çıkan helezonik rumi dalı ile süslenmiştir (Resim 6.29.b, Çizim 6.15.b). Kapalı form rumiler, altınlı olup kırmızıyla renklendirilmiş ve zeminleri

aralıklı olarak yeşille doldurulmuştur. Altınlanan diğer rumiler de yeşil ve lacivertle renklendirilerek kenarlarına önce beyaz (üstübeç) mürekkeple daha sonra is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.29.c, Çizim 6.15.c).

Resim 6.29.b. KMM. 51, v.8b, kitabe dışında kalan alan detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.15.b. KMM. 51, v.8b, kitabe dışında kalan alan detayı (Er, 2020).

Resim 6.29.c. KMM. 51, v.8b, kitabe başlıklarında uygulanan kapalı form rumi detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.15.c. KMM. 51, v.8b, kitabe başlıklarında uygulanan kapalı form rumi detayı (Er, 2020).

Bezemenin iki kenar başına yerleştirilen koltuklara geometrik zencerek uygulanmıştır. Altın geçmelerin zeminleri lacivert ve yeşil ile doldurulmuş, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.29.d).

Resim 6.29.d. KMM. 51, v.8b, koltuk detayı (KMM, 2020).

Eserin 8b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.15.d. KMM. 51, v.8b, yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.15.e. KMM. 51, v.8b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.15.f. KMM. 51, v.8b, ortabağ (Er, 2020).

Çizim 6.15.g. KMM. 51, v.8b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Resim 6.30. KMM. 51, v.53a, zahriye sayfası (KMM, 2020).

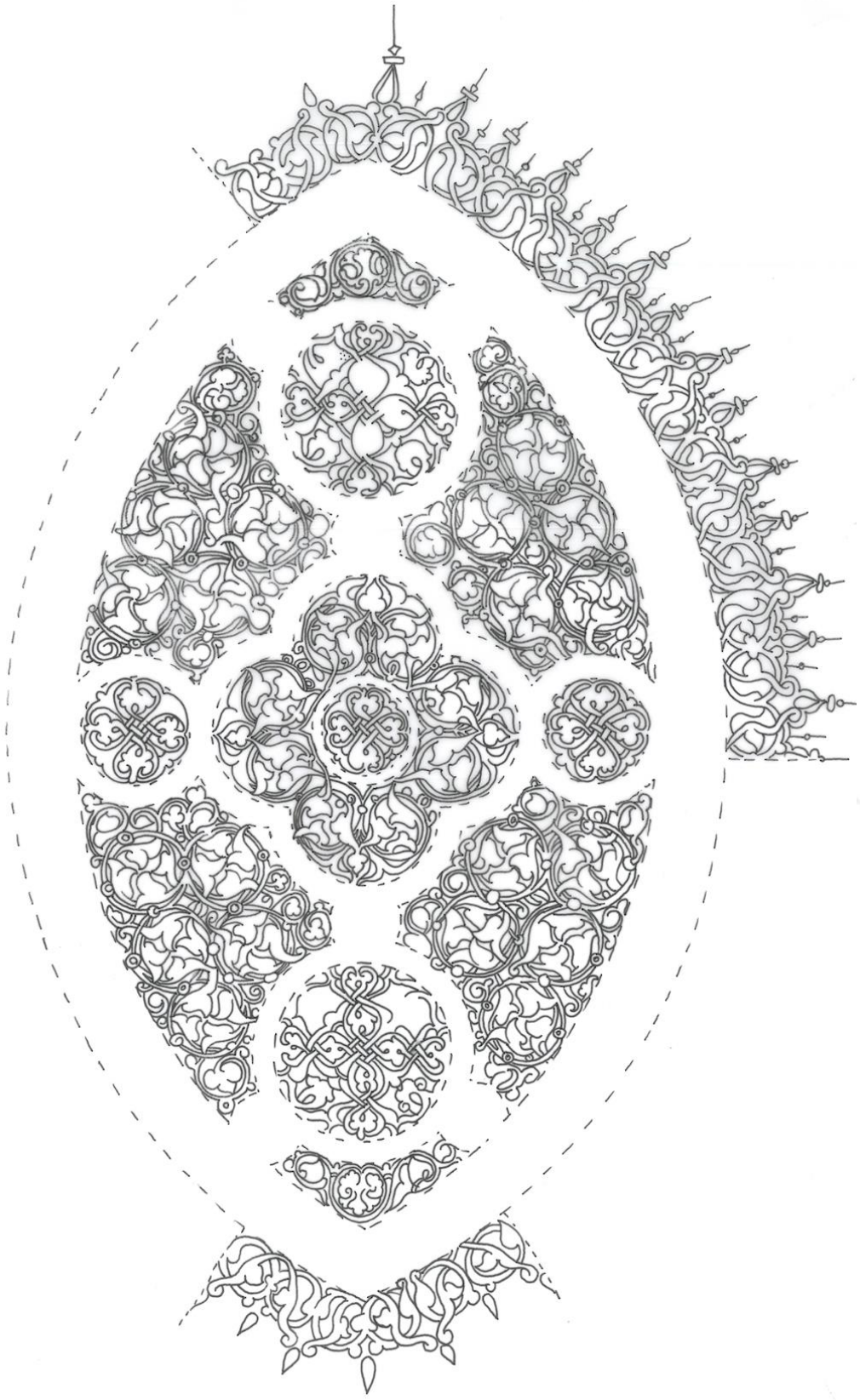

Çizim 6.16. KMM. 51, v.53a, zahriye sayfası (Er, 2020).

Resim 6.31. KMM. 51, v.53a, zahriye sayfası detay (KMM, 2020).

Varak No: 53a.

Eser Adı: Zahriye sayfası.

Renkler: Altın, kırmızı, yeşil, lacivert, siyah.

Motifler: Rumi, geometrik geçme.

Eser Tanıtım: Eserin 53a sayfasında yer alan zahriye tezhibi, ¼ simetrik planlı, mekik biçiminde düzenlenmiştir. Bu kompozisyonu en dışta mavi sade tığlar çevrelemiştir (Resim 6.31).

Zahriye tezhibinin merkezine, dört dilime bölünmüş bir biçim ve ona bağlanan daireler yerleştirilerek alan ayrımı yapılmıştır. Bu alanların etrafını, bezemenin merkezini çevreleyen "S" biçimli zencerek dolaşmıştır. Bu zencereğin zemini lacivert, altın ve yeşil renkle doldurulmuş olup "S" biçimleri kâğıdın kendi renginde bırakılarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.31.a).

Resim 6.31.a. KMM. 51, v.53a, "S" biçimli ara suyu detayı (KMM, 2020).

Dört dilime bölünmüş biçimin merkezine yeşil zeminli bir daire ve bu dairenin içine ¼ simetrik planlı rumi üslupta bezeme uygulanmıştır. Bu rumiler, altınlı olup is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.31.b, Çizim 6.16.a).

Resim 6.31.b. KMM. 51, v.53a, merkezde yer alan dört dilime bölünmüş biçimin ortasında yer alan dairenin detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.16.a. KMM. 51, v.53a, merkezde yer alan dört dilime bölünmüş biçimin ortasında yer alan dairenin detayı (Er, 2020).

Dairenin dışında kalan dilimler, ½ simetrik planlı rumi üslupta bezenmiş, mavi ve kırmızı renkle farklı iki zemin atılmıştır. Rumiler altınla boyanıp, kırmızı, yeşil ve

beyaz (üstübeç) mürekkeple renklendirilerek önce beyaz (üstübeç) mürekkeple daha sonra is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.31.c, Çizim 6.16.b).

Resim 6.31.c. KMM. 51, v.53a, merkezde yer alan dört dilime bölünmüş biçimin detayı (KMM, 2020).

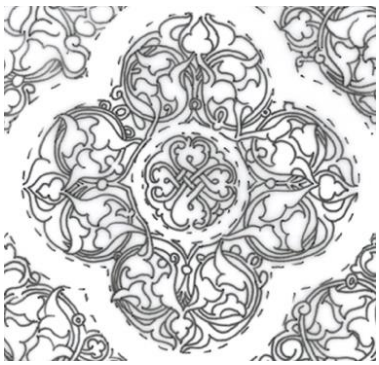

Çizim 6.16.b. KMM. 51, v.53a, merkezde yer alan dört dilime bölünmüş biçimin detayı (Er, 2020).

Merkezdeki dört dilime bölünmüş biçimin iki kenarının yanında yer alan daire biçimli kapalı alanların lacivert renkli zemini ¼ simetrik planlı rumi üslupta bezelidir. Bu rumiler altınla boyanıp kırmızıyla renklendirilmiş, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.31.d, Çizim 6.16.c).

Resim 6.31.d. KMM. 51, v.53a, merkezdeki daire biçimli kapalı alan detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.16.c. KMM. 51, v.53a, merkezdeki daire biçimli kapalı alan detayı (Er, 2020).

Merkezdeki dört dilime bölünmüş biçimin alt ve üst kısımında yer alan daire biçimli kapalı alanların bezemesi ise ⅛ simetrik planlı, iç içe geçen kapalı form rumiler ve ortabağların ortasından geçmeli düğümle birleştirilerek oluşturulmuştur. altınla boyanıp, kırmızı, yeşil ve beyaz (üstübeç) mürekkeple renklendirilerek is

mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Mavi zemin rengi üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple aralıklı noktalar uygulanmıştır (Resim 6.31.e, Çizim 6.16.d).

Resim 6.31.e. KMM. 51, v.53a, merkezdeki daire biçimli kapalı alan detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.16.d. KMM. 51, v.53a, merkezdeki daire biçimli kapalı alan detayı (Er, 2020).

Merkezdeki kapalı alanların dışında kalan boşluklar, helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir. Altınla boyanan bu rumiler, mavi, yeşil, lacivert ve beyaz (üstübeç) mürekkeple renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Rumilerin zeminleri kırmızı ve mavi renkle doldurulmuştur (Resim 6.31.f, Çizim 6.16.e).

Resim 6.31.f. KMM. 51, v.53a, merkezdeki kapalı alanların dış zemin detayı (KMM, 2020).

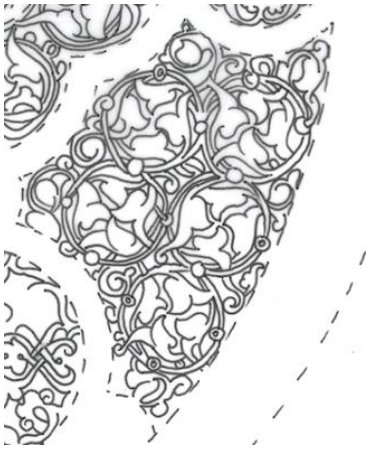

Çizim 6.16.e. KMM. 51, v.53a, merkezdeki kapalı alanların dış zemin detayı (Er, 2020).

Merkezin bütününü, iki altın iplik, “S” biçimli ince bir zencerek, tekrar iki altın iplik çevrelemiş ve tezhip alanına geometrik geçmeli zencerek uygulanmıştır. Bu zencereğin zeminleri kırmızı, mavi ve yeşil renklerle doldurulmuş, geçmeler altınla boyanıp is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.31.g).

Resim 6.31.g. KMM. 51, v.53a, geometrik zencerek detayı (KMM, 2020).

Geometrik geçmeli zencereği takiben bir kenar bezemesi uygulanmıştır. Bezeme, iç içe geçen iki rumi şebekesinden oluşan ½ simetrik planlı, birim tekrarlı devam eden bütünüyle rumi üslupta düzenlenmiştir (Çizim 6.16.f-g.). Rumiler altınla boyanıp, önce kırmızıyla daha sonra is mürekkebiyle tahrirlenmiş, zemini tam boyanmayarak ara ara yeşil ve lacivert renk atılmıştır (Resim 6.31.h, Çizim 6.16.h).

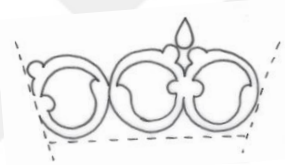

Çizim 6.16.f. KMM. 51, v.53a, birim tekrar rumi desen detayı (Er, 2020).

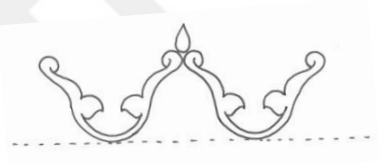

Çizim 6.16.g. KMM. 51, v.53a, birim tekrar rumi desen detayı (Er, 2020).

Resim 6.31.h. KMM. 51, v.53a, kenar bezeme detayı (KMM, 2020).

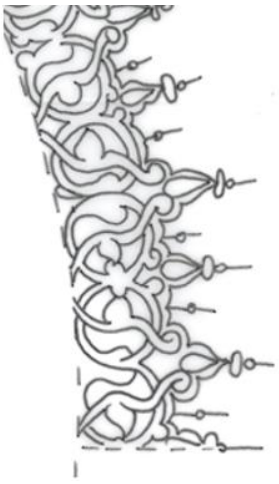

Çizim 6.16.h. KMM. 51, v.53a, kenar bezeme detayı (Er, 2020).

Eserin 53a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

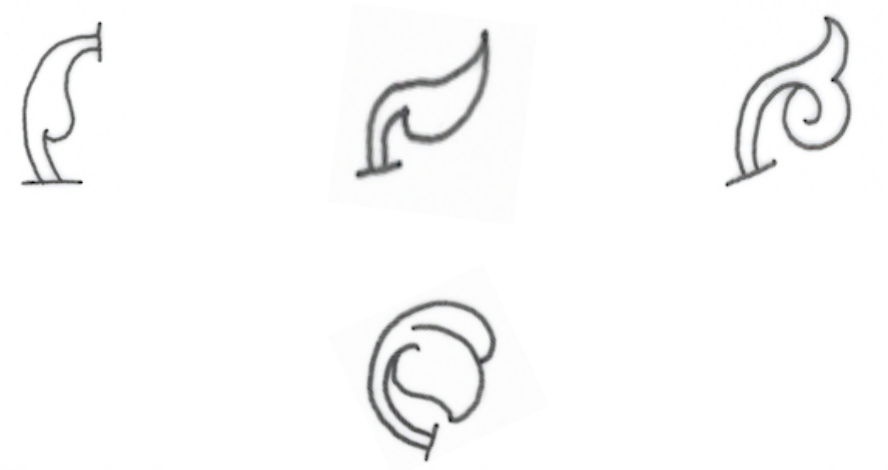

Çizim 6.16.ı. KMM. 51, v.53a, yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.16.k. KMM. 51, v.53a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

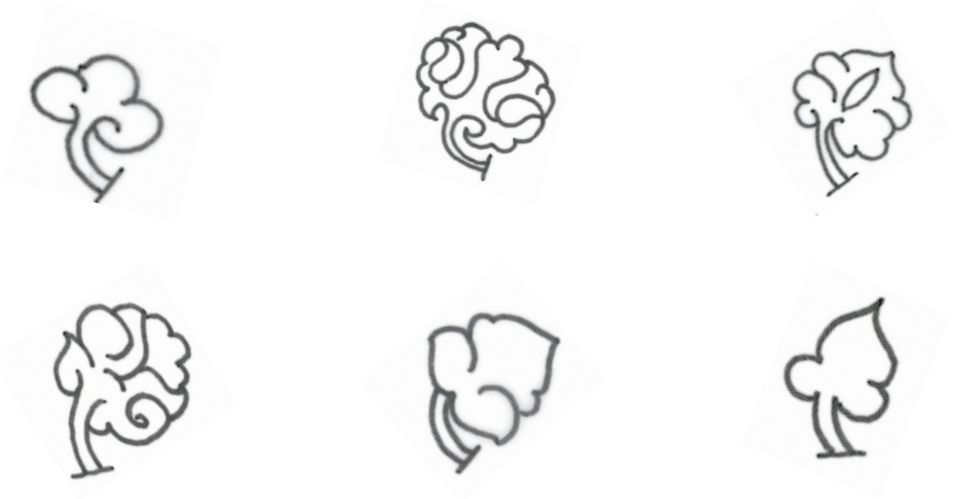

Çizim 6.16.l. KMM. 51, v.53a, sencide rumi motifleri (Er, 2020).

Çizim 6.16.n. KMM. 51, v.53a, tepelik motifleri (Er, 2020).

Çizim 6.16.m. KMM. 51, v.53a, ortabağlar (Er, 2020).

Çizim 6.16.o. KMM. 51, v.53a, Rumi/ dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Resim 6.32. KMM. 51, v.55a, zahriye sayfası (KMM, 2020).

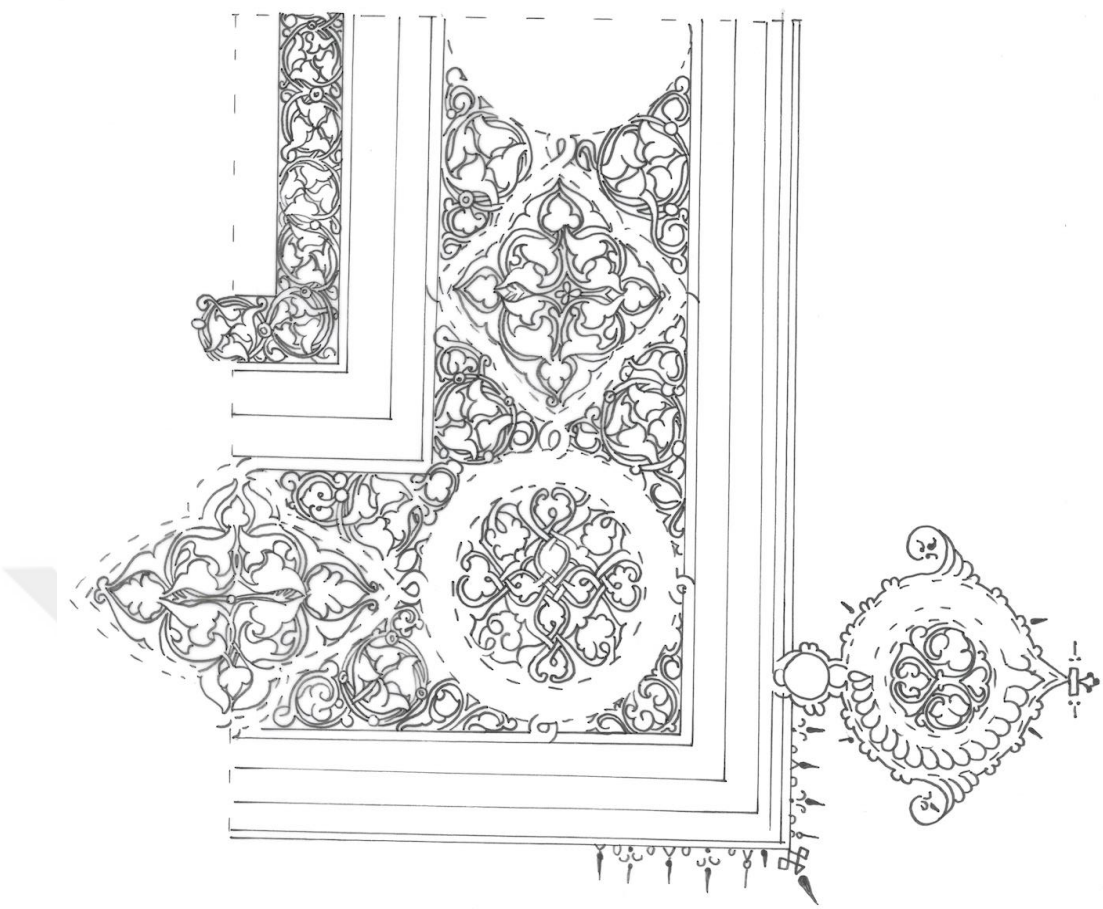

Çizim 6.17. KMM. 51, v.55a, zahriye sayfası (Er, 2020).

Resim 6.33. KMM. 51, v.55a, zahriye sayfası detayı (KMM, 2020).

Varak No: 55a.
Eser Adı: Zahriye sayfası.

Renkler: Altın, lacivert, kırmızı, beyaz, yeşil, siyah.

Motifler: Rumi, geometrik geçme.

Eser Tanıtım: Eserin 55a sayfasında yer alan zahriye tezhibi ¼ simetrik planlı dikdörtgen biçiminde, sol tarafa gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Bu kompozisyonu en dışta lacivert cedvel ve sade lacivert tığlar çevrelemiştir (Resim 6.33, Çizim 6.17).

Zahriye tezhibinin merkezinde, ince dikey dikdörtgen bir biçim yer almıştır. Bu biçim bütünüyle geometrik geçmeyle bezenmiş zemini lacivert boyanmış ve üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple aralıklı noktalar uygulanmıştır. Geçmeler altınla boyanıp aralarında beyaz iplik dolaşmış, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.33.a).

Resim 6.33.a. KMM. 51, v.55a, merkezdeki dikey dikdörtgen alan detayı (KMM, 2020).

Tezhip alanında dikdörtgen biçimi, altın bir iplik çevrelemiş ve bunu takiben bütünüyle rumi üslupta bezeli bir bordür uygulanmıştır. Bu bordür, mavi zemin üzerine altınlanarak katlama yerlerinde agrafla birleşip birim tekrar şeklinde devam eden kanatlı dairesel dörtlü rumi ile süslenmiştir. Rumi motifleri kırmızı ve yeşil renkle renklendirilmiş, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.33.b., Çizim 6.17.a.).

Resim 6.33.b. KMM. 51, v.55a, bezemeli alanın iç kısımında yer alan birinci bordür detayı (KMM, 2020).

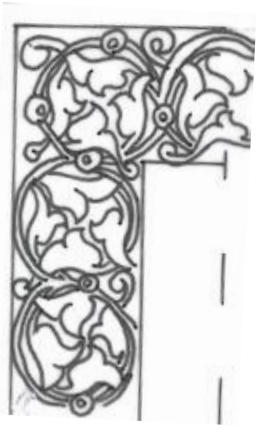

Çizim 6.17.a. KMM. 51, v.55a, bezemeli alanın iç kısımında yer alan birinci bordür detayı (Er, 2020).

Bordürü altın iplik, beyaz iplik ve tekrar altın iplik çevrelemiş, geometrik geçmeli zencerek uygulanmıştır. Bu zencereğin zemini yeşil, lacivert ve kırmızıyla boyanmış geçmeleri ise altınlanarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.33.c.).

Resim 6.33.c. KMM. 51, v.55a, geometrik geçmeli zencerek detayı (KMM, 2020).

Geometrik geçmeli zencereği üç altın iplik, kırmızı iplik, zemini kâğıt renginde bırakılan helezonik dallarla bezeli ince bir zencerek, kırmızı iplik, altın iplik ve son olarak altın bir cedvel çevrelemiştir. Bu zencereği takiben yer yer mavi ve kırmızı zeminli kalın bir bordür yer almıştır. Bordürün zemini, daire, kare ve mekik biçiminde çeşitli şekiller, bordürün alt ve üst kısmında yer alan altın cedvellerle ve birbirleriyle bağlantılı şekilde kapalı alanlara bölünmüştür. Hem kapalı alanlar hem de bordürün zemini tamamen rumi üslupta bezenmiştir. Kalın bordürde çeşitli şekillerle oluşturulan kapalı alanların dışında kalan boşluklar, helezonik rumi dallarla doldurulmuştur. Rumi motifler altınla boyanıp mavi, yeşil ve kırmızıyla renklendirilmiş, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.33.d, Çizim 6.17.b).

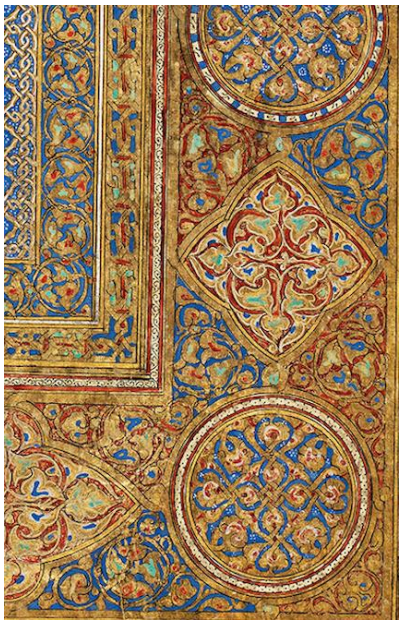

Resim 6.33.d. KMM. 51, v.55a, kalın bordür bezeme detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.17.b. KMM. 51, v.55a, kalın bordür bezeme detayı (Er, 2020).

Daire biçimindeki kapalı alanların zemin rengi mavi olup üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple aralıklı olarak üç nokta uygulanmış ve ⅛ simetrik planlı, iç içe geçen kapalı form rumiler ve ortabağların ortasında düğümle birleştirilmesiyle bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp, kırmızı ve beyaz (üstübeç) mürekkeple renklendirilmiş, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.33.e, Çizim 6.17.c).

Resim 6.33.e. KMM. 51, v.55a, kalın bordür bezeme detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.17.c. KMM. 51, v.55a, kalın bordür bezeme detayı (Er, 2020).

Kalın bordürde yer alan mekik biçimi ve kare biçimdeki kapalı alanların zeminleri kırmızı renkle ¼ simetrik planlı rumi üslupta bezenmiştir. Bezeme, kapalı form rumi ve kanatlı rumilerin katlama yerlerinde birleşip tepelikle sonlanmasıyla oluşmuştur (Çizim 6.17.d).

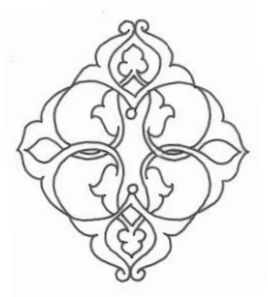

Çizim 6.17.d. KMM. 51, v.55a, kalın bordürde yer alan mekik biçimli kapalı alanın bezeme detayı (Er, 2020).

Rumiler altınla boyanıp, yeşil, mavi ve beyaz (üstübeç) mürekkeple renklendirilerek önce beyaz (üstübeç) mürekkeple daha sonra is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.33.f, Çizim 6.17.e, Resim 6.33.g, Çizim 6.17.f).

Resim 6.33.f. KMM. 51, v.55a, kalın bordürde yer alan mekik formlu kapalı alan detayı (KMM, 2020).

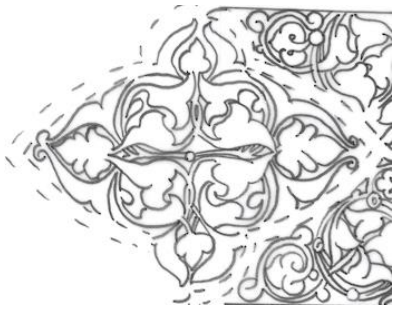

Çizim 6.17.e. KMM. 51, v.55a, kalın bordürde yer alan mekik formlu kapalı alan detayı (Er, 2020).

Resim 6.33.g. KMM. 51, v.55a, kalın bordürde yer alan kare formlu kapalı alan detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.17.f. KMM. 51, v.55a, kalın bordürde yer alan kare formlu kapalı alan detayı (Er, 2020).

Kalın bordürü, altın cedvel, iki altın iplik, "S" biçimli ince bir zencerek (Resim 6.33.h) ve üç altın iplik çevrelemiş, geometrik geçmeli zencerek uygulanmıştır. Geometrik geçmeli zencereğin zemini kırmızı, yeşil ve lacivertle doldurulmuş, geçmeler ise altınla boyanıp is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.33.ı).

Resim 6.33.ı. KMM. 51, v.55a, dışda yer alan geometrik geçmeli zencerek detayı (KMM, 2020).

Zencereği iki altın iplik, kırmızı iplik ve iki lacivert kuzu çevrelemiştir. Kırmızı ipliğe dayalı, sağ taraftan çıkan ½ simetrik planlı damla biçiminde güller uygulanmıştır. Birinci damla biçimli gül, iki küçük bir büyük daireyle bezemeli alanı çevreleyen kırmızı ipliğe bağlanmıştır. Damla biçimli güllerin merkezi daireden oluşmuş dairesi altın iplik, beyaz iplik ve yine altın iplikle çevrelenmiştir. Dairenin içi ½ simetrik planlı

rumi motifiyle bezenmiştir. Rumi bezemenin içinde oluşan kapalı alanların zeminleri yeşille doldurulmuştur (Resim 6.33.k). Üçüncü gül, birinci gülle aynı renk ve bezeme özelliklerine sahiptir. Ancak dairenin içinde yer alan rumi bezemesinin oluşturduğu kapalı alanın zemini, lacivert renkle doldurulmuştur. Damla biçiminin merkezine ve dairenin merkezine kırmızı zemin atılarak gülün merkezinde yer alan dairenin dış kısımı, bütünüyle münhani üslupta bezenmiştir. Münhani bezeme altınla boyanıp, yeşille renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Damla biçimli bütün güllerin etrafını bezemeli alanın bütününü dolaşan mavi sade tığlar çevrelemiştir (Resim 6.33.k, Çizim 6.17.g).

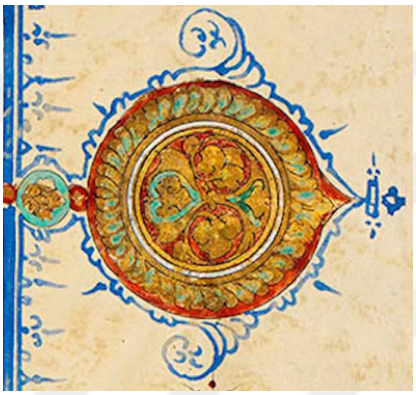

Resim 6.33.k. KMM. 51, v.55a (KMM, 2020), birinci damla biçimli gül detayı.

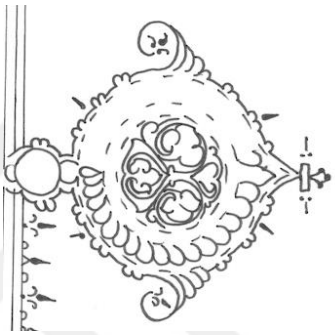

Çizim 6.17.g. KMM. 51, v.55a, birinci damla biçimli gül detayı.

İkinci damla biçimli gül, birinci ve üçüncü damla biçimli gülle aynı renk ve bezemeye sahiptir. Ancak ikinci gülün damla biçiminin merkezinde yer alan dairenin etrafına sıralı bir şekilde yalın rumi motifleri yerleştirilmiştir. Rumi motifler altınla boyanıp, lacivertle renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.33.l).

Resim 6.33.l. KMM. 51, v.55a, ikinci damla biçimli gül detayı (KMM, 2020).

Damla biçimli güllerin aralarında müstakil bir şekilde ¼ simetrik planlı mekik biçimindeki güller yer almıştır. Bu güllerin merkezi lacivert zeminli olup üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple aralıklı olarak üç nokta uygulanmış ve geometrik geçme ile bezenmiştir. Geçmeler altınla boyanıp, iç bünyeleri kırmızıyla renklendirilmiş, aralarında beyaz iplik dolaşarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir.

Mekik biçimindeki güllerin merkezini altın bir iplik çevrelemektedir. Kenarda bir bordür yer almış, -ancak bezeme görülememektedir- gülün etrafını lacivert bir iplik dolaşarak sade tığlarla ara ara bezenmiş güllerin iki ucuna yedi yapraklı penç motifi yerleştirilmiştir. Penç motifinin yaprakları, altın ve ortası kırmızıyla doldurularak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.33.m).

Resim 6.33.m. KMM. 51, v.55a, birinci mekik biçimli gül detayı (KMM, 2020).

Eserin 55a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.17.h. KMM. 51, v.55a, yalın rumiler (Er, 2020).

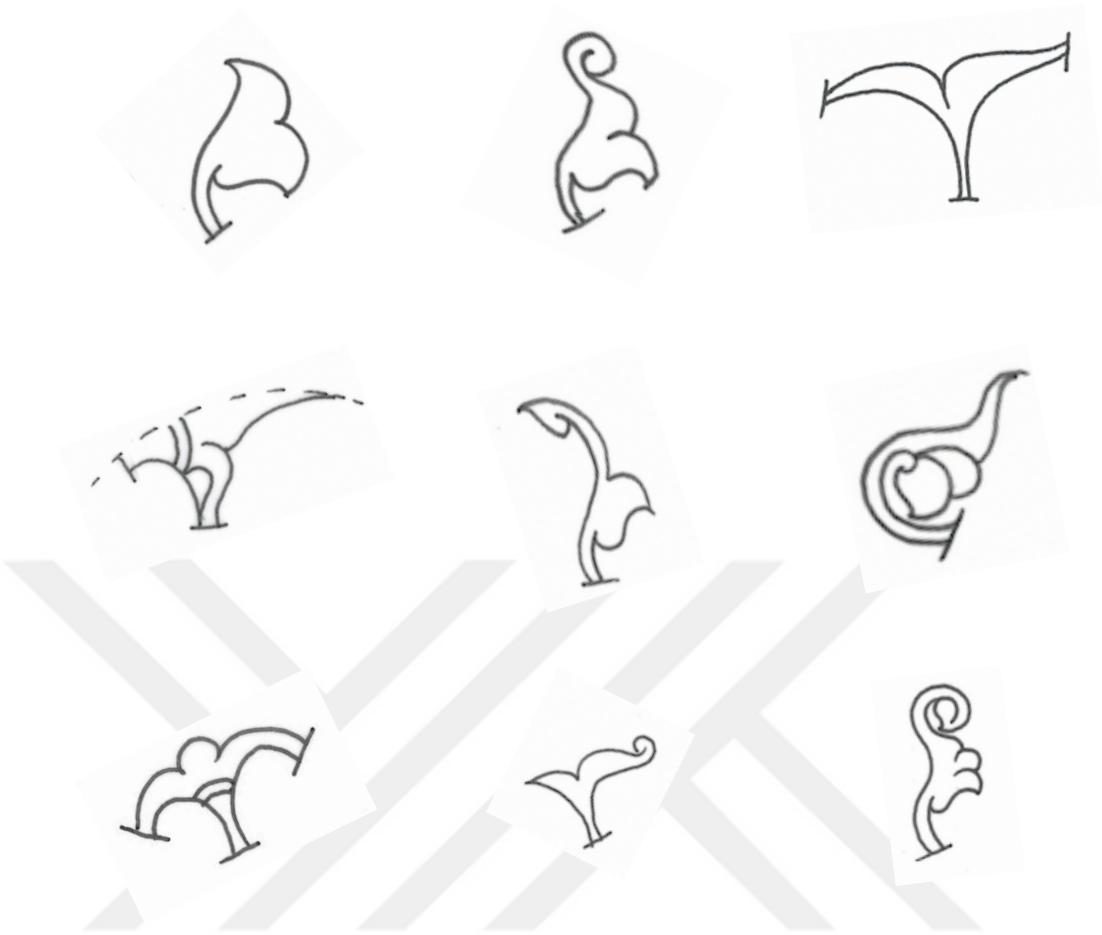

Çizim 6.17.ı. KMM. 51, v.55a, kanatlı Rumiler (Er, 2020).

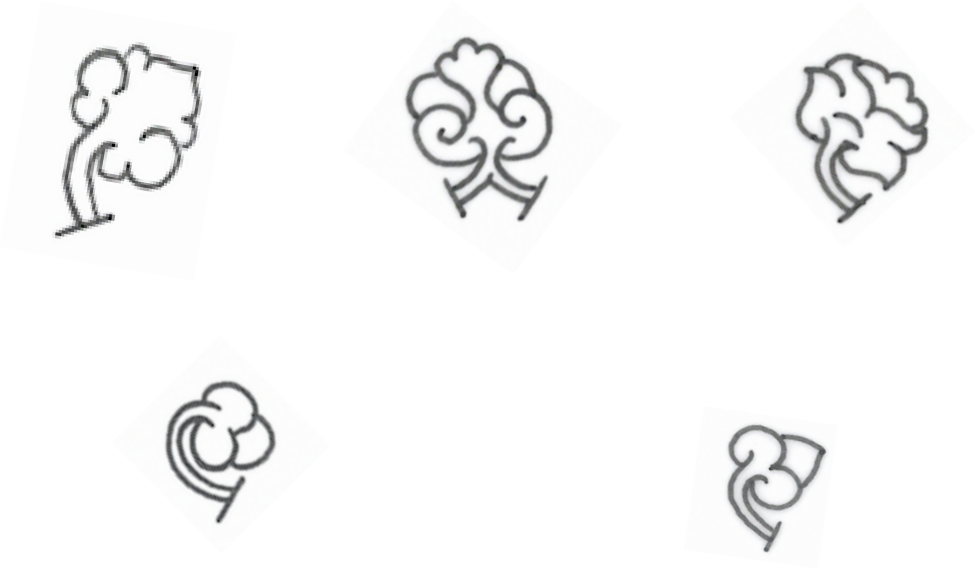

Çizim 6.17.k. KMM. 51, v.55a, sencide Rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.17.l. KMM. 51, v.55a, tepelikler (Er, 2020).

Çizim 6.17.m. KMM. 51, v.55a, ortabağ (Er, 2020).

Çizim 6.17.n. KMM. 51, v.55a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Resim 6.34. KMM. 51, v.55b, başlangıç sayfası (KMM, 2020).

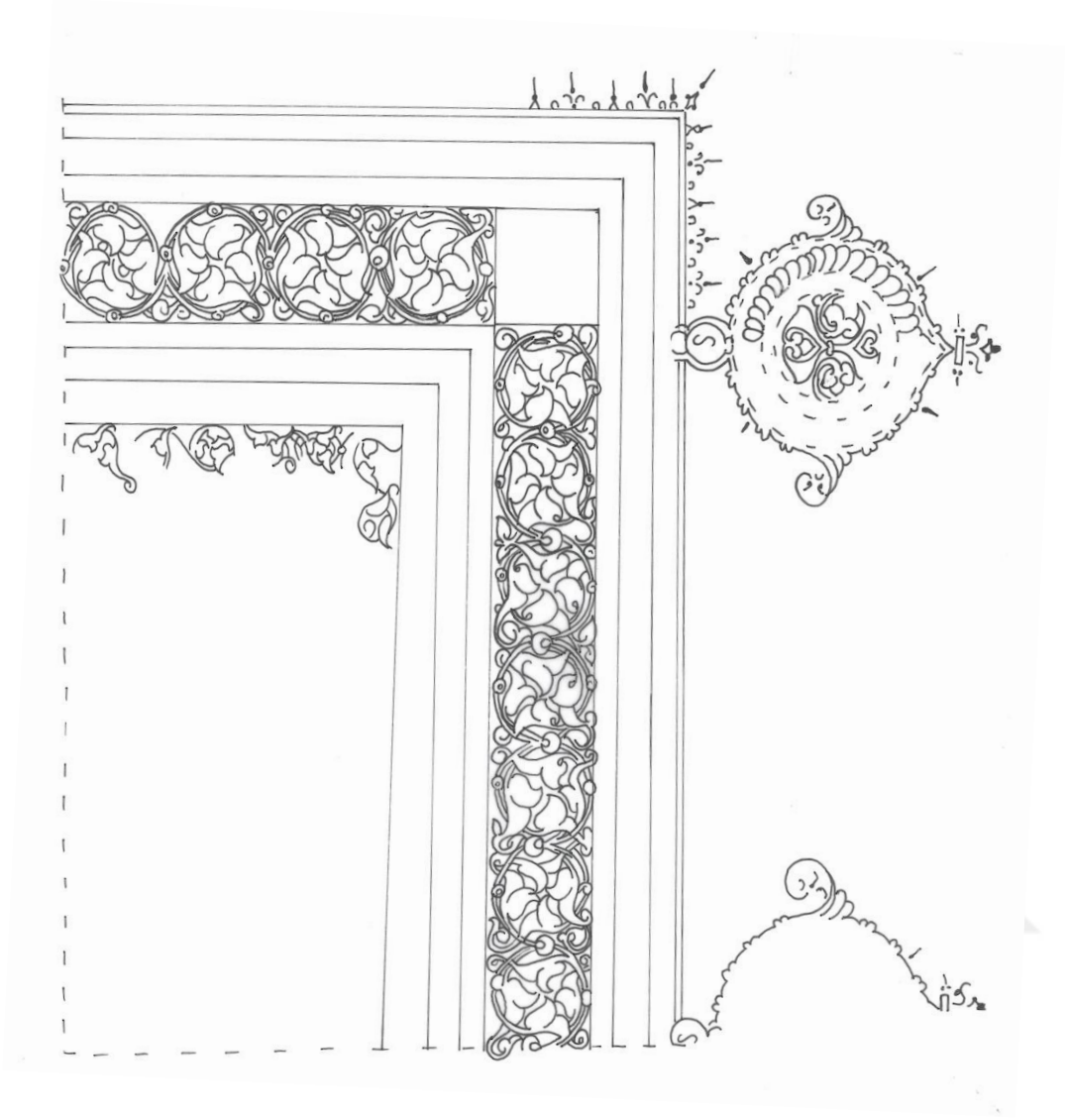

Çizim 6.18. KMM. 51, v.55b, başlangıç sayfası (Er, 2020).

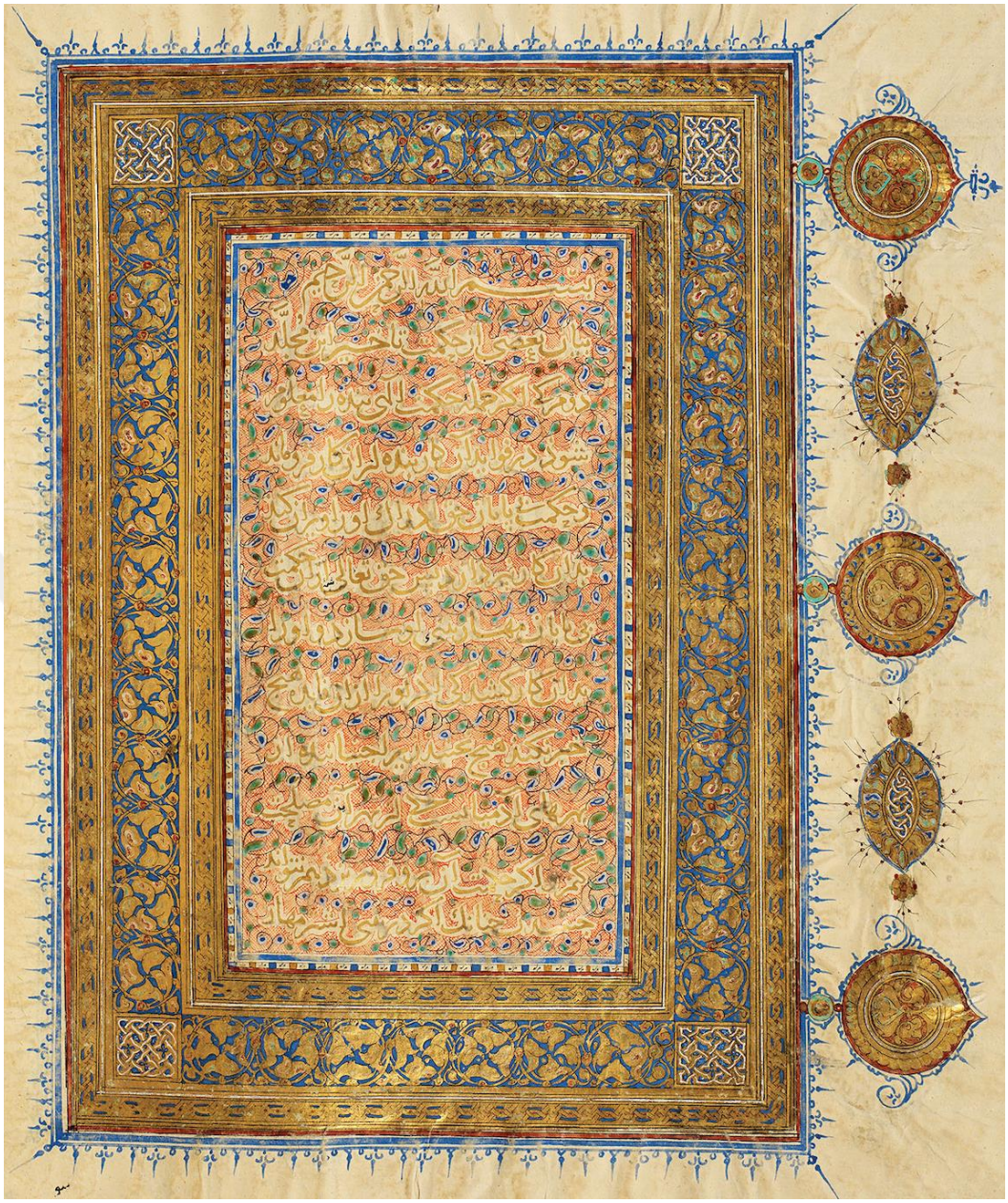

Resim 6.35. KMM. 51, v.55b, başlangıç sayfası detay (KMM, 2020).

Varak No: 55b.

Eser Adı: Başlangıç sayfası.

Renkler: Altın, lacivert, kırmızı, beyaz, yeşil, siyah.

Motifler: Rumi, geometrik geçme, münhani.

Eser Tanıtım: Eserin 55b sayfasında yer alan başlangıç sayfası tezhibi, ¼ simetrik planlı dikdörtgen biçiminde, sağ tarafa gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Bu

kompozisyonu en dışta iki lacivert kuzu ve sade lacivert tığlar çevrelemiştir (Resim 6.35, Çizim 6.18).

Başlangıç sayfası tezhibinin merkezi, bey-ne's-sütur ile doldurularak on iki satır yazı yazılmıştır. Bey-ne's-süturun zemini, kırmızı renkli birbirine paralel çizgilerle doldurulmuştur. Üzeri, iç bünyeleri yeşil ve beyaz (üstübeç) mürekkeple renklendirilmiş, helezonik rumi dallarla süslenmiş, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.35.a).

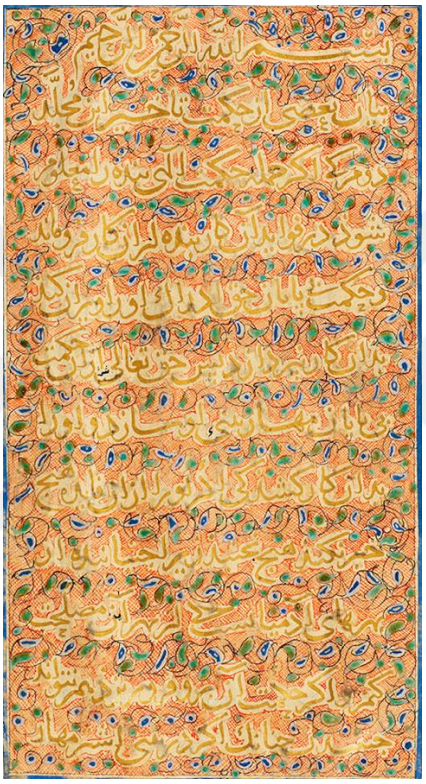

Resim 6.35.a. KMM. 51, v.55b, bezemenin merkez detayı (KMM, 2020).

Merkezdeki yazı alanının etrafını, lacivert bir cedvel çevreleyerek altın ve mavi zeminli "S" biçimli ince bir zencerek (Resim 6.35.b) ve takiben geometrik geçmeli zencerek yer almıştır. Geometrik geçmeli zencereğin zemini kırmızı, yeşil ve mavi renkler ile doldurulmuş, geçmeler ise altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.35.c).

Resim 6.35.b. KMM. 51, v.55b, "S" biçimli zencerek detayı.

Resim 6.35.c. KMM. 51, v.55b, geometrik geçmeli zencerek detayı (KMM, 2020).

Geometrik geçmeli zencereği altın iplik, beyaz iplik, altın iplik ve altın bir cedvel çevrelemiş ve tamamen rumi üslupta bezenmiş, lacivert zeminli kalın bir bordür uygulanmıştır. Bordür bezemesi, dairesel dörtlü kanatlı rumilerin katlama yerlerinde agraflarla birleşerek birim tekrarlı şekilde ilerlemeyle oluşturulmuştur. Bezeme bütünüyle altınla boyanıp, kırmızı, yeşil ve beyaz (üstübeç) mürekkeple renklendirilerek, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.35.d, Çizim 6.18.a).

Resim 6.35.d. KMM. 51, v.55b, bordür detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.18.a. KMM. 51, v.55b, bordür detayı (Er, 2020).

Bordürün dört köşesine kare biçiminde kapalı alanlar yerleştirilmiştir. Bu kare biçimli alanlar, bütünüyle geometrik geçmeyle bezenerek zeminleri lacivertle boyanmıştır. Zemin üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple aralıklı olarak üç nokta uygulanmıştır. Geçmeler ise altınla boyanıp aralarında beyaz bir iplik dolaşmış is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.35.e).

Resim 6.35.e. KMM. 51, v.55b, bordür köşelerinde yer alan kare biçimli kapalı alan detayı (KMM, 2020).

Bordürü altın bir cedvel, altın iplik, beyaz iplik ve tekrar altın iplik çevrelemiş ve bordürde geometrik geçmeli zencerek yer almıştır. Geometrik geçmeli zencereğin zemini kırmızı, yeşil ve mavi renkle doldurulmuş, geçmeler altınla boyanıp is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.35.f).

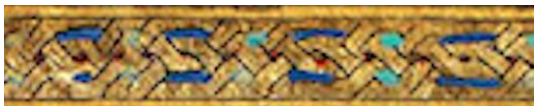

Resim 6.35.f. KMM. 51, v.55b, bordür ¼ kare biçimli kapalı alan detayı (KMM, 2020).

Geometrik geçmeli zencereği üç altın iplik, kırmızı iplik, iki lacivert kuzu çevrelemiş ve kırmızı ipliğe dayalı sağ taraftan çıkan ½ simetrik planlı damla biçimli güller uygulanmıştır. Damla biçimli güller, iki küçük bir büyük daireyle bezemeli alanı çevreleyen kırmızı ipliğe bağlanmıştır. Güllerin merkezi daireden oluşturulmuştur. Daire altın iplik, beyaz iplik ve yine altın iplikle çevrelenmiştir. Damla biçiminin merkezine ve dairenin merkezine kırmızı zemin atılmıştır. Dairenin merkezi ½ simetrik planlı rumi motifiyle bezenmiştir. Bezemenin içinde oluşan kapalı alanların zeminleri yeşil renkle doldurulmuştur. Dairenin dış kısımı ise bütünüyle münhani üslupta bezenmiştir. Münhani bezeme altınla boyanıp, yeşille renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. İkinci gül, birinci ve üçüncü gülle aynı renk ve bezeme özelliklerine sahiptir. Ancak dairenin dışında yer alan münhani bezeme lacivertle renklendirilmiştir. Damla biçimli bütün güllerin etrafı, bezemeli alanın bütününü dolaşan sade mavi tığlarla çevrelenmiştir (Resim 6.35.g, Çizim 6.18.b, Resim 6.35.h, Resim 6.35.ı).

Resim 6.35.g. KMM. 51, v.55b, birinci damla biçimli gül detayı (KMM, 2020).

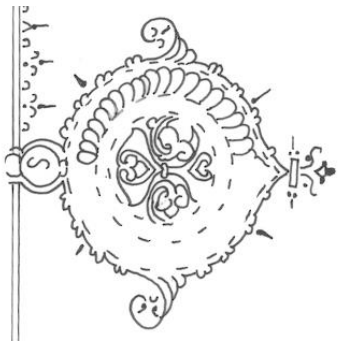

Çizim 6.18.b. KMM. 51, v.55b, birinci damla biçimli gül detayı (Er, 2020).

Resim 6.35.h. KMM. 51, v.55b, ikinci damla biçimli gül detayı (KMM, 2020).

Resim 6.35.ı. KMM. 51, v.55b, üçüncü damla biçimli gül detayı (KMM, 2020).

Damla biçimli güllerin aralarında müstakil bir şekilde ¼ simetrik planlı mekik biçimindeki güller yer almıştır. Bu güllerin merkezi, lacivert zeminli olup üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple aralıklı olarak üç nokta uygulanmıştır. Yine merkez geometrik geçme ile bezenmiştir. Geçmeler altınla boyanıp aralarında beyaz iplik dolaşmış, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir.

Mekik biçimli güllerin merkezini altın bir iplik çevrelemiştir. Bu İpliği takiben bir kenar bezemesi yer almıştır (ancak bezeme seçilememektedir). Kenar bezemeyi takiben gülün etrafını mavi bir iplik dolaşmıştır. İplikten ara ara sade tığlar çıkmış ve bezemenin iki ucuna altı yapraklı penç motifi yerleştirilmiştir. Penç motifinin yaprakları altınla boyanıp ortası kırmızıyla doldurulmuş, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.35.l).

Resim 6.35.k. KMM. 51, v.55b, birinci mekik biçimli gül detayı (KMM, 2020).

Eserin 55b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.18.c. KMM. 51, v.55b, yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.18.d. KMM. 51, v.55b, kanatlı Rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.18.e. KMM. 51, v.55b, sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.18.f. KMM. 51, v.55b, tepelik (Er, 2020).

Çizim 6.18.g. KMM. 51, v.55b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

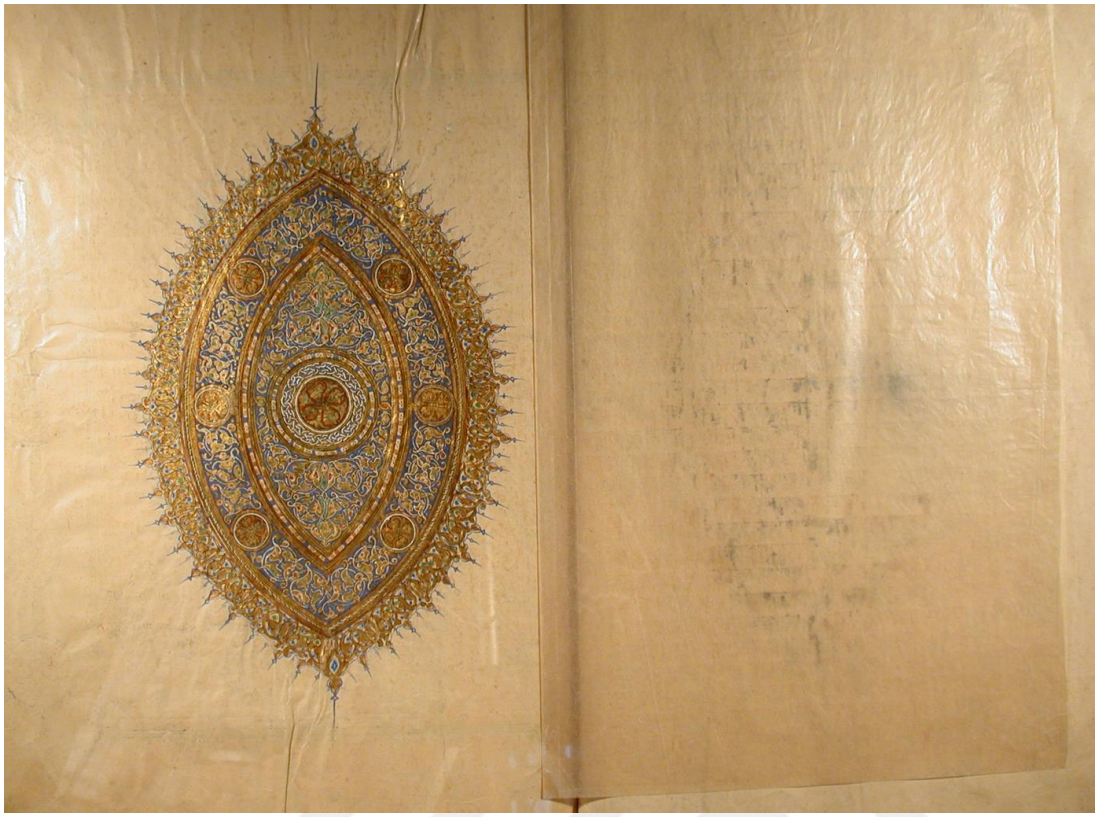

Resim 6.36. KMM. 51, v.98a, zahriye sayfası (KMM, 2020).

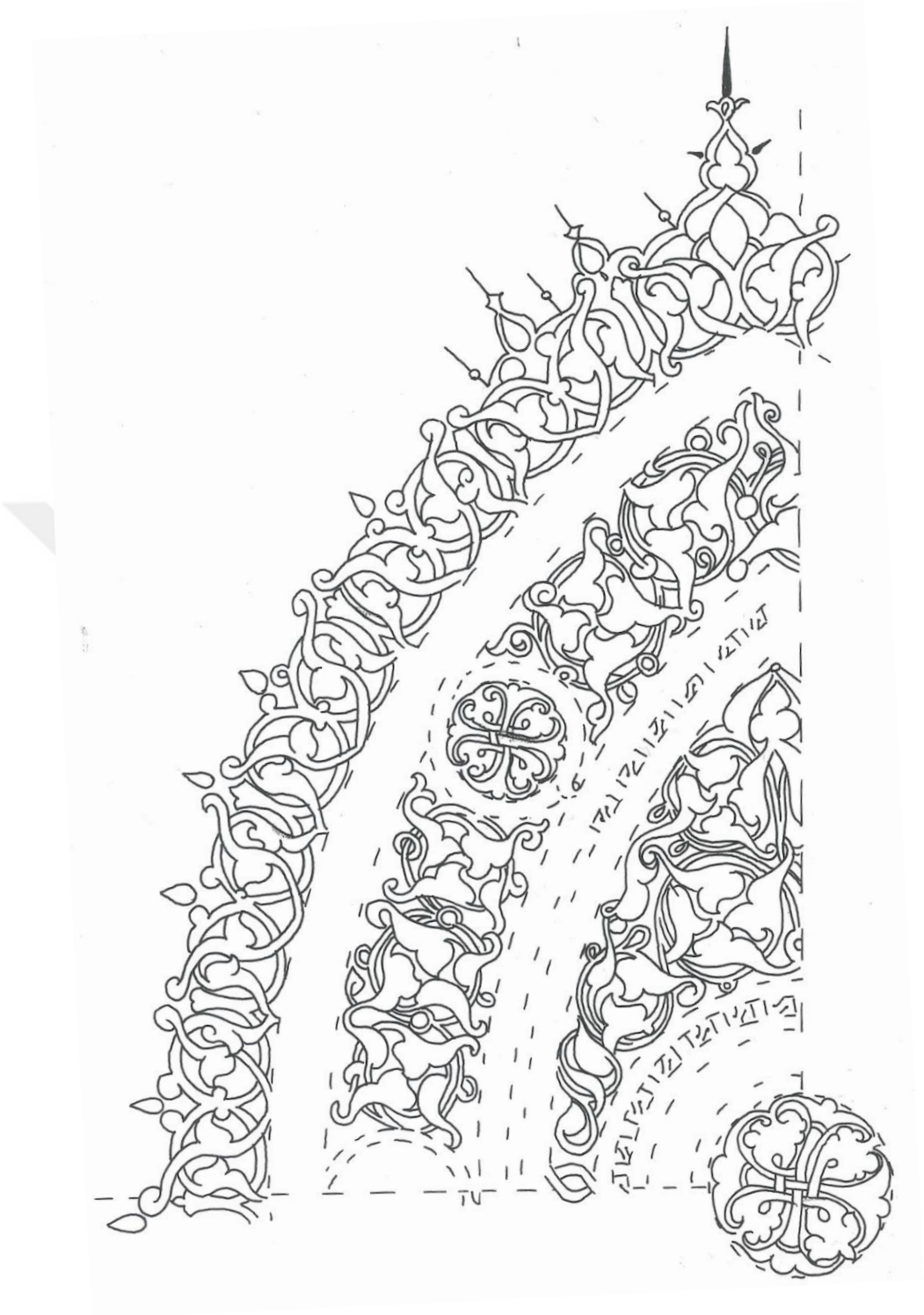

Çizim 6.19. KMM. 51, v.98a, zahriye sayfası (Er, 2020).

Resim 6.37. KMM. 51, v.98a, zahriye sayfası detay (KMM, 2020).

Varak No: 98a.

Eser Adı: Zahriye sayfası.

Renkler: Altın, lacivert, kırmızı, beyaz, yeşil, siyah.

Motifler: Rumi, geometri.

Eser Tanıtım: Eserin 266a sayfasında yer alan zahriye sayfası tezhibi, ¼ simetrik planlı mekik biçiminde düzenlenmiştir. Bu kompozisyonu en dışta lacivert sade tığlar çevrelemiştir (Resim 6.37, Çizim 6.19).

Zahriye tezhibinin merkezinde, iç içe geçen üç daire uygulanmıştır. Bu dairelerin merkezi kırmızı zeminli olup ⅛ simetrik planlı rumi üslupta bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Ortabağ motiflerinin boşlukları kırmızı renkle doldurularak kanatlı rumiler yeşil renkle renklendirilmiştir (Resim 6.37.a, Çizim 6.19.a).

Resim 6.37.a. KMM. 51, v.98a, merkezde yer alan dairenin detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.19.a. KMM. 51, v.98a, merkezde yer alan dairenin detayı (Er, 2020).

Merkezdeki daireyi altın, beyaz ve tekrar altın bir iplik çevrelemiştir. Bu iplikleri takiben lacivert zemin üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple aralıklı olarak üç nokta uygulanmış ve dairede geometrik geçmeyle bezenmiş bir bordür yer almıştır. Geçmeler altınla boyanıp arasında beyaz renkte bir iplik dolaşmış, is mürekkebiyle tahririrlenmiştir (Resim 6.37.b).

Resim 6.37.b. KMM. 51, v.98a, merkezde daire içindeki geometrik geçmeli bordür detayı (KMM, 2020).

Bu geometrik geçmeli bordürü altın iplik, altın cedvel ve tekrar beyaz bir iplik çevrelemiştir. Beyaz ipliği takiben dairenin etrafını “S” biçimli bir zencerek dolaşmıştır. Zencereğin zemini lacivert ve altınla doldurularak “S” biçimleri kâğıdın kendi renginde bırakılarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.37.c).

Resim 6.37.c. KMM. 51, v.98a, merkezde daire içindeki “S” biçimli zencerek detayı (KMM, 2020).

“S” biçimli zencereği kâğıt renginde bırakılan iplik, altın cedvel ve tekrar altın bir iplik çevrelemektedir. Sondaki altın iplik, ortadan dairesel hareketle devam etmekte ve mekik biçimi oluşturmaktadır. Mekik biçiminin zemini lacivert olup üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple aralıklı olarak üç nokta uygulanmış ve mekiğin içinde oluşan üçgen şeklinde kapalı alan ½ simetrik planlı rumi üslupta bezenmiştir. Bu üçgen alanlar, katlama yerlerine yerleştirilen ve iç içe geçen kapalı form rumilerden çıkan helezonik rumi dallarıyla orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Kapalı form rumilerin zemininin bir kısmı yeşille doldurularak üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple aralıklı üç nokta uygulanmıştır. Rumiler altınla boyanıp, yeşil, kırmızı, altın ve beyaz (üstübeç) mürekkeple renklendirilerek önce beyaz (üstübeç) mürekkeple daha sonra is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.37.d, Çizim 6.19.b).

Resim 6.38.d. KMM. 51, v.98a, mekik biçiminin içinde oluşan üçgen şeklindeki kapalı alanların detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.19.b. KMM. 51, v.98a, mekik biçiminin içinde oluşan üçgen şeklindeki kapalı alanların detayı (Er, 2020).

Üçgen şeklindeki kapalı alanları altın iplik, altın cedvel, altın iplik, kırmızı iplik ve "S" formlu bir zencerek çevrelemektedir. Bu zencereğin zemini, lacivert ve altınla doldurulmuş, "S" formları kâğıt renginde bırakılarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.37.e).

Resim 6.37.e. KMM. 51, v.98a, bezemeli alandaki ikinci "S" biçimli zencerek detayı (KMM, 2020).

"S" formlu zencereğin dışını kırmızı iplik, altın cedvel, altın iplik, altın cedvel ve tekrar kırmızı bir iplik çevrelemektedir. Zencerekte lacivert zeminli bir bordür yer almaktadır. Bu bordürün içine, üç sağ ve üç sol kısımda olmak üzere altı tane daire yerleştirilerek alan ayrımı yapılmıştır. Bu daireler "S" biçimli zencereğin en dışında yer alan altın cedvele dairesel hareketle bağlanmış, altın cedvelin üstünde devam eden kırmızı iplikle sınırlandırılmıştır. Ayrıca kırmızı iplik, bordürün üst kısmına da dolaşmıştır. Bordürün içinde yer alan dairelerin hepsi aynı sistemde bezenerek renklendirilmiştir. Dairelerin içi kırmızı zeminli olup ¼ simetrik planlı rumi üslupta bezelidir. Rumiler altınla boyanıp ortada oluşan düğümün ara zeminlerine yeşil atılarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Daireler beyaz iplik, altın cedvel ve kırmızı iplikle çevrelenmiştir (Resim 6.37.f, Çizim 6.19.c).

Resim 6.37.f. KMM. 51, v.98a, bordürde yer alan dairelerin bezeme detayı (KMM, 2020).

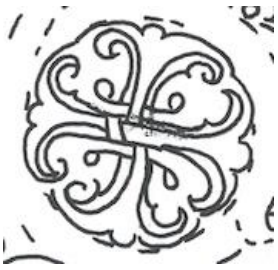

Çizim 6.19.c. KMM. 51, v.98a, bordürde yer alan dairelerin bezeme detayı (Er, 2020).

Dairelerin arasında kalan boşluklar, helezonik rumi dalları ile bezelidir. Bezeme, dairesel dörtlü kanatlı rumilerin (bezemenin bazı yerlerinde üçlü uygulanmıştır) katlama yerlerine agraflar yerleştirilerek birim tekrarlı şekilde ilerlemesiyle oluşmuştur. Rumiler altınla boyanıp kırmızı, altın, yeşil ve beyaz (üstübeç) mürekkeple renklendirilerek önce beyaz (üstübeç) mürekkeple sonra is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.37.g, Çizim 6.19.d).

Resim 6.37.g. KMM. 51, v.98a, bordür bezeme detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.19.d. KMM. 51, v.98a, bordür bezeme detayı (Er, 2020).

Bordürü kırmızı iplik, altın cedvel ve yine altın bir iplik çevrelemiş ve bordürde ince bir zencerek yer almıştır. Zemini altın olan zencereğin üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple "S" biçimli şekil uygulanmıştır (Resim 6.37.h).

Resim 6.37.h. KMM. 51, v.98a, dış zencerek bezeme detayı.

Bu ince zencereği iki altın iplik ve kırmızı iplik çevrelemiş ve bir kenar bezemesi yer almıştır. Kenar bezeme, birim tekrar olarak ilerleyip iç içe geçen iki farklı şebekeye sahip rumi üslupta bezelidir. Bezemenin zemini aralıklı olarak yeşil ve lacivertle boyanmış, rumiler altınlanmış, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.37.ı, Çizim 6.19.e).

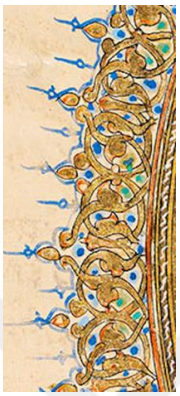

Resim 6.37.ı. KMM. 51, v.98a, kenar bezeme detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.19.e. KMM. 51, v.98a, kenar bezeme detayı (Er, 2020).

Eserin 98a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.19.f. KMM. 51, v.98a, yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.19.g. KMM. 51, v.98a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.19.h. KMM. 51, v.98a, tepelikler (Er, 2020).

Çizim 6.19.k. KMM. 51, v.98a, ortabağ (Er, 2020).

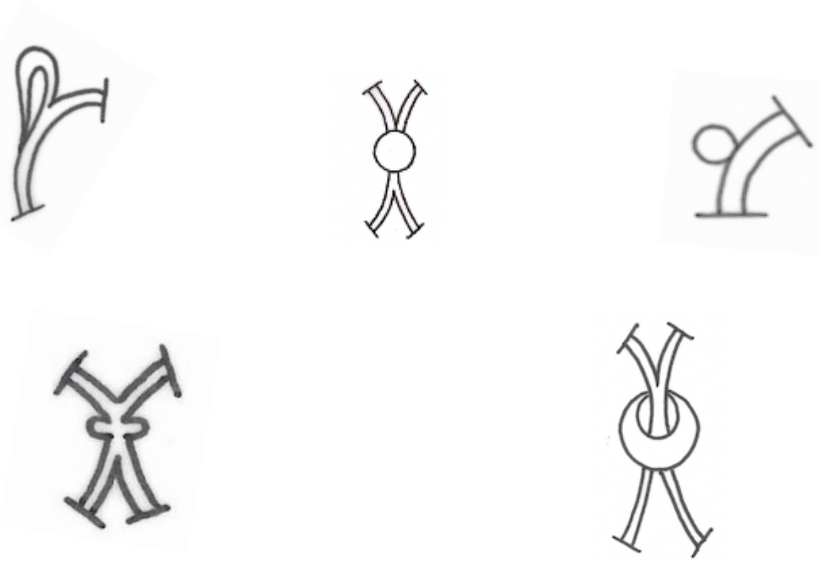

Çizim 6.19.l. KMM. 51, v.98a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Resim 6.38. KMM. 51, v.98b, zahriye sayfası (KMM, 2020).

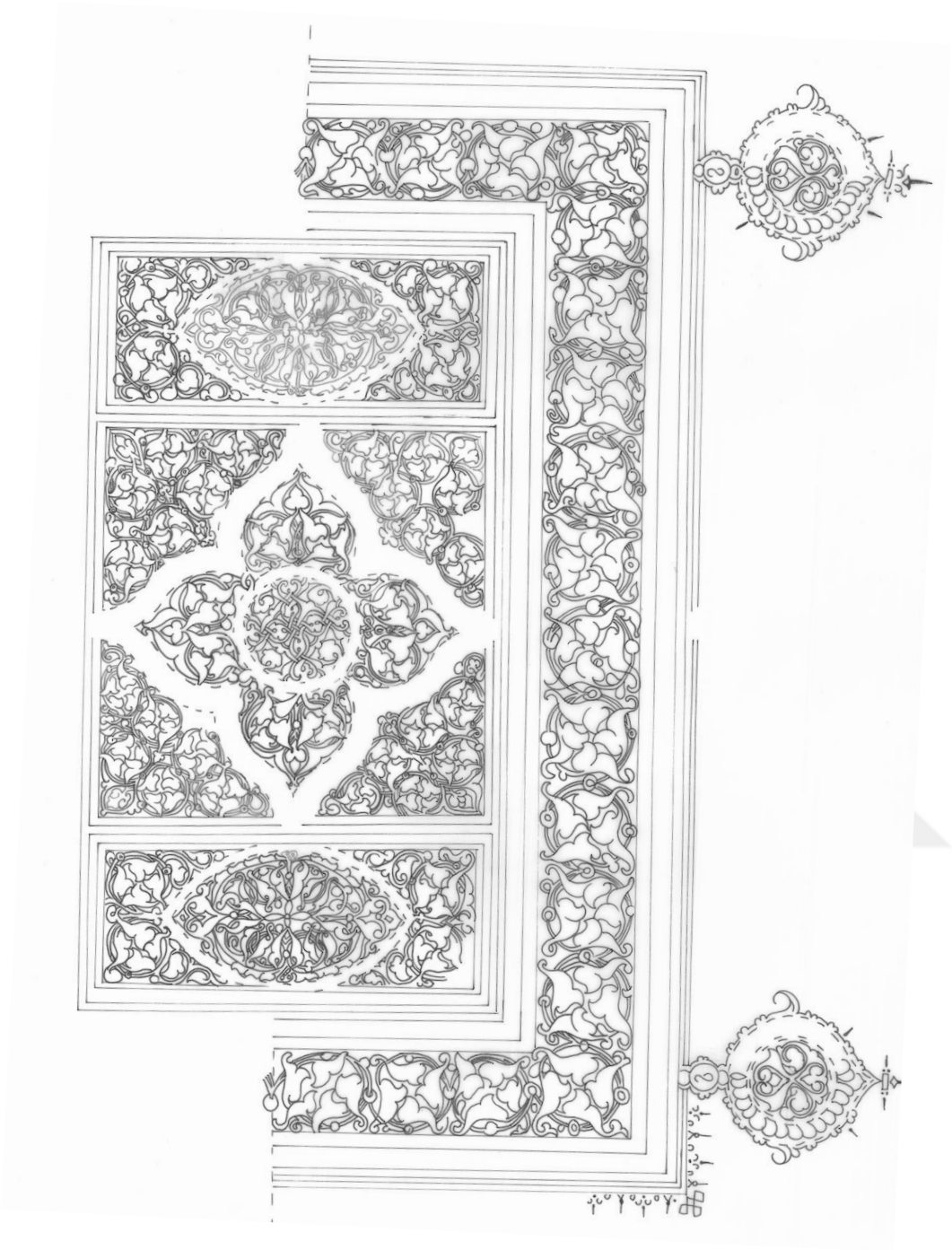

Çizim 6.20. KMM. 51, v.98b, zahriye sayfası (Er, 2020).

Resim 6.39. KMM. 51, v.98b, zahriye sayfası detay (KMM, 2020).

Varak No: 98b.
Eser Adı: Zahriye sayfası.

Renkler: Altın, lacivert, kırmızı, beyaz, yeşil, siyah.

Motifler: Rumi, geometrik geçme, münhani.

Eser Tanıtım: Eserin 98b sayfasında yer alan zahriye sayfası ¼ simetrik planlı dikdörtgen biçiminde, sağ tarafa gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Bu kompozisyonu en dışta lacivert iki kuzu ve sade lacivert tığlar çevrelemektedir (Resim 6.39, Çizim 6.20).

Zahriye tezhibinin merkezinde yer alan daire biçiminin merkezi, ⅛ simetrik planlı, iç içe geçen kapalı form rumilerle ve ortabağların ortada düğümle birleştirilmesiyle bezelidir. Lacivert zemine sahip olan bezemenin üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple aralıklı üç nokta uygulanmıştır. Rumiler altınla boyanıp, farklı tonda altın ve kırmızıyla renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.39.a, Çizim 6.20.a).

Resim 6.39.a. KMM. 51, v.98b, bezemeli alanın merkezindeki daire içi bezeme detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.20.a. KMM. 51, v.98b, bezemeli alanın merkezindeki daire içi bezeme detayı (Er, 2020).

Dairenin etrafı altın iplik, beyaz iplik ve yine altın iplikle çevrelenmektedir. Daireyi çevreleyen son altın iplik, düğüm yapılarak dört dilimli kubbe formunda kapalı alanlarla birleştirilmiştir.

Kubbe formundaki kapalı alanların içi ½ simetrik planlı, rumi üslupta katlamalı olarak bezelidir. Katlama yerlerinin ortalarına agraf yerleştirilmiştir. Bu agraftan çıkan kanatlı rumiler, birleşerek kapalı form oluşturmuştur. Kapalı formdan çıkan helezonik rumi dallarıyla alan, orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Kubbe biçimli kapalı alanların zemini kırmızıya boyanmıştır. Rumiler altınla boyanıp, farklı tonda altın rengi, yeşil ve lacivertle renklendirilmiştir (Resim 6.39.b, Çizim 6.20.b).

Resim 6.39.b. KMM. 51, v.98b kubbe biçimli kapalı alan detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.20.b. KMM. 51, v.98b kubbe biçimli kapalı alan detayı (Er, 2020).

Bu kubbe biçimli kapalı alanı iki altın iplik ve kırmızı iplik ve “S” biçimli bir zencerek çevrelemektedir. Zencereğin zemini lacivert ve altın ile doldurulurken “S” biçim kâğıt renginde bırakılarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. “S” biçimli zencerek, bezemenin ortasında yer alan kare biçimi, bu biçimin alt ve üst kısmında yer alan koltukları bütünüyle dolaşmaktadır. Zencereği takiben altın bir iplik ve altın bir cedvel sadece kare biçimi çevrelemektedir (Resim 6.39.c).

Resim 6.39.c. KMM. 51, v.98b “S” biçimli zencerek detayı (KMM, 2020).

Kare biçimli alanın köşelerinde oluşan kapalı alanlarda, lacivert zemin üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple aralıklı üç nokta uygulanmıştır. Bu alanlar ½ simetrik planlı, bütünüyle rumi üslupta bezelidir. Ortada birleşen kapalı form rumilerden devam eden dairesel dörtlü kanatlı rumiler, agraflar yerleştirilerek birbirine bağlanmış ve alanı orantılı bir şekilde doldurmuştur. Rumiler altınla boyanıp, farklı tonda altın, yeşil ve lacivertle renklendirilmiş, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.39.d, Çizim 6.20.c).

Resim 6.39.d. KMM. 51, v.98b kare biçimli alanın köşelerinde oluşan kapalı alan detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.20.c. KMM. 51, v.98b kare biçimli alanın köşelerinde oluşan kapalı alan detayı (Er, 2020).

Bezemeli alanın merkezinde yer alan kare biçimin alt ve üst kısmına yatay dikdörtgen formlu alanlar yerleştirilmiştir. Bu alanların merkezinde yatay mekik biçiminde kapalı alanlar yerleştirilmiştir. Zemini lacivert olan mekik biçiminin üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple aralıklı olarak üç nokta uygulanmış, ¼ simetrik planlı, bütünüyle rumi üslupta bezenmiştir. Elips biçimli üst üste yalın rumiler yerleştirilerek oluşturulan rumi formuna bağlantılı çıkan ve merkeze dönük yerleştirilen kapalı form rumiler, ortada zincir biçimiyle birbirine bağlanmıştır. Helezonik rumi dallar, agraflarla ayrılararak tüm tezhip alanını orantılı bir şekilde doldurmuştur (Resim 6.39.e, Çizim 6.20.d). Ayrıca elips biçimli rumi form, tüm bezemeyi çevreleyerek tepelikle sonlandırılmıştır (Çizim 6.20.e). Rumiler altınla boyanıp, farklı tonda altın ve yeşille renklendirilerek önce beyaz (üstübeç) mürekkeple daha sonra is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bezemenin merkezinde uygulanan kapalı form rumilerin ve tepeliğin boşlukları, yeşil renkle doldurulmuştur.

Resim 6.39.e. KMM. 51, v.98b bezemenin üst kısmında yer alan mekik biçimli kapalı alan detayı (KMM, 2020).

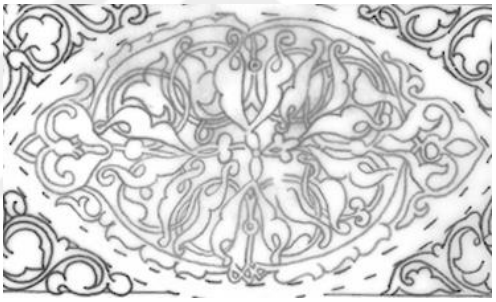

Çizim 6.20.d. KMM. 51, v.98b bezemenin üst kısmında yer alan mekik biçimli kapalı alan detayı (Er, 2020).

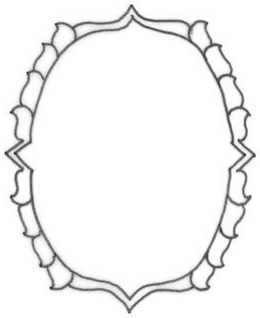

Çizim 6.20.e. KMM. 51, v.98b üst üste yalın rumilerin uygulandığı elips biçimli rumi formu detayı (Er, 2020).

Mekik biçimli kapalı alanı beyaz iplik ve altın bir cedvel çevrelemektedir. Bu cedvel ile yatay dikdörtgeni çevreleyen altın cedvel birleştirilmiştir. Mekik biçimiyle yatay dikdörtgen arasında kalan boş alan, mekik biçiminin uçlarına bağlı olarak dairesel dörtlü kanatlı rumiler ve helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp, farklı tonda altın, yeşil, lacivert ve beyaz (üstübeç) mürekkeple renklendirilmiştir (Resim 6.39.f, Çizim 6.20.f).

Resim 6.39.f. KMM. 51, v.98b mekik biçiminin dışında kalan iç alan detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.20.f. KMM. 51, v.98b mekik biçiminin dışında kalan iç alan detayı (Er, 2020).

Yatay dikdörtgen olarak hazırlanmış alanları altın cedvel, iki altın iplik ve bir kırmızı iplik çevrelemekte ve merkez alanı tamamen dolaşan "S" biçimli ince bir zencerek yer almaktadır (Resim 6.39.c).

"S" biçimli zencereği kırmızı iplik, altın iplik ve altın bir cedvel çevrelemiş ve geometrik geçmeli zencerek uygulanmıştır. Geometrik geçmeli zencereğin zemini kırmızı, yeşil ve lacivert ile doldurulmuştur. Geçmeler altınla boyanıp is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.39.g).

Resim 6.39.g. KMM. 51, v.98b iç zencerek detayı (KMM, 2020).

Geometrik geçmeli zencereği altın iplik, beyaz iplik, altın cedvel ve yine beyaz bir iplik çevrelemiş ve bir bordür uygulanmıştır. Lacivert zemine sahip olan bordürün, bezemesi dairesel dörtlü kanatlı rumilerin ortadan agraflarla birleşerek birim tekrarlı şekilde ilerlemeyle oluşmuştur. Rumiler bütünüyle altınlı olup kırmızı, yeşil ve beyaz (üstübeç) mürekkeple renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.39.ı, Çizim 6.20.g).

Resim 6.39.h. KMM. 51, v.98b bordür detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.20.g. KMM. 51, v.98b bordür detayı (Er, 2020).

Bordürü beyaz iplik, altın cedvel, beyaz iplik ve altın bir iplik çevrelemiş ve geçmeli zencerek uygulanmıştır. Geometrik geçmeli zencereğin zemini kırmızı, yeşil ve lacivert renkle doldurulmuştur. Geçmeler altınlanarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.39.ı).

Resim 6.39.ı. KMM. 51, v.98b dış zencerek detayı (KMM, 2020).

Geometrik geçmeli zencereği iki altın iplik, kırmızı iplik ve lacivert kuzular çevrelemİŞ ve kırmızı ipliğe dayalı sağ taraftan çıkan ½ simetrik planlı damla biçiminde güller uygulanmıştır. Damla biçimli güller, iki küçük bir büyük daireyle bezemeli alanı çevreleyen kırmızı ipliğe bağlanmıştır. Damla biçimli güllerin merkezi, daireden oluşmuş daire, altın iplik, beyaz iplik ve yine altın bir iplikle çevrelenmiştir. Damla biçiminin merkezine ve dairenin merkezine kırmızı zemin atılmıştır. Dairenin merkezi ½ simetrik planlı rumi motifiyle bezenmiştir. Bezemenin içinde oluşan kapalı form rumilerin zeminleri yeşil renkle doldurulmuştur. Damla biçiminin merkezinde yer alan dairenin dış kısımı ise bütünüyle münhani üslupta bezenmiştir. Münhani altınlanarak lacivertle renklendirilmiş, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.39.l, Çizim 6.20.h).

Resim 6.39.k. KMM. 51, v.98b birinci damla biçimli gül detayı (KMM, 2020).

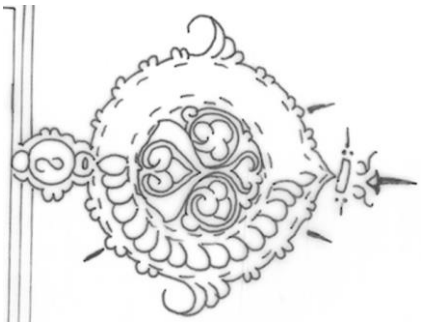

Çizim 6.20.h. KMM. 51, v.98b birinci damla biçimli gül detayı (Er, 2020).

Damla biçimli güllerin aralarında müstakil bir şekilde ¼ simetrik planlı düzenlenmiş mekik biçimindeki güller yer almıştır. Bu güllerin merkezi, lacivert zeminli olup üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple aralıklı üç nokta uygulanmış, merkez geometrik geçmeyle bezenmiştir. Altınlı geçmelerin aralarında beyaz iplik dolaştırılmış, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir.

Mekik biçimli güllerin merkezini altın iplik ve beyaz iplik çevrelemiş ve bir bordür yer almıştır (ancak bezeme seçilememektedir). Bu bordürün dışını mavi bir iplik dolaşmakta olup; mavi iplikten çıkan aralıklı sade tığlarla bezeme son bulmuştur (Resim 6.39.m).

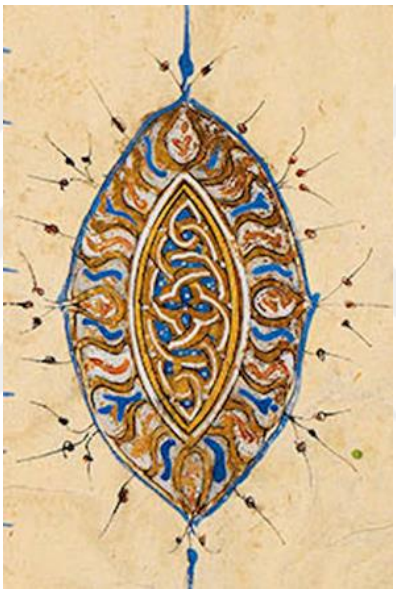

Resim 6.39.l. KMM. 51, v.98b birinci mekik biçimli gül detayı (KMM, 2020).

Eserin 98b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.20.ı. KMM. 51, v.98b, yalın rumiler (Er, 2020).

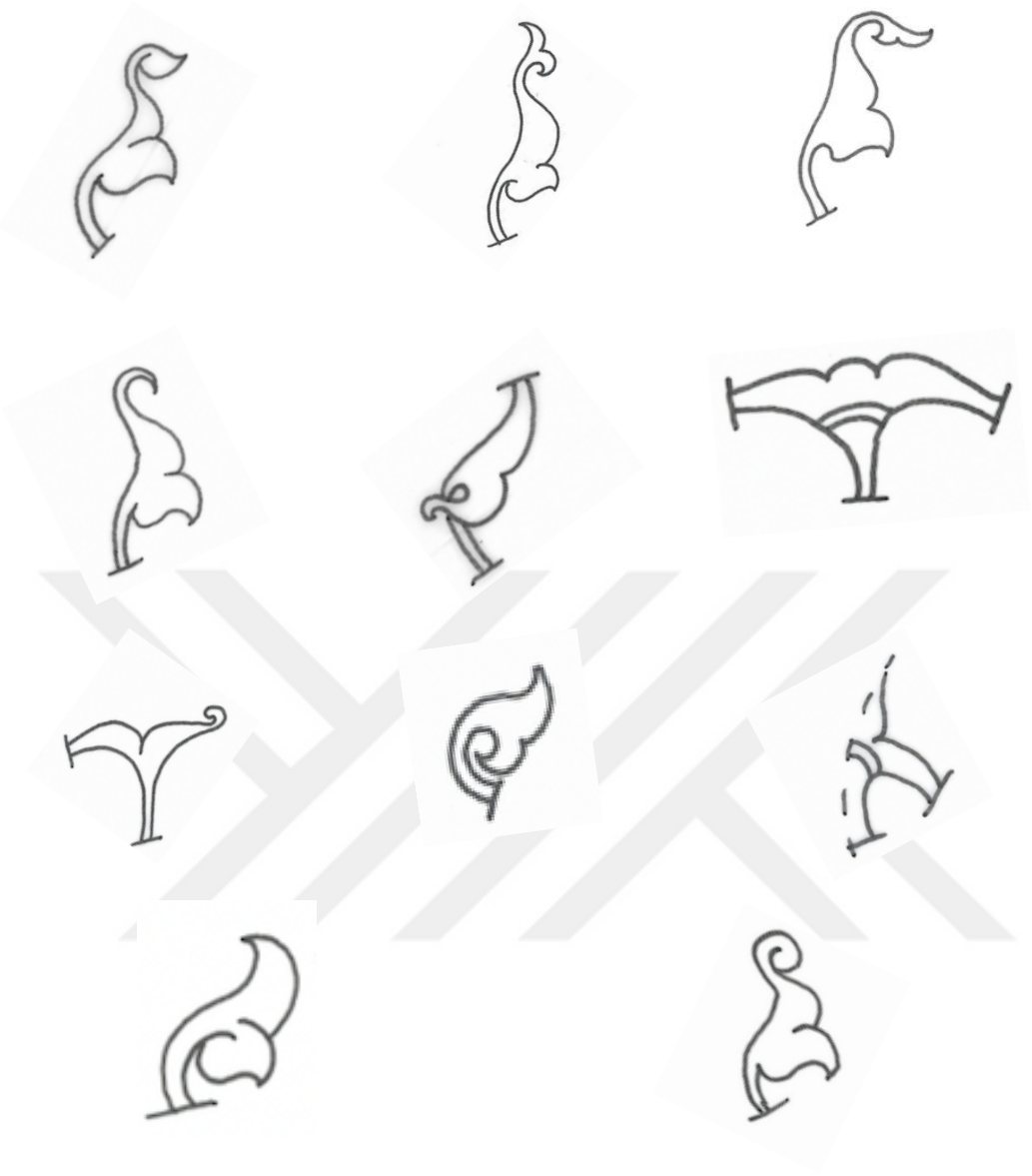

Çizim 6.20.k. KMM. 51, v.98b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.20.l. KMM. 51, v.98b, sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.20.m. KMM. 51, v.98b, tepelikler (Er, 2020).

Çizim 6.20.n. KMM. 51, v.98b, ortabağlar (Er, 2020).

Çizim 6.20.o. KMM. 51, v.98b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Resim 6.40. KMM. 51, v.100b, başlangıç sayfası (KMM, 2020).

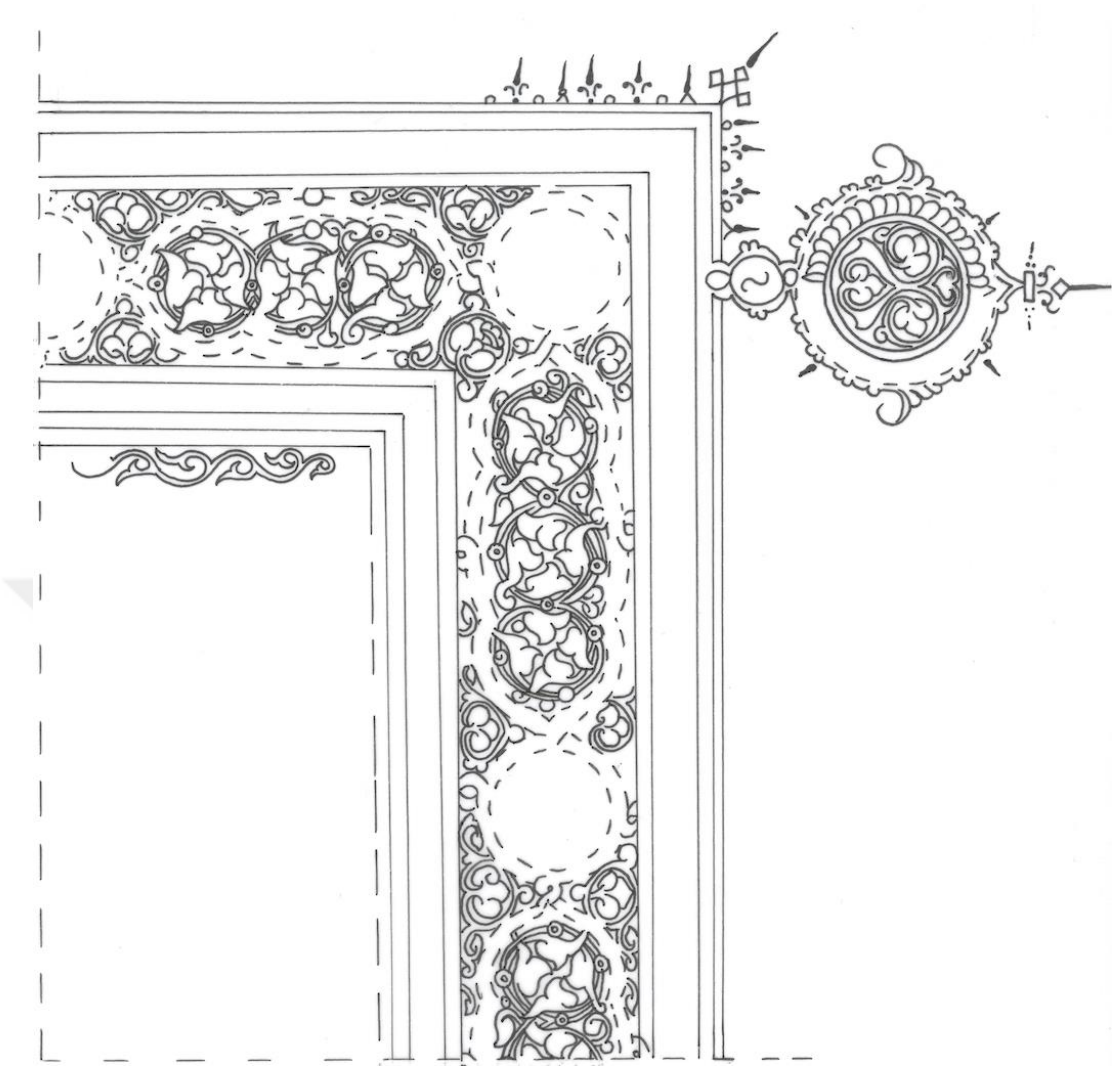

Çizim 6.21. KMM. 51, v.100b, başlangıç sayfası (Er, 2020).

Resim 6.41. KMM. 51, v.100b, başlangıç sayfası detay (KMM, 2020).

Varak No: 100b.

Eser Adı: Başlangıç sayfası.

Renkler: Altın, lacivert, kırmızı, beyaz, yeşil, siyah.

Motifler: Rumi, geometrik geçme, münhani.

Eser Tanıtım: Eserin 98b sayfasında yer alan ¼ simetrik planlı düzenlenmiş başlangıç sayfası tezhibi dikdörtgen formda, sağ tarafa gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Bu kompozisyonu en dışta lacivert iki kuzu ve sade lacivert tığlar çevrelemektedir (Resim 6.41, Çizim 6.21).

Başlangıç sayfası tezhibinin merkezi, bey-ne’s-sütur ile doldurulup altınla on yedi satır yazı yazılarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bey-ne’s-süturun zemini kâğıt renginde olan merkezin üzeri kırmızı paralel çizgilerle doldurulmuştur (Resim 6.41.a). Besmele üstü (Resim 6.41.b, Çizim 6.20.a) ve bitimi (Resim 6.41.c) lacivert renkli helezonik rumi dallarla bezenmiştir.

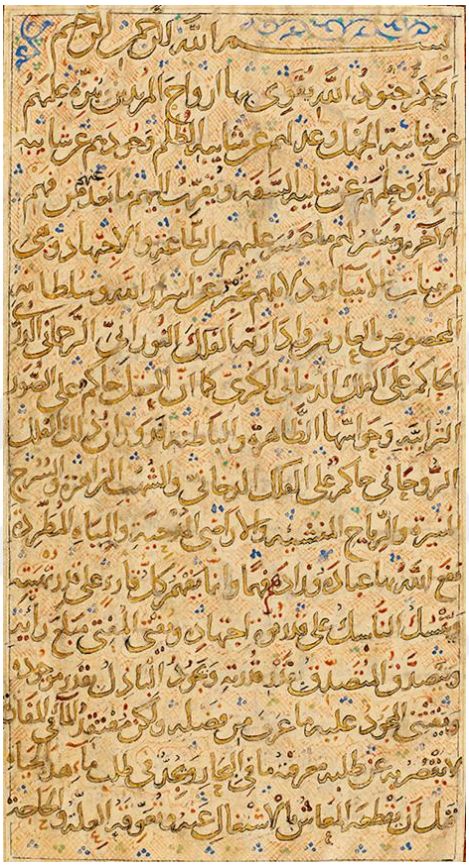

Resim 6.41.a. KMM. 51, v.100b, bezemenin merkezinde yer alan yazı alanı detayı (KMM, 2020).

Resim 6.41.b. KMM. 51, v.100b, besmele üstünde yer alan rumi bezeme detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.21.a. KMM. 51, v.100b, besmele üstünde yer alan rumi bezeme detayı (Er, 2020).

Resim 6.41.c. KMM. 51, v.100b, besmele sonunda yer alan rumi bezeme detayı (KMM, 2020).

Yazı alanının etrafını, kâğıt renginde bırakılan bir cedvel, kırmızı cedvel ve iki altın iplik çevrelemiş ve geometrik geçmeli bir zencerek yer almıştır. Geometrik geçmeli zencereğin zemini kırmızı, yeşil ve lacivertle doldurulmuştur. Geçmeler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.41.d).

Resim 6.41.d. KMM. 51, v.100b, içte yer alan geçmeli zencerek detayı (KMM, 2020).

Geometrik geçmeli zencereği altın iplik, beyaz iplik ve bir de altın cedvel çevrelemiş ve kitabeli zencerek olarak tanımlanan geniş bir bordür yer almıştır. Bu bordürde dilimli kapalı alanların zeminleri, bir kırmızı ve bir lacivert olmak üzere sıralı şekilde boyanmıştır. Bu alanlara dairesel dörtlü kanatlı rumilerin ortadan agraflarla birleşerek birim tekrarlı bir şekilde ilerlemesiyle oluşan bezeme uygulanmıştır. Rumiler altınla boyanıp, farklı bir altın tonu, kırmızı, lacivert ve yeşille renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.41.e, Çizim 6.21.b).

Resim 6.41.e. KMM. 51, v.100b, dilimli kapalı alan bezeme detayı (KMM, 2020).

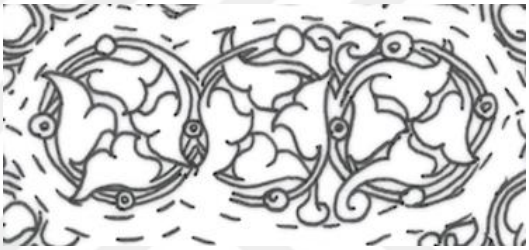

Çizim 6.21.b. KMM. 51, v.100b, dilimli kapalı alan bezeme detayı (Er, 2020).

Dilimli kapalı alanları altın iplik ve altın bir cedvel çevrelemiş ve aralarına altın cedvelle birleşen daireler yerleştirilmiştir. Lacivert zemine sahip olan bu daire içlerinin üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple aralıklı üç nokta uygulanmış, geometrik geçmeli olarak bezenmiştir. Geçmeler altın olup aralarında beyaz iplik dolaştırılarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Daireleri içten dışa altın iplik, beyaz iplik ve altın cedvel çevrelemiştir (Resim 6.41.f).

Resim 6.41.f. KMM. 51, v.100b, bordürde yer alan daire detayı (KMM, 2020).

Bordürde kapalı alanların dışında yer alan boşlukların zeminleri sıralı şekilde bir kırmızı bir lacivert şeklinde boyanmıştır. Bu zeminlerin üzeri sıvama altın olup helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir (Resim 6.41.g, Çizim 6.21.c).

Resim 6.41.g. KMM. 51, v.100b, paftaların dışında yer alan boşlukların bezeme detayı (KMM, 2020).

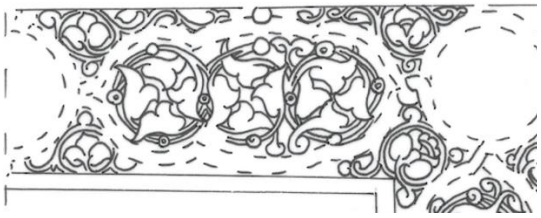

Çizim 6.21.c. KMM. 51, v.100b, paftaların dışında yer alan boşlukların bezeme detayı (Er, 2020).

Bordürü paftalarla birleştiren altın cedvel, beyaz iplik, tekrar altın iplikle çevrelemiş ve geçmeli zencerek uygulanmıştır. Geometrik geçmeli zencereğin zemini kırmızı, yeşil ve mavi renkle doldurulmuş, altın geçmeler is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.41.h).

Resim 6.41.h. KMM. 51, v.100b, dış geometrik zencerek detayı (KMM, 2020).

Geometrik geçmeli zencereği iki altın iplik, kırmızı iplik, lacivert cedvel ve lacivert sade tığ çevrelemiş ve kırmızı ipliğe dayalı sağ taraftan çıkan ½ simetrik planlı damla biçiminde güller uygulanmıştır. Damla biçimli güller, iki küçük bir büyük daireyle bezemeli alanı çevreleyen kırmızı cedvele bağlanmıştır. Damla biçimli güllerin merkezi daireden oluşarak daire altın iplik, beyaz iplik ve yine altın iplikle çevrelenmiştir. Damla biçiminin merkezine kırmızı, dairenin merkezine ise lacivert zemin atılmıştır. Dairenin merkezi ½ simetrik planlı rumi motifiyle bezenmiş, altın rumilerle, kapalı form rumilerin merkezi yeşil renkle doldurulmuştur. Rumi motifler, lacivert ve yeşille renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Damla biçimli bütün güllerin etrafını, bezemeli alanın bütününü dolaşan sade mavi tığlar çevrelemiştir. Damla biçiminin merkezinde yer alan dairenin dış kısmı bütünüyle münhani üslupta bezelidir. Altın münhani bezeme, lacivertle renklendirilip is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.41.ı, Çizim 6.21.d).

Resim 6.41.ı. KMM. 51, v.100b, birinci damla biçimli gül detayı (KMM, 2020).

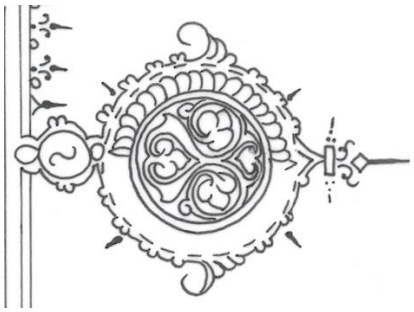

Çizim 6.21.d. KMM. 51, v.100b, birinci damla biçimli gül detayı (Er, 2020).

Damla biçimli güllerin aralarında müstakil şekilde ¼ simetrik planlı mekik biçiminde güller yer almıştır. Lacivert zemine sahip bu güllerin merkezi üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple aralıklı üç nokta uygulanmış, merkez geometrik geçmeli üslupta bezenmiştir. Altın geçmelerin aralarında beyaz iplik dolaştırılarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir.

Mekik biçimli güllerin merkezini altın iplik ve altın bir cedvel çevrelemiştir. Cedvelin dışında bir kenar bezeme yer almıştır. Bezeme altın, kırmızı ve lacivertle "S" ve damla şekli yapılarak bezenmiştir. Bu bordürün dışında lacivert bir iplik dolaşmış, mavi iplikten ara ara sade tığlar çıkarılarak bezeme sonlandırılmıştır (Resim 6.41.k).

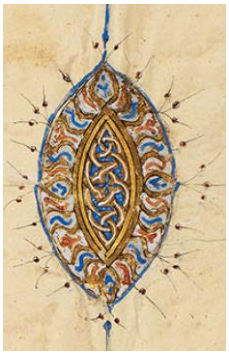

Resim 6.41.k. KMM. 51, v.100b, birinci mekik biçimli gül detayı (KMM, 2020).

Eserin 100b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.21.e. KMM. 51, v.100b, yalın rumiler (Er, 2020).

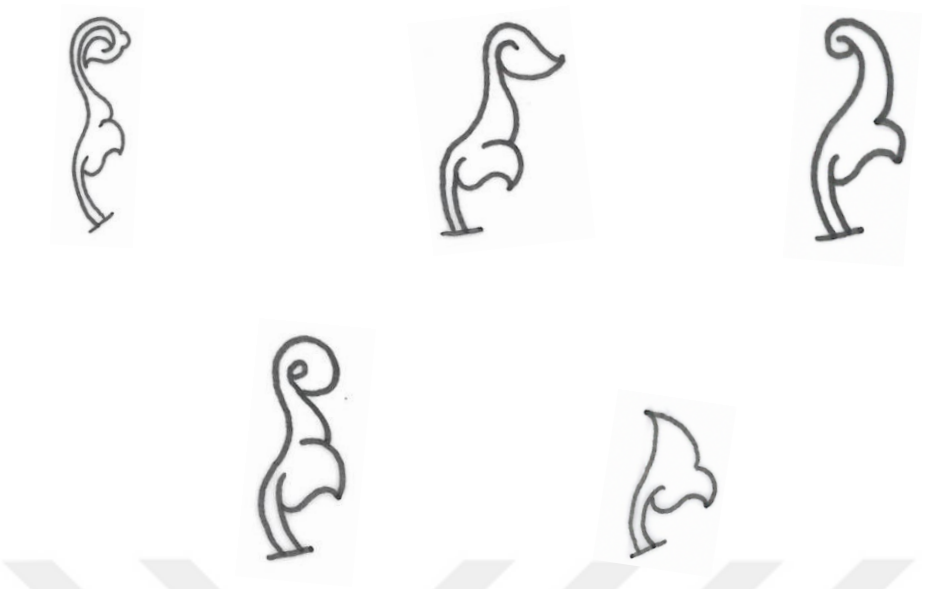

Çizim 6.21.f. KMM. 51, v.100b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.21.g. KMM. 51, v.100b, sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.21.h. KMM. 51, v.100b, tepelikler (Er, 2020).

Çizim 6.21.ı. KMM. 51, v.100b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

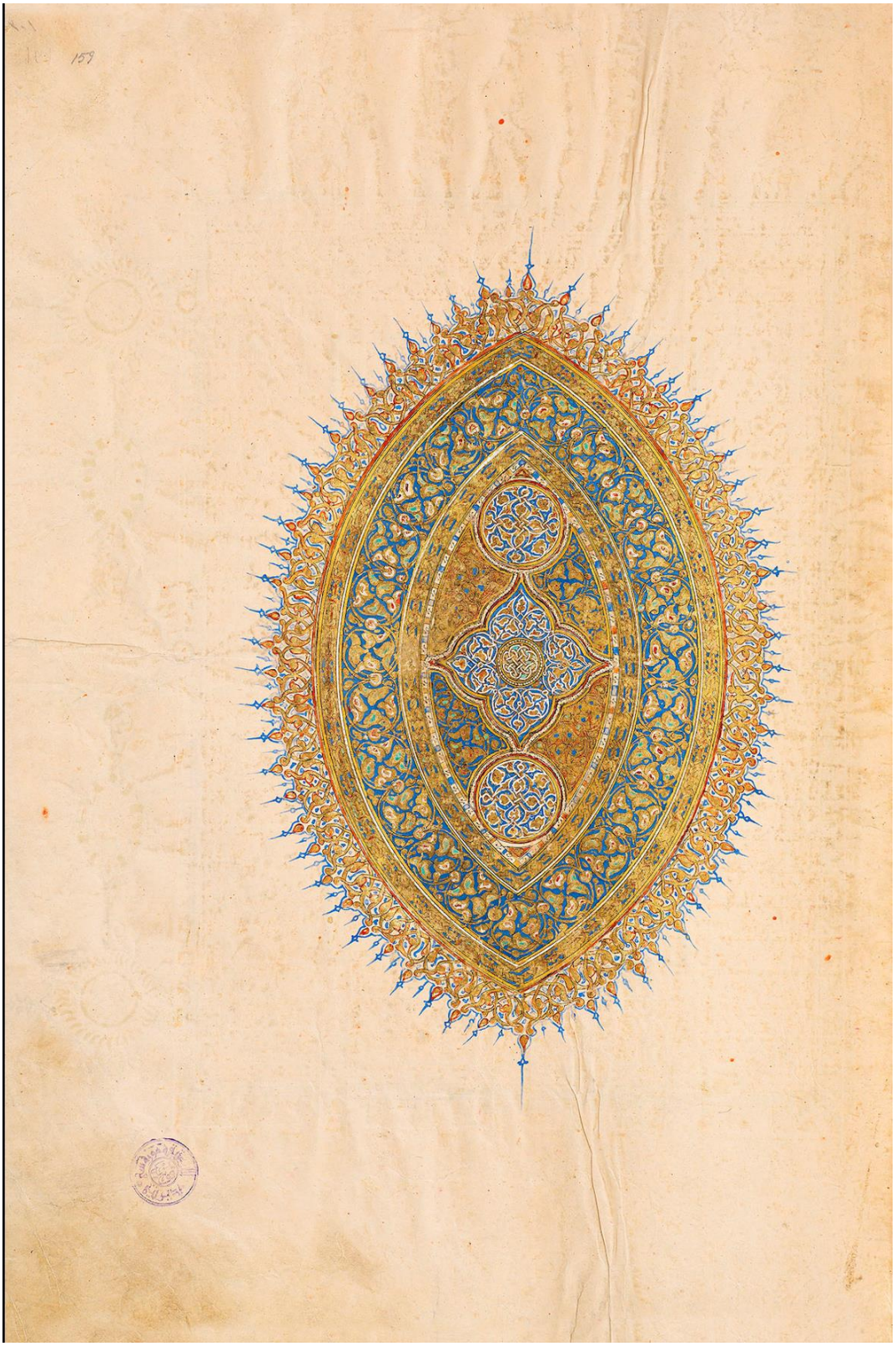

Resim 6.42. KMM. 51, v.159a zahriye sayfası (KMM, 2020).

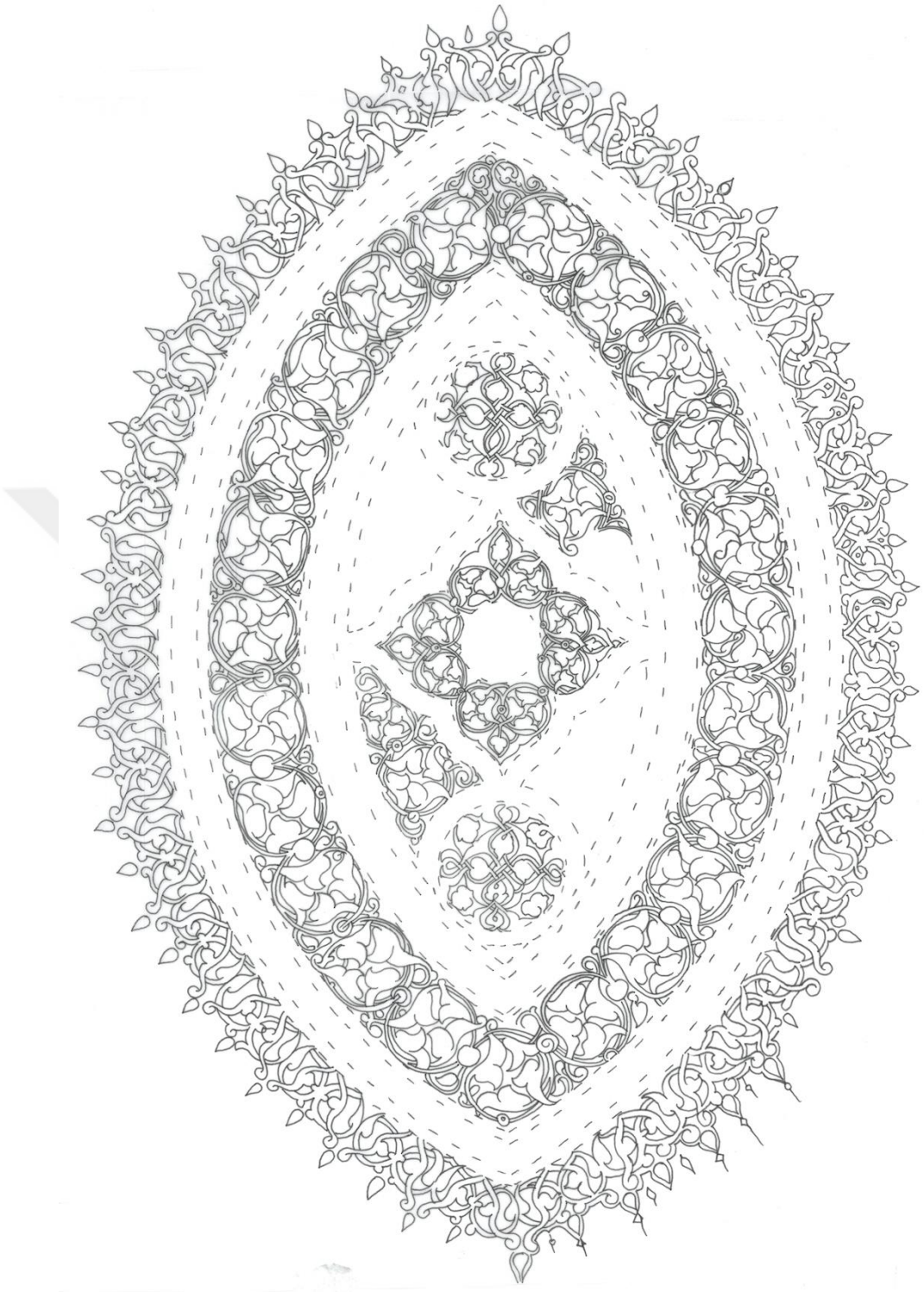

Çizim 6.22. KMM. 51, v.159a zahriye sayfası (Er, 2020).

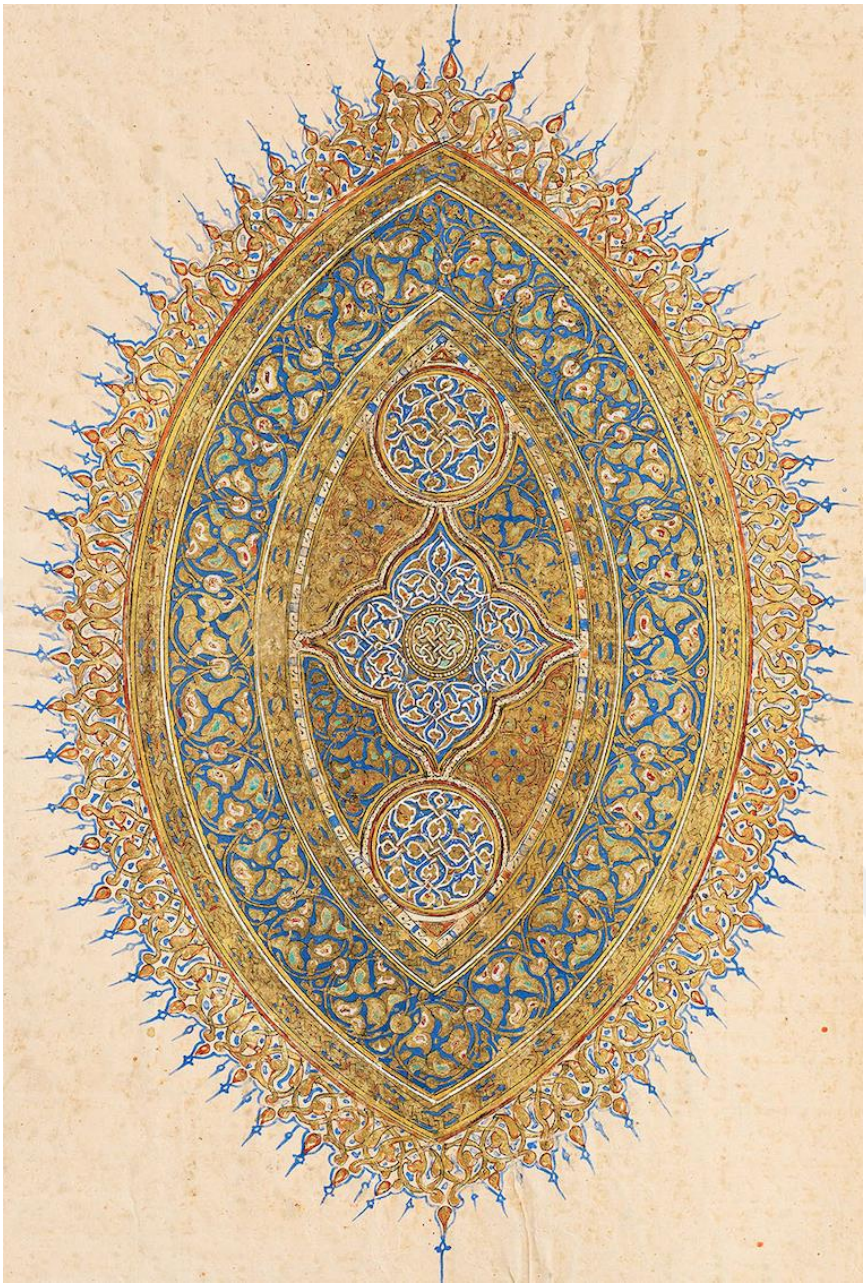

Resim 6.43. KMM. 51, v.159a zahriye sayfası detayı (KMM, 2020).

Varak No: 159a.
Eser Adı: Zahriye sayfası.

Renkler: Altın, lacivert, kırmızı, beyaz, yeşil, siyah.

Motifler: Rumi, geometri.

Eser Tanıtım: Eserin 159a sayfasında yer alan zahriye sayfası, ¼ simetrik planlı olup mekik biçimde düzenlenmiştir. Bu kompozisyonu en dışta lacivert sade tığlar çevrelemiştir (Resim 6.43, Çizim 6.22).

Zahriye tezhibinin merkezi, kubbe biçiminde dört dilimli kapalı alan ve bu kapalı alanın alt ve üst kısmında yer alan dairelerle bölünmüştür. Kubbe biçimli dört dilimli kapalı alanın merkezine bir daire yerleştirilmiştir. Dairenin zemini altınlanarak üzerine geometrik geçmeli bezeme uygulanmıştır. Altın geçmelerin aralarında beyaz iplik dolaşmıştır. Geçmelerin aralarında oluşan boşluklar ise yeşil renkle doldurularak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Daire altın iplik, altın zeminli ince bir zencerek ve yine altın iplikle son bulmuştur (Resim 6.43.a).

Resim 6.43.a. KMM. 51, v.159a, bezemenin merkezinde yer alan daire detayı (KMM, 2020).

Dairenin dışına kubbe biçimli dört dilimli kapalı alan yerleştirilmiştir. Lacivert zemine sahip bu alanın üzerine bütünüyle rumi üslupta bezeme uygulanmıştır. Bezemeler ½ simetrik planlı katlamalı olarak uygulanmış, katlama yerlerinin ortalarına agraf yerleştirilmiştir. Bu agraftan kanatlı rumiler birleşerek kapalı form rumi oluşturmuştur. Alan, kapalı form rumiden çıkan helezonik rumi dallarıyla orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Kubbe biçimli dört dilimli kapalı alanın zemini lacivert renkle boyanmıştır. Rumiler altınla boyanıp, kırmızıyla renklendirilerek önce beyaz (üstübeç) mürekkeple daha sonra is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.43.b, Çizim 6.22.a).

Resim 6.43.b. KMM. 51, v.159a, kubbe biçimli kapalı alan içi bezeme detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.22.a. KMM. 51, v.159a, kubbe biçimli kapalı alan içi bezeme detayı (Er, 2020).

Bu kubbe biçimli kapalı alanı, altın iplik, kırmızı iplik ve zemini kâğıdın kendi renginde bırakılan ince bir zencerek ve altın bir iplik çevrelemiştir. Bu ince zencerek ve dıştaki altın iplik, kubbe biçiminin alt ve üst kısmında yer alan daireleri de yarım bir şekilde sınırlandırmıştır.

Merkezde yer alan daire biçiminin merkezi ⅛ simetrik planlı olup, iç içe geçen kapalı form rumiler ve ortabağların ortada düğümle birleştirilmesiyle bezenmiştir. Lacivert zemine sahip bezemenin üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple aralıklı üç nokta uygulanmıştır. Rumiler altınla boyanıp kırmızıyla renklendirilerek önce beyaz (üstübeç) mürekkeple daha sonra is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Daireyi içten dışa beyaz iplik, altın iplik ve kırmızı iplik bir çevrelemiştir (Resim 6.43.c, Çizim 6.22.b).

Resim 6.43.c. KMM. 51, v.159a merkezde yer alan dairenin merkez bezeme detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.22.b. KMM. 51, v.159a, merkezde yer alan dairenin merkez bezeme detayı (Er, 2020).

Merkezde yer alan kubbe biçiminde dört dilimli kapalı alan ve dairelerin dışında kalan alanlar helezonik rumi dallarıyla orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Bu alanların zeminleri sıralı şekilde bir kırmızı bir lacivert olarak boyanmıştır. Rumiler altınla boyanıp kırmızı, yeşil ve lacivertle renklendirilerek önce beyaz (üstübeç) mürekkeple daha sonra is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.43.d, Çizim 6.22.c).

Resim 6.43.d. KMM. 51, v.159a, iç alan bezeme detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.22.c. KMM. 51, v.159a, iç alan bezeme detayı (Er, 2020).

Bezemeli alanın merkezini altın iplik ve “S” biçimli bir zencerek çevrelemiştir. Zemini lacivert ve altınla doldurulmuş olan bu zencereğin “S” biçimleri kâğıt renginde bırakılarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.43.e.).

Resim 6.43.e. KMM. 51, v.159a, “S” biçimli zencerek detayı (KMM, 2020).

“S” biçimli zencereği, altın iplik çevrelemiş ve bu ipliğe dayalı geometrik geçmeli zencerek uygulanmıştır. Geçmeler altınla boyanıp zencereğin zemini kırmızı, yeşil ve lacivertle doldurularak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.43.f).

Resim 6.43.f. KMM. 51, v.159a, içte yer alan zencerek detayı (KMM, 2020).

Geometrik geçme zencereği altın iplik, beyaz iplik ve yine altın bir iplik çevrelemiş ve bir bordür yer almıştır. Lacivert zeminli bordürün bezemesi, dairesel dörtlü kanatlı rumilerin ortadan agraflarla birleşerek birim tekrarlı şekilde ilerlemeyle oluşmuştur. Bütünüyle altın olan rumiler, farklı bir altın tonu, kırmızı, yeşil ve beyaz (üstübeç) mürekkeple renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.43.g, Çizim 6.22.d).

Resim 6.43.g. KMM. 51, v.159a, bordür bezeme detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.22.d. KMM. 51, v.159a, bordür bezeme detayı (Er, 2020).

Bordürün dışını altın ve beyaz bir iplik çevrelemiş ve alana geometrik geçme zencerek uygulanmıştır. Geometrik geçme zencereğin zemini kırmızı, yeşil ve lacivert ile doldurulmuştur. Geçmeler ise altınlı olup is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.43.h).

Resim 6.43.h. KMM. 51, v.159a dışta yer alan zencerek detayı (KMM, 2020).

Bu ince zencereği iki altın iplik ve kırmızı iplik çevrelemiş ve bir kenar bezeme uygulanmıştır. Kenar bezeme, birim tekrar olarak iç içe geçen iki farklı şebekede ilerleyen rumi üslupta bezelidir. Bezemenin zemini aralıklı olarak lacivert renkle boyanmış, altın rumiler, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.43.k., Çizim 6.22.e).

Resim 6.43.k. KMM. 51, v.159a kenar bezeme detayı (KMM, 2020).

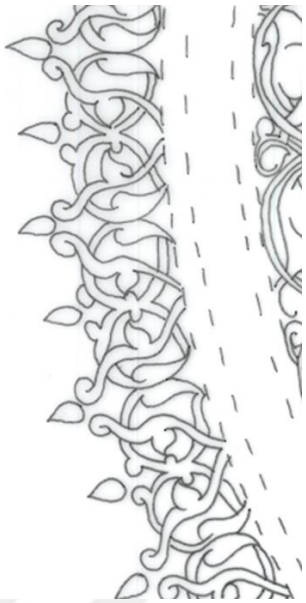

Çizim 6.22.e. KMM. 51, v.159a kenar bezeme detayı (Er, 2020).

Eserin 159a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.22.f. KMM. 51, v.159a, yalın rumiler (Er, 2020).

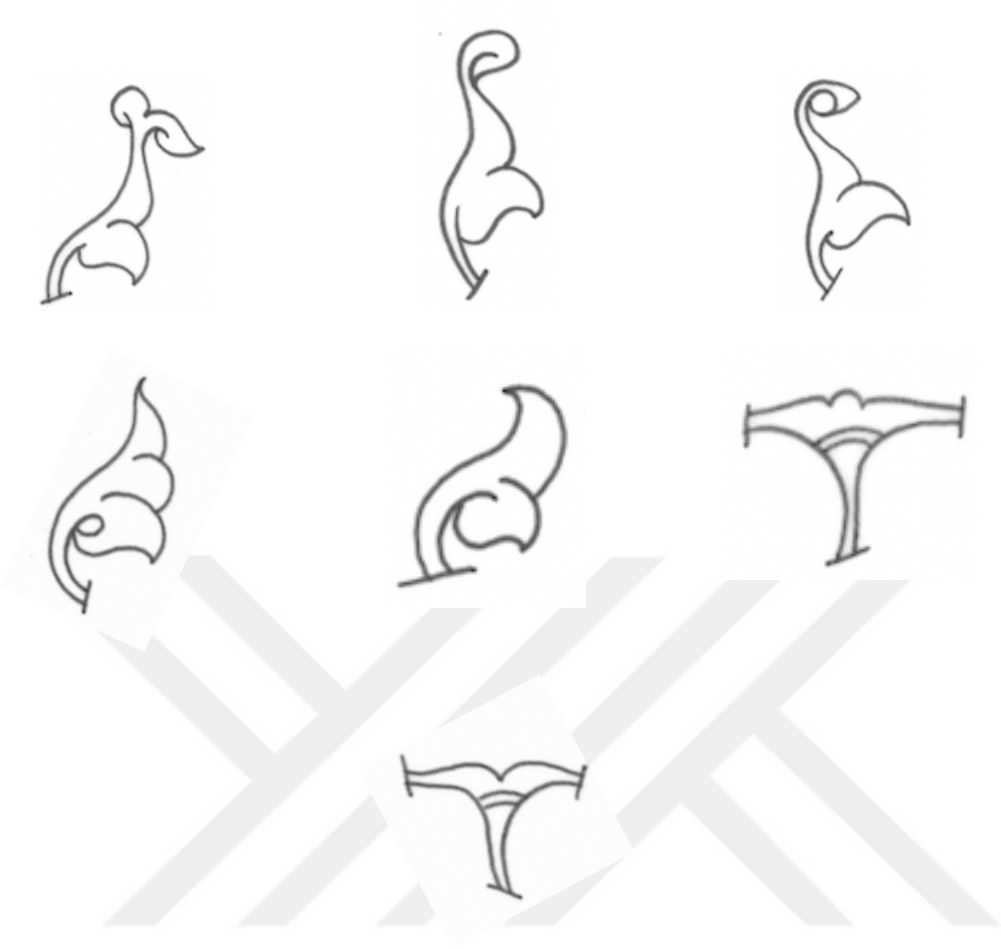

Çizim 6.22.g. KMM. 51, v.159a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.22.h. KMM. 51, v.159a, sencide rumi (Er, 2020).

Çizim 6.22.ı. KMM. 51, v.159a, tepelikler (Er, 2020).

Çizim 6.22.k. KMM. 51, v.159a, ortabağ (Er, 2020).

Çizim 6.22.l. KMM. 51, v.159a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Resim 6.44. KMM. 51, v.159b zahriye sayfası (KMM, 2020).

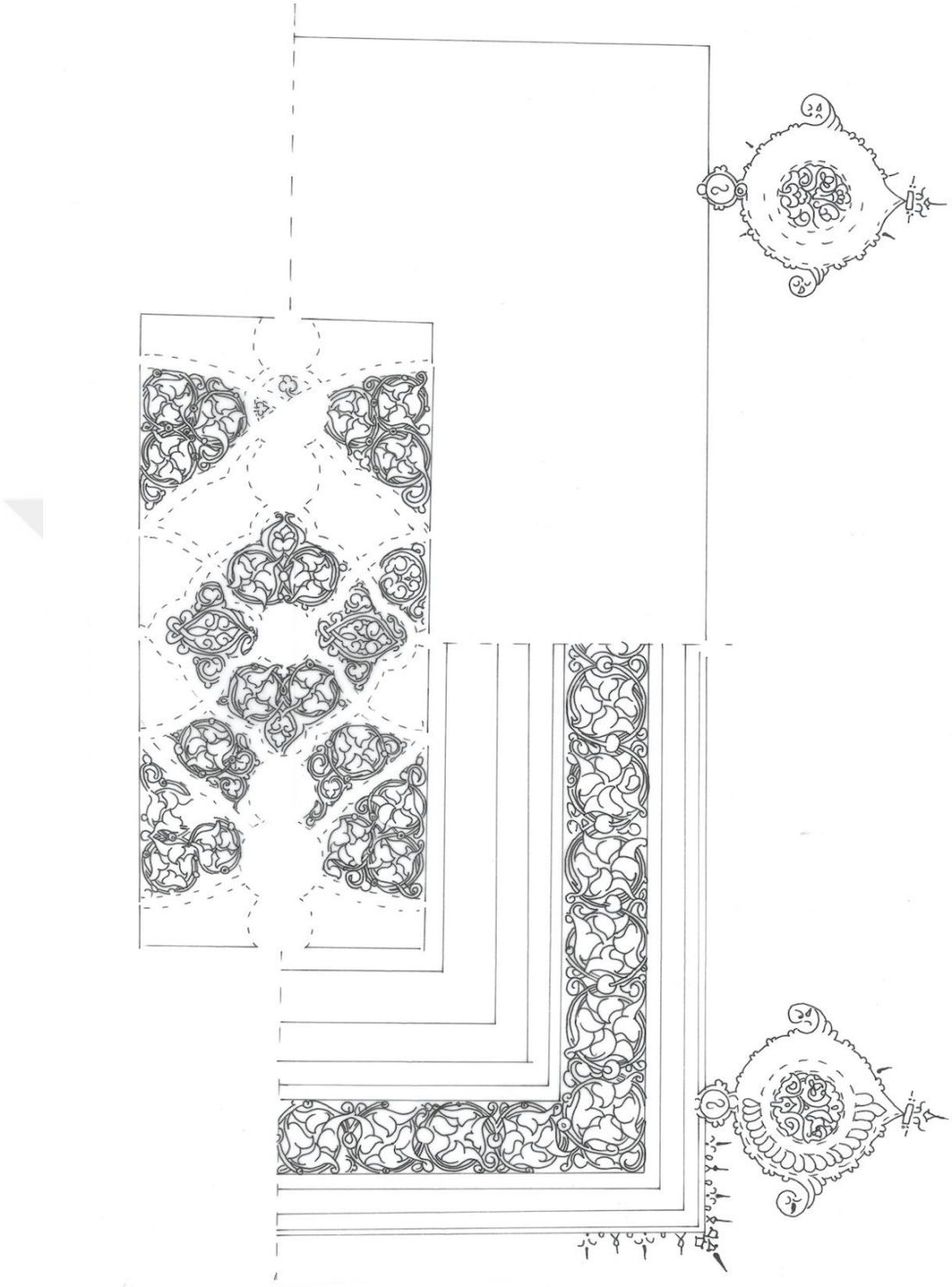

Çizim 6.23. KMM. 51, v.159b zahriye sayfası (Er, 2020).

Resim 6.45. KMM. 51, v.159b zahriye sayfası detayı (KMM, 2020).

Varak No: 159b.

Eser Adı: Zahriye sayfası.

Renkler: Altın, lacivert, kırmızı, beyaz, yeşil, siyah.

Motifler: Rumi, geometrik geçme, münhani.

Eser Tanıtım: Eserin 159b sayfasında yer alan zahriye sayfası, ¼ simetrik planlı dikdörtgen biçiminde, sağ taraftan gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Bezemeyi en dışta lacivert iki kuzu ve sade tığlar çevrelemiştir (Resim 6.45).

Zahriye tezhibinin merkezi, altın ve beyaz ipliklerle geometrik sistemde kapalı alanlara bölünmüştür. İçte dolaşan iplikler, merkez alanın kenarlarını da çevrelemiştir. Bezemenin merkezinde büyük bir daire ve bu dairenin içine geçen iki kenarında yarım daireler yer almıştır. İki kenarda yer alan daireler merkezdeki büyük dairenin ortasında yer alan küçük daireyle birleştirilmiştir (Resim 6.46.a, Çizim 6.23.a).

Resim 6.46.a. KMM. 51, v.159b, bezemenin merkezindeki iç içe geçen dairelerin detayı (KMM, 2020).

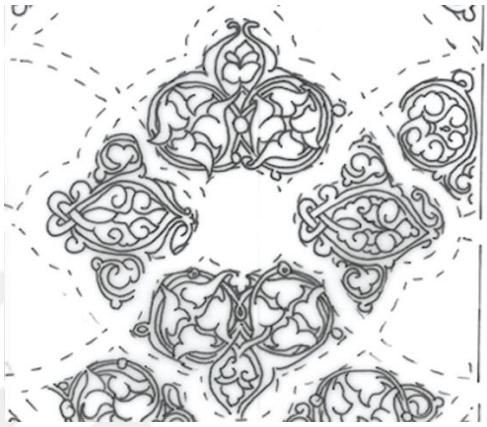

Çizim 6.23.a. KMM. 51, v.159b, bezemenin merkezindeki iç içe geçen dairelerin detayı (Er, 2020).

Ortada yer alan küçük dairenin zemini sıvama altın olup üzerine geometrik geçmeli bezeme uygulanmıştır. Altın geçmelerin aralarında beyaz iplik dolaşmıştır. Geçmelerin aralarında oluşan boşluklar ise lacivertle doldurularak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Daireyi altın iplik, beyaz iplik ve dışta dolaşan altın iplik çevrelemiştir (Resim 6.45.b).

Resim 6.45.b. KMM. 51, v.159b, merkezdeki büyük dairenin iç alanında yer alan daire detayı (KMM, 2020).

Merkezdeki büyük daireyle içine geçen yarım dairenin kesişme yeri lacivert zeminli olup ½ simetrik planlı, bütünüyle rumi üslupta bezenmiştir. Ortaya büyük bir sencide rumi uygulanarak sencide ruminin altında bir düğüm meydana gelmiştir. Bu düğümden devam eden sencide rumiyi de ortasına alan kapalı form rumi oluşmuştur.

Kapalı form rumiden çıkan helezonik rumi dalları, alanı orantılı bir şekilde doldurmuştur (Resim 6.45.c, Çizim 6.23.b).

Resim 6.45.c. KMM. 51, v.159b, merkezde yer alan dairenin bezeme detayı (KMM, 2020).

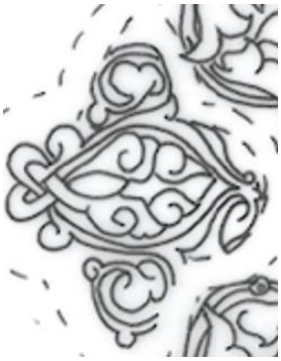

Çizim 6.23.b. KMM. 51, v.159b, merkezde yer alan dairenin bezeme detayı (Er, 2020).

Merkezdeki büyük dairenin üst ve altında yer alan kapalı alanların zemini sıvama altın olup bütünüyle rumi üslupta bezenmiştir. Bezemeler ½ simetrik planlı düzenlenmiş ve katlamalı olarak uygulanmıştır. Katlama yerlerinin ortalarına agraf yerleştirilip bu agraftan çıkan kanatlı rumiler birleşerek kapalı form oluşturmuştur. Kapalı form rumiden çıkan helezonik rumi dallarıyla dairesel dörtlü kanatlı rumiler oluşmuş, rumiler tepelikle sonlanarak alan orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Kapalı form rumilerin zeminleri yeşille doldurulmuştur. Rumiler altınla boyanıp yeşille renklendirilerek önce beyaz (üstübeç) mürekkeple daha sonra is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.45.d, Çizim 6.23.c).

Resim 6.45.d. KMM. 51, v.159b, merkezdeki daire içi bezeme detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.23.c. KMM. 51, v.159b, merkezdeki daire içi bezeme detayı (Er, 2020).

Merkezde sağ ve sol kısımda uygulanan yarım dairelerin ve tam dairenin dışında kalan kapalı alanların zeminleri yeşille boyanmıştır. Bu alanlar, helezonik rumi dallarıyla orantılı şekilde bezenmiştir. Rumiler altınlanarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.45.e, Çizim 6.23.d).

Resim 6.46.e. KMM. 51, v.159b, merkezdeki sağ yarım daire bezeme detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.23.d. KMM. 51, v.159b, merkezdeki sağ yarım daire bezeme detayı (Er, 2020).

Merkezde yer alan büyük dairenin altında ve üstünde üçer daire yer almıştır. İki daire bütünüyle geometrik geçmeli şekilde bezenirken ortaya denk gelen daire rumi üslupta bezenmiştir. Geometrik geçmeyle bezeli dairelerin zeminleri altınla boyanmış, altınlanan geçmelerin aralarında beyaz iplik dolaşmıştır. Geçmelerin aralarında oluşan boşluklar lacivertle doldurularak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Daireyi altın iplik, beyaz iplik ve dışta dolaşan altın iplik çevrelemiştir (Resim 6.45.f.). Geometrik bezeli dairelerin ortasında yer alan altın ve beyaz ipliklerle dört alana ayrılmış dairelerin zeminleri yeşille boyanmıştır. Bu alanlar tamamen rumi üslupta bezenmiştir. Dairenin alt ve üst kısmındaki alanlar, helezonik rumi dallarıyla bezenirken iki yanda kalan alanlara müstakil şekilde tepelikler yerleştirilmiştir. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.45.g).

Resim 6.46.f. KMM. 51, v.159b, merkezin en üst kısmında yer alan geometrik geçme bezemeli daire detayı (KMM, 2020).

Resim 6.46.g. KMM. 51, v.159b, merkezin en üst kısmındaki iki geometrik geçme bezemeli dairenin arasındaki daire detayı (KMM, 2020).

Merkezde yer alan dairelerin boşlukları altın iplik, beyaz iplik ve yine altın iplikle çeşitli geometrik formlarda bölünmüştür. Bu alanlar tamamen rumi üslupta bezenerek zeminleri bir lacivert bir altın olacak şekilde sıralı boyanmıştır.

Üstten sırasıyla birinci kapalı alan; lacivert zemine sahip olup üzerine ½ simetrik planlı bezenmiştir. ortaya agraf yerleştirilmiş ve bundan çıkan helezonik rumi dalıyla dairesel dörtlü kanatlı rumiler oluşturulmuş, agrafın üstünde tepelikle sonlandırılarak alan orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.45.h).

Resim 6.45.h. KMM. 51, v.159b, merkezin en üstünde yer alan birinci kapalı alanın bezeme detayı (KMM, 2020).

Üstten sırasıyla ikinci kapalı alan; altın zeminli olup üzerine helezonik rumi dalıyla dairesel dörtlü kanatlı rumilerle alan, orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Rumiler altınla boyanıp önce beyaz (üstübeç) mürekkeple daha sonra is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.45.k, Çizim 6.23.e).

Resim 6.45.ı. KMM. 51, v.159b, bezemenin merkezinde yer alan ikinci kapalı alanın bezeme detayı (KMM, 2020).

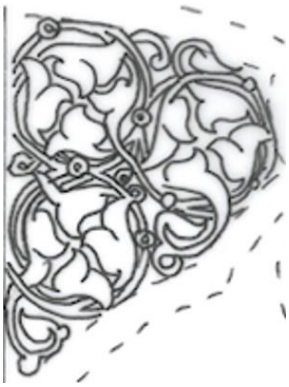

Çizim 6.23.e. KMM. 51, v.159b, bezemenin merkezinde yer alan ikinci kapalı alanın bezeme detayı (Er, 2020).

Üstten sırasıyla üçüncü kapalı alan; lacivert zeminli olup üzerine helezonik rumi dalıyla ve dairesel dörtlü kanatlı rumilerle alan orantılı bir şekilde bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.45.k, Çizim 6.23.f).

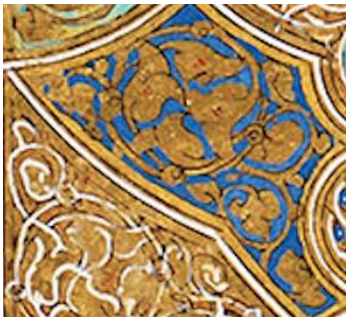

Resim 6.46.k. KMM. 51, v.159b, merkezde yer alan üçüncü kapalı alanın bezeme detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.23.f. KMM. 51, v.159b, merkezde yer alan üçüncü kapalı alanın bezeme detayı (Er, 2020).

Bezemenin merkezinde yer alan dikdörtgen alanı altın iplik, beyaz zeminli ince bir zencerek, tekrar altın bir iplik dolaştırılmış ve geometrik geçmeli bir zencerek uygulanmıştır. Geometrik geçmeli zencereğin zemini lacivert olup üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple aralıklı üç nokta ve geçmelerin ortalarına beyaz noktalarla altı ve yedi noktalı penç formu bir arada uygulanmıştır. Altın geçmelerin aralarında beyaz iplik dolaşmıştır. Geçmelerin orta zeminleri ara ara kırmızı renkle doldurulmuştur (Resim 6.45.l).

Resim 6.45.l. KMM. 51, v.159b, geometrik zencerek detayı (KMM, 2020).

Geometrik geçme zencereği, altın iplik, altın cedvel, iki altın iplik, bir kırmızı iplik ve "S" biçimli bir zencerek çevrelemiştir. Bu zencereğin zemini lacivert ve altın ile doldurularak "S" biçimleri kâğıdın kendi renginde bırakılıp is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.45.m).

Resim 6.45.m. KMM. 51, v.159b, "S" biçimli zencerek detayı (KMM, 2020).

“S” biçimli zencereği bir altın iplik çevrelemiş ve takiben geometrik geçmeli zencerek uygulanmıştır. Geometrik geçmeli zencereğin zemini kırmızı, yeşil ve lacivert ile doldurulmuştur. Geçmeler altınla boyanıp is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.45.n).

Resim 6.45.n. KMM. 51, v.159b, iç geometrik zencerek detayı (KMM, 2020).

Zencereği altın iplik, altın cedvel ve tekrar bir altın iplik çevrelemiş ve kalın bir bordür yer almıştır. Lacivert zemine sahip olan bordürün, bezemesi dairesel dörtlü kanatlı rumilerin ortadan agraflarla birleşerek birim tekrarlı bir şekilde ilerlemesiyle oluşmuştur. Rumiler altınla boyanıp, farklı bir altın tonu, kırmızı, yeşil ve beyaz (üstübeç) mürekkeple renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.45.o, Çizim 6.23.g).

Resim 6.45.o. KMM. 51, v.159b, kalın bordür detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.23.g. KMM. 51, v.159b, kalın bordür detayı (Er, 2020).

Bordürü altın iplik, altın cedvel ve tekrar altın bir iplik çevrelemiş ve tekrar geometrik geçmeli bir zencerek uygulanmıştır. Geometrik zencereğin zemini kırmızı, yeşil ve lacivert ile doldurulmuştur. Rumiler altınla boyanıp is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.45.p).

Resim 6.45.p. KMM. 51, v.159b, dış geometrik zencerek detayı (KMM, 2020).

Geometrik geçmeli zencereği iki altın iplik, kırmızı cedvel, lacivert cedvel ve lacivert sade tığ çevrelemiş ve kırmızı ipliğe dayalı sağ taraftan çıkan ½ simetrik planlı damla biçiminde güller uygulanmıştır. Damla biçimli güller iki küçük bir büyük daireyle bezemeli alanı çevreleyen kırmızı ipliğe bağlanmıştır. Damla biçimli güllerin içi

daireden oluşmuş ve daire altın iplik beyaz iplik ve yine altın iplikle çevrelenmiştir. Ortada bulunan dairenin zemini yeşille boyanarak içine is mürekkebiyle "S" biçimi uygulanmış, bu biçimin zemini de altınlanmıştır. Damla biçiminin merkezi kırmızı, dairenin merkezine ise yeşil zemin atılmıştır. Bu biçimin merkezinde yer alan dairenin dış kısımı bütünüyle münhani üslupta bezenmiştir. Münhani altınlanmış, yeşil renkle gölgelendirilmiş, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Dairenin merkezine müstakil şekilde ½ simetrik planlı büyük bir sencide rumi uygulanmıştır. Sencide rumi altınlanarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Damla formlu bütün güllerin etrafını, bezemeli alanın bütününü dolaşan lacivert sade tığlar çevrelemiştir (Resim 6.45.r., Çizim 6.23.h).

Resim 6.45.r. KMM. 51, v.159b, birinci damla biçimli gül detayı (KMM, 2020).

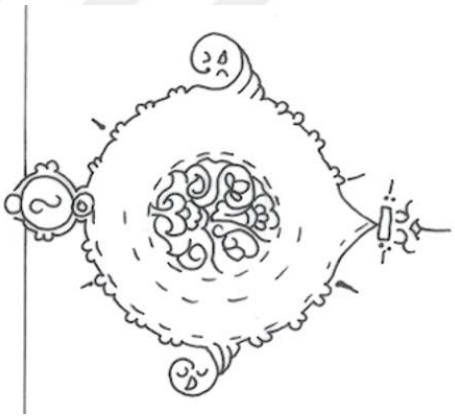

Çizim 6.23.h. KMM. 51, v.159b, birinci damla biçimli gül detayı (Er, 2020).

Damla biçimli güllerin aralarında müstakil şekilde ¼ simetrik planlı, mekik biçimindeki güller yer almıştır. Bu güllerin merkezi lacivert zeminli olup üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple aralıklı olarak üç nokta uygulanmış ve geometrik geçmeyle bezenmiştir. Geçmelerin içi altın olup aralarında beyaz iplik dolaşmış, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir.

Mekik biçimli güllerin merkezini iki altın iplik çevrelemiş ve bir kenar bezeme yer almıştır. Kenar bezeme altın, kırmızı ve lacivert renkleriyle "S" ve damla biçimleri yapılarak bezenmiş ve gülün etrafını mavi bir iplik dolaşmıştır. Mavi iplikten ara ara sade tığlar çıkmış, alt ve üst kısım olmak üzere iki uca altı yapraklı penç motifi yerleştirilmiştir. Altın olan penç motifinin yapraklarının ortası kırmızıyla doldurularak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.45.s).

Resim 6.45.s. KMM. 51, v.159b, birinci mekik biçimli gül detayı (KMM, 2020).

Eserin 159b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.23.ı. KMM. 51, v.159b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.23.k. KMM. 51, v.159b, sencide rumiler (Er, 2020).

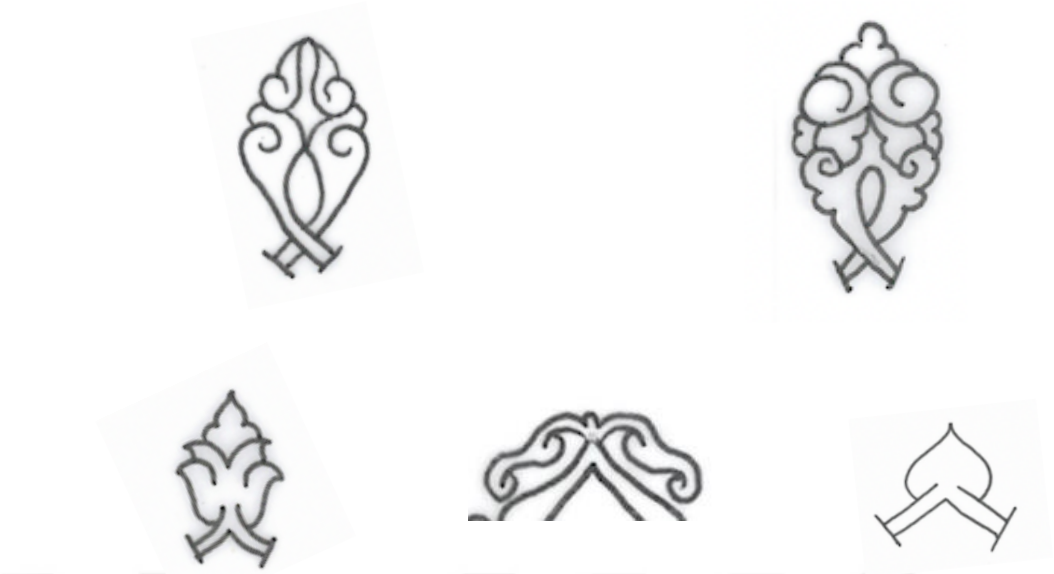

Çizim 6.23.l. KMM. 51, v.159b, tepelikler (Er, 2020).

Çizim 6.23.m. KMM. 51, v.159b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Resim 6.46. KMM. 51, v.163b, başlık tezhibi (KMM, 2020).

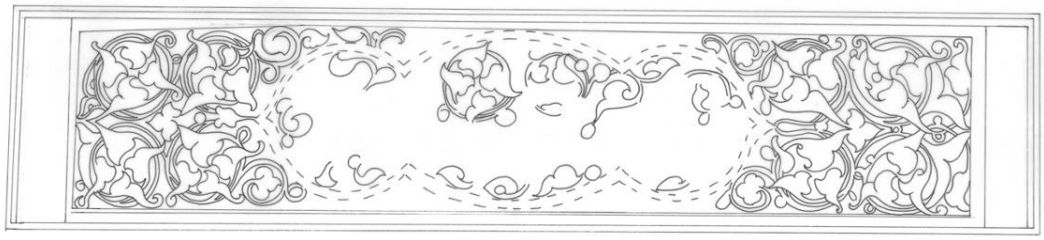

Çizim 6.24. KMM. 51, v.163b, başlık tezhibi (Er, 2020).

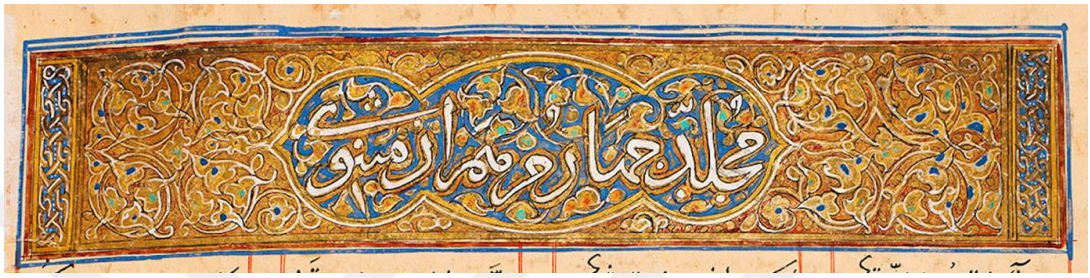

Resim 6.47. KMM. 51, v.163b, başlık tezhibi (KMM, 2020).

Varak No: 159b.

Eser Adı: Zahriye sayfası.

Renkler: Altın, lacivert, kırmızı, beyaz, yeşil, siyah.

Motifler: Geometri, rumi, münhani.

Eser Tanıtım: Eserin 163b sayfasında yer alan başlık tezhibi, ¼ simetrik planlı, yatay dikdörtgen biçiminde, merkezinde kitabeli ve iki yanda dikdörtgen koltuklu şekilde düzenlenmiştir. Bu kompozisyonu en dışta lacivert kuzu çevrelemiştir (Resim 6.47).

Başlık tezhibinin merkezinde kitabe açılarak içi bey-ne’s-sütur ile doldurulup yazı yazılmıştır. Yazı, beyaz (üstübeç) mürekkeple yazılmış olup kenarları önce altınla daha sonra is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bey-ne’s-süturun zemini lacivertle boyanmış ve üzeri helezonik rumi dalıyla süslenmiştir. Altın olan bu rumiler lacivert ve yeşille renklendirilerek önce beyaz (üstübeç) mürekkeple daha sonra is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.47.a, Çizim 6.24.a).

Resim 6.47.a. KMM. 51, v.163b, başlık tezhibi merkezinde yer alan kitabe detayı (KMM, 2020).

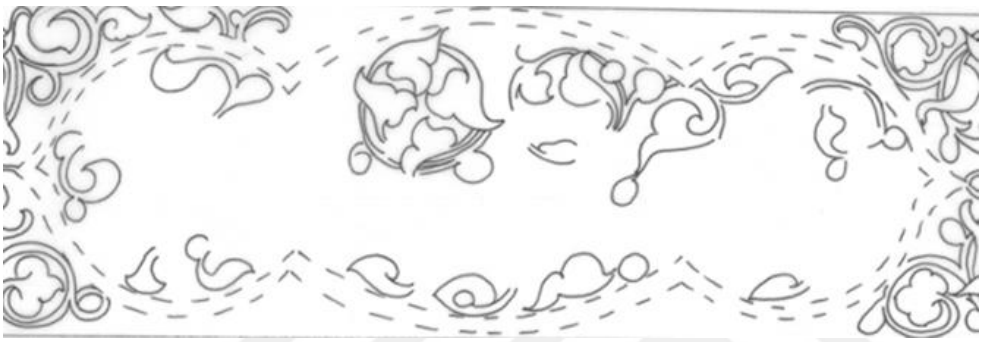

Çizim 6.24.a. KMM. 51, v.163b, başlık tezhibi merkezinde yer alan kitabe detayı (Er, 2020).

Kitabenin dışını altın ve beyaz bir iplik çevrelemiştir. Kitabenin dışında kalan alana altın zemin atılmıştır. Kitabenin iki başından çıkan rumi dallarının birleşme yerlerine agraflar yerleştirilmiş ve bu helezonik rumi dalları dönüş yaparak ortada birleşmiş, tepelik ve ortabağla sonlanmıştır (Çizim 6.24.b). Ayrıca üst kısımda bulunan ortabağdan çıkan helezonik rumi dalıyla dairesel dörtlü kanatlı rumiler alanı orantılı bir şekilde doldurmuştur. Altın rumiler, farklı ton altın, yeşil ve lacivertle gölgelendirilerek önce beyaz (üstübeç) mürekkeple daha sonra is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bu alanı altın bir cedvel çevrelemiştir (Resim 6.47.b, Çizim 6.24.c).

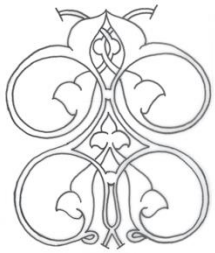

Çizim 6.24.b. KMM. 51, v.163b, kitabe dışındaki alanın ortasında oluşan bezeme detayı (Er, 2020).

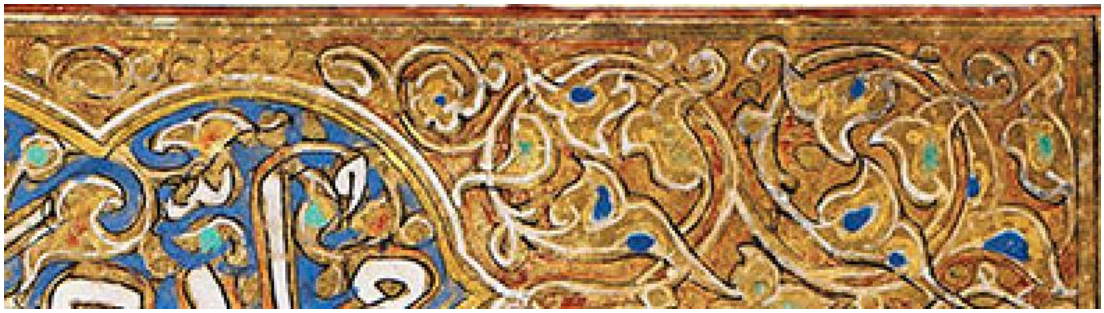

Resim 6.47.b. KMM. 51, v.163b, kitabe dışında kalan boşluğun bezeme detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.24.c. KMM. 51, v.163b, kitabe dışında kalan boşluğun bezeme detayı (Er, 2020).

Bezemenin iki kenar başına yerleştirilen koltuk alanlarına geometrik geçmeli zencerek uygulanmıştır. Zemini lacivert olan zencereğin üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple aralıklı üç nokta uygulanmıştır. Altın zeminli geçmelerin aralarında beyaz bir iplik dolaşmıştır (Resim 6.47.c).

Resim 6.47.c. KMM. 51, v.163b, bezemenin sağında yer alan koltuk detayı (KMM, 2020).

Eserin 163b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.24.d. KMM. 51, v.163b, yalın rumiler (Er, 2020).

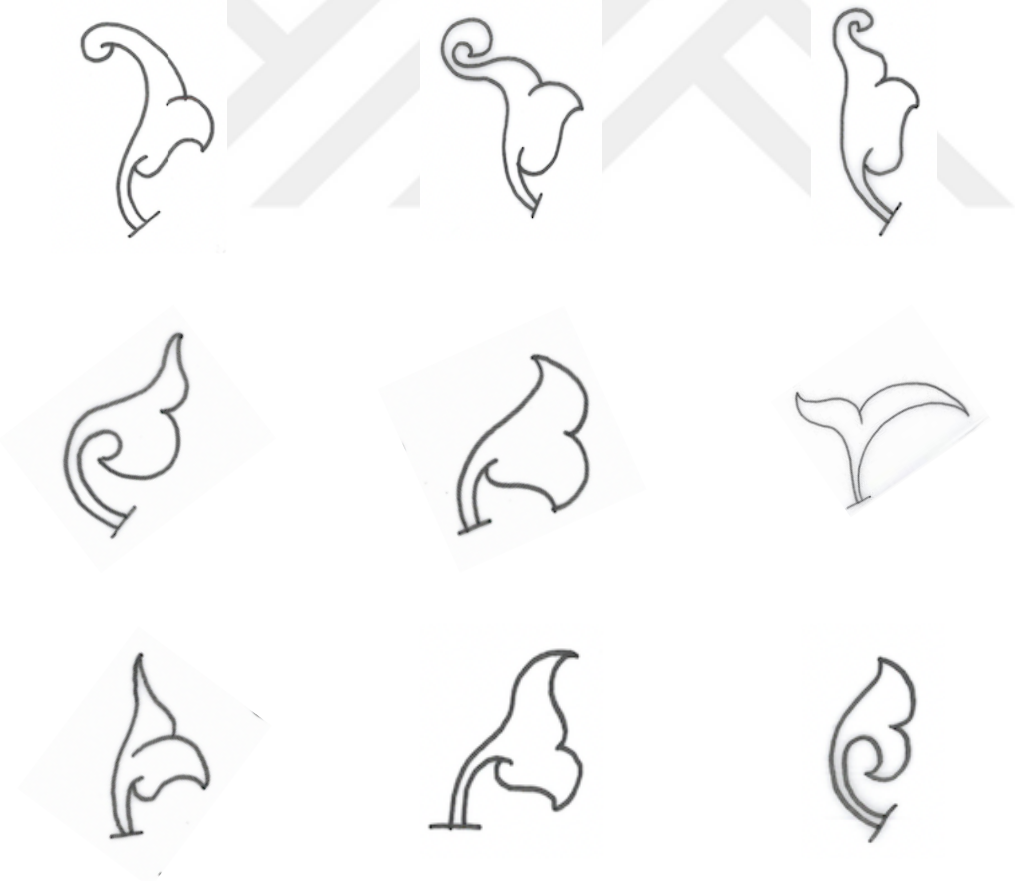

Çizim 6.24.e. KMM. 51, v.163b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.24.f. KMM. 51, v.163b, sencide rumi (Er, 2020).

Çizim 6.24.g. KMM. 51, v.163b, tepelik (Er, 2020).

Çizim 6.24.h. KMM. 51, v.163b, ortabağ (Er, 2020).

Çizim 6.24.ı. KMM. 51, v.163b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

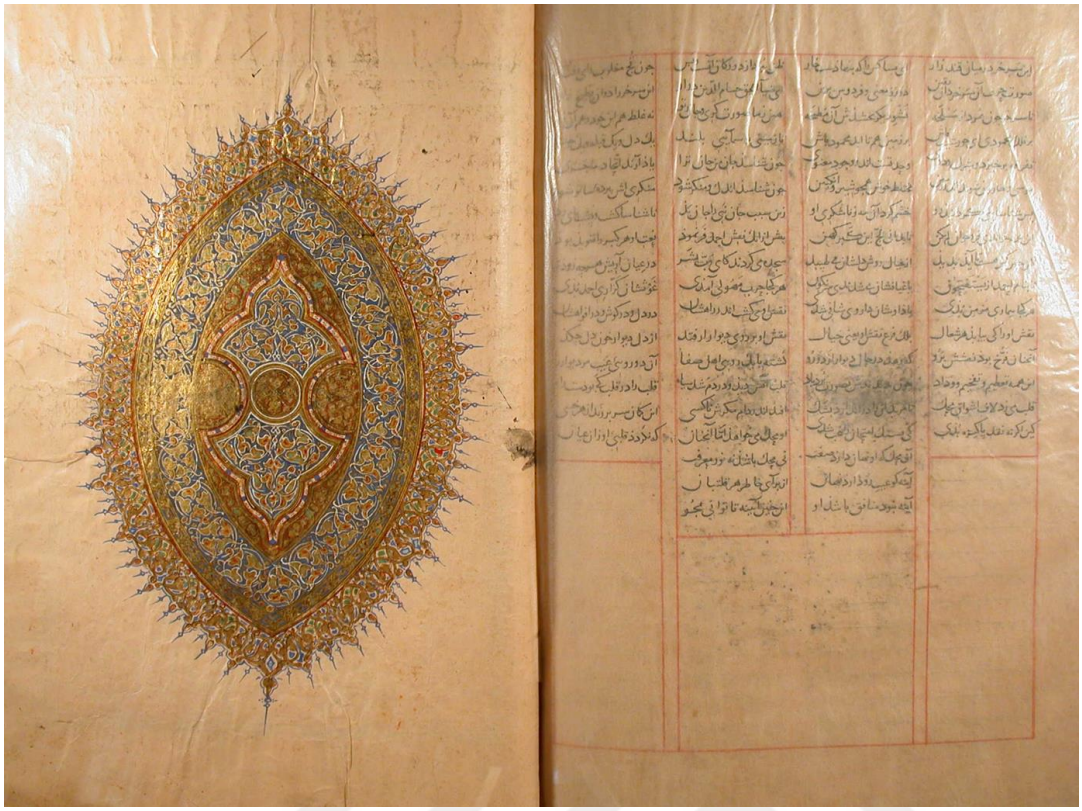

Resim 6.48. KMM. 51, v.208a, zahriye sayfası (KMM, 2020).

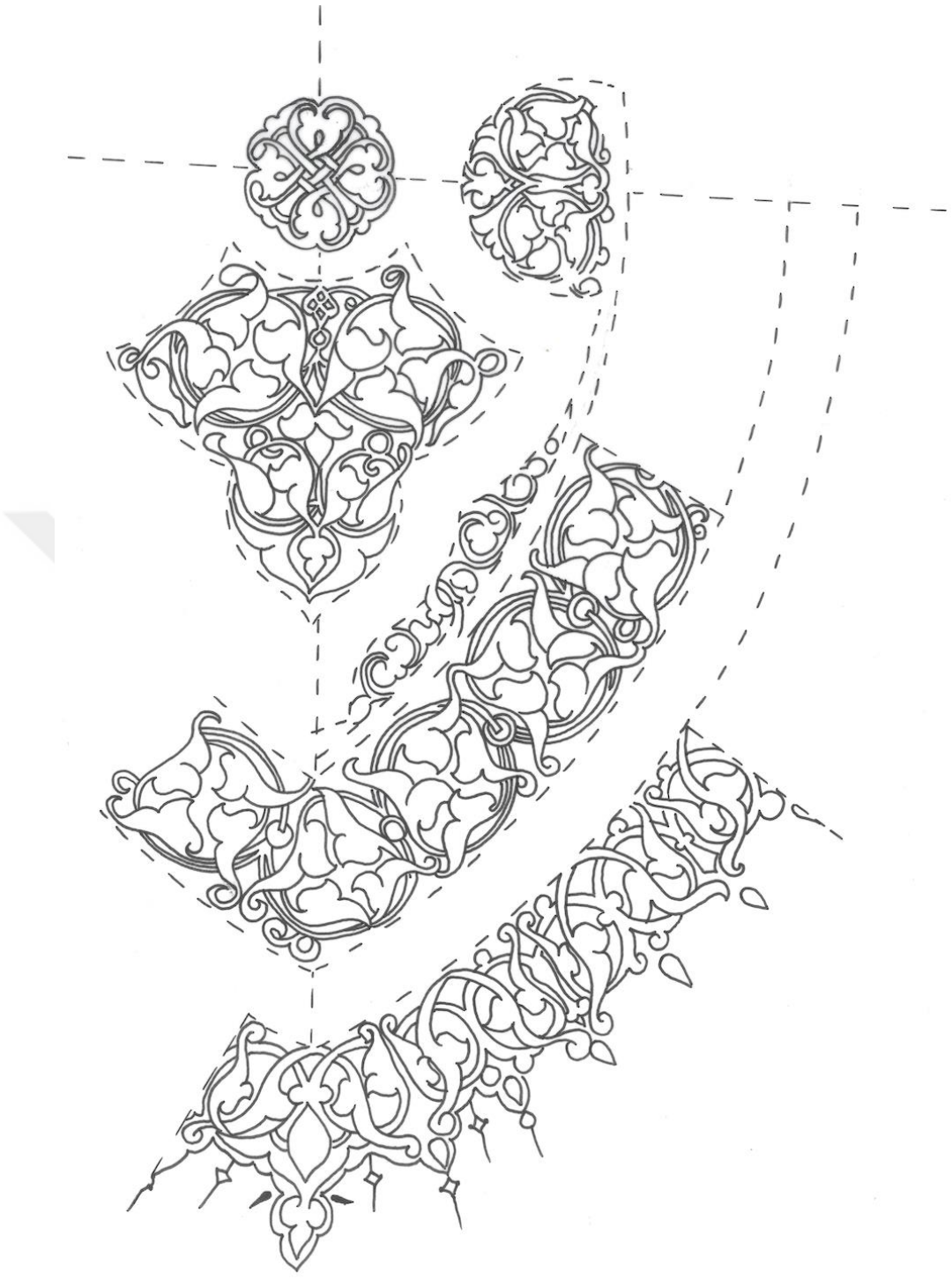

Çizim 6.25. KMM. 51, v.208a, zahriye sayfası (Er, 2020).

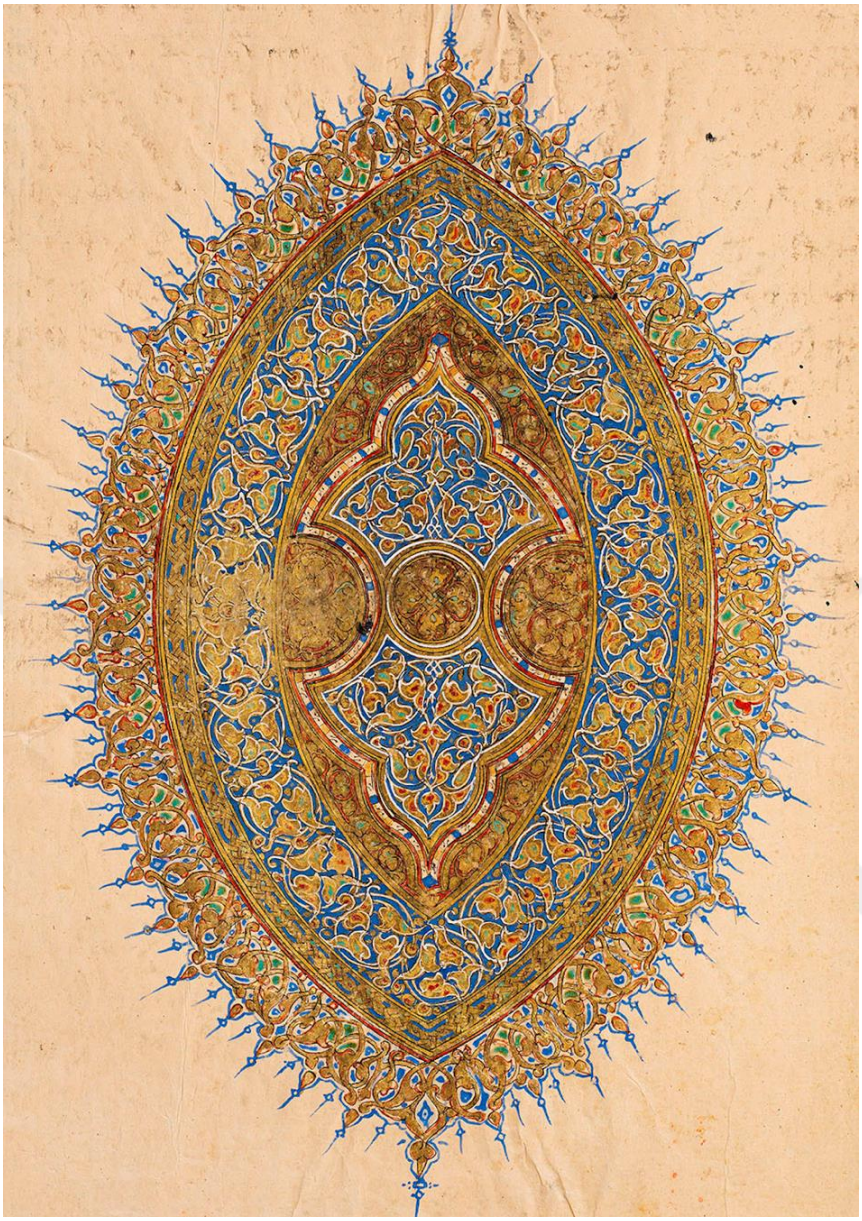

Resim 6.49. KMM. 51, v.208a, zahriye sayfası detay (KMM, 2020).

Varak No: 208a.

Eser Adı: Zahriye sayfası.

Renkler: Altın, lacivert, kırmızı, beyaz, yeşil, siyah.

Motifler: Rumi, geometri.

Eser Tanıtım: Eserin 208a sayfasında yer alan zahriye sayfası, ¼ simetrik planlı, mekik biçiminde düzenlenmiştir. Bu kompozisyonu en dışta lacivert sade tığlar çevrelemiştir (Resim 6.49, Çizim 6.25).

Bir daire şeklinde oluşturulan zahriye tezhibinin merkezi, bu dairenin her iki tarafında yarım dairelerle, alt ve üst kısmındaysa dilimli kapalı alanlarla ayrılmıştır. Ortadaki dairenin zemini kırmızı olup üzerinin bezemesi, ¼ simetrik planlı, iç içe geçmiş kapalı form rumiler ve ortabağların ortada geçmeli düğümle birleştirilerek oluşmuştur. Rumiler altınla boyanıp, ortada oluşan düğümün ve ortabağların zeminleri yeşille boyanarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Ortadaki dairenin etrafını iki altın iplik, beyaz iplik, altın iplik ve altın bir cedvel çevrelemiştir (Resim 6.49.a, Çizim 6.25.a).

Resim 6.49.a. KMM. 51, v.208a, merkezde yer alan dairenin bezeme detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.25.a. KMM. 51, v.208a, merkezde yer alan dairenin bezeme detayı (Er, 2020).

Dairenin iki yanında yer alan yarım dairelerin zemini kırmızı olup üzeri ½ simetrik planlı, bütünüyle rumi üslupta bezenmiştir. Katlama yerine bir agraf yerleştirilmiştir. Bu agraftan çıkan kanatlı rumiler birleşerek kendi içinde bir kapalı alan oluşturmuştur. Bu kapalı alanın içi yeşille boyanmıştır. Agraf ve kanatlı rumilerden devam eden helezonik rumi dalıyla dairesel dörtlü kanatlı rumiler oluşmuş, alan, orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Altınlı rumiler yeşille renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bu yarım daireleri altın bir cedvel, beyaz iplik, kırmızı iplik "S" biçimli ince bir zencerek, kırmızı iplik, beyaz iplik, altın iplik ve tekrar bir altın cedvel çevrelemiştir (Fotoğraf 6.49.b, Çizim 6.24.b).

Resim 6.49.b. KMM. 51, v.208a, merkezde yer alan sağ kısımdaki yarım daire bezeme detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.25.b. KMM. 51, v.208a, merkezde yer alan sağ kısımdaki yarım daire bezeme detayı (Er, 2020).

Merkezdeki dairenin alt ve üst kısmında yer alan dilimli kapalı alanların zemini lacivert olup üzerine ½ simetrik planlı, bütünüyle rumi üslupta bezenmiştir. Katlama yerinde helezonik rumi dalları dönüş yaparak iç içe gelecek şekilde kanatlı rumiler ortada birleşip tepeliklerle sonlandırılmıştır. Ayrıca helezonik rumi dalıyla ve dairesel dörtlü kanatlı rumiler oluşturularak alan orantılı bir şekilde doldurmuştur. Rumiler altınla boyanıp altının farklı bir tonu, yeşil ve kırmızıyla renklendirilerek önce beyaz (üstübeç) mürekkeple daha sonra is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bu alanın etrafını beyaz iplik, altın cedvel, iki altın iplik, kırmızı iplik, "S" biçimli zencerek, kırmızı iplik, altın iplik ve altın bir cedvel çevrelemiştir (Resim 6.49.c, Çizim 6.25.c).

Resim 6.49.c. KMM. 51, v.208a, merkezde dairenin üstünde yer alan dilimli paftanın bezeme detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.25.c. KMM. 51, v.208a, merkezde dairenin altında yer alan dilimli paftanın bezeme detayı (Er, 2020).

Dilimli alanların dışında oluşan boşlukların zeminleri kırmızıyla boyanmış ve bütünüyle rumi üslupta bezenmiştir. Bu alanlar helezonik rumi dallarıyla orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Bu alanları alt ve üst kısımdan çevreleyen altın cedveller ortada birbiriyle düğüm formuyla birleştirilmiş ve zemini yeşille doldurulmuştur. Rumiler altınla boyanıp, yeşille renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.49.d, Çizim 6.25.d).

Resim 6.49.d. KMM. 51, v.208a, merkezdeki dilimli alt alanın dışında oluşan boşluğun bezeme detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.25.d. KMM. 51, v.208a, merkezdeki dilimli alt alanın dışında oluşan boşluğun bezeme detayı (Er, 2020).

Merkezdeki alan ayırmalar, çeşitli renklerdeki iplikler, cedveller ve "S" biçimli zencerekle yapılmıştır. Bütün bunlar, geometrik sistemi dolaşmıştır. "S" biçimli zencereğin zemini lacivert ve altın ile doldurulmuş, "S" biçimleri kâğıdın kendi renginde bırakılarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.49.e).

Resim 6.49.e. KMM. 51, v.208a, "S" biçimli zencerek detayı (KMM, 2020).

Bezemenin merkez kenarını altın bir iplik çevrelemiş ve kenara lacivert zeminli bir bordür uygulanmıştır. Bordürün bezemesi, dairesel dörtlü kanatlı rumilerin ortadan agraflarla birleşerek birim tekrarlı bir şekilde ilerlemesiyle oluşmuştur. Tamamen altın olan rumiler, farklı bir altın tonu, kırmızı ve yeşille renklendirilerek önce beyaz (üstübeç) mürekkeple daha sonra is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.49.f, Çizim 6.25.e).

Resim 6.49.f. KMM. 51, v.208a, bordür bezeme detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.25.e. KMM. 51, v.208a, bordür bezeme detayı (Er, 2020).

Bordürü altın bir iplik çevrelemiş ve geometrik geçmeli bir zencerek uygulanmıştır. Geometrik geçmeli zencereğin zemini kırmızı, yeşil ve lacivert ile doldurularak geometrik altın geçmelere is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.49.g).

Resim 6.49.g. KMM. 51, v.208a, geometrik zencerek detayı (KMM, 2020).

Geometrik geçmeli zencereği iki altın iplik ve bir kırmızı iplik çevrelemiştir. Lacivert ve yeşil renkle ara ara zemin atılmış bir kenar bezeme yer almıştır. Kenar bezeme, birim tekrar olarak ilerleyip iç içe geçen iki farklı şebekede rumi üslupta bezenmiştir. Bezemenin zemini aralıklı lacivert renkle boyanmıştır. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.49.h, Çizim 6.25.f).

Resim 6.49.h. KMM. 51, v.208a, kenar bordür bezeme detayı (KMM, 2020).

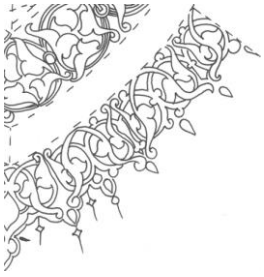

Çizim 6.25.f. KMM. 51, v.208a, kenar bordür bezeme detayı (Er, 2020).

Eserin 208a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.25.g. KMM. 51, v.208a, yalın rumiler (Er, 2020).

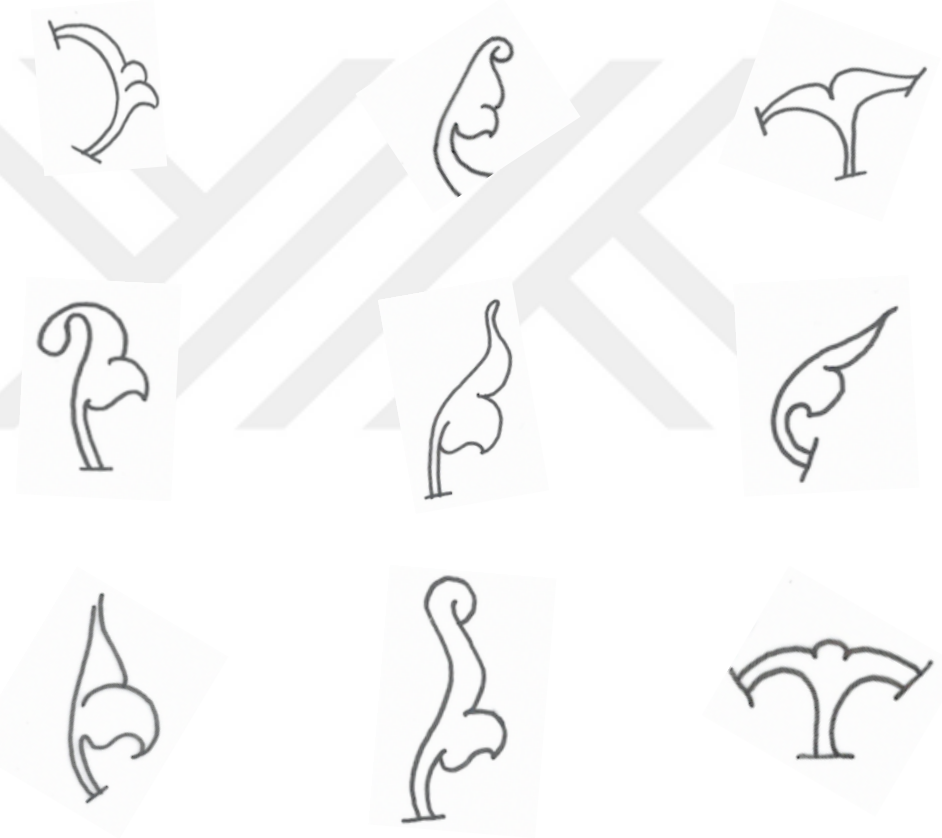

Çizim 6.25.h. KMM. 51, v.208a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.25.ı. KMM. 51, v.208a, sencide rumi (Er, 2020).

Çizim 6.25.k. KMM. 51, v.208a, ortabağlar (Er, 2020).

Çizim 6.25.l. KMM. 51, v.208a, tepelikler (Er, 2020).

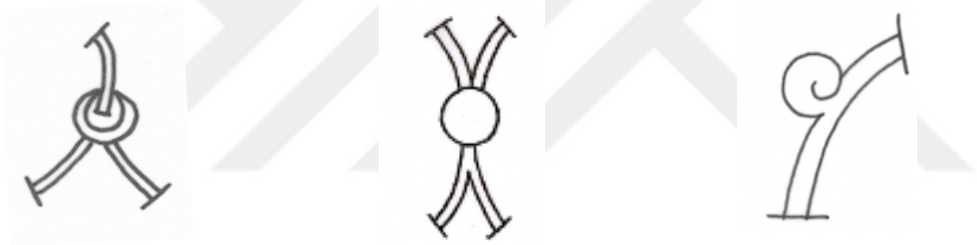

Çizim 6.25.m. KMM. 51, v.208a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

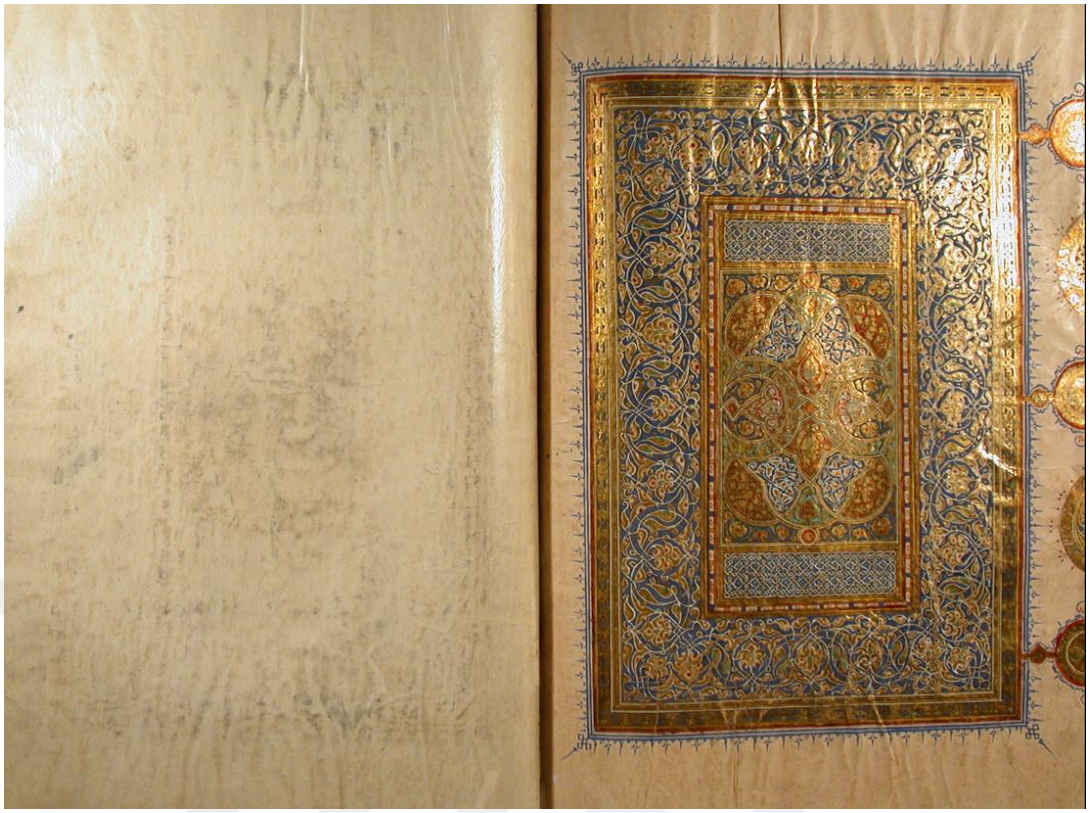

Resim 6.50. KMM. 51, v.208b, zahriye sayfası (KMM, 2020).

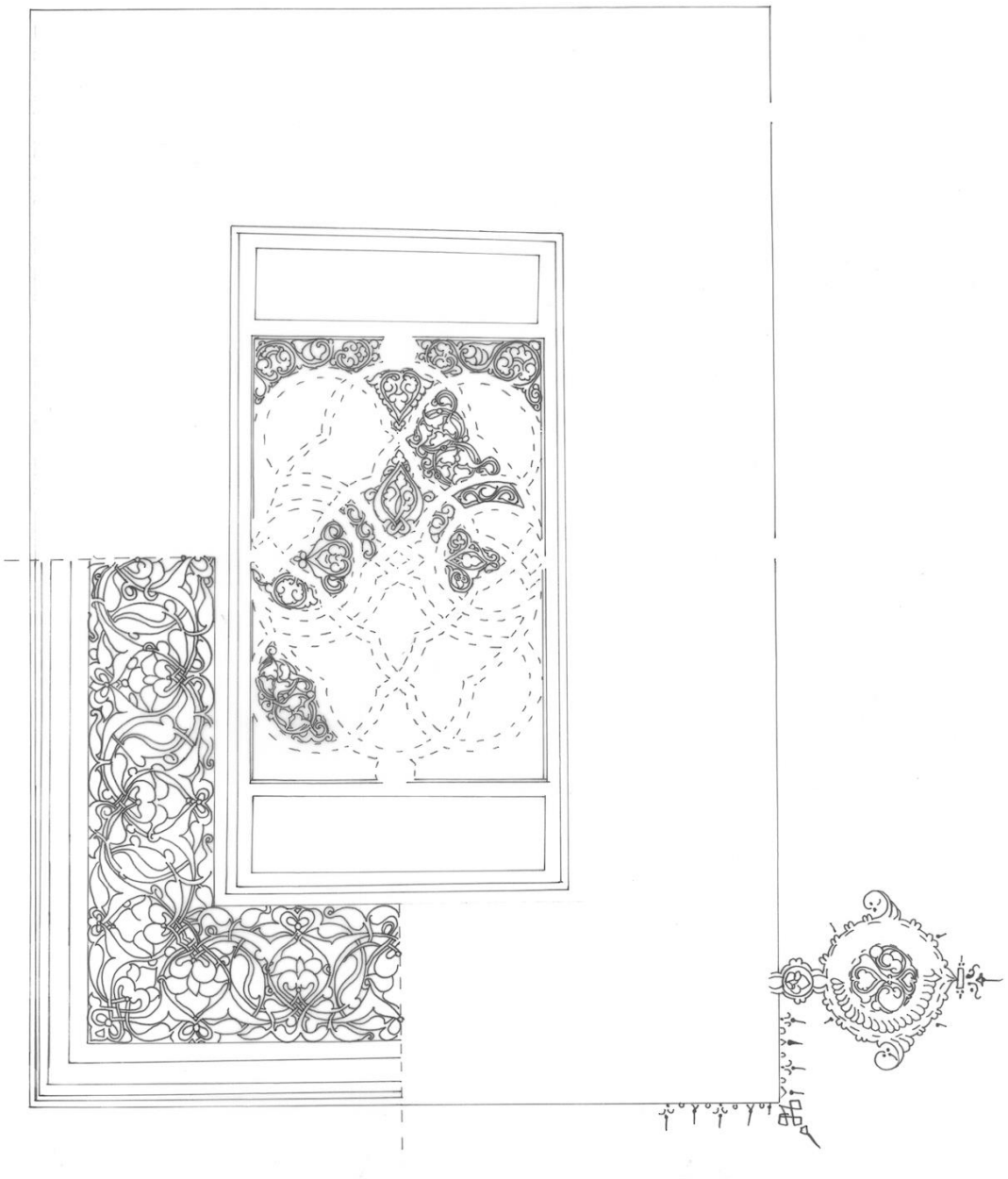

Çizim 6.26. KMM. 51, v.208b, zahriye sayfası (Er, 2020).

Resim 6.51. KMM. 51, v.208b, zahriye sayfası detay (KMM, 2020).

Varak No: 208b.

Eser Adı: Zahriye sayfası.

Renkler: Altın, lacivert, kırmızı, beyaz, yeşil, siyah.

Motifler: Rumi, geometri, münhani.

Eser Tanıtım: Eserin 208b sayfasında yer alan zahriye sayfası, ¼ simetrik planlı, dikdörtgen biçiminde sağ tarafa gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Bu kompozisyonu en dışta iki lacivert kuzu ve lacivert sade tığlar çevrelemiştir (Resim 6.51, Çizim 6.26).

Zahriye tezhibinin merkezi, altın ve beyaz ipliklerle dairelerin iç içe geçmesi şeklinde oluşturulmuş geometrik sistemle alanlara bölünmüştür. İçte dolaşan iplikler, merkez alanın kenarlarını da çevrelemiştir. Bezemenin merkezinde cedvelin kestiği iki yarım daire uygulanmıştır. Bu yarım dairelerin üst kısımlarında birbiri içerisine geçmiş üçgen çıkıntılar, kesişme noktalarında dörtgen çıkıntılar oluşturulmuştur. Bu formun zemini kırmızıyla boyanmış ve ortasına altınla küçük bir daire konmuştur.

Yarım dairelerin zeminleri yeşille boyanmış ve üzeri helezonik rumi dalı ile bezenmiştir. Altın rumiler, kırmızıyla renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.51.a, Çizim 6.26.a).

Resim 6.51.a. KMM. 51, v.208b, merkezde yer alan yarım dairenin bezeme detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.26.a. KMM. 51, v.208b, merkezde yer alan yarım dairenin bezeme detayı (Er, 2020).

Yarım dairelerin iç bünyelerine denk gelen birinci alan, kırmızı zeminli olup ½ simetrik planlı rumi üslupta bezenmiştir. Katlama kısmına sencide rumi yerleştirilmiştir. Bu plandan çıkan kanatlı rumiler üst kısımda birleştirilerek tepelikle nihayetlendirilmiştir. Kapalı formdan çıkan helezonik rumi dalı ile alan orantılı bir şekilde doldurulmuştur (Resim 6.51.b.). İkinci alan da kırmızı zeminli olup ½ simetrik planlı rumi üslupta bezenmiştir. Katlama kısmına kapalı form rumi yerleştirilmiştir. Kapalı formdan çıkan helezonik rumi dalı dönüş yaparak formun altından girmiş ve tepelikle sonlandırılmıştır. Her iki alandaki altın rumiler, yeşil ve beyazla renklendirilerek kenarları önce beyazla daha sonra is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bu kapalı alanları, bezemeli alanın tüm kapalı alanlarını çevreleyen altın iplik, beyaz iplik ve yine altın bir iplik çevrelemiştir. Bu iplikler, kapalı alanların üzerinde kare biçim meydana getirmiştir. Kare biçimin zemini kırmızıya boyanarak üstüne tepelik formu uygulanmıştır. Altın rumilerin kenarları is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. (Resim 6.51.b, Çizim 6.26.b, Resim 6.51.c, Çizim 6.26.c). Sağ kısımda bulunan kapalı form ruminin zemini açık bir renge boyanmıştır (Çizim 6.26.c).

Resim 6.51.b. KMM. 51, v.208b, bezemenin merkezinde sol kısımda yer alan yarım dairenin iç bünyesindeki kapalı alan bezeme detayı (KMM, 2020).

Resim 6.51.c. KMM. 51, v.208b, bezemenin merkezinde sol kısımda yer alan yarım dairenin iç bünyesindeki kapalı alan bezeme detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.26.b. KMM. 51, v.208b, bezemenin merkezinde sol kısımda yer alanyarım dairenin iç bünyesindeki kapalı alan bezeme detayı.

Çizim 6.26.c. KMM. 51, v.208b, bezemenin merkezinde sol kısımda yer alanyarım dairenin iç bünyesindeki kapalı alan bezeme detayı (Er, 2020).

Yarım dairelerin içinde yer alan lacivert zeminli kapalı alanlar, helezonik rumi dalları ile orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Altın rumiler kırmızıyla gölgelendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.51.d, Çizim 6.26.d).

Resim 6.51.d. KMM. 51, v.208b, bezemenin merkezinde sol kısımda yer alan yarım dairenin içindeki lacivert zeminli kapalı alan detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.26.d. KMM. 51, v.208b, bezemenin merkezinde sol kısımda yer alan yarım dairenin içindeki lacivert zeminli kapalı alan detayı (Er, 2020).

Merkezdeki yarım dairelerin alt ve üst kısmında oluşan kırmızı zeminli kapalı alanlar ½ simetrik planlı rumi üslupta bezenmiştir. Katlama yerine büyük bir sencide rumi

yerleştirilerek altında oluşan düğümden çıkıp üste doğru devam eden kapalı form rumi tepelikle nihayetlendirilmiştir. Kapalı form ruminin iki yanından yalın rumiler çıkmıştır. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Sencide ruminin ve altında oluşan düğümün zemin boşlukları yeşille doldurulmuştur (Resim 6.51.e, Çizim 6.26.e).

Resim 6.51.e. KMM. 51, v.208b, bezemenin merkezinde yer alan yarım dairelerin alt ve üst kısmında yer alan kapalı alan bezeme detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.26.e. KMM. 51, v.208b, bezemenin merkezinde yer alan yarım dairelerin alt ve üst kısmında yer alan kapalı alan detayı (Er, 2020).

Bu kırmızı zeminli kapalı alanların iki üst yanında lacivert zeminli kapalı alanlar yer almıştır. Bu kapalı alanlar ½ simetrik planlı rumi üslupta bezenmiştir. Katlama yerine bir agraf yerleştirilmiştir. Buradan çıkan serbest helezonik rumi dalıyla dairesel dörtlü kanatlı rumiler oluşmuş, alan orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Rumiler altınla boyanıp, farklı bir altın tonuyla ve kırmızıyla renklendirilerek önce beyaz (üstübeç) mürekkeple daha sonra is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.51.f., Çizim 6.26.f).

Resim 6.51.f. KMM. 51, v.208b, bezemenin merkezinde yer alan yarım dairelerin alt ve üst kısmında yer alan lacivert kapalı alan detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.26.f. KMM. 51, v.208b, bezemenin merkezinde yer alan yarım dairelerin alt ve üst kısmında yer alan lacivert kapalı alan detayı (Er, 2020).

Bu lacivert kapalı alanların üstünde yeşil zeminli kapalı alanlar yer almıştır. Bu alanlar ½ simetrik planda katlama yerine büyük bir sencide rumi motifinin yerleştirilmesi ve bu sencide ruminin altından çıkıp üste doğru devam eden kanatlı ruminin birleşerek kapalı form ruminin tepelikle bitirilmesiyle bezenmiştir. Altın rumi motifler kırmızıyla gölgelendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.51.g, Çizim 6.26.g).

Resim 6.51.g. KMM. 51, v.208b, lacivert kapalı alanların arasında yer alan yeşil zeminli kapalı alanların bezeme detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.26.g. KMM. 51, v.208b, lacivert kapalı alanların arasında yer alan yeşil zeminli kapalı alanların bezeme detayı (Er, 2020).

Lacivert kapalı alanların iki yanında yer alan kırmızı zeminli kapalı alanlar, ½ simetrik planlı rumi üslupta bezenmiştir. Katlama yerine bir agraf yerleştirilmiştir. Buradan çıkan serbest helezonik rumi dalıyla dairesel dörtlü kanatlı rumiler oluşmuş ve alan orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Ayrıca katlama yerlerine rastlayan kanatlı rumiler ortada birleşip birbirine bağlanarak sonlanmıştır. Rumiler altınla boyanıp, altının farklı bir tonu ve yeşille renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.51.h, Çizim 6.26.h).

Resim 6.51.h. KMM. 51, v.208b, lacivert kapalı alanın iki yanında yer alan kırmızı zeminli kapalı alan detayı (KMM, 2020).

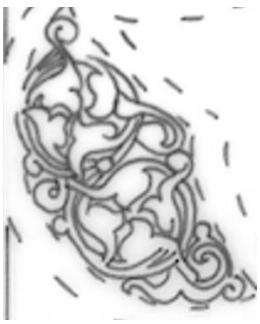

Çizim 6.26.h. KMM. 51, v.208b, lacivert kapalı alanın iki yanında yer alan kırmızı zeminli kapalı alan detayı (Er, 2020).

Bezemenin merkezinde en üst ve en alt kısımda yer alan lacivert zeminli alanlar, helezonik rumi dalıyla bezenmiştir. Altın rumiler, kırmızıyla renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.51.ı).

Resim 6.51.ı. KMM. 51, v.208b, bezemenin merkezinde en üst kısımda yer alan lacivert zeminli alanın detayı (KMM, 2020).

Resim 6.51.k. KMM. 51, v.208b, bezemenin merkezinde en alt kısımda yer alan lacivert zeminli alanın detayı (KMM, 2020).

Bezemeli alanın merkezi, altın iplik, beyaz iplik ve yine altın bir iplikle çevrelenmiş, alt ve üst kısmına yatay dikdörtgen biçimde koltuklar yerleştirilmiştir. Zemini lacivert olan bu dikdörtgen, geometrik geçmeli olarak bezenmiştir. Lacivert zemine sahip olan geometrik geçmeli zencereğin üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple aralıklı üç nokta ve geçmelerin ortalarına beyaz noktalarla altı ve yedi yapraklı penç formu uygulanmıştır. Altın geçmelerin içine aralarında beyaz iplik dolaştırılmıştır (Resim 6.51.l).

Resim 6.51.l. KMM. 51, v.208b, merkezde yer alan üst koltuk bezeme detayı (KMM, 2020).

Koltukların etrafını kırmızı iplik, altın cedvel, altın iplik, beyaz iplik dolaşmıştır. Bezemenin merkezini dolaşan beyaz iplik, kırmızı iplik ve "S" biçimli bir zencerek yer almıştır. Bu zencereğin zemini lacivert ve altınla doldurulup "S" biçimleri kâğıt renginde bırakılarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.51.m).

Resim 6.51.m. KMM. 51, v.208b, "S" biçimli zencereğin detayı (KMM, 2020).

"S" biçimli bir zencereği kırmızı iplik, beyaz iplik, altın iplik, altın cedvel ve kırmızı bir iplik çevrelemiş ve kırmızı ipliğe dayalı lacivert zeminli kalın bir bordür uygulanmıştır. Lacivert zeminli bu kalın bordürün bezemesi, birim tekrar şeklinde ilerleyen, kapalı form rumilerin iç bünyelerine ortabağların yerleştirilerek birbirine bağlantılı bir şekilde devam etmesiyle oluşturulmuştur. Rumiler altınla boyanıp kırmızı, yeşil ve beyaz (üstübeç) mürekkeple renklendirilerek önce beyaz (üstübeç) mürekkeple daha sonra is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.51.n, Çizim 6.26.ı).

Resim 6.51.n. KMM. 51, v.208b, kalın bordür bezeme detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.26.ı. KMM. 51, v.208b, kalın bordür bezeme detayı (Er, 2020).

Kalın bordürü altın iplik, beyaz iplik, altın cedvel, altın iplik, beyaz iplik ve yine altın iplik çevrelemiş ve bordüre geometrik geçmeli bir zencerek uygulanmıştır. Geometrik geçmeli zencereğin zemini kırmızı, yeşil ve lacivert ile doldurulmuş, geçmeler altınıp is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.51.o).

Resim 6.51.o. KMM. 51, v.208b, geometrik geçmeli zencerek detayı (KMM, 2020).

Geometrik geçmeli zencereği iki altın iplik, kırmızı iplik ve iki lacivert kuzu çevrelemiş ve kırmızı cedvele dayalı sağ taraftan çıkan ½ simetrik planlı damla biçiminde güller uygulanmıştır. Damla biçimli güller, iki küçük bir büyük daireyle bezemeli alanı çevreleyen kırmızı cedvele bağlanmıştır. Güllerin içi daireden oluşmuş, daire beyaz ve altın iplikle çevrelenmiştir. Dairenin merkezi ½ simetrik planlı rumi motifiyle bezenmiştir. Rumi bezemenin iç bünyesinde oluşan kapalı alanların zeminleri yeşille doldurulmuştur. Rumiler altınla boyanıp is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Damla biçiminin içine ve dairenin zeminine kırmızı zemin atılmıştır. Damla biçiminin içinde yer alan dairenin dış kısmı bütünüyle münhani üslupta bezenmiştir. Münhani altın olup yeşille renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Güllerin etrafını bezemeli alanın bütününü dolaşan sade mavi tığlar dolaşmıştır (Resim 6.51.p, Çizim 6.26.k).

Resim 6.51.p. KMM. 51, v.208b, üçüncü damla biçimli gül detayı (KMM, 2020).

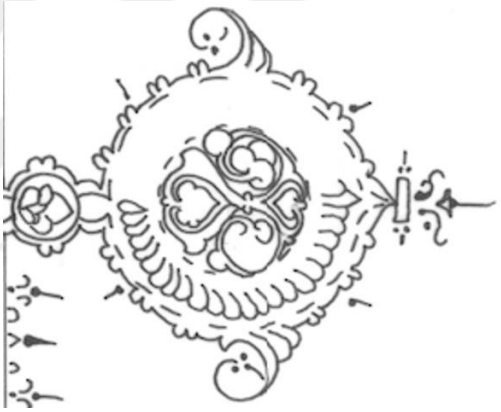

Çizim 6.26.k. KMM. 51, v.208b, üçüncü damla biçimli gül detayı (Er, 2020).

Damla biçimli güllerin aralarında müstakil şekilde ¼ simetrik planlı mekik biçimindeki güller yer almıştır. Bu güllerin merkezi lacivert zeminli olup üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple aralıklı üç nokta sistemi uygulanarak geometrik geçmeyle bezenmiştir. Geçmeler altınla boyanıp aralarında beyaz iplik dolaşmış ve is mürekkebiyle tahrirlenmiştir.

Mekik biçimli güllerin merkezini altın ve beyaz bir iplik çevrelemiştir. Beyaz ipliği takiben bir kenar bezeme yer almıştır. Kenar bezemenin zemini beyaz (üstübeç) mürekkeple doldurulmuştur. Kenar bezeme altın, kırmızı ve yeşille “S” ve damla

biçiminde bezenmiş, gülün etrafını mavi bir iplik dolaşmıştır. Ara ara çıkan sade tığlarla bezeme sonlanmıştır (Resim 6.51.r).

Resim 6.51.r. KMM. 51, v.208b, birinci mekik biçimli gül detayı (KMM, 2020).

Eserin 208b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.26.l. KMM. 51, v.208b, yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.26.m. KMM. 51, v.208b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.26.n. KMM. 51, v.208b, sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.26.o. KMM. 51, v.208b, tepelikler (Er, 2020).

Çizim 6.26.p. KMM. 51, v.208b, ortabağlar (Er, 2020).

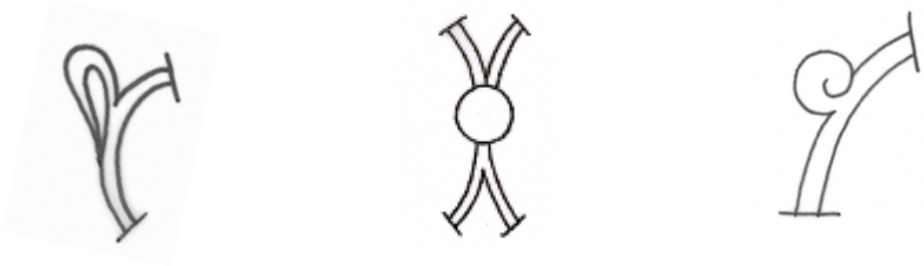

Çizim 6.26.r. KMM. 51, v.208b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

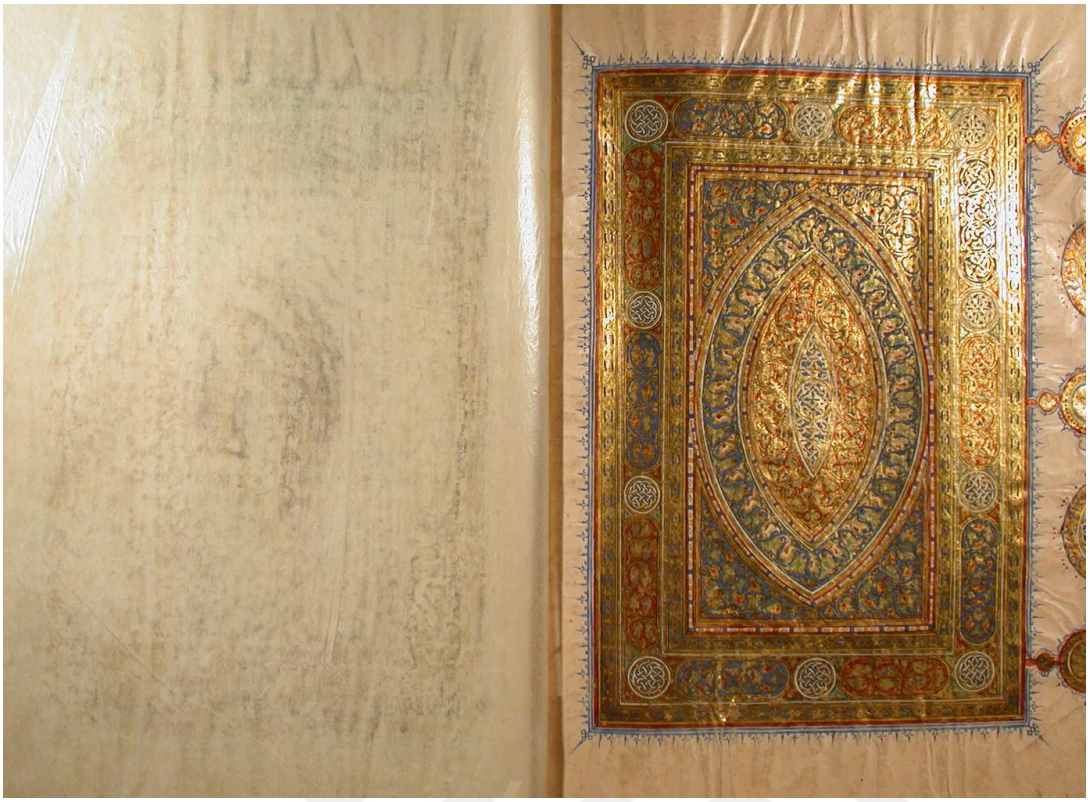

Resim 6.52. KMM. 51, v.210b, zahriye sayfası (KMM, 2020).

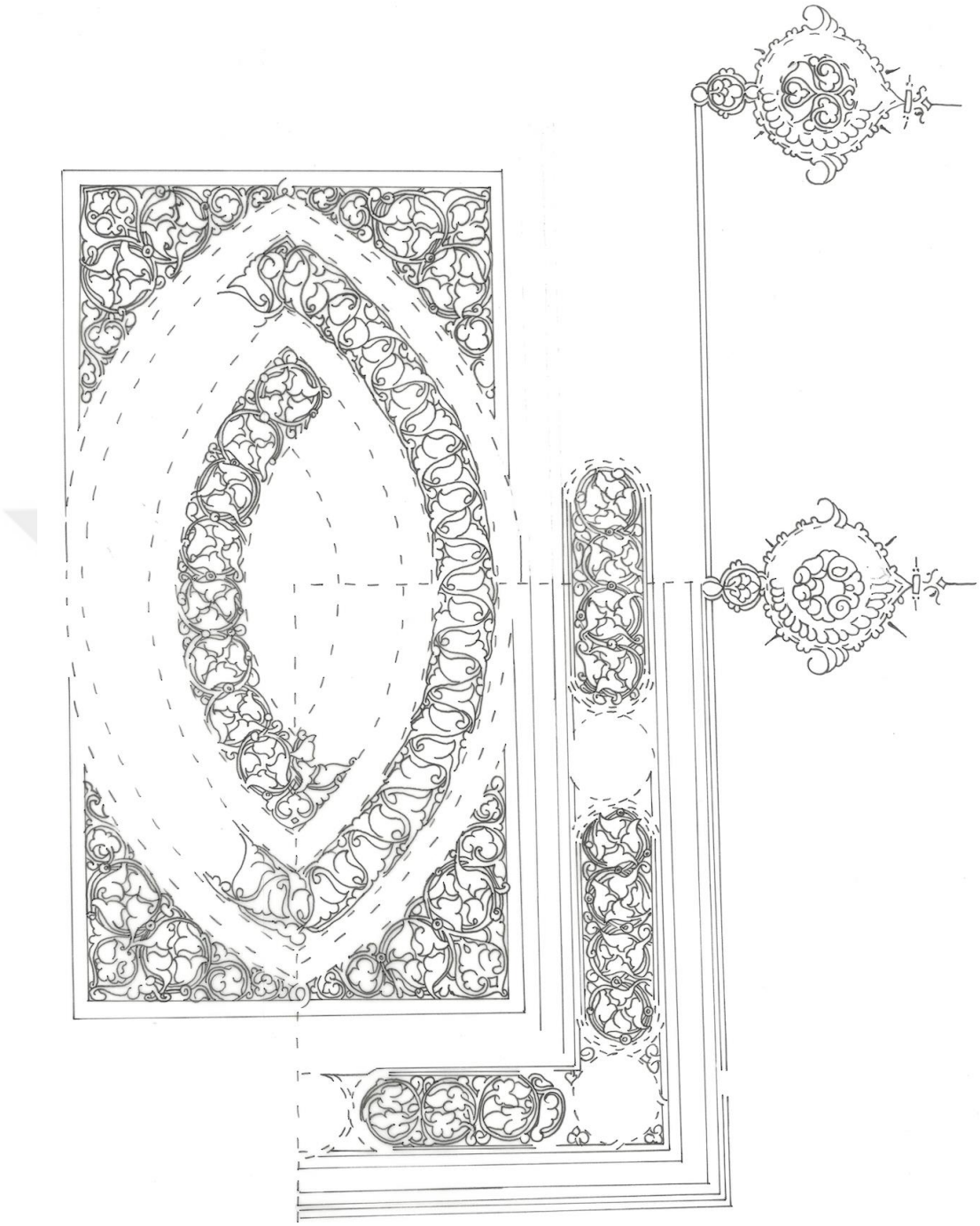

Çizim 6.27. KMM. 51, v.208b, zahriye sayfası (Er, 2020).

Resim 6.53. KMM. 51, v.210b, zahriye sayfası detay (KMM, 2020).

Varak No: 210b.

Eser Adı: Zahriye sayfası.

Renkler: Altın, lacivert, kırmızı, beyaz, yeşil, siyah.

Motifler: Rumi, geometrik geçme, münhani.

Eser Tanıtım: Eserin 210b sayfasında yer alan zahriye sayfası, ¼ simetrik planlı, dikdörtgen biçiminde sağ taraftan gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Bu kompozisyonu en dışta lacivert renkte iki kuzu ve sade lacivert tığlar çevrelemiştir (Resim 6.53, Çizim 6.27).

Zahriye tezhibinin merkezine mekik biçimli bir kapalı alan yerleştirilmiştir. Mekik biçiminin merkezine daire yerleştirilerek zemin lacivertle boyanmış, üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple aralıklı üç nokta uygulanmıştır. Tamamen geometrik geçmeyle bezemeli bu alanda geçmeler altınlanmış ve aralarında beyaz iplik dolaşmıştır (Resim 6.53.a).

Resim 6.53.a. KMM. 51, v.210b, bezemenin merkezinde yer alan daire detayı (KMM, 2020).

Daireyi altın bir iplik çevrelemiş ve mekik biçimli ilk kapalı alan yer almıştır. Bu kapalı alan geometrik geçmeyle bezenmiştir. Zemin lacivertle boyanarak üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple aralıklı üç nokta uygulanmıştır. Altın geçmelerin aralarında beyaz iplik dolaşmıştır. Geçmelerin ortalarına kırmızı zemin atılmıştır (Resim 6.53.b).

Resim 6.53.b. KMM. 51, v.210b, bezemenin merkezinde yer alan ilk mekik biçimli kapalı alan detayı (KMM, 2020).

Lacivert zeminli geometrik geçmeyle bezeli kapalı alanı altın ve beyaz bir iplik çevrelemiştir. Bu kapalı alanı takiben bir bordür yer almıştır. Kırmızı zemine sahip olan bordür bezemesi, dairesel dörtlü kanatlı rumilerin ortadan agraflarla birleşerek birim tekrarlı bir şekilde ilerlemesiyle oluşmuştur. Bütünüyle altın olan rumiler farklı bir altın tonu, lacivert ve yeşille renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.53.c, Çizim 6.27.a).

Resim 6.53.c. KMM. 51, v.210b, bezemenin merkezinde yer alan mekik formunun içteki bordür bezeme detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.27.a. KMM. 51, v.208b, bezemenin merkezinde yer alan mekik formunun içteki bordür bezeme detayı (Er, 2020).

Bu bordürü iki altın iplik ve bir kırmızı iplik çevrelemiş ve "S" biçimli bir zencerek yer almıştır. Bu zencereğin zemini lacivert ve altınla doldurulup "S" biçimi kâğıt renginde bırakılarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.53.d).

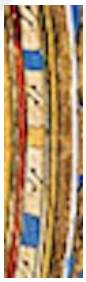

Resim 6.53.d. KMM. 51, v.210b, "S" biçimli zencerek detayı (KMM, 2020).

"S" biçimli zencereği iki altın iplik ve bir beyaz iplik çevrelemiş ve bir bordür yer almıştır. Bordür lacivert zeminli olup üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple aralıklı üç nokta uygulanmıştır. Üç iplik rumi sistemle bezenmiş olan bordürde altın rumiler kırmızı, yeşil ve beyaz (üstübeç) mürekkeple renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.53.e, Çizim 6.27.b).

Resim 6.53.e. KMM. 51, v.210b, üç iplik sistemle bezeli bordür detayı (KMM, 2020).

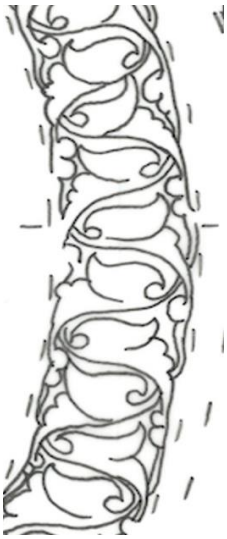

Çizim 6.27.b. KMM. 51, v.208b, üç iplik sistemle bezeli bordür detayı (Er, 2020).

Bu bordürü beyaz iplik, altın cedvel, beyaz iplik, kırmızı iplik ve "S" biçimli bir zencerek çevrelemiştir. Ayrıca "S" biçimli bir zencerek, bezemenin ortasında yer alan dikdörtgen alanın bütününü dolaşarak mekik formuyla içteki dikdörtgen alanı birleştirmiştir. "S" biçimli zencereğin zemini lacivert ve altın ile doldurulup "S" biçimi kâğıt renginde bırakılarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.53.f).

Resim 6.53.f. KMM. 51, v.210b**,** "S" biçimli zencerek detayı (KMM, 2020).

"S" biçimli zencereği beyaz iplik, iki altın iplik ve kırmızı bir iplik çevrelemiştir. Bu iplikler dışta yer alan dikdörtgen alanı da dolaşmıştır. Mekik biçimiyle dışta yer alan dikdörtgen biçimin arasında dört köşede üçgen kapalı alanlar oluşmuştur. Dört köşede birbirine benzer fakat iç detaylarda farklılıklar bulunan köşelik bezemeleri yer almıştır. Bu kapalı alanların zemini lacivert olup üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple aralıklı üç nokta sistemi uygulanmıştır. Bu alanlar ½ simetrik planlı, tamamen rumi üslupta bezenmiştir. Katlama yerine bir agraf yerleştirilmiştir. Buradan çıkan kapalı form,

ruminin kanat kısmından çıkan serbest helezonik rumi dalıyla dairesel dörtlü kanatlı rumiler oluşmuş ve alan orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Rumiler altınla boyanıp, farklı bir ton altın, kırmızı ve yeşille tonlanmıştır (Resim 6.53.g, Çizim 6.27.c).

Resim 6.53.g. KMM. 51, v.210b, mekik biçimiyle dikdörtgen biçimin arasında sol üst köşede oluşan üçgen alan detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.27.c. KMM. 51, v.208b, mekik biçimiyle dikdörtgen biçimin arasında sol üst köşede oluşan üçgen alan detayı (Er, 2020).

Üçgen kapalı alanı kırmızı iplik, altın cedvel, iki altın iplik ve kırmızı iplik çevrelemiş ve "S" biçimli bir zencerek uygulanmıştır. "S" biçimli zencereği iki altın iplik ve bir kırmızı iplik çevreleyerek alanda geometrik geçmeli zencerek yer almıştır. Geometrik geçmeli zencereğin zemini kırmızı, yeşil ve lacivertle doldurulmuştur. Geçmeler altınlanıp is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.53.h).

Resim 6.53.h. KMM. 51, v.210b, geometrik zencerek detayı (KMM, 2020).

Geometrik geçmeli zencereği sırasıyla altın iplik, altın cedvel, beyaz iplik ve tekrar altın cedvel çevrelemiş; kitabeli zencerek olarak tanımlanan geniş bir bordür yer almıştır. Bu bordürde kartuş biçimli kapalı alanların zeminleri bir kırmızı bir lacivert olmak üzere boyanmıştır. Bu kapalı alanların içlerinin bazıları kanatlı rumilerle bezenirken bazıları sencide rumilerle bezenmiştir (Resim 6.53.ı, Resim 6.53.k). Rumiler altınla boyanıp, farklı bir altın tonu, kırmızı, lacivert ve yeşille renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.53.ı, Resim 6.53.k, Çizim 6.27.d).

Resim 6.53.ı. KMM. 51, 210b, sayfanın sağında yer alan kartuş biçimli kapalı alan bezemesi (KMM, 2020).

Çizim 6.27.d. KMM. 51, 208b, sayfanın sağında yer alan kartuş biçimli kapalı alan bezemesi (Er, 2020).

Resim 6.53.k. KMM. 51, 208b, sayfanın sağ alt köşesinde yer alan kartuş biçimli kapalı alan bezemesi (KMM, 2020).

Bu kartuş biçimli kapalı alanları sırasıyla altın iplik, altın cedvel çevrelemiş ve kapalı alanların aralarına altın cedvelle birleşen daireler yerleştirilmiştir. Bu dairelerin içi lacivert zeminli olup üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple aralıklı üç nokta uygulanmış ve geometrik geçmeli şekilde bezenmiştir. Geçmeler altınla boyanıp aralarında beyaz iplik dolaşmış is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Daireleri içten dışa altın iplik, beyaz iplik ve altın cedvel çevrelemiştir (Resim 6.53.l).

Resim 6.53.l. KMM. 51, v.210b, kitabeli zencerek daire detayı (KMM, 2020).

Bordürde paftaların dışında yer alan boşlukların zeminleri kırmızı ve yeşille boyanmış, müstakil şekilde sencide rumi motifleri yerleştirilmiştir. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.53.m, Çizim 6.27.e).

Resim 6.53.m. KMM. 51, v.210b, kitabeli zencerek dışında yer alan boş alanların bezeme detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.27.e. KMM. 51, v.208b, kitabeli zencerek dışında yer alan boş alanların bezeme detayı (Er, 2020).

Bordürü kapalı alanlarla birleştiren altın cedvel, beyaz iplik, altın cedvel, altın iplik çevrelemiş ve geometrik geçmeli zencerek uygulanmıştır. Geometrik geçmeli zencereğin zemini kırmızı, yeşil ve mavi ile doldurulmuş, altınlı geçmelere is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.53.n).

Resim 6.53.n. KMM. 51, v.210b, bezemeli alandaki dış geometrik geçmeli zencerek detayı (KMM, 2020).

Geometrik geçmeli zencereği iki altın iplik, kırmızı cedvel, iki lacivert kuzu ve lacivert sade tığ çevrelemiş ve kırmızı cedvele dayalı sağ taraftan çıkan ½ simetrik planlı damla biçiminde güller uygulanmıştır. Bu güller, iki küçük bir büyük daireyle bezemeli alanı çevreleyen kırmızı cedvele bağlanmıştır. Güllerin içi daireden oluşmuş, daire altın ve beyaz iplikle çevrelenmiştir. Birinci gülün içi ½ simetrik planda rumi motifiyle bezenmiştir. Ortada bulunan dairenin içi ise kırmızıyla boyanmış ve içine altın sencide rumi uygulanmış, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.53.p). Damla biçiminin içinde yer alan dairenin dış kısımı bütünüyle münhani üslupta bezenmiştir. Münhani altınlı olup lacivertle renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Damla biçimli bütün güllerin etrafını bezemeli alanın bütününü dolaşan sade mavi tığlar çevrelemiştir. (Resim 6.53.o, Çizim 6.27.f).

Resim 6.53.o. KMM. 51, v.210b, birinci damla biçimli gül detayı (KMM, 2020).

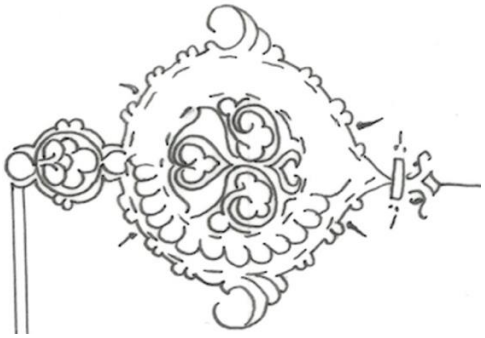

Çizim 6.27.f. KMM. 51, v.208b, birinci damla biçimli gül detayı (Er, 2020).

Resim 6.53.p. KMM. 51, v.210b, ikinci damla biçimli gül detayı (KMM, 2020).

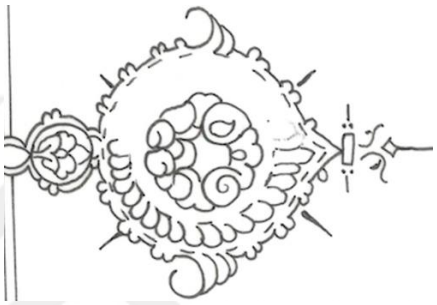

Çizim 6.27.g. KMM. 51, v.208b, ikinci damla biçimli gül detayı (Er, 2020).

Damla biçimli güllerin aralarında müstakil şekilde ¼ simetrik planlı mekik biçimindeki güller yer almıştır. Bu güllerin merkezi, lacivert zeminli olup üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple aralıklı üç nokta uygulanmış ve geometrik geçmeyle bezenmiştir. Geçmeler altınla boyanıp aralarında beyaz iplik dolaştırılarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Mekik biçimli güllerin merkezini altın ve beyaz bir iplik çevrelemiş ve merkezde bir bordür yer almıştır. Bu bordür, beyaz zeminli olup altın, kırmızı ve lacivert renkleriyle "S" ve damla biçimleri yapılarak bezenmiştir. Gülün etrafını lacivert bir iplik çevrelemiş, bu iplikten ara ara sade tığlar çıkarılarak bezeme sonlanmıştır (Resim 6.53.r).

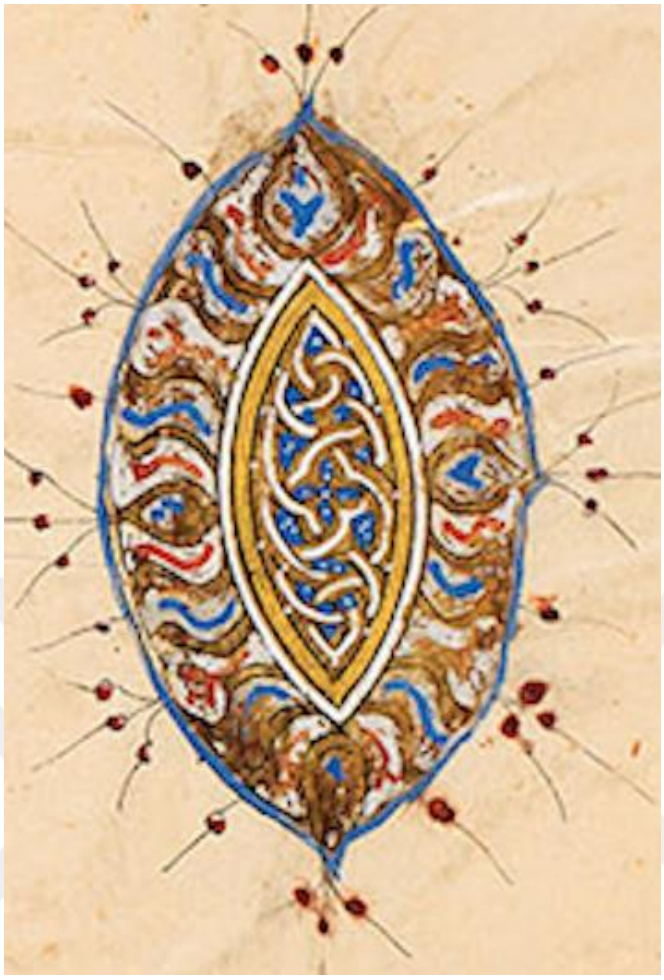

Resim 6.53.r. KMM. 51, v.210b, birinci mekik biçimli gül detayı (KMM, 2020).

Eserin 210b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.27.h. KMM. 51, v.210b, yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.27.ı. KMM. 51, v. 210b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.27.k. KMM. 51, v. 210b, sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.27.l. KMM. 51, v. 210b, tepelikler (Er, 2020).

Çizim 6.27.m. KMM. 51, v. 210b, ortabağ (Er, 2020).

Çizim 6.27.n. KMM. 51, v. 210b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Resim 6.54. KMM. 51, v.212b, başlık tezhibi (KMM, 2020).

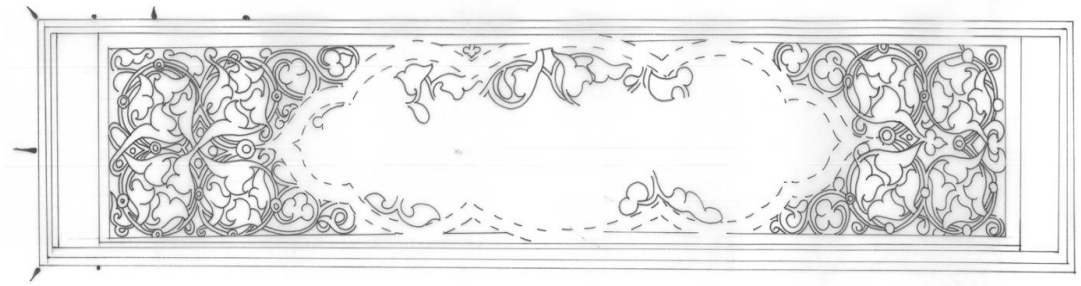

Çizim 6.28. KMM. 51, v.212b, başlık tezhibi (Er, 2020).

Resim 6.55. KMM. 51, v.212b, başlık tezhibi detay (KMM, 2020).

Varak No: 212b.

Eser Adı: Başlık tezhibi.

Renkler: Altın, lacivert, kırmızı, beyaz, yeşil, siyah.

Motifler: Rumi, geometrik geçme.

Eser Tanıtım: Eserin 212b sayfasında yer alan başlık tezhibi ¼ simetrik planlı, yatay dikdörtgen biçiminde, ortasında kitabeli ve iki yanda dikdörtgen koltuklu şekilde düzenlenmiştir. Bu kompozisyonu en dışta, iki lacivert kuzu ve sade lacivert bir tığ çevrelemiştir. (Resim 6.55, Çizim 6.28).

Başlık tezhibinin merkezinde açılan kitabe bey-ne's-sütur ile doldurularak yazı yazılmıştır. Beyaz (üstübeç) mürekkeple yazılan yazının kenarına bir kat altın geçilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Yazı boşluğunun zemini kırmızıyla doldurularak üzeri helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir (Resim 6.55.a, Çizim 6.28.a).

Resim 6.55.a. KMM. 51, v.212b, kitabe bezeme detayı (KMM, 2020).

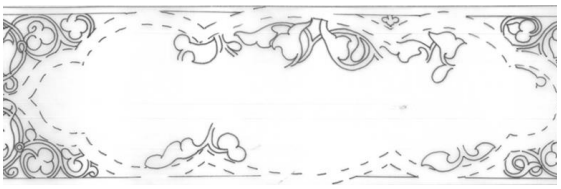

Çizim 6.28.a. KMM. 51, v.212b, kitabe bezeme detayı (Er, 2020).

Yazı dışında kalan zemin, lacivertle doldurularak üzeri ½ simetrik planlı serbest helezonik rumi dalı ile süslenmiştir. Katlama yerine agraf yerleştirilmiştir. Bu agraftan devam eden helezonik rumi dalları dairesel dörtlü kanatlı rumi kompozisyonu oluşturmuş ve alanı orantılı bir şekilde doldurmuştur. Katlama yerinde birleşen kanatlı rumilerin oluşturduğu kapalı alanların zemini yeşil renkle boyanmıştır. Rumiler altınla

boyanıp, altının farklı bir tonu ve kırmızıyla renklendirilerek kenarları önce beyazla daha sonra is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.55.b, Çizim 6.28.b).

Resim 6.55.b. KMM. 51, v.212b, kitabe alanı dışında kalan pafta bezeme detayı (KMM, 2020).

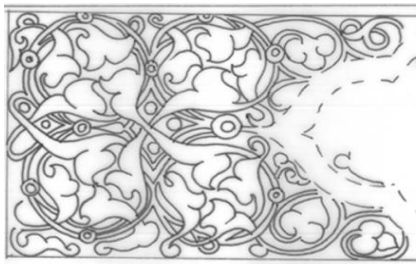

Çizim 6.28.b. KMM. 51, v.212b, kitabe alanı dışında kalan pafta bezeme detayı (Er, 2020).

Bezemenin iki kenar başına yerleştirilen koltuk alanlarına geometrik geçmeli zencerek uygulanmıştır. Lacivert zemine sahip olan zencereğin geçme zeminleri ise altınla aralarında beyaz bir iplik dolaşmıştır (Resim 6.55.c).

Resim 6.55.c. KMM. 51, v.212b, bezemenin sağında yer alan koltuk detayı (KMM, 2020).

<u>Eserin 212b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:</u>

Çizim 6.28.c. KMM. 51,v.212b, yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.28.d. KMM. 51, v.212b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.28.e. KMM. 51, v.212b, sencide rumi (Er, 2020).

Çizim 6.28.f. KMM. 51, v.212b, tepelik (Er, 2020).

Çizim 6.28.g. KMM. 51, v.212b, dal üstü süslemeler (Er, 2020).

Resim 6.56. KMM. 51, v.266b**,** zahriye sayfası (KMM, 2020).

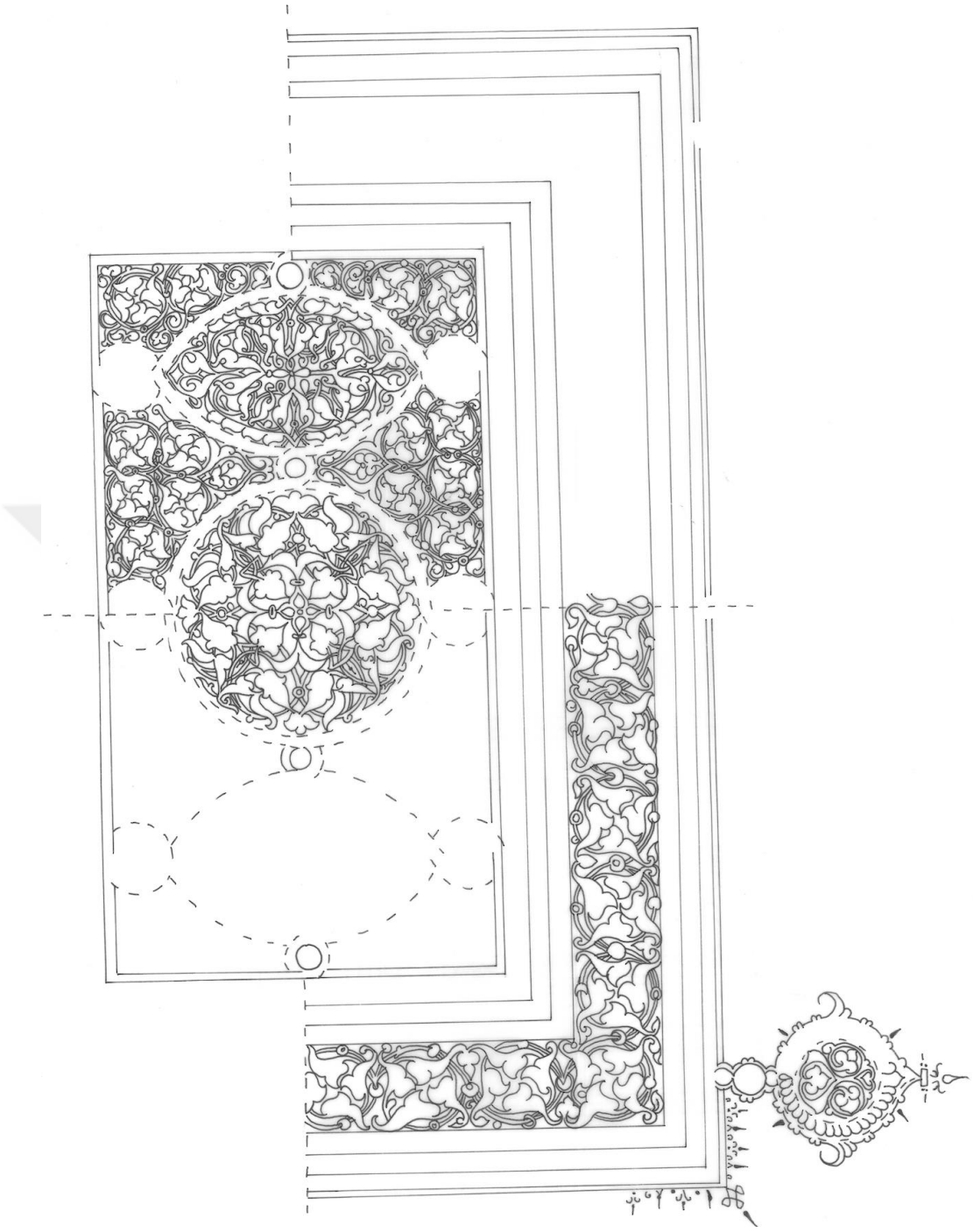

Çizim 6.29. KMM. 51, v.266b, zahriye sayfası (Er, 2020).

Resim 6.57. KMM. 51, v.266b, zahriye sayfası detay (KMM, 2020).

Varak No: 266b.

Eser Adı: Zahriye sayfası.

Renkler: Altın, lacivert, kırmızı, beyaz, yeşil, siyah.

Motifler: Rumi, geometrik geçme, münhani.

Eser Tanıtım: Eserin 266b sayfasında yer alan zahriye sayfası, ¼ simetrik planlı, dikdörtgen biçiminde sağ tarafa gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Bu kompozisyonu en dışta kırmızı cedvel, lacivert renkte iki kuzu ve sade lacivert tığlar çevrelemiştir (Resim 6.57, Çizim 6.29).

Bir daire şeklinde oluşturulan zahriye tezhibinin merkezi, bu dairenin alt ve üst kısmında yer alan yan mekik biçimli kapalı alanlar ile bölünmüştür. Bu kapalı alanların etrafını çevreleyen altın cedvellerle ortalarında dairesel biçim oluşturularak birbirlerine bağlanmıştır. Ayrıca bu kapalı alanların iki tarafının da başına ortası geometrik geçmeli yine cedvellere bağlı daireler yerleştirilerek bunlarla merkezde yer alan dikdörtgen alan birleşmiştir (Resim 6.57).

Bezemenin merkezinde yer alan büyük dairenin zemini lacivert olup ⅛ simetrik planda bütünüyle rumi üslupta bezenmiştir. Ortaya dört yapraklı bir penç biçimi yerleştirilmiştir. Buradan çıkan kanatlı rumi motfine bağlı çıkan helezonik rumi dallarıyla alan orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Kanatlı rumi ve sencide rumilerin birleşip tepeliklerle son bulduğu bir kapalı alan oluşarak bu alanın zemini yeşil renge boyanmıştır. Rumiler altınla boyanıp, altının farklı bir tonu, yeşil, kırmızı ve beyazla renklendirilmiştir. Kenarları önce beyazla daha sonra is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.57.a, Çizim 6.29.a).

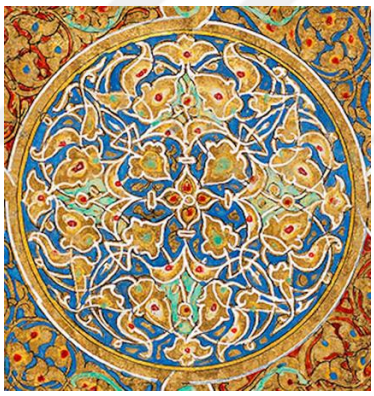

Resim 6.57.a. KMM. 51, v.266b, merkezde yer alan dairenin bezeme detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.29.a. KMM. 51, v.266b, merkezde yer alan dairenin bezeme detayı (Er, 2020).

Dairenin etrafını altın iplik, altın cedvel ve beyaz bir iplik çevrelemiştir. Bu dairenin altına ve üst kısmına yatay mekik biçimli kapalı alanlar yerleştirilmiştir. Mekik biçiminin zemini lacivert olup ¼ simetrik planda bütünüyle rumi üslupta bezenmiştir. Elips biçimli üst üste yalın rumiler yerleştirilerek oluşturulan rumi formuna (Çizim 6.29.b) bağlantılı çıkan ve merkeze dönük yerleştirilen kapalı form rumiler ortada zincir biçimiyle birbirine bağlanmış, helezonik rumi dallar agraflarla ayrılararak tüm alanı orantılı bir şekilde doldurmuştur. (Fotoğraf 5.58.b, Çizim 6.29.c). Ayrıca elips

biçimli rumi formu tüm bezemeyi çevreleyip tepelikle sonlandırılmıştır. Rumiler altınla boyanıp, farklı ton altınla, yeşille ve kırmızıyla renklendirilmiş, önce beyazla daha sonra is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bezemede katlama yerinde uygulanan yarı kapalı form rumilerin zeminleri yeşille doldurulmuştur (Resim 6.57.b, Çizim 6.29.c).

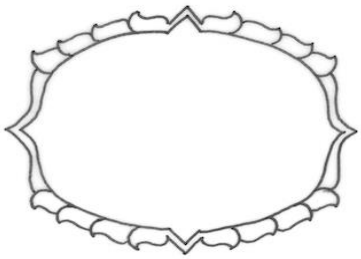

Çizim 6.29.b. KMM. 51, v.266b, üst üste yalın rumilerin oluşturduğu elips biçimli rumi formu detay (Er, 2020).

Resim 6.57.b. KMM. 51, v.266b, üst koltuk yatay mekik formlu kapalı alan bezeme detayı (KMM, 2020).

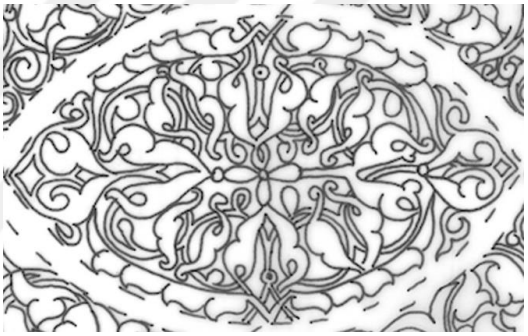

Çizim 6.29.c. KMM. 51, v.266b, üst koltuk yatay mekik formlu kapalı alan bezeme detayı (Er, 2020).

Bezemenin merkezindeki daire ve yatay mekik biçimlerinin dışında kalan alanlar, bir kırmızı bir lacivert zemin olarak boyanmıştır. Bu kapalı alanların sağ ve sol alt köşe bezemesinin tamamı helezonik rumi dallarla orantılı bir şekilde bezenmiştir (Resim 6.57.c-d). Sağ ve sol alt paftalar ise kapalı form rumiye bağlı helezonik rumi dallarının dairesel dörtlü kanatlı rumilerle oluşturduğu bir bezeme ile alanı orantılı bir şekilde doldurmuştur. Bütün kapalı alanlarda altın rumiler yer almış, kırmızı zeminliler altının farklı bir tonu ve lacivertle renklendirilmiştir. Lacivert zeminli kapalı alanlardaki rumiler ise altının farklı bir tonu ve kırmızıyla renklendirilmiştir (Resim 6.57.c-d). Ancak dairenin etrafına denk gelen altlı üstlü paftalardaki bezemelerde kapalı form rumilerin zeminleri yeşille doldurulmuştur (Resim 6.57.e-f).

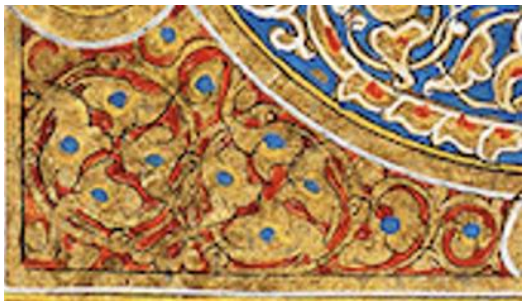

Resim 6.57.c. KMM. 51, v.266b, bezemeli alanın merkezi Sol alt köşesinin bezeme detayı (KMM, 2020).

Resim 6.57.d. KMM. 51, v.266b, bezemeli alanın merkez Sağ alt köşesinin bezeme detayı (KMM, 2020).

Resim 6.57.e. KMM. 51, v.266b, bezemeli alanın merkezinde yer alan dairenin sol alt pafta detayı (KMM, 2020).

Resim 6.57.f. KMM. 51, v.266b, bezemeli alanın merkezinde yer alan dairenin sağ alt pafta detayı (KMM, 2020).

Merkez dikdörtgen alanı, bir cedvel, beyaz iplik, iki altın iplik, kırmızı iplik ve bir "S" biçimli zencerek çevrelemiştir. "S" biçimli zencereğin zemini lacivert ve altınla doldurulup "S" biçimleri kâğıt renginde bırakılarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.57.g).

Resim 6.57.g. KMM. 51, v.266b, "S" biçimli zencerek detayı (KMM, 2020).

"S" biçimli zencereği kırmızı iplik, iki altın iplik çevrelemiş ve alana geometrik geçmeli bir zencerek uygulanmıştır. Geometrik geçmeli zencereğin zemini kırmızı,

yeşil ve lacivert ile doldurulmuştur. Geçmeler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.57.h).

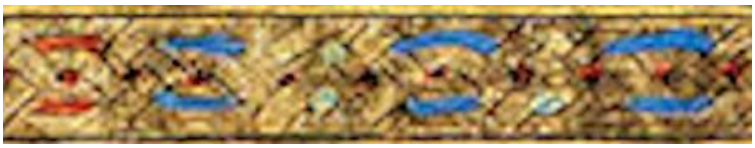

Resim 6.57.h. KMM. 51, v.266b, geometrik zencerek detayı (KMM, 2020).

Geometrik geçmeli zencereği altın iplik, beyaz iplik, altın cedvel, beyaz iplik ve altın iplik çevrelemiş ve kalın bir bordür yer almıştır. Bordür lacivert zeminli olup bezemesi dairesel dörtlü kanatlı rumilerin ortadan agraflarla birleşerek birim tekrarlı bir şekilde ilerlemesiyle oluşmuştur. Tamamen altın olan rumiler, farklı bir altın tonu, kırmızı, yeşil ve beyaz (üstübeç) mürekkeple renklendirilerek önce beyazla daha sonra is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.57.ı, Çizim 6.29.d).

Resim 6.57.ı. KMM. 51, v.266b, bordür bezeme detayı (KMM, 2020).

Çizim 6.29.d. KMM. 51, v.266b, bordür bezeme detayı (Er, 2020) .

Bordürü altın iplik, beyaz iplik, altın cedvel, beyaz iplik, altın iplik çevrelemiş ve geometrik geçmeli zencerek uygulanmıştır. Geometrik geçmeli zencereğin zemini kırmızı, yeşil ve lacivert ile doldurulmuştur. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.57.k).

Resim 6.57.k. KMM. 51, v.266b, dış geometrik geçme zencerek detayı (KMM, 2020).

Geometrik geçmeli zencereği iki altın iplik, kırmızı iplik ve iki lacivert kuzu çevrelemiştir. Kırmızı ipliğe dayalı sağ taraftan çıkan ½ simetrik planlı damla biçimli güller uygulanmıştır. Bu güller, iki küçük bir büyük daireyle bezemeli alanı çevreleyen kırmızı ipliğe bağlanmıştır. Güllerin merkezi daireden oluşmuş, daire altın iplik ve beyaz iplikle çevrelenmiştir. Damla biçiminin merkezine kırmızı dairenin merkezine

ise lacivert zemin atılmıştır. Dairenin içi ½ simetrik planlı rumi motifiyle bezelidir. Rumi bezemenin iç bünyesinde oluşan kapalı alanların zeminleri yeşil renkle doldurulmuş, altın rumiler is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Damla biçiminin merkezinde yer alan dairenin dış kısımı, bütünüyle münhani üslupta altınla bezenerek lacivertle renklendirilip is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Ancak ikinci damla biçimli gülün münhani bezemeleri yeşille renklendirilmiştir. Damla biçimli bütün güllerin etrafını, bezemeli alanın bütününü dolaşan lacivert sade tığlar çevrelemiştir (Resim 6.57.l, Çizim 6.29.e).

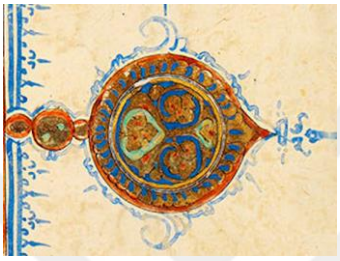

Resim 6.57.l. KMM. 51, v.266b, üçüncü damla biçimli gül detayı (KMM, 2020).

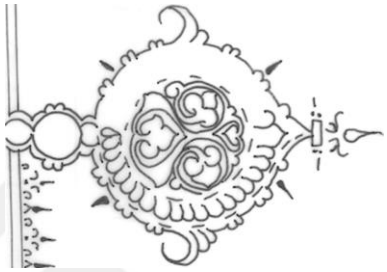

Çizim 6.29.e. KMM. 51, v.266b, üçüncü damla biçimli gül detayı (Er, 2020).

Damla biçimli güllerin aralarında müstakil şekilde ¼ simetrik planlı, mekik biçimli güller yer almıştır. Bu güllerin merkezi, lacivert zeminli olup üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple aralıklı üç nokta uygulanarak geometrik geçmeyle bezenmiştir. Geçmeler altınla boyanıp aralarında beyaz iplik dolaşmış ve is mürekkebiyle tahrirlenmiştir.

Mekik biçimli güllerin merkezini altın ve beyaz iplik çevrelemiş, kenar bezeme yer almıştır. Kenar bezeme beyaz zeminli olup altın, kırmızı ve lacivertle “S” ve damla biçimleri yapılarak bezenmiştir. Gülün etrafını lacivert bir iplik dolaşmış, ara ara sade tığlar uygulanarak sonlanmıştır (Resim 6.57.m).

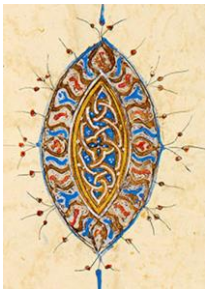

Resim 6.57.m. KMM. 51, v.266b, birinci mekik biçimli gül detayı (KMM, 2020).

Eserin 266b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.29.n. KMM. 51, v.266b, yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.29.o. KMM. 51, v.266b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.29.p. KMM. 51, v.266b, sencide rumi (Er, 2020).

Çizim 6.29.r. KMM. 51, v.266b tepelikler (Er, 2020).

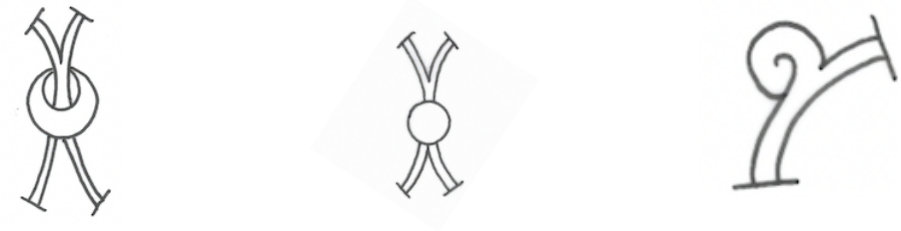

Çizim 6.29.s. KMM. 51, v.266b dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Eser 6.

Bulunduğu Yer: İstanbul Türk İslam Eserleri Müzesi	
Envanter No: TİEM 437	**Kitabın Adı:** Mushaf-ı Şerif
Tarihi: M.1280	**Kitabın Müellifi:-**
Hattatı: Mahmud bin Ramadan	**Müzehhibi:** Mahmud bin Ramadan
Dili: Arapça	**Yazı Türü:** Muhakkak
Ölçüleri: 35,5 x 46,5cm	**Sayfa Sayısı:** 369 varak

Resim 6.58. KMM. 51, v.1a, zahriye sayfası (TİEM, 2020)[4].

[4] Türk ve İslam Eserleri Müzesi, 2020.

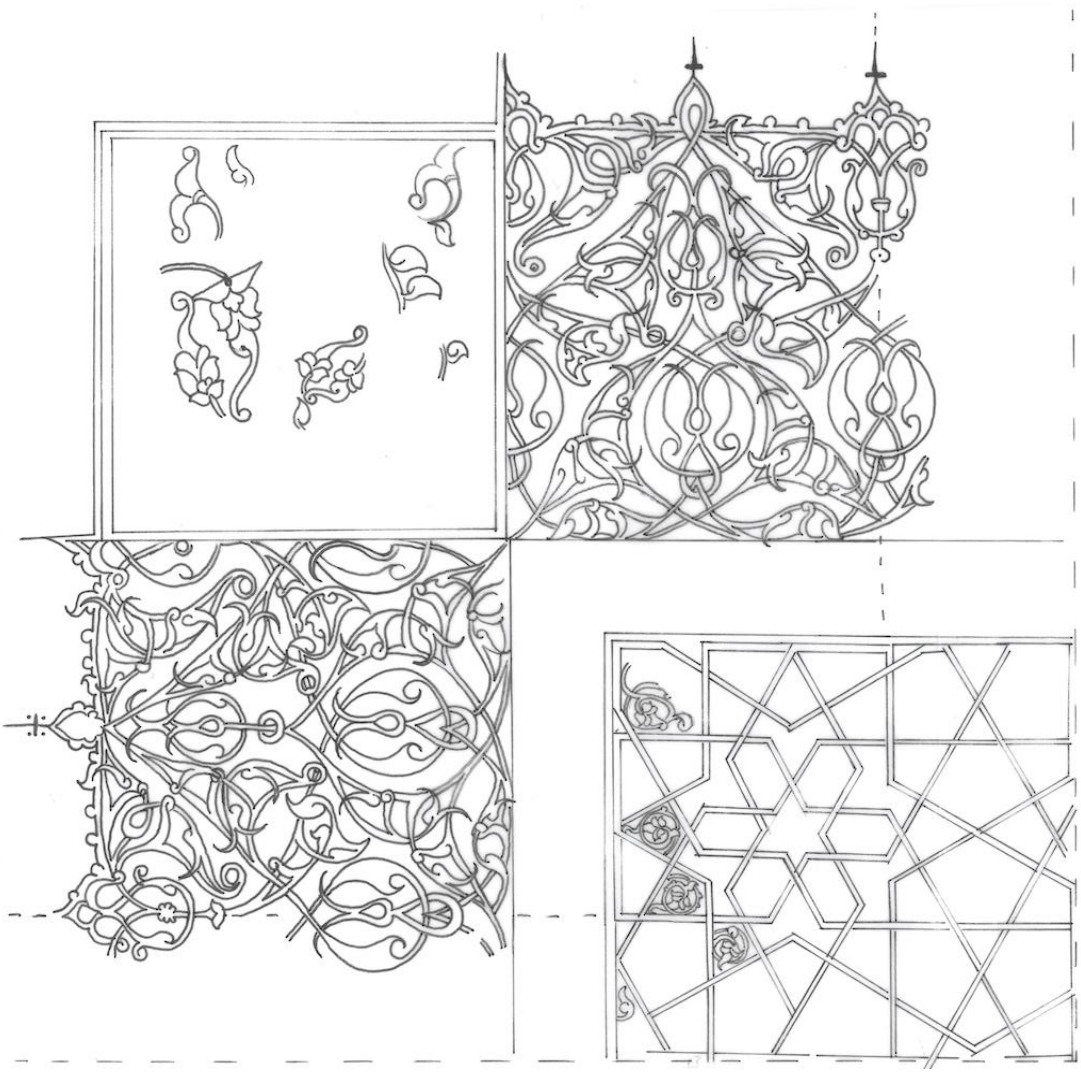

Çizim 6.30. KMM. 51, v.1a, zahriye sayfası (Er, 2020).

Resim 6.59. TİEM. 437, v.1a, zahriye sayfası detay (TİEM, 2020).

Varak No: 1a.

Eser Adı: Zahriye sayfası.

Renkler: Altın, lacivert, beyaz, siyah.

Motifler: Rumi, geometrik geçme.

Eser Tanıtım: Eserin 1a sayfasında yer alan zahriye sayfası, birim tekrarlı olarak dikdörtgen formda düzenlenmiştir. Bu kompozisyonu en dışta lacivert bir kuzu ve lacivert sade tığlar çevrelemiştir (Resim 6.59, Çizim 6.30.).

Zahriye tezhibinin merkezi, geometrik geçme ile alanın bütününü kaplayacak şekilde doldurulmuştur. Geçmelerin kalınlıkları kâğıdın kendi renginde bırakılarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Geçmelerin zemini sıvama altın ve lacivertle boyanmış ve bütünüyle rumi üslupta bezenmiştir. Bezemeler ½ simetrik planlı ve helezonik rumi dallarıyla oluşmuştur. Sıvama altın yapılan zeminlerin üzerine rumi motifler sadece is mürekkebiyle tahrir çekilerek belirginleştirilmiştir. Lacivert zemin üzerine uygulanan altın rumiler, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.59.a, Çizim 6.30.a).

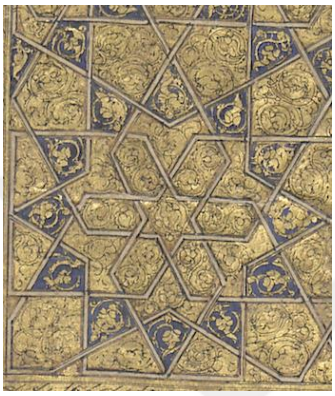

Resim 6.59.a. KMM. 51, v.1a, bezemenin merkezinde yer alan geometrik pafta detayı (TİEM, 2020).

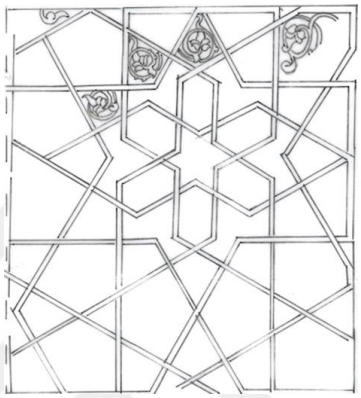

Çizim 6.30.a. KMM. 51, v.1a, bezemenin merkezinde yer alan geometrik pafta detayı (Er,2020).

Geometrik sistemle hazırlanmış alanı altın bir iplik çevrelemiş ve ipliği takiben geometrik geçmeli zencerek uygulanmıştır. Geometrik zencereğin zemini altın ve lacivertle boyanmıştır. Geçmeler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Zencereğin lacivert zeminlerine aralıklı olarak "Allah" lafzı altınla yazılarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.59.b).

Resim 6.59.b. KMM. 51, v.1a, geometrik zencerek detayı (TİEM, 2020).

Geometrik zencereği altın bir iplik çevrelemiş ve kalın bir bordür uygulanmıştır. Bu bordür, dikdörtgen alanın üç kısımını çevrelemiştir. Bordür bezemesi, köşede uygulanan kare biçimli alana dayalıdır. Bu kare biçimli kapalı alan tamamen sıvama altın olup içine yazı yazılarak yazının boşlukları helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir.

Yazı ve rumiler is mürekkebiyle tahrirlenerek belirginleştirilmiştir. Ayrıca yazının bir kısmı beyaz (üstübeç) mürekkeple gölgelenmiştir (Resim 6.59.c, Çizim 6.30.b).

Resim 6.59.c. KMM. 51, v.1a, bordürde yer alan kare biçimli kapalı alan detayı (TİEM, 2020).

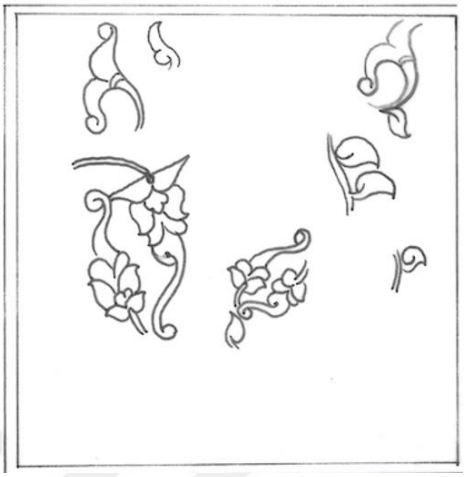

Çizim 6.30.b. KMM. 51, v.1a, bordürde yer alan kare biçimli kapalı alan detayı (Er, 2020).

Bordür bezemesinin zemini kâğıt renginde bırakılmış ½ simetrik planda katlamalı şekilde rumi üslupta bezenmiştir. Rumi bezemeler iki şebeke hâlinde düzenlenmiştir. Her iki şebeke birbirinin boşluğunu dengeli bir şekilde dolduran kanatlı hurde rumilerden oluşmaktadır. Birinci şebekede hurdeli rumilerden bir pafta oluşturulmuş ve bir tepelikle sonlanmıştır. Hurde rumiler ve tepelik altınlanıp zeminleri lacivertle boyanmıştır. Diğer şebeke ise ortabağdan iki farklı yönde çıkan hurdeli rumilerin birleşmesiyle oluşmuştur. Rumilerin zemini kâğıdın kendi renginden birkaç ton koyu yapılmış rumilerin kalınlıkları ise altınlanmıştır. Ancak ortabağın alt kısmında oluşan kapalı alanın zemini lacivertle boyanmıştır (Resim 6.59.d, Çizim 6.30.c).

Resim 6.59.d. KMM. 51, v.1a, bordür bezeme detayı (TİEM, 2020).

Çizim 6.30.c. KMM. 51, v.1a, bordür bezeme detayı (Er, 2020).

Eserin 1a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.30.d. KMM. 51, v.1a, yalın rumiler (Er, 2020).

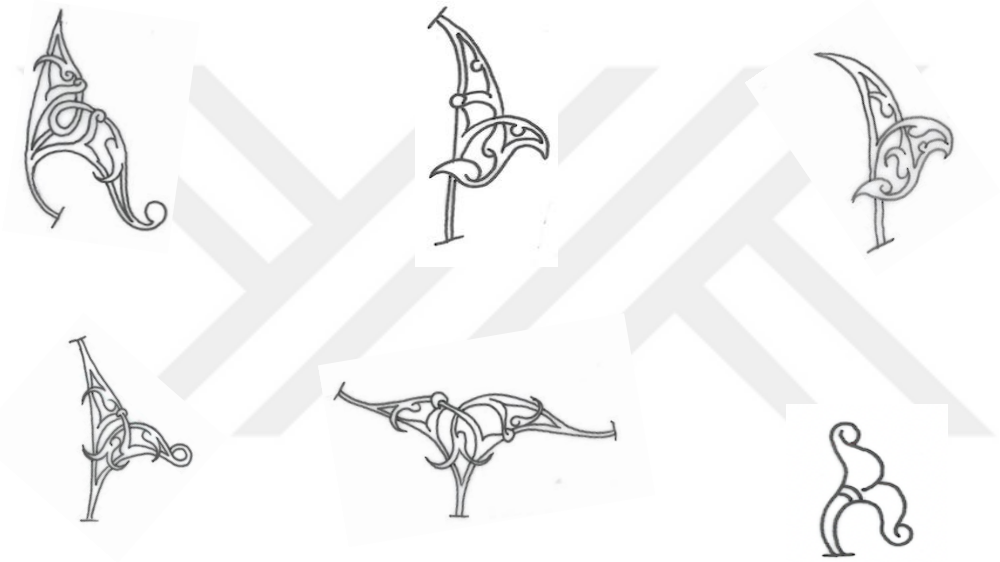

Çizim 6.30.e. KMM. 51, v.1a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

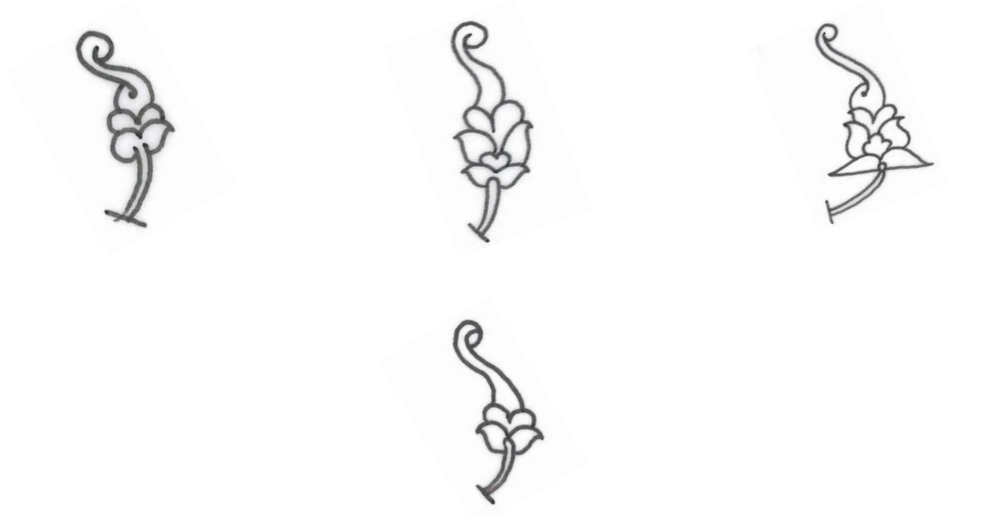

Çizim 6.30.f. KMM. 51, v.1a, sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.30.g. KMM. 51, v.1a, tepelikler (Er, 2020).

Çizim 6.30.h. KMM. 51, v.1a, ortabağlar (Er, 2020).

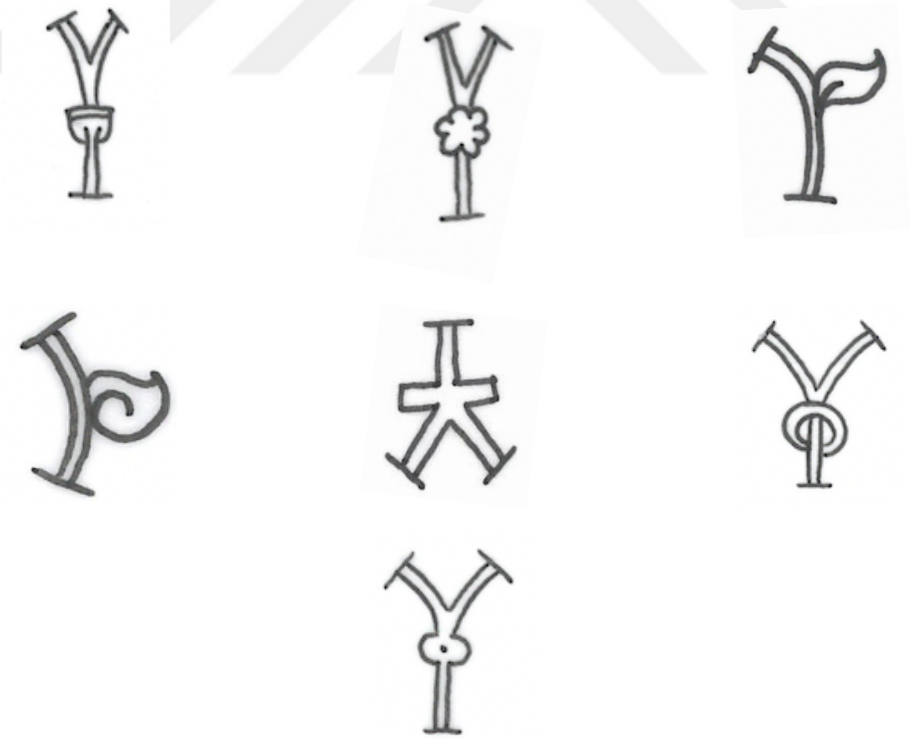

Çizim 6.30.ı. KMM. 51, v.1a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Resim 6.60. TİEM. 437, v.1b-2a, serlevha sayfası (TİEM, 2020).

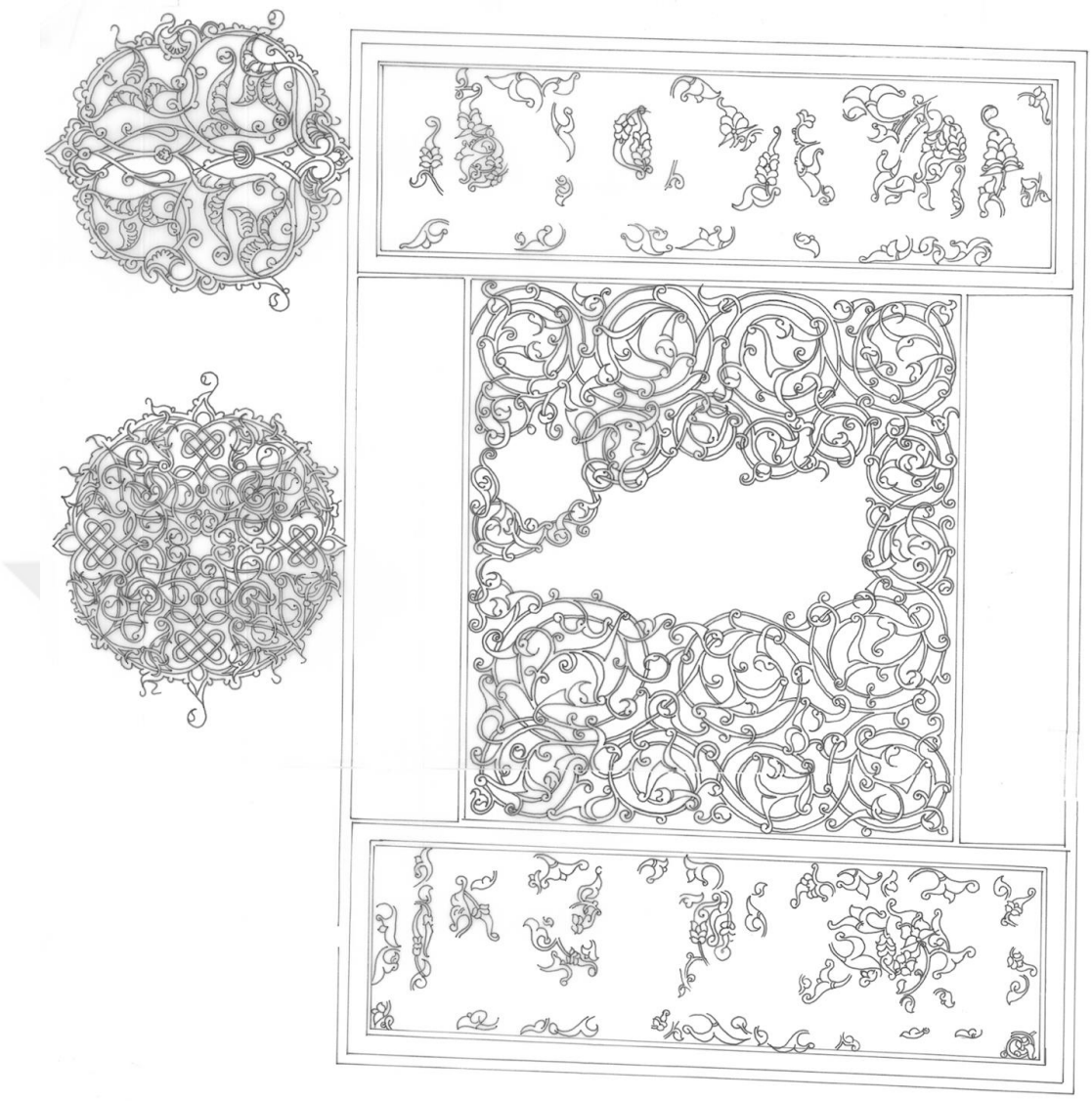

Çizim 6.31. TİEM. 437, v.2a, serlevha sayfası (Er, 2020).

Resim 6.61. TİEM. 437, v.2a, serlevha sayfası detay (TİEM, 2020).

Varak No: 2a.

Eser Adı: Serlevha sayfası.

Renkler: Altın, lacivert, kırmızı, beyaz, yeşil, siyah.

Motifler: Rumi, geometrik geçme.

Eser Tanıtım: Eserin 2a sayfasında yer alan serlevha sayfası, alt ve üst kısıma yatay olarak yerleştirilen dikdörtgen biçim, merkezin sağ ve sol kenarına ise koltuklar yerleştirilerek sol yandan gül çıkmalı olarak düzenlenmiştir. Bu bezemeyi en dışta lacivert bir kuzu sol yandan çıkan gülleri ise lacivert sade tığlar çevrelemiştir (Resim 6.61, Çizim 6.31).

Serlevha sayfası merkezi, bey-ne’s-sütur ile doldurularak bir satır yazı yazılmıştır. Yazı is mürekkebiyle yazılmış olup kenarları altınla tahrirlenmiştir. Bey-ne’s-sütur’un zemini, kâğıt renginde bırakılmış üzeri altın paralel çizgilerle tamamlanarak, helezonik rumi dallarıyla orantılı bir şekilde bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.61.a, Çizim 6.31.a).

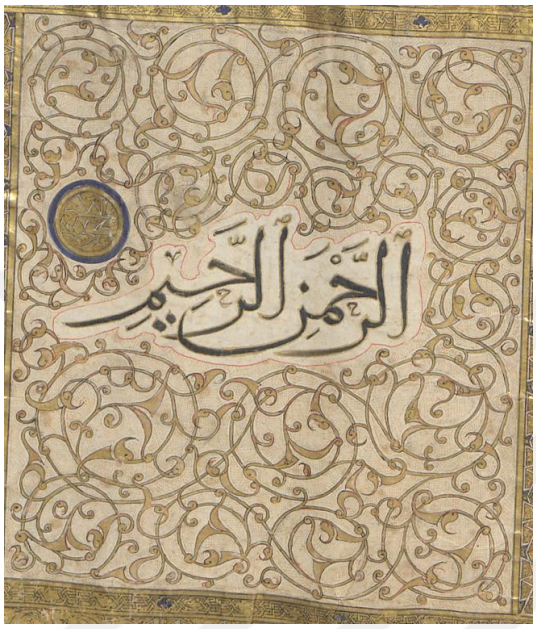

Resim 6.61.a. TİEM. 437, v.2a, bezemenin merkez detayı (TİEM, 2020).

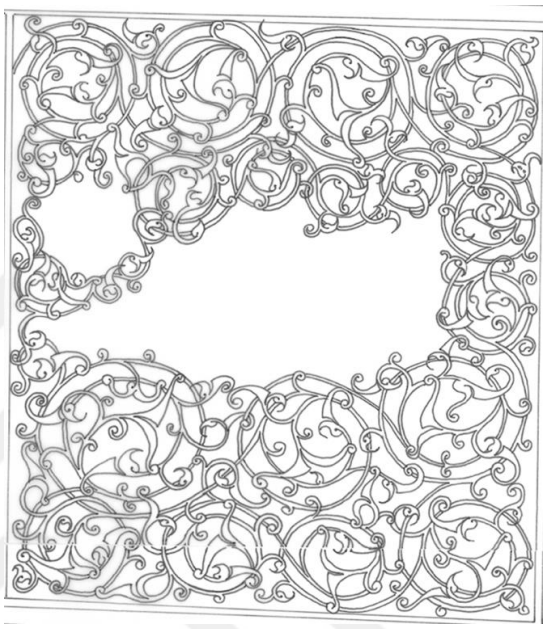

Çizim 6.31.a. TİEM. 437, v.2a, bezemenin merkez detayı (Er, 2020).

Bezemenin merkezini altın iplik ve altın bir cedvel çevrelemiş daha sonra iki yana koltuk yerleştirilmiştir. Koltuklar geometrik geçme sistemiyle alanın bütününü kaplayacak şekilde doldurulmuştur. Geçmelerin kalınlıkları kâğıt renginde bırakılmış, zeminleri altın ve lacivertle boyanarak helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir. Altın zeminli alanların üzerine uygulanan rumi motifler, kenarlarına is mürekkebi çekilerek belirginleştirilmiştir. Lacivert zeminli alanların üzerine uygulanan altın rumi motifler is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Koltukları sağ ve sol tarafta altın bir cedvel çevrelemektedir (Resim 6.61.b).

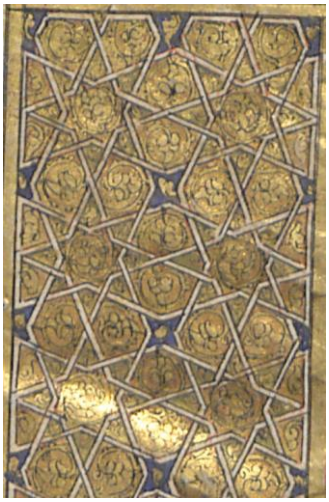

Resim 6.62.b. TİEM. 437, v.2a, bezemede yer alan sol koltuk detayı (TİEM, 2020).

Bezemeli alanın alt ve üst kısmında yer alan dikdörtgen biçimlerin içine yazı yazılmış ve bey-ne's-sütur ile doldurulmuştur. Altın zemine sahip Bey-ne's-sütur'un üzeri helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir. Hem yazı hem de bezeme altın zemin üzerine is mürekkebiyle tahrir çekilerek belirginleştirilmiştir (Resim 6.61.c, Çizim 6.31.b).

Resim 6.61.c. TİEM. 437, v.2a, bezemede yer alan üst yatay dikdörtgen biçim detayı.

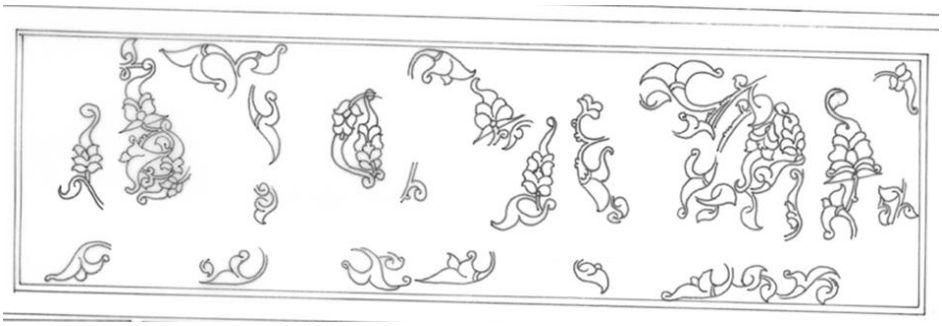

Çizim 6.31.b. TİEM. 437, v.2a, bezemede yer alan üst yatay dikdörtgen biçim detayı (Er, 2020).

Dikdörtgen biçimleri altın iplik, altın cedvel ve yine altın bir iplik çevrelemiş ve altın zeminli, is mürekkebiyle tahrirli geometrik geçmeli bir zencerek uygulanmıştır. Geçmelerin aralarına ara ara lacivert zemin atılmıştır. Geometrik zencereği altın iplik, altın cedvel ve yine altın bir iplik çevrelemiştir (Resim 6.61.d).

Resim 6.61.d. TİEM. 437, v.2a, geometrik geçmeli zencerek detayı (TİEM, 2020).

Sol yandan çıkan güllerin birinci ve üçüncüsü aynı olup ortada bulunan gül farklı bezenmiştir. Birinci ve üçüncü gülün zeminleri kâğıt renginde olup ½ simetrik planda bütünüyle rumi üslupta bezenmiştir. Katlama yerlerine yerleştirilen iç içe geçmiş kapalı form rumilerden devam eden helezonik rumi dalları dış formu aşmadan alanı orantılı bir şekilde doldurmuştur. Rumi motifler bütünüyle altınlanarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Ayrıca rumiler is mürekkebiyle ince bir şekilde detaylandırılarak lacivert renkle rumi motiflerin dışına bir kalınlık uygulanmıştır. Kapalı form rumilerin kenarlarına ise somon rengiyle bir derinlik kazandırılmıştır (Resim 6.61.e, Çizim 6.31.c).

Resim 6.61.e. TİEM. 437, v.2a, birinci gül detayı (TİEM, 2020).

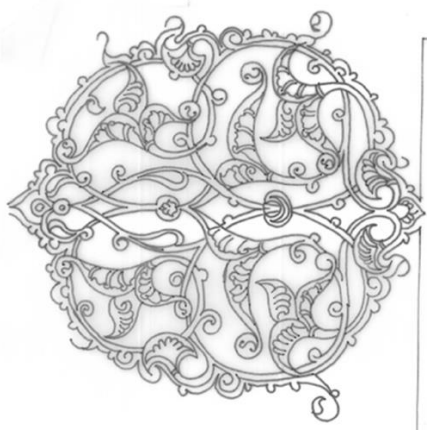

Çizim 6.31.c. TİEM. 437, v.2a, birinci gül detayı (Er, 2020).

Ortada bulunan gül ⅛ simetrik planda rumi üslupta bezenmiştir. Katlama yerlerine kapalı form rumi, agraf ve düğüm yerleştirilerek bunlardan çıkan hurde rumi ve yalın rumilerle alan orantılı bir şekilde doldurulmuştur (Resim 6.61.f, Çizim 6.31.d).

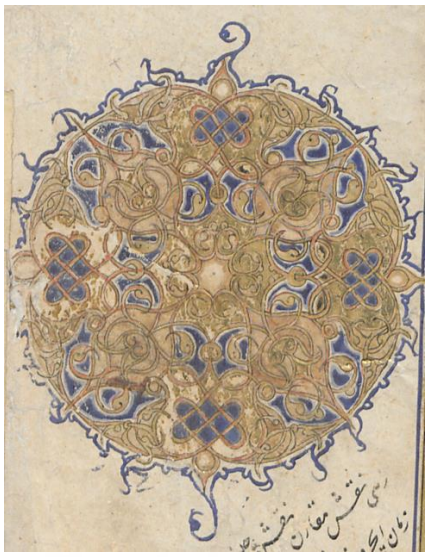

Resim 6.61.f. TİEM. 437, v.2a, ortada yer alan gül detayı (TİEM, 2020).

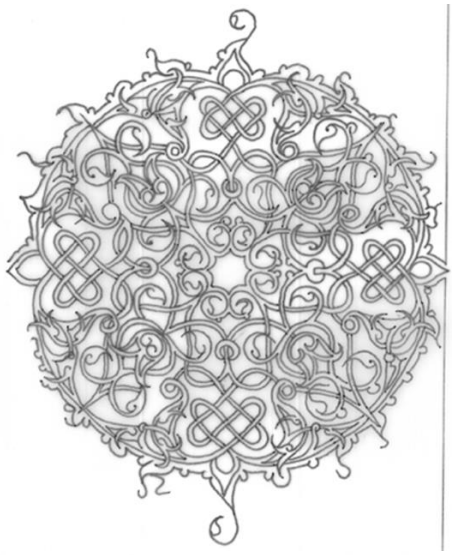

Çizim 6.31.d. TİEM. 437, v.2a, ortada yer alan gül detayı (Er, 2020).

Eserin 2a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.31.e. TİEM. 437, v.2a, yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.31.f. TİEM. 437, v.2a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.31.g. TİEM. 437, v.2a, sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.31.h. TİEM. 437, v.2a, tepelikler (Er, 2020).

Çizim 6.31.ı. TİEM. 437, v.2a, ortabağ (Er, 2020).

Çizim 6.31.k. TİEM. 437, v.2a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Resim 6.62. TİEM. 437, v.3a-3b, serlevha sayfası (TİEM, 2020).

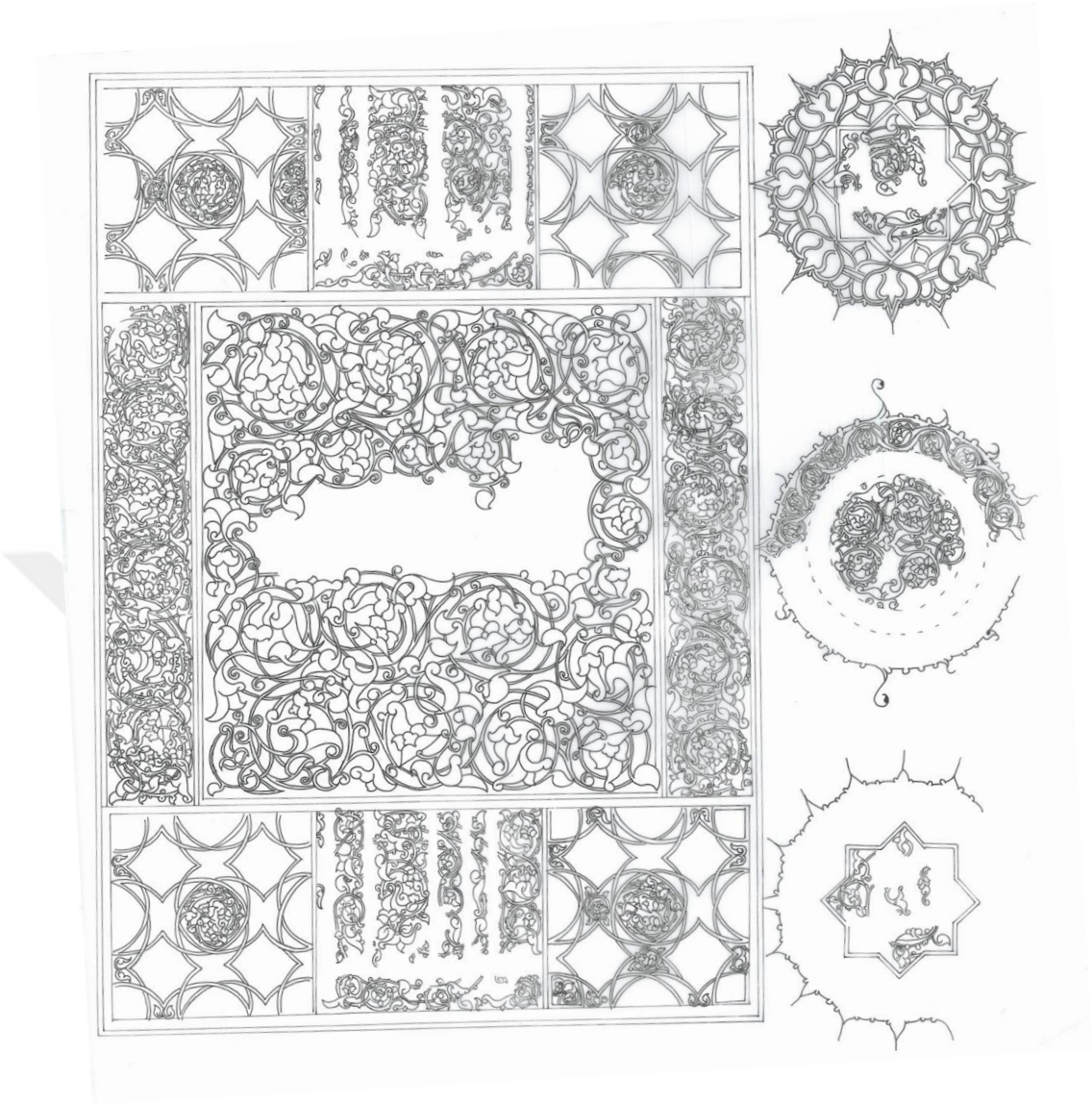

Çizim 6.32. TİEM. 437, v.3a, serlevha sayfası (Er, 2020).

Resim 6.63. TİEM. 437, v.3a, serlevha sayfası detay (TİEM, 2020).

Varak No: 3a.

Eser Adı: Serlevha sayfası.

Renkler: Altın, lacivert, kırmızı, beyaz, yeşil, siyah.

Motifler: Rumi, geometri.

Eser Tanıtım: Eserin 3a sayfasında yer alan serlevha sayfası, alt ve üst kısımda yatay olarak dikdörtgen biçim, merkezin sağ ve sol kenarına ise koltuklar yerleştirilerek sağ taraftan gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Bu bezemeyi en dışta lacivert bir kuzu, sağ taraftan çıkan gülleri ise lacivert sade tığlar çevrelemiştir (Resim 6.63, Çizim 6.32).

Serlevha tezhibinin merkezine, is mürekkebiyle bir satır yazı yazılarak altınla tahrirlenmiştir. Kırmızı bir hatla ayrılan yazı alanı bey-ne's-sütur ile doldurulmuştur. Bütünüyle helezonik rumi dallarıyla bezemeli olan bey-ne's-sütur'un zemini kâğıt renginde bırakılarak üzeri altın paralel çizgilerle doldurulmuştur. Altın rumi motifler somon rengi, lacivert, açık mavi ve yeşille gölgelendirilmiş, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.63.a, Çizim 6.32.a).

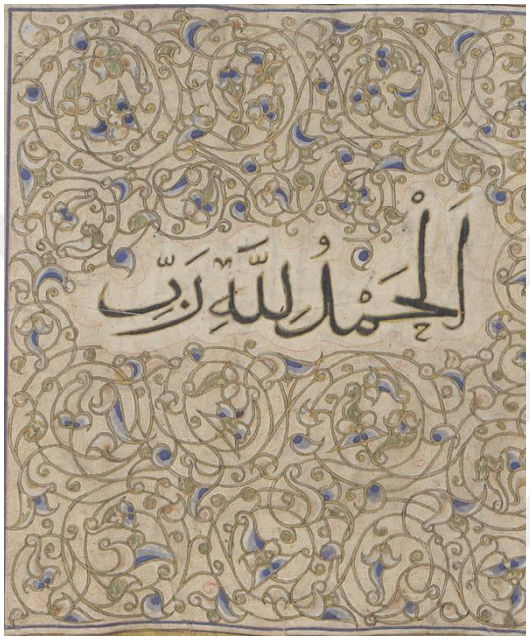

Resim 6.63.a. TİEM. 437, v.3a, bezemenin merkez detayı (TİEM, 2020).

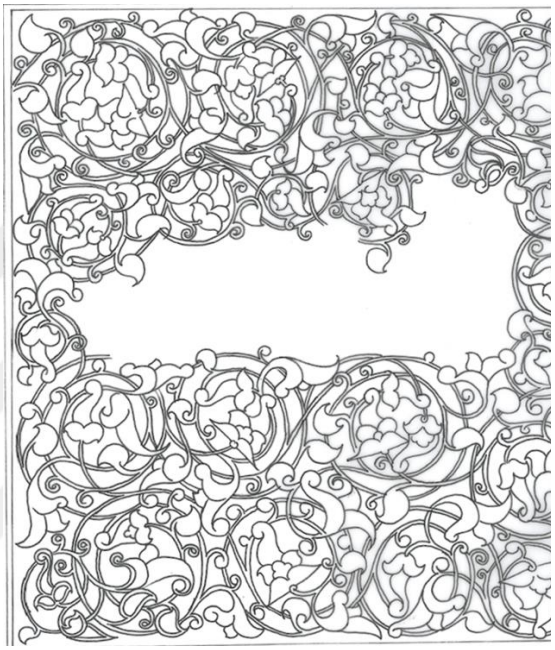

Çizim 6.32.a. TİEM. 437, v.3a, bezemenin merkez detayı (Er, 2020).

Bezemenin merkezini lacivert bir kuzu, cedvel kalınlığında bir kâğıt boşluğu, altın iplik, altın cedvel ve tekrar altın bir iplik çevrelemiş ve bezemeli alanın her iki kısımına koltuklar yerleştirilmiştir. Koltukların zeminleri altınlı olup üzerine helezonik rumi dallarıyla bezeme uygulanmıştır. Rumiler altınla boyanıp is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.63.b, Çizim 6.32.b).

Resim 6.63.b. TİEM. 437, v.3a, sol koltuk bezeme detayı (TİEM, 2020).

Çizim 6.32.b. TİEM. 437, v.3a, sol koltuk bezeme detayı (Er, 2020).

Bezemeli alanın alt ve üst kısmında yer alan dikdörtgen biçimler, kare biçimde üç alana bölünmüştür. İki tarafta yer alan kare alanların içi geometrik geçmeyle doldurulmuştur. Geçmelerin zeminleri altınlanırken kalınlıkları beyazla boyanmıştır. Bunun dışında kalan alanların zeminine ise lacivert atılmıştır. Geometrik geçmelerin iç bünyelerinin bir kısmı geometrik geçmelerle bezenmiş bir kısmı ise ½ simetrik planlı rumi üslupta veya helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir. Altın zemin üzerine

uygulanan rumi motifler is mürekkebiyle tahrir çekilerek belirginleştirilmiştir. Geometrik geçmelerin dışında kalan lacivert zeminli alanlar, helezonik rumi dallarıyla bezenmiş, altın rumiler is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Yatay dikdörtgen biçimin merkezinde yer alan kare alanın zemini ise sıvama altın olup bir satır yazı yazılmıştır. Yazının dışında kalan alan ise bey-ne's-sütur ile doldurulmuştur. Bey-ne's-sütur helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir. Hem yazı kenarı hem de rumi motifleri is mürekkebiyle tahrirlenerek belirginleştirilmiştir. Kare biçimli başlık biçimlerinin etrafı altın bir cedvelle çevrelenmiştir (Resim 6.63.c, Çizim 6.32.c).

Resim 6.63.c. TİEM. 437, v.3a, bezemeli alanın üst kısımında yer alan yatay dikdörtgen bezeme detayı (TİEM, 2020).

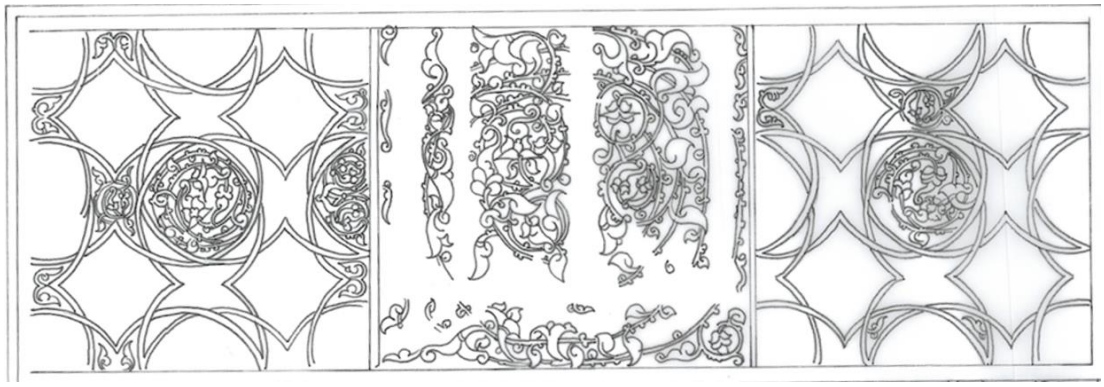

Çizim 6.32.c. TİEM. 437, v.3a, bezemeli alanın üst kısımında yer alan yatay dikdörtgen bezeme detayı (Er, 2020).

Bezemeli alanın üst kısımında yer alan yatay dikdörtgen biçimin etrafını lacivert bir kuzu çevrelemiş ve sağ taraftan altın cedvele dayalı güller çıkmıştır. Güllerin etrafını ise tüm bezemeli alanın etrafını dolaşan kuzuya bağlı sade tığlar çevrelemiştir.

Sol taraftan çıkan güllerin birinci ve üçüncüsü aynı olup daire biçiminde hazırlanmıştır. Ortada uygulanan gül farklı bezenmiş, bu güllerin merkezlerine sekiz kollu yıldız yerleştirilerek ortasına yazı yazılmıştır. Yazı beyaz (üstübeç) mürekkeple yazılarak dışına altın boyalı bir kalınlık verilmiştir. Yazı alanının dışında kalan boş alan bey-ne's-sütur ile doldurulup helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir. Rumiler is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Sekiz kollu yıldızın dışında kalan alana ise katlamalı ilerleyen münhani bezeme uygulanmıştır. Münhani motifinin zemin boşlukları kâğıt renginde bırakılmış, ara ara somon rengi, lacivert, yeşil ve is mürekkebiyle boyanmıştır. Münhanilerin kalınlıkları altınlanarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.63.d, Çizim 6.32.d).

Resim 6.63.d. TİEM. 437, v.3a, birinci gül detayı (TİEM, 2020).

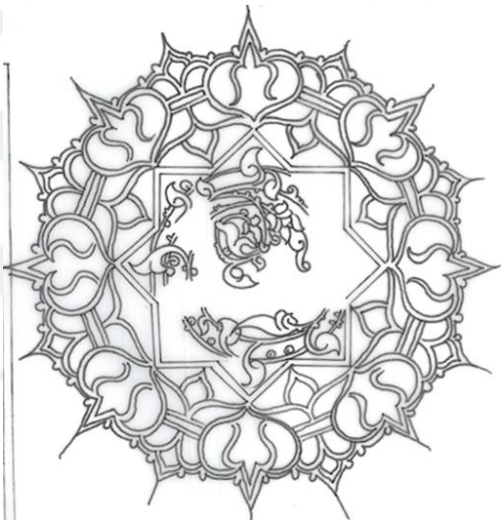

Çizim 6.32.d. TİEM. 437, v.3a, birinci gül detayı (Er, 2020).

Ortada yer alan gül damla biçiminde olup merkezi daireyle bölünmüştür. Dairenin içi sıvama altın olup ½ simetrik planda rumi üslupta bezenmiştir. Katlama yerine bir agraf yerleştirilmiş ve burdan devam eden helezonik rumi dallarla alan orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Rumi motifler is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Daire içten dışa altın iplik, beyaz iplik, altın iplik; geometrik zencerek, altın iplik, beyaz cedvel ve tekrar altın bir iplikle çevrelenmiştir. Geometrik geçmeli zencereğin zemini ve geçmeler altınla boyanıp is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bunun dışında damla biçimi oluşturan bir kenar bezeme yer almıştır. Kenar bezeme sıvama altın olup ½ simetrik planda rumi üslupta bezenmiştir. Damla biçiminin alt ve üst katlama yerlerine agraf yerleştirilmiş agraftan çıkan helezonik rumi dalının üstüne bir tepelik yerleştirilerek kanatlı

rumilerle birim tekrar şeklinde ilerleyen bir bezeme oluşturulmuştur. Bu bezeme dairenin etrafını orantılı bir şekilde doldurmuştur (Resim 6.63.e, Çizim 6.32.e).

Resim 6.63.e. TİEM. 437, v.3a ikinci gül detayı (TİEM, 2020).

Çizim 6.32.e. TİEM. 437, v.3a ikinci gül detayı (Er, 2020).

Eserin 3a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.32.f. TİEM. 437, v.3a, yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.32.g. TİEM. 437, v.3a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.32.h. TİEM. 437, v.3a, sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.32.ı. TİEM. 437, v.3a, tepelik (Er, 2020).

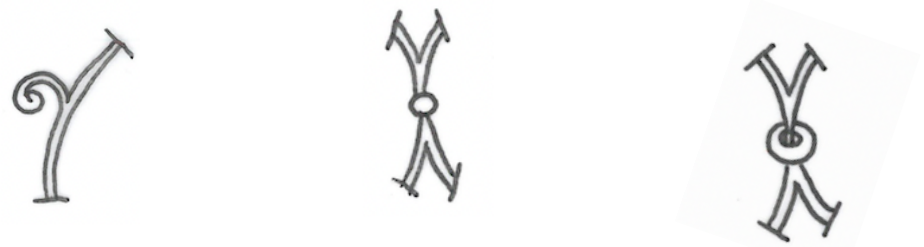

Çizim 6.32.k. TİEM. 437, v.3a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Resim 6.64. TİEM. 437, v.4a, sûre başı (TİEM, 2020).

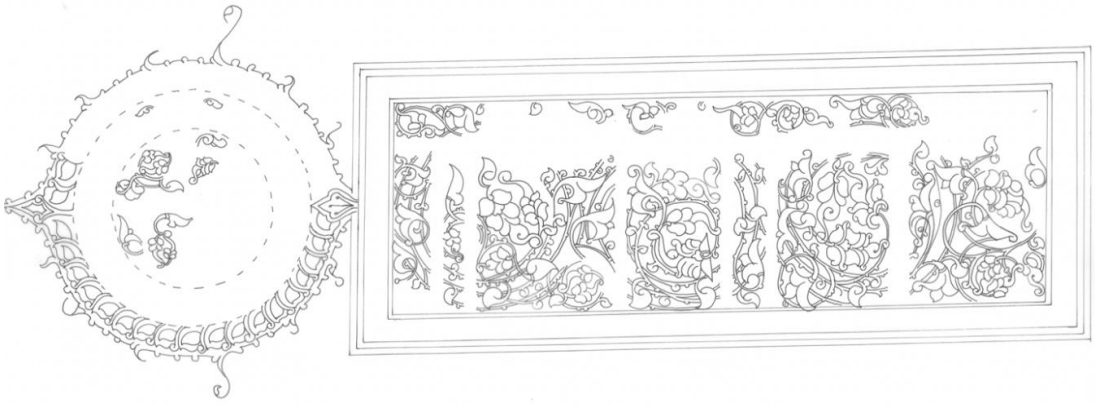

Çizim 6.33. TİEM. 437, v.4a, sûre başı (Er, 2020).

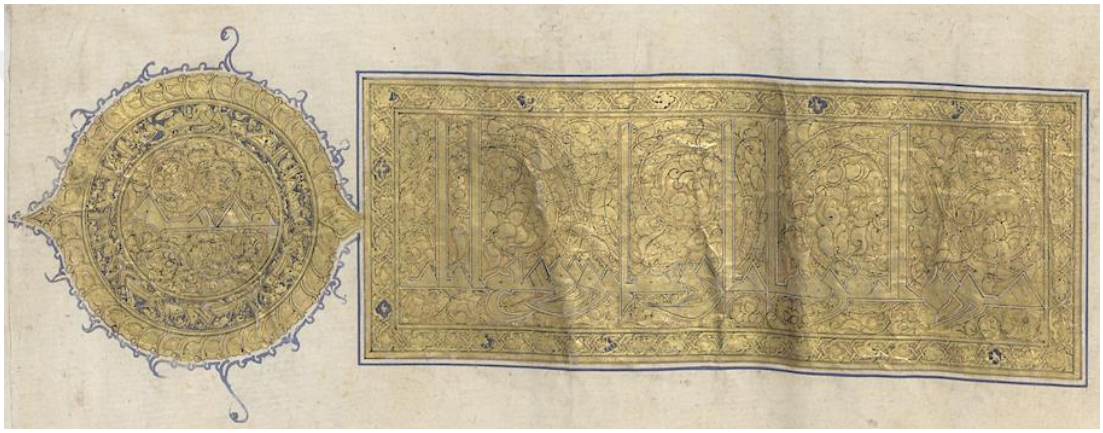

Resim 6.65. TİEM. 437, v.4a, sûre başı detay (TİEM, 2020).

Varak No: 4a.

Eser Adı: Sûre başı.

Renkler: Altın, lacivert, kırmızı, beyaz, yeşil, siyah.

Motifler: Rumi, geometrik geçme.

Eser Tanıtım: Eserin 3a sayfasında yer alan sûre başı tezhibi, yatay dikdörtgen biçiminde sol taraftan gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Bu bezemeyi en dışta lacivert bir kuzu, altın cedvele dayalı başlık gülünü ise lacivert sade bir tığ çevrelemiştir (Resim 6.65, Çizim 6.33).

Sûre başı bezemesinin merkezinde tek satır yazı yazılmış, bu yazının dışında kalan alan ise bey-ne’s-sütur ile doldurularak üzeri helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir. Hem yazı hem de bezeme altın zemin üzerine is mürekkebiyle tahrir çekilerek belirginleştirilmiştir (Resim 6.65.a, Çizim 6.33.a).

Resim 6.65.a. TİEM. 437, v.4a sûre başı merkez bezeme detayı (TİEM, 2020).

Çizim 6.33.a. TİEM. 437, v.4a sûre başı merkez bezeme detayı (Er, 2020).

Bezemenin merkezini altın iplik, altın cedvel ve yine altın bir iplik çevrelemiş altın zeminli, is mürekkebiyle tahrirli geometrik geçmeli bir zencerek uygulanmıştır. Geçmelerin aralarına ara ara lacivert zemin de atılmıştır. Geometrik geçmeli zencereği altın iplik, altın cedvel ve yine altın bir iplik çevrelemiştir (Resim 6.65.b.).

Resim 6.65.b. TİEM. 437, v.4a geometrik geçmeli zencerek detayı (TİEM, 2020).

Bezemenin sol yanında yer alan başlık gülü damla biçiminde olup merkezi iç içe geçen dairelerle bölünmüştür. Dairenin içi altınlanarak ortasına yazı yazılmıştır. Yazı dışında kalan alan, helezonik rumi dallarıyla orantılı bir şekilde doldurulmuş, Rumiler altınla boyanıp is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Daireyi altın iplik, altın cedvel ve yine altın

bir iplik çevrelemiş, lacivert zeminli bir bordür yer almıştır. Lacivert bordür üzerine daireyi tamamen dolaşan, altınlı bir yazı yazılarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Yazı alanı dışında kalan boşluklar, helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bordürü altın iplik, altın cedvel ve yine altın bir iplik çevrelemiştir. Bordüre dayalı üst üste sıralı bir şekilde yerleştirilen yalın rumilerle dairenin en dışı bezenmiştir (Resim 6.65.c, Çizim 6.33.b).

Resim 6.65.c. TİEM. 437, v.4a, gül detayı (TİEM, 2020).

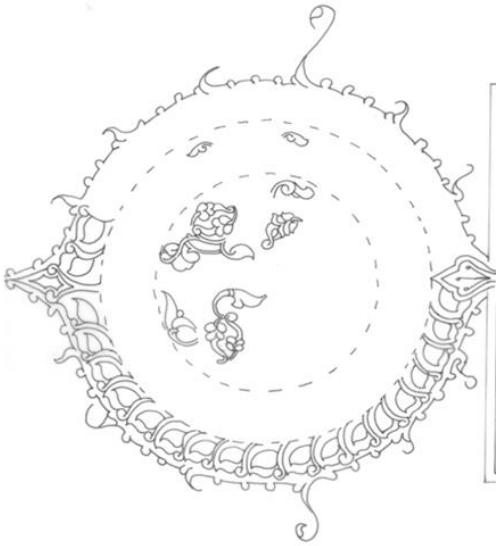

Çizim 6.33.b. TİEM. 437, v.4a, gül detayı (Er, 2020).

Eserin 4a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.33.c. TİEM. 437, v.4a, yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.33.d. TİEM. 437, v.4a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

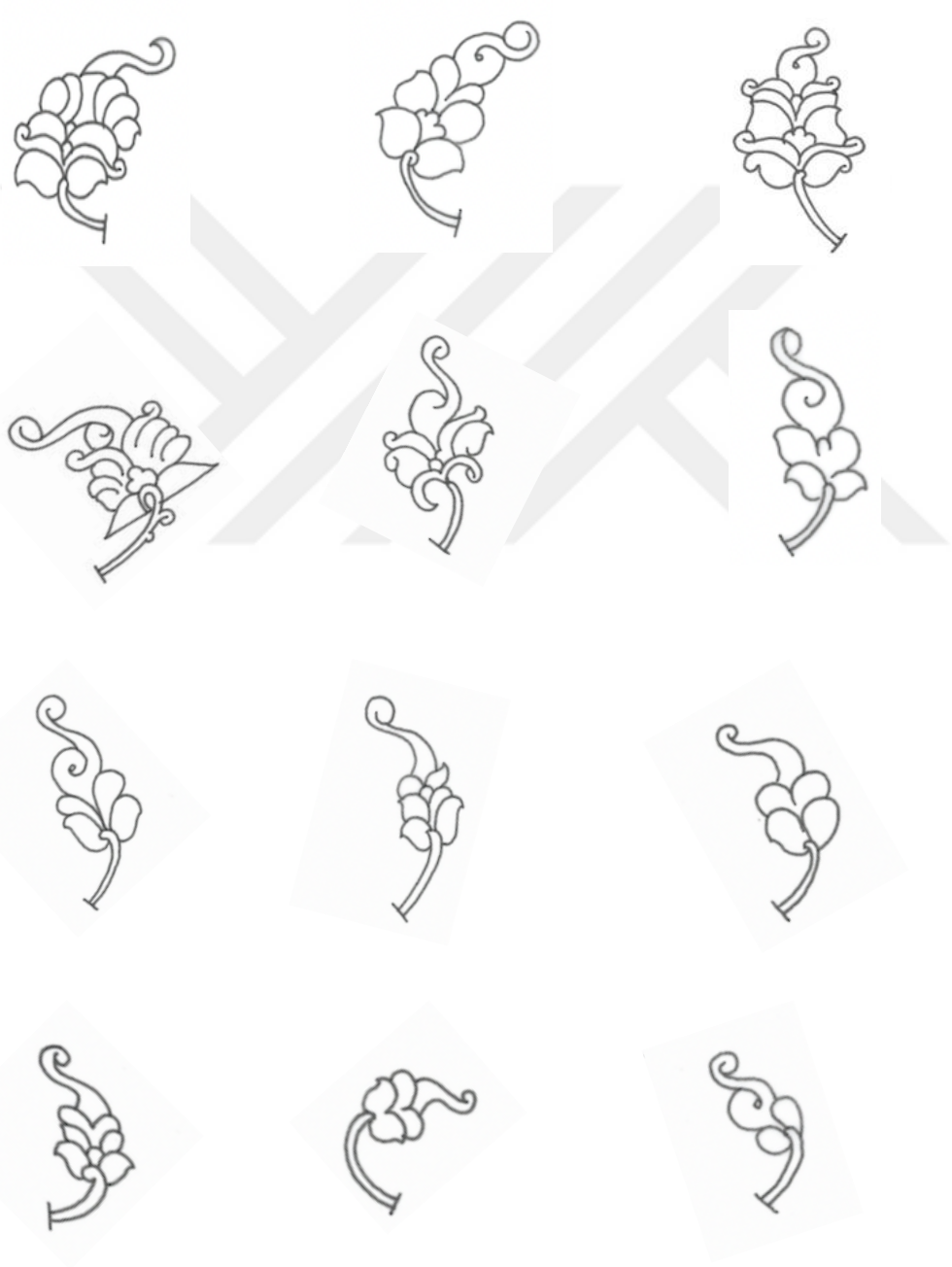

Çizim 6.33.e. TİEM. 437, v.4a, sencide rumiler (Er, 2020).

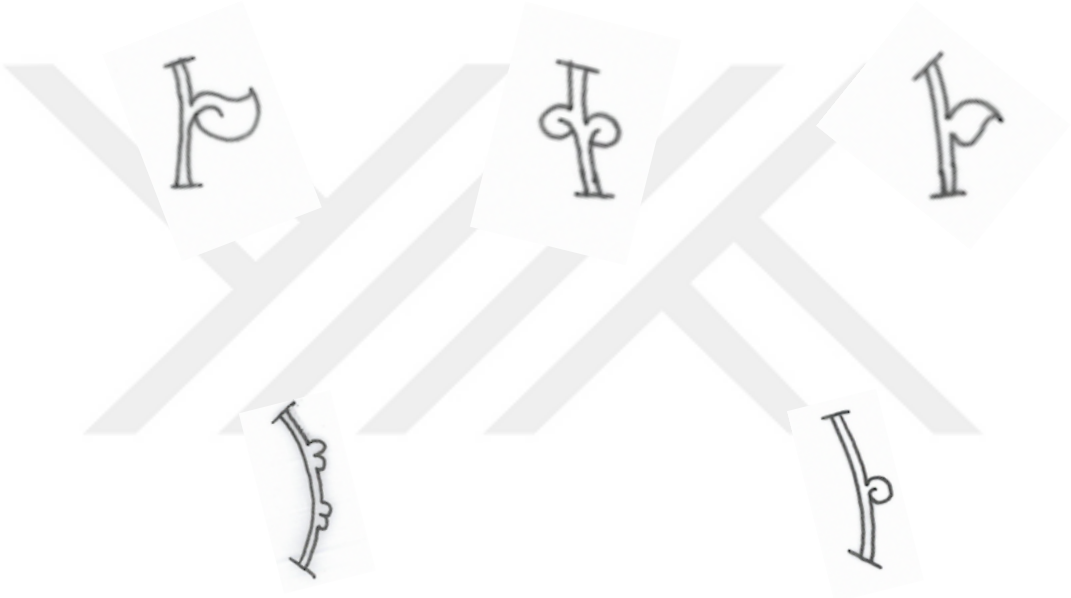

Çizim 6.33.f. TİEM. 437, v.4a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Resim 6.66. TİEM. 437, v.234b, sûre başı (TİEM, 2020).

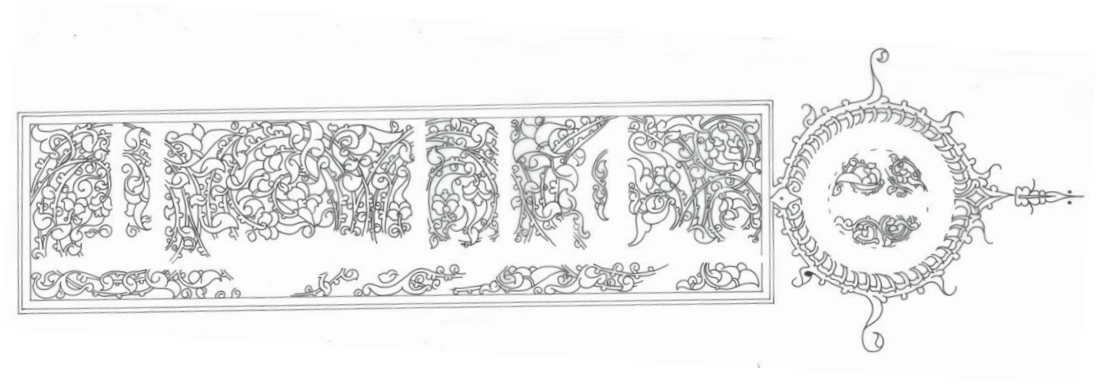

Çizim 6.34. TİEM. 437, v.234b, sûre başı (Er, 2020).

Resim 6.67. TİEM. 437, v.234b, sûre başı (TİEM, 2020).

Varak No: 234b.

Eser Adı: Sûre başı.

Renkler: Altın, lacivert, somon, beyaz, siyah.

Motifler: Rumi, geometrik geçme.

Eser Tanıtım: Eserin 234b sayfasında yer alan sûre başı tezhibi, yatay dikdörtgen biçimde sol taraftan gül çıkmalı olarak düzenlenmiştir. Bu bezemeyi en dışta lacivert bir kuzu, altın cedvele dayalı başlık gülünü ise lacivert sade bir tığ çevrelemiştir (Resim 6.67, Çizim 6.34).

Sûre başı tezhibinin merkezinde tek satır yazı yazılmış, bu yazının dışında kalan alan ise bey-ne’s-sütur ile doldurularak helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir. Hem yazı hem de bezeme, altın zeminli olup is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.67.a, Çizim 6.34.a).

Resim 6.67.a. TİEM. 437, v.234b sûre başı merkez bezeme detayı (TİEM, 2020).

Çizim 6.34.a. TİEM. 437, v.234b sûre başı merkez bezeme detayı (Er, 2020).

Bezemeli alanın solundan altın cedvele dayalı olan başlık gülü, damla biçiminde olup merkezi daireyle bölünmüştür. Sıvama altın olan dairenin merkezi, helezonik rumi dallarla bezenmiş, Rumiler altınla boyanıp is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Daire içten dışa altın iplik, altın cedvel, altın iplik; geometrik geçmeli zencerek, altın iplik, altın cedvel ve tekrar altın bir iplikle çevrelenmiştir. Geometrik geçmeli zencereğin zemini ve geçmeler altınla boyanıp is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bu geometrik geçmeli zencereği altın iplik, altın cedvel ve yine altın bir iplik çevreleyerek daireye dayalı üst üste sıralı şekilde yerleştirilen yalın rumilerle dairenin en dışı bezenmiştir (Resim 6.67.b, Çizim 6.34.b).

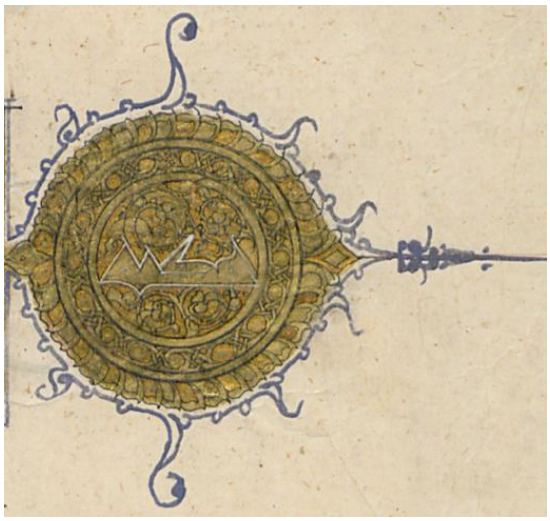

Resim 6.67.b. TİEM. 437, v.234b sola dayalı gül detayı (TİEM, 2020).

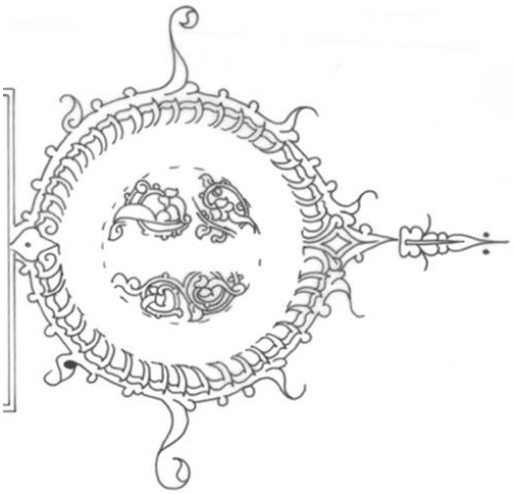

Çizim 6.34.b. TİEM. 437, v.234b sola dayalı gül detayı (Er, 2020).

Eserin 234b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.34.c. TİEM. 437, v.234b, yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.33.d. TİEM. 437, v.234b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

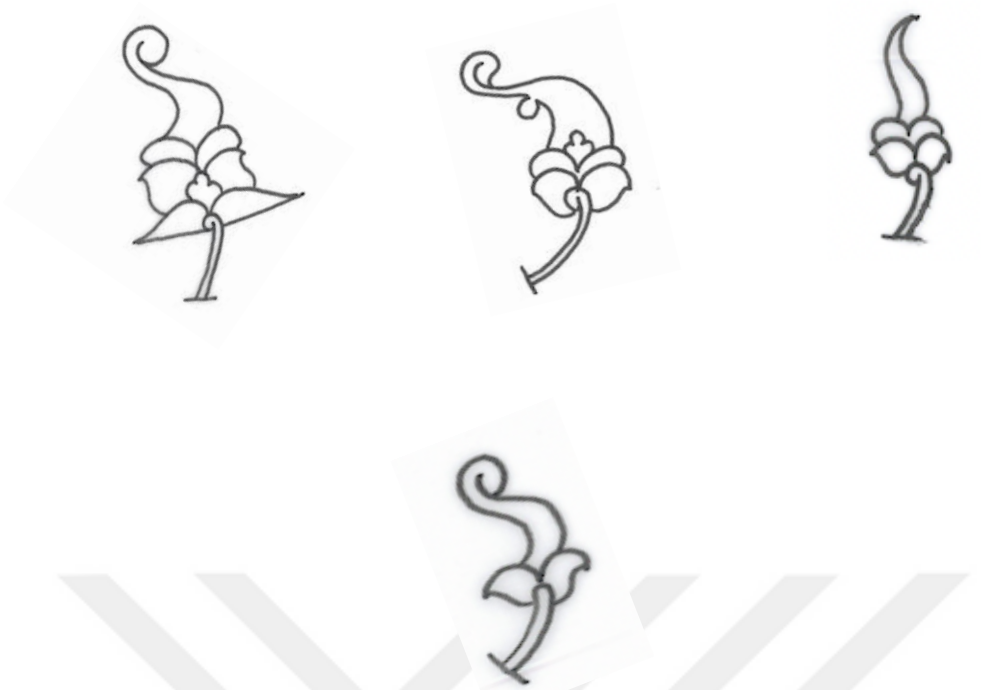

Çizim 6.33.e. TİEM. 437, v.234b, sencide rumiler (Er, 2020).

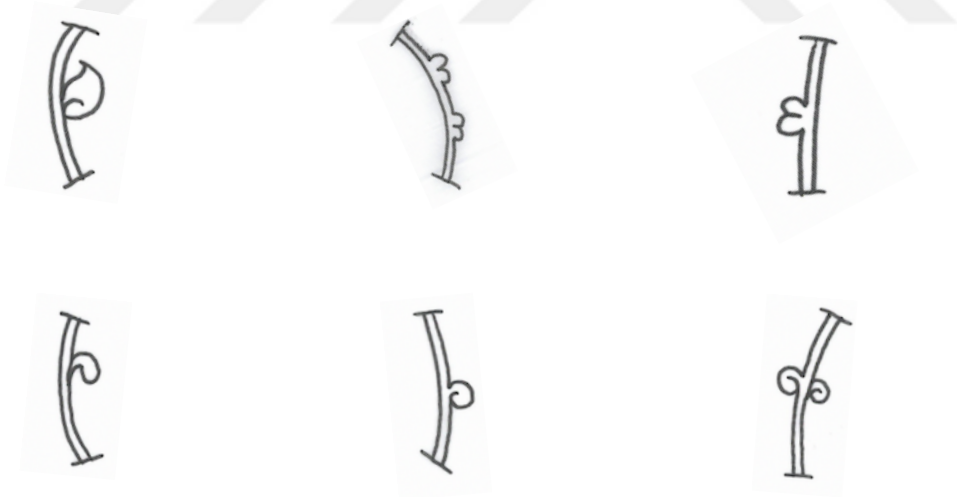

Çizim 6.33.f. TİEM. 437, v.234b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Eser 7.

Bulunduğu Yer: İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi	
Envanter No: Ayasofya 2985	**Kitabın Adı:** El-Evamirü'l-Ala'iyye Fi'l-Umuri'l- Ala'iyye
Tarihi: H.670- M.1272 (Algaç, 2000:61)	**Kitabın Müellifi:** el- CA'FERİ, HÜSEYİN b. Muhammed b. ALİ
Hattatı:-	**Müzehhibi:** -
Dili: Farsça	**Yazı Türü:** Nesih
Ölçüleri: 322x225, 222x165 mm.	**Sayfa Sayısı:** 372 varak

Resim 6.68. SK. Ayasofya 2985, v.1a, zahriye sayfası (SK, 2020).

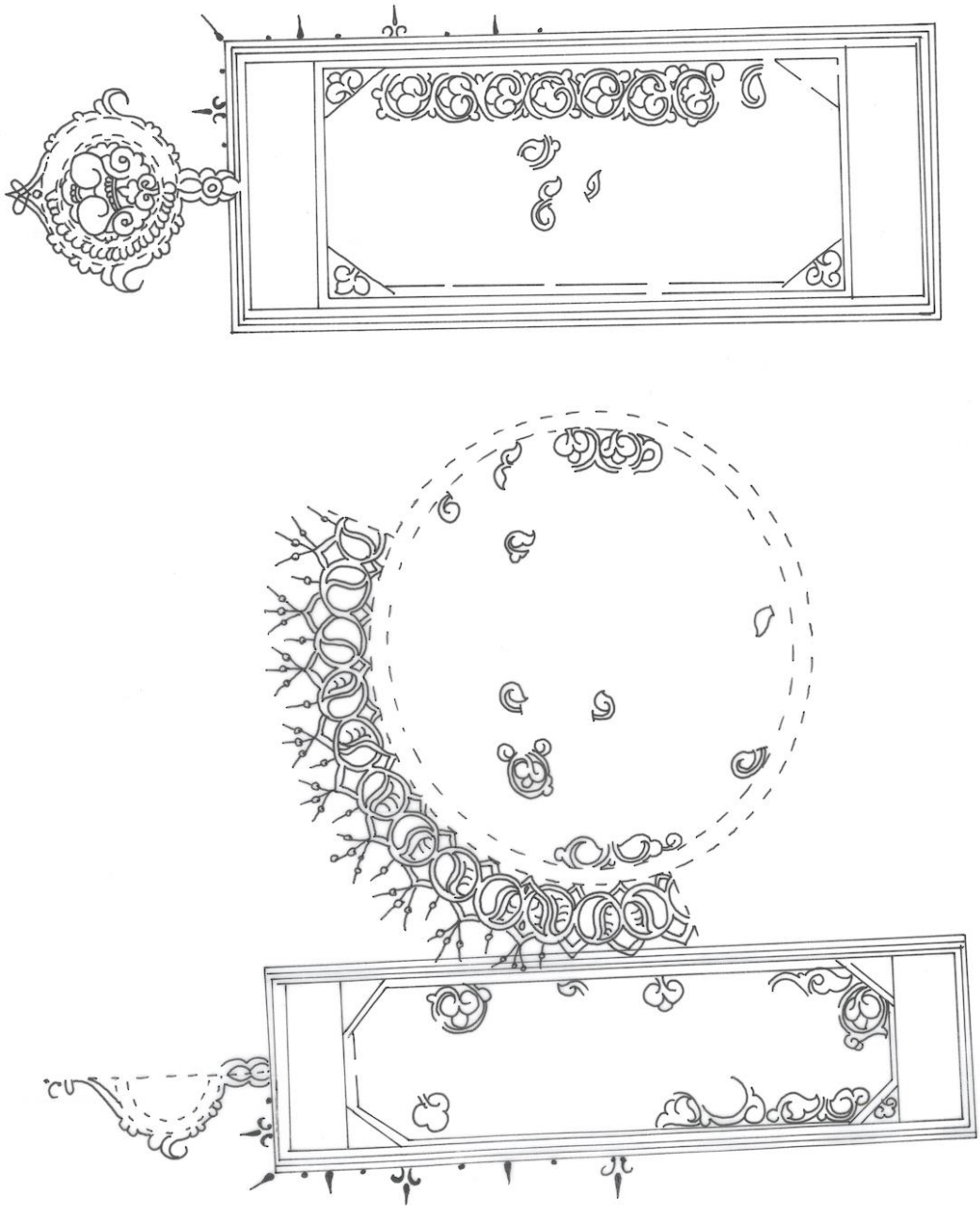

Çizim 6.35. SK. Ayasofya 2985, v.1a, zahriye sayfası (Er, 2020).

Resim 6.69. SK. Ayasofya 2985, v.1a, zahriye sayfası detay (SK, 2020).

Varak No: 1a.

Eser Adı: Zahriye sayfası.

Renkler: Altın, lacivert, somon, mor, beyaz, siyah, yeşil.

Motifler: Rumi, geometrik geçme.

Eser Tanıtım: Eserin 1a sayfasında yer alan zahriye sayfası, ortada bir daire bu dairenin alt ve üst kısmında yatay dikdörtgen biçimlerle sol taraftan gül çıkmalı olarak düzenlenmiştir. Dairenin etrafını siyah sade tığlar çevrelerken başlık formlarının etrafını mor renkli sade tığlar çevrelemiştir (Resim 6.69, Çizim 6.35).

Zahriye tezhibinin merkezindeki dairenin ortasına beş satır yazı yazılarak bey-ne's-sütur ile doldurulmuştur. Beyaz (üstübeç) mürekkeple yazılmış olan yazıya altınla kalınlık oluşturularak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bey-ne's-süturun zemini mor renkle boyanmış ve bütünüyle helezonik rumi dallarla bezenmiştir. Altın rumiler kırmızıyla renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.69.a).

Resim 6.69.a. SK. Ayasofya 2985, v.1a, dairenin merkez detayı (SK, 2020).

Dairenin etrafını iki altın iplik, altın cedvel ve yine iki altın iplik çevreleyerek kenar bezeme uygulanmıştır. Daireyle bezeme arasında kalan alanın zemini, yeşille boyanarak kenar bezemesi birim tekrar şekilde ilerleyen bir ters bir düz sıralamayla yerleştirilmiş tepelik biçimiyle bezenmiştir. Motiflerin zemini kâğıdın kendi renginde bırakılarak üstü mor ve somon rengiyle renklendirilmiştir. Motiflerin kalınlıkları altınlanıp is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.69.b, Çizim 6.35.a).

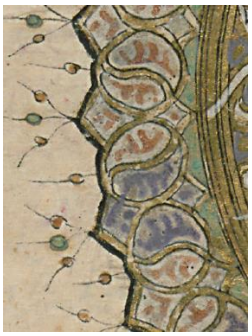

Resim 6.69.b. SK. Ayasofya 2985, v.1a, merkez dairenin etrafında yer alan kenar bezeme detayı (SK, 2020).

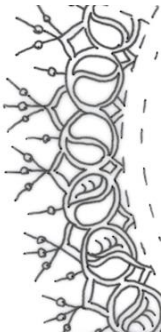

Çizim 6.35.a. SK. Ayasofya 2985, v.1a, merkez dairenin etrafında yer alan kenar bezeme detayı (Er, 2020).

Dairenin üstünde yer alan yatay dikdörtgen biçim, üç alana bölünerek iki yana koltuklar yerleştirilmiştir. Merkeze, köşelerde yeşil zeminli üçgen köşebendler

yerleştirilerek altın zeminli bey-ne’s-sütur ile doldurulmuş, alana iki satır yazı yazılmıştır. Beyaz (üstübeç) mürekkeple yazılan yazının kenarları is mürekkebiyle tahrirlenmiş, altınla kalınlık oluşturularak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bey-ne’s-sütur ve köşebentler bütünüyle helezonik rumi dallarla bezenmiştir. Altın rumiler yeşille renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.69.c, Çizim 6.35.b).

Resim 6.69.c. SK. Ayasofya 2985, v.1a, başlık detayı (SK, 2020).

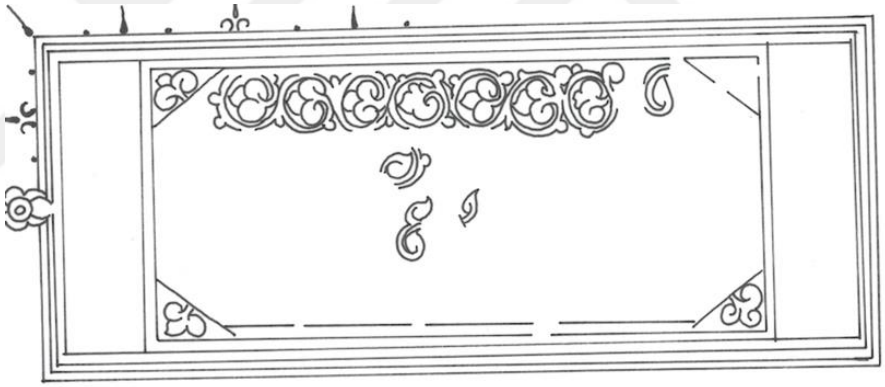

Çizim 6.35.b. SK. Ayasofya 2985, v.1a, başlık detayı (Er, 2020).

Bezemenin iki tarafının başına yerleştirilen koltuklara geometrik geçmeli zencerek uygulanmıştır. Zencereğin zemini mor renkle boyanmıştır. Geçmeler altınla boyanıp aralarında beyaz bir iplik dolaşmıştır (Resim 6.69.c).

Resim 6.69.c. SK. Ayasofya 2985, v.1a, sol koltuk detayı (SK, 2020).

Başlıkları çevreleyen altın cedvele dayalı sol taraftan çıkan ½ simetrik planlı damla biçiminde gül uygulanmıştır. Damla biçimli gül, mekik biçimi, bir daire ve yine mekik biçimiyle bezemeli alanı çevreleyen altın cedvele bağlanmıştır. Damla biçimli güllerin içi daireden oluşmuş, daire altın iplikle çevrelenmiştir. Dairenin içine müstakil şekilde ½ simetrik planlı iri bir sencide rumi motifi uygulanmıştır. Altın sencide rumi, mor renkle gölgelendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Damla biçiminin içine somun rengi, dairenin içine altın zemin atılmıştır. Dairenin dış kısımı bütünüyle münhani üslupta bezenmiştir. Münhani motif altınlanıp is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Damla biçimli bütün güllerin etrafını, başlık biçimini çevreleyen mor renkli sade tığlar dolaşmıştır (Resim 6.69.d, Çizim 6.35.c).

Resim 6.69.d. SK. Ayasofya 2985, v.1a, gül detayı (SK, 2020).

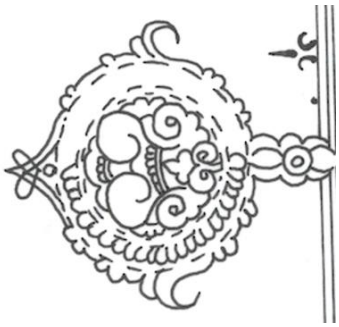

Çizim 6.35.c. SK. Ayasofya 2985, v.1a, gül detayı (Er, 2020).

Eserin 1a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

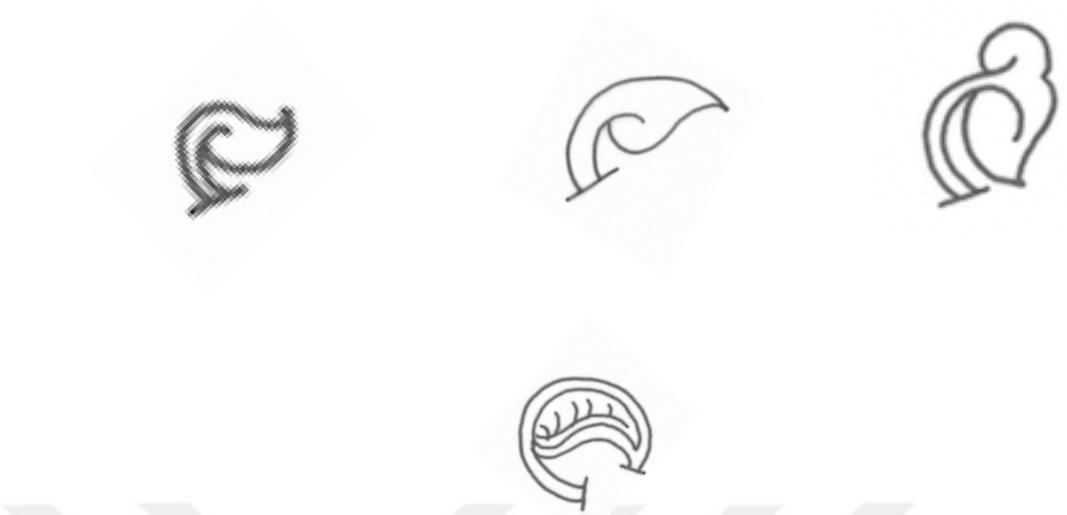

Çizim 6.35.d. SK. Ayasofya 2985, v.1a, yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.35.e. SK. Ayasofya 2985, v.1a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.35.f. SK. Ayasofya 2985, v.1a, sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.35.g. SK. Ayasofya 2985, v.1a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Eser 8.

Bulunduğu Yer: İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi	
Envanter No: A 6649	**Kitabın Adı:** Mushaf-ı Şerif
Tarihi: Kütüphane kayıtlarında: 12/13. Yy. Anadolu Selçuklu dönemi eserlerinden olduğu düşünülmektedir.	**Kitabın Müellifi:** -
Hattatı:-	**Müzehhibi:** Abd Allâh
Dili: Arapça	**Yazı Türü:** Sülüs- Nesih
Ölçüleri: 235x190 mm.	**Sayfa Sayısı:** 137 varak

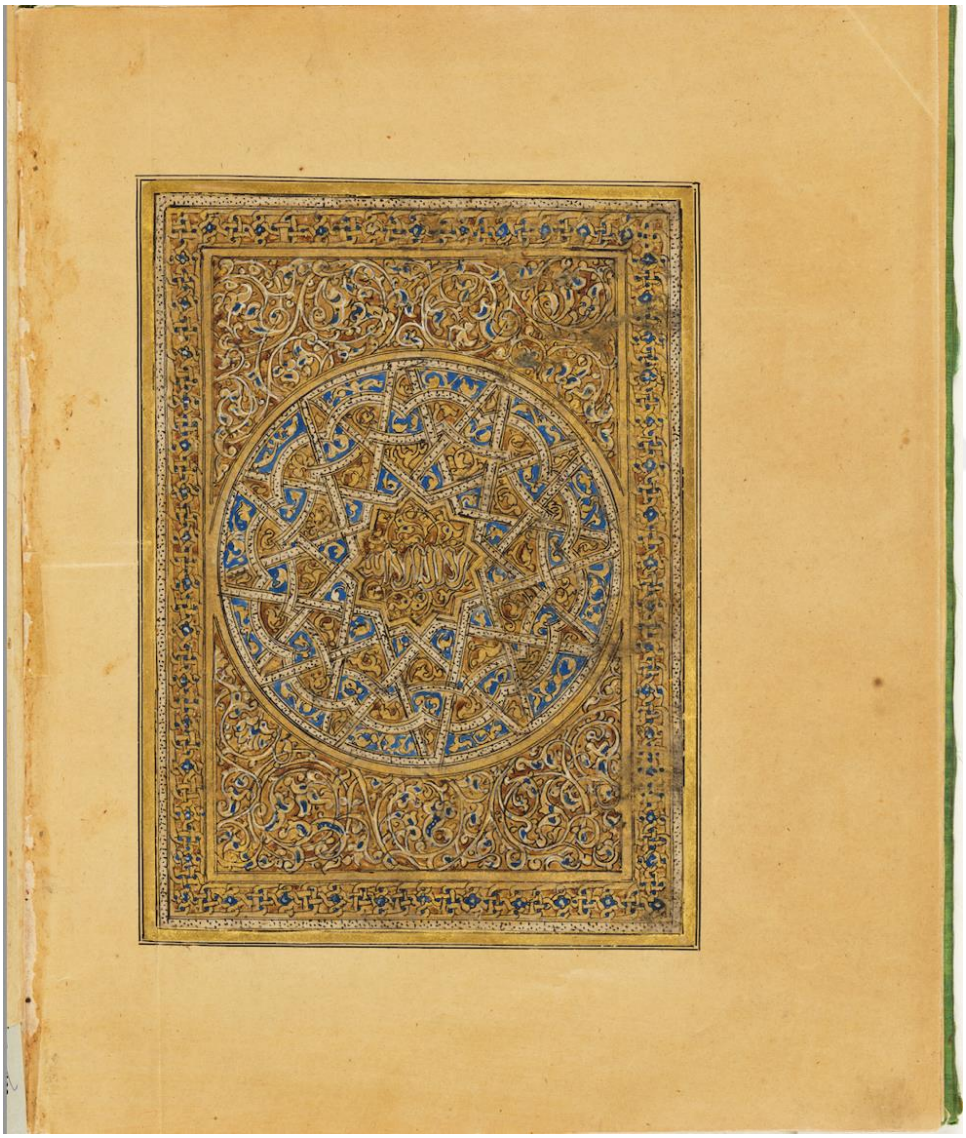

Resim 6.70. İÜK. A 6649, v.1b, zahriye sayfası (İÜK, 2019)[5].

[5] İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, 2019.

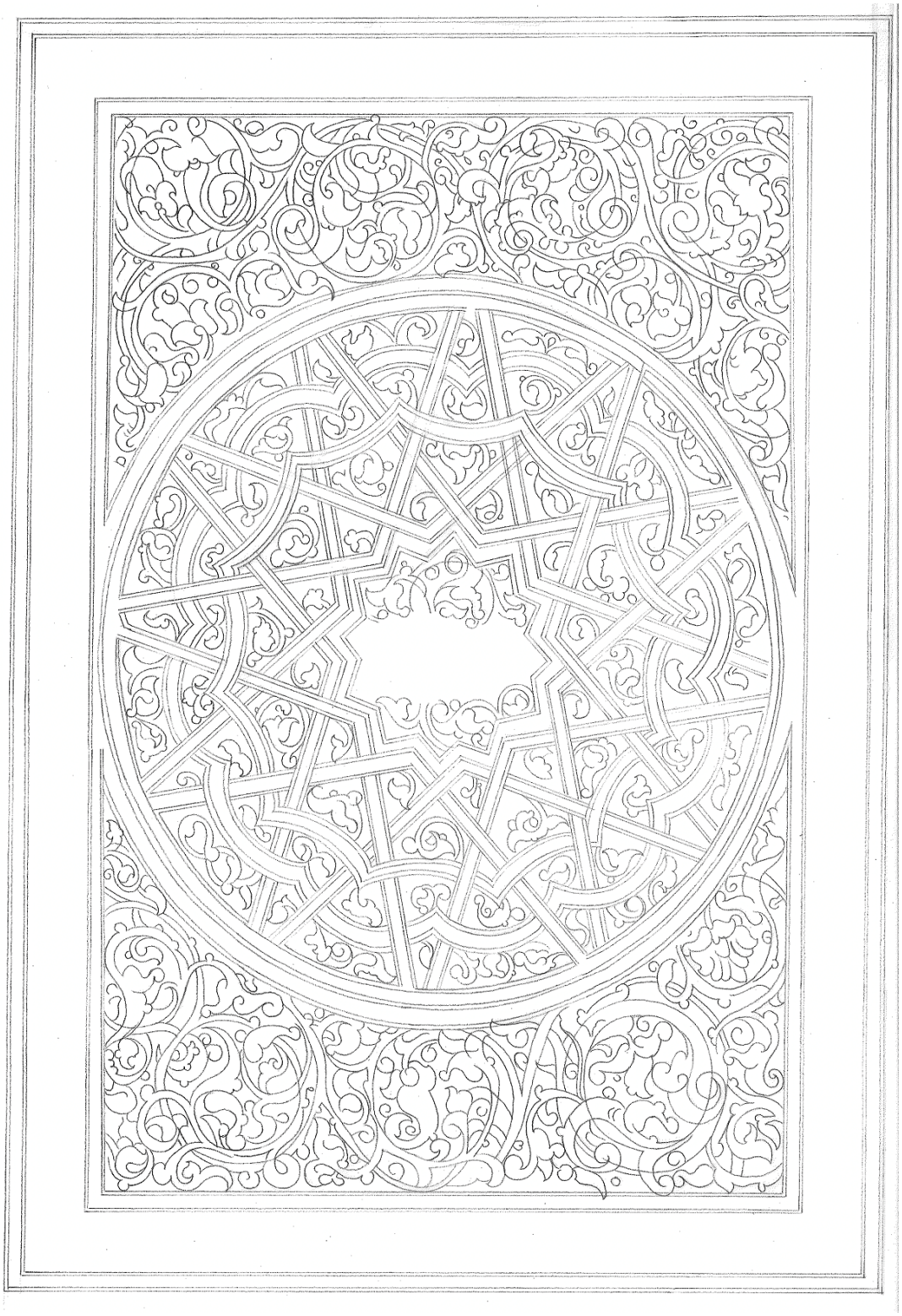

Çizim 6.36. İÜK. A 6649, v.1b, zahriye sayfası (Er, 2020).

Resim 6.71. İÜK. A 6649, v.1b, zahriye sayfası detay (İÜK, 2019).

Varak No: 1b.

Eser Adı: Zahriye sayfası.

Renkler: Altın, lacivert, somon, beyaz, siyah.

Motifler: Rumi, geometrik geçme.

Eser Tanıtım: Eserin 1b sayfasında yer alan zahriye tezhibi ¼ simetrik planlı dikdörtgen biçiminde, merkeze cedvellerle birleşen bir daire yerleştirilerek düzenlenmiştir (Resim 6.71, Çizim 6.36).

Zahriye tezhibinin merkezinde yer alan dairenin ortasına, altın yazı yazılarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Yazının etrafı, altın zeminli bey-ne's-sütur ile doldurulup üzeri helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir. Altın rumiler, lacivert ve beyazla renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.71.a, Çizim 6.36.a).

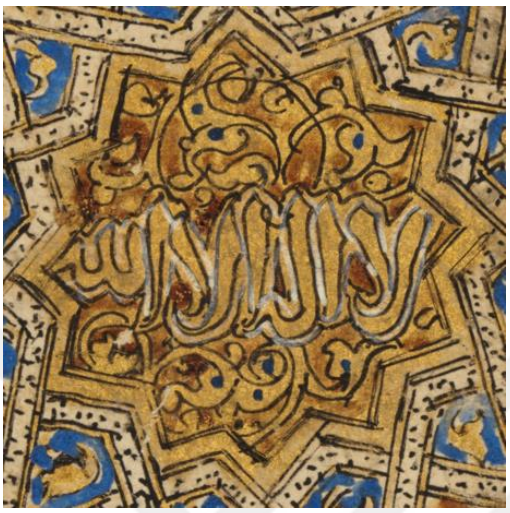

Resim 6.71.a. İÜK. A 6649, v.1b, bezemenin merkezinde yer alan yıldız iç detayı (İÜK, 2019).

Çizim 6.36.a. İÜK. A 6649, v.1b, bezemenin merkezinde yer alan yıldız iç detayı (Er, 2020).

Bu alanın etrafı, daireyi dolduracak şekilde on iki kollu yıldızla bezenmiştir. Yıldız kalınlıkları altın iplik; zemini kâğıt renginde bırakılarak ince bir zencerek ve yine altın bir iplikle oluşturulmuştur. Yıldız kollarının arasını ters yönde dendanlar dolaşmıştır. Dendanların kalınlıkları bir altın iplik, zemini kâğıt renginde bırakılmış ince bir zencerek ve tekrar eden altın bir iplikle oluşturulmuştur. Geçmelerin boşluklarında oluşan her bir alanın zemini yer yer lacivert ve altınla boyanmıştır. Bu alanların içleri helezonik rumi dalları ile orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Dairenin etrafını altın iplik, altın cedvel ve tekrar altın bir iplik çevrelemiştir. Daire sağ ve sol taraftan dışta yer alan dikdörtgen biçimli altın cedvellerle birleştirilmiştir (Resim 6.71.b, Çizim 6.36.b).

Resim 6.71.b. İÜK. A 6649, v.1b, bezemeli alanın merkezinde yer alan daire detayı (İÜK, 2019).

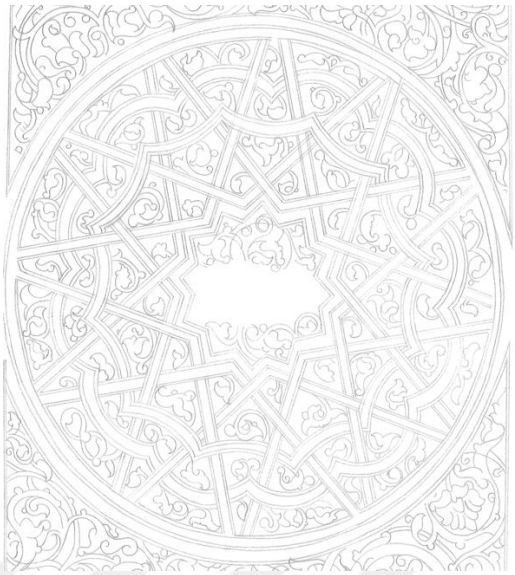

Çizim 6.36.b. İÜK. A 6649, v.1b, bezemeli alanın merkezinde yer alan daire detayı (Er, 2020).

Merkezde yer alan daireyle dıştaki dikdörtgen alan arasında oluşan boşluğun zemini altınlanmıştır. Bu alan, helezonik rumi dallarıyla orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Rumiler altınla boyanıp, lacivert ve beyazla gölgelendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.71.c, Çizim 6.36.c).

Resim 6.71.c. İÜK. A 6649, v.1b, merkezde daireyle dıştaki dikdörtgen alan arasında oluşan kapalı alan detayı (İÜK, 2019).

Çizim 6.36.c. İÜK. A 6649, v.1b, merkezde daireyle dışdaki dikdörtgen alan arasında oluşan kapalı alan detayı (Er, 2020).

Bu alanı altın iplik, altın cedvel ve tekrar altın bir iplik çevrelemiş ve geometrik geçmeli zencerek yer almıştır. Geçmeler altınla boyanıp zencereğin zeminleri somun rengiyle boyanmıştır. Geçmelerin zeminleri lacivertle doldurulmuş is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Geometrik geçmeli zencerek, altın iplik, kâğıt renginde bırakılmış ve

üzerine is mürekkebiyle noktalı bir zencerek, altın iplik, altın cedvel ve kâğıt rengi iplikle çevrelenerek nihayetlendirilmiştir (Resim 6.71.d).

Resim 6.71.d. İÜK. A 6649, v.1b, geometrik geçmeli zencerek detayı (İÜK, 2019).

Eserin 1a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.36.d. İÜK. A 6649, v.1b, yalın rumiler (Er, 2020).

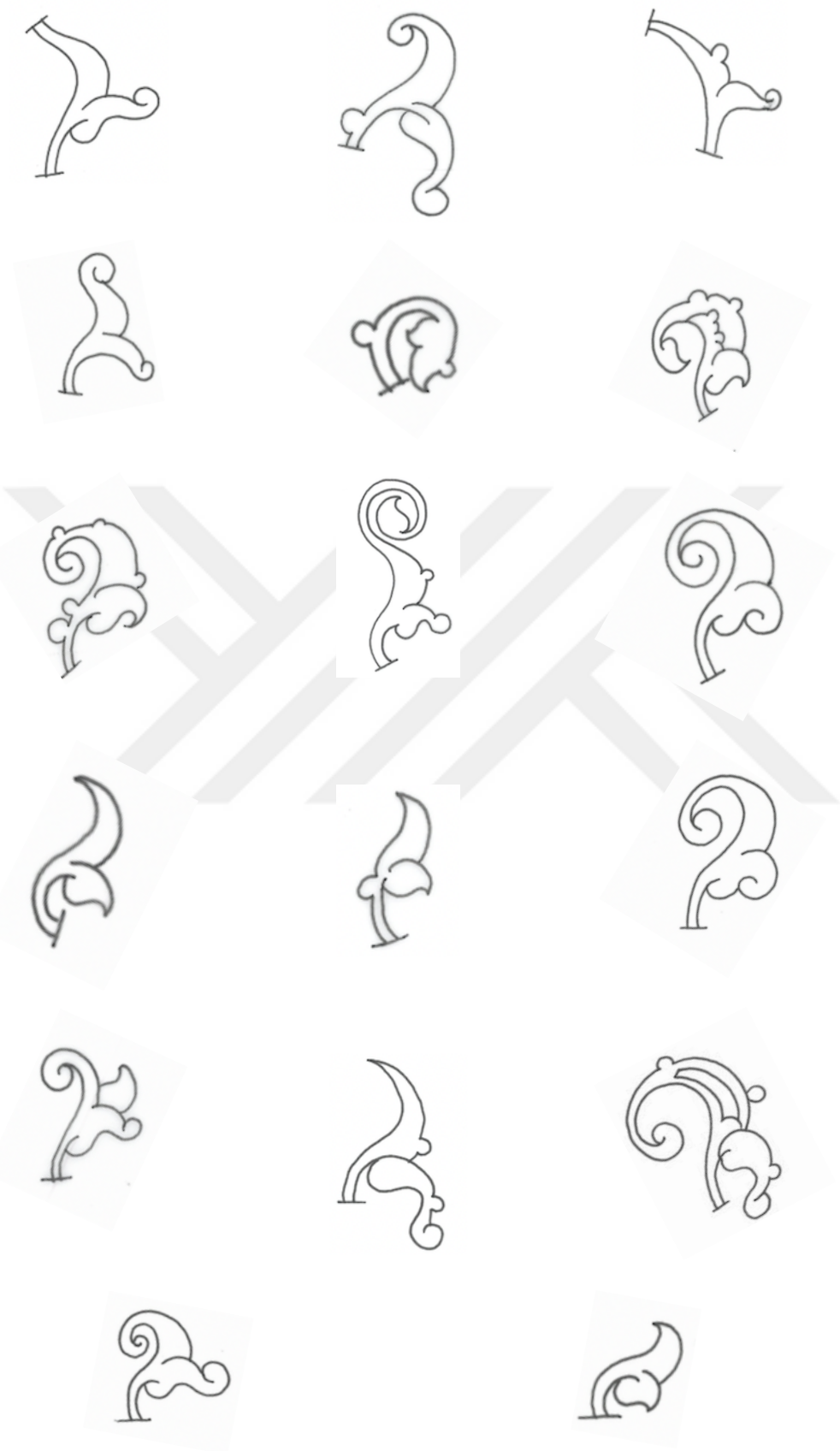

Çizim 6.36.e. İÜK. A 6649, v.1b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

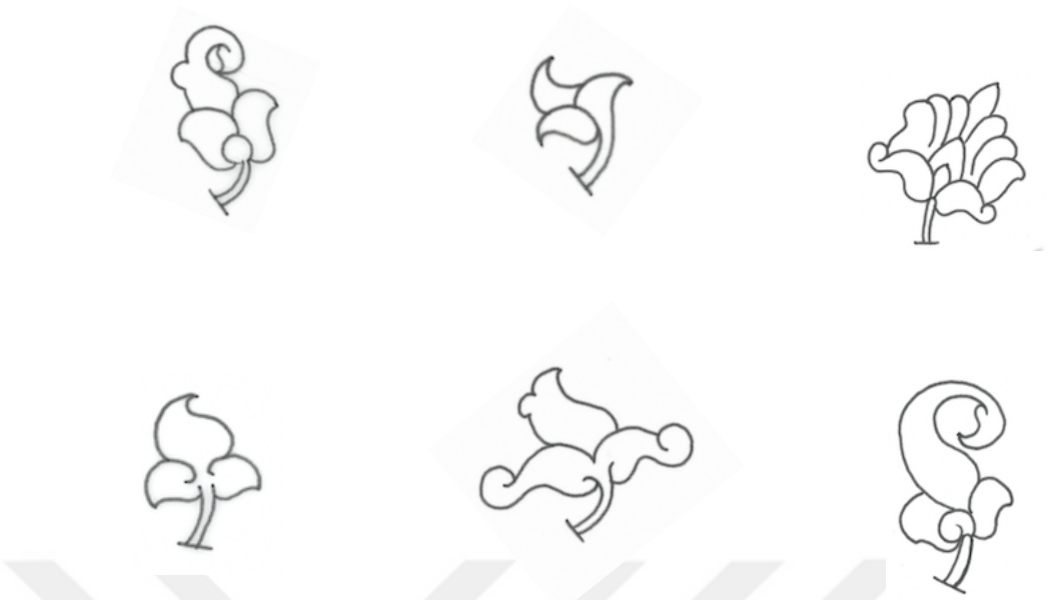

Çizim 6.36.f. İÜK. A 6649, v.1b, sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.36.g. İÜK. A 6649, v.1b, tepelik (Er, 2020).

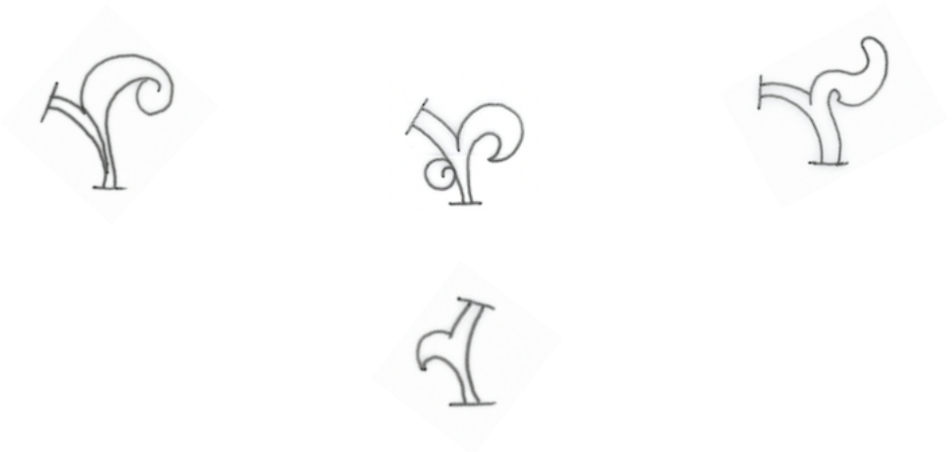

Çizim 6.36.h. İÜK. A 6649, v.1b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

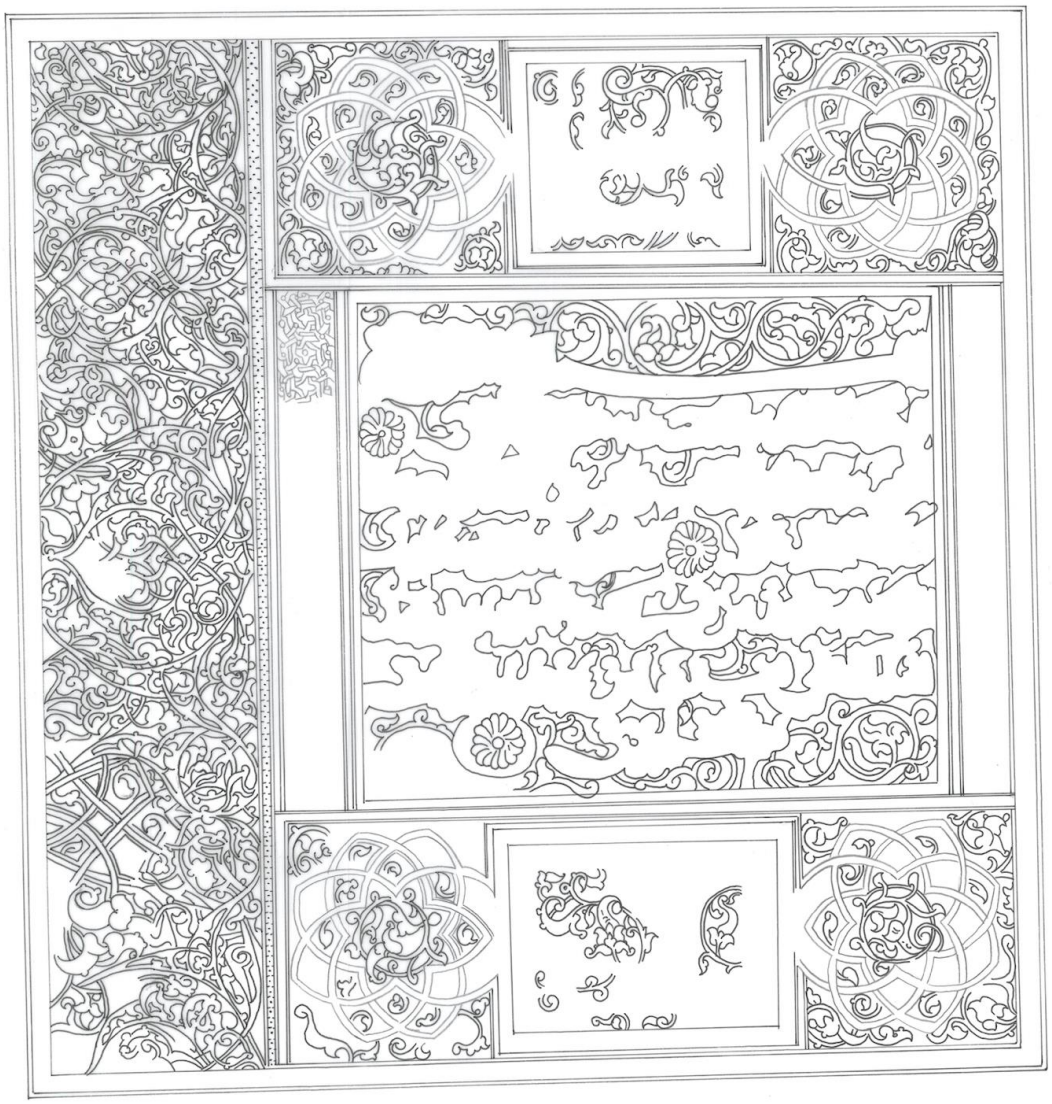

Çizim 6.37. İÜK. A 6649, v.3a, serlevha sayfası (Er, 2020).

Resim 6.72. İÜK. A 6649, v.3a, serlevha sayfası detayı (İÜK, 2019).

Varak No: 3a.

Eser Adı: Serlevha sayfası.

Renkler: Altın, lacivert, somon, kahverengi, beyaz, kırmızı, siyah.

Motifler: Rumi, geometrik geçme.

Eser Tanıtım: Eserin 3a sayfasında yer alan serlevha tezhibi, kare biçimli, yazı alanının iki yanına koltuk, alt ve üst kısma yatay dikdörtgen biçim ve bezemeli alanın sol tarafına tek yönlü kenar süslemesi eklenekerek düzenlenmiştir. Bezemeli alanı en dışta altın bir cedvel ve kâğıt renginde bir kuzu çevrelemiştir (Resim 6.72, Çizim 6.37).

Serlevhanın merkezine yedi satır yazı yazılarak merkez bey-ne's-sütur ile doldurulmuştur. Kırmızı, paralel çizgilerle doldurulan bey-ne's-sütur'un zemini, üzeri kâğıt renginde bırakılan kırmızı renkle tahrirli helezonik rumi dallarla süslenmiştir (Resim 6.72.a, Çizim 6.37.a).

Resim 6.72.a. İÜK. A 6649, v.3a, yazı alanı (İÜK, 2019).

Çizim 6.37.a. İÜK. A 6649, v.3a, yazı alanı detayı (Er, 2020).

Yazı alanının etrafında kâğıt renginde bir boşluk bırakılarak altın iplik, altın cedvel ve altın bir ipliğin ardından sağ ve sol kısmına geometrik geçmeli koltuklar yerleştirilmiştir. Koltuk zeminleri kahverengiyle doldurulmuş, geçmeler altınla boyanıp zemini lacivertle boyanmıştır (Resim 6.72.b, Çizim 6.37.c).

Resim 6.72.b. İÜK. A 6649, v.3a, sağ koltuk bezeme detayı (İÜK, 2019).

Çizim 6.37.b. İÜK. A 6649, v.3a, sağ koltuk bezeme detayı (Er, 2020).

Yazı alanının alt ve üst kısmına kâğıt renginde boşluk, altın iplik, altın cedvel ve tekrar iplik uygulanarak yatay dikdörtgen biçimde kapalı alanlar yerleştirilmiştir. Bu dikdörtgen biçimler, üç kapalı alana bölünmüştür. Ortada yer alan kare biçimli kapalı alanın merkezine altınla bir satır yazı yazılmış, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Yazı

alanı boşluğu, lacivert zeminli olup üzeri altınlı helezonik rumi dallarıyla orantılı bir şekilde bezenmiştir. Rumi motifler, kahverengiyle renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bu alanın etrafı, altın iplik, altın cedvel, altın iplik, beyaz iplik ve tekrar altın bir iplikle çevrelenmiştir (Resim 6.72.c, Çizim 6.37.d).

Resim 6.72.c. İÜK. A 6649, v.3a, üst başlığın ortasında yer alan kare kapalı alan detayı (İÜK, 2019).

Çizim 6.37.c. İÜK. A 6649, v.3a, üst başlığın ortasında yer alan kare kapalı alan detayı (Er, 2020).

Kare biçimli kapalı alanın sağ ve sol tarafında yer alan kare alanların merkezine orta alana bağlanmış sekiz köşeli yıldız uygulanmıştır. Yıldızın merkezi, lacivert zeminli olup helezonik rumi dallarıyla orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Alanın etrafına sıralı şekilde önce altın zemin, sonra lacivert zemin uygulanmıştır. Yıldız kollarının iç bünyeleri rumi dallarla bezenmiş, rumiler altınlanıp kahverengiyle tonlanarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Sekiz köşeli yıldızın dışında kalan alan sıvama altın üzerine helezonik rumi dallarla orantılı şekilde bezenmiştir. Altın rumiler, lacivertle gölgelendirilmiş, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Kapalı alanların etrafını altın iplik, altın cedvel ve yine altın bir iplik çevrelemiştir (Resim 6.72.d, Çizim 6.37.e).

Resim 6.72.d. İÜK. A 6649, v.3a, yatay dikdörtgen alanın sağ üst başında yer alan kare kapalı alan detayı (İÜK, 2019).

Çizim 6.37.d. İÜK. A 6649, v.3a, yatay dikdörtgen alanın sağ üst başında yer alan kare kapalı alan detayı (Er, 2020).

Serlevhanın sadece sol kısımına bütünüyle rumi üslupta bezenmiş bir bordür uygulanmıştır. Bordür bezemesi, kapalı form rumilerin iç içe geçip birbiriyle birleştirilmesiyle oluşarak birim tekrar şeklinde ilerlemiştir. Bezemenin zemini, kâğıt renginde bırakılmış, bezeme içine sehven girilen geçme çizgiler uygulanmıştır. Bezemede yer alan bütün hurdeli rumilerin zeminine lacivert atılmış, motiflerin kesişme ve rumi dalların kapalı alanlarının zeminleri is mürekkebiyle ve yeşille boyanmıştır. Damla biçiminde oluşan kapalı form rumilerin zeminlerine yeşil renk atılmıştır. Bezemede uygulanan bütün rumi motifler altınken bazı rumiler lacivertle ara ara doldurularak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bordürün etrafını, bezemeli alanın bütününü dolaşan altın cedvel çevrelemiştir (Resim 6.72.e, Çizim 6.37.e).

Resim 6.72.e. İÜK. A 6649, v.3a, bezemeli alanın solunda yer alan bordür detayı (İÜK, 2019).

Çizim 6.37.e. İÜK. A 6649, v.3a, bezemeli alanın solunda yer alan bordür detayı (Er, 2020).

Eserin 3a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.37.f. İÜK. A 6649, v.3a, yalın rumiler (Er, 2020).

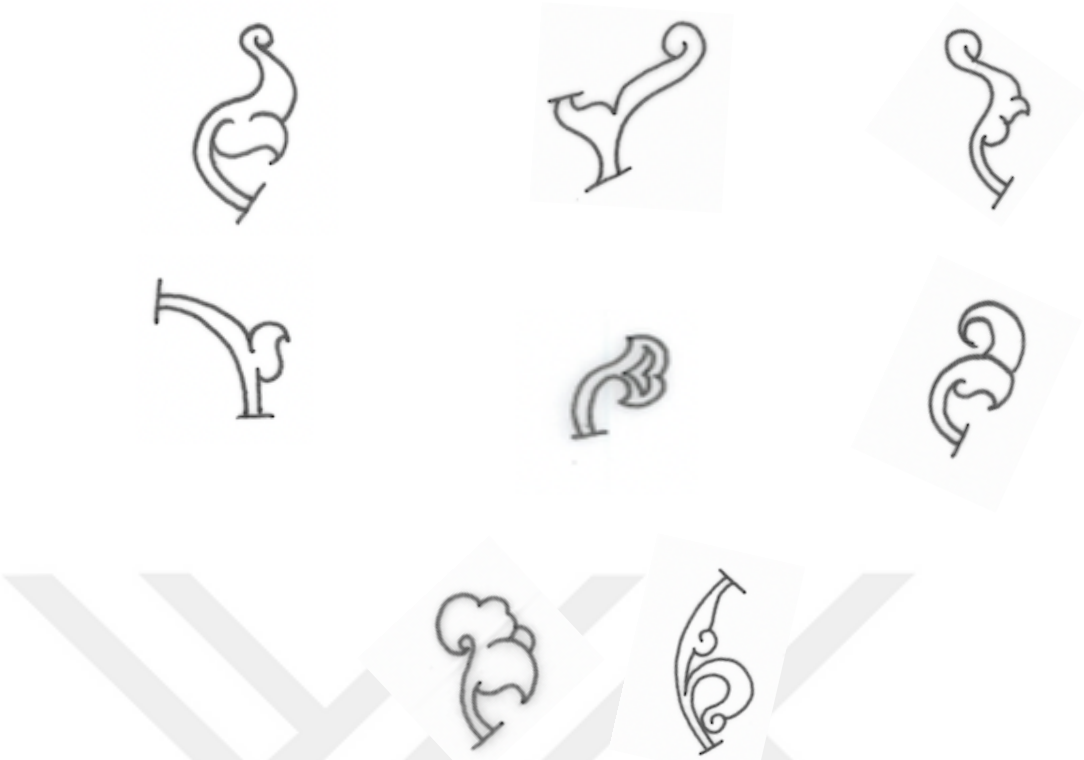

Çizim 6.37.g. İÜK. A 6649, v.3a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.37.h. İÜK. A 6649, v.3a, sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.37.ı. İÜK. A 6649, v.3a, tepelikler (Er, 2020).

Çizim 6.37.k. İÜK. A 6649, v.3a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Resim 6.73. İÜK. A 6649, v.231b, sûre başı (İÜK, 2019).

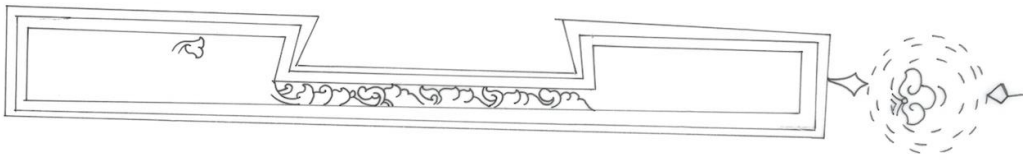

Çizim 6.38. İÜK. A 6649, v.231b, sûre başı (Er, 2020).

Resim 6.73.a. İÜK. A 6649, v.231b, sûre başı (İÜK, 2019).

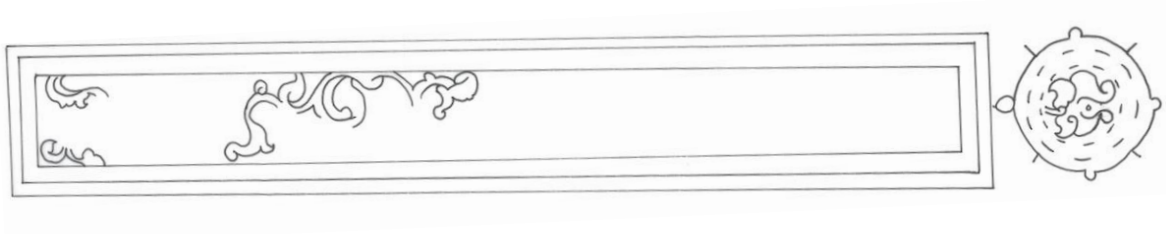

Çizim 6.38.a. İÜK. A 6649, v.231b, sûre başı (Er, 2020).

Eserin 231b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.38.a.a. İÜK. A 6649, v.231b, yalın rumi (Er, 2020).

Çizim 6.38.a.b. İÜK. A 6649, v.231b, sûre başı (Er, 2020).

Çizim 6.38.a. İÜK. A 6649, v.231b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.38.a.a. İÜK. A 6649, v.231b, kanatlı rumi (Er, 2020).

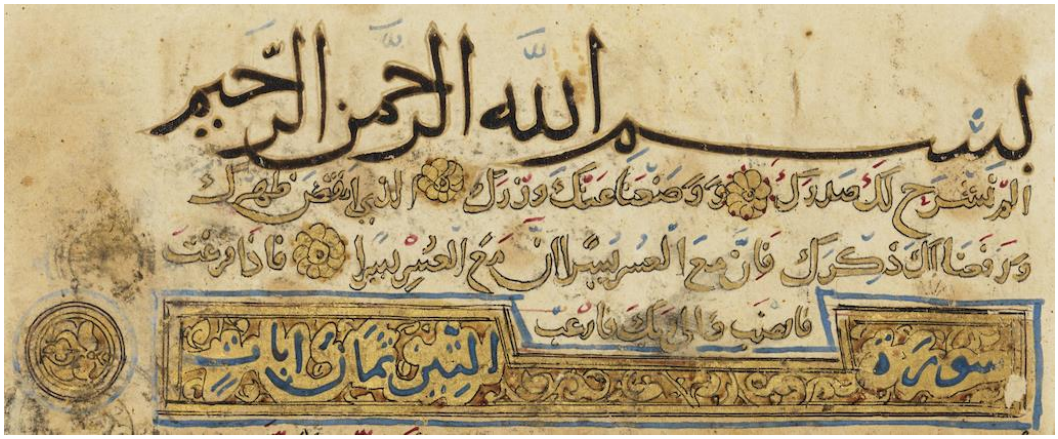

Resim 6.74. İÜK. A 6649, v.232a, sûre başı (İÜK, 2019).

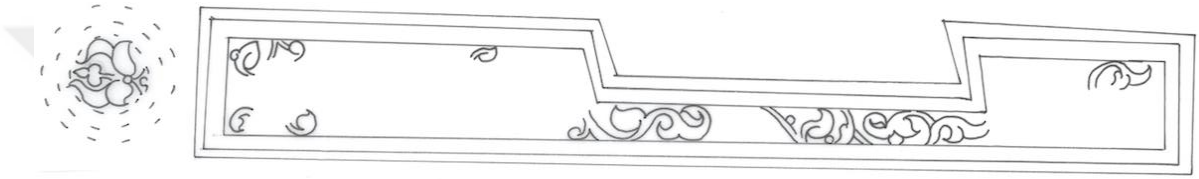

Çizim 6.39. İÜK. A 6649, v.232a, sûre başı (Er, 2020).

Resim 6.74.a. İÜK. A 6649, v.232a, sûre başı (İÜK, 2019).

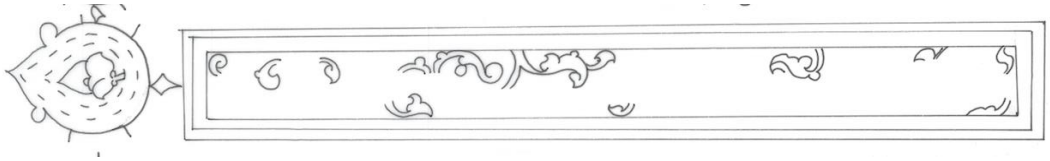

Çizim 6.39.a. İÜK. A 6649, v.232a, sûre başı (Er, 2020).

Eserin 232a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.39.a. İÜK. A 6649, v.232a, yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.39.b. İÜK. A 6649, v.232a, sencide rumi (Er, 2020).

Çizim 6.39.a.b. İÜK. A 6649, v.232a, sencide rumi (Er, 2020).

Çizim 6.39.a.a. İÜK. A 6649, v.232a, kanatlı rumi (Er, 2020).

Resim 6.75. İÜK. A 6649, v.235a sûre başı (İÜK, 2019).

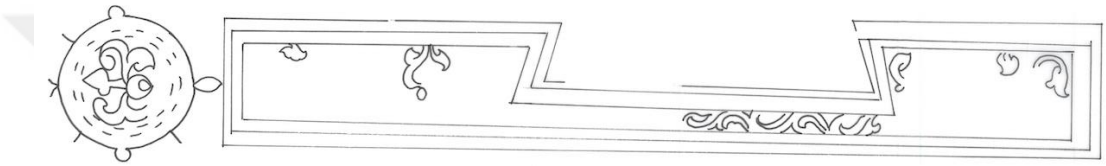

Çizim 6.40. İÜK. A 6649, v.235a sûre başı (Er, 2020).

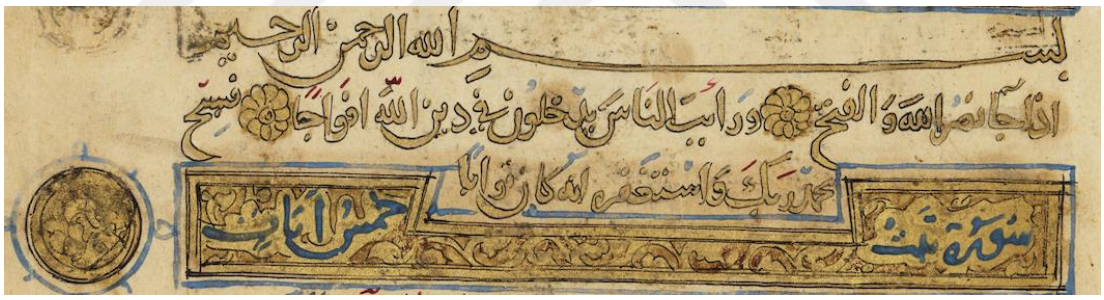

Resim 6.75.a. İÜK. A 6649, v.235a, sûre başı (İÜK, 2019).

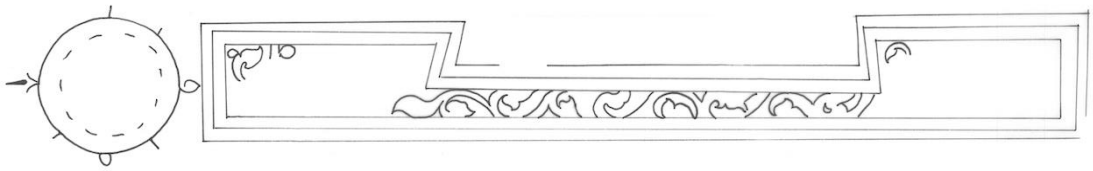

Çizim 6.40.a. İÜK. A 6649, v.235a, sûre başı (Er, 2020).

Eserin 235a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.40.a. İÜK. A 6649, v.235a yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.40.a. İÜK. A 6649, v.235a kanatlı rumiler (Er, 2020).

Resim 6.76. İÜK. A 6649, v.235b, sûre başı (İÜK, 2019).

Çizim 6.41. İÜK. A 6649, v.235b, sûre başı (Er, 2020).

Resim 6.76.a. İÜK. A 6649, v.235b sûre başı (İÜK, 2019).

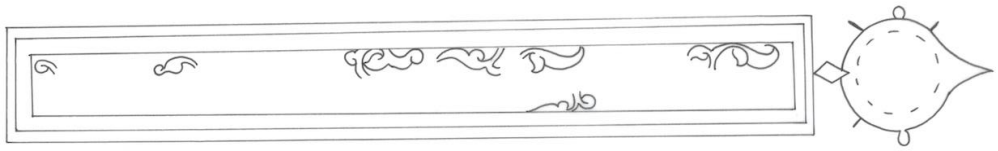

Çizim 6.41.a. İÜK. A 6649, v.235b sûre başı (Er, 2020).

Eserin 235b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.41.b. İÜK. A 6649, v.235b yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.41.c. İÜK. A 6649, v.235b sencide rumi (Er, 2020).

Çizim 6.41.d. İÜK. A 6649, v.235b, kanatlı Rumiler (Er, 2020).

Varak No: 231b, 232a, 235a, 235b.

Eser Adı: Sûre başı.

Renkler: Altın, lacivert, kahverengi, siyah.

Motifler: Rumi.

Eser Tanıtım: Eserin 231b, 232a, 235a, 235b sayfalarında yer alan sûre başı tezhipleri, dikdörtgen biçimde sağ (v.231 b, v.235 a) ve sol (v.232 a, v.235 b) taraftan gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Bu bezemeli alanların tümünü en dışta lacivert bir kuzu, gülleri de lacivert sade tığlar çevrelemiştir (Resim 6.73-73.a, Çizim 6.38-38.a, Resim 6.74-74.a, Çizim 6.39-39.a, Resim 6.75-75.a, Çizim 6.40-40.a, Resim 6.76-76.a, Çizim 6.41-41.a).

Sûre başı bezemelerinin merkezine tek satır yazı yazılarak merkez bey-ne's-sütur ile doldurulmuştur. Lacivert renkli yazılar is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Kahverengi olan bey-ne's-sütur'ların zemini, üzeri altınlanarak is mürekkebiyle tahrirli helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir. Sûre başı formlarının etrafını altın iplik, altın cedvel ve yine altın bir iplik çevrelemiştir. Her iki kenardan çıkan başlık gülleri, daire ve damla biçiminde olup bezemeli alanın en dışında yer alan lacivert kuzuya bağlanmıştır. Bütünüyle sıvama altın olan güllerin etrafını altın iplikler ve cedvel dolaşmıştır. Bu güllerin merkezlerinde müstakil şekilde yerleştirilen sencide rumiler yer almıştır. Altınla boyanan sencide rumiler, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir.

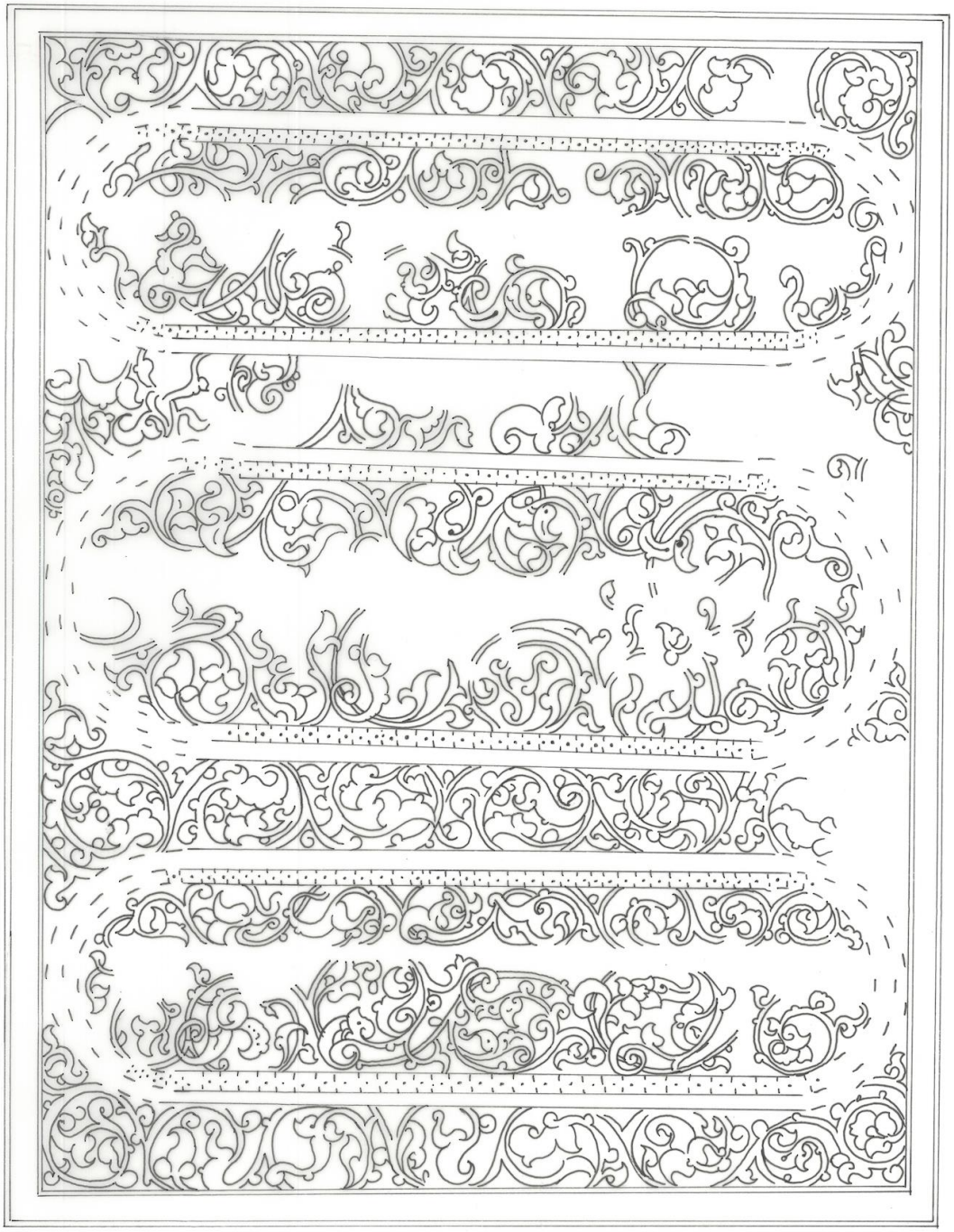

Çizim 6.42. İÜK. A 6649, v.236a, hatime sayfası (Er, 2020).

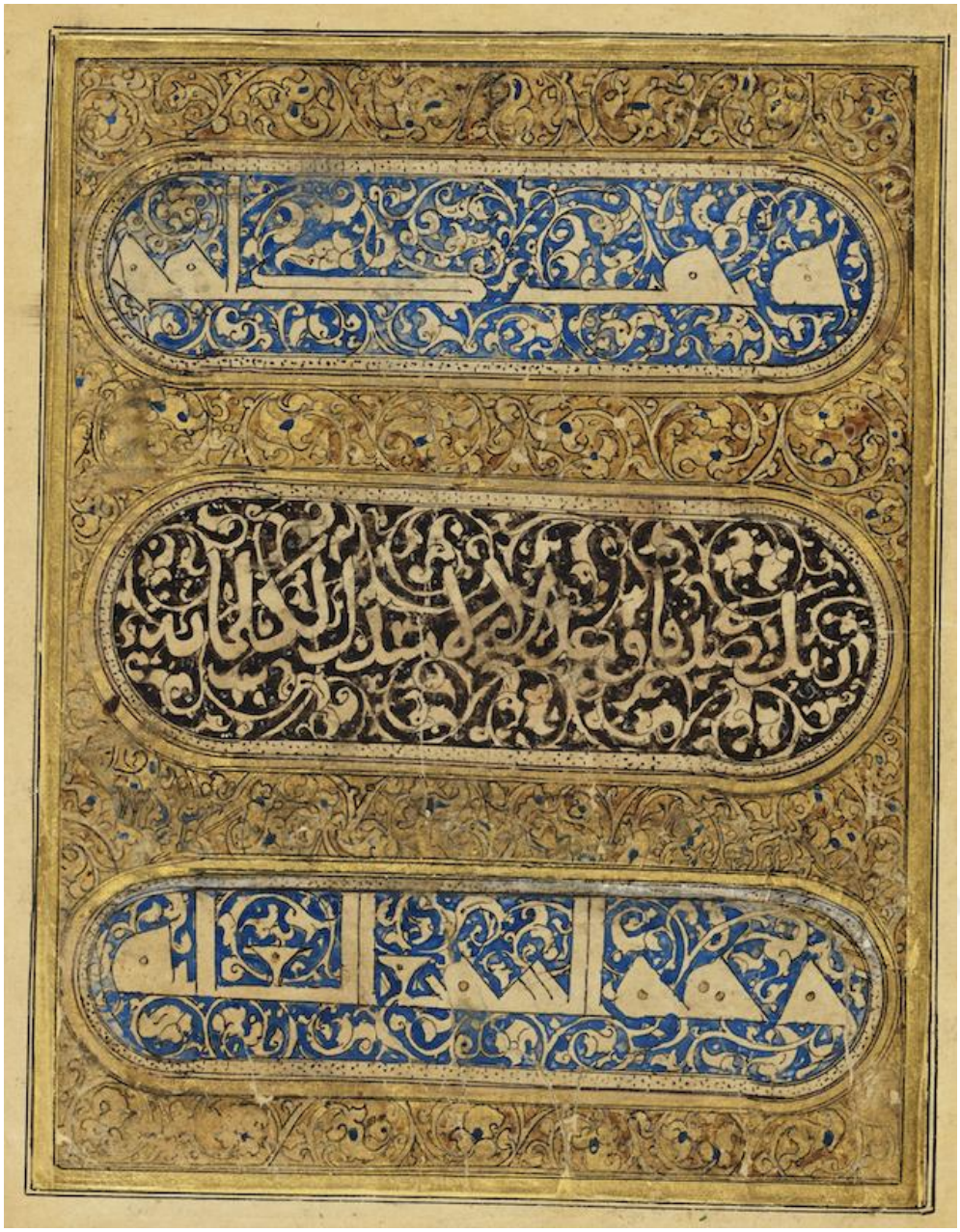

Resim 6.77. İÜK. A 6649, v.236a, hatime sayfası detay (İÜK, 2019).

Varak No: 236a.

Eser Adı: Hatime sayfası.

Renkler: Altın, lacivert, siyah.

Motifler: Rumi.

Eser Tanıtım: Eserin 236a sayfasında yer alan hatime tezhibi, dikdörtgen biçimde üç kitabe açılarak düzenlenmiştir. Bezemeli alanı en dışta altın bir cedvel çevrelemiştir (Resim 6.77, Çizim 6.42).

Hatime sayfası bezemesinin merkezi, üç kitabeyle kapalı alanlara bölünmüştür. Kitabelerin merkezlerine bir satır yazı yazılarak bey-ne's-sütur ile doldurulmuştur. Kâğıt renginde bırakılan yazılar is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bey-ne's-sütur'ların zemini üst kısımdan sırayla lacivert, is mürekkebi ve tekrar lacivertle boyanmış, üstüne helezonik rumi dallarıyla alanlar orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Rumiler, kâğıt renginde bırakılarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.77.a-b, Çizim 6.42.a-b).

Resim 6.77.a. İÜK. A 6649, v.236a üst kitabe bezeme detayı (İÜK, 2019).

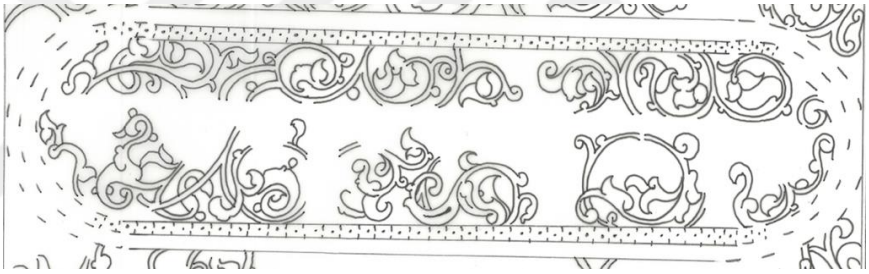

Çizim 6.42.a. İÜK. A 6649, v.236a, üst kitabe bezeme detayı (Er, 2020).

Resim 6.77.b. İÜK. A 6649, v.236a, üst kitabe bezeme detayı (İÜK, 2019).

Çizim 6.42.b. İÜK. A 6649, v.236a, üst kitabe bezeme detayı (Er, 2020).

Kitabe alanlarının etrafını kâğıt renginde iplik, kâğıt renginde bırakılmış ince bir zencerek, altın iplik, altın cedvel ve yine altın bir iplik çevrelemiştir. Bu alanların dışında kalan boşlukların zemini, altınlanıp üzeri helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp, lacivertle renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.77).

Eserin 236a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.42.c. İÜK. A 6649, v.236a yalın rumiler (Er, 2020).

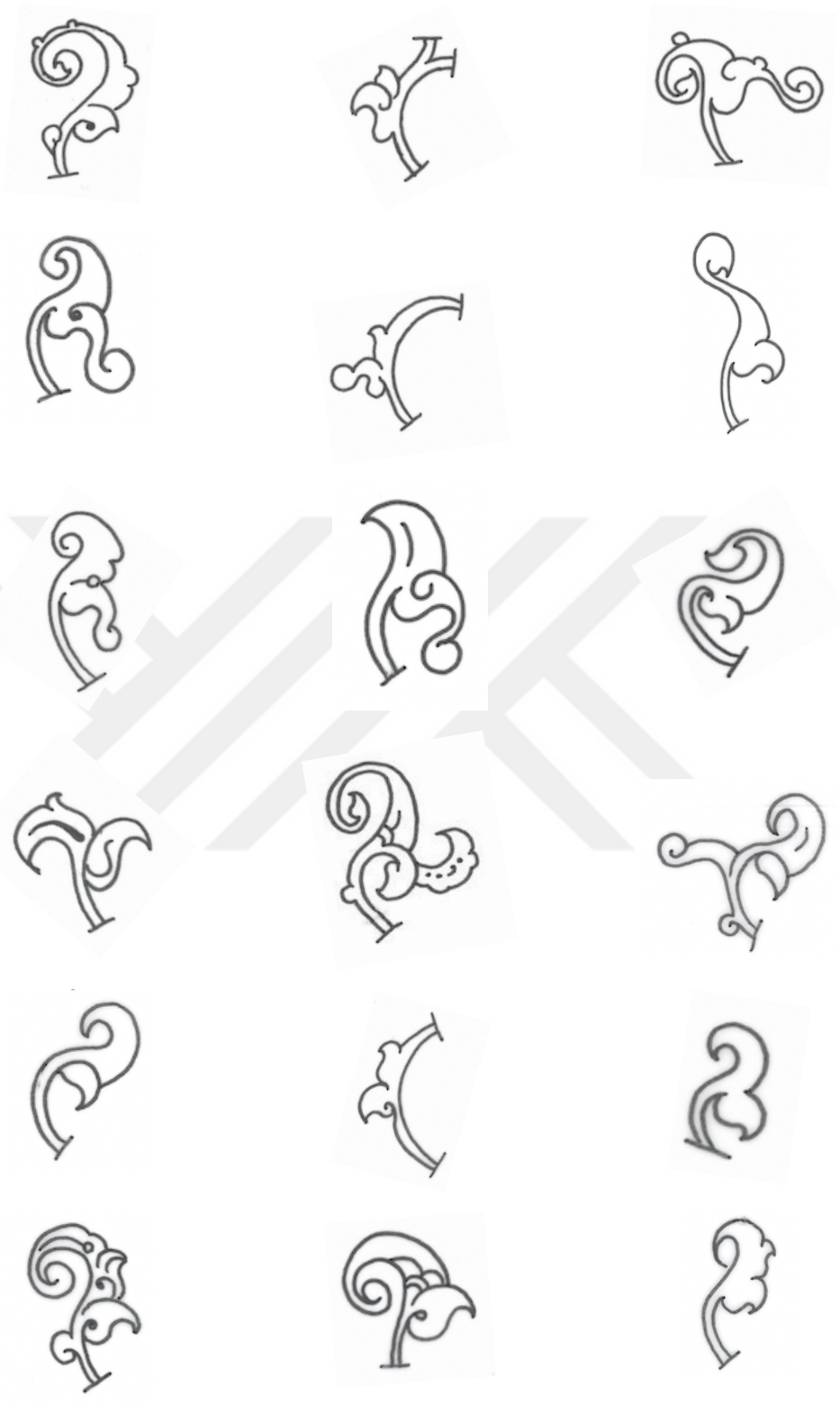

Çizim 6.42.d. İÜK. A 6649, v.236a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.42.e. İÜK. A 6649, v.236a, sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.42.f. İÜK. A 6649, v.236a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Eser 9.

Bulunduğu Yer: İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi	
Envanter No: Fatih 4285	**Kitabın Adı:** Terceme-i Tarih-i Taberi
Tarihi: H.702-M.1303	**Kitabın Müellifi:** el-Bel'ami, Muhammed b. Muhammed
Hattatı:-	**Müzehhibi:** -
Dili: Farsça	**Yazı Türü:** Nesih
Ölçüleri: 345x245, 250x100 mm.	**Sayfa Sayısı:** 367 varak

Resim 6.78. SK. Fatih 4285, v.1b, başlık tezhibi (SK, 2020).

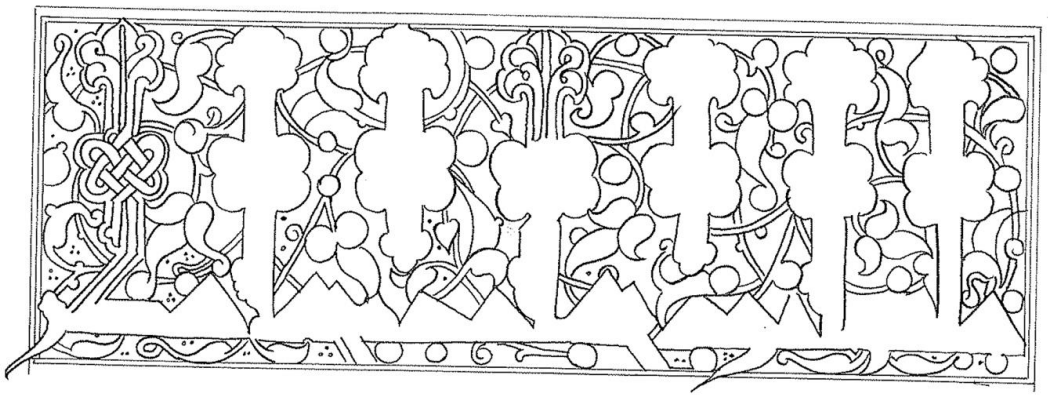

Çizim 6.43. SK. Fatih 4285, v. 1b, başlık tezhibi (Er, 2020).

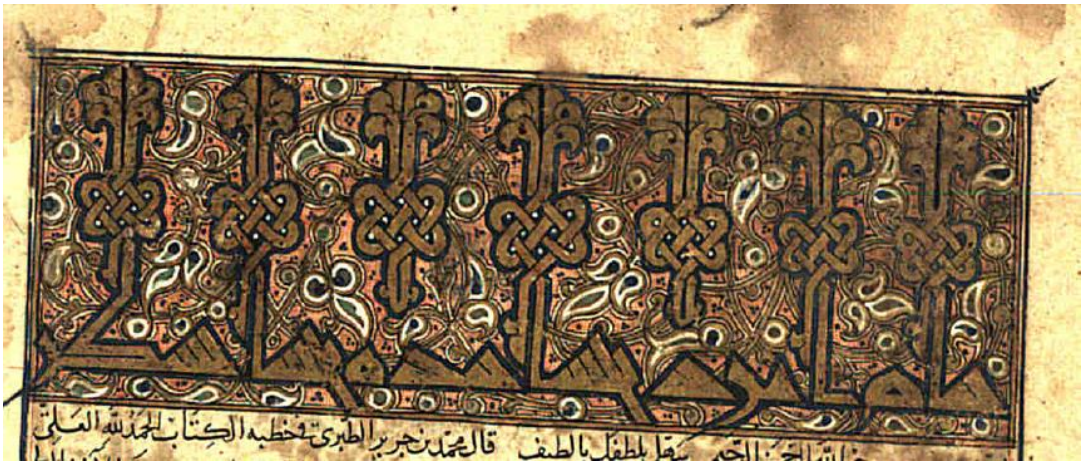

Resim 6.79. SK. Fatih 4285, v.1b, başlık tezhibi (SK, 2020).

Varak No: 1b.

Eser Adı: Başlık tezhibi.

Renkler: Altın, lacivert, kırmızı, yeşil, beyaz, siyah.

Motifler: Rumi, geometrik geçme.

Eser Tanıtım: Eserin 1b sayfasında yer alan başlık tezhibi, yatay dikdörtgen biçimde düzenlenmiştir. Bu bezemeyi en dışta siyah bir kuzu çevrelemiştir (Fotoğraf 5.89.).

Başlık tezhibinin merkezine, cedvele yaslı altından bir satır yazı yazılarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Yazı boşluğunun zeminine kırmızı, üzerine lacivertle aralıklı noktalar uygulanmış, helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp, yeşil ve lacivertle renklendirilerek kenarları önce beyazla daha sonra is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bezemeli alanı kırmızı bir iplik çevrelemiştir (Resim 6.79.).

Eserin 1b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

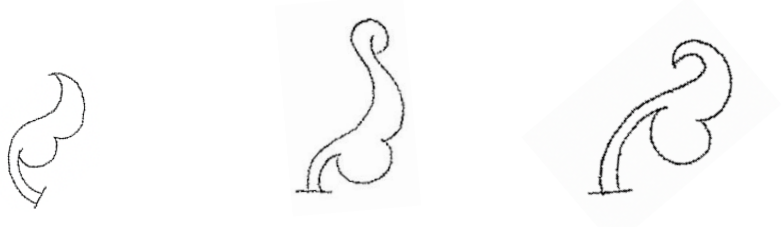

Çizim 6.43.a. SK. Fatih 4285, v.1b, yalın rumiler (Er, 2020).

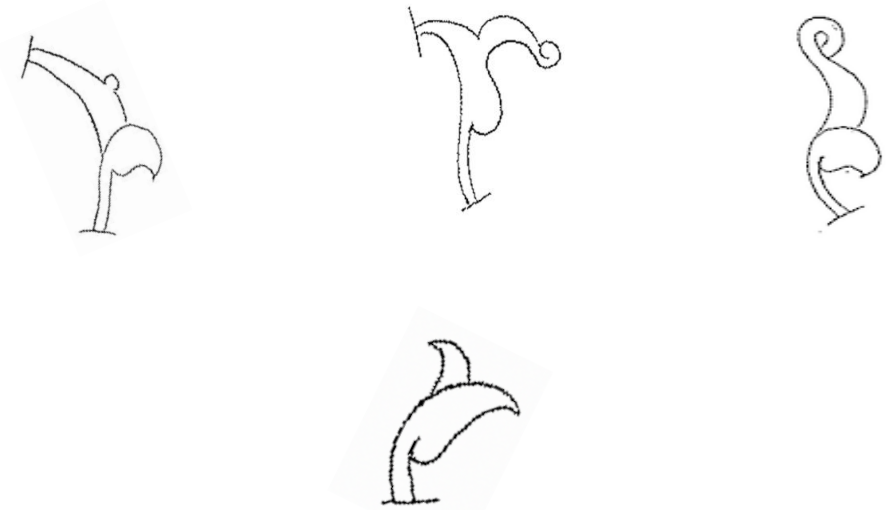

Çizim 6.43.b. SK. Fatih 4285, v.1b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.43.c. SK. Fatih 4285, v.1b, sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.43.d. SK. Fatih 4285, v.1b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

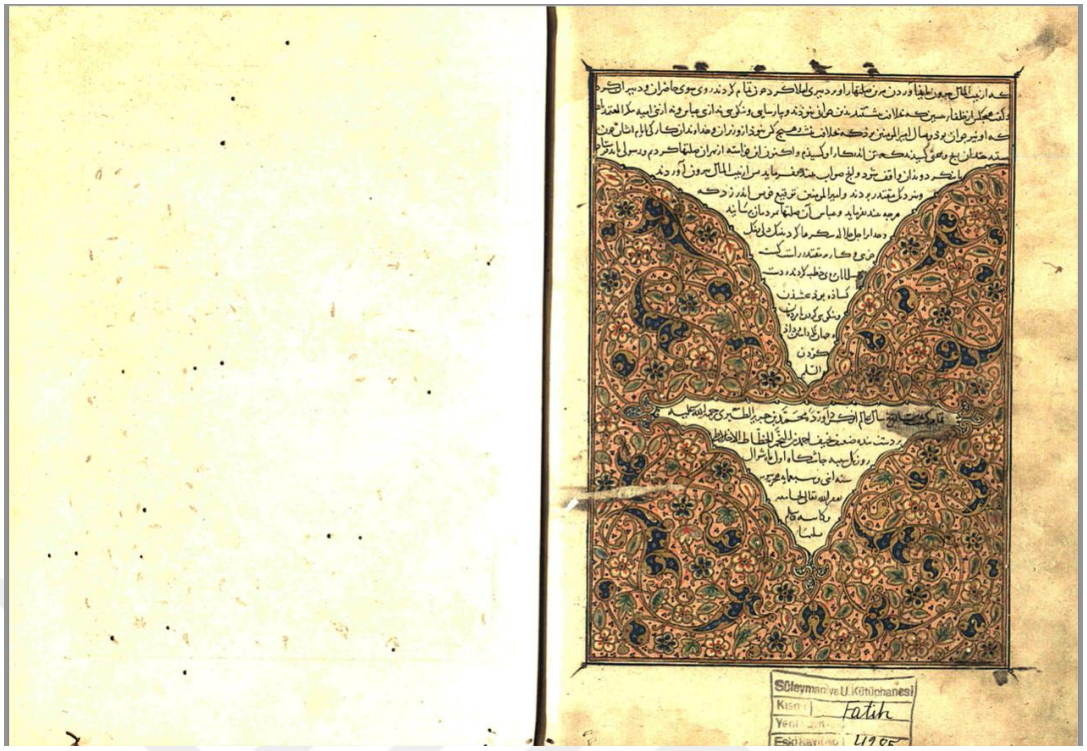

Resim 6.80. SK. Fatih 4285, v.366b, hatime sayfası (SK, 2020).

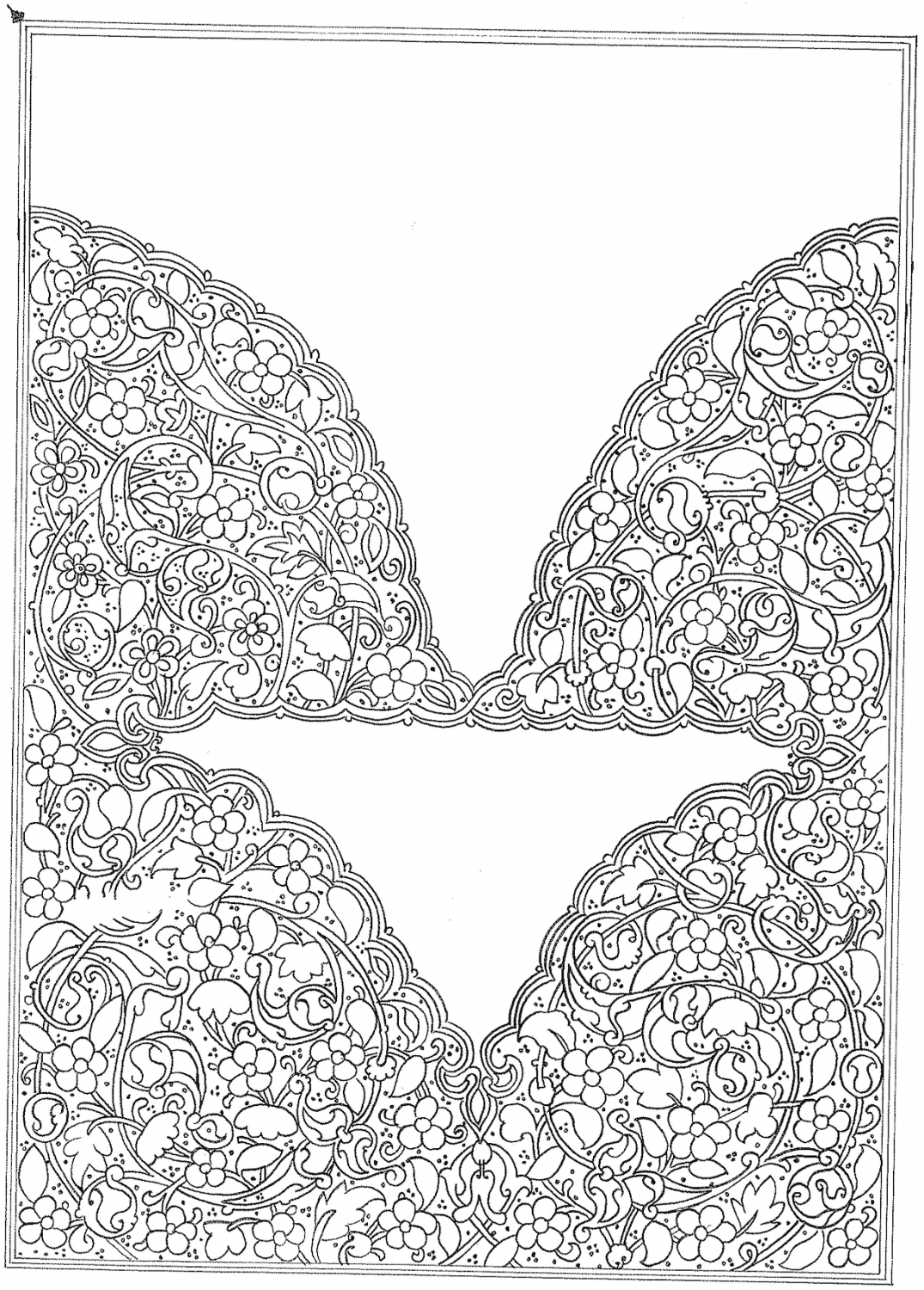

Çizim 6.44. SK. Fatih 4285, v.366b, hatime sayfası (Er, 2020).

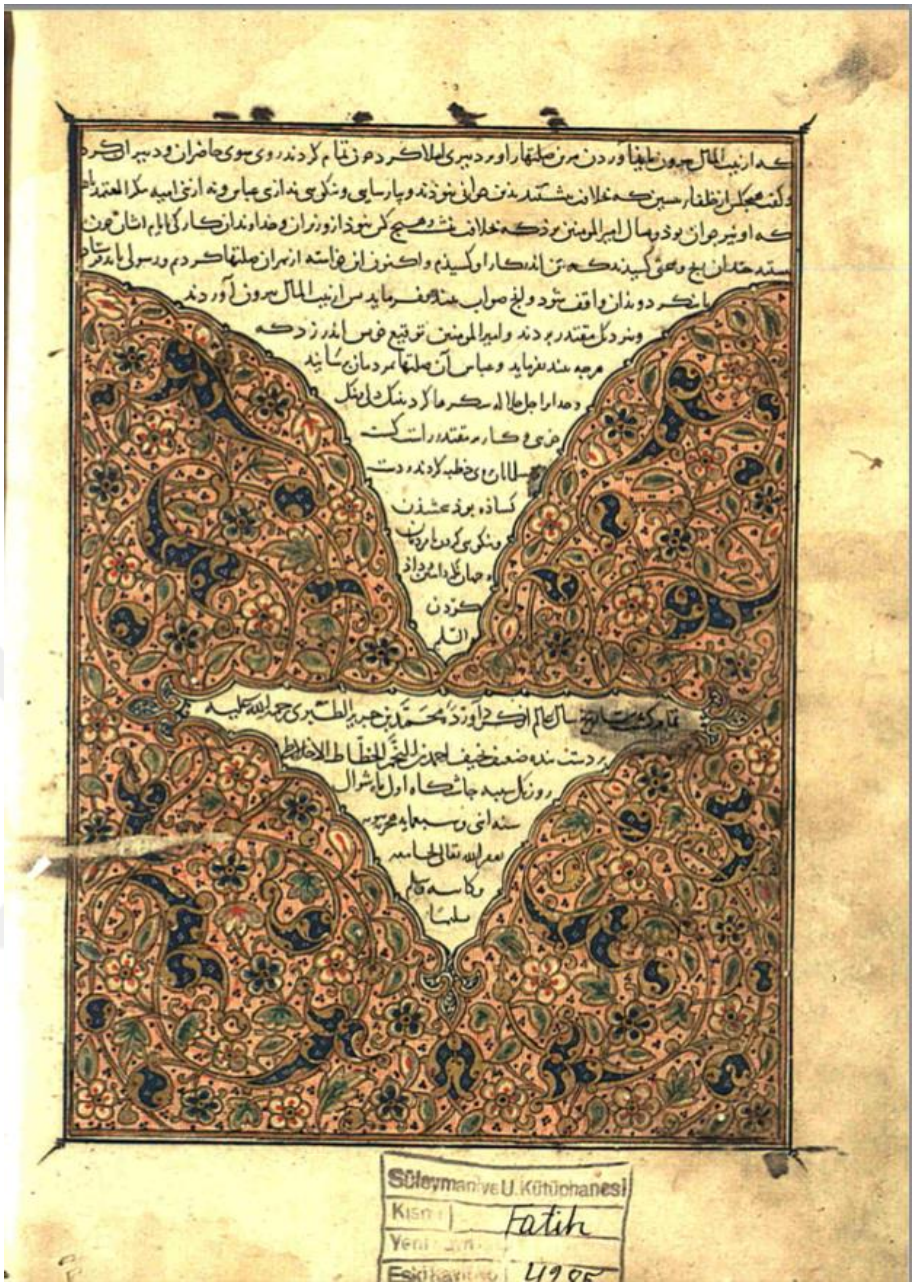

Resim 6.81. SK. Fatih 4285, v.366b, hatime sayfası detay (SK, 2020).

Varak No: 366b.

Eser Adı: Hatime sayfası.

Renkler: Altın, lacivert, kırmızı, yeşil, beyaz, siyah.

Motifler: Rumi, bitkisel.

Eser Tanıtım: Eserin 366b sayfasında yer alan hatime sayfası tezhibi, dikdörtgen biçimde düzenlenmiştir. Bezemeli alanın en dışını siyah bir kuzu çevrelemiştir (Fotoğraf 6.81, Çizim 6.44).

Hatime sayfasının merkezi, ikiye bölünerek üst kısımda on beş alt kısımda yedi satır yazı yazılmıştır. Yazı kenarları is mürekkebi ve altın ipliklerle dendanlanarak bezemeli alandan ayrılmıştır. Yazı, is mürekkebiyle yazılarak zemini kâğıt renginde bırakılmıştır. Bezemeli alanın zemini kırmızı renkli paralel çizgilerle doldurulmuş, üzerine lacivertle aralıklı noktalar uygulanmıştır. Bezemeli alan, helezonik rumi dallarıyla ve bitkisel üslupta süslenmiştir. Altın rumi motifler, kırmızıyla renklendirilmiş ve hurdelenmiştir. Hurdelerin boşluklarına lacivert atılarak üzerine beyazla aralıklı noktalar uygulanmış, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.81).

Eserin 366b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.44. SK. Fatih 4285, v.366b, yalın rumiler (Er, 2020) (Er, 2020).

Çizim 6.44. SK. Fatih 4285, v.366b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

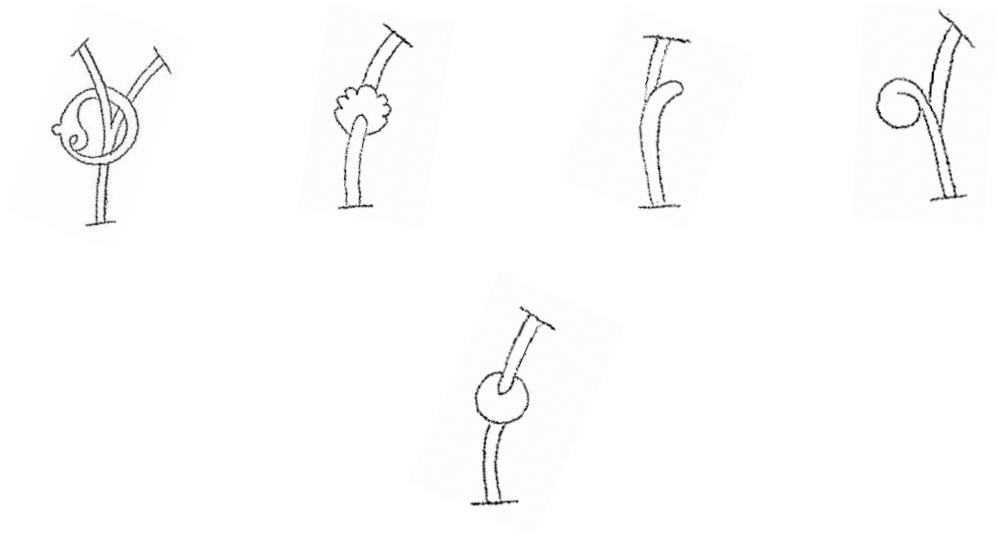

Çizim 6.44. SK. Fatih 4285, v.366b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Eser 10.

Envanter No: Ayasofya 2445	**Kitabın Adı:** el-Fusulü'l-Eşrefiyye Fi'l-Kavaidi'l-Burhaniyye
Tarihi: H. 710- M. 1310-11	**Kitabın Müellifi:** et-Tüsteri, Bedruddin Muhammed b. Es'ad el-Yemeni
Hattatı: -	**Müzehhibi:**-
Dili: Arapça	**Yazı Türü:** Nesih
Ölçüleri: 165x122, 103x77 mm.	**Sayfa Sayısı:** 55 varak

Çizim 6.45. SK. Ayasofya 2445, v. 1a, zahriye sayfası (Er, 2020).

Resim 6.82. SK. Ayasofya 2445, v. 1a, zahriye sayfası (SK, 2020).

Varak No: 1a.

Eser Adı: zahriye sayfası.

Renkler: Altın, kırmızı, lacivert, mavi, kûfi yeşil, siyah.

Motifler: Rumi, münhani.

Eser Tanıtım: Eserin 1a sayfasında yer alan zahriye tezhibi, mekik biçiminde düzenlenmiştir. Bu bezemeyi en dışta siyah dendanlar çevrelemiştir (Resim 6.82, Çizim 6.45).

Zahriye tezhibinin merkezine daire biçimi yerleştirilmiştir. Dairenin içi ¼ simetrik planda bütünüyle rumili geçmeyle bezelidir. Ortada bir düğüm oluşturularak iç içe geçen kanatlı rumiler ve ortabağlarla dairenin içi orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Yeşil renkli bezemenin zemininde rumiler altınlanarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Daireyi içten dışa beyaz iplik, altın zeminli ince bir zencerek, beyaz iplik, altın iplik, altın cedvel ve tekrar altın bir iplik çevrelemiştir (Resim 6.82.a, Çizim 6.45.a).

Resim 6.82.a. SK. Ayasofya 2445, v. 1a. Merkezde yer alan daire detayı (SK, 2020).

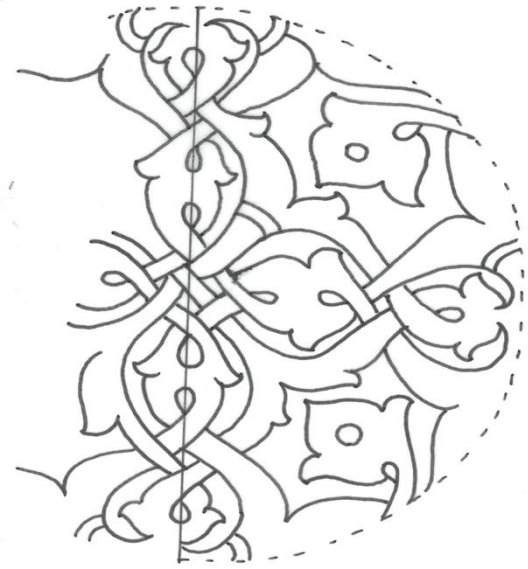

Çizim 6.45.a. SK. Ayasofya 2445, v. 1a. Merkezde yer alan daire detayı (Er, 2020).

Zahriye tezhibinin merkezinde yer alan dairenin etrafını çevreleyen altın cedvel mekik biçiminde çevrelemiştir. Daire ve cedvelin arasında kalan alanın alt ve üst kısmında üçgen boşluklar oluşmuştur. Bu boşlukların zemini lacivert olup üzerine beyaz (üstübeç) mürekkeple aralıklı üç nokta uygulanmıştır. Bu alanlar ½ simetrik planda

tamamen rumi üslupta bezenmiştir. Katlama yerine bir agraf ve üstüne bir rumi dalı yerleştirilmiş, buradan çıkan helezonik rumi dalllarıyla alan orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Altın rumiler, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.82.b, Çizim 6.45.b, Resim 6.82.c, Çizim 6.45.c).

Resim 6.82.b. SK. Ayasofya 2445, v. 1a. Bezemeli alanın üst kısmında yer alan mekik başı detayı.

Çizim 6.45.b. SK. Ayasofya 2445, v. 1a. Bezemeli alanın üst kısmında yer alan mekik başı detayı (Er, 2020).

Resim 6.82.c. SK. Ayasofya 2445, v. 1a. Bezemeli alanın alt kısmında yer alan mekik başı detayı (SK, 2020).

Çizim 6.45.c. SK. Ayasofya 2445, v. 1a. Bezemeli alanın alt kısmında yer alan mekik başı detayı (Er, 2020).

Merkez alanı çevreleyen altın cedveli, altın iplik ve beyaz zeminli bir zencerek dolaşarak ¼ simetrik planlı münhani üslupta bir kenar bezeme uygulanmıştır. Münhani motifi altınlanıp, lacivert, kırmızı, yeşil ve bunların tonlarıyla gölgelendirilmiş, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bezeme siyah sade tığlarla nihayetlendirilmiştir (Resim 6.82.d, Çizim 6.45.d).

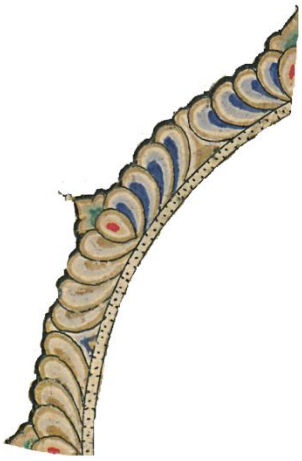

Resim 6.82.d. SK. Ayasofya 2445, v. 1a, kenar bezeme detayı (SK, 2020).

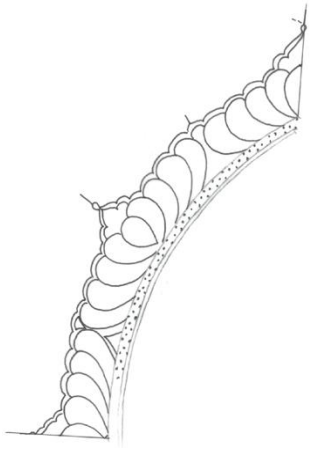

Çizim 6.45.d. SK. Ayasofya 2445, v. 1a, kenar bezeme detayı (Er, 2020).

Eserin 1a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.45.e. SK. Ayasofya 2445, v. 1a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.45.f. SK. Ayasofya 2445, v. 1a, tepelikler (Er, 2020).

Çizim 6.45.g. SK. Ayasofya 2445, v. 1a, ortabağlar (Er, 2020).

Çizim 6.45.h. SK. Ayasofya 2445, v. 1a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Eser 11[6] .

Bulunduğu Yer: Manisa İl Halk Kütüphanesi	
Envanter No: 9424	**Kitabın Adı:** Mushaf-ı Şerif
Tarihi: Ramazan 711 (Ocak-Şubat 1312)	**Kitabın Müellifi:** -
Hattatı: -	**Müzehhibi:** -
Dili: Arapça	**Yazı Türü:** Muhakkak
Ölçüleri: 37x25 cm -25x16 cm	**Sayfa Sayısı:** 252

Resim 6.83. MİHK. 9424, v. 1b, zahriye sayfası (MİHK, 2021)[7].

[6] Eser bigileri (Demircan Aksoy, 2010:91).
[7] Manisa İl Halk Kütüphanesi, 2021.

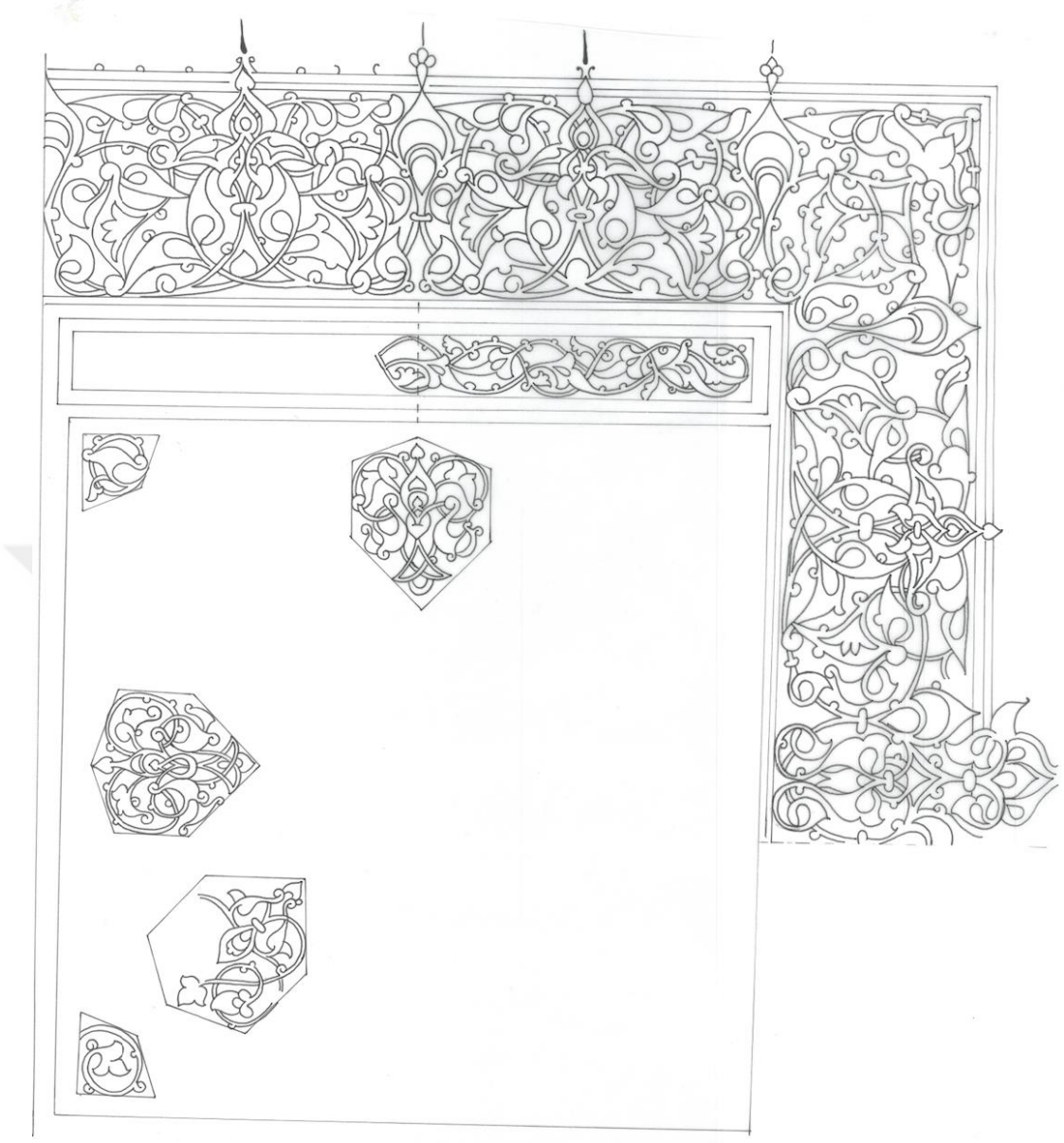

Çizim 6.46. MİHK. 9424, v. 1b, zahriye sayfası (Er, 2020).

Resim 6.84. MİHK. 9424, v.1b, zahriye sayfası detay (MİHK, 2021).

Varak No: 1b.
Eser Adı: Mushaf-ı Şerif.

Renkler: Altın, kırmızı, lacivert, siyah.

Motifler: Rumi, geometrik geçme.

Eser Tanıtım: Eserin 1b sayfasında yer alan zahriye tezhibi, dikdörtgen biçimde düzenlenmiştir. Bu bezemeyi en dışta lacivert iki kuzu ve sade tığlar çevrelemiştir (Resim 6.84, Çizim 6.46).

Zahriye tezhibinin merkezine altınla yazı yazılarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Yazı boşluğu, lacivert zeminli olup üzeri helezonik rumi dallarıyla orantılı bir şekilde bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.84.a).

Resim 6.84.a. MİHK. 9424, v. 1b, Zahriye tezhibinin merkezinde yer alan sekiz kollu yıldızın bezeme detayı (MİHK, 2021).

Merkezdeki yazı alanının etrafına sekiz kollu yıldız uygulanmış, bu yıldıza bağlı geçmelerle merkezdeki kare alan bütünüyle bezenmiştir. Geçmeler altın cedvel, kâğıt renginde iplik, altın cedvel, kâğıt renginde iplik ve tekrar altın bir cedvelle oluşturulmuştur. Kare alanı bezeyen geometrik biçimlerin zeminleri lacivert, kırmızı ve altınla boyanarak üstleri ½ simetrik planlı rumi üslupta ve helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.84.b, Çizim 6.46.a).

Resim 6.84.b. MİHK. 9424, v. 1b, merkezdeki geometrik usülle bezeli kare alan detayı (MİHK, 2021).

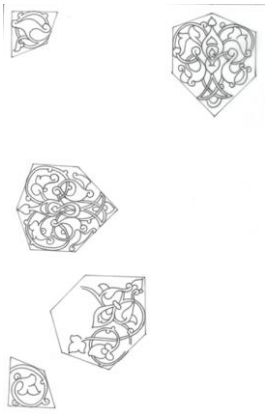

Çizim 6.46.a. MİHK. 9424, v. 1b, merkezdeki geometrik usülle bezeli kare alan detayı (Er, 2020).

Geometrik geçmeyle bezeli alanı kırmızı bir cedvel çevreleyerek alt ve üst kısmına yatay dikdörtgen biçimde kapalı alan uygulanmıştır. Bu kapalı alanlar, lacivert zeminli olup altın bir cedvelle çevrelenerek üç iplik rumi sistemiyle bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp, kırmızıyla renklendirilmiş, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.84, Çizim 6.46.b).

Resim 6.84.c. MİHK. 9424, v. 1b, üst bordür bezeme detayı (MİHK, 2021).

Çizim 6.46.b. MİHK. 9424, v. 1b, üst bordür bezeme detayı (Er, 2020).

Merkezde yer alan geometrik geçmeyle bezeli kare alanı ve yatay dikdörtgen biçimdeki kapalı alanı kırmızı cedvel çevreleyerek alana kenar bezeme uygulanmıştır. Kenar bezeme, kâğıt renginde bırakılan zemin üzerinde bütünüyle rumi üslupta bezenmiştir. Bezeme, birim tekrarlı bir şekilde ilerleyen kapalı form rumilerden ve onlardan çıkan helezonik rumi dallarıyla oluşmuştur. Bu eserde, diğer eserlerdeki rumi bezemelerden farklı olarak rumi moriflerin merkezlerinin ve ayırımlarının yer aldığı noktalarda daire ve damla formda boşluk bırakılmış, boş bırakılan bu alanlar tonlamalı bir şekilde münhani üslupta boyanmıştır. Rumiler altınla boyanıp, içleri kırmızı, kahverengi ve lacivertle tonlanmıştır. Kapalı form rumilerin ise motif boşluklarına lacivert atılmıştır (Resim 6.84.d, Çizim 6.46.c).

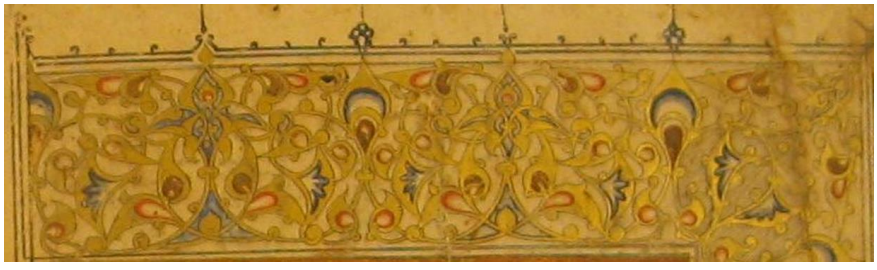

Resim 6.84.d. MİHK. 9424, v. 1b, kenar bezeme detayı (MİHK, 2021).

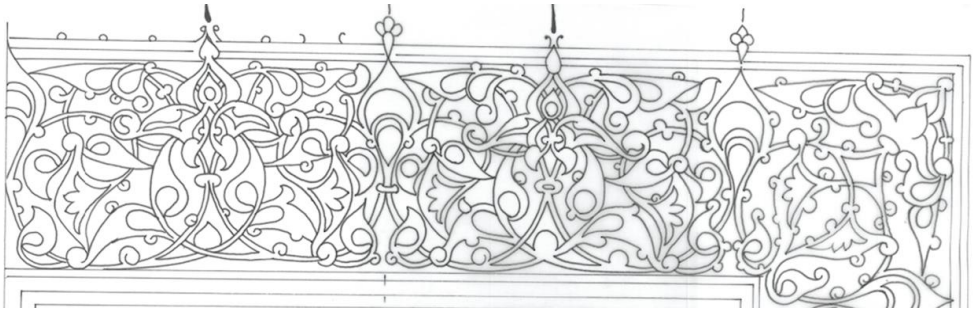

Çizim 6.46.c. MİHK. 9424, v. 1b, kenar bezeme detayı (Er, 2020).

Eserin 1b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

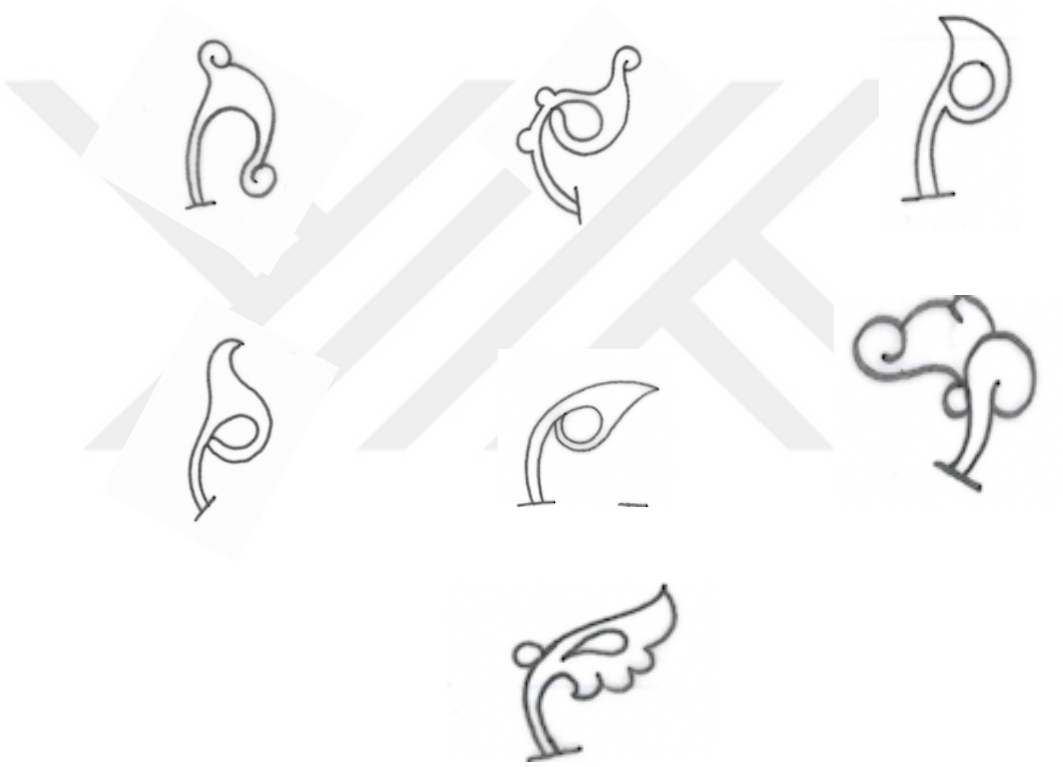

Çizim 6.46.d. MİHK. 9424, v. 1b, yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.46.e. MİHK. 9424, v. 1b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.46.f. MİHK. 9424, v. 1b, sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.46.g. MİHK. 9424, v. 1b, ortabağ (Er, 2020).

Çizim 6.46.h. MİHK. 9424, v. 1b, tepelikler (Er, 2020).

Çizim 6.46.ı. MİHK. 9424, v. 1b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

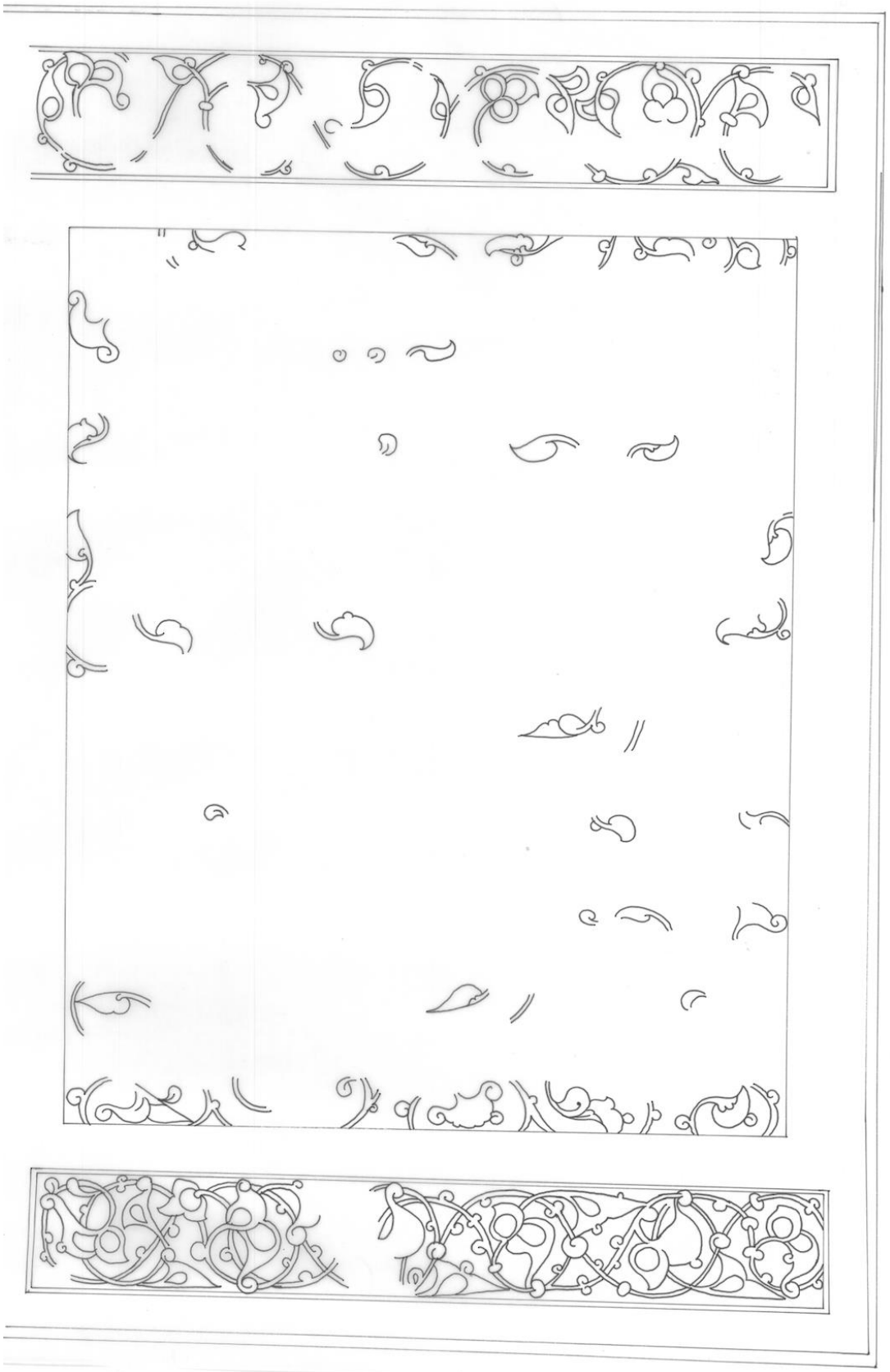

Çizim 6.47. MİHK. 9424, v. 3a. serlevha sayfası (Er, 2020).

Resim 6.85. MİHK. 9424, v.3a. serlevha sayfası detay (MİHK, 2021).

Varak No: 3a.

Eser Adı: Serlevha sayfası.

Renkler: Altın, lacivert, kırmızı, yeşil, siyah.

Motifler: Rumi, geometrik geçme.

Eser Tanıtım: Eserin 3a sayfasında yer alan serlevha tezhibi, dikdörtgen biçimde sol taraftan gül çıkmalı olarak düzenlenmiştir. Bu bezemeyi en dışta siyah bir kuzu ve sade tığlar çevrelemiştir (Resim 6.85., Çizim 6.47.).

Serlevha bezemesinin merkezine is mürekkebiyle dokuz satır yazı yazılarak merkez bey-ne's-sütur ile doldurulmuştur. Bey-ne's-süturun zemini kâğıdın kendi renginde bırakılmış, üzeri helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir. Kâğıt renginde bırakılan rumilerin zeminlerine is mürekkebiyle tahrir çekilerek belirginleştirilmiştir (Resim 6.85.a., Çizim 6.47.a.).

Resim 6.85.a. MİHK. 9424, v. 3a, serlevha tezhibinin yazı alanı (MİHK, 2021).

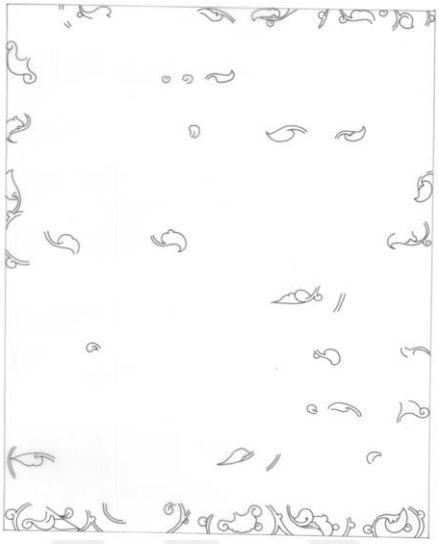

Çizim 6.47.a. MİHK. 9424, v. 3a, serlevha tezhibinin yazı alanı detayı (Er, 2020).

Yazı alanının alt ve üst kısmına yatay dikdörtgen biçimde kapalı alan yerleştirilerek altınla boyalı is mürekkebiyle tahrirli, geometrik geçmeli zencerek bezemeli alanın bütününü dolaşmıştır (Resim 6.85.b).

Resim 6.85.b. MİHK. 9424, v. 3a, geometrik geçmeli zencerek detayı (MİHK, 2021).

Yatay dikdörtgen biçimdeki kapalı alanların zemini, lacvivert olup yazı boşlukları helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir. Altın rumiler, kırmızı ve yeşille tonlanmıştır.

Kenarlarına is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.85.c, Çizim 6.47.b, Resim 6.85.d, Çizim 6.47.c).

Resim 6.85.c. MİHK. 9424, v. 3a, bezemeli alanın üstünde yer alan yatay dikdörtgen biçimdeki kapalı alan detayı (MİHK, 2021).

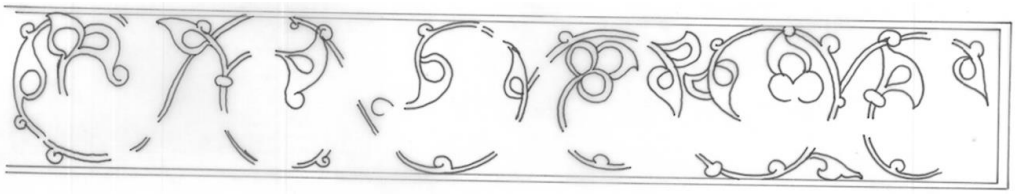

Çizim 6.47.b. MİHK. 9424, v. 3a, yazı alanının üst kısmında yer alan yatay dikdörtgen biçimdeki kapalı alan detayı (Er, 2020).

Resim 6.85.d. MİHK. 9424, v. 3a, yazı alanının alt kısmında yer alan yatay dikdörtgen biçimdeki kapalı alan detayı (MİHK, 2021).

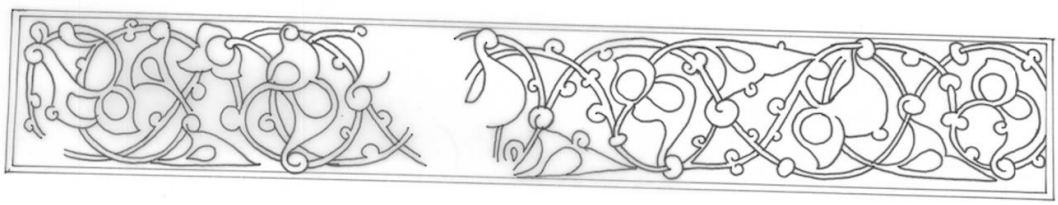

Çizim 6.47.c. MİHK. 9424, v. 3a, yazı alanının alt kısmında yer alan yatay dikdörtgen biçimdeki kapalı alan detayı (Er, 2020).

Eserin 3a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

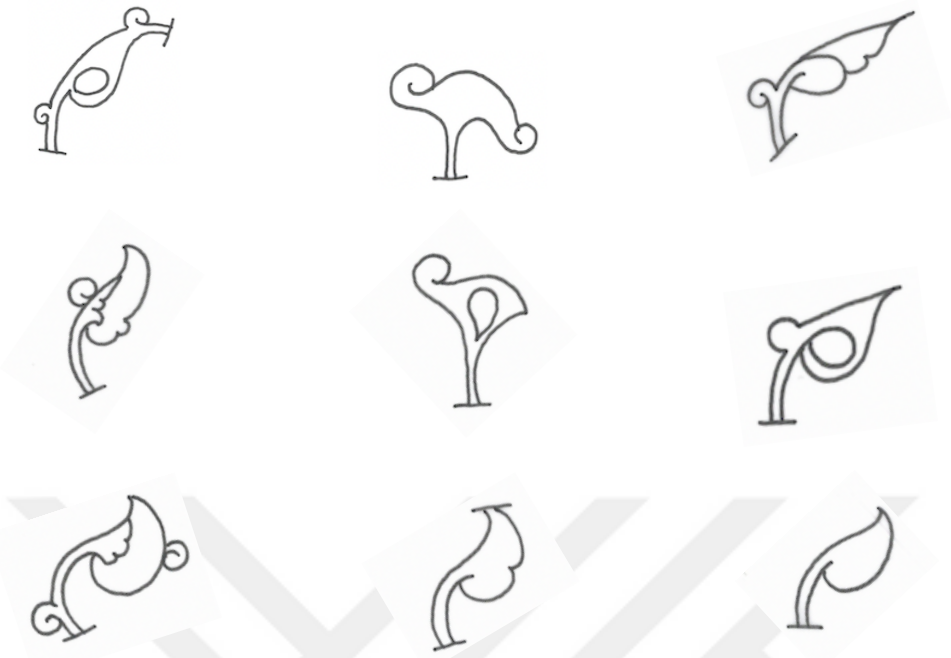

Çizim 6.47.d. MİHK. 9424, v. 3a. yalın rumiler (Er, 2020).

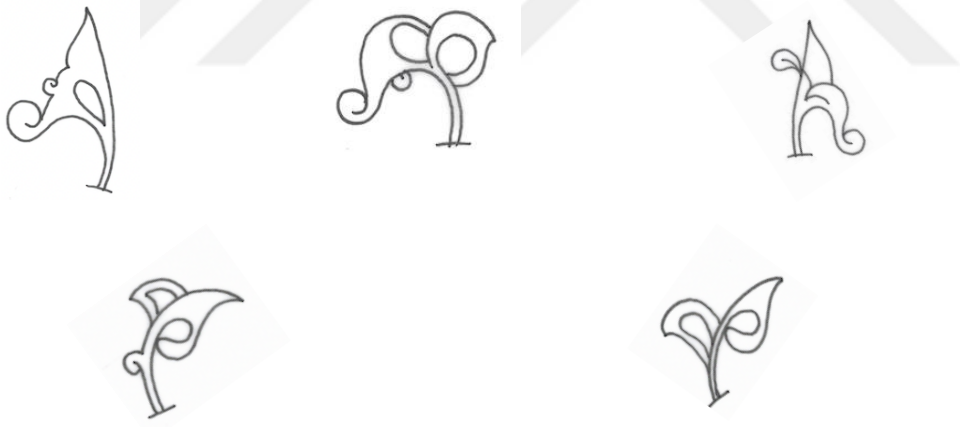

Çizim 6.47.e. MİHK. 9424, v. 3a. kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.47.f. MİHK. 9424, v. 3a. sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.47.g. MİHK. 9424, v. 3a. dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Resim 6.86. MİHK. 9424, v. 31a, sûre başı (MİHK, 2021).

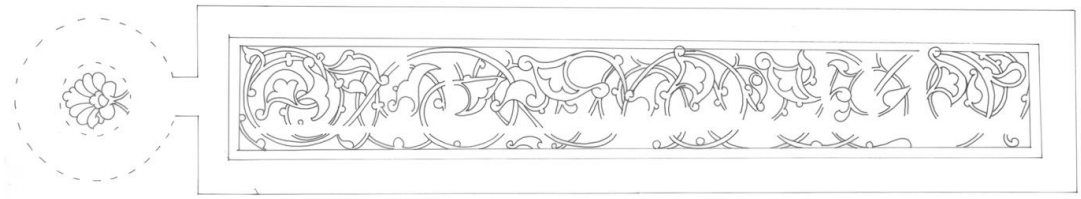

Çizim 6.48. MİHK. 9424, v. 31a, sûre başı (Er, 2020).

Eserin 31a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.48.a. MİHK. 9424, v. 31a yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.48.b. MİHK. 9424, v. 31a kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.48.c. MİHK. 9424, v. 31a sencide rumi (Er, 2020).

Çizim 6.48.d. MİHK. 9424, v. 31a dal üstü süslemeler (Er, 2020).

Resim 6.87. MİHK. 9424, v. 51a, sûre başı (MİHK, 2021).

Çizim 6.49. MİHK. 9424, v. 51a, sûre başı (Er, 2020).

Eserin 51a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.49.a. MİHK. 9424, v. 51a, yalın rumiler (Er, 2020).

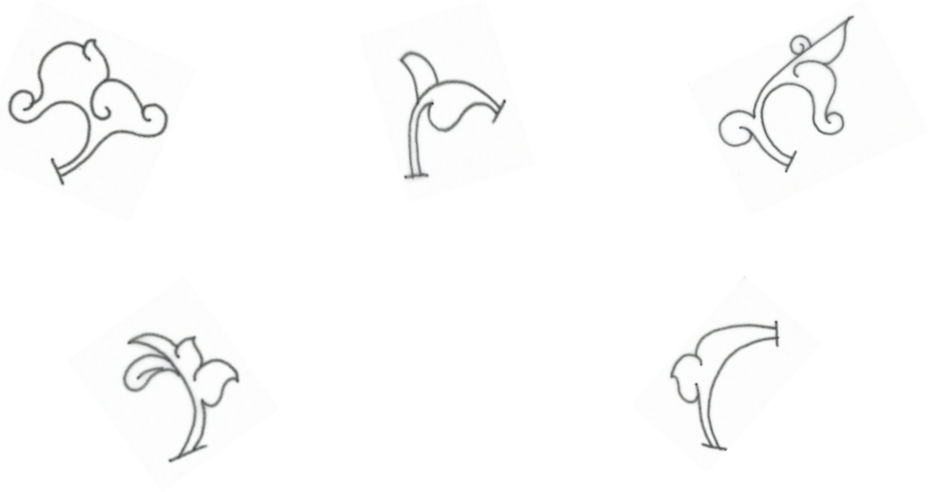

Çizim 6.49.b. MİHK. 9424, v. 51a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.49.c. MİHK. 9424, v. 51a, sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.49.d. MİHK. 9424, v. 51a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Resim 6.88. MİHK. 9424, v.109a, sûre başı (MİHK, 2021).

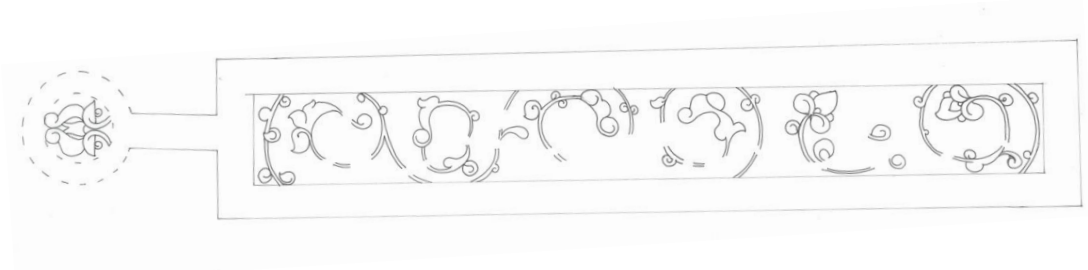

Çizim 6.50. MİHK. 9424, v.109a, sûre başı (Er, 2020).

<u>Eserin 109a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:</u>

Çizim 6.50.a. MİHK. 9424, v.109a, yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.50.b. MİHK. 9424, v.109a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.50.c. MİHK. 9424, v.109a, sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.50.d. MİHK. 9424, v.109a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Resim 6.89. MİHK. 9424, v.111a, sûre başı (MİHK, 2021).

Çizim 6.51. MİHK. 9424, v.111a, sûre başı (Er, 2020).

Eserin 111a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.51.a. MİHK. 9424, v.111a, yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.51.b. MİHK. 9424, v.111a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.51.c. MİHK. 9424, v.111a, sencide rumi (Er, 2020).

Çizim 6.51.d. MİHK. 9424, v.111a, dal üstü süslemeler (Er, 2020).

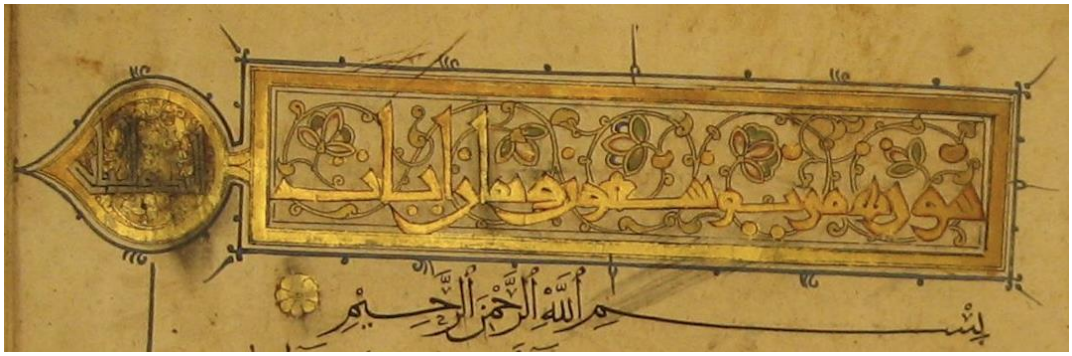

Resim 6.90. MİHK. 9424, v.121a, sûre başı (MİHK, 2021).

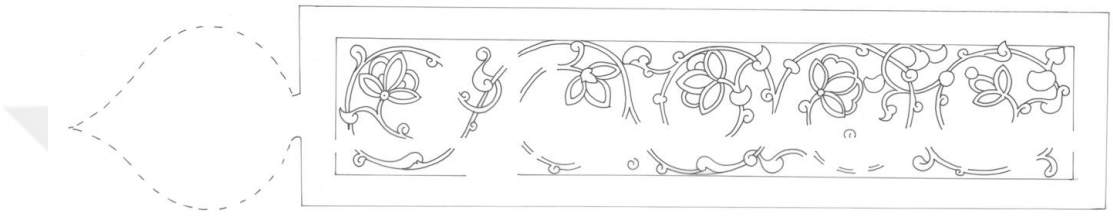

Çizim 6.52. MİHK. 9424, v.121a, sûre başı (Er, 2020).

Eserin 121a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

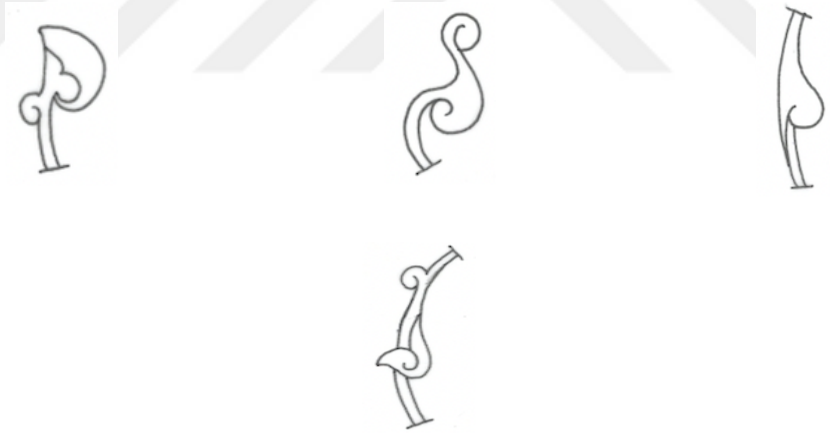

Çizim 6.52.a. MİHK. 9424, v.121a, yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.52.b. MİHK. 9424, v.121a, kanatlı rumi (Er, 2020).

Çizim 6.52.c. MİHK. 9424, v.121a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

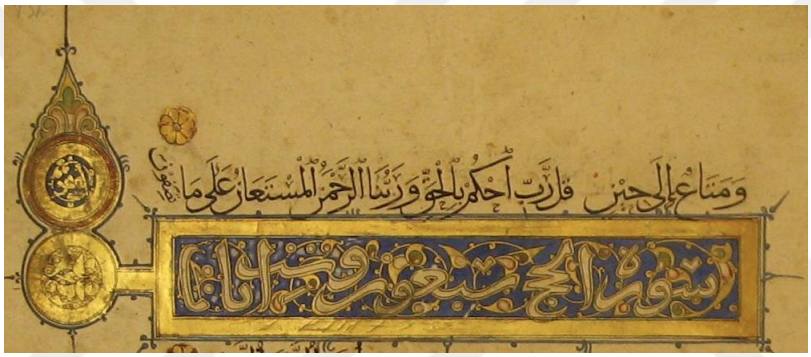

Resim 6.91. MİHK. 9424, v.132a sûre başı (MİHK, 2021).

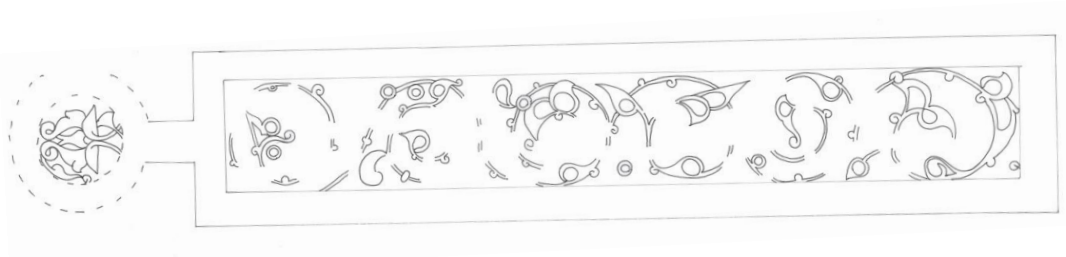

Çizim 6.53. MİHK. 9424, v.132a, sûre başı (Er, 2020).

<u>Eserin 132a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:</u>

Çizim 6.53.a. MİHK. 9424, v.132a, yalın rumiler (Er, 2020).

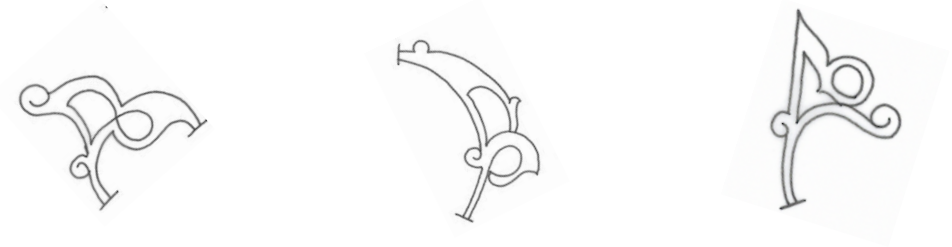

Çizim 6.53.b. MİHK. 9424, v.132a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.53.c. MİHK. 9424, v.132a, sencide rumi (Er, 2020).

Çizim 6.53.d. MİHK. 9424, v.132a dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Resim 6.92. MİHK. 9424, v.134a, sûre başı (MİHK, 2021).

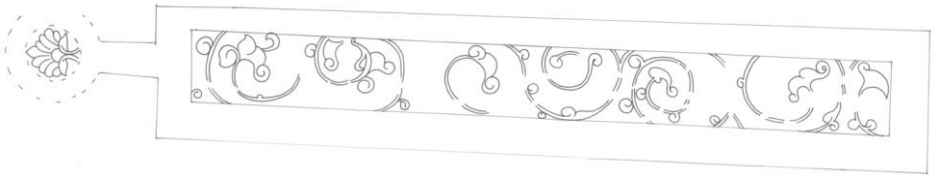

Çizim 6.54. MİHK. 9424, v.134a, sûre başı (Er, 2020).

Eserin 134a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.54.a. MİHK. 9424, v.134a yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.54.b. MİHK. 9424, v.134a kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.54.c. MİHK. 9424, v.134a sencide rumi (Er, 2020).

Çizim 6.54.d. MİHK. 9424, v.134a dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Resim 6.93. MİHK. 9424, v.139a, sûre başı (MİHK, 2021).

Çizim 6.55. MİHK. 9424, v.139a, sûre başı (Er, 2020).

Eserin 139a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.55.a. MİHK. 9424, v.139a, yalın rumiler (Er, 2020).

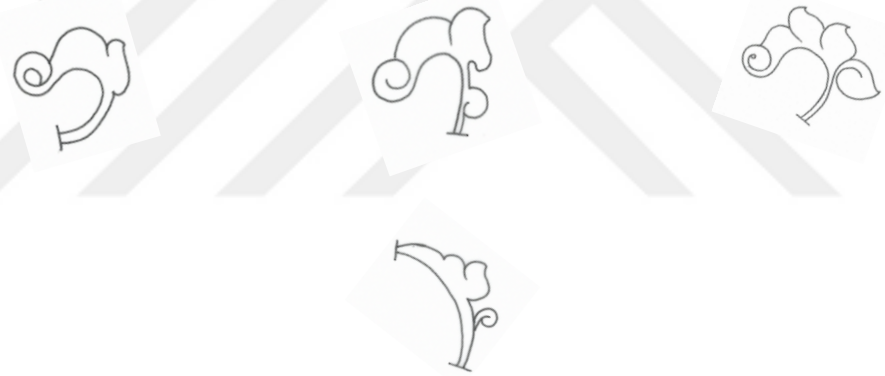

Çizim 6.55.b. MİHK. 9424, v.139a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.55.c. MİHK. 9424, v.139a, sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.55.d. MİHK. 9424, v.139a, dal üstü süslemeler (Er, 2020).

Resim 6.94. MİHK. 9424, v.140b, sûre başı (MİHK, 2021).

Çizim 6.56. MİHK. 9424, v.140b, sûre başı (Er, 2020).

<u>Eserin 140b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:</u>

Çizim 6.56.a. MİHK. 9424, v.140b, yalın rumiler (Er, 2020).

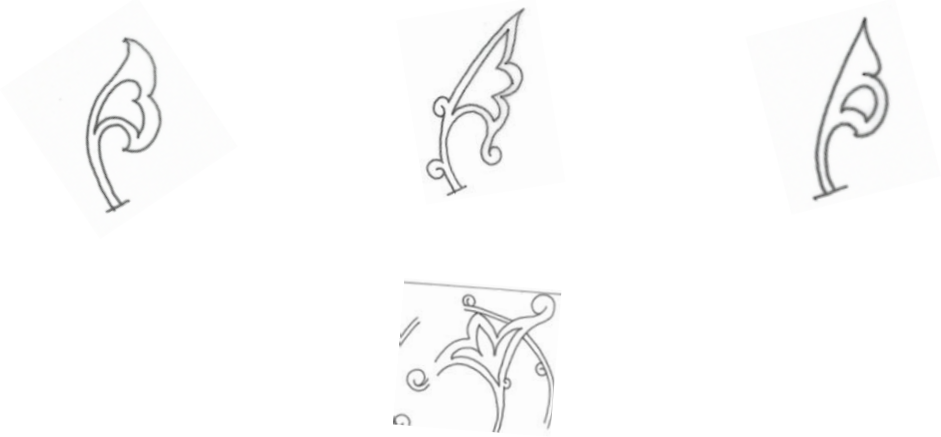

Çizim 6.56.b. MİHK. 9424, v.140b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.56.c. MİHK. 9424, v.140b, sencide rumi (Er, 2020).

Çizim 6.56.d. MİHK. 9424, v.140b, dal üstü süslemeler (Er, 2020).

Resim 6.95. MİHK. 9424, v.147a, sûre başı (MİHK, 2021).

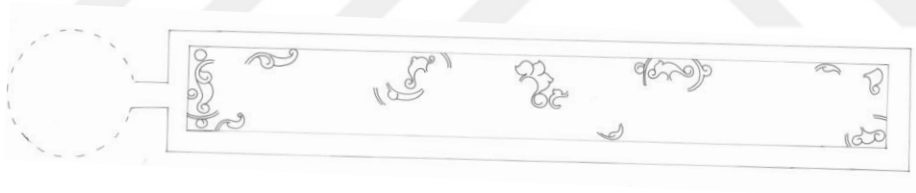

Çizim 6.57. MİHK. 9424, v.147a, sûre başı (Er, 2020).

Eserin 147a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.57.a. MİHK. 9424, v.147a yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.57.b. MİHK. 9424, v.147a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.57.c. MİHK. 9424, v.147a, dal üstü süslemeler (Er, 2020).

Resim 6.96. MİHK. 9424, v.149b, sûre başı (MİHK, 2021).

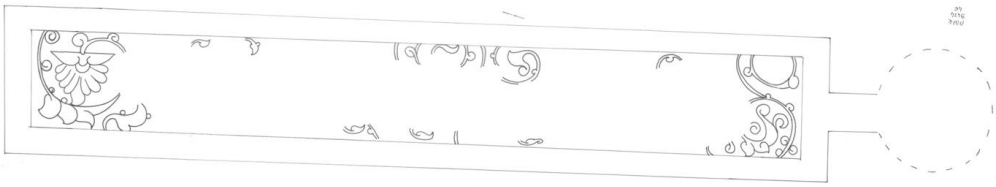

Çizim 6.58. MİHK. 9424, v.149b, sûre başı (Er, 2020).

<u>Eserin 149b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:</u>

Çizim 6.58.a. MİHK. 9424, v.149b yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.58.b. MİHK. 9424, v.149b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.58.c. MİHK. 9424, v.149b, sencide rumi (Er, 2020).

Çizim 6.58.d. MİHK. 9424, v.149b, dal üstü süslemeler (Er, 2020).

Resim 6.97. MİHK. 9424, v.149b sûre başı (MİHK, 2021).

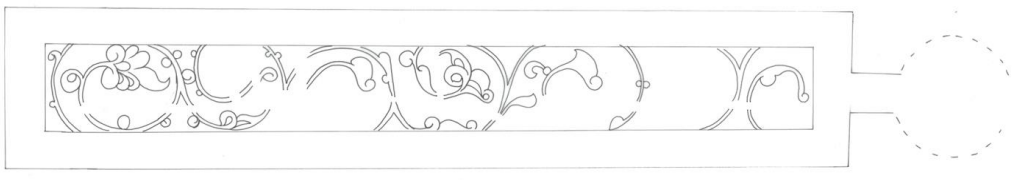

Çizim 6.59. MİHK. 9424, v.149b, sûre başı (Er, 2020).

Eserin 149b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

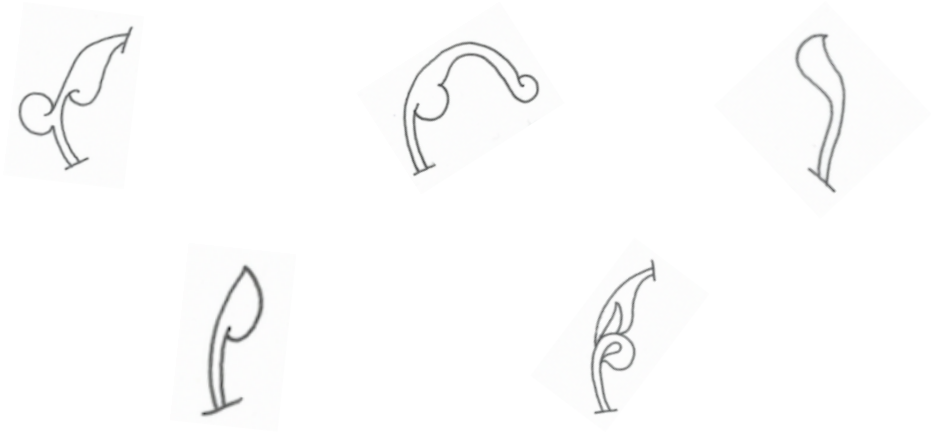

Çizim 6.59.a. MİHK. 9424, v.149b, yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.59.b. MİHK. 9424, v.149b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.59.c. MİHK. 9424, v.149b, sencide rumi (Er, 2020).

Çizim 6.59.d. MİHK. 9424, v.149b, dal üstü süslemeler (Er, 2020).

Resim 6.98. MİHK. 9424, v.157a, sûre başı (MİHK, 2021).

Çizim 6.60. MİHK. 9424, v.157a, sûre başı (Er, 2020).

Eserin 157a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.60.a. MİHK. 9424, v.157a, yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.60.b. MİHK. 9424, v.157a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.60.c. MİHK. 9424, v.157a, sencide rumiler (Er, 2020).

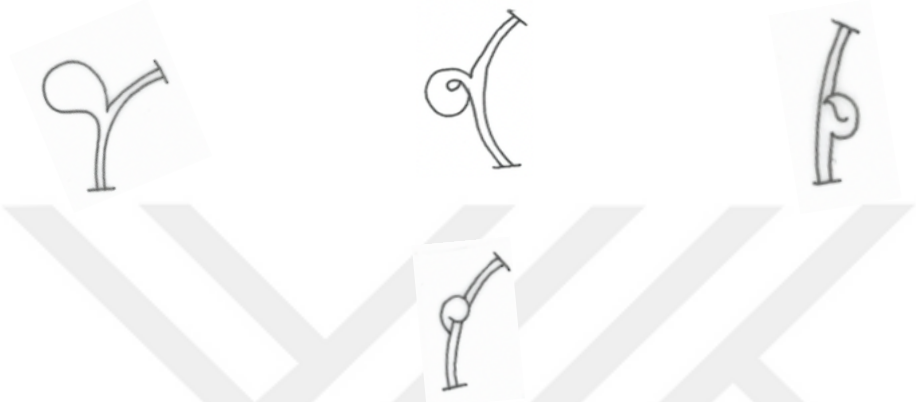

Çizim 6.60.d. MİHK. 9424, v.157a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Resim 6.99. MİHK. 9424, v.163a sûre başı (MİHK, 2021).

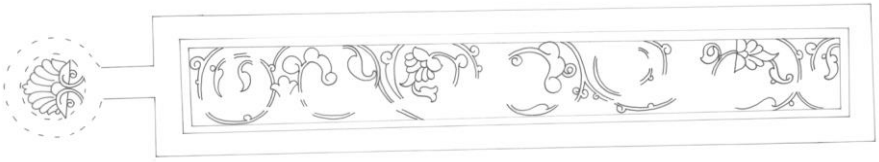

Çizim 6.61. MİHK. 9424, v.163a, sûre başı (Er, 2020).

<u>Eserin 163a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:</u>

Çizim 6.61.a. MİHK. 9424, v.163a yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.61.b. MİHK. 9424, v.163a kanatlı rumi (Er, 2020).

Çizim 6.61.c. MİHK. 9424, v.163a sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.61.d. MİHK. 9424, v.163a dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Resim 6.100. MİHK. 9424, v.165b, sûre başı (MİHK, 2021).

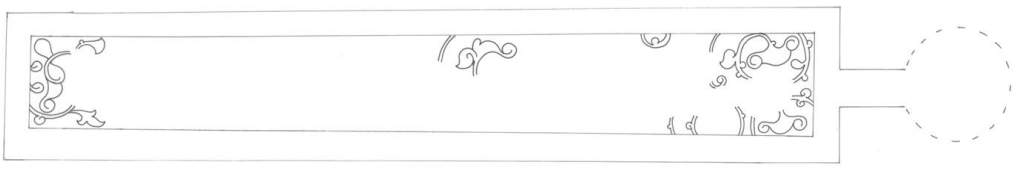

Çizim 6.62. MİHK. 9424, v.165b sûre başı (Er, 2020).

Eserin 165b, sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.62.a. MİHK. 9424, v.165b, yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.62.b. MİHK. 9424, v.165b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.62.c. MİHK. 9424, v.165b, sencide rumi (Er, 2020).

Çizim 6.62.d. MİHK. 9424, v.165b, dal üstü süslemeler (Er, 2020).

Resim 6.101. MİHK. 9424, v.178a sûre başı (MİHK, 2021).

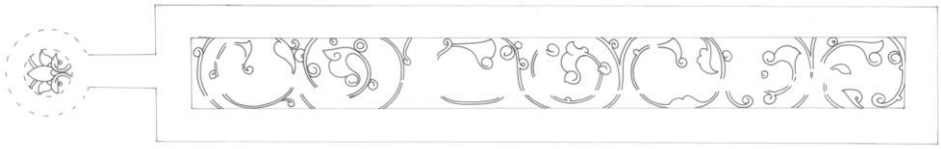

Çizim 6.63. MİHK. 9424, v.178a, sûre başı (Er, 2020).

Eserin 178a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.63.a. MİHK. 9424, v.178a, yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.63.b. MİHK. 9424, v.178a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.63.c. MİHK. 9424, v.178a sencide rumi (Er, 2020).

Çizim 6.63.d. MİHK. 9424, v.178a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Varak No: 31a, 51a, 109a, 111a, 121a, 134a, 139a, 140b, 147a, 149b, 157a, 163a, 165b, 178a.

Eser Adı: Sûre başı.

Renkler: Altın, lacivert, yeşil, kırmızı, kahverengi, siyah.

Motifler: Rumi, bitkisel.

Eser Tanıtım: Eserin 31a, 51a, 109a, 111a, 121a, 134a, 139a, 140b, 147a, 149b, 157a, 163a, 165b, 178a sayfalarında yer alan sûre başı tezhipleri, yatay dikdörtgen biçimde her iki tarafta gül çıkmalı olarak düzenlenmiştir. Bu bezemeli alanların tümünü en dışta lacivert bir kuzu ve lacivert sade tığlar çevrelemiştir.

Eserin 31a sayfasında yer alan sûre başı tezhibi, sol taraftan gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Yatay dikdörtgen biçimin merkezine, kâğıt renginde bir satır zemini bırakılarak is mürekkebiyle tahrirli yazı yazılmıştır. Yine kâğıt renginde bırakılan yazı boşluğu, iki ayrı helezonik rumi dalıyla orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Birinci helezonik rumi dalı, bütünüyle lacivertle boyanarak rumi motifleri kırmızıyla tonlanmıştır. İkinci helezonik rumi dalı, altın rumi motifleri yeşil ve kırmızı renkle tonlanmıştır. Dikdörtgen biçimin etrafını altın iplik, altın cedvel ve yine altın bir iplik çevrelemiş, bu biçime bağlı daire biçiminde başlık gülü yer almıştır. Başlık gülünün merkezi lacivertle boyanarak ortasına altınlı, is mürekkebiyle tahrirli bir sencide rumi yerleştirilmiştir (Resim 6.86, Çizim 6.48).

Eserin 51a sayfasında yer alan sûre başı tezhibi, sol taraftan gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Yatay dikdörtgen biçimin merkezine altınlı bir satır zeminine is mürekkebiyle tahrirli yazı yazılmıştır. Lacivert renkle boyanan yazı boşluğu, helezonik rumi dalıyla orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Dikdörtgen biçimin etrafını altın cedvel ve altın bir iplik çevrelemiş, bu biçime bağlı daire biçiminde başlık gülü yer almıştır. Başlık gülü sıvama altın olup ortasına altınlı, is mürekkebiyle tahrirli bir sencide rumi yerleştirilmiştir (Resim 6.87, Çizim 6.49).

Eserin 109a sayfasında yer alan sûre başı tezhibi, sol taraftan gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Yatay dikdörtgen biçimin merkezine, bir satır is mürekkebiyle tahrirli beyaz (üstübeç) mürekkeple yazı yazılmıştır. Yeşille boyanan yazı boşluğu, helezonik rumi dalıyla orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Rumiler altınla boyanıp, kırmızıyla renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Dikdörtgen biçimin etrafını kırmızı cedvel, altın iplik, altın cedvel ve tekrar altın iplik çevrelemiş, bu biçime bağlı daire biçiminde başlık gülü yer almıştır. Başlık gülünün merkez zemini kırmızı olup ortasına altınlı, is mürekkebiyle tahrirli bir sencide rumi yerleştirilmiştir. Sencide ruminin orta boşluğu lacivertle boyanmıştır (Resim 6.88, Çizim 6.50).

Eserin 111a sayfasında yer alan sûre başı tezhibi, sol taraftan gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Yatay dikdörtgen biçimin merkezinde, bir satır zemini kâğıt renginde bırakılarak is mürekkebiyle tahrirli yazı yazılmıştır. Lacivertle boyanan yazı boşluğu, helezonik rumi dalıyla orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Rumiler altınla boyanıp, yeşil ve kırmızıyla münhani üslupta tonlanarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Dikdörtgen biçimin etrafını altın iplik, altın cedvel ve altın bir iplik çevrelemiş, bu biçime bağlı daire biçiminde başlık gülü yer almıştır. Başlık gülü sıvama altın olup ortasına altınlı, is mürekkebiyle tahrirli bir sencide rumi yerleştirilmiştir (Resim 6.89, Çizim 6.51).

Eserin 121a sayfasında yer alan sûre başı tezhibi, sol taraftan gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Yatay dikdörtgen biçimin merkezinde, altınlanan bir satır zeminine, is mürekkebiyle tahrirli yazı yazılmıştır. Kâğıt renginde bırakılan yazı boşluğu, helezonik rumi dalıyla orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Ancak helezonik rumi dalında aynı dala bağlı üsluplaşmış çiçekler de görülmektedir. Bu üsluplaşmış çiçekler, rumi motiflerle bir bütünlük arzeder. Rumiler altınla boyanıp, is

mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Dikdörtgen biçimin etrafını zemini kâğıt renginde bırakılmış iplik, altın iplik, altın cedvel ve yine altın bir iplik çevrelemiş, bu biçime bağlı daire biçiminde başlık gülü yer almıştır. Başlık gülünün merkezine beyazla yazı yazılmıştır. Yazı boşluğunun zeminine kırmızı atılarak boşluklar helezonik rumi dalıyla orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.90, Çizim 6.52).

Eserin 132a sayfasında yer alan sûre başı tezhibi, sol taraftan gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Yatay dikdörtgen biçimin merkezine bir satır yazı yazılarak bey-ne's-sütur ile doldurulmuştur. Yazı zemini kâğıt renginde bırakılmış is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bey-ne's-sütur'un üzeri altınlanırken zemini lacivertle boyanmıştır. Kırmızı ve yeşil renkle münhani üslupta gölgelenmiş is mürekkebiyle tahrirli helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir. Dikdörtgen biçimin etrafını altın iplik, altın cedvel ve yine altın bir iplik çevrelemiş, bu biçime bağlı daire biçiminde başlık gülü yer almıştır. Başlık gülü sıvama altın olup merkezine bir sencide rumi yerleştirilerek oradan çıkan helezonik rumi dallarla bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.91, Çizim 6.53).

Eserin 134a sayfasında yer alan sûre başı tezhibi, sol yandan gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Yatay dikdörtgen biçimin merkezine bir satır is mürekkebiyle tahrirli, beyaz (üstübeç) mürekkeple yazı yazılmıştır. Lacivertle boyanan yazı boşluğu helezonik rumi dalıyla orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Rumilerin zeminleri kâğıt renginde bırakılarak kırmızıyla tonlanmış, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Dikdörtgen biçimin etrafını kırmızı cedvel, altın iplik, altın cedvel ve tekrar altın bir iplik çevrelemiş, bu biçime bağlı daire biçiminde başlık gülü yer almıştır. Başlık gülünün merkez zemini kırmızı olup ortasına altınlı, is mürekkebiyle tahrirli bir sencide rumi yerleştirilmiştir (Resim 6.92, Çizim 6.54).

Eserin 139a sayfasında yer alan sûre başı tezhibi, sol taraftan gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Yatay dikdörtgen biçimin merkezine bir satır is mürekkebiyle tahrirli, beyaz (üstübeç) mürekkeple yazı yazılmıştır. Kırmızıyla boyanan yazı boşluğu helezonik rumi dalıyla orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Rumilerin zeminleri kâğıt renginde bırakılarak lacivertle renklendirilmiş, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Dikdörtgen biçimin etrafını lacivert cedvel, altın iplik, altın cedvel ve tekrar altın bir iplik çevrelemiş ve bu biçime bağlı daire biçiminde başlık gülü yer almıştır. Başlık

gülünün merkez zemin rengi tam görülmemekle birlikte ortasına altınlı, is mürekkebiyle tahrirli bir sencide rumi yerleştirilmiştir (Resim 6.93, Çizim 6.55).

Eserin 140b sayfasında yer alan sûre başı tezhibi sağ taraftan gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Yatay dikdörtgen biçimin merkezine bir satır zemini kâğıt renginde bırakılmış, is mürekkebiyle tahrirli yazı yazılmıştır. Lacivertle boyanan yazı boşluğu helezonik rumi dalıyla orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Rumiler altınla boyanıp, kırmızı ve kahverengiyle gölgelenerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Dikdörtgen biçimin etrafını altın iplik, altın cedvel ve altın bir iplik çevrelemiş, bu biçime bağlı daire biçiminde başlık gülü yer almıştır. Başlık gülü sıvama altın olup merkez zeminine lacivert atılmış, üstüne altınlı, is mürekkebiyle tahrirli bir sencide rumi yerleştirilmiştir (Resim 6.94, Çizim 6.56).

Eserin 147a sayfasında yer alan sûre başı tezhibi, sol yandan gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Yatay dikdörtgen biçimin merkezine bir satır yazı yazılarak bey-ne's-sütur ile doldurulmuştur. Yazı kırmızı renkte olup is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bey-ne's-sütur'un zemini lacivertle boyanmıştır. Altın üzeri kırmızıyla renklendirilmiş, kenarları ise is mürekkebiyle tahrirli helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir. Dikdörtgen biçimin etrafını altın cedvel ve altın bir iplik çevrelemiş, bu biçime bağlı daire biçiminde başlık gülü yer almıştır. Başlık gülünün zemini altınlanıp sencide rumi yerleştirilmiştir. Altınlı sencide ruminin ortasında yer alan boşluğa lacivert atılarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.95, Çizim 6.57).

Eserin 149b sayfasında yer alan sûre başı tezhibi, sağ taraftan gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Yatay dikdörtgen biçimin merkezine bir satır yazı yazılarak bey-ne's-sütur ile doldurulmuştur. Yazı zemini kırmızı olup is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bey-ne's-sütur'un zemini lacivertle boyanmış, üzeri altınlı is mürekkebiyle tahrirli helezonik rumi dallarla bezenmiştir. Dikdörtgen biçimin etrafını altın cedvel ve altın bir iplik çevrelemiş, bu biçime bağlı daire biçiminde başlık gülü yer almıştır. Başlık gülü merkez zemini kırmızıyla boyanarak bir sencide rumi yerleştirilmiştir. Sencide rumi altınlanıp is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.96, Çizim 6.58).

Eserin 149b sayfasında yer alan sûre başı tezhibi, sağ taraftan gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Yatay dikdörtgen biçimin merkezine bir satır zemini kâğıt renginde is mürekkebiyle tahrirli yazı yazılmıştır. Kırmızıyla boyanan yazı boşluğu helezonik rumi dalıyla orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Rumilerin zeminleri kâğıt renginde

bırakılarak lacivertle renklendirilmiş ve is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Dikdörtgen biçimin etrafını lacivert cedvel, altın iplik, altın cedvel ve tekrar altın bir iplik çevrelemiş, bu biçime bağlı daire biçiminde başlık gülü yer almıştır. Başlık gülünün merkez zemin rengi lacivert olup ortasına altınlı, is mürekkebiyle tahrirli bir sencide rumi yerleştirilmiştir (Resim 6.97, Çizim 6.59).

Eserin 157a sayfasında yer alan sûre başı tezhibi, sol taraftan gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Yatay dikdörtgen biçimin merkezine bir satır zemini kâğıt renginde bırakılmış, is mürekkebiyle tahrirli yazı yazılmış ve lacivertle boyanan yazı boşluğu helezonik rumi dalıyla orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Rumilerin zeminleri kâğıt renginde bırakılarak kırmızıyla tonlanmış ve is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Dikdörtgen biçimin etrafını kırmızı cedvel, altın iplik, altın cedvel ve tekrar altın bir iplik çevrelemiş, bu biçime bağlı daire biçiminde başlık gülü yer almıştır. Başlık gülünün merkez zemini kırmızı olup ortasına altınlı, is mürekkebiyle tahrirli bir sencide rumi yerleştirilmiştir. Sencide ruminin orta zemini lacivert renkle boyanmıştır (Resim 6.98, Çizim 6.60).

Eserin 163a sayfasında yer alan sûre başı tezhibi, sol taraftan gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Yatay dikdörtgen biçimin merkezine bir satır zemini kâğıt renginde bırakılmış, is mürekkebiyle tahrirli yazı yazılmış ve kırmızıyla boyanan yazı boşluğu helezonik rumi dalıyla orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Rumilerin zeminleri kâğıt renginde bırakılarak lacivertle renklendirilmiş, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Dikdörtgen biçimin etrafını lacivert cedvel, altın iplik, altın cedvel ve tekrar altın bir iplik çevrelemiş, bu biçime bağlı daire biçiminde başlık gülü yer almıştır. Başlık gülünün merkez zemini lacivert olup ortasına altınlı, is mürekkebiyle tahrirli bir sencide rumi yerleştirilmiştir (Resim 6.99, Çizim 6.61).

Eserin 165b sayfasında yer alan sûre başı tezhibi, sağ taraftan gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Yatay dikdörtgen biçimin merkezine bir satır yazı yazılarak bey-ne’s-sütur ile doldurulmuştur. Yazı zemini kırmızı olup is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bey-ne’s-sütur’un zemini lacivertle boyanmış, altınalanan üst bölümü, is mürekkebiyle tahrirli, helezonik rumi dallarla bezenmiştir. Dikdörtgen biçimin etrafını altın cedvel ve altın bir iplik çevrelemiş, bu biçime bağlı daire biçiminde başlık gülü yer almıştır. Başlık gülü merkez zemini, yeşille boyanarak bir sencide rumi

yerleştirilmiştir. Sencide rumi altınlanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.100, Çizim 6.62).

Eserin 178a sayfasında yer alan sûre başı tezhibi, sol taraftan gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Yatay dikdörtgen biçimin merkezine bir satır is mürekkebiyle tahrirli, beyaz (üstübeç) mürekkeple yazı yazılmıştır. Yeşille boyanan yazı boşluğu helezonik rumi dalıyla orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Rumilerin zeminleri kâğıt renginde bırakılarak kırmızıyla renklendirilmiş ve is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Dikdörtgen biçimin etrafını kırmızı cedvel, altın iplik, altın cedvel ve tekrar altın bir iplik çevrelemiş, bu biçime bağlı daire biçiminde başlık gülü yer almıştır. Başlık gülünün merkez zemini lacivert olup ortasına altınlı is mürekkebiyle tahrirli bir sencide rumi yerleştirilmiştir (Resim 6.101, Çizim 6.63).

Resim 6.102. MİHK. 9424, v.250b, zahriye sayfası (MİHK, 2021).

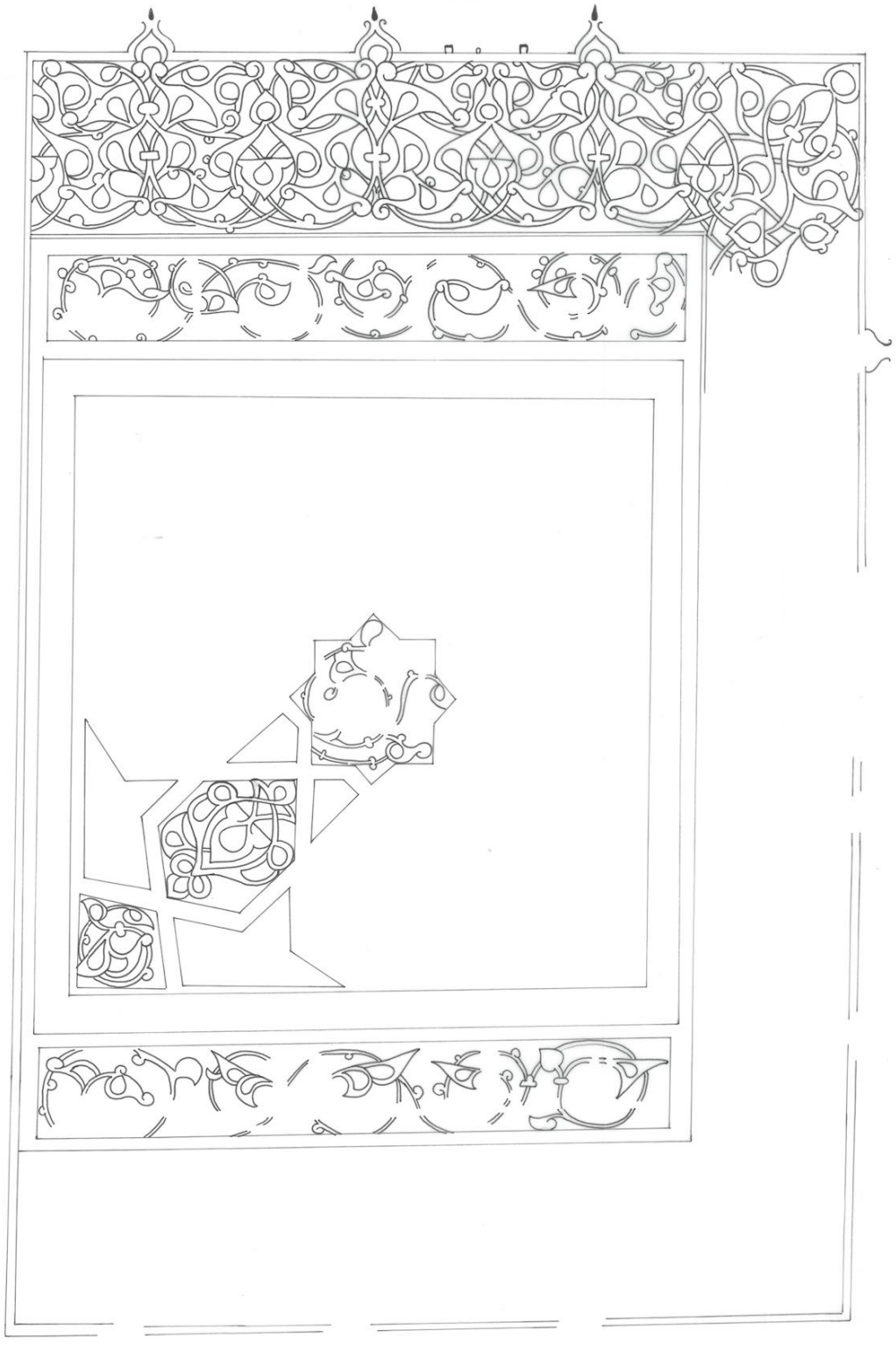

Çizim 6.64. MİHK. 9424, v.250b, zahriye sayfası (Er, 2020).

Resim 6.103. MİHK. 9424, v.250b, zahriye sayfası detayı (MİHK, 2021).

Varak No: 250b.

Eser Adı: Zahriye sayfası.

Renkler: Altın, lacivert, yeşil, kırmızı, siyah.

Motifler: Rumi, geometrik geçme.

Eser Tanıtım: Eserin 250b sayfasında yer alan zahriye tezhibi, dikdörtgen biçimde sağ taraftan taç çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Bu bezemeyi en dışta lacivert bir kuzu ve sade tığlar çevrelemiştir (Resim 6.103, Çizim 6.64).

Zahriye tezhibinin merkezine bir satır beyaz (üstübeç) mürekkeple yazı yazılarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Yazı boşluğu, lacivert zeminli olup üzeri helezonik rumi dallarıyla orantılı bir şekilde bezenmiştir. Altın rumiler, kırmızıyla tonlanmış, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.103.a).

Resim 6.103.a. MİHK. 9424, v.250b, merkezde yer alan sekiz kollu yıldızın iç bezeme detayı (MİHK, 2021).

Merkezdeki yazı alanının etrafına sekiz kollu yıldız uygulanmış, bu yıldıza bağlı geçmelerle merkezdeki kare alan, bütünüyle geometrik geçmeli üslupta düzenlenmiştir. Geçmelerin kalınlıkları altın cedvel, altın iplik ve lacivert bir cedvelle oluşturulmuştur. Kare alanı bezeyen geometrinin zeminleri kâğıt renginde, lacivert ve kırmızı renkle boyanmış, iç bünyeleri ise ½ simetrik planlı, kapalı form rumiler ve helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir. Altın rumiler, kahverengi ve kırmızıyla münhani üslupta tonlanarak kenarları is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.103.b, Çizim 6.64.a).

Resim 6.103.b. MİHK. 9424, v.250b, merkezdeki geometrik geçme bezeli alan detayı (MİHK, 2021).

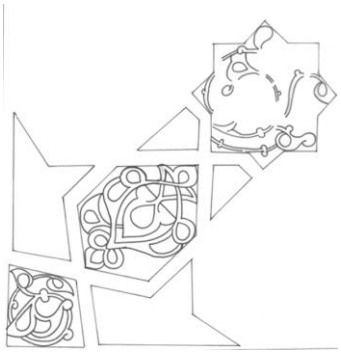

Çizim 6.64.a. MİHK. 9424, v.250b, merkezdeki geometrik geçme bezeli alan detayı (Er, 2020).

Geometrik geçmeyle bezeli alanı altın bir iplik çevrelemiş ve altınlı is mürekkebiyle tahrirli bir geometrik zencerek yer almıştır (Resim 6.103.c).

Resim 6.103.c. MİHK. 9424, v.250b, geometrik geçmeli zencerek detayı (MİHK, 2021).

Bu zencereği takiben bezemenin alt ve üst kısmına yatay dikdörtgen biçiminde kapalı alanlar uygulanmıştır. Zencereği ve kapalı alanları, altın bir cedvel dolaşmıştır. Kapalı alanların zeminleri lacivert olup iç bünyesine bir satır is mürekkebiyle tahrirli, beyaz (üstübeç) mürekkeple yazı yazılmıştır. Yazı boşlukları helezonik rumi dallarıyla orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Altın rumiler, kırmızıyla renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.103.d, Çizim 6.64.b).

Resim 6.103.d. MİHK. 9424, v.250b, yatay dikdörtgen biçimli kapalı alan detayı (MİHK, 2021).

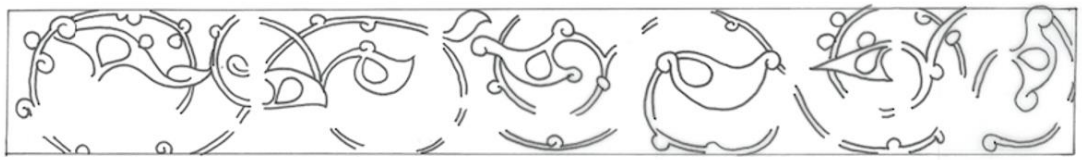

Çizim 6.64.b. MİHK. 9424, v.250b, yatay dikdörtgen formlu kapalı alan detayı (Er, 2020).

Altın cedveli takiben altın bir iplik uygulanmış ve kenar bezeme yer almıştır. Kenar bezeme kâğıt renginde bırakılan zemin üzerine bütünüyle rumi üslupta bezenmiştir (Resim 6.103, Çizim 6.64.c). Bezeme, birim tekrarlı bir şekilde ilerleyen kapalı form rumilerden ve helezonik rumi dallarıyla oluşmuştur. Rumiler altınla boyanıp içleri kırmızı, kahverengi ve lacivertle tonlanmıştır.

Resim 6.103.e. MİHK. 9424, v.250b, kenar bezeme detayı (MİHK, 2021).

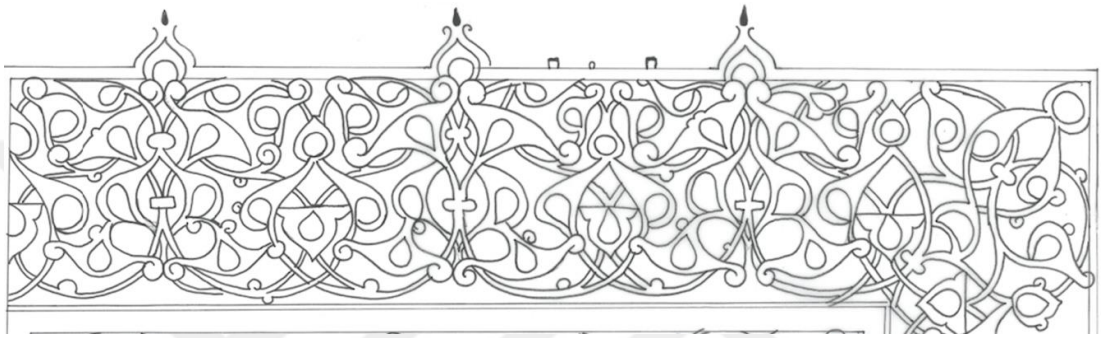

Çizim 6.64.c. MİHK. 9424, v.250b, kenar bezeme detayı (Er, 2020).

Eserin 250b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

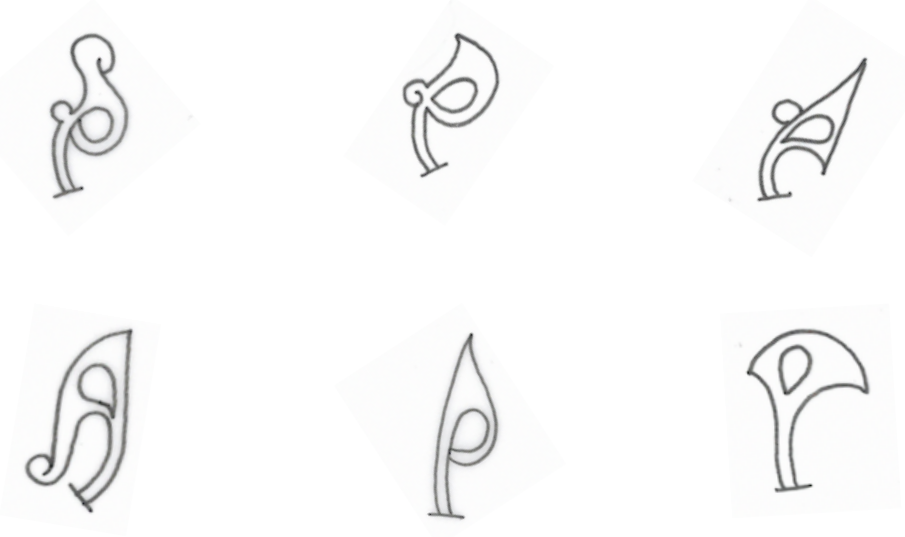

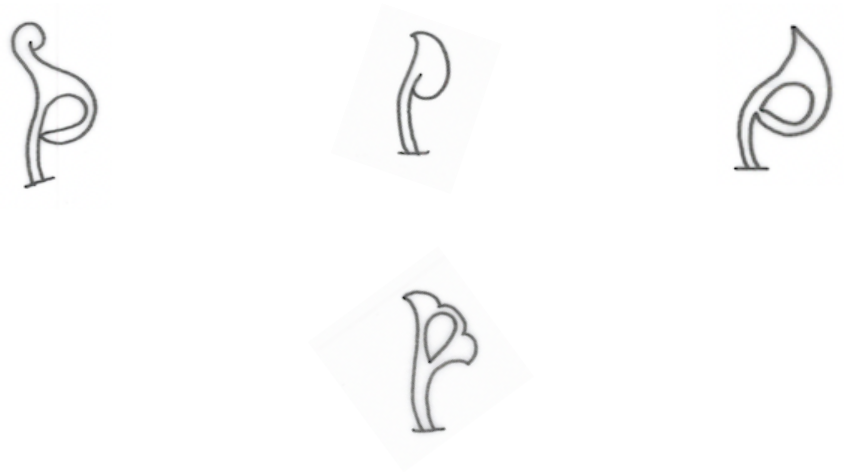

Çizim 6.64.d. MİHK. 9424, v.250b, yalın rumiler (Er, 2020).

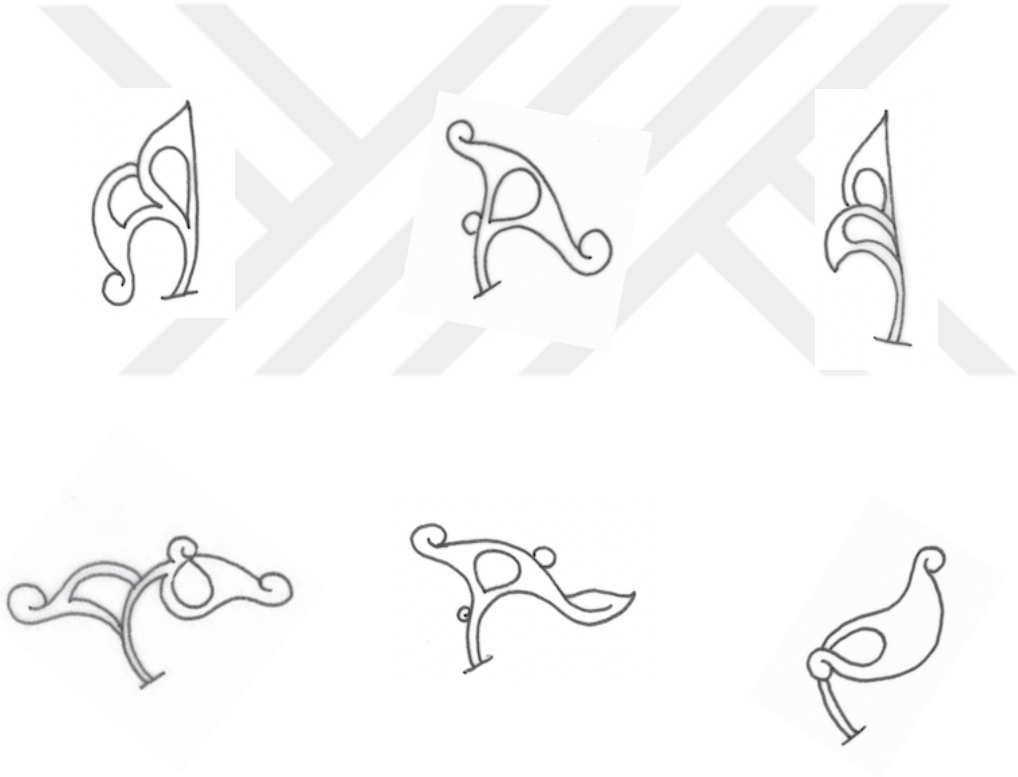

Çizim 6.64.e. MİHK. 9424, v.250b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.64.f. MİHK. 9424, v.250b, ortabağ (Er, 2020).

Çizim 6.64.g. MİHK. 9424, v.250b, tepelikler (Er, 2020).

Çizim 6.64.h. MİHK. 9424, v.250b, dal üstü süslemeler (Er, 2020).

Resim 6.104. MİHK. 9424, v.251b, hatime sayfası (MİHK, 2021).

Çizim 6.65. MİHK. 9424, v.251b, hatime sayfası (Er, 2020).

Resim 6.104. MİHK. 9424, v.251b, hatime sayfası detay (MİHK, 2021).

Varak No: 251b.

Eser Adı: Hatime sayfası.

Renkler: Altın, lacivert, yeşil, kırmızı, siyah.

Motifler: Rumi, geometrik geçme.

Eser Tanıtım: Eserin 251b sayfasında yer alan hatime tezhibi, daire biçiminde düzenlenmiştir. Bu bezemeyi en dışta lacivert bir cedvel çevrelemiştir (Resim 6.104).

Hatime sayfası bezemesinin merkezine, is mürekkebiyle beş satır yazı yazılarak yazının dışında kalan boşluğun zemini kırmızıya boyanmıştır. Bezemenin merkezi deforme olduğundan alan hakkında daha fazla yorum yapılamamıştır. Merkez daireyi altın cedvel, altın iplik, altın cedvel ve tekrar altın bir iplik çevrelemiş ve geometrik geçmeli bir zencerek uygulanmıştır. Zencereğin zemini kırmızı olup geçmeler altınla boyanmış, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.104.a).

Resim 6.104.a. MİHK. 9424, v.251b, geometrik geçmeli zencerek detay (MİHK, 2021).

Bu zencereği altın cedvel ve altın bir iplik çevrelemiş ve kenar bezeme uygulanmıştır. Kenar bezemenin zemini kâğıt renginde bırakılarak bütünüyle rumi üslupta bezenmiştir. Bezeme birim tekrarlı bir şekilde ilerleyen kapalı form rumilerden çıkan helezonik rumi dallarıyla oluşmuştur. Rumiler altınla boyanıp içleri kırmızı, kahverengi ve lacivertle tonlanmıştır. Kapalı biçimli rumilerin iç boşluklarına lacivert atılmıştır (Resim 6.104.b, Çizim 6.66.a).

Resim 6.104.b. MİHK. 9424, v.251b, kenar bezeme detayı (MİHK, 2021).

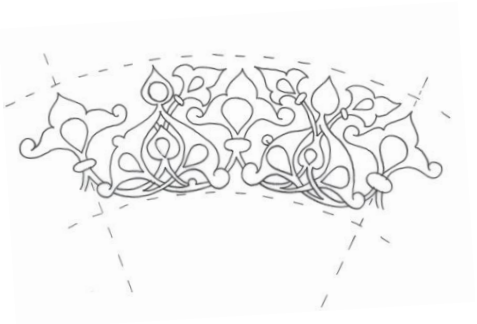

Çizim 6.66.a. MİHK. 9424, v.251b, kenar bezeme detayı (Er, 2020).

Eserin 251b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.66.b. MİHK. 9424, v.251b, kanatlı rumi (Er, 2020).

Çizim 6.66.c. MİHK. 9424, v.251b, sencide rumi (Er, 2020).

Çizim 6.66.d. MİHK. 9424, v.251b, tepelikler (Er, 2020).

Çizim 6.66.e. MİHK. 9424, v.251b, ortabağ (Er, 2020).

Eser 12

Bulunduğu Yer: İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi	
Envanter No: Halet Efendi 171	**Kitabın Adı:** Mesnevi
Tarihi: H. 774-M. 1313	**Kitabın Müellifi:** Mevlana Celaleddin Muhammed b. Muhammed el- Belhi el-Konevi
Hattatı:-	**Müzehhibi: -**
Dili: Farsça	**Yazı Türü:** Nesih
Ölçüleri: 265x180,200x140 mm	**Sayfa Sayısı:** 334 varak

Resim 6.105. SK. Halet Efendi 171, v.1a, zahriye sayfası (SK, 2020).

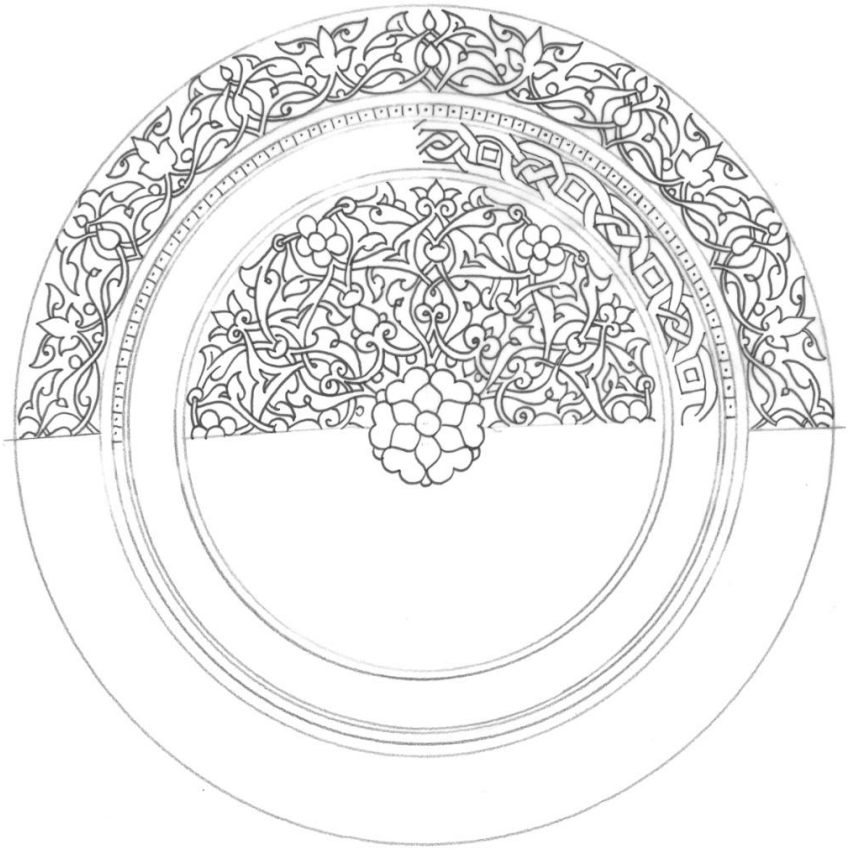

Çizim 6.67. SK. Halet Efendi 171, v.1a, zahriye sayfası (Er, 2020).

Resim 6.106. SK. Halet Efendi 171, v.1a, zahriye sayfası detay (SK, 2020).

Varak No:

Eser Adı: Zahriye sayfası.

Renkler: Altın, lacivert, yeşil, kırmızı, siyah.

Motifler: Rumi, bitkisel, geometri.

Eser Tanıtım: Eserin 1a sayfasında yer alan ¼ simetrik planlı zahriye tezhibi, daire biçiminde düzenlenmiştir (Resim 6.106, Çizim 6.67.).

Zahriye tezhibi bezemesinin merkezine altın zeminli, beyaz (üstübeç) mürekkep ve somonla renklendirilerek lacivertle tonlanmış katmerli bir penç motifi yerleştirilmiştir. Bezeme penç motifinin etrafına içteki daireyi bütünüyle dolduran, iç içe geçmiş kapalı form rumilerin 1/12 simetrik planlı, birim tekrarlı bir şekilde devam etmesiyle oluşturulmuştur. Dairenin zemini ve rumi motifler altın olup (zemindeki altınların dökülmesiyle somon rengi gözükmektedir) bir kısım kapalı form rumilerin orta boşlukları lacivertle doldurulmuştur. Ayrıca rumi motifler lacivertle renklendilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.106.a, Çizim 6.67.a).

Resim 6.106.a. SK. Halet Efendi 171, v.1a, merkez daire içi bezeme detayı (SK, 2020).

Çizim 6.67.a. SK. Halet Efendi 171, v.1a, merkez daire içi bezeme detayı (Er, 2020).

Daireyi altın iplik ve beyaz iplik çevreleyerek daireye geometrik geçmeli bir zencerek uygulanmıştır. Bu zencereğin zemini lacivertle boyanmış, geçmeler altınla boyanıp aralarında beyaz iplik dolaşmıştır (Resim 6.106.b).

Resim 6.106.b. SK. Halet Efendi 171, v.1a, geometrik zencerek detayı (SK, 2020).

Geometrik geçmeli zencereği iki altın iplik, beyaz zeminli ince bir zencerek ve altın bir cedvel çevreleyerek zencereğe lacivert zeminli kenar bezeme yerleştirilmiştir. Kenar bezeme, bütünüyle birim tekrar şeklinde devamlılık arz eden rumi üslupta bezenmiştir. Bezeme, iki rumi şebekeyle oluşturulmuştur. Beyaz (üstübeç) mürekkeple boyalı, is mürekkebiyle tahrirli kapalı form rumilerin ortalarına damla formunda agraf yerleştirilerek bunlar iki farklı yönde altınlanarak is mürekkebiyle tahrirli rumi motifleri çıkarılmış ve diğer katlama yerinde tepelikle nihayetlendirilmiştir (Resim 6.106.c, Çizim 6.67.b).

Resim 6.106.c. SK. Halet Efendi 171, v.1a, kenar bezeme detayı (SK, 2020).

Çizim 6.67.b. SK. Halet Efendi 171, v.1a, kenar bezeme detayı (Er, 2020).

<u>Eserin 1a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:</u>

Çizim 6.67.c. SK. Halet Efendi 171, v.1a, yalın rumi (Er, 2020).

Çizim 6.67.d. SK. Halet Efendi 171, v.1a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.67.e. SK. Halet Efendi 171, v.1a, ortabağlar (Er, 2020).

Çizim 6.67.f. SK. Halet Efendi 171, v.1a, tepelikler (Er, 2020).

Çizim 6.67.g. SK. Halet Efendi 171, v.1a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

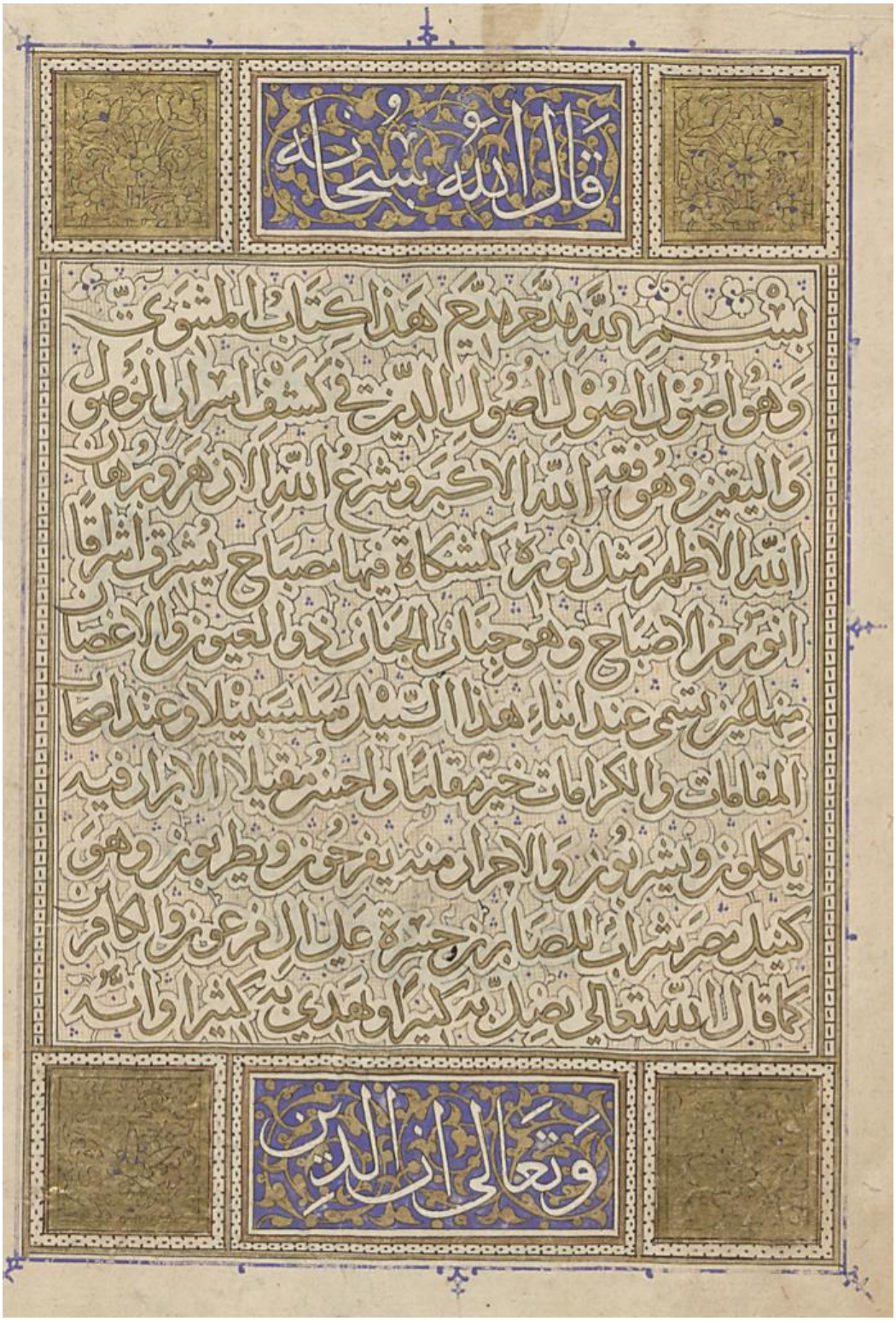

Resim 6.107. SK. Halet Efendi 171, v.1b, başlangıç sayfası (SK, 2020).

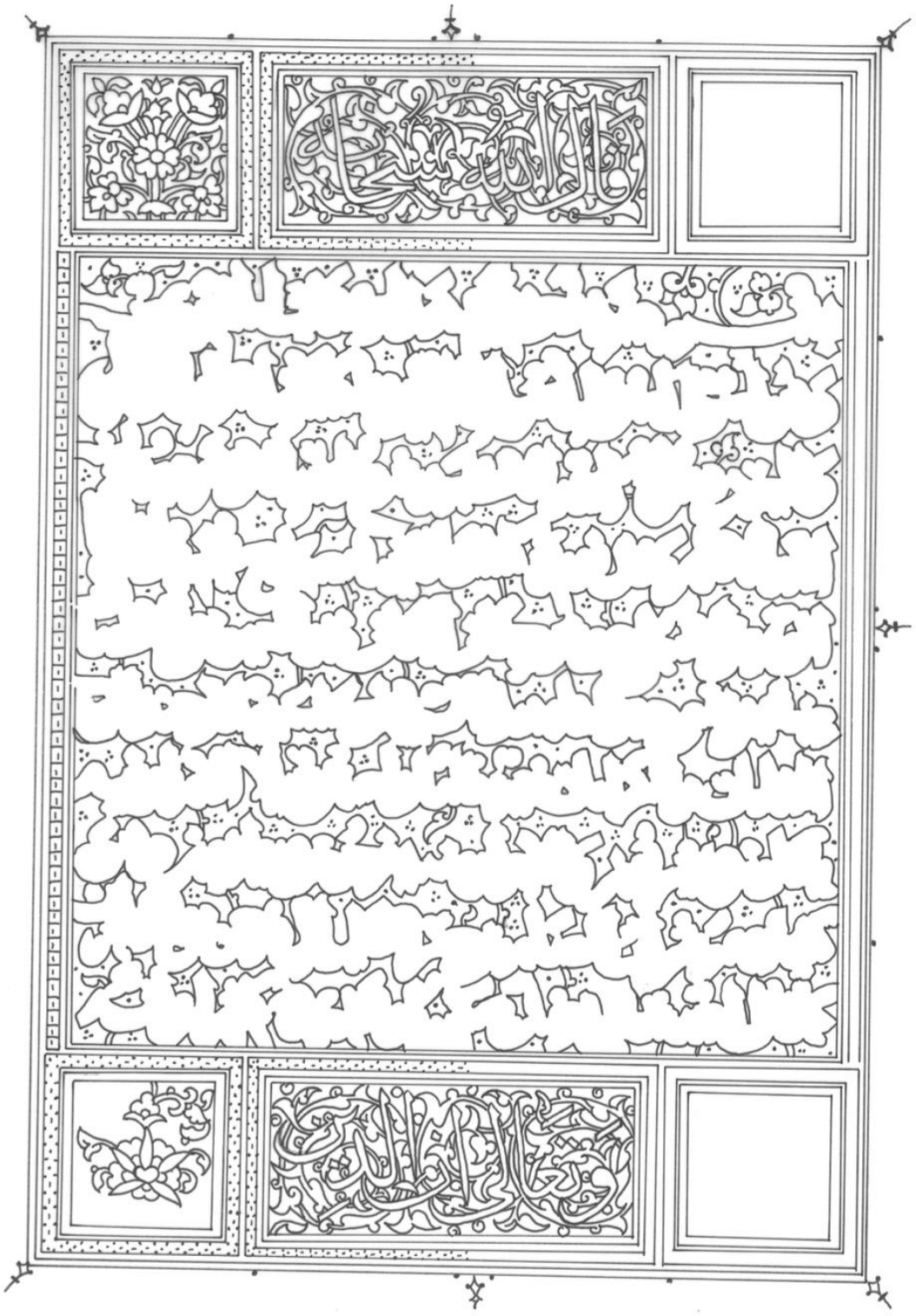

Çizim 6.68. SK. Halet Efendi 171, v.1b, başlangıç sayfası (Er, 2020).

Eserin 1b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.68.a. SK. Halet Efendi 171, v.1b, yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.68.b. SK. Halet Efendi 171, v.1b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.68.c. SK. Halet Efendi 171, v.1b, sencide rumiler (Er, 2020).

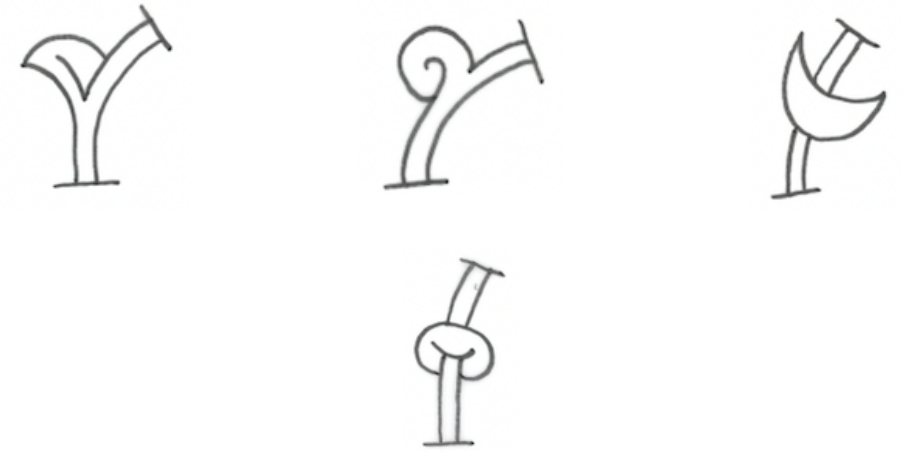

Çizim 6.68.d. SK. Halet Efendi 171, v.1b, dal üstü detaylar (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

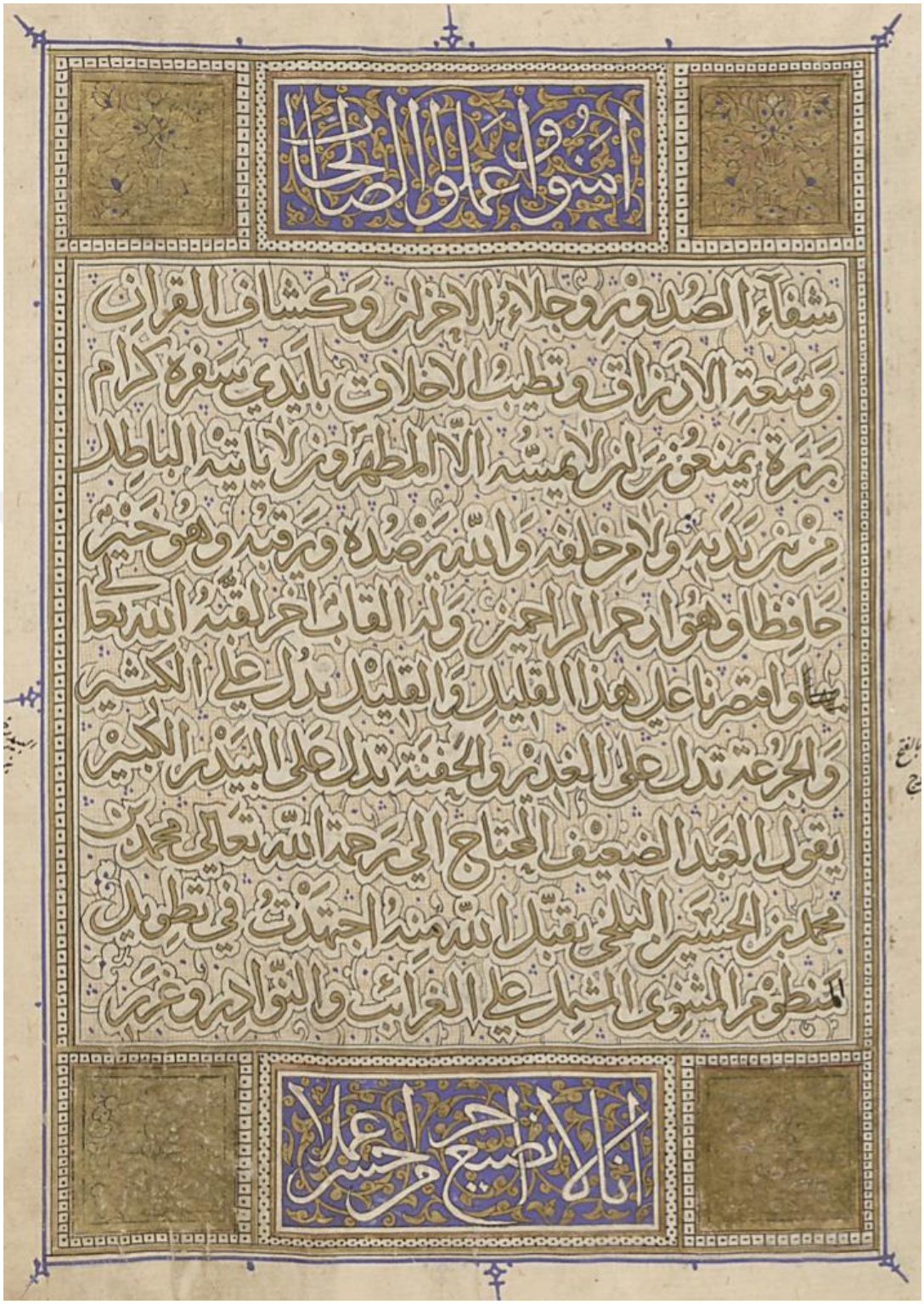

Resim 6.108. SK. Halet Efendi 171, v.3a, başlangıç sayfası (SK, 2020).

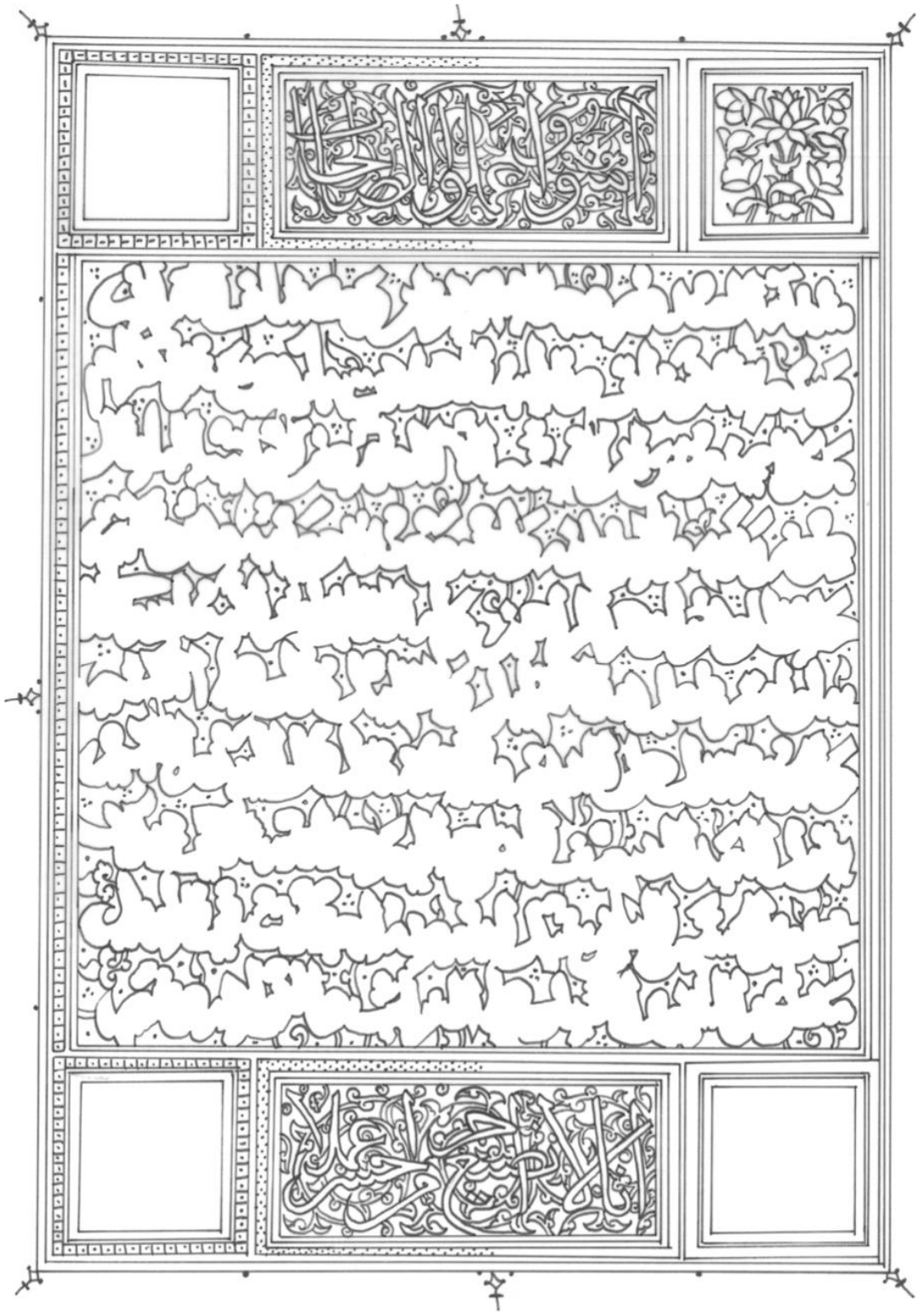

Çizim 6.69. SK. Halet Efendi 171, v.3a. başlangıç sayfası (Er, 2020).

Eserin 3a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

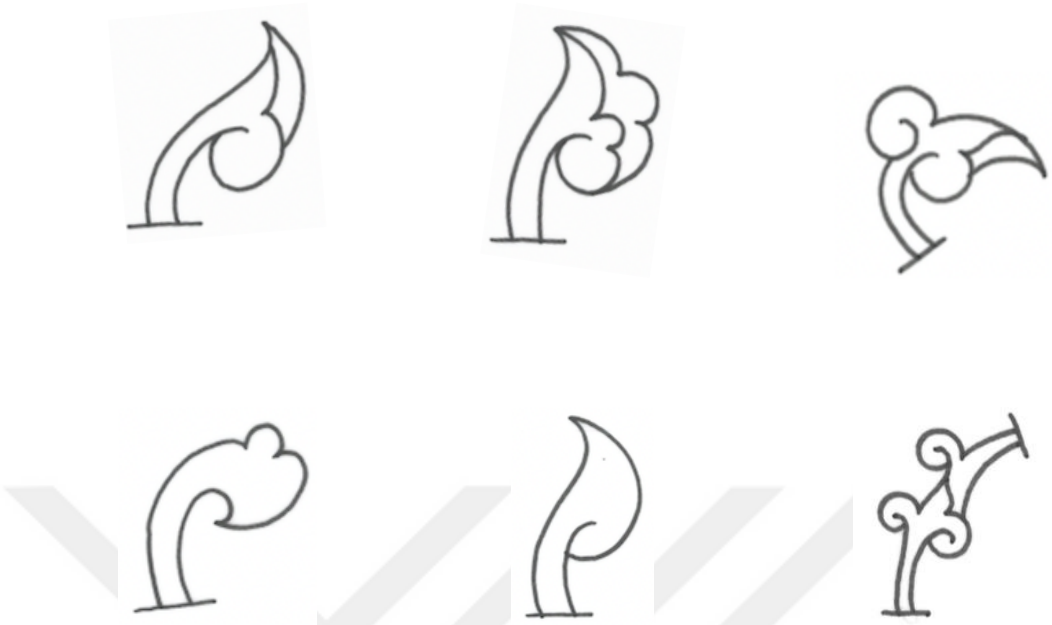

Çizim 6.69.a. SK. Halet Efendi 171, v.3a, yalın rumiler (Er, 2020).

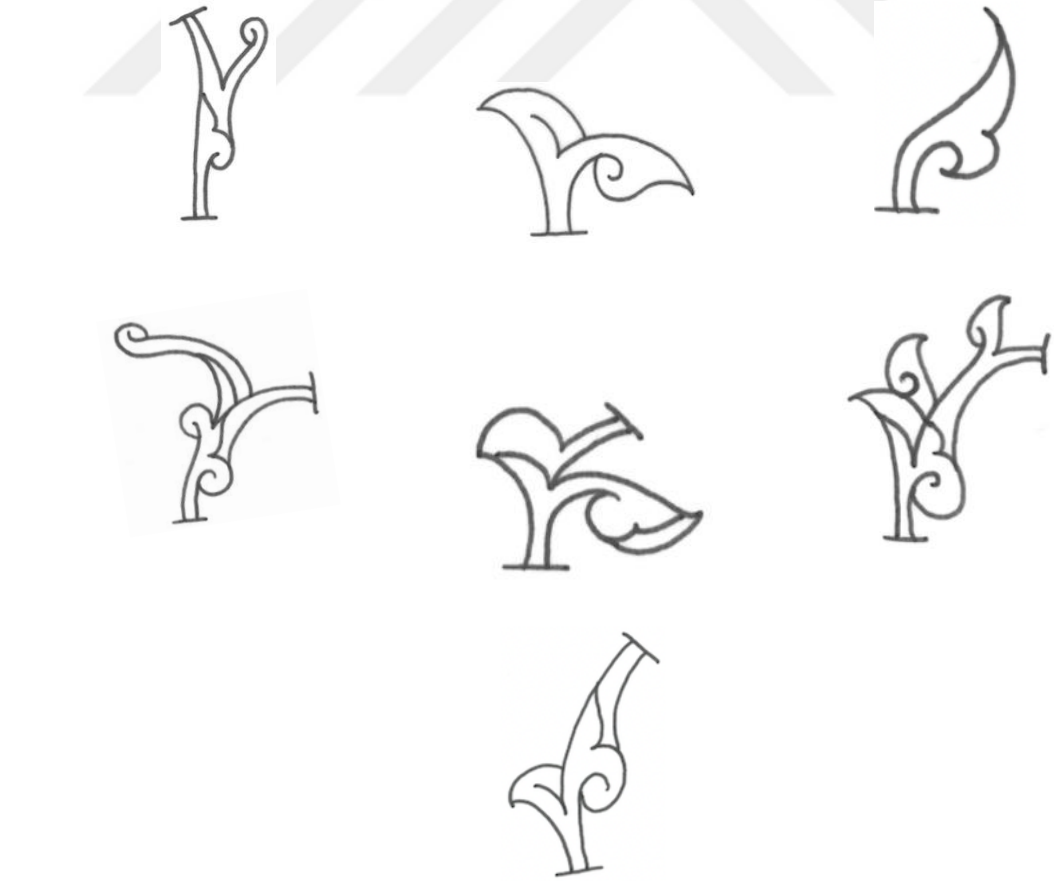

Çizim 6.69.b. SK. Halet Efendi 171, v.3a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.69.c. SK. Halet Efendi 171, v.3a, sencide rumiler (Er, 2020).

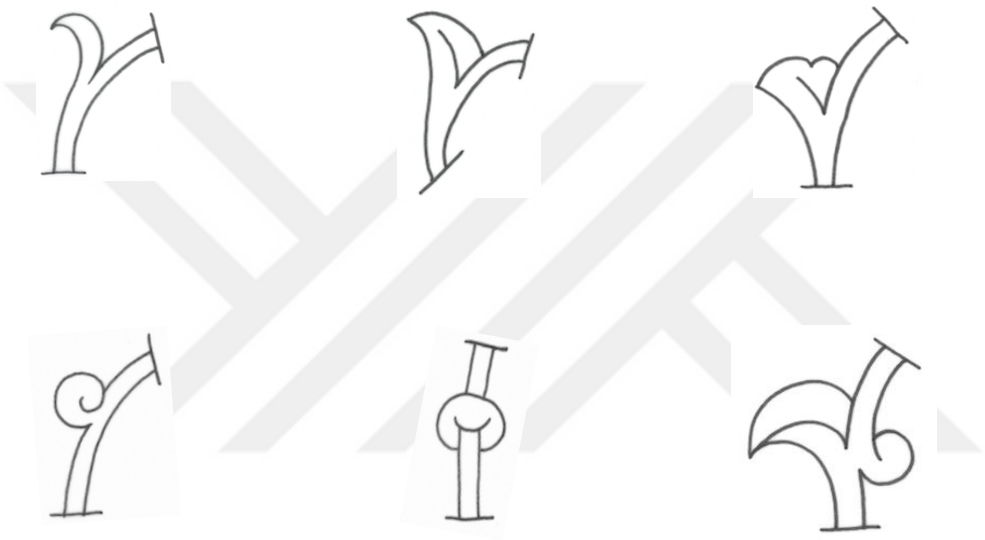

Çizim 6.69.d. SK. Halet Efendi 171, v.3a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Resim 6.109. SK. Halet Efendi 171, v.3b.başlangıç sayfası (SK, 2020).

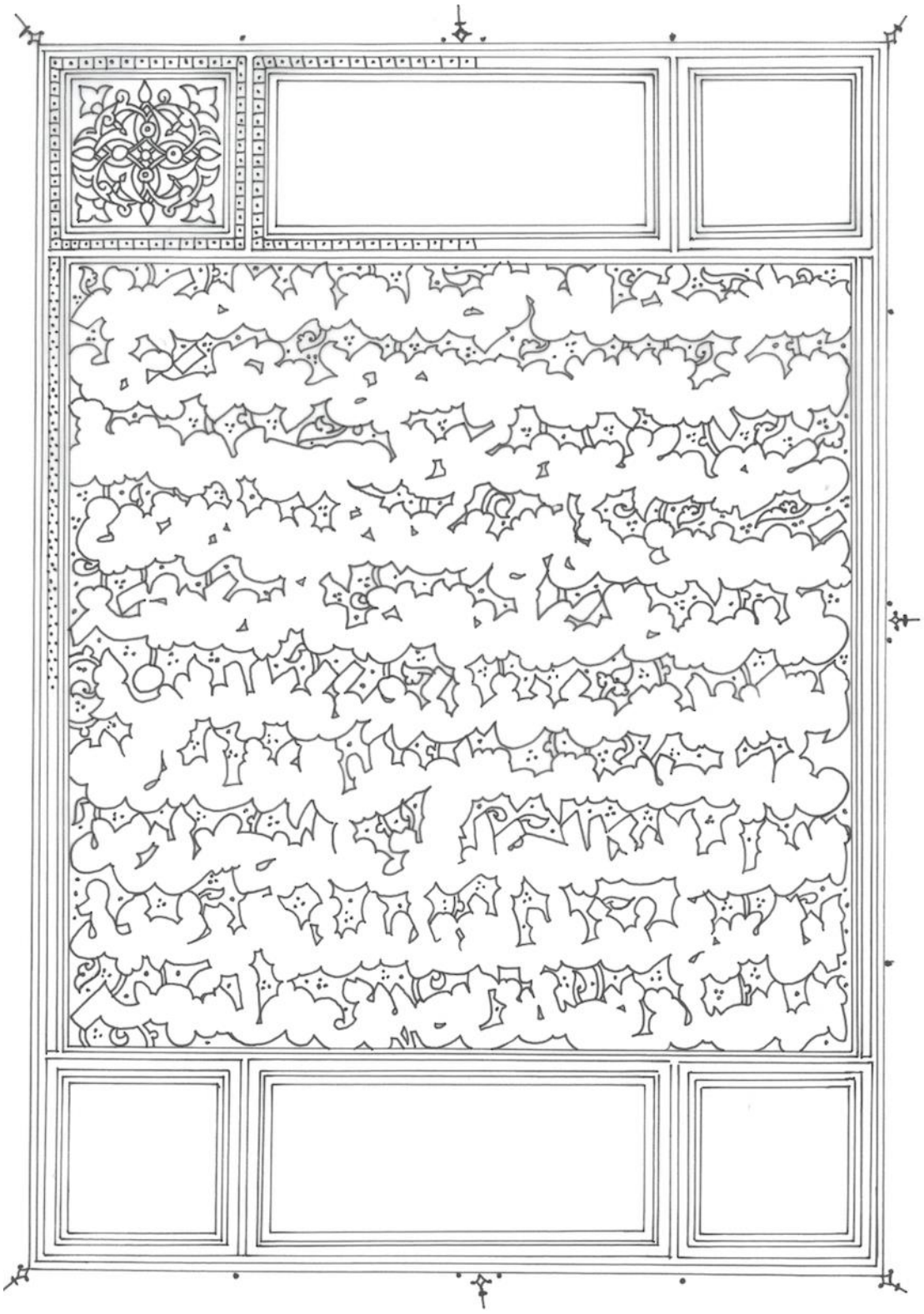

Çizim 6.70. SK. Halet Efendi 171, v.3b, başlangıç sayfası (Er, 2020).

Eserin 3b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

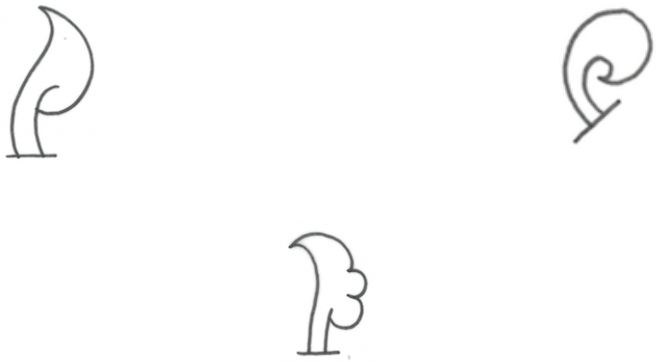

Çizim 6.70.a. SK. Halet Efendi 171, v.3b, yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.70.b. SK. Halet Efendi 171, v.3b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.70.c. SK. Halet Efendi 171, v.3b, sencide rumi (Er, 2020).

Çizim 6.70.d. SK. Halet Efendi 171, v.3b, tepelik (Er, 2020).

Çizim 6.70.f. SK. Halet Efendi 171, v.3b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Resim 6.110. SK. Halet Efendi 171, v.100b.başlangıç sayfası (SK, 2020).

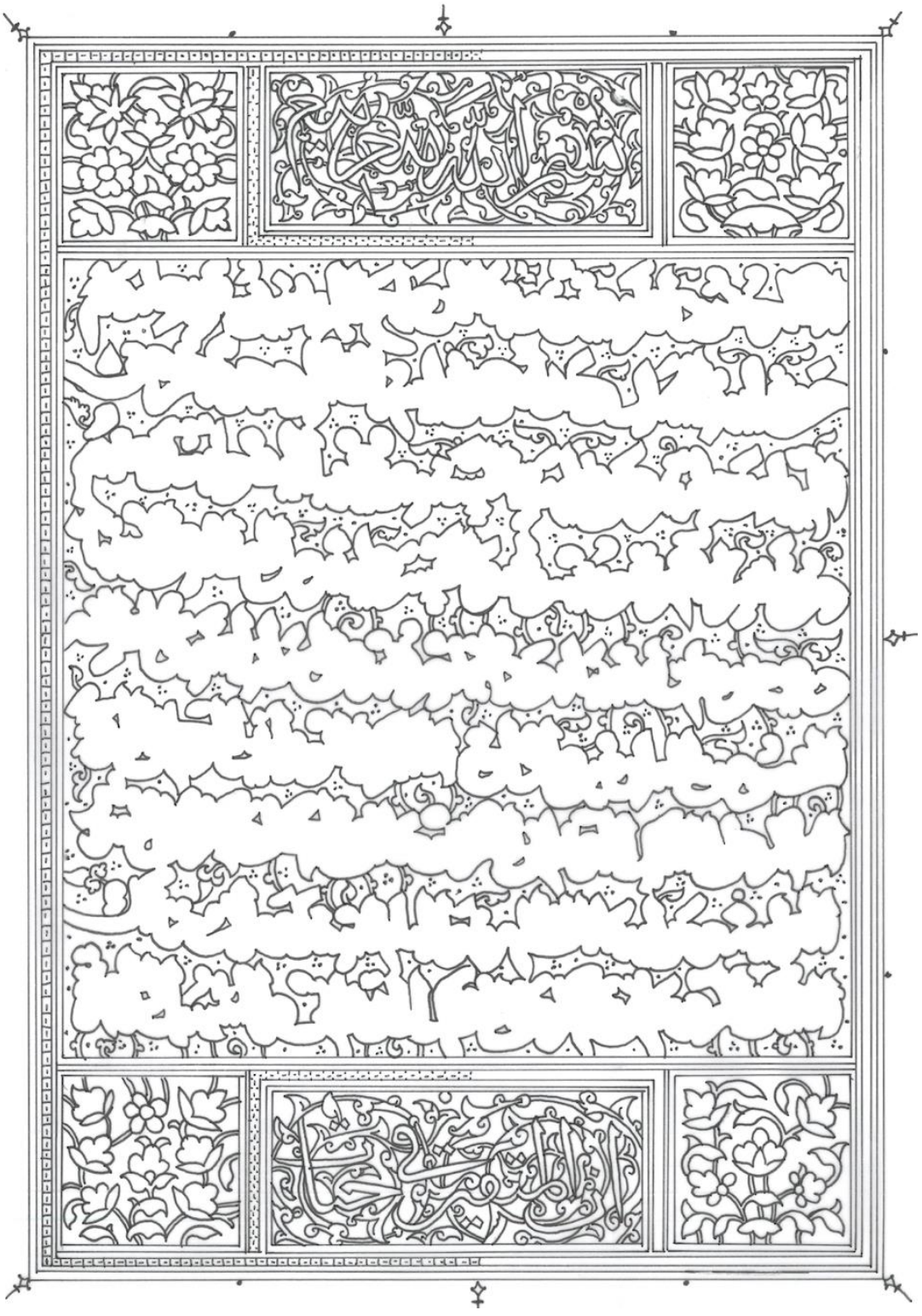

Çizim 6.71. SK. Halet Efendi 171, v.100b, başlangıç sayfası (Er, 2020).

Eserin 100b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

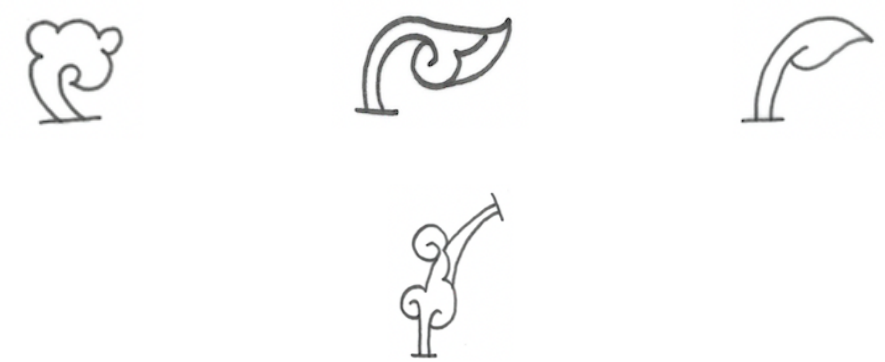

Çizim 6.71.a. SK. Halet Efendi 171, v.100b, yalın rumiler (Er, 2020).

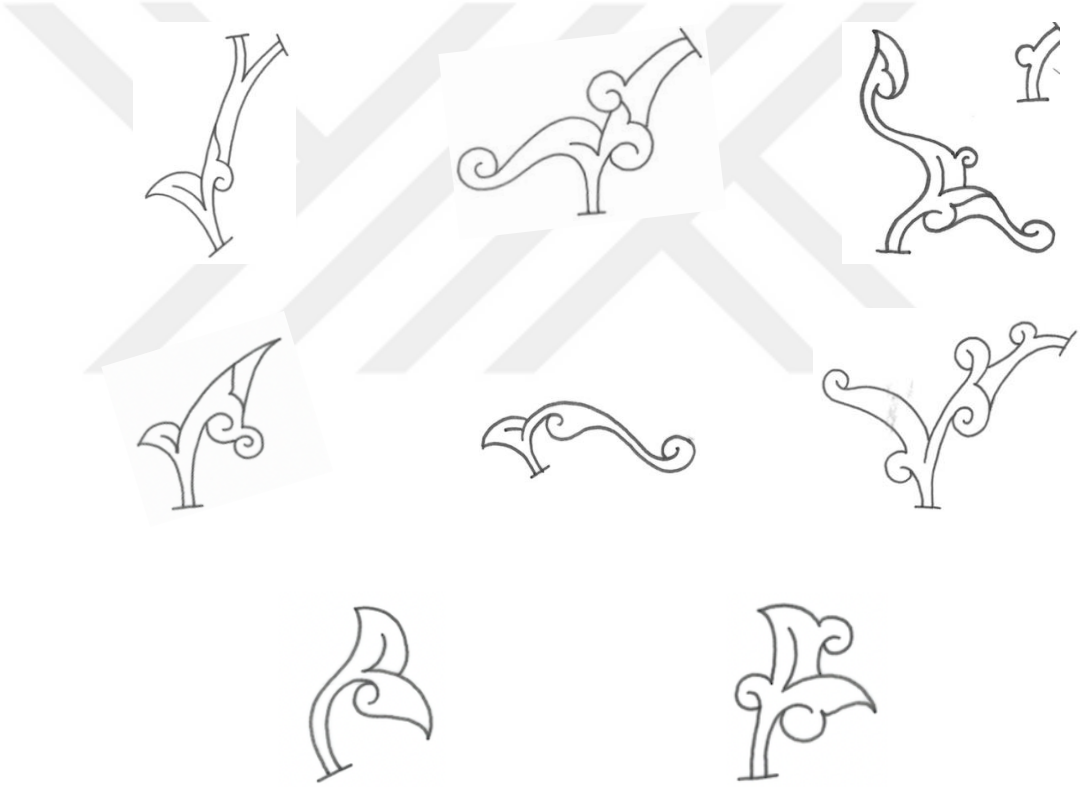

Çizim 6.71.b. SK. Halet Efendi 171, v.100b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.71.c. SK. Halet Efendi 171, v.100b, sencide rumiler (Er, 2020).

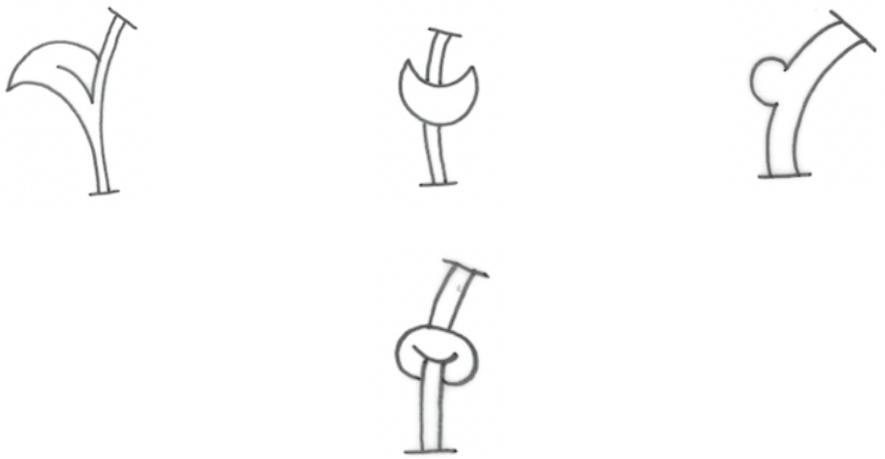

Çizim 6.71.d. SK. Halet Efendi 171, v.100b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

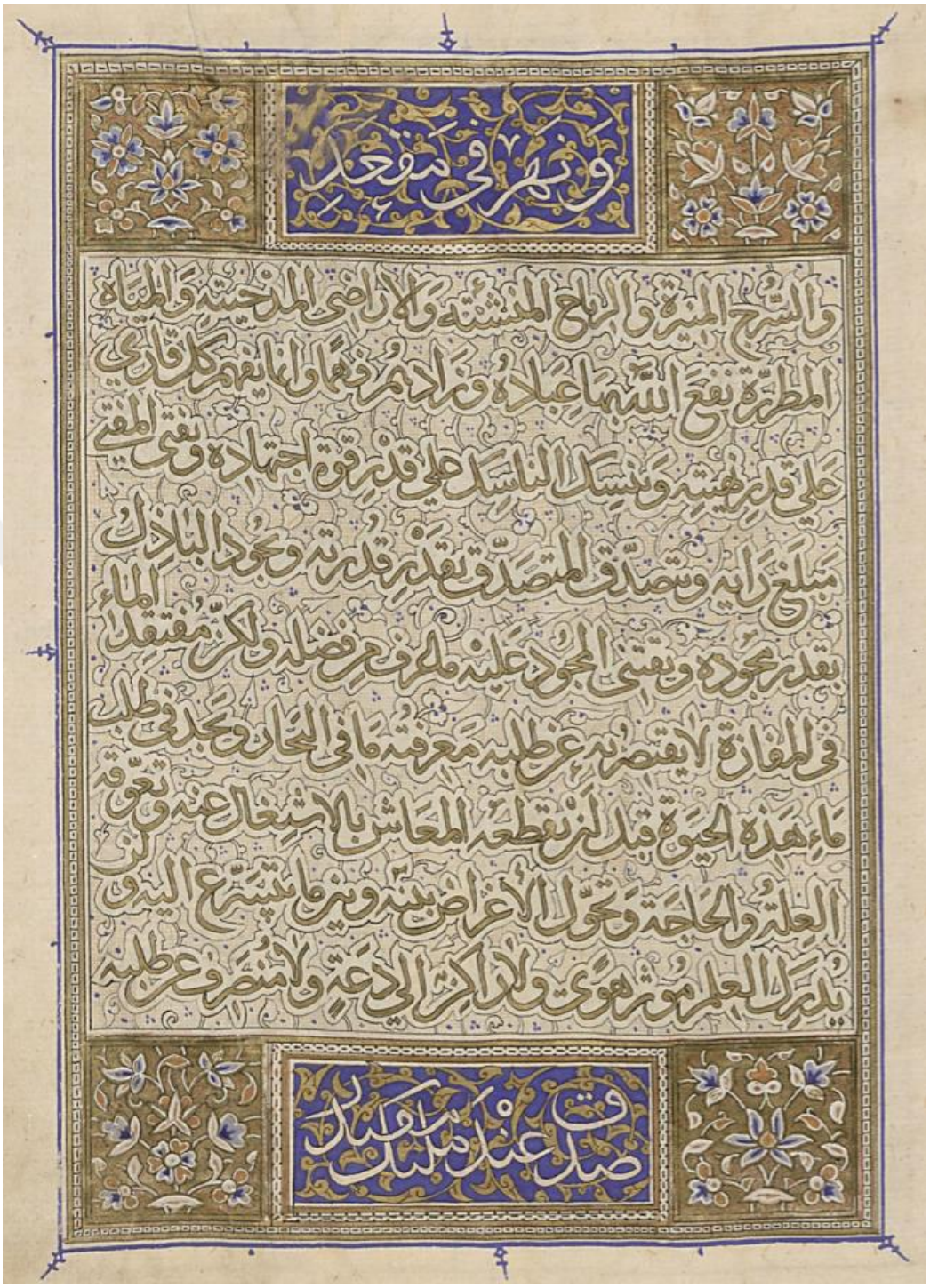

Resim 6.111. SK. Halet Efendi 171, v.102a, başlangıç sayfası (SK, 2020).

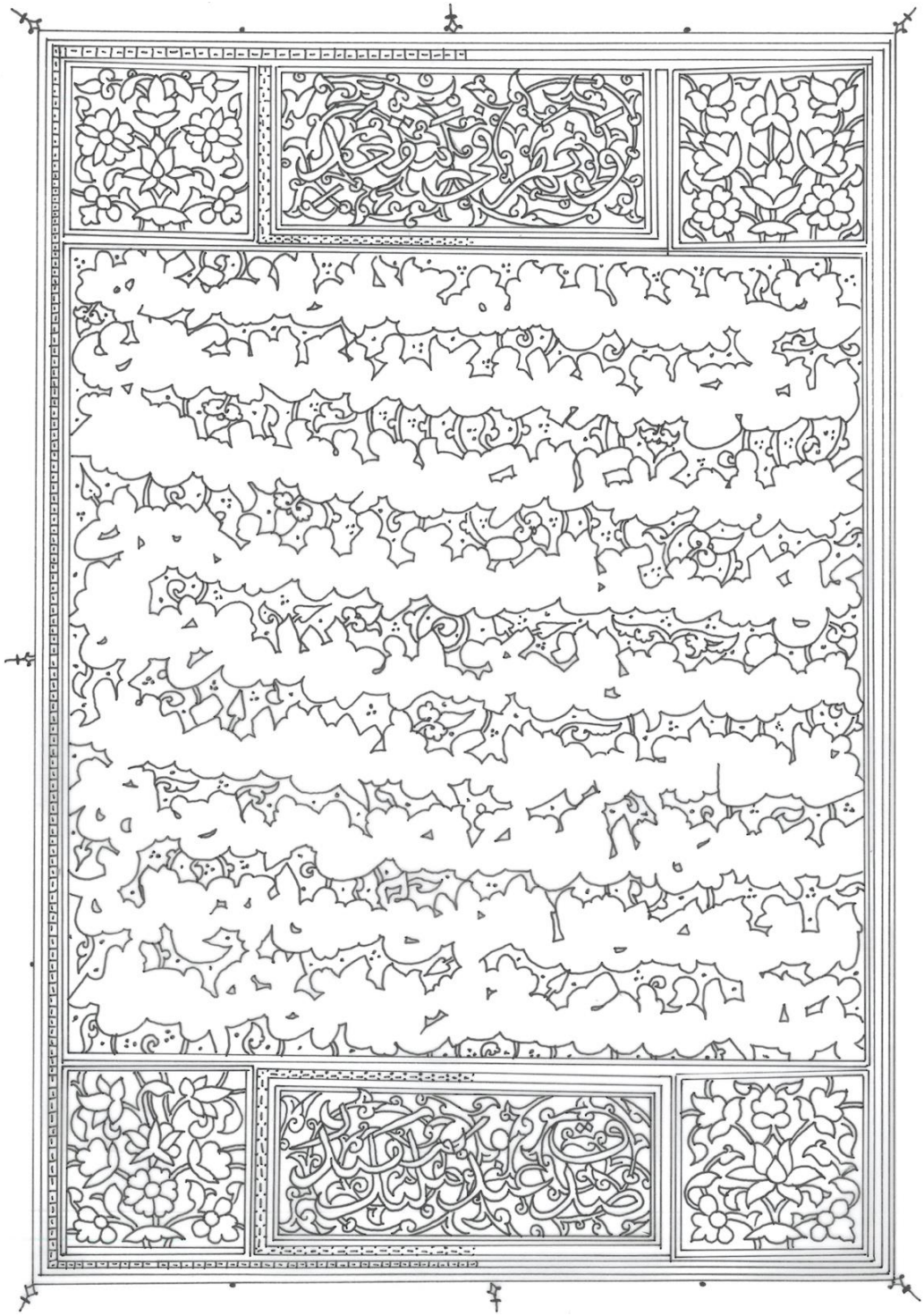

Çizim 6.72. SK. Halet Efendi 171, v.102a, başlangıç sayfası (Er, 2020).

Eserin 102a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

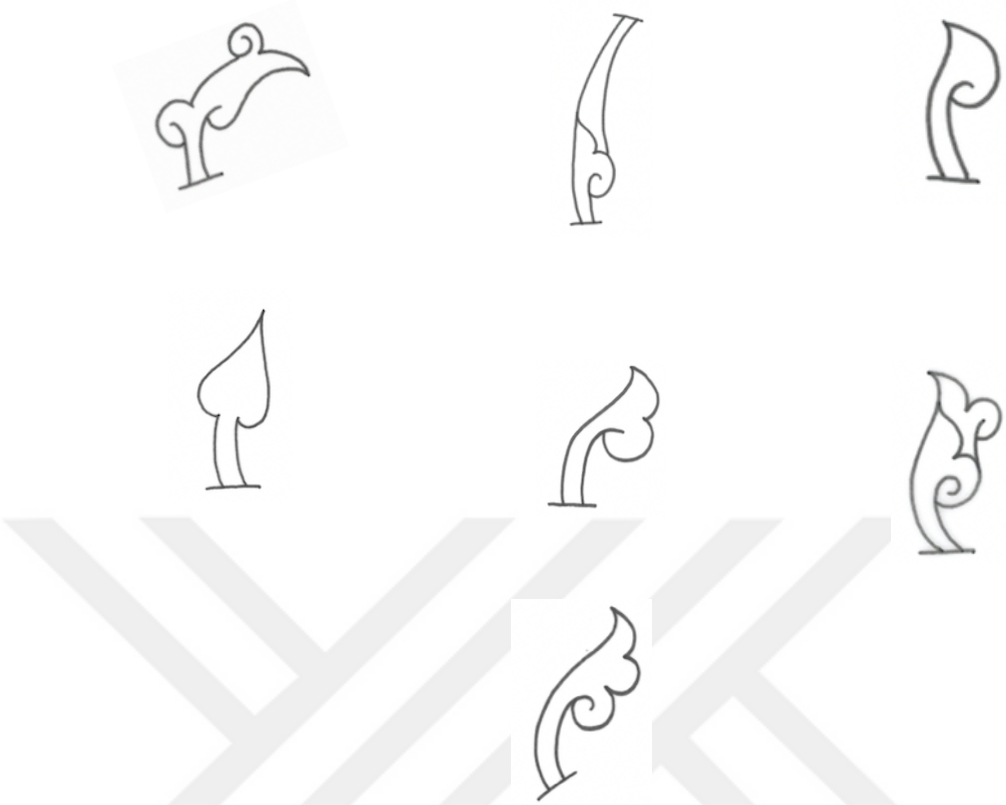

Çizim 6.72.a. SK. Halet Efendi 171, v.102a, yalın rumiler (Er, 2020).

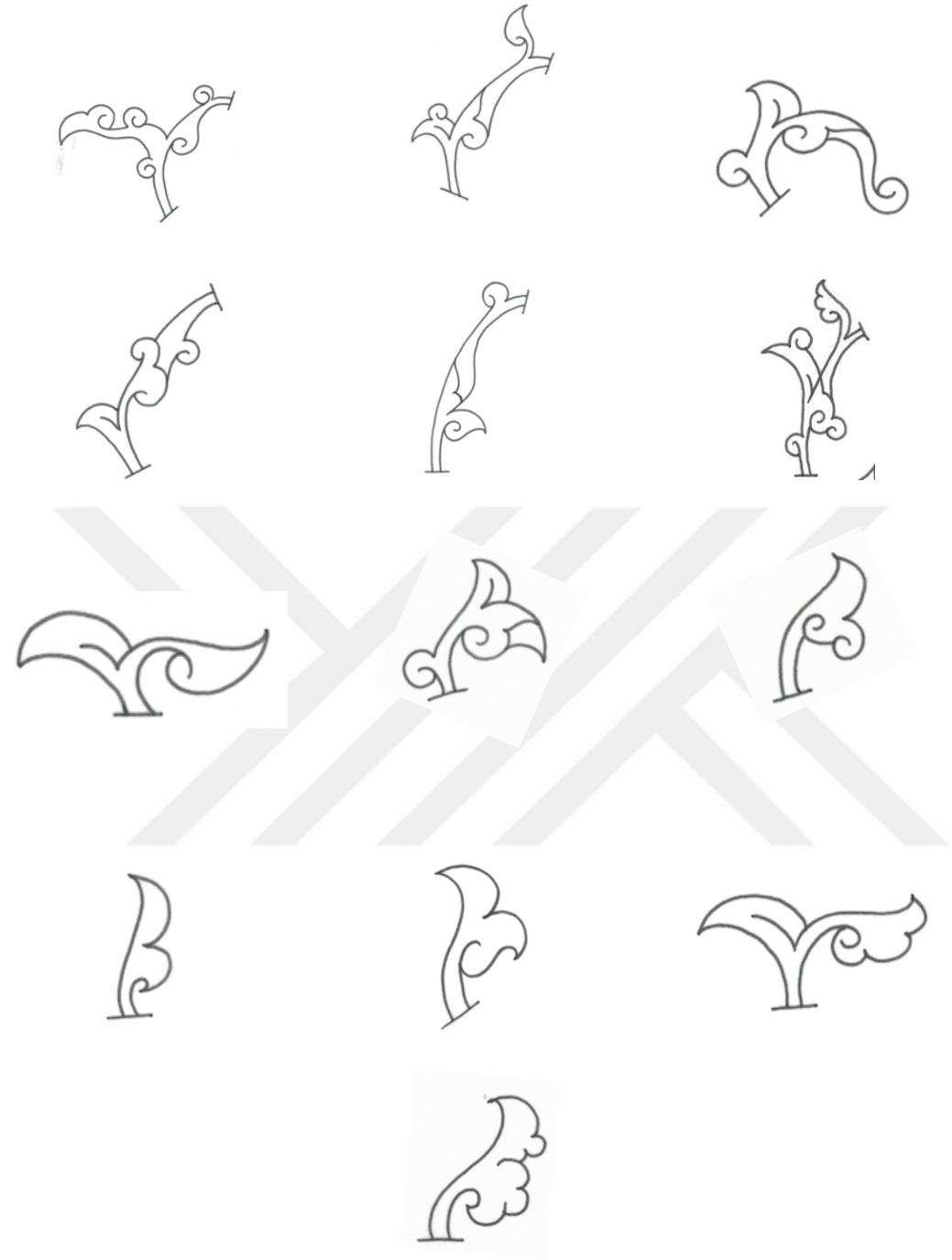

Çizim 6.72.b. SK. Halet Efendi 171, v.102a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.72.c. SK. Halet Efendi 171, v.102a, sencide rumiler (Er, 2020).

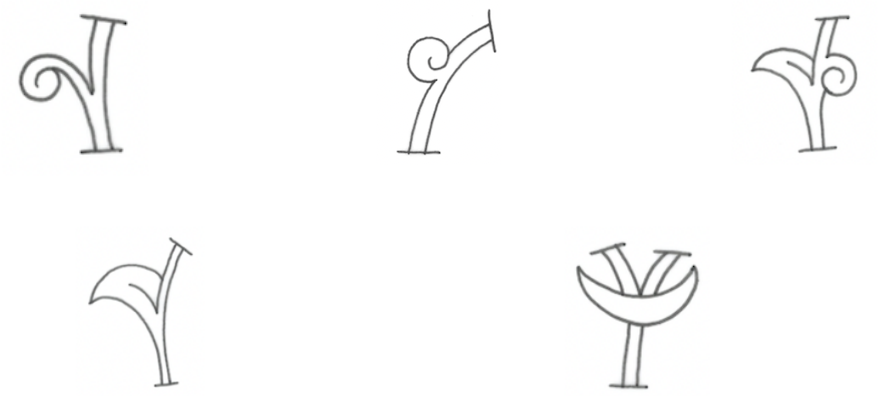

Çizim 6.72.d. SK. Halet Efendi 171, v.102a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Resim 6.112. SK. Halet Efendi 171, v.164a, başlangıç sayfası (SK, 2020).

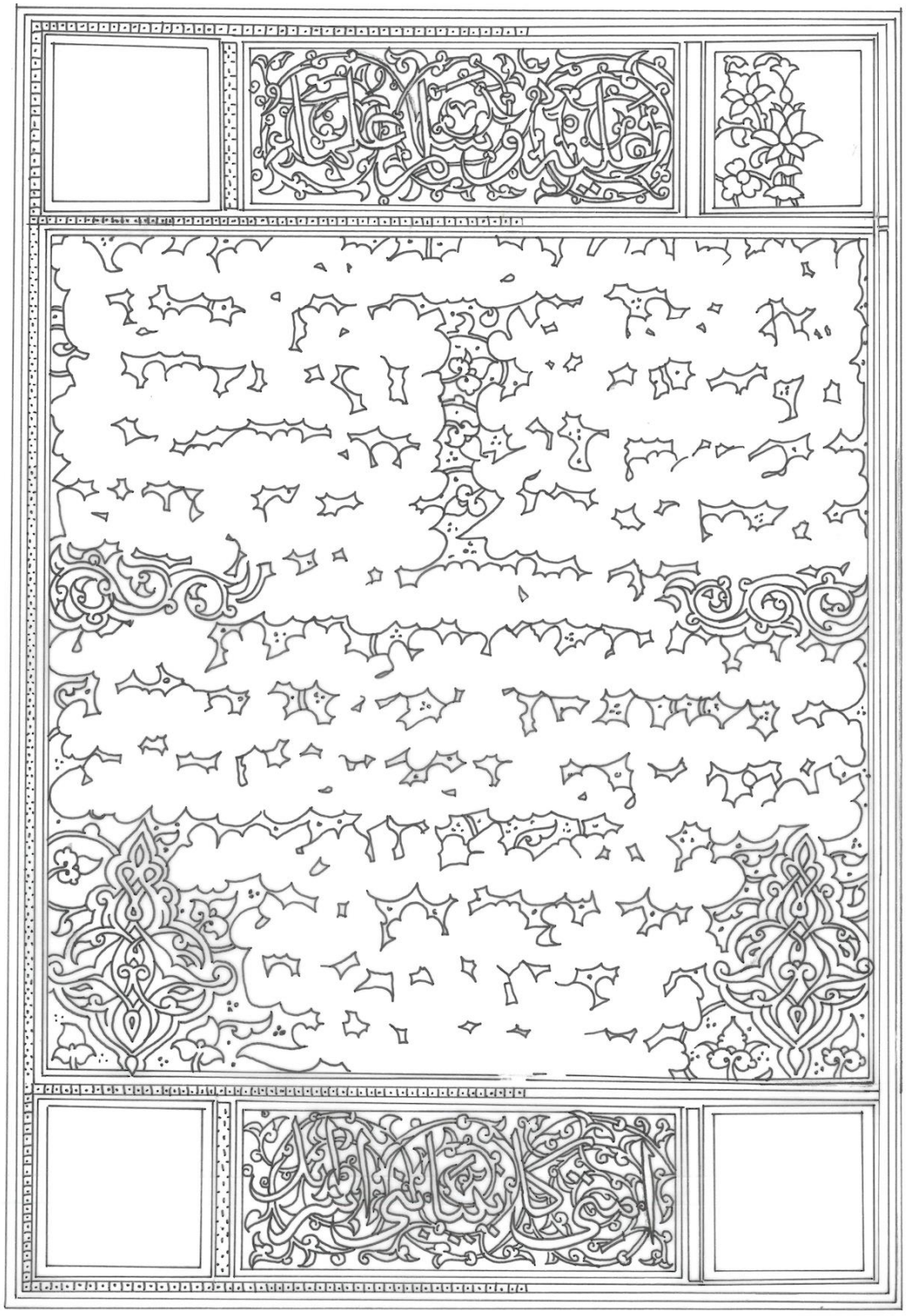

Çizim 6.73. SK. Halet Efendi 171, v.164a, başlangıç sayfası (Er, 2020).

Eserin 164a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

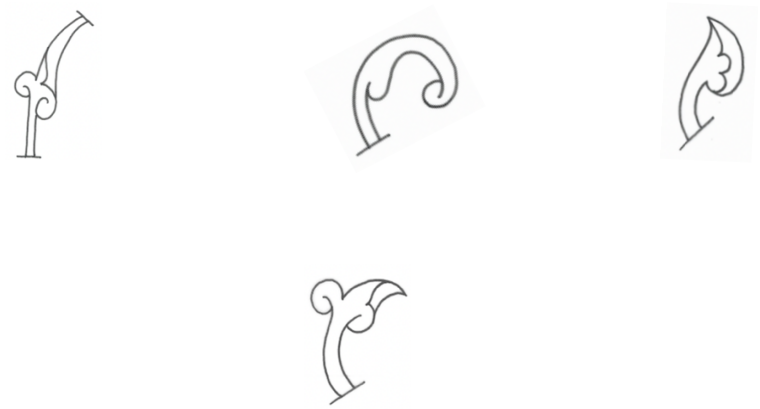

Çizim 6.73.a. SK. Halet Efendi 171, v.164a, yalın rumiler (Er, 2020).

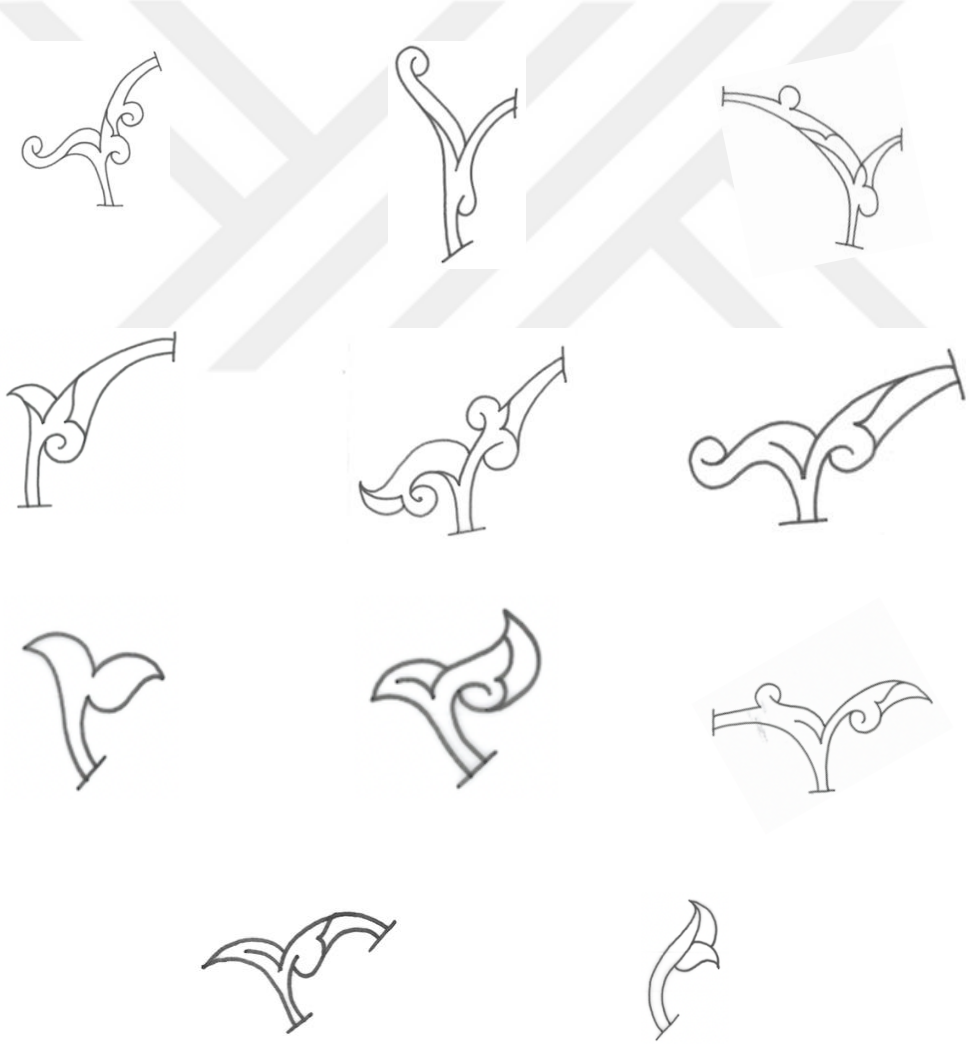

Çizim 6.73.b. SK. Halet Efendi 171, v.164a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

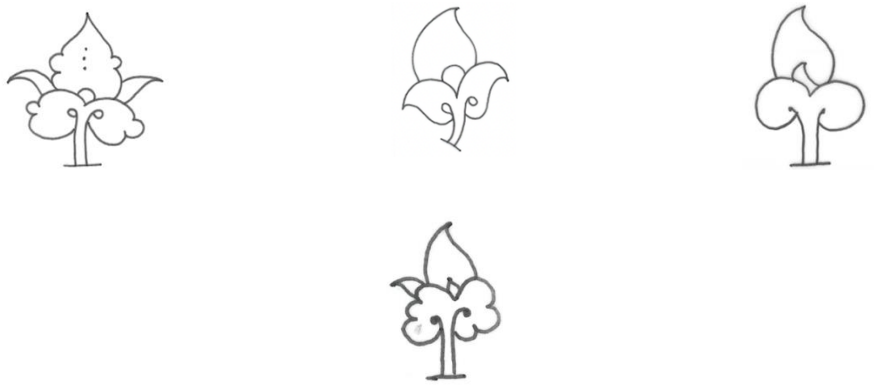

Çizim 6.73.c. SK. Halet Efendi 171, v.164a, sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.73.d. SK. Halet Efendi 171, v.164a, tepelikler (Er, 2020).

Çizim 6.73.e. SK. Halet Efendi 171, v.164a, ortabağ (Er, 2020).

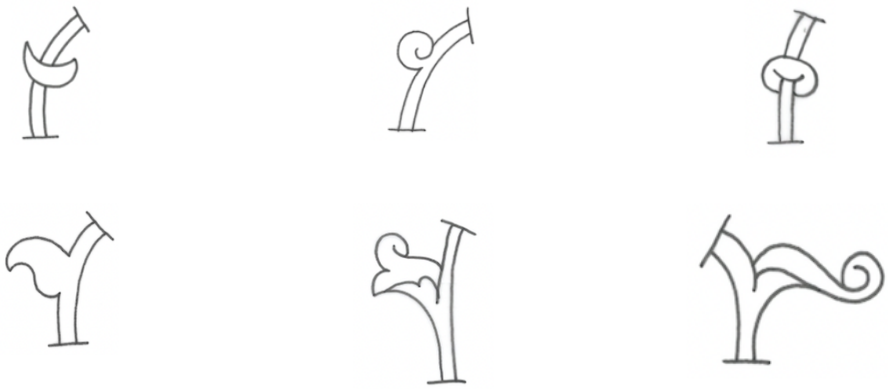

Çizim 6.73.e. SK. Halet Efendi 171, v.164a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

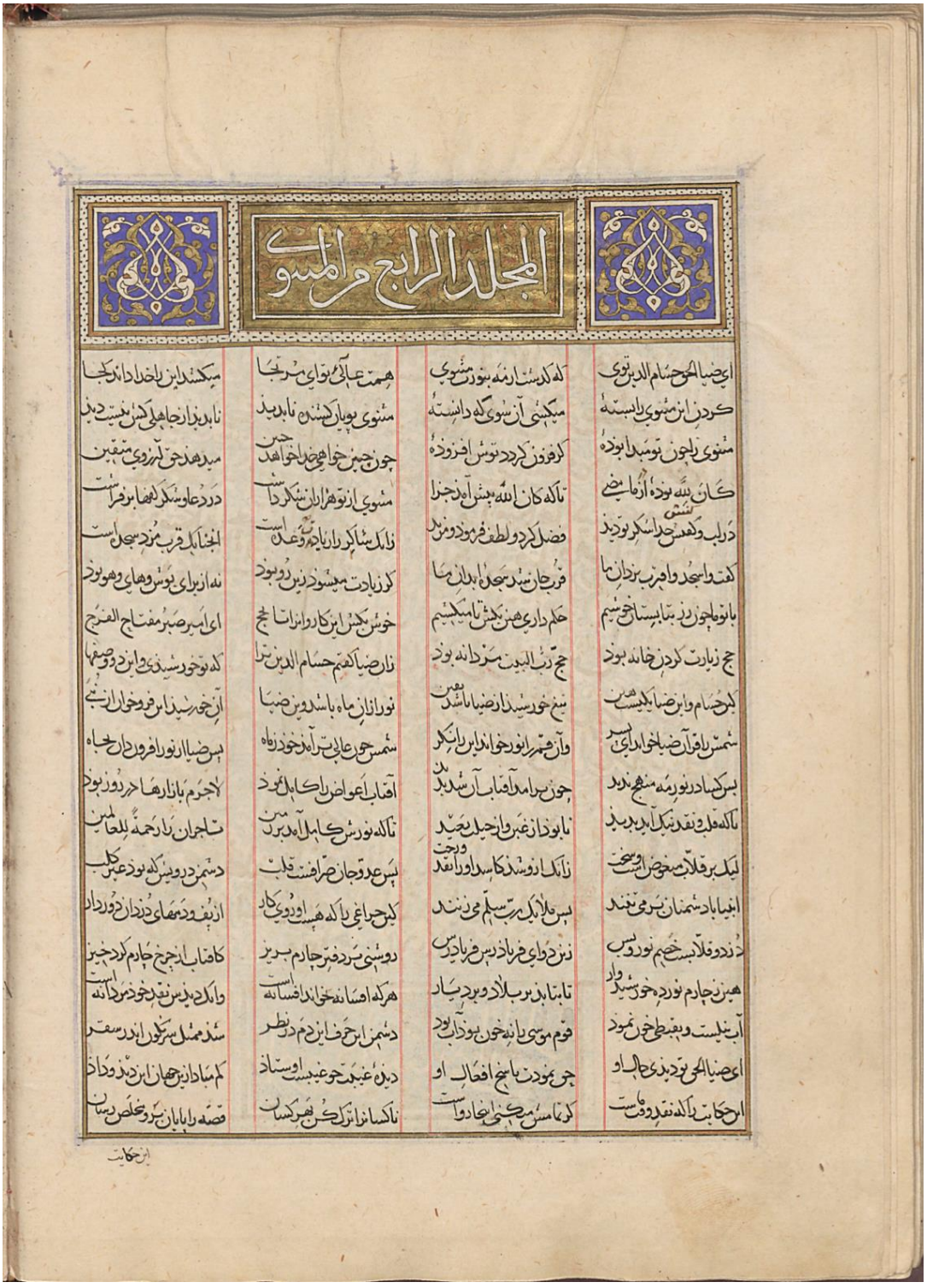

Resim 6.113. SK. Halet Efendi 171, v.164b, başlık tezhibi (SK, 2020).

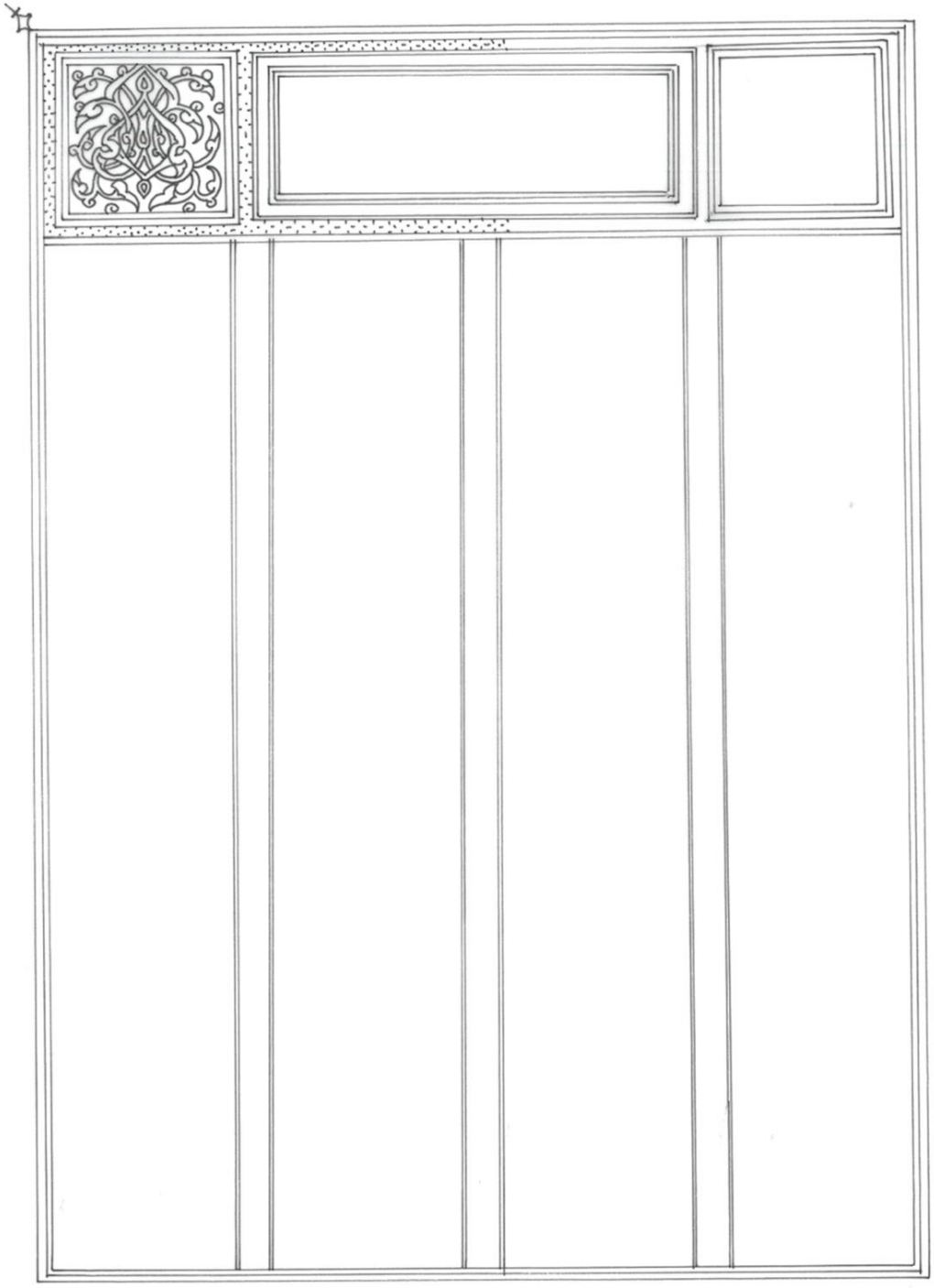

Çizim 6.74. SK. Halet Efendi 171, v.164b, başlık tezhibi (Er, 2020).

Eserin 164b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri;

Çizim 6.74.a. SK. Halet Efendi 171, v.164b, yalın rumi (Er, 2020).

Çizim 6.74.b. SK. Halet Efendi 171, v.164b. kanatlı rumi (Er, 2020).

Çizim 6.74.c. SK. Halet Efendi 171, v.164b, sencide rumi (Er, 2020).

Çizim 6.74.d. SK. Halet Efendi 171, v.164b, tepelik (Er, 2020).

Çizim 6.74.e. SK. Halet Efendi 171, v.164b, dal üstü süslemeler (Er, 2020).

Varak No: 1b, 3a, 3b, 100b, 102a, 164a, 164b.

Eser Adı: Başlangıç sayfası, başlık tezhibi (164b).

Renkler: Altın, lacivert, beyaz, mavi, yeşil, kırmızı, somon rengi, siyah.

Motifler: Rumi, bitkisel, geometrik geçme.

Eser Tanıtım: Eserin 1b, 3a, 3b, 100b, 102a, 164a, 164b sayfalarında yer alan başlangıç sayfası tezhipleri, dikdörtgen biçimde alt ve üst kısımlarına yatay dikdörtgen başlıklar yerleştirilerek düzenlenmiştir. Bezemeli alanları en dışında lacivert bir kuzu ve lacivert sade tığlar çevrelemiştir (Resim 6.107, Çizim 6.68, Resim 6.108, Çizim 6.69, Resim 6.109, Çizim 6.70, Resim 6.110, Çizim 6.71, Resim 6.111, Çizim 6.72, Resim 6.112, Çizim 6.73).

Başlangıç sayfası tezhiplerinin merkezine is mürekkebiyle dokuz ve on satırlık yazı yazılarak merkez bey-ne’s-sütur ile doldurulmuştur. Bey-ne’s-süturun zeminine altınla

paralel çizgiler çekilmiş, üzerine lacivertle aralıklı üç nokta uygulanarak alan helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir. Rumi motiflerin zeminleri de kâğıt renginde bırakılmış, lacivertle renklendirilmiş ve is mürekkebiyle tahrirlenmiştir.

Yazı alanının etrafını beyaz iplik, altın cedvel, beyaz zeminli ince zencerek ve tekrar altın bir cedvel çevrelemiş, bu alanın alt ve üst kısmına yatay dikdörtgen biçimde başlıklar uygulanmıştır.

Başlıklar beyaz iplik, altın cedvel, beyaz zeminli ince zencerek ve altın cedvel uygulanarak üç kapalı alana bölünmüş, alanın sağ ve sol tarafına koltuklar yerleştirilmiştir. Koltukların arasında yer alan kapalı alan, lacivert zeminli olup ortasına bir satır is mürekkebiyle tahrirli, beyaz (üstübeç) mürekkeple yazı yazılmıştır. Yazının dışında kalan boşluk, helezonik rumi dalıyla orantılı bir şekilde doldurulmuştur. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Koltukların zemini altınlanarak lacivertle renklendirilmiş, is mürekkebiyle tahrirli hatayî üslupta bezenmiştir (Resim 5.124, Çizim 5.76, Resim 6.108, Çizim 6.69).

Ancak eserin 3b ve 164b sayfasında yer alan yatay dikdörtgen biçimli başlık tezhibi, diğerlerinden farklı olarak bezenmiştir. Koltukların arasında bulunan kapalı alanın zemini sıvama altın olup üzerine bir satır is mürekkebiyle tahrirli, beyaz (üstübeç) mürekkeple yazı yazılarak alan bey-ne’s-sütur ile doldurulmuştur. Bey-ne’s-sütur, helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp, lacivertle renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Başlıkların iki yanında yer alan koltuklar, lacivert zemin üzerinde ¼ (3b) ½ (164b) simetrik planlı rumi üslupta bezenmiştir. Beyaz (üstübeç) mürekkep ve altınla boyalı iç içe geçen iki rumi hattın oluşturduğu bezeme alanı, orantılı bir şekilde doldurulmuştur (Resim 6.107, Çizim 6.68, Fotoğraf 6.113, Çizim 6.74).

Resim 6.114. SK. Halet Efendi 171, v.212b, zahriye sayfası (SK, 2020).

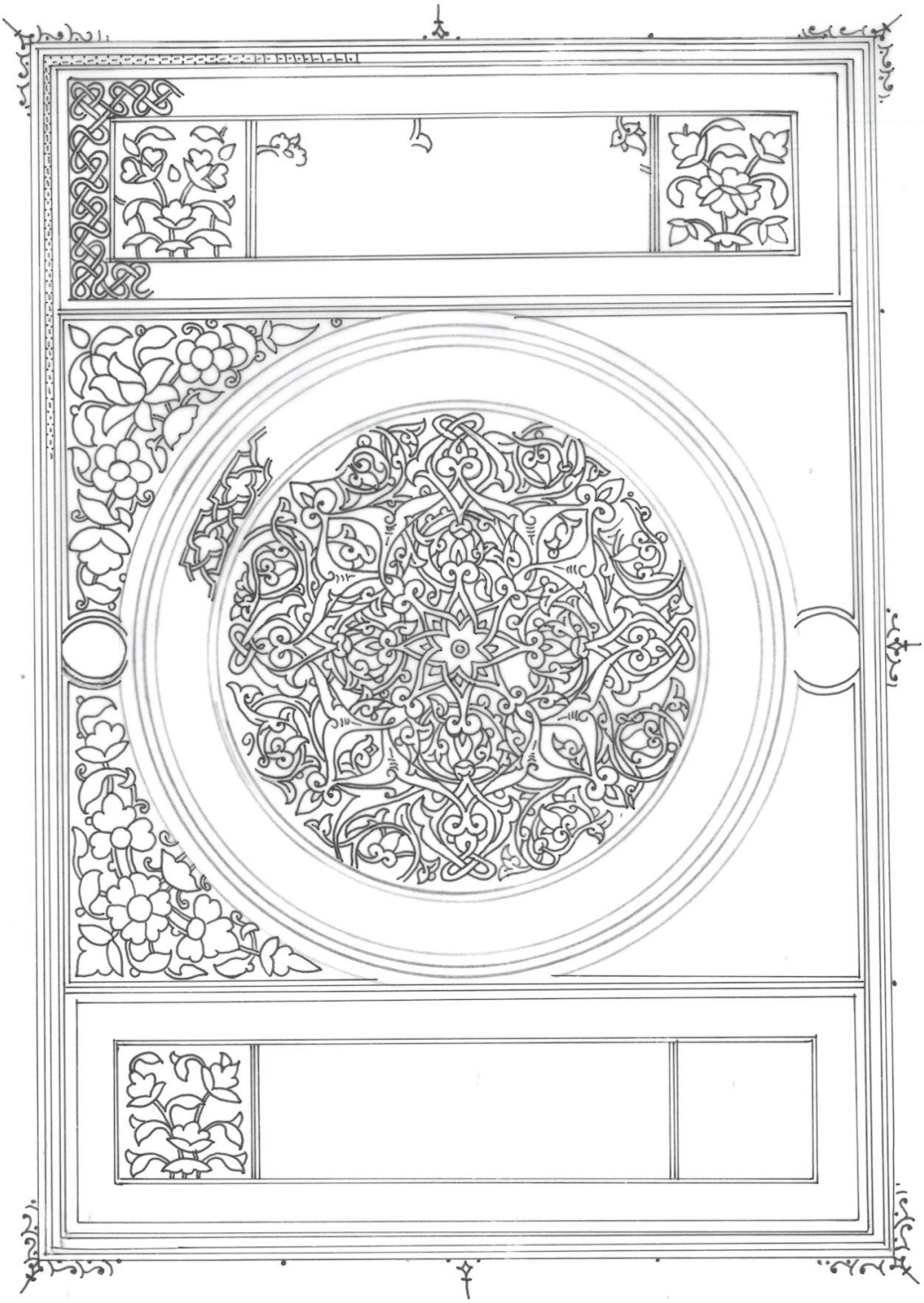

Çizim 6.75. SK. Halet Efendi 171, v.212b, zahriye sayfası (Er, 2020).

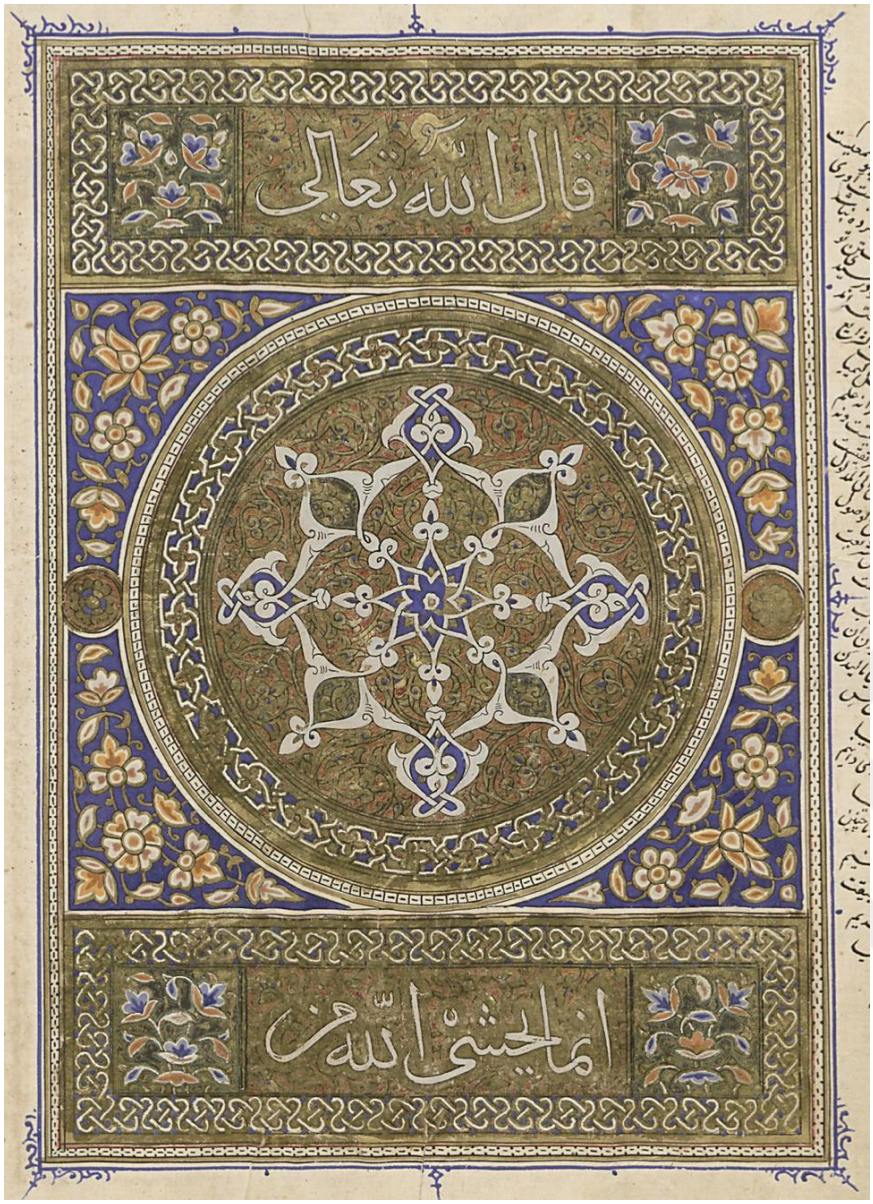

Resim 6.115. SK. Halet Efendi 171, v.212b, zahriye sayfası detay (SK, 2020).

Varak No: 1a.

Eser Adı: Zahriye sayfası.

Renkler: Altın, lacivert, yeşil, kırmızı, siyah.

Motifler: Rumi, geometrik geçme, bitkisel.

Eser Tanıtım: Eserin 212b sayfasında yer alan zahriye tezhibi, ¼ simetrik planlı, merkeze daire, alt ve üst kısımlara ise yatay dikdörtgen biçimler yerleştirilerek düzenlenmiştir. Bezemeli alanın en dışını lacivert bir kuzu ve lacivert sade tığlar çevrelemiştir (Resim 6.115).

Zahriye tezhibinin merkezinde yer alan kare alanın içine daire biçimi uygulanmıştır. Dairenin zemini kırmızı olup iki farklı sistemde rumi bezeme uygulanmıştır. Beyaz (üstübeç) mürekkeple boyalı bezeme ⅛ simetrik planlı düzenlenmiştir. Merkezde iç içe geçen sekiz kollu lacivert zeminli geometrik biçimin uç kısımlarına yerleştirilen ortabağdan çıkarak oluşmuştur. Kapalı form rumilerin bazılarının zeminlerine lacivert atılmıştır. Diğer bezeme sistemi, helezonik rumi dallarıyla oluşturularak beyaz (üstübeç) mürekkeple boyalı rumi desenin altında alanı orantılı bir şekilde doldurmuştur. Altın rumiler, lacivertle renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.115.a, Çizim 6.75.a).

Resim 6.115.a. SK. Halet Efendi 171, v.212b, bezemeli alanın merkezinde yer alan daire detayı (SK, 2020).

Çizim 6.75.a. SK. Halet Efendi 171, v.212b, bezemeli alanın merkezinde yer alan daire detayı (Er, 2020).

Merkezde yer alan daireyi üç altın iplik, lacivert ve altın zeminli geometrik bir zencerek, altın iplik, altın cedvel, altın iplik, beyaz zeminli ince bir zencerek, altın cedvel ve son olarak beyaz bir iplik çevrelemiştir. Dairenin iki yanına küçük daireler uygulanarak alan sayfa kenarındaki cedvellerle birleştirilmiştir. Kare alanın ortasına yerleştirilen daireyle sayfa kenarında yer alan cedveller arasında üçgen biçimli boşluklar oluşmuştur. Bu boşlukların zemini lacivertle boyanarak üzeri hatayî üslubuyla bezenmiştir.

Bezemeli alanın üst ve alt kısmına yatay dikdörtgen biçimde başlıklar uygulanmıştır. Bu başlıklar, altın iplikle üç kapalı alana bölünerek sağ ve sol taraflarına koltuk yerleştirilmiştir. Koltukların arasında bulunan kapalı alanın zemini, sıvama altın olup üzerine beyaz (üstübeç) ve is mürekkebiyle tahrirli yazı yazılarak alan bey-ne’s-sütur

ile doldurulmuştur. Bey-ne's-sütur helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir. Rumiler altınlı boyanıp, lacivertle renklendirilmiş, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Koltuklar altın zeminli olup üzeri hatayî üslubuyla bezenmiştir (Resim 6.115.b, Çizim 6.75.b).

Resim 6.115.b. SK. Halet Efendi 171, v.212b, başlık detay (SK, 2020).

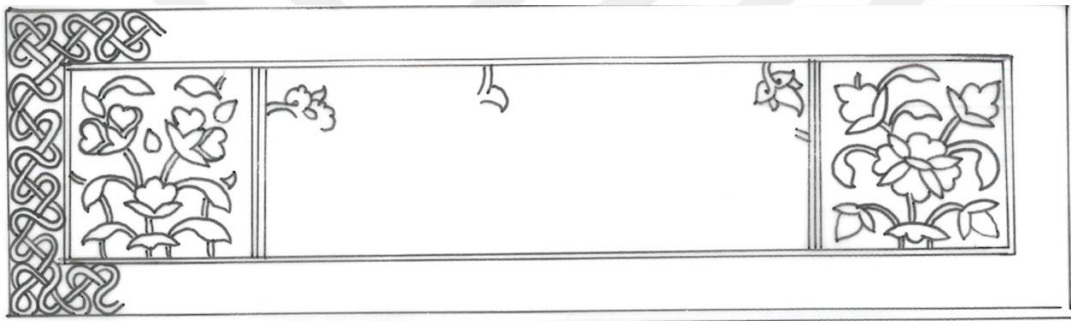

Çizim 6.75.b. SK. Halet Efendi 171, v.212b, başlık detay (Er, 2020).

Eserin 212b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri;

Çizim 6.75.c. SK. Halet Efendi 171, v.212b, yalın rumi (Er, 2020).

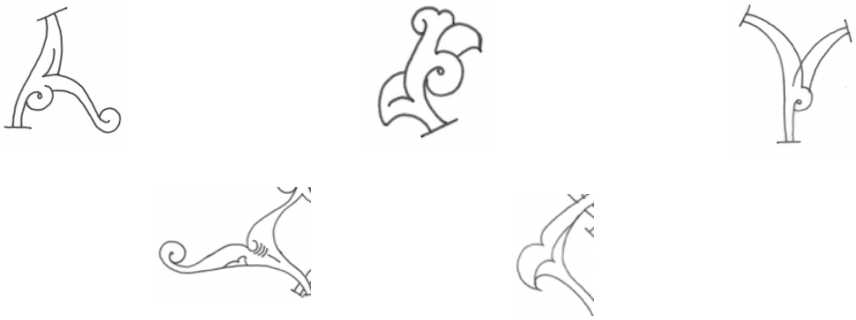

Çizim 6.75.d. SK. Halet Efendi 171, v.212b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.75.e. SK. Halet Efendi 171, v.212b, sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.75.f. SK. Halet Efendi 171, v.212b, ortabağ (Er, 2020).

Çizim 6.75.g. SK. Halet Efendi 171, v.212b, tepelik (Er, 2020).

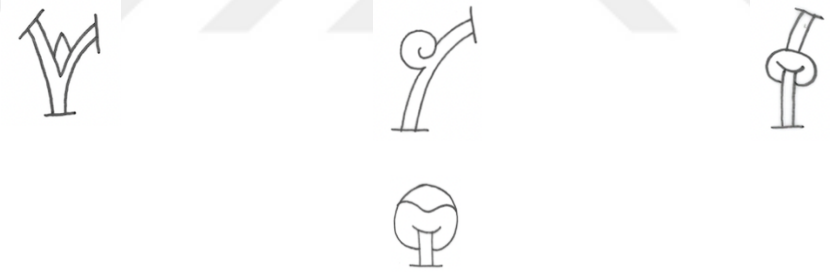

Çizim 6.75.h. SK. Halet Efendi 171, v.212b, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Eser 13[8]

Bulunduğu Yer: Beyazıt Devlet Kütüphanesi	
Envanter No: 19008	**Kitabın Adı:** İhyâü Ulûmiddîn
Tarihi: 11Şevval 720 (14 Kasım 1320 Pazar)	**Kitabın Müellifi:** Cırık bin Torumtay
Hattatı:-	**Müzehhibi:** -
Dili: Arapça	**Yazı Türü:** Nesih
Ölçüleri: 36x26 cm- 27x19 cm	**Sayfa Sayısı:** 421 varak

Resim 6.116. BDK. 19008, v.1a, zahriye sayfası (BDK, 2021)[9].

[8] Eser Bilgileri: (Demircan Aksoy, 2010:376)
[9] Beyazıt Devlet Kütüphanesi, 2021.

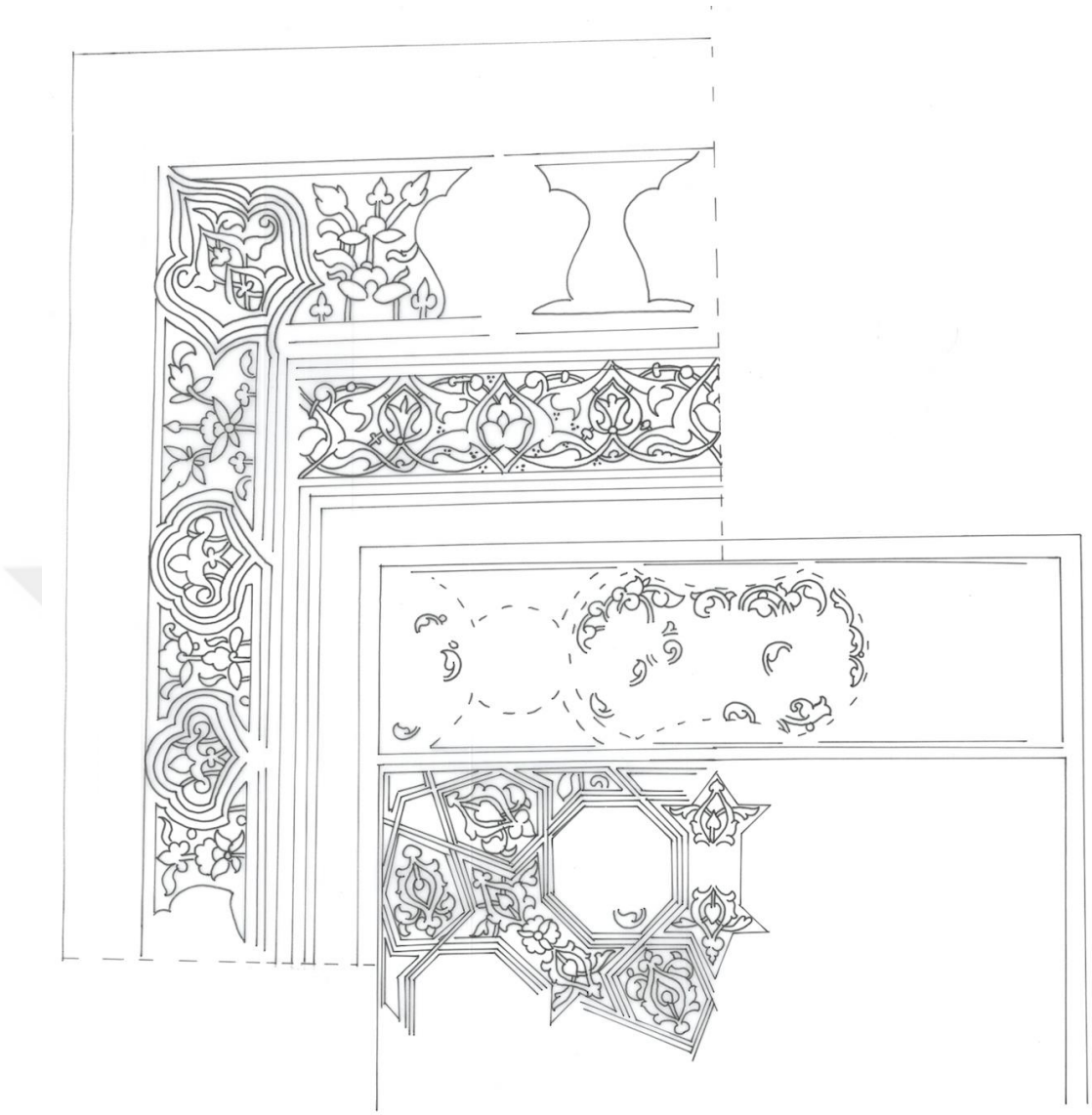

Çizim 6.76. BDK. 19008, v.1a, zahriye sayfası (Er, 2020).

Resim 6.117. BDK. 19008, v.1a, zahriye sayfası detay (BDK, 2021).

Varak No: 1a.

Eser Adı: Zahriye sayfası.

Renkler: Altın, lacivert, beyaz, yeşil, kırmızı, siyah.

Motifler: Rumi, bitkisel, geometrik geçme.

Eser Tanıtım: Eserin 1a sayfasında yer alan zahriye tezhibi, dikdörtgen biçimde düzenlenmiştir. Bezemeli alanı en dışta lacivert bir cedvel çevrelemiştir (Resim 6.117, Çizim 6.76.).

Zahriye tezhibinin merkezine sekiz kollu yıldız yerleştirilmiş, alan bu yıldıza bağlı devamlılık arz eden geometrik geçmeli sistemle doldurulmuştur. Bu geometrik geçmeli sistemin kalınlıkları altın iplik, beyaz iplik ve tekrar altın bir iplikle oluşturulmuştur. Geçmelerin zeminleri çoğunlukla lacivert renkle boyanmış ancak kenarlarda yeşil ve altın zeminli alanlar da yer almıştır. Bu alanlar ½ simetrik planlı kapalı form rumilerle bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp, ara ara yeşil ve beyaz (üstübeç) mürekkeple renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir.

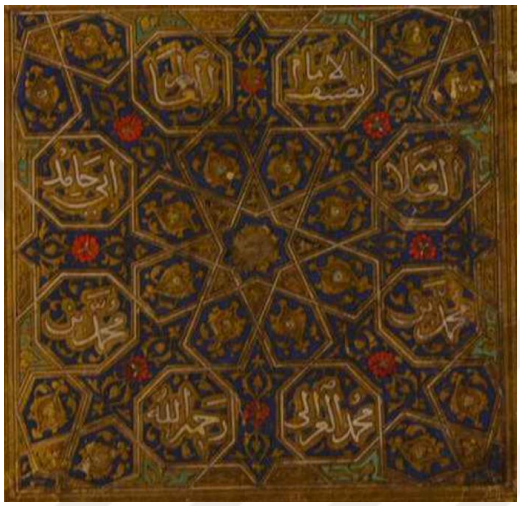

Resim 6.117.a. BDK. 19008, v.1a, merkezde yer alan geometrik geçme bezeli alan detayı (BDK, 2021).

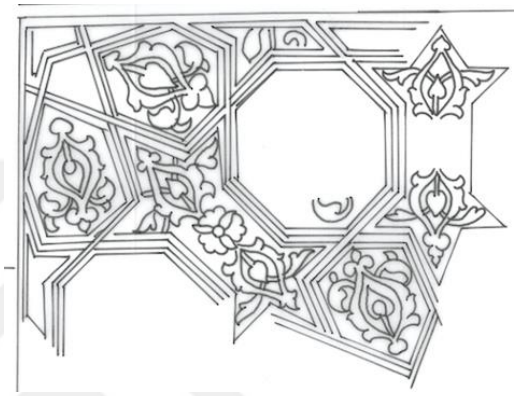

Çizim 6.76.a. BDK. 19008, v.1a, merkezde yer alan geometrik geçme bezeli alan detayı (Er, 2020).

Geometrik geçme bezemeli alanı beyaz iplik ve altın cedvel çevrelemiş, bu alanın üst kısmına yatay dikdörtgen biçim yerleştirilmiştir. Yatay dikdörtgen biçim, geometrik geçmeyle kapalı alanlara bölünerek bu alanların zemini lacivertle boyanmıştır. Merkezde yer alan kapalı alanın merkezine beyaz (üstübeç) mürekkeple yazı yazılmış, is mürekkebiyle tahrirlenerek alan bey-ne's-sütur ile doldurulmuştur. Bey-ne's-sütur helezonik rumi dalıyla bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Merkezdeki kapalı alanın iki yanına küçük daireler yerleştirilmiş, bu dairelerin merkezine ise müstakil şekilde penç motifi uygulanmıştır. Küçük dairelere bağlı, iki köşede yarım daire biçiminde kapalı alanların merkezlerine beyaz (üstübeç) mürekkeple yazı yazılarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bu kapalı alanların dışında oluşan boşluklar deforme olduğundan yorumlanamamıştır (Resim 6.117, Çizim 6.76).

Resim 6.117.b. BDK. 19008, v.1a, yatay dikdörtgen biçimli kapalı alan detayı (BDK, 2021).

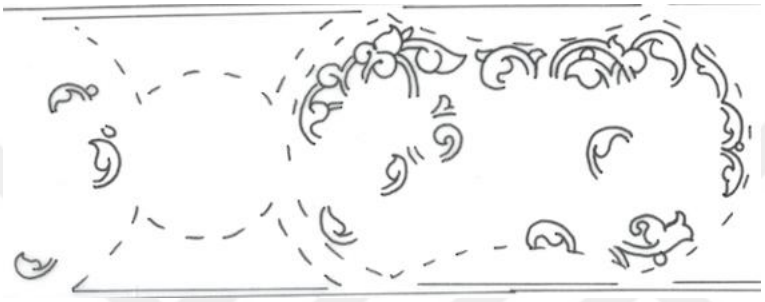

Çizim 6.76.b. BDK. 19008, v.1a, yatay dikdörtgen biçimli kapalı alan detayı (Er, 2020).

Yatay dikdörtgen biçimli kapalı alanın etrafını beyaz iplik, altın cedvel, altın iplik, altın cedvel çevreleyerek alana altın zeminli is mürekkebiyle tahrirli geometrik geçmeli bir zencerek uygulanmıştır.

Resim 6.117.c. BDK. 19008, v.1a, geometrik geçmeli zencerek detayı (BDK, 2021).

Geometrik geçmeli zencereği altın cedvel, altın iplik, beyaz zeminli ince bir zencerek ve altın cedvel çevrelemiş, yatay dikdörtgen biçimde tekrar bir kapalı alan yer almıştır. Bu biçimin zemini lacivert olup üzerine beyazla aralıklı üç nokta uygulanmış, alan birim tekrar şeklinde devamlılık arz eden rumi üslupta bezenmiştir. Bezeme, katlama yerlerine yerleştirilen kapalı form rumiler, ortabağlar ve onlara bağlı helezonik rumi dalıyla oluşturulmuştur. Kapalı form rumilerin birleşme noktalarına beyazla ortabağ yerleştirilerek içleri is mürekkebiyle boyanmıştır. Rumiler altınla boyanıp, is

mürekkebiyle tahrirlenmiş, kapalı form rumilerin içleri ise yeşille boyanmıştır (Resim 6.117.d, Çizim 6.76.c).

Resim 6.117.d. BDK. 19008, v.1a, yatay dikdörtgen biçimli kapalı alan detay (BDK, 2021).

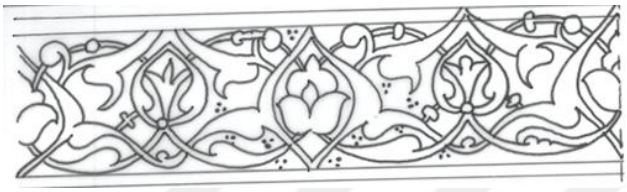

Çizim 6.76.c. BDK. 19008, v.1a, yatay dikdörtgen biçimli kapalı alan detay (Er, 2020).

Kırmızı ve altın bir cedvel, merkezde yer alan bezemeli alanın etrafını çevreleyerek alanda lacivert zeminli bir bordür yer almıştır. Bordür, altın iplik, beyaz iplik ve tekrar bir altın bir iplikle alanlara ayrılmıştır. Bu kapalı alanların altınlı zeminleri kısa kenarda yer alan kapalı alanların içleri ½ simertrik planlı, iç içe geçmiş kapalı form rumi ile (çizimi yapılamayacak derecede deforme olduğundan sadece gözlemlenerek yorumlanmıştır) uzun kenarda yer alan kapalı alanların içleri ise bir tepelik formuyla bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp, lacivertle renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Kapalı alanların dışında oluşan lacivert zeminli altınlı boşluklar, hatayî üslubuyla bezenmiştir (Resim 6.117.e, Resim 6.117.f, Çizim 6.76.d).

Resim 6.117.e. BDK. 19008, v.1a, bordür kısa kenar detay (BDK, 2021).

Resim 6.117.f. BDK. 19008, v.1a, bordür uzun kenar detay (BDK, 2021).

Çizim 6.76.d. BDK. 19008, v.1a, bordür uzun kenar detay (Er, 2020).

Bordürü altın cedvel, altın iplik ve tekrar altın bir cedvel çevrelemiş ve altın zeminli hatayî üslupla bezeli ince bir bordür yer almıştır. Bu bordürü de altın cedvel ve altın iplik çevrelemiş, bezeme nihayetlenmiştir (Resim 6.117.g).

Resim 6.117.g. BDK. 19008, v.1a, hatayi üslubuyla bezeli bordür (BDK, 2021).

Eserin 1a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

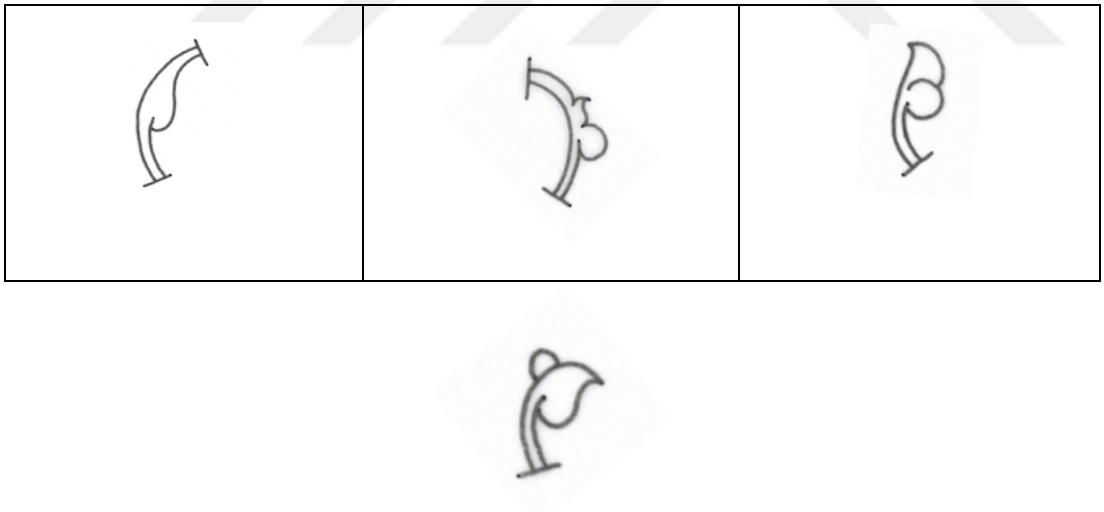

Çizim 6.76.e. BDK. 19008, v.1a, yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.76.f. BDK. 19008, v.1a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.76.g. BDK. 19008, v.1a, sencide rumi (Er, 2020).

Çizim 6.76.h. BDK. 19008, v.1a, tepelikler (Er, 2020).

Çizim 6.76.ı. BDK. 19008, v.1a, ortabağ (Er, 2020).

Eser 14[10] .

Bulunduğu Yer: Bursa Türk İslam Eserleri Müzesi	
Envanter No: 208	**Kitabın Adı:** Mushaf-ı Şerif
Tarihi: 5 Rebiyülevvel 723 (14 Mart 1323 Pazartesi)	**Kitabın Müellifi/Müstensih:** Mesud bin Hüseyin el-Nişaburî
Hattatı:-	**Müzehhibi:** -
Dili: Arapça	**Yazı Türü:** Muhakkak
Ölçüleri: 56x36.5 cm- 44x26 cm	**Sayfa Sayısı:** 514 varak

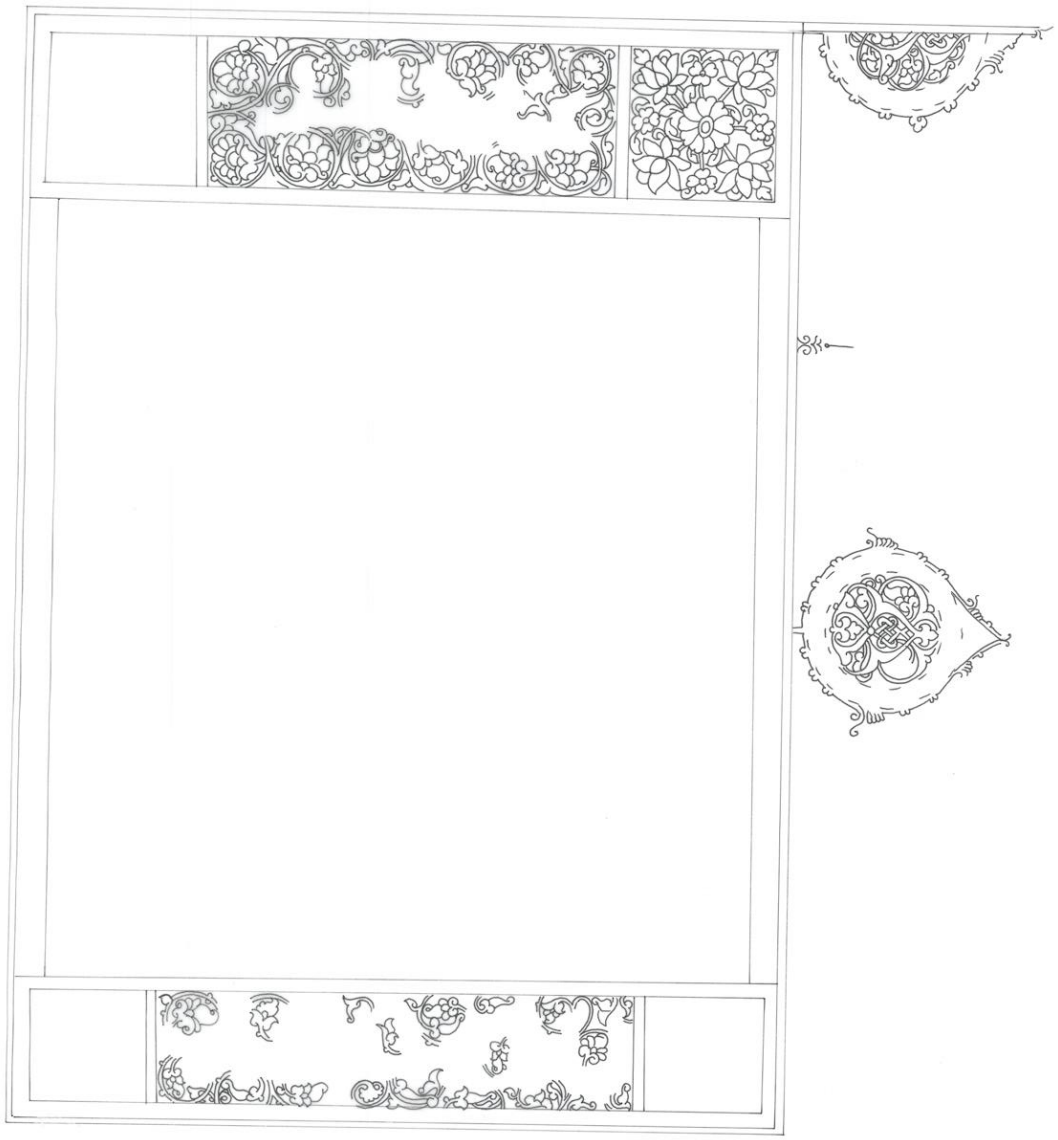

Çizim 6.77. BTİEM. 208, v.141b. levha tezhip (Er, 2020).

[10] Eser Bilgileri: (Demircan Aksoy, 2010:124)

Resim 6.118. BTİEM. 208, v.141b, levha tezhip (BTİEM, 2021)[11].

Varak No: 141b.

Eser Adı: Levha tezhibi.

Renkler: Altın, beyaz, lacivert, açık yeşil, kırmızı, siyah.

Motifler: Rumi, geometrik geçme, bitkisel.

Eser Tanıtım: Eserin 141b sayfasında yer alan levha tezhibi, dikdörtgen formda sol taraftan gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Bezemeli alanı en dışta lacivert bir kuzu çevrelemiştir (Resim 6.118, Çizim 6.77).

[11] Bursa Türk İslam Sanatları Müzesi, 2021.

Levha tezhibinin merkezine is mürekkebiyle beş satır yazı yazılarak alan bey-ne’s-sütur ile doldurulmuştur. Bey-ne’s-süturun zeminine kırmızıyla dairesel çizgiler uygulanarak zemin hatayî üslubunda bezenmiştir (Resim 6.118.a).

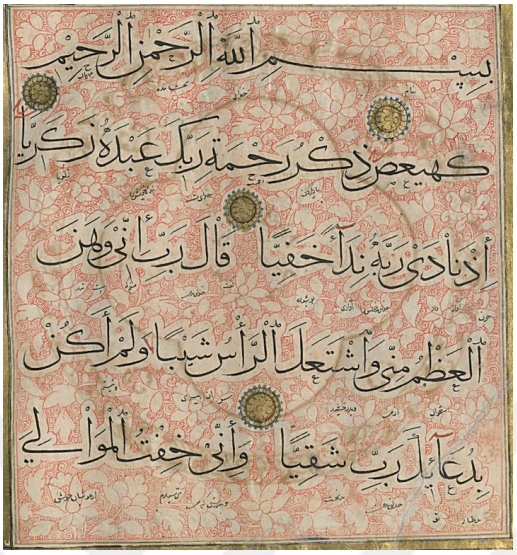

Resim 6.118.a. BTİEM. 208, v.141b, yazı alanı detayı (BTİEM, 2021).

Motiflerin iç alanı kâğıdın kendi renginde bırakılarak kenarları kırmızıyla tahrirlenmiştir. Bezemenin merkezinde yer alan yazı alanını kâğıt renginde iplik, yeşil kuzu ve altın cedvel çevrelemiş, merkezin alt ve üst kısmına yatay dikdörtgen biçimde kapalı alanlar yerleştirilmiştir. Bu kapalı alanların iki yanına koltuklar yerleştirilerek üçe bölünmüştür. Koltukların ortasında yer alan kapalı alanın merkezine beyaz (üstübeç) mürekkeple bir satır yazı yazılmış, kenarları is mürekkebiyle tahrirlenerek alan bey-ne’s-sütur ile doldurulmuştur. Zemini lacivert olan altınlı bey-ne’s-sütur, is mürekkebiyle tahrirli helezonik rumi dallarıyla orantılı bir şekilde bezenmiştir (Resim 6.118.b, Çizim 6.77.a).

Resim 6.118.b. BTİEM. 208, v.141b, yatay dikdörtgen formdaki kapalı alan detay (BTİEM, 2021).

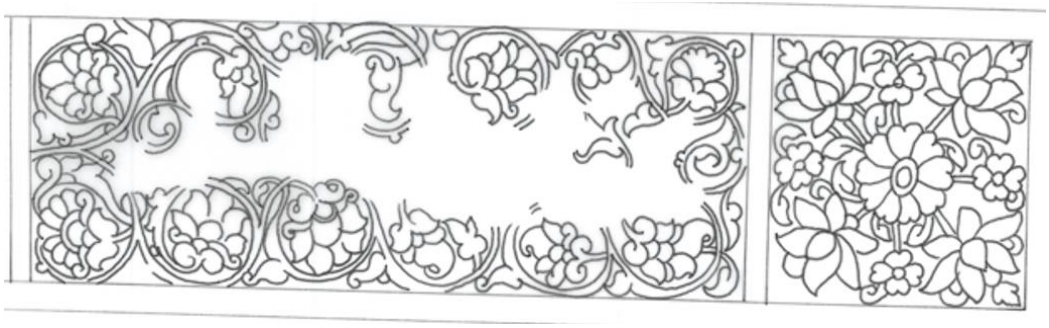

Çizim 6.77.a. BTİEM. 208, v.141b, yatay dikdörtgen formdaki kapalı alan detay (Er, 2020).

Koltukların zeminleri altınlanarak hatayî üslubunda bezenmiştir. Yatay dikdörtgen biçimli kapalı alanı altın iplik, altın cedvel ve tekrar altın bir iplik çevrelemiştir. Sağ tarafta lacivert ipliğe dayalı iki başta yarım, ortada tam damla biçimli güller yer almıştır. Yarım damla biçimli güllerin merkez zeminleri lacivertle boyanmış, ½ simetrik planlı rumi üslupta bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.118.c, Çizim 6.77.b). Ortada yer alan gül, sıvama altın olup merkezine ½ simetrik planlı rumi üslup uygulanmıştır. Rumiler altınla boyanıp is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.118.d, Çizim 6.77.c).

Resim 6.118.c. BTİEM. 208, v.141b, üst kısımda yer alan yarım damla biçimli gül detayı (BTİEM, 2021).

Çizim 6.77.b. BTİEM. 208, v.141b, üst kısımda yer alan yarım damla biçimli gül detayı (Er, 2020).

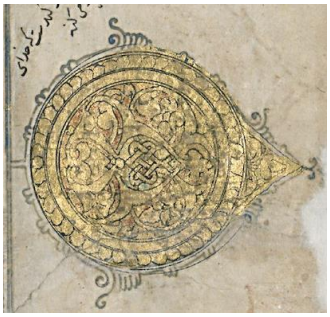

Resim 6.118.d. BTİEM. 208, v.141b, orta kısımda yer alan damla biçimli gül detayı (BTİEM, 2021).

Çizim 6.77.c. BTİEM. 208, v.141b, orta kısımda yer alan damla biçimli gül detayı (Er, 2020).

Eserin 141b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.77.d. BTİEM. 208, v.141b, yalın rumiler (Er, 2020).

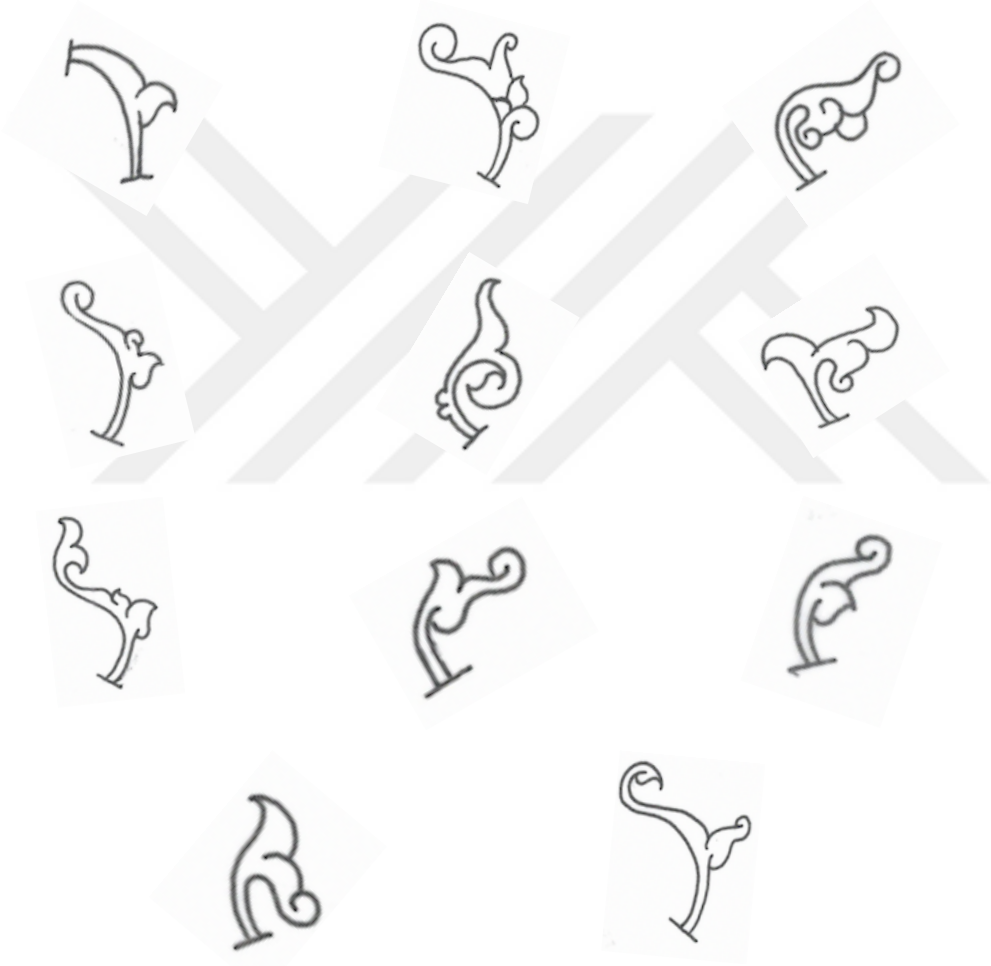

Çizim 6.77.e. BTİEM. 208, v.141b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.77.f. BTİEM. 208, v.141b, sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.77.g. BTİEM. 208, v.141b, tepelikler (Er, 2020).

Çizim 6.77.h. BTİEM. 208, v.141b, ortabağ (Er, 2020).

Çizim 6.77.ı. BTİEM. 208, v.141b, dal üstü süslemeler (Er, 2020).

Resim 6.119. BTİEM. 208, v.39a, sûre başı (BTİEM, 2021).

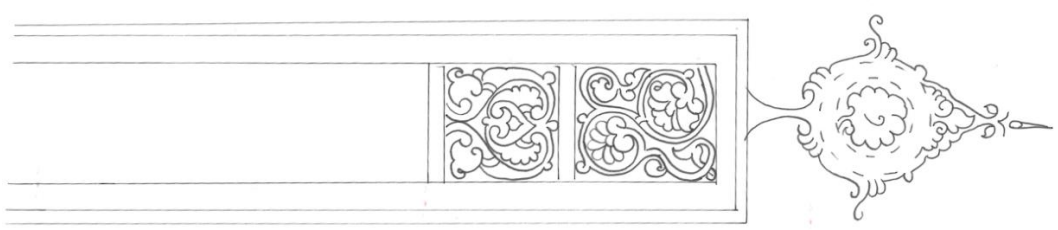

Çizim 6.78. BTİEM. 208, v.39a, sûre başı (Er, 2020).

Eserin 39a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.78.a. BTİEM. 208, v.39a, yalın rumi (Er, 2020).

Çizim 6.78.b. BTİEM. 208, v.39a. kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.78.c. BTİEM. 208, v.39a. sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.78.d. BTİEM. 208, v.39a, tepelik (Er, 2020).

Çizim 6.78.e. BTİEM. 208, v.39a, dal üstü süsleme (Er, 2020).

Resim 6.120. BTİEM. 208, v.57a, sûre başı (BTİEM, 2021).

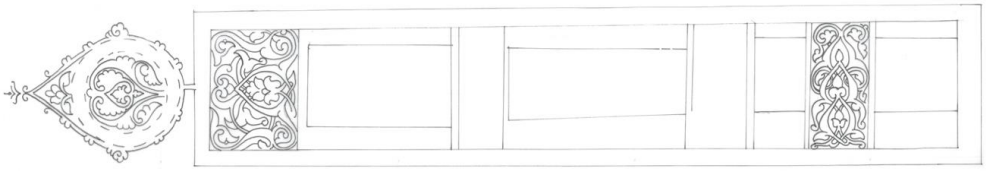

Çizim 6.79. BTİEM. 208, v.57a, sûre başı (Er, 2020).

Eserin 57a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.79.a. BTİEM. 208, v.57a, yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.79.b. BTİEM. 208, v.57a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.79.c. BTİEM. 208, v.57a, ortabağlar (Er, 2020).

Çizim 6.79.d. BTİEM. 208, v.57a, tepelikler (Er, 2020).

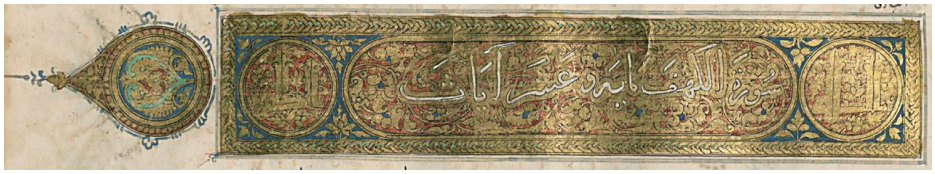

Resim 6.121. BTİEM. 208, v.229a, sûre başı (BTİEM, 2021).

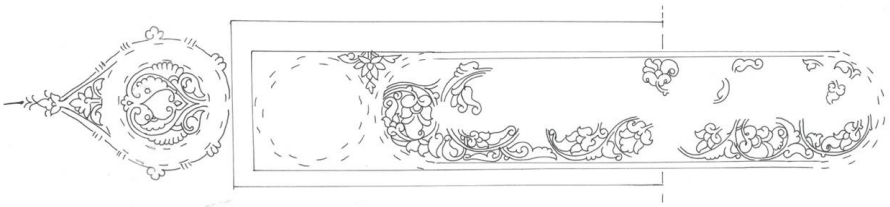

Çizim 6.80. BTİEM. 208, v.229a, sûre başı (Er, 2020).

Eserin 229a, sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.80.a. BTİEM. 208, v.229a, yalın rumi (Er, 2020).

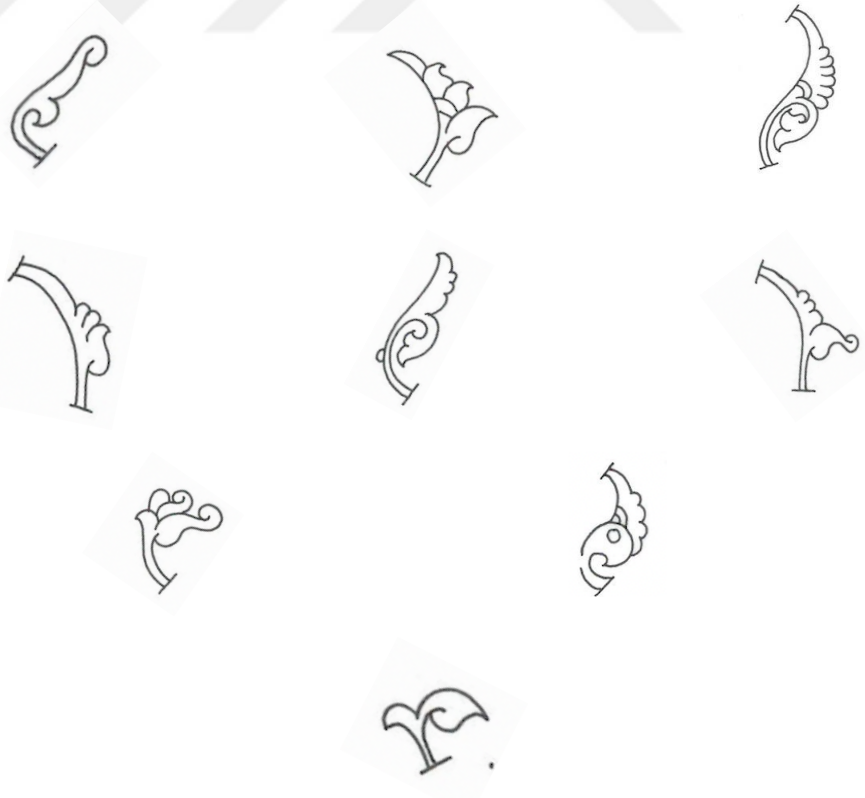

Çizim 6.80.b. BTİEM. 208, v.229a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

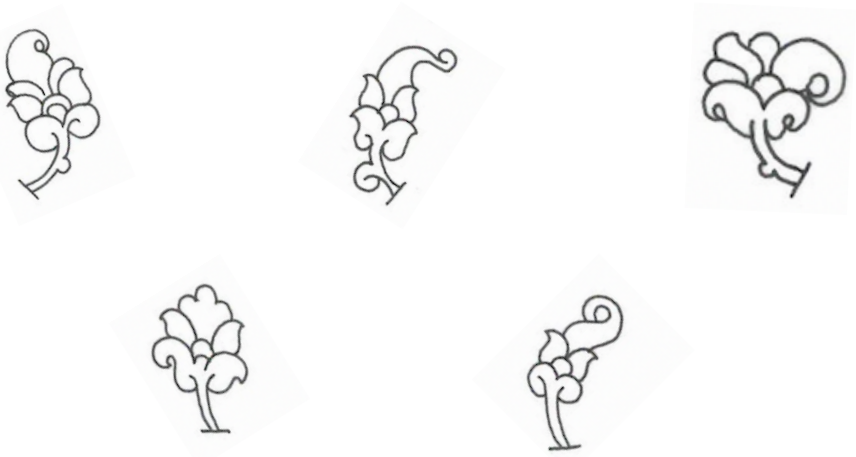

Çizim 6.80.c. BTİEM. 208, v.229a, sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.80.d. BTİEM. 208, v.229a, dal üstü süsleme (Er, 2020).

Resim 6.122. BTİEM. 208, v.248a, sûre başı (BTİEM, 2021).

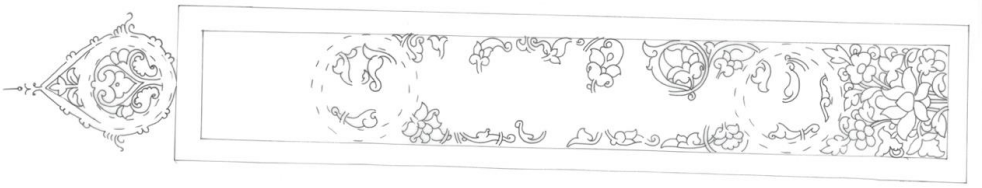

Çizim 6.81. BTİEM. 208, v.248a, sûre başı (Er, 2020).

Eserin 248a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.81.a. BTİEM. 208, v.248a, yalın rumiler (Er, 2020).

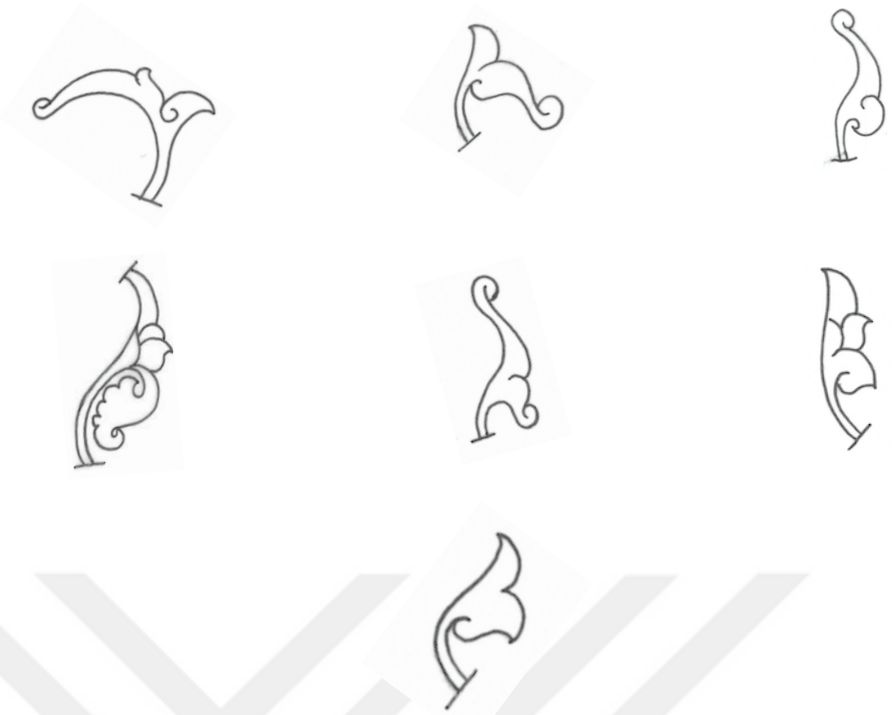

Çizim 6.81.b. BTİEM. 208, v.248a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.81.c. BTİEM. 208, v.248a, sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.81.d. BTİEM. 208, v.248a, tepelik (Er, 2020).

Varak No: 39a, 57a, 229a, 248a.

Eser Adı: Sûre başı.

Renkler: Altın, lacivert, beyaz, yeşil, kırmızı, siyah.

Motifler: Rumi, bitkisel, geometri.

Eser Tanıtım: Eserin 39a, 57a, 229a, 248a sayfalarında yer alan sûre başı tezhipleri, dikdörtgen formda, sağ ve sol taraftan gül çıkmalı şekilde hazırlanmıştır. Sûre başı bezemelerini en dışta lacivert bir kuzu ve lacivert sade tığlar çevrelemiştir.

Eserin 39a sayfasında yer alan sûre başı tezhibi, altın iplik ve altın cedvelle beş kapalı alana bölünmüştür. Sûre başı tezhibinin merkezinde bulunan kapalı alanın ortasına bir satır is mürekkebiyle tahrirli, beyaz (üstübeç) mürekkeple yazı yazılarak bey-ne's-sütur ile doldurulmuştur. Bey-ne's-süturun zemini kırmızı olup üzerindeki bezeme eser tahribatından dolayı yorumlanamamıştır. Bu alanın iki yanında bulunan kapalı alanların zemini lacivert olup ½ simetrik planlı, kapalı form rumi motifi ile bezenmiştir. Rumi motifi beyaz (üstübeç) mürekkeple boyanmış, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Lacivert zeminli kapalı alanların yanlarındaki kapalı alanlar ise kırmızı zeminli olup üzeri helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bezemeli alanın sağ yanından çıkan başlık gülü, damla biçiminde olup merkezine lacivert zemin atılarak müstakil bir sencide rumi uygulanmıştır. Altınlı sencide rumi, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.119, Çizim 6.78).

Eserin 57a sayfasında yer alan sûre başı tezhibi, altın iplik ve altın cedvelle alanlara ayrılmış ancak eser tahribatından dolayı sadece iki kapalı alan yorumlanabilmiştir. Yorumlanabilen iki kapalı alanın zemini de lacivert boyanmış, üzeri ½ simetrik planlı rumi üslupta bezenmiştir. Bezemeli alanın sağ kısımında yer alan kapalı alanın bezemesi, iç içe geçen kapalı form rumi ve bunlardan çıkan helezonik rumi dallarla oluşmuştur. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bezemeli alanın sol baş kısmında yer alan kapalı alanın bezemesi ise birim tekrarlı kapalı form rumiler ve onlardan çıkan helezonik rumi dallarıyla oluşmuştur. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bezemeli alanının sağ yanından çıkan başlık gülü, damla biçiminde olup merkezine ½ simetrik planlı kapalı form rumi uygulanmıştır. Kapalı

form ruminin iç zemini kırmızı, dışında kalan boşluğu ise lacivert renkle boyanmıştır. Rumi motif altılı olup is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.120, Çizim 6.79).

Eserin 229a sayfasında yer alan sûre başı tezhibi, açılan kitabe ve dairelerle üç alana bölünmüştür. Bezemeli alanı en dışta altın bir zencerek çevrelemiştir. Bezemenin merkezinde yer alan kitabenin iç bünyesi bir satır is mürekkebiyle tahrirli, beyaz (üstübeç) mürekkeple yazı yazılarak bey-ne's-sütur ile doldurulmuştur. Bey-ne's-süturun zemini kırmızı olup üzeri altınlı ve is mürekkebiyle tahrirli, helezonik rumi dalları uygulanmıştır. Dairelerle oluşturulan kapalı alanlar, kırmızı zeminli olup hatayî üslubunda bezenmiştir. Kapalı alanların dışında oluşan boşlukların zeminlerine ise lacivert atılarak hatayi üslubunda süslenmiştir. Bezemeli alanın sol yanından çıkan başlık gülü, damla biçiminde olup merkezine ½ simetrik planlı kapalı form rumi uygulanmıştır. Kapalı form ruminin iç zeminleri kırmızı ve lacivert renkle boyanmış, dışta kalan zemin ise lacivertle boyanmıştır. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.121, Çizim 6.80).

Eserin 248a sayfasında yer alan sûre başı tezhibi, yatay dikdörtgen alanın içine yerleştirilen daire biçimiyle üç alana bölünmüştür. Ortadaki kapalı alana is mürekkebiyle tahrirli, beyaz (üstübeç) mürekkeple yazı yazılarak bey-ne's-sütur ile doldurulmuştur. Bey-ne's-süturun zemini lacivertle boyanmış, üzeri helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Dairelerin içlerine altınla bir satır yazı yazılmıştır. Yazı dışında oluşan zemin kırmızıya boyanıp üzeri altınlı helezonik rumi dallarıyla süslenmiştir. Dairelerin yanlarında oluşan kapalı alanların zeminleri açık yeşille boyanarak hatayî üslubuyla bezenmiştir. Bezemeli alanın sol yanından çıkan başlık gülü damla biçiminde olup merkezine ½ simetri planlı kapalı form rumi uygulanmıştır. Kapalı form ruminin iç zeminleri altın, dışta kalan zemin ise kırmızıyla boyanmıştır. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.122, Çizim 6.81).

Eser 15[12].

Bulunduğu Yer: Konya Mevlana Müzesi	
Envanter No: 13	**Kitabın Adı:** Mushaf-ı Şerif
Tarihi: 726-727	**Kitabın Müellifi:** İzzeddin el- Hattat el-Savacı (müstensih)
Hattatı:-	**Müzehhibi:-**
Dili: Arapça	**Yazı Türü:** Reyhani, sülüs, nesih
Ölçüleri: 45.5x29.5 cm- 35x22.3 cm	**Sayfa Sayısı:** 331

Resim 6.123. KMM. 13, v.1b, sûre başı (KMM, 2020).

Resim 6.124. KMM. 13, v.1b, sûre başı detay (KMM, 2020).

[12] Eser Bilgileri: (Demircan Aksoy, 2010:134).

Çizim 6.82. KMM. 13, v.1b, sûre başı (Er, 2020).

Eserin 1b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.82.a. KMM. 13, v.1b, yalın rumi (Er, 2020).

Çizim 6.82.b. KMM. 13, v.1b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.82.c. KMM. 13, v.1b, tepelik (Er, 2020).

Çizim 6.82.d. KMM. 13, v.1b, ortabağ (Er, 2020).

Resim 6.125. KMM. 13, v.149a, sûre başı (KMM, 2020).

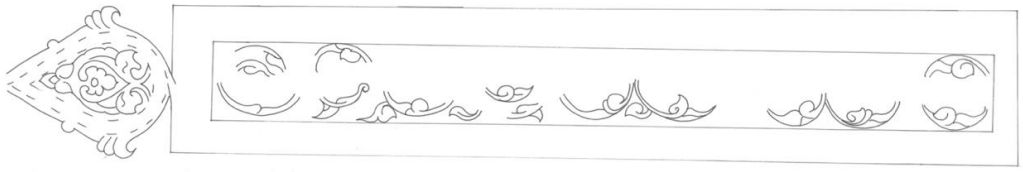

Çizim 6.83. KMM. 13, v.149a, sûre başı (Er, 2020).

Eserin 149a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

Çizim 6.83.a. KMM. 13, v.149a, yalın rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.83.b. KMM. 13, v.149a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.83.c. KMM. 13, v.149a, tepelik (Er, 2020).

Çizim 6.83.d. KMM. 13, v.149a, dal üstü süsleme (Er, 2020).

Resim 6.126. KMM. 13, v.270b. sûre başı (KMM, 2020).

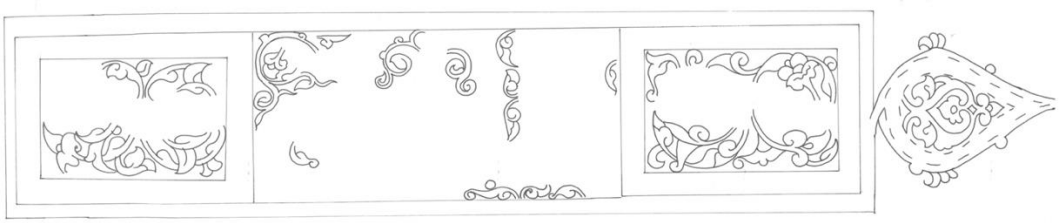

Çizim 6.84. KMM. 13, v.270b, sûre başı (Er, 2020).

Eserin 270b sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:

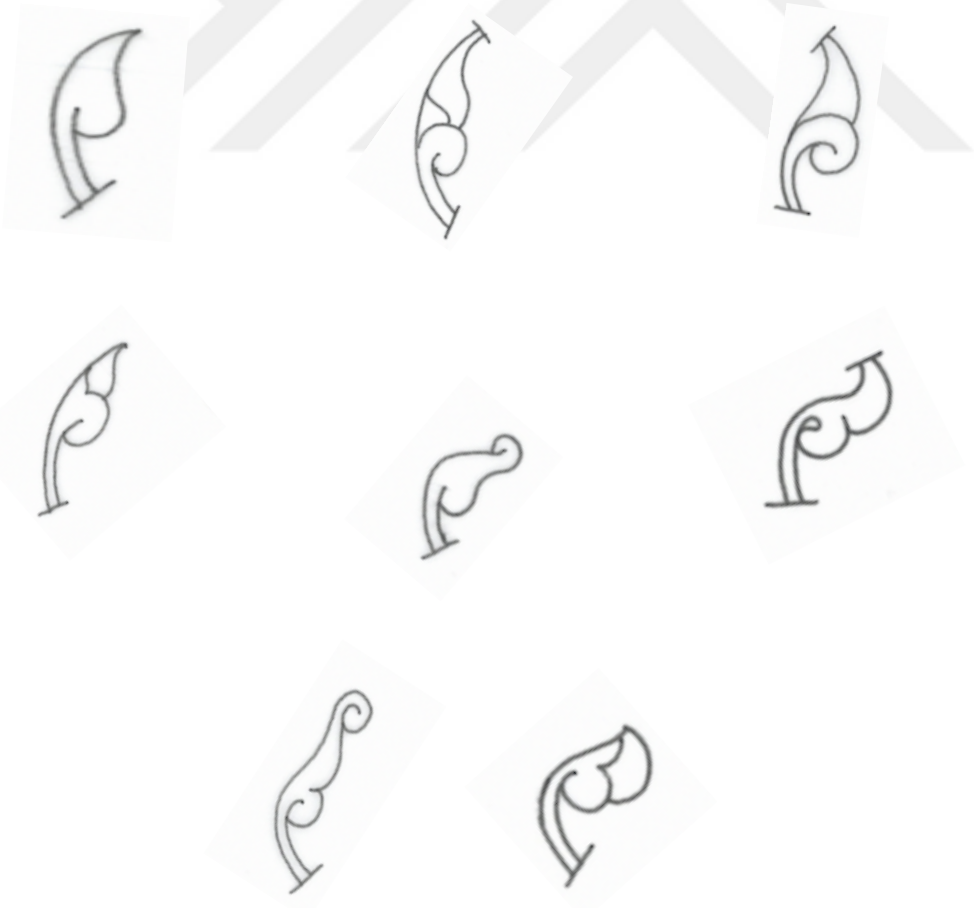

Çizim 6.84.a. KMM. 13, v.270b, yalın rumiler (Er, 2020).

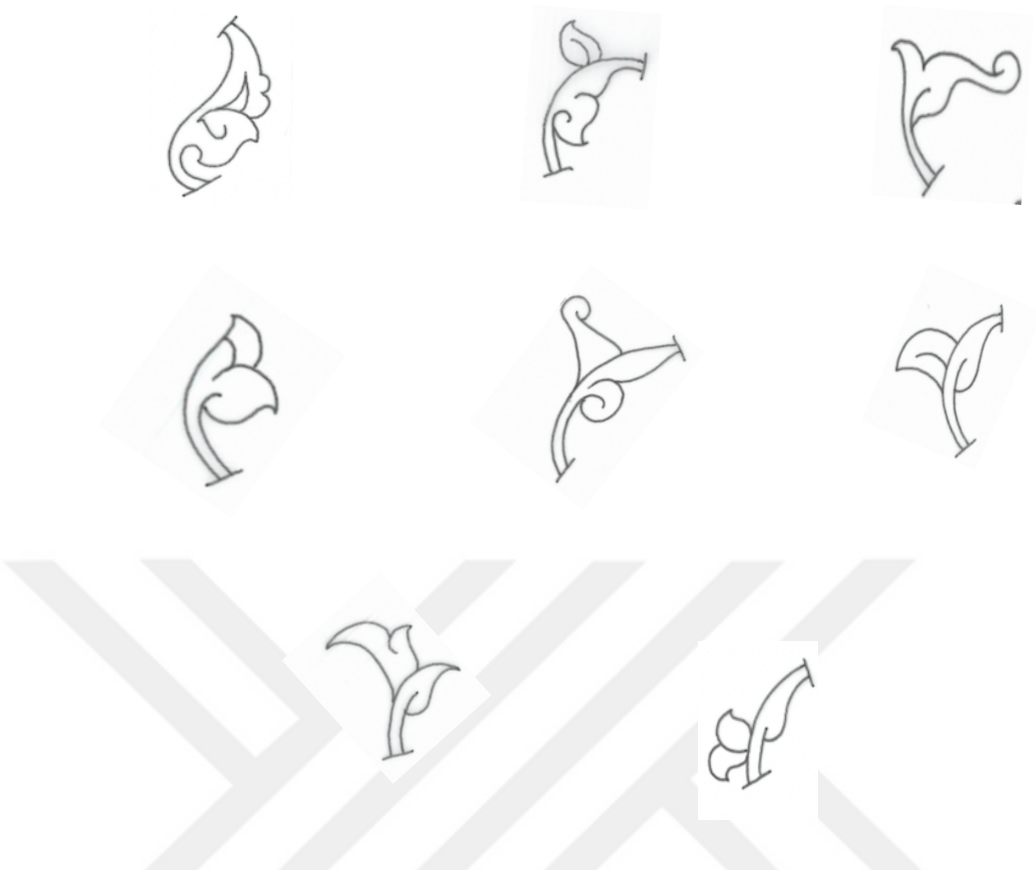

Çizim 6.84.b. KMM. 13, v.270b, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.84.c. KMM. 13, v.270b, sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.84.d. KMM. 13, v.270b, tepelikler (Er, 2020).

Çizim 6.84.e. KMM. 13, v.270b, dal üstü süsleme (Er, 2020).

Resim 6.127. KMM. 13, v.296a. sûre başı (KMM, 2020).

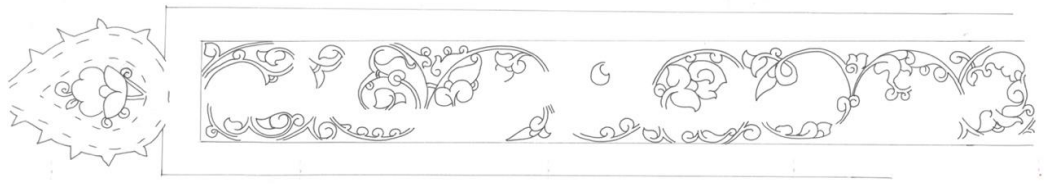

Çizim 6.85. KMM. 13, v.296a, sûre başı (Er, 2020).

<u>Eserin 296a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:</u>

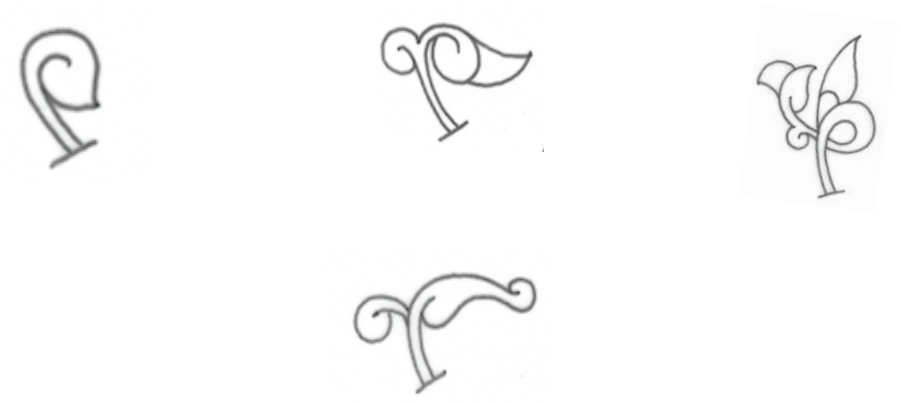

Çizim 6.85.a. KMM. 13, v.296a, yalın rumiler (Er, 2020).

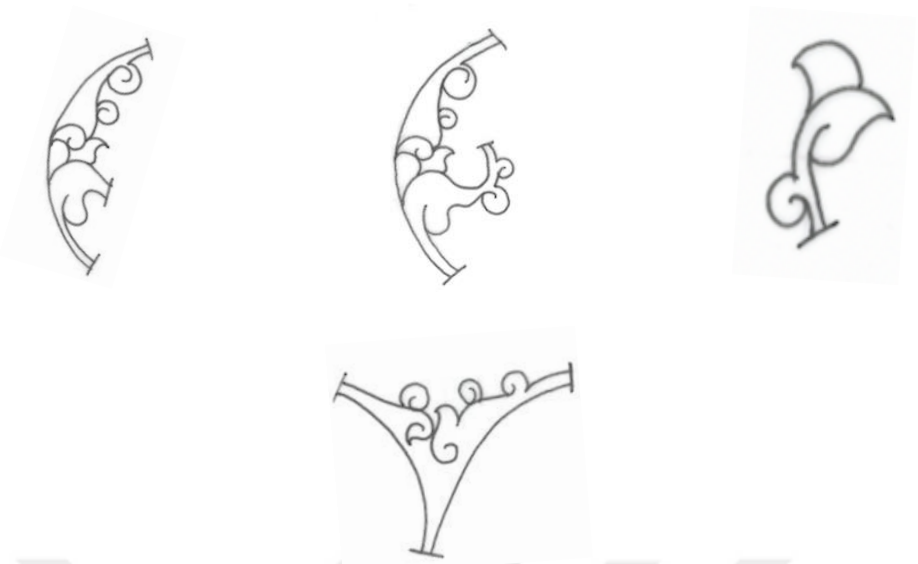

Çizim 6.85.b. KMM. 13, v.296a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.85.c. KMM. 13, v.296a, sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.85.d. KMM. 13, v.296a, dal üstü süslemeler (agraf, salyangoz vb.) (Er, 2020).

Resim 6.128. KMM. 13, v.303a. sûre başı (KMM, 2020).

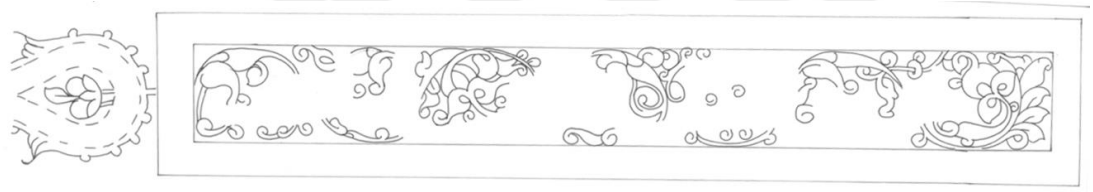

Çizim 6.86. KMM. 13, v.303a, sûre başı (Er, 2020).

<u>Eserin 303a sayfasında uygulanan rumi motif çeşitleri:</u>

Çizim 6.86.a. KMM. 13, v.303a, yalın rumiler (Er, 2020).

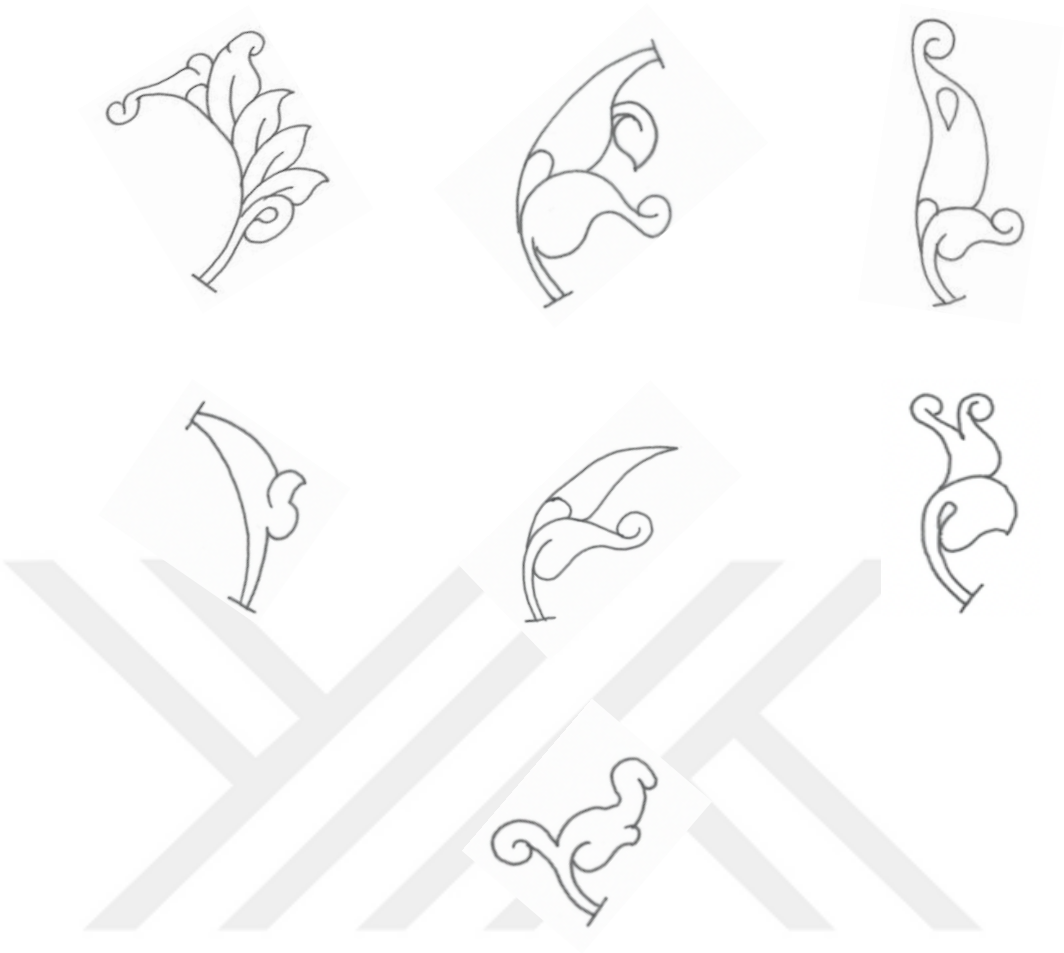

Çizim 6.86.b. KMM. 13, v.303a, kanatlı rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.86.c. KMM. 13, v.303a, sencide rumiler (Er, 2020).

Çizim 6.86.d. KMM. 13, v.303a, dal üstü süsleme (Er, 2020).

Varak No: 1b, 149a, 270b, 296a, 303a.

Eser Adı: Sûre başı.

Renkler: Altın, yeşil, kırmızı, beyaz, lacivert, is mürekkebi.

Motifler: Rumi, bitkisel, geometrik geçme.

Eser Tanıtım: Eserin 1b, 149a, 270b, 296a, 303a sayfalarında yer alan sûre başı tezhipleri, yatay dikdörtgen formda sağ ve sol taraftan gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Bu bezemeli alanların tümünü en dışta bir kuzu, gülleri de sade tığlar çevrelemiştir.

Eserin 1b sayfasında yer alan sûre başı tezhibi, sağ taraftan gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Yatay dikdörtgen biçimin merkezi, kapalı form rumilerle birim tekrarlı şekilde bezenmiştir. Kapalı formların zeminleri kırmızıya boyanmış, desenin dışında kalan boşluğun zeminine ise lacivert atılmıştır. Rumiler altınla boyanıp, lacivertle renklendirilmiş, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bu alanı altın iplik, kırmızı zeminli geometrik geçmeli zencerek, altın iplik, lacivert cedvel ve siyah bir kuzu çevrelemiş ve sağ yana bir kısmı deforme olmuş damla biçiminde bir başlık gülü yerleştirilmiştir. Başlık gülünün merkezi, kırmızı zeminli olup üzeri ½ simetrik planlı rumi üslupta bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.124.a, Çizim 6.82).

Eserin 149a sayfasında yer alan sûre başı tezhibi, sol taraftan gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Yatay dikdörtgen biçimin merkezine bir satır beyaz (üstübeç) mürekkeple yazı yazılarak is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Daha sonra merkez bey-ne's-sütur ile doldurulmuştur. Bey-ne's-süturun zemini kırmızı olup üzeri altınlanarak alan is mürekkebiyle tahrirli, helezonik rumi dallarla bezenmiştir. Yatay dikdörtgen alanı, altın iplik, altınlanan gri ve kırmızı zeminli geometrik zencerek, altın iplik, siyah iplik, gri cedvel ve gri bir kuzu çevreledikten sonra sol tarafa damla biçiminde bir başlık gülü yerleştirilmiştir. Başlık gülünün merkezi, kırmızıyla boyanmış üzerine ½ simetrik planda kapalı form rumi uygulanmıştır. Kapalı form rumi altınla boyanıp iç zeminine gri atılmış, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.125, Çizim 6.83).

Eserin 270b sayfasında yer alan sûre başı tezhibi, sağ taraftan gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Yatay dikdörtgen biçimin merkezi, altın iplik ve geometrik geçmeli zencerekle üç alana bölünmüştür. İki tarafa koltuk yerleştirilmiş, orta zemine ise bir

satır is mürekkebiyle yazı yazılarak bey-ne's-sütur ile doldurulmuştur. Bey-ne's-süturun zemini kırmızıyla boyanmış, üzeri helezonik rumi dallarıyla bezenmiştir. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Bezemeli alanın sağ ve sol tarafına yerleştirilen koltukların iç bünyelerine beyaz (üstübeç) mürekkeple yazı yazılarak bey-ne's-sütur ile doldurulmuştur. Bey-ne's-süturun zemini kırmızıyla boyanmış, üzeri helezonik rumi dalları ile doldurulmuştur. Rumiler altınla boyanıp, is mürekkebiyle tahrirlenmiştir. Yatay dikdörtgen alanı altın iplik, siyah iplik, gri cedvel ve gri bir kuzu çevreleyerek sol yana damla biçiminde bir başlık gülü yerleştirilmiştir. Başlık gülünün merkezi, kırmızıyla boyanmış üzerine ½ simetrik planlı kapalı form rumi uygulanmıştır. Kapalı form rumi altınla boyanarak iç zeminine gri atılmış ve is mürekkebiyle tahrirlenmiştir (Resim 6.126, Çizim 6.84).

Eserin 296a sayfasında yer alan sûre başı tezhibi, sol taraftan gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Yatay dikdörtgen biçimin merkezine bir satır beyaz (üstübeç) mürekkeple yazı yazılarak is mürekkebiyle tahrirlenmiş, alan bey-ne's-sütur ile doldurulmuştur. Bey-ne's-süturun zemini lacivert olup üzeri altınlanarak alan kırmızıyla renklendirilmiş, is mürekkebiyle tahrirli helezonik rumi dallarla bezenmiştir. Yatay dikdörtgen alanı, altın iplik, altın cedvel, altın iplik, yeşil cedvel, altın iplik ve kırmızı bir kuzu çevreledikten sonra sol yana damla biçiminde bir başlık gülü yerleştirilmiştir. Başlık gülünün merkezi, yeşille boyanmış üzerine bitkisel motif uygulanmıştır (Resim 6.127, Çizim 6.85).

Eserin 303a sayfasında yer alan sûre başı tezhibi, sol taraftan gül çıkmalı şekilde düzenlenmiştir. Yatay dikdörtgen biçimin merkezine bir satır beyaz (üstübeç) mürekkeple yazı yazılarak is mürekkebiyle tahrirlenmiş, alan bey-ne's-sütur ile doldurulmuştur. Bey-ne's-süturun altınlanan üst zemini yeşil olup alan lacivertle renklendirilerek is mürekkebiyle tahrirli helezonik rumi dallarla bezenmiştir. Yatay dikdörtgen alanı, altın iplik, altın cedvel, altın iplik, lacivert cedvel ve kırmızı bir kuzu çevreledikten sonra sol yana damla biçiminde bir başlık gülü yerleştirilmiştir. Başlık gülünün merkezi, lacivertle boyanmış üzerine bitkisel motif uygulanmıştır (Resim 6.128, Çizim 6.86).

Bu rumi hatları, geçmeli şebekeler meydana getirmektedir. Dönemin geometrik geçmeli bezeme hatları, rumi üslubunda da uygulanmış, böylelikle Selçuklu bezeme üslup birliği ortaya çıkmıştır.

6.2. Araştırma Kapsamındaki Rumi Motif Analizleri

Yapılan incelemeler sonucunda XIII. yüzyıl Anadolu Selçuklu Dönemine tarihlenen toplam dokuz eserden seçilen kırk sekiz bezemeli sayfada ve XIV. yüzyıl Beylikler Dönemine tarihlenen toplam altı eserden seçilen kırk bir bezemeli sayfada rumi bezemeler ele alınmıştır. Her bir tezhipli sayfanın elde çizimleri yapılmış, (Resim 6. 129) kompozisyon bütününden rumi motifler tek tek çıkarılarak (Resim 6. 130) gruplara ayrılmıştır.

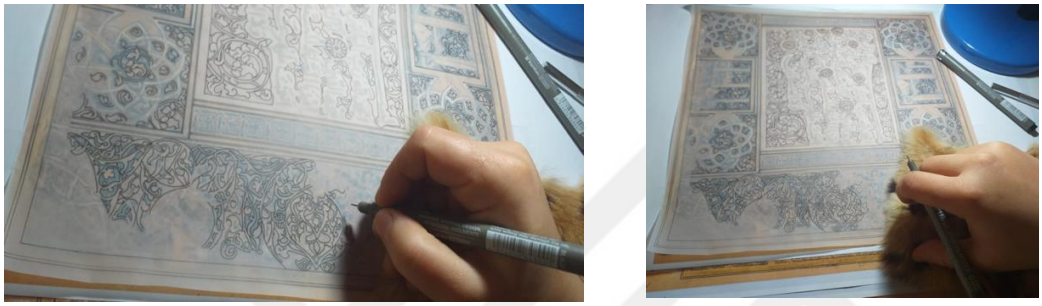

Resim 6.129. Eserlerdeki bezemelerin çizim aşamaları (Er, 2020).

Resim 6.130. Motiflerin çizimi (Er, 2020).

İncelenen eserlerde rumi motiflerinin tek bir şebeke üzerinde farklı çeşitleri gözlenmiştir. Bu motif çeşitlerinin zenginliği, bilinen rumi çeşitleri içinde değerlendirilmeye çalışılmıştır. XIII. ve XIV. yüzyıl yazma eserlerinde köken itibariyle hayvansal ya da bitkisel olabileceği çelişkisi oluşturan zengin rumi biçimleriyle karşılaşılmıştır. Dolayısıyla bu eserlerde yer alan rumi motif çeşitleri,

yalın rumi, kanatlı rumi, sencide rumi, tepelik, ortabağ ve dal üstü süslemeler olarak yaygınlıkla sınıflanan şekliyle ve aynı zamanda dönem özellikleri dikkate alınarak tespit edilen rumi çeşitleri tasnif edilmiştir. Her bir rumi çeşidi, kendi arasında farklı form ve şekil arzetmekte olup ayrıştırılmamış ve tek bir başlıkta değerlendirilmiştir. Çizim teknikleri açısından genel olarak rumi çeşitlerinin de farklı çizimleri olabilir, ancak desen çizen biri için bu detay gerekli değildir. Desen çizen bir sanatkâr için herhangi bir rumi çeşidini istediği gibi veya tasarım yeteneği doğrultusunda farklı biçimlerde şekillendirebilir. Çalışmada tanımlanamayan veya herhangi bir grubun içine alınamayan rumiler elenmiştir. Ortabağlar ve tepeliklerin bazıları net bir şekilde belirlenememiştir. Bilinen klasik tarzdaki ortabağlar ve tepelikler bu dönemde karışıklığa neden olmaktadır. Bu yüzden kompozisyon ortasında yer alan giriş çıkış yapılmış rumiler, ortabağ sınıfına dâhil edilmiştir. Rumi motifi analiz tabloları bu şekilde düzenlenmiştir.

6.2.1. XIII. Yüzyıl Anadolu Selçuklu Dönemi Yazma Eser Tezyinatında Ele Alınan Tezhipli Sayfaların Rumi Motif Analizleri

Çalışmada, XIII. yüzyıl Anadolu Selçuklu dönemine tarihlenen dokuz eser incelenmiş olup bu eserlerin tezhipli sayfalarından benzerleri elenerek toplamda kırk sekiz sayfa tez kapsamında incelemeye alınmıştır. İncelemeye alınan bu eserler ve sayfaları; SK. Fatih 315; 2a, SK. Ayasofya 2984; 1a, 1b, 2b, 133b, SK. Aşir Efendi 316; 4a, 5a, SK. Ayasofya 2442; 1b, 2a, KMM. 51; 1b, 3a, 3b, 5b, 5b, 8b, 53a, 55a, 55b, 98a, 98b, 100b, 159a, 159b, 163b, 208a, 208b, 210b, 212b, 266b, TİEM. 437; 1a, 2a, 3a, 4a, 234b, SK. Ayasofya 2985; 1a, 1b, İÜK. A 6649; 1b, 3a, 231b, 231b,232a, 232a, 235a, 235a,235b, 235b, 236a, SK. Fatih 4285; 1b, 366b'dir. İncelemeye alınan tezhipli sayfalar ayrı ayrı değerlendirilmiş olup rumi motif analizleri yapılmıştır. Aşağıda yer alan tablolarda rumi motifler; yalın rumi, kanatlı rumi, sencide rumiler, tepelikler, ortabağlar ve dal üstü detaylar olarak gruplara ayrılmıştır. Bu analizlerde her gruptaki rumilerin iç detay süslemeleri ve tipolojik farklılıkları kendi içinde değerlendirilmiştir.

XIII. Yüzyıl Anadolu Selçuklu Dönemi Yazma Eser Tezyinatında Tespit Edilen Yalın Rumi Motifleri

İncelenen yazma eserlerin tezhipli sayfalarında XIII. yüzyıla ait yalın rumilerin farklı şekillerde çizilmiş olduğu görülmüştür. Dal üzerinde görülen bu yalın rumiler oldukça zengin bir çeşitliliğe sahiptir. Çizelgenin sol sütununda yer alan her esere ait yalın rumiler her bir motifin kendi karakterine göre en sade halinden detaylı haline doğru sıralanmıştır. Aşağıdaki çizelgede birbiriyle örtüşmeyen farklı biçimlendirilmiş yalın rumi örnekleri verilmiştir.

XIII. yüzyıl Anadolu Selçuklu Dönemi Yazma Eser Tezyinatında Tespit Edilen Yalın Rumi Motifleri								
SK, Mefatihu'l-Ğayb Fatih 315, v.2a.								**3**
SK, Enisü'l-Kulub Ayasofya 2984, v.1b.								**2**
SK, Enisü'l-Kulub								**1**

Ayasofya 2984, v.2b.								
SK, Enisü'l-Kulub Ayasofya 2984, v.133b.								**1**
SK, El-Letaifü'l-Ala'iyye Fi'l-Fedaili's-Seniyye Aşir Efendi 316, v.4a.								**1**

SK, **El-Letaifü'l-Ala'iyye Fi'l-Fedaili's-Seniyye** **Aşir Efendi 316, v.5a.**								**8**
SK, **eş-ŞİFA** **Ayasofya 2442, v.1b.**								**3**

SK, eş-ŞİFA Ayasofya 2442, v.2a.								**1**
KMM, Mesnevî KMM 51, v.1b.								**4**
KMM, Mesnevî								**2**

KMM 51, v.3a.								
KMM, Mesnevî KMM 51, v.3b.								**3**
KMM, Mesnevî KMM 51, v.6b.								**8**

KMM, Mesnevî KMM 51, v.8b.								**2**
KMM, Mesnevî KMM 51, v.53a.								**4**
KMM,								

Mesnevî KMM 51, v.55a.								**3**
KMM, Mesnevî KMM 51, v.55b.								**2**
KMM, Mesnevî KMM 51, v.98a.								**2**

KMM, Mesnevî KMM 51, v.98b.								**2**
KMM, Mesnevî KMM 51, v.100b.								**1**

KMM, Mesnevî KMM 51, v.159a.								**2**
KMM, Mesnevî KMM 51, v.163b.								**4**
KMM, Mesnevî								

KMM 51, v.208a.								**3**
KMM, Mesnevî KMM 51, v.208b.								**5**
KMM, Mesnevî KMM 51, v.210b.								**3**

KMM, Mesnevî KMM 51, v.212b.								**1**
KMM, Mesnevî KMM 51, v.266b.								**4**
TİEM, Mushaf-ı Şerif								**3**

TİEM 437, v.1a.								
TİEM, Mushaf-ı Şerif TİEM 437, v.2a.								**6**
TİEM, Mushaf-ı Şerif TİEM 437, v.3a.								**8**

TİEM, Mushaf-ı Şerif TİEM 437, v.4a.								**3**
TİEM, Mushaf-ı Şerif TİEM 437, v.234b.								**3**
SK, el- Evamirü'l-Ala'iyye Fi'l-								**4**

Umuri'l-Ala'iyye Ayasofya 2985, v.1a.								
SK, el- Evamirü'l-Ala'iyye Fi'l-Umuri'l-Ala'iyye Ayasofya 2985, v.1b.								**2**
İÜK, Mushaf-ı Şerif A 6649, v.1b.								**5**
İÜK,								

Mushaf-ı Şerif A 6649, v.3a.								**13**
İÜK, Mushaf-ı Şerif A 6649, v.231b.								**1**
İÜK, Mushaf-ı Şerif A 6649, v.232a.								**2**

İÜK, Mushaf-ı Şerif A 6649, v.235a.								**2**
İÜK, Mushaf-ı Şerif A 6649, v.235b.								**4**

İÜK, Mushaf-ı Şerif A 6649, v.236a.								**7**
SK, Terceme-i Tarih-i Taberi, Fatih 4285, v.1b.								**3**
SK, Terceme-i Tarih-i Taberi, Fatih 4285, v.366b.								

								4
Toplam								**145**

Çizelge 6.1. Yalın rumi motiflerinin incelenen eser sayfalarına göre dağılımı.

Yorum**:** Çizelge 6.1 incelendiğinde tez kapsamındaki tezhipli sayfalarda yüz kırk beş yalın rumi formu olduğu anlaşılmaktadır. Çizelgede görülen yalın rumiler zengin bir çeşitliliğe sahiptir. Bunlar dal içinde, dal dışında tek ve çift merkezli rumi formlarından oluşmaktadır. Çalışmada bu formların sade, dendanlı ve hurdeli çeşitlerine rastlanmıştır. Bazı yalın rumilerin dış formları yaprak ve yelpaze görünümünde olup bazıları sınır çizgilerinin dışına taşan helezonik kıvrımla bezenmiştir. Yelpaze görünümlü olan yalın rumi, TİEM. 437, v.2a ve v.3a sütunlarında görülmektedir. Ancak TİEM. 437, v.2a'da görülen yelpaze biçimli yalın ruminin iç bünyesi münhani dolguluyken TİEM. 437, v.3a'da görülen biçimin iç bünyesine herhangi bir detay girilmemiştir. Çizelgede yer alan yalın rumilerin uç kısımları helezonik kıvrımlı, dendanlı, sivri veya rumi formuyla sonlanmıştır. İç bünyeleri ise dendanlı ve sade helezonik kıvrım, yarım tepelik, daire biçimi, hurde, münhani ve rumi formlarıyla detaylandırılmıştır. İç bünyeleri hurdelenmiş yalın rumiler, TİEM. 437, v. 1a., SK. Fatih 4285, v.366b., İÜK. A6649, v.3a'da tespit edilmiştir. Ayrıca incelenen tezhipli sayfalar arasında SK. Ayasofya 2984, v.1a., KMM 51, v.5b., KMM 51, v.159b'de yalın rumi motifine rastlanmamıştır.

XIII. Yüzyıl Anadolu Selçuklu Dönemi Yazma Eser Tezyinatında Tespit Edilen Kanatlı Rumi Motifleri

İncelenen yazma eserlerin tezhipli sayfalarında XIII. yüzyıla ait kanatlı rumilerin farklı şekillerde çizilmiş olduğu görülmüştür. Dal üzerinde görülen bu kanatlı rumiler oldukça zengin bir çeşitliliğe sahiptir. Çizelgenin sol sütununda yer alan her esere ait kanatlı rumiler her bir motifin kendi karakterine göre en sade halinden detaylı haline doğru sıralanmıştır. Aşağıdaki çizelgede birbiriyle örtüşmeyen farklı biçimlendirilmiş kanatlı rumi örnekleri verilmiştir.

XIII. yüzyıl Anadolu Selçuklu Dönemi Yazma Eser Tezyinatında Tespit Edilen Kanatlı Rumi Motifleri								
SK, Mefatihu'l-Ğayb Fatih 315, v.2a.								**5**
SK, Enisü'l-Kulub Ayasofya 2984, v.1a.								**1**

SK, Enisü'l-Kulub Ayasofya 2984, v.1b.								**2**
SK, Enisü'l-Kulub Ayasofya 2984, v.2b.								**1**
SK, El-Letaifü'l-Ala'iyye Fi'l-								**3**

Fedaili's-Seniyye Aşir Efendi 316, v.4a.								
SK, El-Letaifü'l-Ala'iyye Fi'l-Fedaili's-Seniyye Aşir Efendi 316, v.5a.								**15**

SK, eş-ŞİFA Ayasofya 2442, v.1b.								**14**
SK, eş-ŞİFA Ayasofya 2442, v.2a.								**6**

KMM, Mesnevî KMM 51, v.1b.								**9**
KMM, Mesnevî KMM 51, v.3a.								

								9
KMM, Mesnevî KMM 51, v.3b.								**4**
KMM, Mesnevî KMM 51, v.5b.								**3**
KMM, Mesnevî							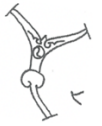	**7**

KMM 51, v.6b.								
KMM, Mesnevî KMM 51, v.8b.								**6**
KMM, Mesnevî								

KMM 51, v.53a.								**12**
KMM, Mesnevî KMM 51, v.55a.								**9**

KMM, Mesnevî KMM 51, v.55b.								**4**
KMM, Mesnevî KMM 51, v.98a.								**5**

KMM, **Mesnevî** **KMM 51, v.98b.**								**11**
KMM, **Mesnevî** **KMM 51, v.100b.**								**5**

KMM,								**10**
Mesnevî **KMM 51, v.159a.**								
KMM, **Mesnevî** **KMM 51, v.159b.**								**4**

KMM, **Mesnevî** **KMM 51,** **v.163b.**								**9**
KMM, **Mesnevî**								

KMM 51, v.208a.								**9**
KMM, Mesnevî								**9**
KMM 51, v.208b.		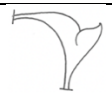						
KMM, Mesnevî								

KMM 51, v.210b.								**13**
KMM, Mesnevî KMM 51, v.212b.								**4**
KMM, Mesnevî								

KMM 51, v.266b.								**11**
TİEM, Mushaf-ı Şerif 437, v.1a.								**6**
TİEM,								

Mushaf-ı Şerif 437, v.2a.								**8**
TİEM, Mushaf-ı Şerif 437, v.3a.								**13**

TİEM, **Mushaf-ı Şerif** **437, v.4a.**								**6**
TİEM, **Mushaf-ı Şerif** **437, v.234b.**								**1**
SK,								

el-Evamirü'l-Ala'iyye Fi'l-Umuri'l-Ala'iyye **Ayasofya 2985, v.1a.**								**3**

İÜK, **Mushaf-ı Şerif** **A 6649, v.1b.**								**17**

İÜK, Mushaf-ı Şerif A 6649, v.3a.								**26**
İÜK,								

Mushaf-ı Şerif **A 6649, v.231b.**								**1**
İÜK, Mushaf-ı Şerif **A 6649, v.232a.**								**1**
İÜK,								

Mushaf-ı Şerif **A 6649, v.235a.**								**2**
İÜK, **Mushaf-ı Şerif** **A 6649, v.235b.**								**2**

İÜK, **Mushaf-ı Şerif** **A 6649,** **v.236a.**								**24**

SK, Terceme-i Tarih-i Taberi, Fatih 4285, v.1b.								**4**
SK, Terceme-i Tarih-i Taberi, Fatih 4285, v.366b.								**4**

Toplam								**317**

Çizelge 6.2. Kanatlı rumi motiflerinin incelenen eser sayfalarına göre dağılımı.

Yorum: Çizelge 6.2 incelendiğinde üç yüz on yedi kanatlı rumi formu olduğu görülmektedir. Bu dönemin kanatlı rumileri ve ayırma rumilerinin çok çeşitli olduğu tespit edilmiştir. Bunlar dal içinde, dal dışında, bir, iki ve üç merkezli rumi formları olup sade, dendanlı ve hurdeli çeşitlerine rastlanmıştır. Birden fazla merkeze sahip olan rumiler, üst üste yalın rumilerin gelmesiyle oluşturulmuştur. Bunların en dikkat çekici örnekleri, üç merkezli olup İÜK. A6649, v.3a sütununda görülmektedir. Dendanlı kanatlı rumilerin ise en dikkat çekici örnekleri Aşir Efendi 316, v.5a sütununda yer alırken hurdeli rumilerin en dikkat çekici örnekleri İÜK. A6649, v.3a sütunundadır. Çizelgede yer alan bazı kanatlı rumiler sınır çizgilerinin dışına taşan bupçuklarla bezenmiştir. İncelenen rumilerin uç kısımları helezonik, dendanlı, sivri, kanatlı ya da yalın rumi formlarıyla sonlandırılmıştır. İç bünyeleri ise dendanlı, yarım tepelik, damla, daire ve çeşitli çizgisel kıvrımlar ayrıca hurde veya rumi formlarla detaylandırılmıştır. Çizgisel detaylar ise genellikle renk tonlamalarıyla uygulanmıştır. Ayrıca İncelenen tezhipli sayfalar arasında Ayasofya 2984, v.133b'de kanatlı rumi motifine rastlanmamıştır.

XIII. Yüzyıl Anadolu Selçuklu Dönemi Yazma Eser Tezyinatında Tespit Edilen Sencide Rumi Motifleri

İncelenen yazma eserlerin tezhipli sayfalarında XIII. yüzyıla ait sencide rumilerin farklı şekillerde çizilmiş olduğu görülmüştür. Bu dönem görülen sencide rumiler oldukça zengin bir çeşitliliğe sahiptir. Çizelgenin sol sütununda yer alan her esere ait sencide rumiler her bir motifin kendi karakterine göre en sade halinden detaylı haline doğru sıralanmıştır. Aşağıdaki çizelgede birbiriyle örtüşmeyen farklı biçimlendirilmiş sencide rumi örnekleri verilmiştir.

XIII. Yüzyıl Anadolu Selçuklu Dönemi Yazma Eser Tezyinatında Tespit Edilen Sencide Rumi Motifleri								
SK, Enisü'l-Kulub Ayasofya 2984, v.1b.								**3**
SK, Enisü'l-Kulub								

Ayasofya 2984, v.2b.								**9**
SK, Enisü'l-Kulub Ayasofya 2984, v.133b.								**2**

SK, **El-Letaifü'l-Ala'iyye Fi'l-Fedaili's-Seniyye** **Aşir Efendi 316, v.5a.**								**15**
SK, **eş-ŞİFA** **Ayasofya 2442, v.1b.**								**2**

SK, **eş-ŞİFA** **Ayasofya 2442, v.2a.**								**4**
KMM, **Mesnevî** **KMM 51, v.3a.**								**2**

KMM, **Mesnevî** **KMM 51, v.3b.**								**4**
KMM, **Mesnevî** **KMM 51, v.5b.**								**4**

KMM, **Mesnevî** **KMM 51,** **v.53a.**								**6**
KMM, **Mesnevî** **KMM 51,** **v.55a.**								**5**
KMM,								

Mesnevî **KMM 51, v.55b.**								**3**
KMM, **Mesnevî** **KMM 51, v.98b.**								**3**
KMM, **Mesnevî**								**3**

KMM 51, v.100b.								
KMM, Mesnevî KMM 51, v.159a.								**1**
KMM, Mesnevî KMM 51, v.159b.								

								2
KMM, **Mesnevî** **KMM 51, v.163b.**								**1**
KMM, **Mesnevî** **KMM 51, v.208a.**								**1**

KMM, **Mesnevî** **KMM 51, v.208b.**								**3**
KMM, **Mesnevî** **KMM 51, v.210b.**								**6**

KMM, **Mesnevî** **KMM 51,** **v.212b.**								**1**
KMM, **Mesnevî** **KMM 51,** **v.266b.**								**3**
TİEM,								

Mushaf-ı Şerif 437, v.1a.								**4**
TİEM, Mushaf-ı Şerif 437, v.2a.								**14**

TİEM, **Mushaf-ı Şerif** **437, v.3a.**								**29**

TİEM, **Mushaf-ı Şerif** **437, v.4a.**								**15**
TİEM, **Mushaf-ı Şerif** **437, v.234b.**								**4**

SK, **el-Evamirü'l-Ala'iyye Fi'l-Umuri'l-Ala'iyye** **Ayasofya 2985, v.1a.**								**3**
İÜK, **Mushaf-ı Şerif** **A 6649, v.1b.**								**6**

İÜK, Mushaf-ı Şerif A 6649, v.3a.								**6**
İÜK, Mushaf-ı Şerif A 6649, v.231b.								**1**

İÜK, Mushaf-ı Şerif A 6649, v.232a.								**1**
İÜK, Mushaf-ı Şerif A 6649, v.235b.								**1**

İÜK, Mushaf-ı Şerif A 6649, v.236a.								**5**
SK, Terceme-i Tarih-i Taberi, Fatih 4285, v.1b.			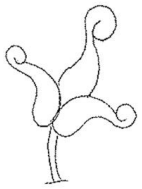					**3**
Toplam								**175**

Çizelge 6.3. Sencide rumi motiflerinin incelenen eser sayfalarına göre dağılımı.

Yorum: Çizelge 6.3. incelendiğinde yüz yetmiş beş sencide rumi formu olduğu görülmektedir. Çalışmada, XIII. yüzyıldaki sencide rumilerin sade ve dendanlı çeşitlerine rastlanmıştır. Dış formları ise üst üste katmerli bir şekilde inşa edilmiş, alt kısımları helezonik kıvrımla, iki yalın ruminin yan yana gelmesiyle, kanatlı rumiyle, dendanlı veya düz çizgiyle oluşmuştur. Özellikle üst üste ya da yan yana katmerli bir şekilde oluşan hatayî ve goncagül çiçeği görünümlü iri ve dolgun sencide rumiler oldukça dikkat çekicidir. Bunların en belirgin örneklerine KMM. 5, v.159b. ve SK. Ayasofya 2985, v.1a, TİEM 437, v.3a, TİEM 437, v.4a sütunlarında rastlanmıştır. Ayrıca çizelgede incelenen sencide rumilerin uç kısımlarının "S" biçimli, dendanlı, helezonik kıvrımlı, sivri ya da rumiyle biten formları gözlemlenmiştir. İç bünyelerinde de detay yönünden çeşitlilik görülmüştür. Bunlar çizgisel, damla, daire, hurde veya küçük rumi kıvrımlarından oluşmaktadır. Bu rumi kıvrımları içinde yalın rumi, sencide rumi gibi rumi formları yer almıştır. Ayrıca TİEM 437, v.2a sütununda yer alan bir sencide rumide münhani dolgulu sencide rumi görülmektedir. Dahası incelenen tezhipli sayfalar arasında SK. Fatih 315, v.2a., SK. Ayasofya 2984, v.1a., SK. Aşir Efendi 316, v.4a., KMM 51, v.1b., KMM 51, v.6b., KMM 51, v.8b., KMM 51, v.98a., İÜK. A 6649, v.235a., SK. Fatih 4285, v.366b'de herhangi bir sencide rumiye rastlanmamıştır.

XIII. Yüzyıl Anadolu Selçuklu Dönemi Yazma Eser Tezyinatında Tespit Edilen Tepelik Motifleri

İncelenen yazma eserlerin tezhipli sayfalarında XIII. yüzyıla ait tepelik motiflerinin farklı şekillerde çizilmiş olduğu görülmüştür. Bu dönem görülen tepelik motifleri oldukça zengin bir çeşitliliğe sahiptir. Çizelgenin sol sütununda yer alan her esere ait tepelik motifleri her bir motifin kendi karakterine göre en sade halinden detaylı haline doğru sıralanmıştır. Aşağıdaki çizelgede birbiriyle örtüşmeyen farklı biçimlendirilmiş tepelik motif örnekleri verilmiştir.

XIII. Yüzyıl Anadolu Selçuklu Dönemi Yazma Eser Tezyinatında Tespit Edilen Tepelik Motifleri								
SK, Mefatihu'l-Ğayb Fatih 315, v.2a.								**2**
SK, Enisü'l-Kulub								**7**

Ayasofya 2984, v.1b.								
SK, Enisü'l-Kulub Ayasofya 2984, v.2b.								1
SK, Enisü'l-Kulub								2

Ayasofya 2984, v.133b.								
SK, El-Letaifü'l-Ala'iyye Fi'l-Fedaili's-Seniyye Aşir Efendi 316, v.5a.								2
SK, eş-ŞİFA								

Ayasofya 2442, v.1b.								2
KMM, Mesnevî KMM 51, v.1b.								2
KMM, Mesnevî KMM 51, v.3a.								4

KMM, Mesnevî KMM 51, v.3b.								2
KMM, Mesnevî KMM 51, v.6b.								3
KMM,								

Mesnevî **KMM 51, v.53a.**								**2**
KMM, **Mesnevî** **KMM 51, v.55a.**								**4**
KMM, **Mesnevî** **KMM 51, v.55b.**								**1**

KMM, **Mesnevî** **KMM 51, v.98a.**								**2**
KMM, **Mesnevî** **KMM 51, v.98b.**								**2**

KMM, Mesnevî KMM 51, v.100b.								**2**
KMM, Mesnevî KMM 51, v.159a.								**3**
KMM, Mesnevî KMM 51, v.159b.								**5**

KMM, **Mesnevî** **KMM 51, v.163b.**								**1**

KMM, **Mesnevî**								**3**

KMM 51, v.208a.								
KMM, Mesnevî KMM 51, v.208b.								**4**
KMM, Mesnevî KMM 51, v.210b.								**5**

KMM, Mesnevî KMM 51, v.212b.								**1**
KMM, Mesnevî KMM 51, v.266b.								**7**

TİEM, Mushaf-ı Şerif 437, v.1a.								**3**
TİEM, Mushaf-ı Şerif 437, v.2a.								**5**
TİEM, Mushaf-ı Şerif 437, v.3a.								**1**

İÜK, Mushaf-ı Şerif A 6649, v.1b.								**1**
İÜK, Mushaf-ı Şerif A 6649, v.3a.								**2**
Toplam								**81**

Çizelge 6.4. Tepelik motiflerinin incelenen eser sayfalarına göre dağılımı.

Yorum: Çizelge 6.4. incelendiğinde seksen bir adet tepelik motifi olduğu görülmektedir. XIII. yüzyıldaki tepelik motiflerinin bir kısmı sade olup birbirleriyle benzerlik taşırken bir kısmı oldukça detaylıdır. Bunlar damla, yelpaze, goncagül, lale, sencide rumi formunda veya düz hat üzerine inşa edilmiş şekilde görülmektedir. Tepeliklerin uç bitişleri, genellikle sivri olup dendanlı şekilde bitmiş olanları da mevcuttur. Özellikle yalın rumilerin yan yana gelip ortasından kubbe formunda tamamlanmış tepelikler oldukça dikkat çekicidir. Bu görünümdeki tepelik motiflerinin en belirgin örneklerine KMM 51 266b, TİEM 437 v.2a sütunlarında rastlanmıştır. Çizelgede yer alan tepelik motiflerinin iç bünyelerinde de detay yönünden çeşitlilik görülmüştür. Bunlar içerisinde çeşitli çizgisel formda kıvrımlar, dendanlı veya münhani dolgulu olanlar yer alır. Ayrıca incelenen tezhipli sayfalar arasında SK. Ayasofya 2984, v.1a., Aşir Efendi 316, v.4a., SK. Ayasofya 2442, v.2a., KMM 51, v.5b., KMM 51, v.8b., TİEM. 437, v.4a., TİEM. 437, v.234b., SK. Ayasofya 2985, v.1a., İÜK. A 6649, v.231b., İÜK. A 6649, v.232a., İÜK. A 6649, v.235a., İÜK. A 6649, v.235b., İÜK. A 6649, v.236a., SK. Fatih 4285, v.1b., SK. Fatih 4285, v.366b'de tepelik motifine rastlanmamıştır.

XIII. Yüzyıl Anadolu Selçuklu Dönemi Yazma Eser Tezyinatında Tespit Edilen Ortabağlar

İncelenen yazma eserlerin tezhipli sayfalarında XIII. yüzyıla ait ortabağların farklı şekillerde çizilmiş olduğu görülmüştür. Bu dönem görülen ortabağlar zengin bir çeşitliliğe sahip değildir. Çizelgenin sol sütununda yer alan her esere ait ortabağlar her bir motifin kendi karakterine göre en sade halinden detaylı haline doğru sıralanmıştır. Aşağıdaki çizelgede birbiriyle örtüşmeyen farklı biçimlendirilmiş ortabağ örnekleri verilmiştir.

XIII. Yüzyıl Anadolu Selçuklu Dönemi Yazma Eser Tezyinatında Tespit Edilen Ortabağlar							
SK, **El-Letaifü'l-Ala'iyye Fi'l-Fedaili's-Seniyye** **Aşir Efendi 316, v.4a.**							3
SK, **El-Letaifü'l-Ala'iyye Fi'l-Fedaili's-Seniyye**							

Aşir Efendi 316, v.5a.							1
KMM, Mesnevî KMM 51, v.3a.							2
KMM,							

Mesnevî **KMM 51, v.3b.**							2
KMM, **Mesnevî** **KMM 51, v.6b.**							**6**
KMM, **Mesnevî** **KMM 51, v.8b.**							**1**

KMM, **Mesnevî** **KMM 51, v.53a.**							**2**
KMM, **Mesnevî** **KMM 51, v.55a.**							**3**
KMM,							

Mesnevî **KMM 51, v.98a.**							**2**
KMM, **Mesnevî** **KMM 51, v.98b.**							**4**
KMM, **Mesnevî**							**1**

KMM 51, v.159a.							
KMM, Mesnevî KMM 51, v.163b.							**1**
KMM, Mesnevî KMM 51, v.208a.							**1**

KMM, **Mesnevî** **KMM 51,** **v.208b.**							**2**
KMM, **Mesnevî** **KMM 51,** **v.210b.**							**1**

TİEM, Mushaf-ı Şerif 437, v.1a.							**3**
TİEM, Mushaf-ı Şerif 437, v.2a.							**1**
Toplam							**36**

Çizelge 6.5. Ortabağ motiflerinin incelenen eser sayfalarına göre dağılımı.

Yorum: Çizelge 6.5. incelendiğinde otuz altı ortabağ formu olduğu görülmektedir. XIII. yüzyıldaki ortabağ motifleri zengin çeşitliliğe sahip değildir. Bunlar yuvarlak hatlı, saadet düğümü, sencide rumi yapılı, düz hat başlangıçlı çeşitli rumi formlarından oluşmaktadır. Uç kısımları genellikle sivri şekilde bitmiştir. Özellikle KMM. 51, v.6b sütununda yer alan ortabağların koçboynuzu görünümleri oldukça dikkat çekicidir. Özellikle kompozisyonlarda helezonik dallarla gelişen düzenlemelerle karşılaşıldığı için ortabağ ruminin uygulandığı simetrik bağlantılara çok az rastlanmıştır. Ayrıca incelenen tezhipli sayfalar arasında SK. Fatih 315, v.2a., SK. Ayasofya 2984, v.1a., SK. Ayasofya 2984, v.1b., SK. Ayasofya 2984, v.2b., SK. Ayasofya 2984, v.133b., SK. Ayasofya 2442, v.1b., KMM 51, v.5b., KMM 51, v.55b., KMM 51, v.100b., KMM 51, v.159b., KMM 51, v.212b., KMM 51, v.266b., TİEM. 437, v.3a., TİEM. 437, v.4a., TİEM. 437, v.234b., SK. Ayasofya 2985, v.1a., SK. Ayasofya 2985, v.1b., İÜK. A 6649, v.1b., İÜK. A 6649, v.3a., İÜK. A 6649, v.231b., İÜK. A 6649, v.232a., İÜK. A 6649, v.235a., İÜK. A 6649, v.235b., İÜK. A 6649, v.236a., SK. Fatih 4285, v.1b., SK. Fatih 4285, v.366b'de ortabağ motifine rastlanmamıştır.

XIII. yy. Anadolu Selçuklu Dönemi Yazma Eser Tezyinatında Tespit Edilen Dal Üstü Süslemeler

İncelenen yazma eserlerin tezhipli sayfalarında XIII. yüzyıla ait dal üstü süslemelerin farklı şekillerde çizilmiş olduğu görülmüştür. Bu dönem görülen dal üstündeki süslemeler zengin bir çeşitliliğe sahiptir. Çizelgenin sol sütununda yer alan her esere ait dal üstü süsleme kendi karakterine göre en sade halinden detaylı haline doğru sıralanmıştır. Aşağıdaki çizelgede birbiriyle örtüşmeyen farklı biçimlendirilmiş dal üstü süsleme örnekleri verilmiştir. Ayrıca kompozisyonda ortabağ özelliği gösteren agraflar da bu çizelge içine alınmıştır.

XIII. Yüzyıl Anadolu Selçuklu Dönemi Yazma Eser Tezyinatında Tespit Edilen Dal Üstü Süslemeler								
SK, Mefatihu'l-Ğayb Fatih 315, v.2a.								2
SK, Enisü'l-Kulub Ayasofya 2984, v.1b.								2

SK, Enisü'l-Kulub Ayasofya 2984, v.2b.								1
SK, El-Letaifü'l-Ala'iyye Fi'l-Fedaili's-Seniyye								5

Aşir Efendi 316, v.5a.								
SK, eş-ŞİFA Ayasofya 2442, v.1b.								3
SK, eş-ŞİFA Ayasofya 2442, v.2a.								1

KMM, Mesnevî KMM 51, v.1b.								3
KMM, Mesnevî KMM 51, v.3a.								1

KMM, Mesnevî KMM 51, v.3b.								3
KMM, Mesnevî KMM 51, v.6b.								1
KMM,								

Mesnevî **KMM 51, v.8b.**								**1**
KMM, **Mesnevî** **KMM 51, v.53a.**								**3**
KMM, **Mesnevî**								**2**

KMM 51, v.55a.								
KMM, Mesnevî KMM 51, v.55b.								**2**
KMM, Mesnevî KMM 51, v.98a.								**5**

KMM, Mesnevî KMM 51, v.98b.								**4**
KMM, Mesnevî KMM 51, v.100b.								**3**

KMM, **Mesnevî** **KMM 51,** **v.159a.**	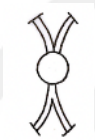							**3**
KMM, **Mesnevî** **KMM 51,** **v.159b.**								**3**

KMM, **Mesnevî** **KMM 51,** **v.163b.**								**2**
KMM, **Mesnevî** **KMM 51,** **v.208a.**								**3**
KMM,								

Mesnevî **KMM 51, v.208b.**								**3**
KMM, **Mesnevî** **KMM 51, v.210b.**								**2**
KMM, **Mesnevî**								**3**

KMM 51, v.212b.								
KMM, Mesnevî KMM 51, v.266b.								**3**
TİEM, Mushaf-ı Şerif 437, v.1a.	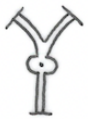							**7**

TİEM, Mushaf-ı Şerif 437, v.2a.								**5**
TİEM, Mushaf-ı Şerif 437, v.3a.								**3**

TİEM, Mushaf-ı Şerif 437, v.4a.								**5**
TİEM, Mushaf-ı Şerif 437, v.234b.								**6**
SK,								

el-Evamirü'l-Ala'iyye Fi'l-Umuri'l-Ala'iyye **Ayasofya 2985, v.1a.**	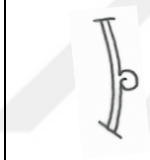							**1**
İÜK, **Mushaf-ı Şerif** **A 6649, v.1b.**								**4**

İÜK, Mushaf-ı Şerif A 6649, v.3a.								**7**
İÜK, Mushaf-ı Şerif								**9**

A 6649, v.236a.								
SK, Terceme-i Tarih-i Taberi, Fatih 4285, v.1b.								**3**
SK, Terceme-i Tarih-i Taberi,								

Fatih 4285, v.366b.								**5**
Toplam								**119**

Çizelge 6.6. Dal Üstü süslemelerin (agraf, salyangoz vb.) incelenen eser sayfalarına göre dağılımı.

Yorum: Dal üstünde uygulanan çeşitli detaylar, bezeme kompozisyonlarında uzun dallarda yön belirlemek, alan boşluk, doluluk dengesini sağlamak ve uygulama kolaylığı oluşturmak için uygulanmaktadır. Bazı dal detayları aynı zamanda ortabağ özelliği göstererek dal çakışmalarını da gizlemektedir. Çizelge 6.6. incelendiğinde yüz on dokuz dal üstü detay formu olduğu görülmektedir. Bunlar sade, dilimli ve helezonik kıvrımlı salyangozlar; daire, hilal, penç, dikdörtgen, yaprak, çanak görünümlü agraflar ve ucu helezonik kıvrımlı veya sivri biten kanca görünümlü biçimlerden oluşmaktadır. Ayrıca incelenen tezhipli sayfalar arasında SK. Ayasofya 2984, v.1a., SK. Ayasofya 2984, v.133b., SK. Aşir Efendi 316, v.4a., KMM 51, v.5b., İÜK. A 6649, v.231b., İÜK. A 6649, v.232a., İÜK. A 6649, v.235a., İÜK. A 6649, v.235b'de dal üstü süslemeye rastlanmamıştır.

6.2.2. XIV. Yüzyıl Beylikler Dönemi Yazma Eser Tezyinatında Ele Alınan Tezhipli Sayfaların Rumi Motif Analizleri

XIV. yy. Beylikler Dönemine tarihlenen altı eser incelenmiş olup bu eserlerin tezhipli sayfalarından benzerleri elenerek toplamda kırk bir sayfa tez kapsamında incelemeye alınmıştır. İncelemeye alınan bu eserler ve sayfaları; SK. Ayasofya 2445: 1a, MİHK 9424: 1b, 3a, 31a, 51a, 109a, 111a, 121a, 132a, 134a, 139a, 140b, 147a, 149b, 149b, 157a, 163a, 165b, 178a, 250b, 251b, SK. Halet Efendi 171: 1a, 1b, 3a, 3b, 100b, 102a, 164a, 164b, 212b, BDK 19008: 1a, BTİEM 208: 141b, 39a, 57a, 229a, 248a, KMM 13: 1b, 149a, 270b, 296a, 303a'dır. İncelemeye alınan tezhipli sayfalar, ayrı ayrı değerlendirilmiş olup rumi motif analizleri yapılmıştır. Aşağıda yer alan tablolarda rumi motifler; yalın rumi, kanatlı rumi, sencide rumiler, tepelikler, ortabağlar ve dal üstü detaylar olarak gruplara ayrılmıştır. Bu analizlerde her gruptaki rumilerin iç detay süslemeleri ve tipolojik farklılıkları kendi içinde değerlendirilmiştir.

XIV. yüzyıl Beylikler Dönemi yazma eser tezyinatında tespit edilen yalın rumi motifleri

İncelenen yazma eserlerin tezhipli sayfalarında XIV. yüzyıla ait yalın rumilerin farklı şekillerde çizilmiş olduğu görülmüştür. Bu dönem görülen yalın rumiler zengin bir çeşitliliğe sahiptir. Çizelgenin sol sütununda yer alan her esere ait yalın rumiler kendi karakterine göre en sade halinden detaylı haline doğru sıralanmıştır. Aşağıdaki

çizelgede birbiriyle örtüşmeyen farklı biçimlendirilmiş yalın rumi örnekleri verilmiştir.

XIV. Yüzyıl Beylikler Dönemi Yazma Eser Tezyinatında Tespit Edilen Yalın Rumi Motifleri								
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.1b.								**7**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.3a.								**9**

MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.31a.								**6**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.51a.								**2**
MİHK, Mushaf-ı Şerif								

9424, v.109a.								**3**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.111a.								**3**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.121a.								**4**

MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.132a.								**3**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.134a.								**5**
MİHK, Mushaf-ı Şerif								

9424, v.139a.								**3**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.140b.								**2**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.147a.								**2**

MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.149b.								**3**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.149b.								**5**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.157a.								**5**

MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.163a.								**4**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.165b.								**2**
MİHK, Mushaf-ı Şerif								

9424, v.178a.								**7**
MİHK, Mushaf-ı Şerif								**10**
9424, v.250b.								
SK, Mesnevi								

Halet Efendi 171, v.1a.								**1**
SK, Mesnevi Halet Efendi 171, v.1b.								**2**
SK, Mesnevi Halet Efendi 171, v.3a.								**5**

SK, **Mesnevi** **Halet Efendi 171, v.3b.**								**2**
SK, **Mesnevi** **Halet Efendi 171, v.100b.**								**4**

SK, **Mesnevi** **Halet Efendi 171, v.102a.**								**7**
SK, **Mesnevi** **Halet Efendi 171, v.164a.**								**4**

SK, **Mesnevi** **Halet Efendi 171, v.164b.**								**1**
SK, **Mesnevi** **Halet Efendi 171, v.212b.**								**1**
BDK,								

İhyâü Ulûmiddîn 19008, v.1a.								**4**
BTİEM, Mushaf-ı Şerif 208, v.141b.								**3**
BTİEM, Mushaf-ı Şerif 208, v.39a.								**1**

BTİEM, Mushaf-ı Şerif 208, v.57a.								**3**
BTİEM, Mushaf-ı Şerif 208, v.229a.								**1**
BTİEM, Mushaf-ı Şerif 208, v.248a.								**2**

KMM, Mushaf-ı Şerif 13, v.1b.								**1**
KMM, Mushaf-ı Şerif 13, v.149a.								**4**

KMM,								**8**
Mushaf-ı Şerif 13, **v.270b.**								
KMM, **Mushaf-ı Şerif 13,** **v.296a.**								**3**

KMM, Mushaf-ı Şerif 13, v.303a.								**2**
Toplam								**144**

Çizelge 6.7. Yalın rumi motiflerinin incelenen eser sayfalarına göre dağılımı.

Yorum: Çizelge 6.7. incelendiğinde tez kapsamındaki tezhipli sayfalarda yüz kırk dört yalın rumi formu olduğu görülmektedir. Çizelgede görülen yalın rumiler, oldukça zengin çeşitliliğe sahiptir. Bunlar dal içinde, dal dışında tek ve çift merkezli rumi formları olup sade ve dendanlı çeşitlerine rastlanmıştır. Dış formları yaprak, damla ve yelpaze görünümünde olup bazıları sınır çizgilerinin dışına taşan helezonik kıvrımlarla, bazıları ise yaprak formunda yalın ve kanatlı rumi ile bezenmiştir. Yaprak formunda bezeli yalın rumi KMM. 13, v.270b sütununda yer alırken kanatlı rumi ile bezeli yalın rumi KMM. 13, v.149a. sütununda yer almaktadır. Çizelgede yer alan yalın rumilerin uç kısımları helezonik kıvrımla, dendanlı veya sivri bir şekilde bitmiştir. İç bünyeleri ise dendanlı, yarım tepelik, damla, daire, rumi formlarıyla detaylandırılmıştır. Özellikle iki daireli yalın rumilerin ilk dairelerinin helezonik kıvrımla başladığı gözlemlenmiştir. Bunun belirgin örnekleri KMM. 13, v.149a, KMM. 13, v.270b sütununda görülmektedir. Ayrıca incelenen tezhipli sayfalar arasında SK. Ayasofya 2445, v.1a., MİHK. 9424, v.251b'de yalın rumi motifine rastlanmamıştır.

XIV. Yüzyıl Beylikler Dönemi Yazma Eser Tezyinatında Tespit Edilen Kanatlı Rumi Motifleri

İncelenen yazma eserlerin tezhipli sayfalarında XIV. yüzyıla kanatlı rumilerin farklı şekillerde çizilmiş olduğu görülmüştür. Bu dönem görülen kanatlı rumiler oldukça zengin bir çeşitliliğe sahiptir. Çizelgenin sol sütununda yer alan her esere ait dal üstü detaylar kendi karakterine göre en sade halinden detaylı haline doğru sıralanmıştır. Aşağıdaki çizelgede birbiriyle örtüşmeyen farklı biçimlendirilmiş kanatlı rumi örnekleri verilmiştir.

XIV. Yüzyıl Beylikler Dönemi Yazma Eser Tezyinatında Tespit Edilen Kanatlı Rumi Motifleri								
SK, **el-Fusulü'l-Eşrefiyye Fi'l-Kavaidi'l-Burhaniyye** **Ayasofya 2445, v.1a.**								**5**
								9

MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.1b.								
								5

MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.3a.								
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.31a.								**3**
MİHK, Mushaf-ı Şerif								**5**

9424, v.51a.								
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.109a.								**3**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.111a.								**3**

MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.121a.								**1**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.132a.								**3**
								3

MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.134a.								
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.139a.								**4**
MİHK, Mushaf-ı Şerif								

9424, v.140b.								**4**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.147a.								**4**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.149b.								**2**

MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.149b.								**1**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.157a.								**3**
								1

MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.163a.								
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.165b.								**2**
MİHK, Mushaf-ı Şerif								

9424, v.178a								**2**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.250b.								**6**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.251b.								**1**

SK, **Mesnevi** **Halet Efendi 171, v.1a.**								**5**
SK, **Mesnevi** **Halet Efendi 171, v.1b.**								**5**
								7

SK, **Mesnevi** **Halet Efendi 171, v.3a.**								
SK, **Mesnevi** **Halet Efendi 171, v.3b.**								**4**
SK,								

Mesnevi **Halet Efendi 171, v.100b.**								8
SK, **Mesnevi**								**13**

Halet Efendi 171, v.102a.								
SK, Mesnevi Halet Efendi 171, v.164a.								**11**

SK, Mesnevi Halet Efendi 171, v.164b.								**3**
SK, Mesnevi								**5**

Halet Efendi 171, v.212b.								
BDK, İhyâü Ulûmiddîn 19008, v.1a.								**5**
BTİEM,								**11**

Mushaf-ı Şerif 208, v.141b.								
BTİEM, Mushaf-ı Şerif 208, v.39a.								**2**
BTİEM, Mushaf-ı Şerif 208, v.57a.								**5**

BTİEM, Mushaf-ı Şerif 208, v.229a.								**9**
BTİEM,								**7**

Mushaf-ı Şerif 208, v.248a.								
KMM, Mushaf-ı Şerif 13, v.1b.								**2**
KMM, Mushaf-ı Şerif 13,								**7**

v.149a.								
KMM, **Mushaf-ı Şerif 13,** **v.270b.**								**8**
KMM, **Mushaf-ı Şerif 13,**								**5**

v.296a.								
KMM, Mushaf-ı Şerif 13, v.303a.								**7**
Toplam								**199**

Çizelge 6.8. Kanatlı rumi motiflerinin incelenen eser sayfalarına göre dağılımı.

Yorum: Çizelge 6.8. incelendiğinde tez kapsamındaki tezhipli sayfalarda yüz doksan dokuz adet kanatlı rumi formu olduğu görülmektedir. Çizelgede görülen kanatlı rumiler oldukça zengin çeşitliliğe sahiptir. Bunlar dal içinde, dal dışında bir, iki, üç, dört ve altı merkezli rumi formları olup sade ve dendanlı çeşitlerine rastlanmıştır. Birden fazla merkeze sahip olan rumiler üst üste yalın rumilerin gelmesiyle oluşturulmuştur. Bunların en dikkat çekici örneği altı merkezli olup KMM. 13, v.303a sütunundadır. Bazı kanatlı rumilerin dış formları, yarım tepelik ve yelpaze görünümündedir. Bir kısmı sınır çizgilerinin dışına taşan helezonik kıvrım ve kanca görünümlü biçimlerle, bazıları ise yaprak formunda yalın ve kanatlı rumi ile bezenmiştir. Dış hatları helezonik kıvrımla bezeli kanatlı rumilerin en dikkat çekici örneklerine KMM. 13, v.296b sütununda rastlanmıştır. İncelenen rumilerin uç kısımları helezonik kıvrımlı, dendanlı, sivri, kanatlı ya da yalın rumi formlarıyla sonlandırılmıştır. Ancak çizelgede KMM. 13, v.303a sütununda yer alan kanatlı ruminin kanat ucu çift helezonik kıvrımla sonlanması bakımından diğerlerinden farklıdır. İç bünyeleri ise dendanlı, yarım tepelik, damla, daire veya rumi formlarıyla detaylandırılmıştır. KMM. 13, v.303a da yer alan altı merkezli kanatlı ruminin ilk merkezinin helezonik kıvrımla başladığı gözlemlenmiştir.

XIV. Yüzyıl Beylikler Dönemi Yazma Eser Tezyinatında Tespit Edilen Sencide Rumi Motifleri

İncelenen yazma eserlerin tezhipli sayfalarında XIV. yüzyıla sencide rumilerin farklı şekillerde çizilmiş olduğu görülmüştür. Bu dönem görülen sencide rumiler oldukça zengin bir çeşitliliğe sahiptir. Çizelgenin sol sütununda yer alan her esere ait sencide rumiler kendi karakterine göre en sade halinden detaylı haline doğru sıralanmıştır. Aşağıdaki çizelgede birbiriyle örtüşmeyen farklı biçimlendirilmiş sencide rumi örnekleri verilmiştir.

XIV. Yüzyıl Beylikler Dönemi Yazma Eser Tezyinatında Tespit Edilen Sencide Rumi Motifleri								
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.1b.								**2**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.3a.								**2**

MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.31a.								**1**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.51a.								**3**

MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.109a.								**2**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.111a.								**1**
								1

MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.132a.								
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.134a.								**1**
								2

MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.139a.								
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.140b.								**2**
								1

MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.149b.								
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.149b.								**1**
								2

MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.157a.								
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.163a.								**3**
								1

MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.165b.								
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.178a.								**1**
								1

MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.251b.								
SK, Mesnevi Halet Efendi 171, v.1b.								**3**
								3

SK, Mesnevi Halet Efendi 171, v.3a.								
SK, Mesnevi Halet Efendi 171, v.3b.								**1**

SK, Mesnevi Halet Efendi 171, v.100b.								**2**
SK, Mesnevi Halet Efendi 171, v.102a.								**2**

SK, Mesnevi Halet Efendi 171, v.164a.								**4**
SK, Mesnevi Halet Efendi								**1**

171, v.164b.								
SK, Mesnevi Halet Efendi 171, v.212b.								**3**
BDK,								**1**

İhyâü Ulûmiddîn 19008, v.1a.								
BTİEM, Mushaf-ı Şerif 208, v.141b.								**14**

BTİEM, Mushaf-ı Şerif 208, v.39a.								**2**
BTİEM, Mushaf-ı Şerif 208, v.229a.								**5**

BTİEM, Mushaf-ı Şerif 208, v.248a.								**4**
KMM, Mushaf-ı Şerif 13, v.149a.	**-**							**-**
KMM,								**3**

Mushaf-ı Şerif 13, v.270b.								
KMM, Mushaf-ı Şerif 13, v.296a.								**3**
KMM, Mushaf-ı Şerif 13,								**2**

v.303a.								
Toplam								**80**

Çizelge 6.9. Sencide rumi motiflerinin incelenen eser sayfalarına göre dağılımı.

Yorum: Çizelge 6.9. incelendiğinde seksen sencide rumi formu olduğu görülmektedir. XIV. Yüzyıla ait sencide rumilerin sade ve dendanlı çeşitlerine rastlanmıştır. Dış formları ise üst üste katmerli bir şekilde inşa edilmiş, alt kısımları helezonik kıvrımla, iki yalın ruminin yan yana gelmesiyle, kanatlı rumiyle, dendanlı veya düz çizgiyle oluşmuştur. Özellikle üst üste ya da yan yana katmerli bir şekilde oluşan hatayi ve goncagül çiçeği görünümlü iri ve dolgun sencide rumiler oldukça dikkat çekicidir. Bunların en belirgin örneklerine MİHK. 9424, v.31a-51a-134a-149b-163a ve BTİEM 208, v.141b sütununda rastlanmıştır. Ayrıca çizelgede incelenen sencide rumilerin uç kısımlarının dendanlı, helezonik kıvrımlı, sivri ya da rumiyle biten formları gözlemlenmiştir. İç bünyelerinde de detay yönünden çeşitlilik görülmüştür. Bunlar çizgisel, damla, daire veya küçük rumi kıvrımlarından oluşmaktadır. Ayrıca İncelenen tezhipli sayfalar arasında SK. Ayasofya 2445, v.1a., MİHK. 9424, v.121a., MİHK. 9424, v.147a., MİHK. 9424, v.250b., SK. Halet Efendi 171, v.1a., BTİEM. 208, v.57a., KMM. 13, v.1b., KMM. 13, v.149a'da sencide rumiye rastlanmamıştır.

XIV. Yüzyıl Beylikler Dönemi Yazma Eser Tezyinatında Tespit Edilen Tepelik Motifleri

İncelenen yazma eserlerin tezhipli sayfalarında XIV. yüzyıla tepelik motiflerinin farklı şekillerde çizilmiş olduğu görülmüştür. Bu dönem görülen tepelikler zengin bir çeşitliliğe sahip değildir. Çizelgenin sol sütununda yer alan her esere ait tepelik motifleri kendi karakterine göre en sade halinden detaylı haline doğru sıralanmıştır. Aşağıdaki çizelgede birbiriyle örtüşmeyen farklı biçimlendirilmiş tepelik örnekleri verilmiştir.

XIV. Yüzyıl Beylikler Dönemi Yazma Eser Tezyinatında Tespit Edilen Tepelik Motifleri								
SK, el-Fusulü'l-Eşrefiyye Fi'l-Kavaidi'l-Burhaniyye Ayasofya 2445, v.1a.								**1**
MİHK, Mushaf-ı Şerif								**5**

9424, v.1b.								
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.250b.								**4**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.251b.								**3**

SK, Mesnevi Halet Efendi 171, v.1a.								**4**
SK, Mesnevi Halet Efendi 171, v.3b.								**2**

SK, Mesnevi Halet Efendi 171, v.164a.								**1**
SK, Mesnevi Halet Efendi 171, v.164b.								**1**

SK, Mesnevi Halet Efendi 171, v.212b.								**1**
BDK, İhyâü Ulûmiddîn 19008, v.1a.								**5**
BTİEM,								

Mushaf-ı Şerif 208, v.141b.								**2**
BTİEM, Mushaf-ı Şerif 208, v.39a.								**1**
BTİEM, Mushaf-ı Şerif 208, v.57a.								**6**
BTİEM,								

Mushaf-ı Şerif 208, v.248a.								**1**
KMM, Mushaf-ı Şerif 13, v.1b.								**1**
KMM, Mushaf-ı Şerif 13, v.149a.								**2**

KMM, Mushaf-ı Şerif 13, v.270b.								**2**
Toplam								**42**

Çizelge 6.10. Tepelik motiflerinin incelenen eser sayfalarına göre dağılımı.

Yorum: Çizelge 6.10. incelendiğinde kırk iki adet tepelik motifi olduğu görülmektedir. XIV. yüzyıldaki tepelik motiflerinin bir kısmı sade olup birbirleriyle benzerlik taşırken bir kısmı oldukça detaylıdır. Bunlar damla, yelpaze, goncagül, lale, sencide rumi formunda görülmektedir. Tepeliklerin uçları genellikle sivri halde olup dendanlı şekilde bitmiş olanlarıda mevcuttur. Özellikle yalın rumilerin yan yana bir araya gelip ortasından kubbe formlu biçimle tamamlanarak koçboynuzu veya kuşkanadı görünümü veren tepelikler oldukça dikkat çekicidir. Bu görünümdeki tepelik motiflerinin en belirgin örneklerine MİHK. 9424, v.1b. sütunlarında rastlanmıştır. Çizelgede yer alan tepelik motiflerinin iç bünyelerinde de detay yönünden çeşitlilik görülmektedir. Bunlar içerisinde çeşitli formda kıvrımlar, dendanlı, münhani dolgulu veya hurdeli olanlar yer alır. Ayrıca İncelenen tezhipli sayfalar arasında MİHK. 9424, v.3a- v.31a- v.51a- v.109a- v.111a- v.121a- v.132a- v.134a- v.139a- v.140b- v.147a- v.149b- v.149b- v.157a- v.163a- v.165b- v.178a., SK. Halet Efendi 171, v.1b- v.3a- v.100b- v.102a, BTİEM. 208, v.229a., KMM. 13, v.296a- v.303a'da tepelik motifine rastlanmamıştır.

XIV. Yüzyıl Beylikler Dönemi Yazma Eser Tezyinatında Tespit Edilen Ortabağlar

İncelenen yazma eserlerin tezhipli sayfalarında XIV. yüzyıla ortabağların farklı şekillerde çizilmiş olduğu görülmüştür. Bu dönem görülen ortabağlar, zengin bir çeşitliliğe sahip değildir. Çizelgenin sol sütununda yer alan her esere ait ortabağlar kendi karakterine göre en sade halinden detaylı haline doğru sıralanmıştır. Aşağıdaki çizelgede birbiriyle örtüşmeyen farklı biçimlendirilmiş ortabağ örnekleri verilmiştir.

XIV. Yüzyıl Beylikler Dönemi Yazma Eser Tezyinatında Tespit Edilen Ortabağlar							
SK, **el-Fusulü'l-Eşrefiyye Fi'l-Kavaidi'l-Burhaniyye** **Ayasofya 2445, v.1a.**							**2**

MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.1b.							**1**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.250b.							**1**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.251b.							**1**

SK, Mesnevi Halet Efendi 171, v.1a.							**3**
SK, Mesnevi Halet Efendi 171, v.164a.							**1**

SK, **Mesnevi** **Halet Efendi** **171, v.212b.**							**1**
BDK, **İhyâü Ulûmiddîn** **19008, v.1a.**							**1**
BTİEM,							

Mushaf-ı Şerif 208, v.141b.							**1**
BTİEM, Mushaf-ı Şerif 208, v.57a.							**2**
KMM, Mushaf-ı Şerif 13, v.1b.							**2**

Toplam	**16**

Çizelge 6.11. Ortabağ motiflerinin incelenen eser sayfalarına göre dağılımı.

Yorum: Çizelge 6.11. incelendiğinde on altı ortabağ formu olduğu görülmektedir. XIV. yüzyıldaki ortabağ motifleri zengin çeşitliliğe sahip değildir. Bunlar lale ve damla formlu, saadet düğümü, sencide rumi yapılı, düz hat başlangıçlı çeşitli rumi formlarından oluşmaktadır. Uç kısımları sivri ve dandanlı biçimlerle sonlanmıştır. Ayrıca İncelenen tezhipli sayfalar arasında MİHK. 9424, v.3a- v.31a- v.51a- v.109a- v.111a- v.121a- v.132a- v.134a- v.139a- v.140b- v.147a- v.149b- v.149b- v.157a- v.163a- v.165b- v.178a., SK. Halet Efendi 171, v.1a- v.1b- v.3a- v.3b- v.100b- v.102a- v.164b., BTİEM. 208, v.39a- v.229a- v.248a., KMM. 13, v.149a- v.270b- v.296a- v.303a'da ortabağ motifine rastlanmamıştır.

XIV. Yüzyıl Beylikler Dönemi Yazma Eser Tezyinatında Tespit Edilen Dal Üstü Detaylar

İncelenen yazma eserlerin tezhipli sayfalarında XIV. yüzyıla ait dal üstü detayların farklı şekillerde çizilmiş olduğu görülmektedir. Bu dönem görülen dal üstündeki detaylar, oldukça zengin bir çeşitliliğe sahiptir. Çizelgenin sol sütununda yer alan her esere ait dal üstü detaylar kendi karakterine göre en sade halinden en detaylı haline doğru sıralanmıştır. Aşağıdaki çizelgede birbiriyle örtüşmeyen farklı biçimlendirilmiş dal üstü detay örnekleri verilmiştir. Ayrıca kompozisyonda ortabağ özelliği gösteren agraflar da bu çizelge içine alınmıştır.

XIV. Yüzyıl Beylikler Dönemi Yazma Eser Tezyinatında Tespit Edilen Dal Üstü Süslemeler								
SK, el-Fusulü'l-Eşrefiyye Fi'l-Kavaidi'l-Burhaniyye Ayasofya 2445, v.1a.								**3**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.1b.		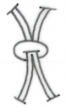						**2**

MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.3a.								**3**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.31a.								**1**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.51a.								**2**

MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.109a.								**5**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.111a.								**1**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.121a.								**4**

MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.132a.								**3**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.134a.								**2**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.139a.								**1**

MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.140b.								**1**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.147a.								**1**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.149b.								**1**

MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.149b.								**1**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.157a.								**4**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.163a.								**2**

MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.165b.								**2**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.178a.								**3**
MİHK, Mushaf-ı Şerif 9424, v.250b.								**1**

SK, Mesnevi Halet Efendi 171, v.1a.		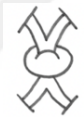						**2**
SK, Mesnevi Halet Efendi 171, v.1b.								**4**
SK, Mesnevi Halet Efendi 171, v.3a.								**7**

SK, Mesnevi Halet Efendi 171, v.3b.								**3**
SK, Mesnevi Halet Efendi 171, v.100b.								**5**
SK, Mesnevi Halet Efendi 171, v.102a.								**5**

SK, Mesnevi Halet Efendi 171, v.164a.								**6**
SK, Mesnevi Halet Efendi 171, v.164b.								**1**
SK, Mesnevi Halet Efendi 171, v.212b.								**4**

BTİEM, Mushaf-ı Şerif 208, v.141b.								**1**
BTİEM, Mushaf-ı Şerif 208, v.39a.								**1**
BTİEM, Mushaf-ı Şerif 208, v.229a.								**1**

KMM, Mushaf-ı Şerif 13, v.149a.								**1**
KMM, Mushaf-ı Şerif 13, v.270b.								**1**
KMM, Mushaf-ı Şerif 13, v.296a.								**3**

KMM, Mushaf-ı Şerif 13, v.303a.								**1**
Toplam								**89**

Çizelge 6.12. Dal üstü detayların (agraf, salyangoz vb.) incelenen eser sayfalarına göre dağılımı.

Yorum: Dal üstünde uygulanan çeşitli detaylar, bezeme kompozisyonlarında uzun dallarda yön belirlemek, alanın boşluk veya doluluk dengesini sağlamak ve uygulama kolaylığı oluşturmak için uygulanmaktadır. Bazı dal detayları aynı zamanda ortabağ özelliği göstererek dal ayrımı ve çakışmalarını da estetik bir şekilde gizler. Çizelge 6.12. incelendiğinde seksen dokuz dal üstü detay olduğu görülmektedir. Bunlar helezonik kıvrımlı salyangozlar, daire ve hilal görünümlü agraflar, ucu helezonik veya sivri biten kanca görünümlü biçimlerden oluşmaktadır. Ayrıca İncelenen tezhipli sayfalar arasında MİHK. 9424, v.251b., BDK 19008, v.1a., BTİEM 208, v.57a-v.248a., KMM. 13, v.1b'de dal üstü süslemeye rastlanmamıştır.

6.2.3. XIII.- XIV. Yy. Anadolu Selçuklu Dönemi ve Beylikler Dönemi Yazma Eser Tezyinatında Ele Alınan Tezhipli Sayfaların Rumi Motif Analizlerinin Yorumlanması

Motiflerin analiz yorumları çizelge 6.13'de verilmiştir. Çizelge içinde incelenen eserlerdeki rumi çeşitlerine göre yapılan analiz sonuçlarındaki toplam değerler n sayısı olarak alınıp incelenen eser sayısı (N) na göre yüzdeleri alınarak değerlendirilmiştir.

Çizelge 6.13. XIII.- XIV. yüzyıl Anadolu Selçuklu Dönemi ve Beylikler Dönemi yazma eser tezyinatında ele alınan tezhipli sayfaların rumi motif analizlerinin dağılımı.

Rumi Motif Çeşitleri	XIII. yy.		XIV. yy.	
	n	%	n	%
Yalın Rumi	145	16.60	144	25.26
Kanatlı Rumi	317	36.31	199	34.91
Sencide Rumi	175	20.04	80	14.03
Tepelikler	81	9.27	42	7.36
Ortabağlar	36	4.12	16	2.80
Dal Üstü Süslemeler (agraf, salyangoz vb.)	119	13.63	89	15.61
TOPLAM (motif sayısına göre)	873	100	570	100

Not: toplam N (eser sayısı) den büyük olup, yüzde (%) toplam motif sayısı üzerinden alınmıştır.

Çizelge 6.13. incelendiğinde XIII. yüzyıl Anadolu Selçuklu Dönemindeki yazma eserlerde görülen rumi motiflerinin sırasıyla %36,31'i kanatlı rumi, %20,04'ü sencide rumi, %16,60'ı yalın rumi, %13,63'ü dal üstü süsleme (agraf, salyangoz), %9,27'si tepelikler, %4,12'si ortabağlardan oluşmaktadır. Bu veriler incelendiğinde XIII. yy. Anadolu Selçuklu Dönemi yazma eserlerinde rumi motifi çeşitlerinden en çok kanatlı rumi, en düşük ise ortabağ motifinin kullanıldığı söylenebilir. Bezemelerde en çok kanatlı rumilerin kullanılmasının sebebinin alan doldurma ve süsleme imkânını sanatçıya daha çok sağladığı için olduğu düşünülmektedir.

XIV. yy. Beylikler Döneminde kullanılan rumi motiflerinin sırasıyla %34,91'i kanatlı rumi, %25,26'sı yalın rumi, %15,61'i dal üstü süsleme (agraf, salyangoz), %14,03'ü sencide rumi, %7,36'sı tepelik, %2,80'i ortabağlardan oluşmaktadır. Bu veriler incelendiğinde XIV. yy. Beylikler Dönemi yazma eserlerinde rumi motifi çeşitlerinden en çok kanatlı ruminin, en düşük ise ortabağın kullanıldığı söylenebilir.

İki dönemde de en çok kanatlı rumi motifinin en düşük ise ortabağ motifinin uygulandığı görülmektedir. Ayrıca diğer motiflerin incelenen eserlerde uygulanma sıklığı dikkate alındığında yukarıda bahsedilen her iki dönemde de birbirine yakın sonuçların elde edileceği görülmektedir.

6.3. XIII. ve XIV. Yüzyıl Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemi Yazma Eser Tezyinatında Ele Alınan Tezhipli Sayfaların Rumi Motif Değerlendirme ve Karşılaştırılması

XIII. yüzyıl Anadolu Selçuklu Dönemine ait seçilen 9 adet (Resim 6.131-132-133-134-135-136-137-138-139) yazma eserdeki tezhip bezemelerinin kompozisyonları genel olarak farklıdır. Ancak benzer renklerin uygulandığı ve motif üsluplarının benzer olduğu bazılarında çok farklı rumi tiplerinin de olduğu anlaşılmaktadır.

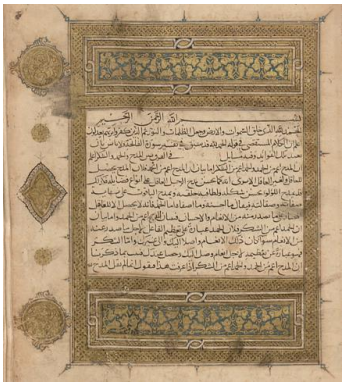

Resim 6.131. 1205 tarihli, SK. Fatih 315, v.1b-2a levha tezhibi (SK, 2020).

Resim 6.132. 1211-1212 tarihli, SK. Ayasofya 2984, v.1a zahriye sayfası (SK, 2020).

Resim 6.133. 1227 tarihli, SK. Aşir Efendi 316, v.5a zahriye sayfası (SK, 2020).

Resim 6.134. 1272-75 tarihli, SK. Ayasofya 2442, v.1b başlık tezhibi detay (SK, 2020).

Resim 6.135.1278 tarihli, KMM. 51, v.3a zahriye sayfası (KMM, 2020).

Resim 6.136. 1280 tarihli, TİEM. 437, v.1a zahriye sayfası (TİEM, 2020).

Resim 6.137. 1272 tarihli, SK. Ayasofya 2985, v.1a zahriye sayfası (SK, 2020).

Resim 6.138. XII/XIII. yüzyıl İÜK. A 6649, v.1b zahriye sayfası (İÜK, 2019).

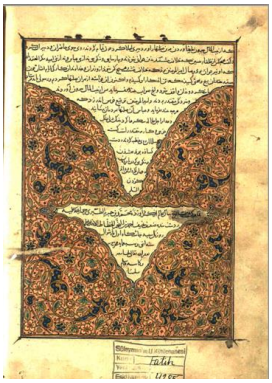

Resim 6.139. 1303 tarihli, SK. Fatih 4285, v.366b. hatime sayfası (SK, 2020).

İncelenen eserlerin bezemelerinde rumi, geometrik ve münhani üslupta motifler uygulanmış ancak bu dönem bezemelerinde ağırlıklı olarak rumi ve geometrik üslubun hâkim olduğu görülmektedir. İncelenen sayfalardaki bezemelerde geometrik sistem genel olarak bezemeli alanın temelini oluşturmuş ve kompozisyonlar helezon sistem üzerine oturtulmuştur. Münhani üslup ise sadece 1211-1212 tarihli SK. Ayasofya 2984, v.1a, 1227 tarihli SK. Aşir Efendi 316, v.4a'da yer alan tezhipli alanların kenar bezemelerinde ve 1272-75 tarihli SK. Ayasofya 2442, v.1b'de yer alan başlık gülünün içinde görülmektedir. İncelenen sayfalarda yer alan rumi üslup; Algaç'ın (2000:185) da doktora tezinde ifade ettiği gibi özellikle de yazı etrafında serbest kompozisyon olarak görülmektedir (Resim 6.140.).

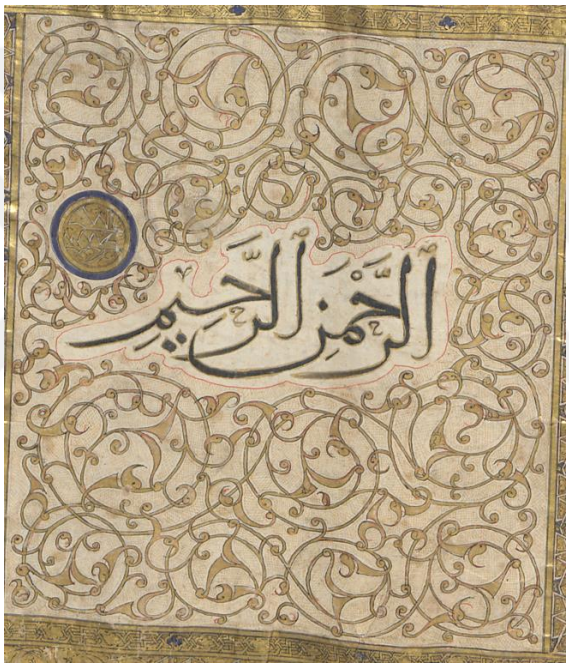

Resim 6.140. TİEM. 437, v.2a, yazı etrafı serbest kompozisyon örneği (TİEM, 2020).

Serbest kompozisyon dışında incelenen eserlerde rumi düzenlemeler, üç farklı şekilde görülmektedir. İlki kapalı form alanlarda ya da sayfa kenarındaki güllerde ½, ¼ ya da daha fazla simetrik planlı düzende kullanılmıştır (Resim 6.141, 142). İkincisi bezemelerin kalın bordürlerinde birim değerle devam eden ulama kompozisyon sistemidir (Resim 6.143.). Üçüncüsü ise ince bordürlerde genellikle üç iplik rumi sistem şeklinde görülmektedir (Resim 6.144.).

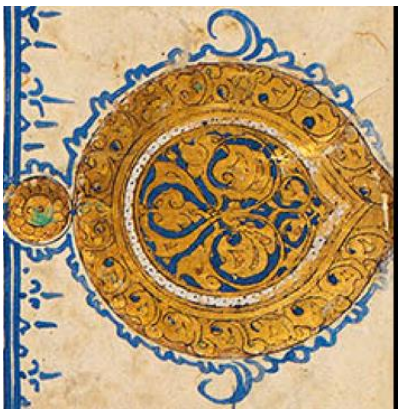

Resim 6.141. KMM. 51, v.6b, ½ simetri plan örneği (KMM, 2020).

Resim 6.142. KMM. 51, v.53a, 1/8 simetri plan örneği (KMM, 2020).

Resim 6.143. KMM. 51, v.266b, birim değerle devam eden ulama kompozisyon örneği (KMM, 2020).

Resim 6.144. KMM. 51, v.210b, üç iplik sistemli rumi bezeme örneği (KMM, 2020).

Bu dönem incelenen eserlerin içinde üslup olarak en belirgin olanı Muhlis bin Adbullah el Hindi tarafından tezhiplenen 1278 tarihli KMM 51 (Resim 6.145) envanter numaralı yazma eserin bezemelerinde görülen, Algaç'ın (2000:202) da doktora tezinde ifade ettiği "Dörtlü Sarmal Rumi"dir (Algaç, 2000:202). Bu üslup, sadece bu yazma eserde değil dönemin başına tarihlenen müzehhibi belli olmayan 1205 tarihli SK. Fatih 315 (Resim 6.146) envanter numaralı yazma eserin tezhip bezemesinde de görülmektedir. İlk olarak bu üslubun görüldüğü 1205 tarihli SK. Fatih 315 (Resim 6.146) envanter numaralı yazma eserin, 127736 numaralı doktora tezinde, (2000:202) tezhiplenme tarihinin XIII. yüzyıl sonlarına doğru Konya'da yapılmış olabileceği tahmin edilmektedir. Ancak bu durum SK. Fatih 315 envanter numaralı eserin tarihinin 1205 olması sebebiyle "Dörtlü Sarmal Rumi" nin ilk olarak burada görüldüğü kabul

edilebilir. Muhlis bin Adbullah el Hindi'nin daha sonra bu üslubu görüp uyguladığı da düşünülebilir. Ayrıca bahsedilen iki yazmada uygulanan "Dörtlü Sarmal Rumi"nin (Algaç, 2000:202) sadece üslup benzerliği yoktur; aynı zamanda uygulanan rumi formlarının da birbirine benzerlikleri görülmektedir (Resim 6.145-146).

Resim 6.145. 1278 KMM. 51, v.55b bordürde yer alan "dörtlü sarmal rumi" (Algaç, 2000:202) detayı (KMM, 2020).

Resim 6.146. 1205 SK. Fatih 315, v.2a de yer alan bordür bezemesinde "dörtlü sarmal rumi" (Algaç, 2000:202) detayı (SK, 2020).

Dahası Muhlis bin Adbullah el Hindi tarafından tezhiplendiği bilinen 1278 tarihli KMM 51 envanter numaralı yazma eserin damla formlu gül bezemelerinde sıklıkla görülen rumi kompozisyonunun ve rumi formlarının benzerleri, XI. Yüzyılın sonuna tarihlenen Irak, İran veyahut Afganistan'a ait R14, ff. 27v-28r (Lings, 2005:16) (Resim 6.148) envanter numaralı yazma eserdeki gül bezemesinde tespit edilmiştir. Ayrıca XI. yüzyılın sonuna tarihlenen Irak, İran veyahut Afganistan'a ait R14, ff. 27v-28r (Lings, 2005:16) (Resim 6.148) envanter numaralı yazma eserin sağ köşesinde yer alan kare formun iç bünyesinde görülen irice sencide rumiler, incelenen 1272-75 tarihli SK. Ayasofya 2442, v.2a (Resim 6.150) levha tezhibinde yer alan rumi formlarla benzerlik göstermektedir (Resim 6.148-154.).

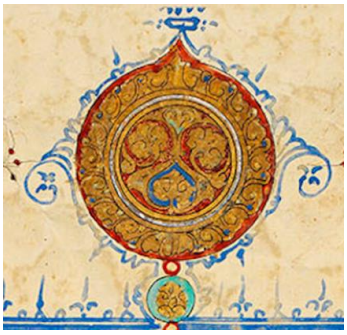

Resim 6.147. 1278 tarihli KMM. 51, v.55a ikinci damla formlu gül detayı (KMM, 2020).

Resim 6.148. 485/1092, Iraq, Persia or Afghanistan (Istanbul, Topkapı Palace Museum Library, R14, ff. 27v-28r) (Lings, 2005:16).

İncelenen eserler arasında 1227 tarihli Aşir Efendi 316, v.5a (Resim 6.149.) ve 1272-75 tarihli SK. Ayasofya 2442, v.2a'da (Resim 6.150.) uygulanan bezemelerde iri sencide rumiler irilik yönünden benzerlik göstermektedir ve diğer yazma eserlerde yer alan sencide rumilere göre kendi aralarında oldukça farklılık arzetmektedirler. Bu üslubun benzeri Konya'da tasvirlendiği düşünülen, XIII. yüzyılın başlarına tarihlenen "Varka ile Gülşah"ın (Resim 6.151.) Zeren Tanındı'nın Başlangıcından Osmanlı'ya Tezhip Sanatı (2015:246) adlı makalesinde "Hacimli Sarmal Rumi" olarak tanımladığı rumilerle de benzerlik göstermektedir. Dahası XI. Yüzyıla tarihlenen Freer Sanat Galerisi, F2001. 16a-b (Farhad ve Rettig, 2016-17:178), (Resim 6.152.) ve Tehran, Golestan Palace Museum Library, 1437, ff. 28v-29r (Lings, 2005:23), (Resim 6.153.) envanter numaralı yazma eserlerin rumi üsluplarıyla ayrıca Topkapı Sarayı müzesinde R14, ff. 27v-28r (Lings, 2005:16), (Resim 6.154.) envanter numarasıyla bulunan yazma eserin sağ köşede yer alan kare formun (sure başı gülü) iç bünyesindeki rumi üslubunun da 1272-75 tarihli SK. Ayasofya 2442, v.2a'da (Resim 6.150.) uygulanan irice sencide rumilerle benzerlikleri tespit edilmiştir.

Resim 6.149. 1227 tarihli SK. Aşir Efendi 316, v.5a zahriye sayfası (SK, 2020).

Resim 6.150. 1272-75 tarihli SK. Ayasofya 2442, v.2a levha tezhibi detay (SK, 2020).

Resim 6.151. Varka ve Gülşâh, XIII. Yüzyılın I. Çeyreği, Konya, TSMK, Hazine 841, 37b. (Sahafıasl, 2020:476).

Resim 6.152. Muhtemelen İran, Selçuklu Dönemi, ca.1050, Freer Sanat Galerisi, F2001. 16a-b (Farhad ve Rettig, 2016-17:178).

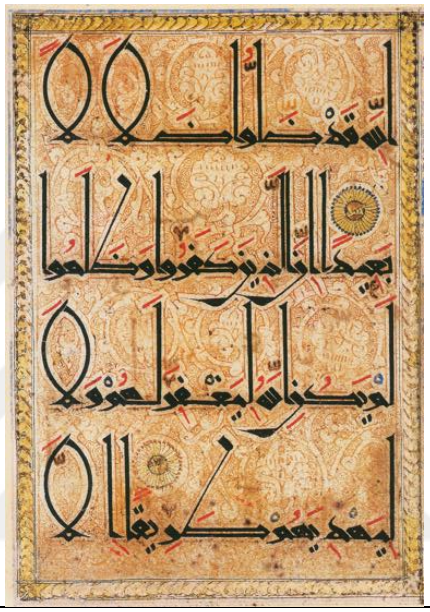

Resim 6.153. VI, 48-50, Eastern Kufic (27x19.5 cm), 5th/11th century, Iraq or Persia, (Tehran, Golestan Palace Museum Library, 1437, ff. 28v-29r) (Lings, 2005:23).

Resim 6.154. 485/1092, Iraq, Persia or Afghanistan (Istanbul, Topkapı Palace Museum Library, R14, ff. 27v-28r) detay (Lings, 2005:16).

İncelenen eserler arasında hurde rumiye sadece 1280 tarihli TİEM. 437, v.1a (Resim 6.155.), XII/XIII. yüzyıla tarihlendirilen İÜK. A 6649, v.3a (Resim 6.156) ve 1303 tarihli SK. Fatih 4285, v.366b.de yer alan tezhip bezemelerinde rastlanmıştır (Resim 6.157). Bu eserler arasında 1280 tarihli TİEM. 437, v.1a (Resim 6.155) ve XII/XIII. yüzyıla tarihlendirilen İÜK. A 6649, v.3a (Resim 6.156) daki tezhiplerde kalın bordürlerde uygulanan hurdeli ayırma rumiler dikkat çekmektedir. Bunlar üslup olarak farklı olmalarına rağmen kompozisyon, uygulama alanı ve renk olarak benzerlikler taşımaktadır.

Resim 6.155. 1280 tarihli TİEM. 437, v.1a zahriye sayfası (TİEM, 2020).

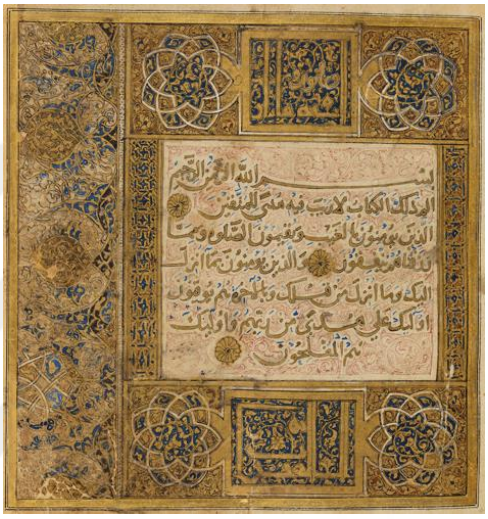

Resim 6.156. XII/XIII. yüzyıla tarihlendirilen İÜK. A 6649, v.3a (İÜK, 2019).

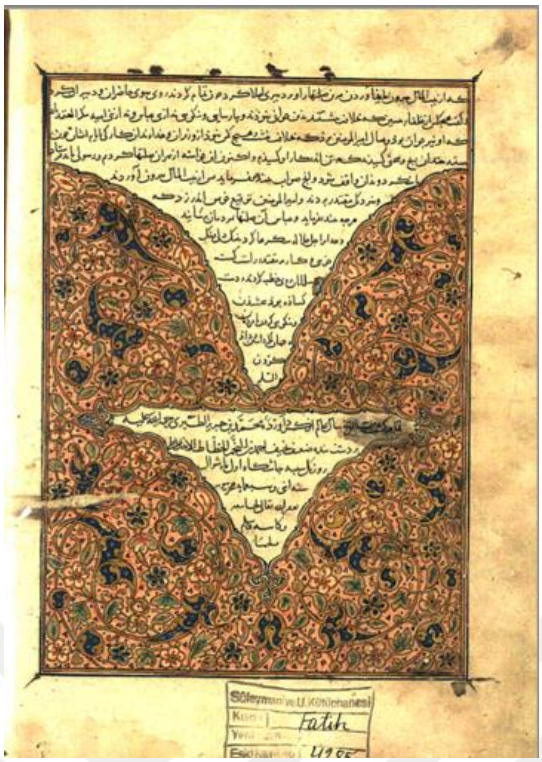

Resim 6.157. 1303 tarihli SK. Fatih 4285, v.366b. hatime sayfası (SK, 2020).

Dahası 1280 tarihli TİEM. 437, v.1a (Çizim 6.87) ve 1303 tarihli SK. Fatih 4285, v.366b. (Çizim 6.88) deki tezhiplerin bezemelerindeki hurde rumilerin üslup olarak oldukça farklı olmalarına rağmen hurdelerinin dışarıya taşarak uygulanması birbiriyle oldukça benzerlik göstermektedir.

Çizim 6.87. 1280 tarihli TİEM. 437, v.1a rumi detay (Er, 2020).

Çizim 6.88. 1303 tarihli SK. Fatih 4285, v.366b. rumi detay (Er, 2020).

1280 tarihli TİEM. 437, v.2a da yer alan Bey-ne's-sütur'un zemininde görülen helezonik dal üzerine yerleştirilen kanatlı rumilerin ayrılma yerlerinde oluşturulan boşluk oldukça dikkat çekici bir üsluptur (Resim 6.158) ve bu döneme ait incelenen eserler arasında bu rumi üslubuna birtek 1227 SK. Aşir Efendi 316, v.5a alınlık kısmında lacivert renkli kanatlı rumide rastlanmıştır (Resim 6.162).

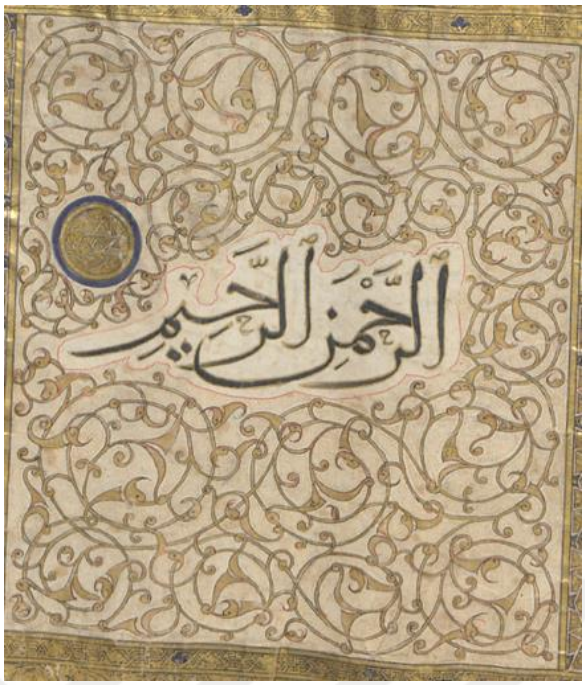

Resim 6.158. TİEM. 437, v.2a bezemenin merkez detayı (TİEM, 2020).

İncelenen eserler arasında en dikkat çekici hususlardan biri de 1280 tarihli TİEM. 437, v.2a (Resim 6.159) birinci gülde uygulanan rumi motiflerle 1227 tarihli SK. Aşir Efendi 316, v.5a zahriye sayfasında (Resim 6.160) yer alan tezhip bezemelerindeki rumi motiflerin son derece ince ve farklı detaylandırılmış oldukları görülmektedir. Bu döneme ait incelenen eserler arasında rumi motiflerin bu kadar detaylandırılmasına rastlanmamıştır. Ayrıca 1227 tarihli SK. Aşir Efendi 316, v.5a zahriye sayfasında (Resim 6.160) uygulanan sencide rumilerin iç bünye detaylandırılmasıyla İlhanlı Dönemine ait TİEM 487,335b-336a da (Resim 6.161) yer alan sûre başı bezemesindeki rumi motiflerin detaylandırılmasının benzerlikler taşıdığı tespit edilmiştir.

Resim 6.159. 1280 tarihli TİEM. 437, v.2a, münhani dolgulu birinci gül detayı (TİEM, 2020).

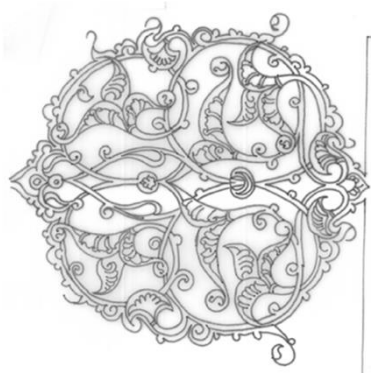

Çizim 6.89. 1280 tarihli TİEM. 437, v.2a, münhani dolgulu birinci gül detayı.

Resim 6.160.1227 tarihli SK. Aşir Efendi 316, v.5a zahriye sayfası rumi motif detayları (TİEM, 2020).

Resim 6.161. İran, muhtemelen Tebriz, İlhanlı Dönemi, ca. 1330, TİEM 487, 335b-336a (Farhad ve Rettig, 2016-2017:212-213)

1227 tarihli SK. Aşir Efendi 316, v.5a (Resim 6.162) zahriye sayfasının alınlık kısmında yer alan ortabağ ve tepelik unsuru olarak uygulanan motifin (Resim 6.163) benzerine, 1280 tarihli TİEM. 437, v.2a (Resim 6.164-65) serlevha sayfasında yer alan ikinci gülün bezemesinde ve 1303 SK. Fatih 4285, v.366b. (Resim 6.166-67) hatime sayfasın da rastlanmıştır.

Resim 6.162. 1227 SK. Aşir Efendi 316, v.5a alınlık kısmı (SK, 2020).

Resim 6.163. 1227 SK. Aşir Efendi 316, v.5a alınlık bezemesinde yer alan lale formlu motif (SK, 2020).

Resim 6.164. 1280 tarihli TİEM. 437, v.2a ortada yer alan gül detayı (TİEM, 2020).

Resim 6.165. 1280 tarihli TİEM. 437, v.2a ortada yer alan gül detayının bezemesindeki lale formlu motif (TİEM, 2020).

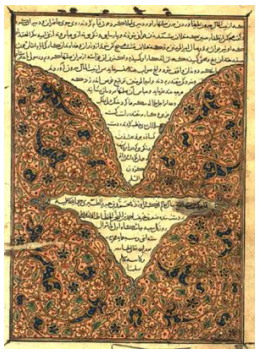

Resim 6.166. 1303 tarihli SK. Fatih 4285, v.366b. Hatime sayfası (SK, 2020).

Resim 6.167. 1303 tarihli SK. Fatih 4285, v.366b. hatime bezemesinde yer alan lale formlu motif (SK, 2020).

XIII. yüzyılda incelenen eserlerde uygulanan rumi motiflerinin renk ve boyama üslubunda benzerlikler dikkat çekmektedir. Özellikle en dikkat çeken özellik, iki kat tahrir çekilmesi hususudur. Bu boyama usulünde motiflerin kenarına çekilen tahririn iç kısmına beyaz (üstübeç) mürekkeple tahrir çekildiği görülmektedir. Beyaz (üstübeç) mürekkeple tahrir çekilmesinin aydınlık vermesi için yapılmış olduğu düşünülmektedir. Çünkü içe çekilen beyaz (üstübeç) mürekkep tam bir tahrir değil kesik kesik çizgilerden oluşmaktadır. Bu boyama usulü XII/XIII. yüzyıl İÜK. A 6649, v.1b (Resim 6.168), 1278 tarihli KMM. 51, v.3a (Resim 6.169.) ve 1272-75 tarihli SK. Ayasofya 2442, v.1b (Resim 6.170) deki tezhip bezemelerinde tespit edilmiştir. Ayrıca bu boyama usulü İlhanlı Dönemine ait 1286-87 (H.685), TİEM 507, v.2b deki tezhip bezemesinde tespit edilmiştir (Resim 6.171-172).

Resim 6.168. İÜK. A 6649, v.1b zahriye sayfası detay (İÜK, 2019).

Resim 6.169. KMM. 51, v.3a zahriye sayfası detay (KMM, 2020).

Resim 6.170. 1272-75 tarihli SK. Ayasofya 2442, v.1b taç formu detayı (SK, 2020).

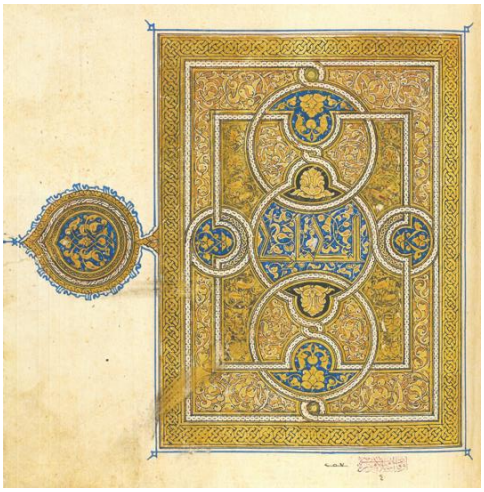

Resim 6.171. Yakut el- Musta'sımi (Ö. 1298 civarı) tarafından istinsah edilmiştir. Irak, Bağdat, İlhanlı Dönemi, 1286-87 (H.685), v.2b, TİEM 507, (farhad ve Rettig, 2016-17:188)

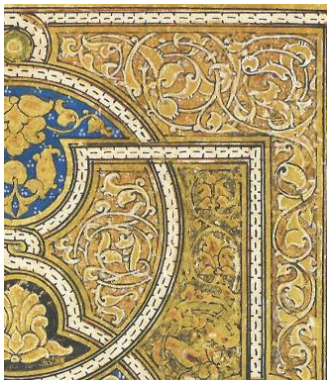

Resim 6.172. Yakut el- Musta'sımi (Ö. 1298 civarı) tarafından istinsah edilmiştir. Irak, Bağdat, İlhanlı Dönemi, 1286-87 (H.685), v.2b, TİEM 507, detay (Farhad ve Rettig, 2016-17:188)

Bu dönem incelenen bütün tezhiplerde rumi motiflerin tamamının altınla boyandığı görülmüştür. Ancak 1227 tarihli SK. Aşir Efendi 316, v.5a (Resim 6.173) da yer alan zahriye sayfasının bezemesinin alınlık kısmında bulunan rumili kompozisyon lacivert ve kırmızıyla renklendirilmiştir. Ayrıca XII/XIII. yüzyıl İÜK. A 6649 (Resim 6.174) envanter numaralı yazma eserin hatime sayfasında bir kısım rumilerin zemininin kâğıdın kendi renginde bırakıldığı tespit edilmiştir.

Resim 6.173. 1227 tarihli SK. Aşir Efendi 316, v.5a alınlık kısmı (SK, 2020).

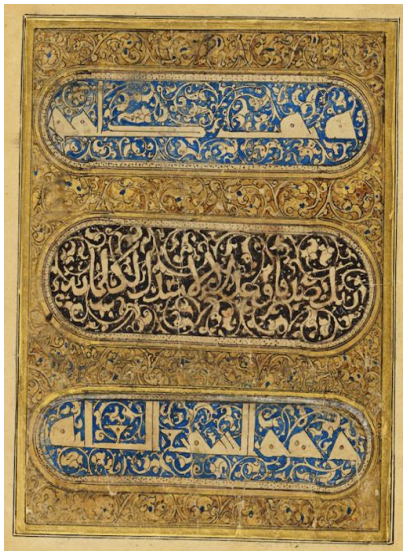

Resim 6.174. XII/XIII. yüzyıl İÜK. A 6649 hatime sayfası (İÜK, 2019).

İncelenen 1205 tarihli SK. Fatih 315, (Resim 6.175), 1211-1212 tarihli SK. Ayasofya 2984 (Resim 6.176), 1227 tarihli SK. Aşir Efendi 316 (Resim 6.177), 1278 tarihli KMM. 51 (Resim 6.178), 1272 tarihli SK. Ayasofya 2985 (Resim 6.179), XII/XIII. yüzyıl İÜK. A 6649 (Resim 6.180) ve 1303 tarihli SK. Fatih 4285 (Resim 6.181) envanter numaralı eserlerin tezhiplerinde zeminleri altınla boyalı rumilerin en dikkat çekici benzerliği altın üzerine açık ve koyu renk uygulamasıdır. Bunun bazen tek bir nokta halinde ya da düzensiz bir formda yapılmış olduğu gözlemlenmiştir.

Resim 6.175. 1205 tarihli SK. Fatih 315, v.2a bordür detayı (SK, 2020).

Resim 6.176. 1211-1212 tarihli SK. Ayasofya 2984, v.1a bordür detay (SK, 2020).

Resim 6.177. 1227 tarihli SK. Aşir Efendi 316, v.4a üç iplik rumi bezemeli bordür detayı (SK, 2020).

Resim 6.178. 1278 tarihli KMM. 51, v.1b bezemenin ikinci bordür detayı (KMM, 2020).

Resim 6.179. 1272 tarihli SK. Ayasofya 2985, v.1b bezemeli alanın merkezinde yer alan kitabe detayı (SK, 2020).

Resim 6.180. XII/XIII. Yüzyıllara tarihlendirilen İÜK. A 6649, v.1b merkezde daireyle dıştaki dikdörtgen alan arasında oluşan kapalı alan detayı (İÜK, 2019).

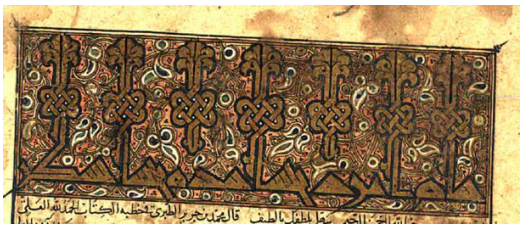

Resim 6.181. 1303 tarihli SK. Fatih 4285, v.1b. başlık tezhibi (SK, 2020).

Ancak 1280 tarihli TİEM. 437, v.3a (Resim 6.182) sayfasında yer alan Bey-ne's-sütur'un zemininde görülen zeminleri kâğıt renginde bırakılan rumi motifleri münhani üslupta tonlamalı şekilde boyanmıştır. Bu boyama üslubu incelenen diğer yazma eser tezhip bezemelerinde gözlemlenmemiştir.

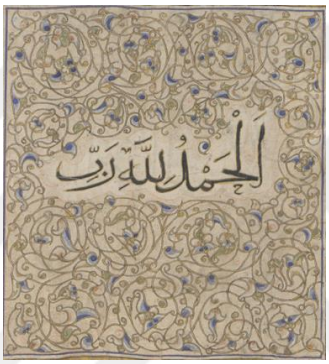

Resim 6.182. 1280 tarihli TİEM. 437, v.3a bezemenin merkez detayı (TİEM, 2020).

Bu dönem incelenen eserlerin 1303 tarihli SK. Fatih 4285 v.366b. (Resim 6.183) de yer alan bezeme haricinde herhangi bir bitkisel üsluba rastlanmamıştır.

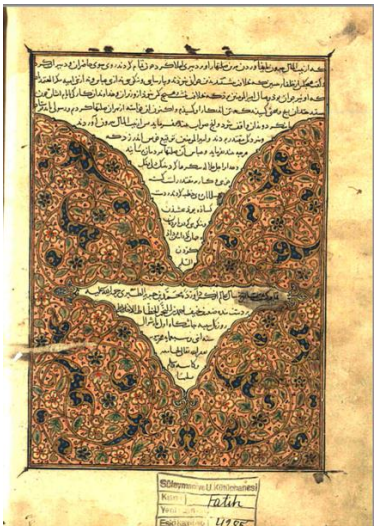

Resim 6.183.1303 tarihli SK. Fatih 4285, v.366b. hatime sayfası detay (SK, 2020).

XIII. Yüzyıl Anadolu Selçuklu Dönemi Rumi Motifin Farklı Sanat Dallarında Kullanımı

Yukarıda genel olarak XIII. yüzyıl Anadolu Selçuklu Döneminde incelenen eserlerin tezhipli sayfalarında uygulanan rumi motiflerinin en dikkat çekici yönleri ele alınarak kendi aralarında ve farklı uluslarla benzerlikleri tespit edilmiş ve değerlendirilmiştir. Bu dönem rumi motifinin yoğun kullanımı, sadece yazma eserlere değil dönemin bütün sanat dallarına yansımıştır. Ve neredeyse bütün sanat dallarında benzer rumi motifleri gözlemlense de özellikle taşta, ahşapta, çinide uygulanan rumi kompozisyonlarının incelenen yazma eserlerdeki tezhip bezemelerindeki rumi kompozisyonlarından daha gelişmiş olduğu düşünülmektedir.

İncelenen eserlerden sadece 1280 tarihli TİEM. 437, v.2a (Resim 6.184) da yer alan tezhip bezemesindeki rumi üslubuyla Ahlat mezar taşında (Resim 6.185) yer alan rumi üslubunun benzerliği dikkat çekicidir.

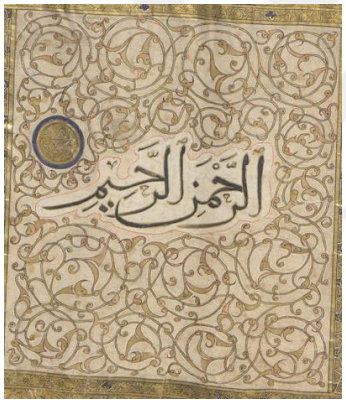

Resim 6.184.1280 tarihli TİEM. 437, v.2a bezemenin merkezi ve rumi motif detayı (TİEM, 2020).

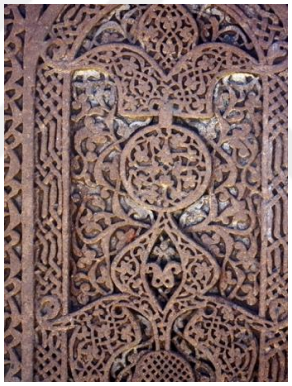

Resim 6.185. XIII. Yüzyıl, Rumi bezemeli ahlat mezar taşı örneği ve rumi motif detayı (Url 2).

Divriği Ulu Camii taçkapısında uygulanan iri rumi motiflerin (Resim 6.186-187) iç bünyesine yerleştirilen sencide rumi motifleriyle, incelenen XII/XIII. yüzyıllara

tarihlendirilen İÜK. A 6649, v.236a(Resim 6.188), 1280 tarihli TİEM. 437, v.3a (Resim 6.189), 1272-75 tarihli SK. Ayasofya 2442, v.1b (Resim 6.190) deki tezhip bezemelerinde yer alan sencide rumilerin benzerlikler taşıdığı tespit edilmiştir. Bu üsluptaki sencide rumiler incelenen 1272-75 tarihli SK. Ayasofya 2442, KMM. 51, XII/XIII. yüzyıllara tarihlendirilen İÜK. A 6649, 1303 tarihli SK. Fatih 4285 eserlerde farklı çeşitleriyle görülmektedir. Ancak en çok ve çeşitli olanlar 1280 tarihli TİEM. 437 envanter numaralı Mushaf-ı Şerif bezemelerinde görülmektedir (Çizim 6.90).

Resim 6.186. Divriği Ulucami (1228-1229), kuzey taçkapısı rumi motif detay (Kuban 2001:116).

Resim 6.187. Divriği Ulucami (1228-1229), kuzey taçkapısı rumi motif detay (Kuban2001:116).

Resim 6.188. İÜK. A 6649, v.236a hatime sayfası (İÜK, 2019).

Resim 6.189. TİEM. 437, v.3a bezemenin merkez detayı (TİEM, 2020).

Resim 6.190. SK. Ayasofya 2442, v.1b taç formu detayı (SK, 2020).

Çizim 6.90. 1280 tarihli TİEM. 437, v.4a sencide rumi örnekleri (Er, 2020).

İncelenen eserler arasında sadece TİEM. 437, v.2a da (Resim 6.191, Çizim 6.91) birinci gülün bezemesinde görülen rumi motiflerin detaylarının benzerleri Eşrefoğlu Camii taç kapı ikinci bordür rumi motiflerinde de görülmüş (Resim 6.192, Çizim 6.92) ve benzer rumi motifi de tespit edilmiştir (Resim 6.193, Çizim 6.93).

Resim 6.191. TİEM. 437, v.2a birinci gül detayı (TİEM, 2020).

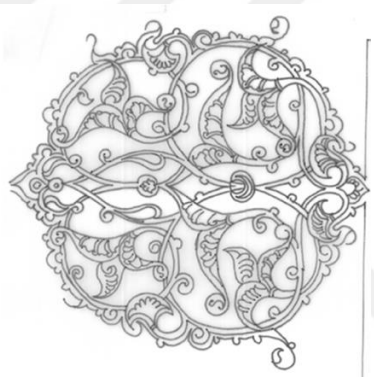

Çizim 6.91. TİEM. 437, v.2a birinci gül detayı (Er, 2020).

Resim 6.192. Eşrefoğlu Camii (1296-1299) taç kapı ikinci bordür görünümü (Çilek, 2020:82).

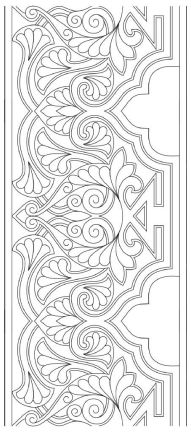

Çizim 6.92. Eşrefoğlu Camii (1296-1299) taç kapı ikinci bordür çizimi (Çilek, 2020:81).

Resim 6.193. TİEM. 437, v.2a birinci gül detayından rumi motif detayı (TİEM, 2020).

Çizim 6.93. Eşrefoğlu Camii (1296-1299) taç kapı ikinci bordür çiziminden rumi motif detay (Çilek, 2020:81).

Ayrıca KMM. 51, v.5b (Resim 6.194) serlevha sayfasında yer alan rumi boyama uslubunun benzerine Kubad Abad sarayındaki bir çini pano üzerindeki rumilerde rastlanmıştır (Resim 6.195).

Resim 6.194. KMM. 51, v.5b bordüründe yer alan rumi motif detayları (KMM, 2020).

Resim 6.195. Kubad Abad, Büyük Saray, Karatay (Arık 2000:91).

XIV. yüzyıl Beylikler Dönemine ait seçilen altı adet (Resim 6.196-197-198-199-200-201) yazma eserdeki tezhip bezemelerinin kompozisyonları genel olarak farklıdır. Ancak benzer renklerin uygulandığı ve motif üsluplarının benzer olduğu, bazılarında çok farklı rumi tiplerinin de olduğu anlaşılmaktadır. Bu dönemin tezhiplerini Anadolu Selçuklu dönemi tezhiplerinden en ayırıcı husus hatayî üslubunun da bezemelerde yer almasıdır. Ayrıca Zeynep Demircan Aksoy (2010: 500)'un da doktora tezinde ifade ettiği gibi bu dönem Anadolu yazmalarında İlhanlı ve Memlük yansımasının da görülmesi önemli bir husustur.

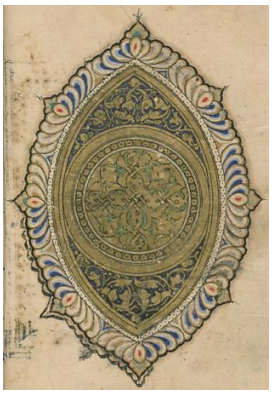

Resim 6.196. 1310-11 SK. Ayasofya 2445, v. 1a. zahriye sayfası (SK, 2020).

Resim 6.197. 1312 MİHK. 9424, v. 1b. zahriye sayfası (MİHK, 2021).

Resim 6.198. 1313 SK. Halet Efendi 171, v.1a. zahriye sayfası (SK, 2020).

Resim 6.199. 1320 BDK. 19008, v.1a. zahriye sayfası (BDK, 2021).

Resim 6.200. 1323 BTİEM. 208, v.141b. levha tezhip (BTİEM, 2021).

Resim 6.201. 1326-1327 tarihli KMM. 13, v.1b. sûre başı (KMM, 2020).

İncelenen eserlerin bezemelerinde rumi, hatayî, geometrik ve münhani üslupta motifler uygulandığı tespit edilmiştir. Ancak bu dönem bezemelerinin temelini rumi ve hatayî üslubu motiflerin oluşturduğu görülmüştür. İncelenen sayfalardaki bezemelerde geometrik sistem genel olarak bezemeli alanın temelini oluşturmuş ve kompozisyonlar geometrik sistem üzerine oturtulmuştur. Münhani üslup ise sadece 1310-11 SK. Ayasofya 2445, v. 1a. zahriye sayfasında yer alan tezhipli alanların kenar bezemesinde görülmüştür. İncelenen sayfalarda yer alan rumi üslup; özellikle yazı etrafında serbest kompozisyon olarak görülmektedir (Resim 6.202).

Resim 6.202. MİHK. 9424, v.139a, yazı kenarında yer alan serbest rumi bezeme örneği (MİHK, 2021).

Ayrıca bu dönem tezhiplerinde serbest kompozisyon haricinde üç farklı rumi kompozisyon şekli görülmektedir; ilki kapalı form alanlarda ya da sayfa kenarındaki güllerde ½, ¼ ya da daha fazla pafta oluşturan simetrik sistemdir (Resim 6.203-204). İkincisi birim değerle devam eden ulama kompozisyon sistemidir (Resim 6.205). Üçüncüsü ise ince bordürlerde genellikle üç iplik rumi sistem şeklinde görülmektedir.

Bu dönem incelenen tezhipli sayfalarda Anadolu Selçuklu Dönemi tezhip bezemelerinde çokça yer alan üç iplik rumi sistem (klasik dönemin üç iplik sistemininden farklıdır) sadece 1312 tarihli MİHK. 9424, v. 1b. de görülmektedir (Resim 6.206.).

Resim 6.203. SK. Ayasofya 2445, v. 1a. ½ simetri plan örneği (SK, 2020).

Resim 6.204. SK. Ayasofya 2445, v. 1a. 1/8 simetri plan örneği (SK, 2020).

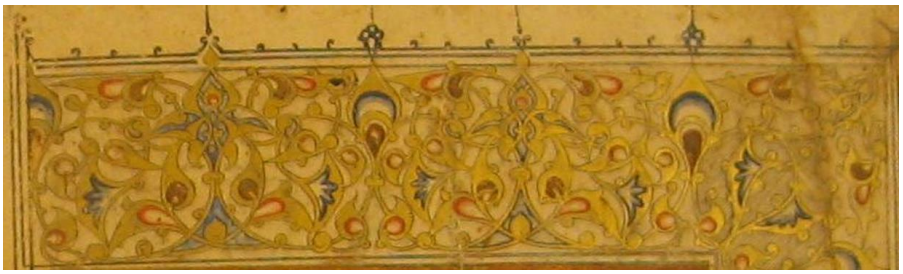

Resim 6.205. MİHK. 9424, v. 1b, birim değerle devam eden ulama kompozisyon örneği (MİHK, 2021).

Resim 6.206. 1312 tarihli MİHK. 9424, v. 1b. üç iplik rumi sistemli bezeme örneği (MİHK, 2021).

İncelenen eserlerin içinde rumi motiflerin üslup olarak en belirgin ve farklı olanı 1312 tarihli MİHK. 9424 envanter numaralı yazma eserin tezhiplerinde görülmektedir. Rumi moriflerin merkezlerinin ve ayırımlarının yer aldığı noktalarda dairesel veya elips formda boşluk bırakıldığı gözlemlenmiştir (Resim 6.207, Çizim 6.94). Rumi motiflerde boş bırakılan bu alanların tonlamalı bir şekilde münhani üslupla boyanması da ayrıca dikkat çekicidir.

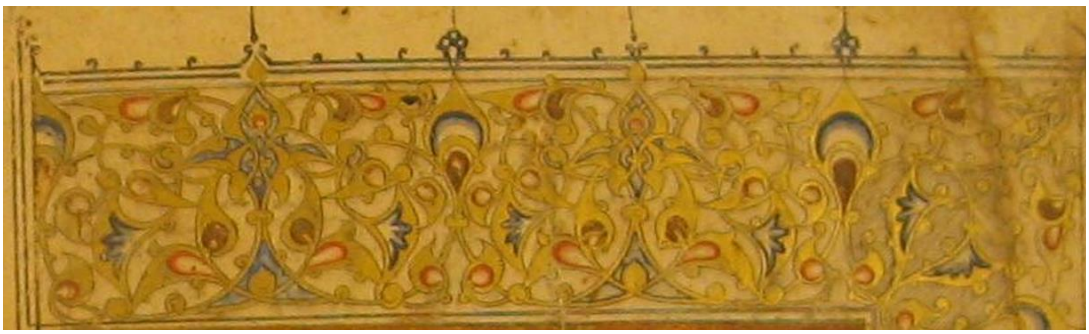

Resim 6.207. MİHK. 9424, v. 1b. kenar bezeme detayı (MİHK, 2021).

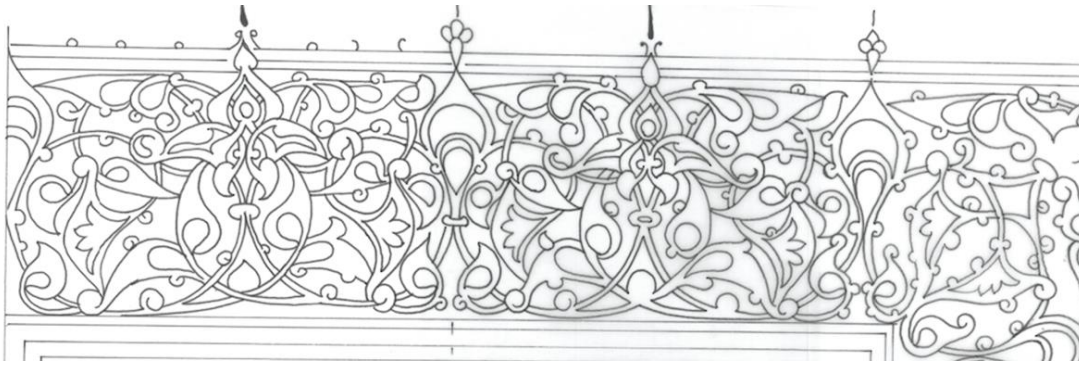

Çizim 6.94. MİHK. 9424, v. 1b. kenar bezeme detayı (Er, 2020).

Bu yazma eser tezhiplerinde özellikle kanatlı rumi motiflerinde form olarak da oldukça değişik rumi motiflerine rastlanmıştır. Rumi motiflerin daha dolgun ve iri olduğu görülmüştür (Çizim 6.95-96-97).

Çizim 6.95. MİHK. 9424, v.139a kanatlı rumi (Er, 2020).

Çizim 6.96. MİHK. 9424, v. 3a. kanatlı rumi (Er, 2020).

Çizim 6.97. MİHK. 9424, v. 31a kanatlı rumi (Er, 2020).

Ayrıca 1312 MİHK. 9424 envanter numaralı yazma eserin bezeme üslubu Memlük müzehhibi Ebu Bekir Sandal'ın adıyla anılan 1300'lü yılların başlarına tarihlenen "Sandal üslubuyla" oldukça benzerdir (James, 1988: 34; akt. Temurçin 2016:40). İncelenen 1312 tarihli MİHK. 9424 envanter numaralı eserin tezhipleri sandal üslubuyla karşılaştırıldığında motif ve boyama üslubu olarak benzerlikleri dikkat çekicidir (Demircan Aksoy, 2010:501) (Resim 6.208, Resim 6.209).

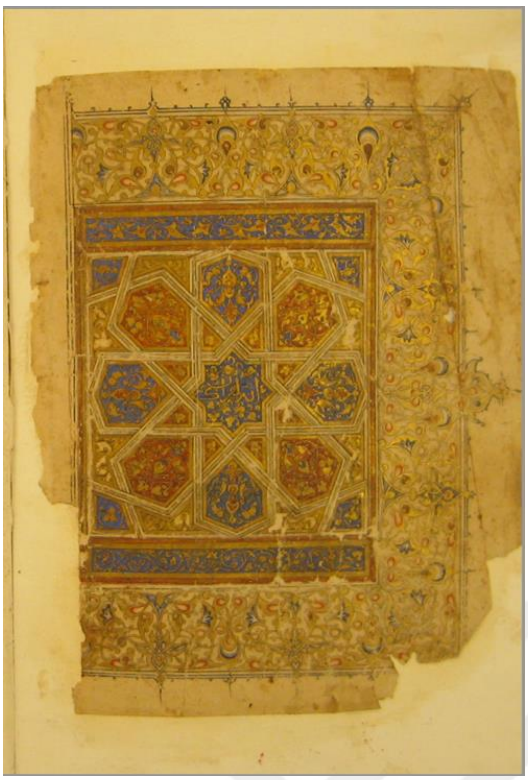

Resim 6.208. 1312 MİHK. 9424, v.1b. zahriye sayfası ve detayı (MİHK, 2021).

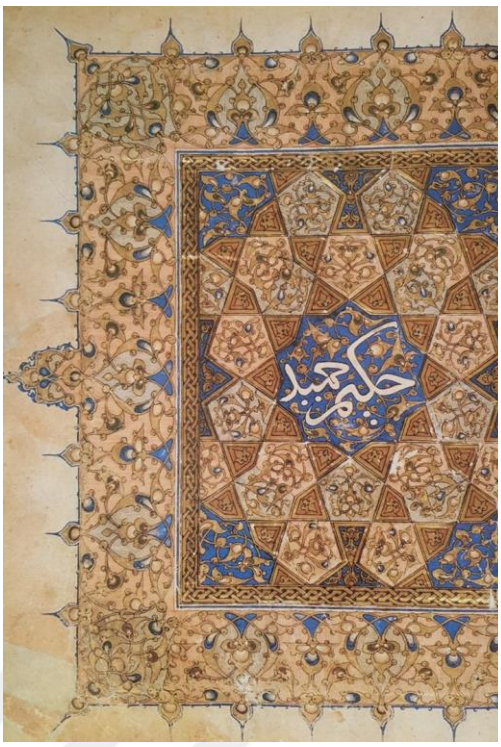

Resim 6.209. 1306-15, 1479, 2a, zahriye tezhibi ve detayı, Chester Beatty Library (Temurçin, 2016:40).

Dahası XIV. yüzyılda incelenen eserlerin arasında hurde rumi sadece 1312 tarihli MİHK. 9424 envanter numaralı eserin v.1b. de yer alan zahriye bezemesinde görülmüştür (Resim 6.210).

Resim 6.210. 1312 MİHK. 9424, v.1b. zahriye sayfası hurde rumi detayı (MİHK, 2021).

İncelenen eserler arasında 1310-11 tarihli SK. Ayasofya 2445 envanter numaralı eser diğer eseler arasında Anadolu Selçuklu Dönemi yazma eserlerine renk, kompozisyon ve rumi motif formları bakımından benzeyen tek eserdir. Rumi motifleri detaysız ve oldukça iridir (Resim 6.211). Özellikle incelenen 1310-11 tarihli SK. Ayasofya 2445 envanter numaralı eserin merkez bezemesinde yer alan ¼ rumi kompozisyonuyla, Anadolu Selçuklu Dönemine ait 1227 tarihli SK. Aşir Efendi 316, v.4a (Resim 6.212) zahriye tezhibinin merkezindeki ¼ rumi kompozisyonunun renk ve motif olarak neredeyse aynı olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda benzer rumi kompozisyonu Anadolu Selçuklu Dönemine ait 1278 tarihli KMM. 51, v.55a zahriye tezhibinde de görülmektedir (Resim 6.213).

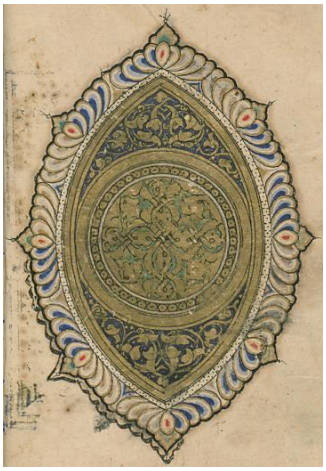

Resim 6.211. 1310-11 tarihli SK. Ayasofya 2445, v. 1a. zahriye sayfası (SK, 2020).

Resim 6.212. SK. Aşir Efendi 316, v.4a zahriye sayfası detayı (SK, 2020).

Resim 6.213. 1278 tarihli KMM. 51, v.55a zahriye sayfası detayı (KMM, 2020).

İncelenen eserler arasında 1323 tarihli BTİEM. 208 envanter numaralı yazma eserin tezhip bezemelerinde en dikkat çekici husus, yazı etrafında serbest helezonda dolaşan iri ve dolgun sencide rumilerdir (Resim 6.214). Bu formdaki rumilerin benzerleri Anadolu Selçuklu Dönemi 1272-75 tarihli SK. Ayasofya 2442, v.2a levha tezhibinde de görülmektedir (Resim 6.215).

Resim 6.214. 1323 tarihli BTİEM. 208, v.141b. yatay dikdörtgen formdaki kapalı alan detayı (BTİEM, 2021).

Resim 6.215. 1272-75 tarihli SK. Ayasofya 2442, v.2a levha tezhibi (SK, 2020).

İncelenen eserler arasında 1313 tarihli SK. Halet Efendi 171 envanter numaralı yazma eserin tezhiplerinde uygulanan rumi motiflerinden ayırma rumilerin ayırıcı bir şekilde beyaz (üstübeç) mürekkeple boyanması dikkat çekicidir (Resim 6.216). Bu boyama

usulü incelenen 1320 BDK. 19008, v.1a. envanter numaralı zahriye sayfasının bordüründe uygulanan ortabağ rumi motifinde de görülmektedir (Resim 6.218).

Resim 6.216. SK. Halet Efendi 171, v.212b. bezemeli alanın merkezinde yer alan daire detayı (SK, 2020).

1313 tarihli SK. Halet Efendi 171 v.1a (Resim 6.217), 1320 tarihli BDK. 19008, v.1a. (Resim 6.218) ve 1326-1327 tarihli KMM. 13, v.1b. (Resim 6.219) deki tezhipli bezemelerinde uygulanan rumi kompozisyonların benzerliği tespit edilmiştir. Dahası SK. Halet Efendi 171, v.1a. da yer alan tezhip bezemesindeki ayırma rumiyle (Resim 6.217) 1326-1327 tarihli KMM. 13, v.1b. (Resim 6.219) de uygulanan tezhip bezemesindeki ayırma rumilerin benzerliğide dikkat çekmektedir. Ayrıca 14. yüzyıl Mısır'a ait Cairo, National Library of Egypt, 12, ff. 2v-3r de (Lings, 2005:141), (Resim 6.220) yer alan tezhipli alanın kenar bezemesi incelenen 1320 tarihli BDK. 19008, v.1a. (Resim 6.218) da yer alan bordürdeki tezhip bezemesiyle kompozisyon, renk ve rumi motifleriyle benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir.

Resim 6.217. SK. Halet Efendi 171, v.1a. kenar bezeme detayı (SK, 2020).

Resim 6.218. 1320 BDK. 19008, v.1a. başlık formlu kapalı alan detayı (BDK, 2021).

Resim 6.219. 1326-1327 tarihli KMM. 13, v.1b. sûre başı (KMM, 2020).

Resim 6.220. 8th/14th century, Egypt, (Cairo, National Library of Egypt, 12, ff. 2v-3r) (Lings, 2005:141).

İncelenen 1313 tarihli SK. Halet Efendi 171 envanter numaralı yazma eserin tezhipli bezemelerinde yer alan rumiler, incelenen diğer eserlerde uygulanan rumilere göre form olarak daha ince ve iç bünyelerine yapılan tohumlama yönüyle oldukça faklıdır (Resim 6.221). Bu üslubun benzerine hem renklendirme hem de rumi motif formları bakımından Memlükler Dönemine ait 1380 tarihli TİEM 445 envanter numaralı eserin tezhip bezemesinde rastlanmıştır (Resim 6.222).

Resim 6.221. SK. Halet Efendi 171, v.164a. başlangıç sayfası yazı etrafında serbest helezon rumi motif detay (SK, 2020).

Resim 6.222. Memlükler Dönemi, ca. 1380, TİEM 445 (Rettig, 2016-17:255).

Bu dönem incelenen bütün tezhip bezemelerindeki rumi motiflerin Anadolu Selçuklu Dönemine ait tezhip bezemelerindeki gibi genelinin altınla boyandığı görülmüştür. Ancak 1312 MİHK. 9424 envanter numaralı Mushaf-ı Şerifin v.134a, v.139a (Resim 6.223), v.149b, v.157a, v.163a, v.178a da yer alan sure başlarında rumi motiflerin zeminlerinin kağıt renginde bırakıldığı ve sadece muhtelif renklerle renklendirildiği tespit edilmiştir. Ayrıca incelenen diğer eserler arasında sadece 1312 tarihli MİHK. 9424, v. 31a da sure başı tezhibinde lacivert zeminli rumi motif uygulandığı görülmüştür (Resim 6.224).

Resim 6.223. 1312 tarihli MİHK. 9424, v.139a. sûre başı (MİHK, 2021).

Resim 6.224. MİHK. 9424, v. 31a sûre başı (MİHK, 2021).

1312 tarihli MİHK. 9424 envanter numaralı Mushaf-ı Şerifin, v.139a., v. 51a, v.109a, v.109a, v.134a, v.139a, v.147a, v.149b de yer alan sure başlarının tezhip bezemelerinde üst üste birkaç yaprakla oluşmuş rumi motifi görülmüştür (Resim 6.225). Bu motifin benzerine KMM. 13, v.303a. sure başı bezemesinde de rastlanmıştır (Resim 6.226).

Resim 6.225. 1312 tarihli MİHK. 9424, v.139a. sûre başı bezemesinde yer alan kanatlı rumi motifi detayı (MİHK, 2021).

Resim 6.226. 1326-1327 tarihli KMM. 13, v.303a. sure başı bezemesinde yer alan kanatlı rumi motifi detayı (KMM,2020).

Dahası 1312 tarihli MİHK. 9424 envanter numaralı Mushaf-ı Şerifin, v.134a, v.149b de yer alan sencide rumilerin (Resim 6.227, Çizim 6.98) benzeri XII/XIII. yüzyıl Anadolu Selçuklu Dönemine ait İÜK. A 6649 yazma eserin, v.1b tezhipli bezemesinde görülmüştür (Resim 6.228).

Resim 6.227. MİHK. 9424, v.149b sencide rumi (MİHK, 2021).

Resim 6.228. XII/XIII. yüzyıl İÜK. A 6649, v.1b sencide rumiler (İÜK, 2019).

Çizim 6.98. MİHK. 9424, v.134a sencide rumi (Er, 2020).

XIV. Yüzyıl Beylikler Dönemi Rumi Motifin Farklı Sanat Dallarında Kullanımı

Yukarıda genel olarak XIV. yüzyıl Beylikler Döneminde incelenen eserlerin tezhipli sayfalarında uygulanan rumi motiflerinin en dikkat çekici yönleri ele alınmış ve kendi aralarında benzerlikler tespit edilmiş ve değerlendirilmiştir. Ayrıca araştırma kapsamına alınan Anadolu Selçuklu Dönemi yazma eserlerin tezhip bezemelerindeki rumi motiflerle, rumi motif kompozisyonuyla ve rumi motiflerde renk kullanımıyla bu dönem benzerlikler değerlendirilmiş ve karşılaştırılmıştır. Bu dönem rumi motifi sadece yazma eserlere değil dönemin bütün sanat dallarına yansımıştır nerdeyse bütün sanat dallarında benzer rumi motifleri gözlemlense de özellikle mimari alanda rumi kompozisyonlarının incelenen yazma eserlerde uygulanandan daha gelişmiş olduğu düşünülmektedir.

1312 tarihli Niğde, Hüdavend Hatun Kümbetinin taş bezemesinde uygulanan rumi motif ve kompozisyonuyla (Resim 6.230) 1323 tarihli BTİEM. 208, v.57a. sûre başı tezhibinde uygulanan rumi motifler ve kompozisyonunun benzerliği tespit edilmiştir (Resim 6.231).

Resim 6.230. Niğde, Hüdavend Hatun Kümbeti (1312) rumi bezeme detay (URL 3).

Resim 6.231. 1323 tarihli BTİEM. 208, v.57a. sûre başı ve rumi bezeme detayı (BTİEM, 2021).

İncelenen 1312 tarihli MİHK. 9424 v.139a. (Resim 6.233-234), 1326-1327 KMM. 13, v.303a. (Resim 6.235) ve BTİEM. 208, v.229a. (Resim 6.236) daki sure başı tezhiplerinde uygulanan kanatlı rumi motiflerin benzerine XIII. yüzyıla tarihlenen Sivas Divriği Ulu Camii mihrap bezemesinde rastlanmıştır (Resim 6.232).

Resim 6.232. Divriği ulu camii mihrap (Özkul, 2020:75)

Resim 6.233. 1312 tarihli MİHK. 9424, v.139a. sûre başı bezemesinde yer alan kanatlı rumi motifi detayı (MİHK, 2021).

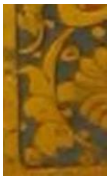

Resim 6.234. MİHK. 9424, v.149b sûre başı bezemesinde yer alan kanatlı rumi motifi detayı (MİHK, 2021).

Resim 6.235. 1326-1327 tarihli KMM. 13, v.303a. sure başı bezemesinde yer alan kanatlı rumi motifi detayı (KMM, 2020).

Resim 6.236. BTİEM. 208, v.229a. sûre başı bezemesinde yer alan kanatlı rumi motifi detayı (BTİEM, 2021).

Ayrıca incelenen BTİEM. 208, v.229a. sûre başı tezhibinde yer alan sencide rumiyle (Resim 6.238, Çizim 6.99) Niğde, Hüdavend Hatun Kümbetinin (1312) taş bezemesinde yer alan sencide ruminin benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir (Resim 6.237).

Resim 6.237. Niğde, Hüdavend Hatun Kümbeti (1312) rumi bezeme detay (URL 3).

Resim 6.238. BTİEM. 208, v.229a. sûre başı (BTİEM, 2021).

Çizim 6.99. BTİEM. 208, v.229a. sûre başı sencide rumi motif detayı (Er, 2020).

İncelenen SK. Halet Efendi 171, v.1a. (Çizim 6.100), MİHK. 9424, v.111a (Çizim 6.101) ve BTİEM. 208, v.141b.(Çizim 6.102) sayfalarında yer alan tezhip bezemelerinde benzer motifler Ürgüp Damsaköy Taşkın Paşa Camisi kapısında uygulanan rumi bezemelerinde de tespit edilmiştir (Resim 6.240).

Resim 6.240. Ürgüp Damsaköy Taşkın Paşa Camisi kapısından detaylar (URL 4).

Çizim 6.100. SK. Halet Efendi 171, v.1a. tepelik örneği (Er, 2020).

Çizim 6.101. MİHK. 9424, v.111a kanatlı rumi örneği (Er, 2020).

Çizim 6.102. BTİEM. 208, v.141b. sencide rumi örneği (Er, 2020).

İncelenen eserler arasında BTİEM. 208, v.141b. de gül motifinin rumi bezemesinde düğümün ortabağ unsuru olarak uygulandığı görülmektedir (Resim 6.245). Benzeri Anadolu Selçuklu Dönemine ait 1280 tarihli TİEM. 437, v.2a (Resim 6.246) ve 1366 tarihli Kastamonu, Kasabaköy Camii, Mahmut Bey Camii ahşap kapısı, rumi bezemesinde görülmektedir (Resim 6.244).

Resim 6.244. Kastamonu, Kasabaköy Camii, Mahmut Bey Camii (1366) ahşap kapısı, rumi bezeme detayları (Yaylacıoğlu, 2010:42).

Resim 6.245. BTİEM. 208, v.141b. orta kısımda yer alan damla formlu gül ve detayı (BTİEM, 2021).

Resim 6.246. 1280 tarihli TİEM. 437, v.2a ortada yer alan gül ve detayı (TİEM, 2020)

İncelenen 1323 tarihli BTİEM. 208, v.57a. (Resim 6.248) da yer alan sûre başı tezhibinde uygulanan rumi kompozisyon ile 1366 tarihli Kastamonu, Kasabaköy Camii, Mahmut Bey Camii (1366) ahşap kapı bezemesinde (Resim 6.247) yer alan rumi kompozisyonunun, hem kompozisyon hem de motif bakımından benzer oldukları tespit edilmiştir.

Resim 6.247. Kastamonu, Kasabaköy Camii, Mahmut Bey Camii (1366) ahşap kapısı, rumi bezeme detay (Yaylacıoğlu, 2010:44)

Resim 6.248. 1323 tarihli BTİEM. 208, v.57a. sûre başı ve rumi kompozisyon detayı (BTİEM, 2021).

İncelenen MİHK. 9424, v.111a. ve MİHK. 9424, v. 1b. de yer alan tezhiplerde görülen bazı kanatlı rumilerin (Çizim 6.103-104) benzerleri XIV. yüzyıla tarihlendirilen İznik Kırgızlar Türbesi kalem işi bezemesinde de tespit edilmiştir (Resim 6.249-250).

Resim 6.249. XIV. yüzyıl İznik Kırgızlar Türbesi Kalem İşi Bezemesi (Algaç, 2010:496).

Resim 6.250. XIV. yüzyıl İznik Kırgızlar Türbesi Kalem İşi Bezemesinde yer alan kanatlı rumi detayları (Algaç, 2010:496).

Çizim 6.103. MİHK. 9424, v.111a kanatlı rumİ (Er, 2020).

Çizim 6.104. MİHK. 9424, v. 1b. kanatlı rumi (Er, 2020).

7. GÜNCEL YORUMLAMALAR

Bu bölümde, tez konusu olan Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemi (XIII.-XIV. Yüzyıllar) Türk Tezhip Sanatında Rumi Motifinin analizlerinden yola çıkılarak ortaya konan beş (5) eser detaylı bir şekilde anlatılmış ve görsellerle desteklenmiştir. Bu başlıklar araştırmanın içeriği açısından önemli bir yere sahiptir.

7.1. Dönemi Yansıtan Tasarımlar

Tez çalışmasında yer alan beş adet güncel yorumlamaların başlangıç aşamasında araştırma konusunu kapsayan XIII.-XIV. yüzyıl Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemiyle ilgili birçok yazılı ve görsel kaynaklar taranmış, bu dönemlerin kültür ve sanat ortamıyla ilgili bilgiler edinilmiştir. Daha sonra tez kapsamına alınan eserlerin tezhipli sayfalarının görselleri alınmış detaylı bir şekilde renk ve kompozisyon incelemeleri ayrıca rumi motif analizleri yapılmıştır. Bütün bu inceleme ve analizler sonucunda, bu dönemlerde geometrik sistemlerin ve rumi motifinin bir yazmada kullanılabilecek neredeyse bütün alternatifleri görülmüştür. Ayrıca yapılan araştırmada bahse konu olan dönemlerde farklı sanat dallarındaki rumi motif uygulamaları hakkındada bilgi edinilmiştir.

Böylelikle bu dönemlerin sanat zevki, tasarım anlayışı ortaya çıkmış, aşağıda aşamaları ve bilgileri verilen Yansıma, Mihrap ve Döngü isimli üç eser bu başlık altında ortaya konmuştur. “Yansıma” isimli eser tamamen dönemin sanatını yansıtmak ve tanıtmak amacıyla tasarlanmıştır. “Mihrap” adlı ikinci eser XIII. yüzyıl dönemi mimarisinden esinlenerek ortaya konmuştur. “Döngü” isimli üçüncü eser ise Beylikler Döneminin Anadolu Selçuklu dönemiyle olan etkileşimi ilham alınarak ortaya konmuştur.

7.1.1. Eser 1- “Yansıma”

Eser bütünüyle Beylikler Döneminin tezhip özelliğini yansıtmak amacıyla tasarlanmıştır. Bu döneme ait incelenen tezhipli eserlerin arasından eser niteliği ve bezemelerdeki netlik sebebiyle 1313 tarihli SK. Halet Efendi 171 envanter numaralı Mesnevi Şerif renk, kompozisyon ve motif bakımından “yansıma” adlı esere ilham kaynağı olmuştur. Bordür kısmında yer alan geometrik sistem dönemin tezhip tasarımlarından esinlenilmiş ancak hafifletilerek ve güncellenerek bordürde kullanılmıştır. Bordürde yer alan geometrik sistemin iç bünyesi dönem etkisi göz önünde tutularak ancak günümüze de uyarlanarak tamamıyla rumi üslûpla

bezenmiştir. Altın rumiler, kiremit rengiyle tahrirlenmiştir. Bu geometrik alanın dışında kalan zeminlerde ise yine bahse konu olan eser ve dönemin hatayi üslubundan etkilenilerek bitkisel desen yorumlanmış ve günümüz anlayışı ile hafif tonlarda boyanmıştır. Böylece desen ve motifler yumuşak bir sekilde yer aldığı için yazının fark edilmesi sağlanmıştır. Ayrıca eserin koltuklarının merkezinde altın zemin üzerine lacivertle boyalı rumi kompzozisyonu yer alırken onun dışında kalan alanlar hatayi üslubuyla bezenmiştir.

Resim 7.1. “Yansıma” adlı eserin genel görünüşü (ER, 2020).

Eser Adı: Yansıma.

Hat: Nazar Ayeti.

Hattat: Fuat BAŞAR.

Eser Ölçüleri: 54x37.

Eserde uygulanan renkler: Altın, siyah, beyaz, kiremit kırmızı ve tonları, mavi ve tonları, sarı, turuncu, turkuaz ve tonları, yeşil ve tonları.

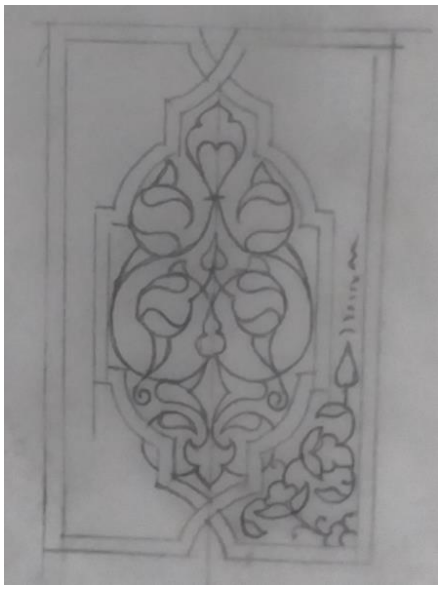

Çizim 7.1. “Yansıma” adlı eserin koltuk desen tasarımı.

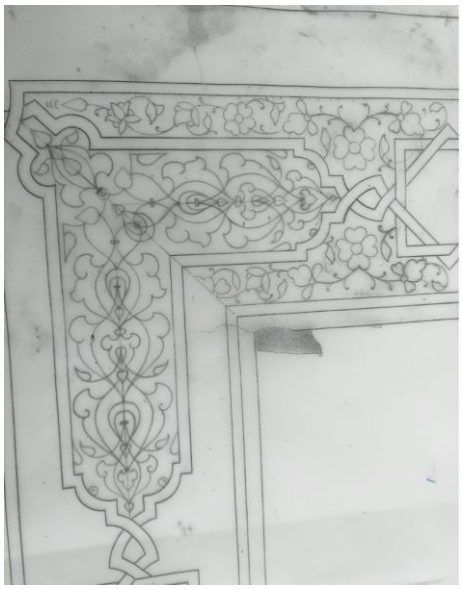

Çizim 7.2. Eserin bordür desen tasarımı.

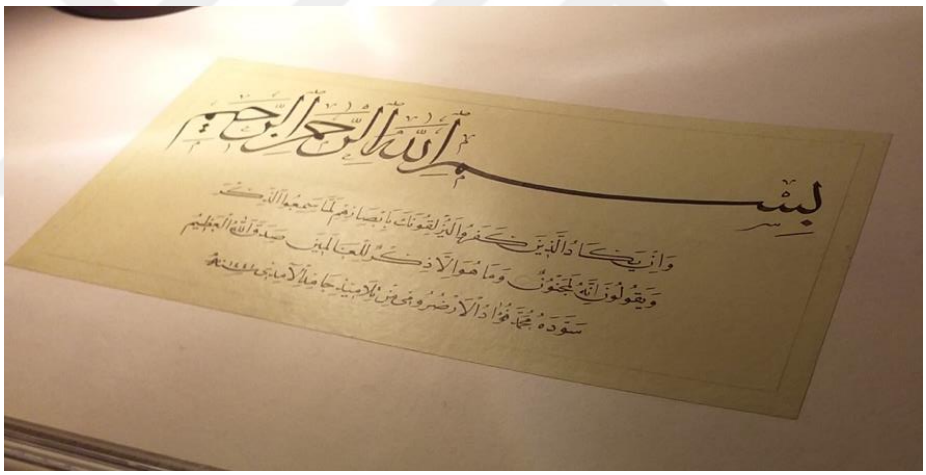

Resim 7.2. “Yansıma” adlı eserin bezemesiz ilk hali.

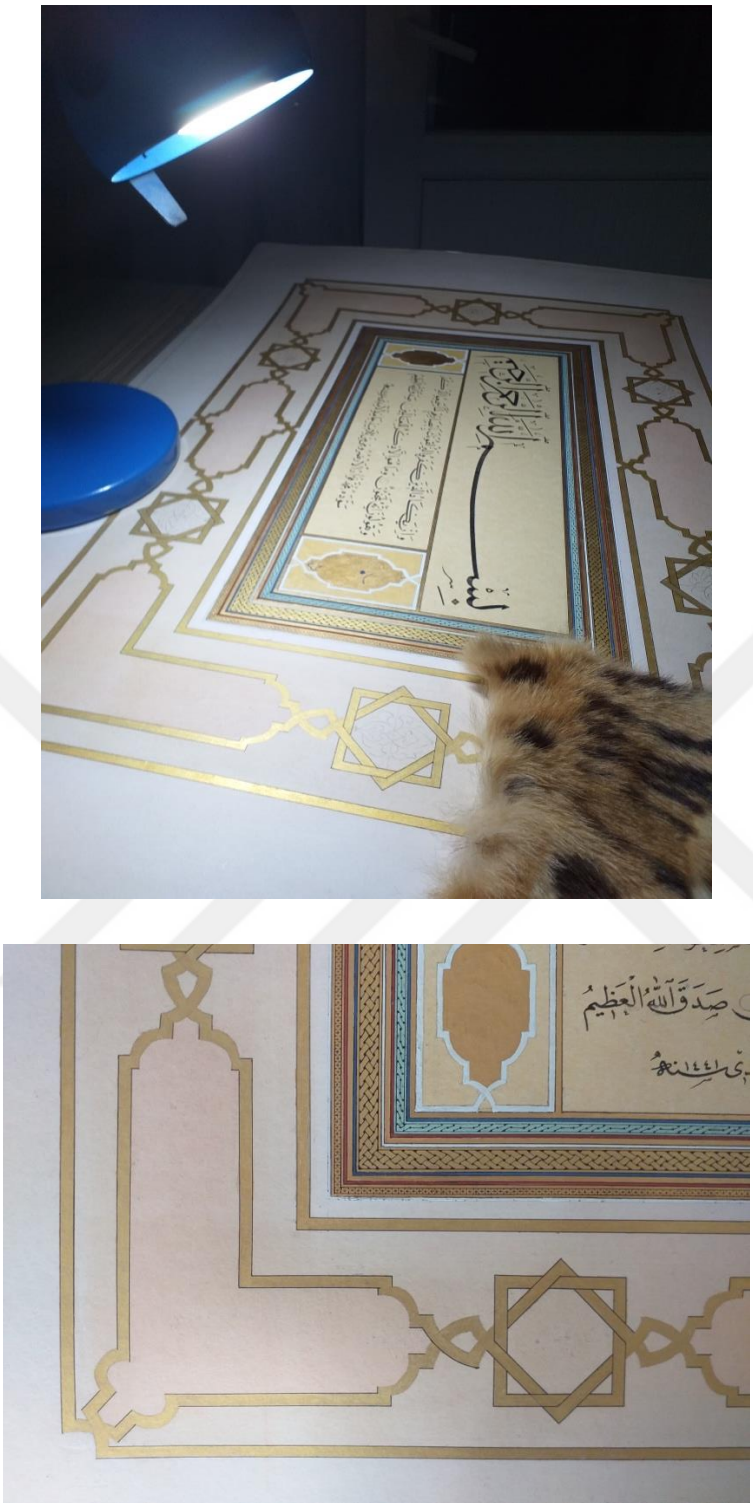

Resim 7.3. Eserin cedvel, zencerek, koltuk ve bordür geometrik siteminin geçirilmiş ve boyanmış/altınlanmış hali.

Resim 7.4. Eserin desen geçirme aşaması.

Resim 7.5. Hatayi üslubun altınlanma aşaması.

Resim 7.6. Hatayi üslubu bezemenin renklendirme aşaması.

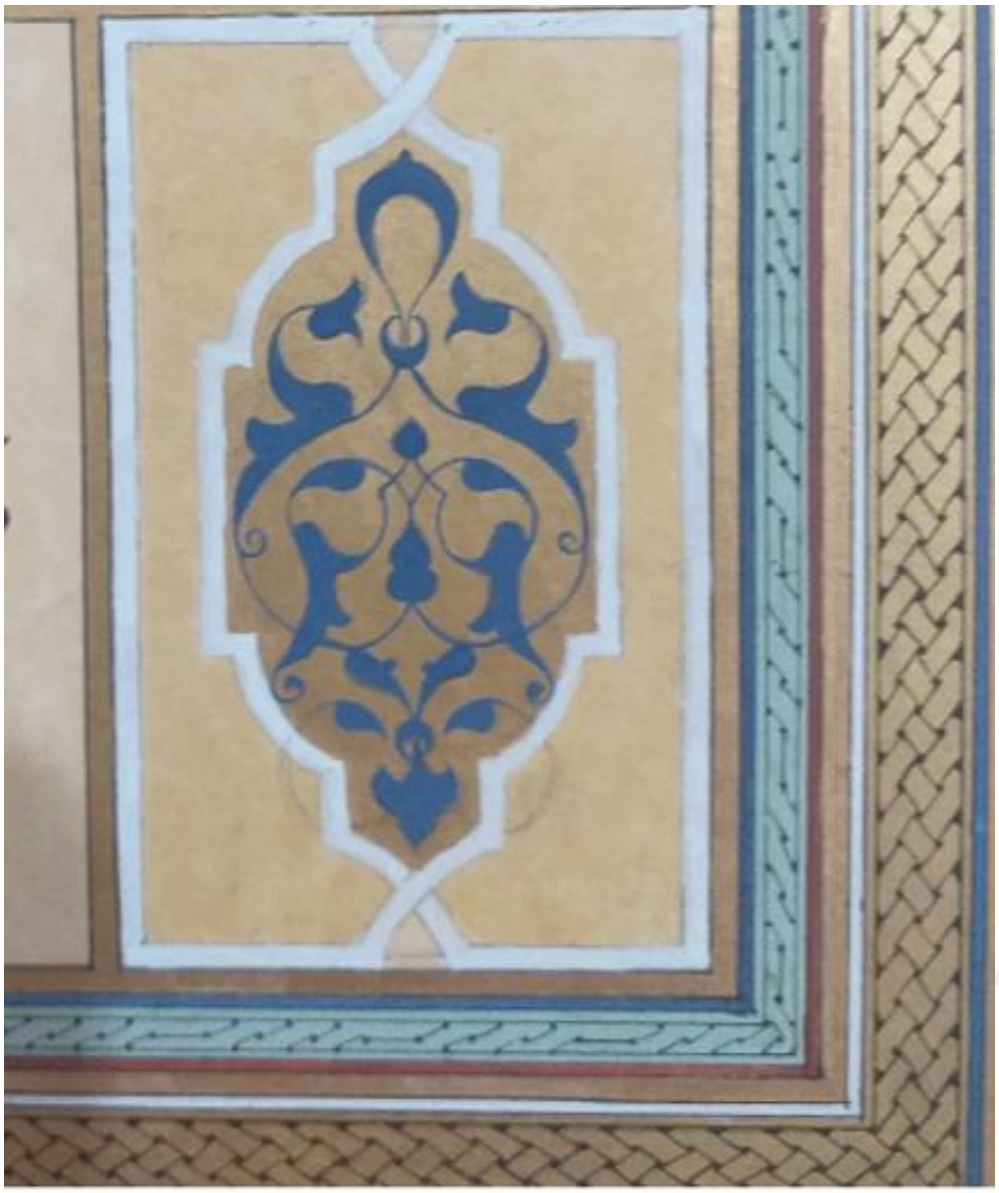

Resim 7.7. Koltuk alanının altınlanıp boyanmış hali.

Resim 7.8. Eserin bordür geometrik sisteminin iç bünyesinde yer alan rumi bezemelerinin altınlanıp tahrir çekilme süreci.

Resim 7.9. Eserin bordür geometrik sisteminin dışında yer alan hatayi üslubu bezemelerin tonlamalı boyanmasının ardından tahrir süreci.

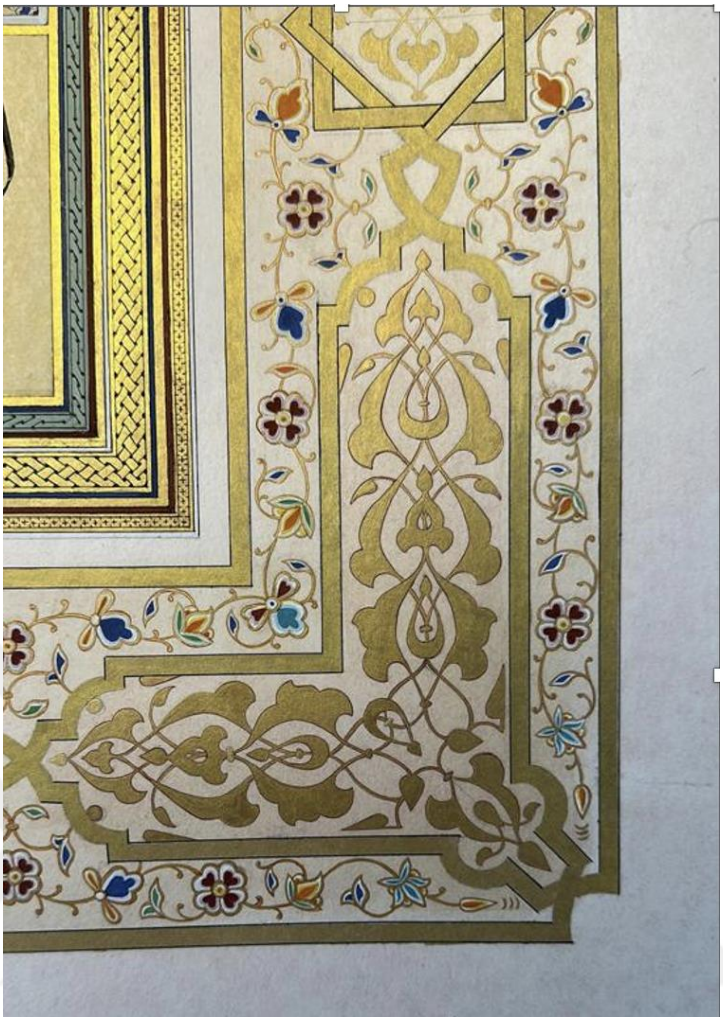

Resim 7.10. Eserin cedvel ve tüm bezemelerin boyanmış/altınlanmış ve tahrirli hali.

7.1.2. Eser2- “Mihrap”

Eser XIII. Yüzyıl Anadolu Selçuklu dönemi sanat etkisine sahip olup aynı döneme tarihlenen Ankara Arslanhane Camii mihrabının görünüm, kompozisyon, motif ve renk yönünden tezhibe yansıması olarak ortaya konmuştur. Bu dönem rumi motifinin mimaride de yoğun olarak kullanımı bu çalışmanın güncel yorumlamalar başlığı altında yer almasına sebep olmuştur. Eser murakka üzerine, altın, sulu boya, guaj ve akrilik boya kullanılarak yapılmıştır. Klasik tezhip ve halkâr tekniği uygulanmıştır.

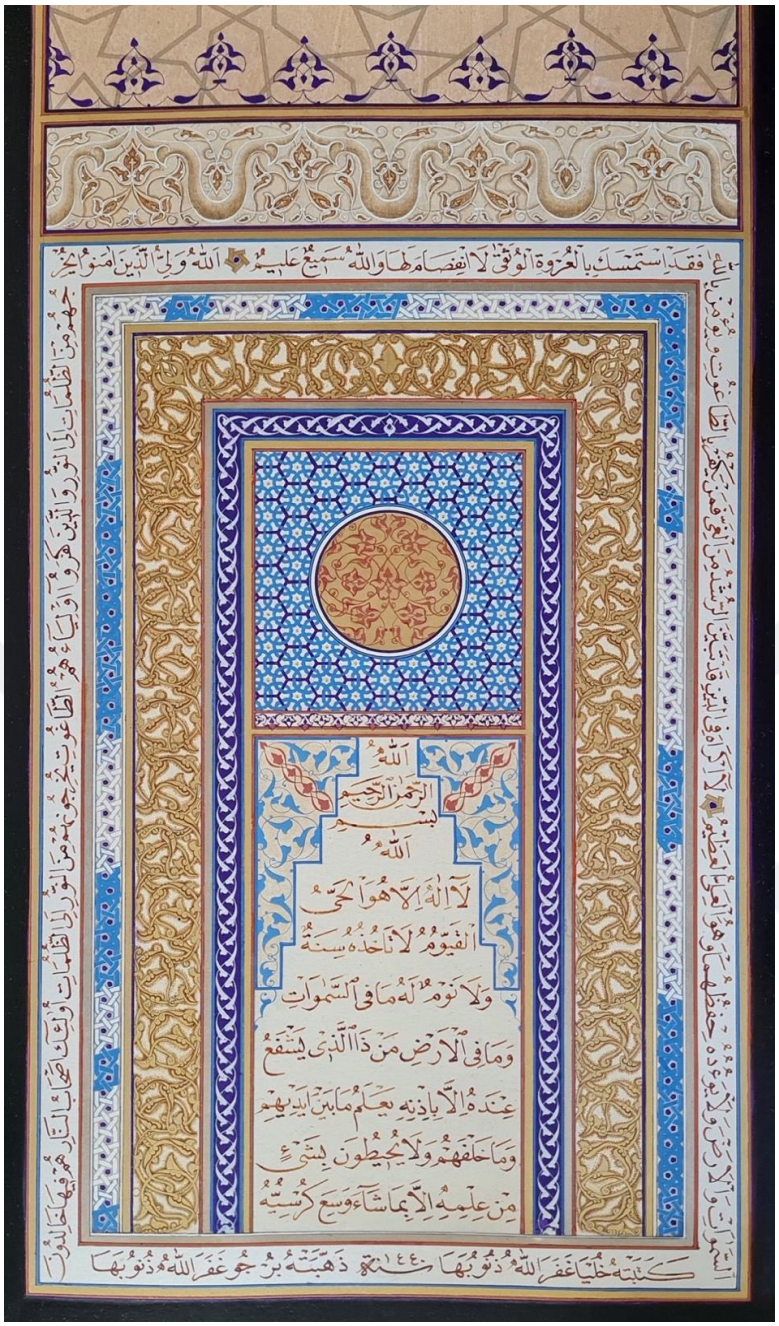

Resim 7.11. “Mihrap” adlı eserin genel görünüşü (ER, 2020).

Eser Adı: Mihrap.

Hat: Bakara Sûresi.

Hattat: Hülya EĞİL.

Eser Ölçüleri: 27x54 cm.

Eserde uygulanan renkler: Altın, siyah, beyaz, kiremit kırmızı, lacivert, mavi, kahverengi.

Çizim 7.3. Eserin taç kısmı desen tasarımı.

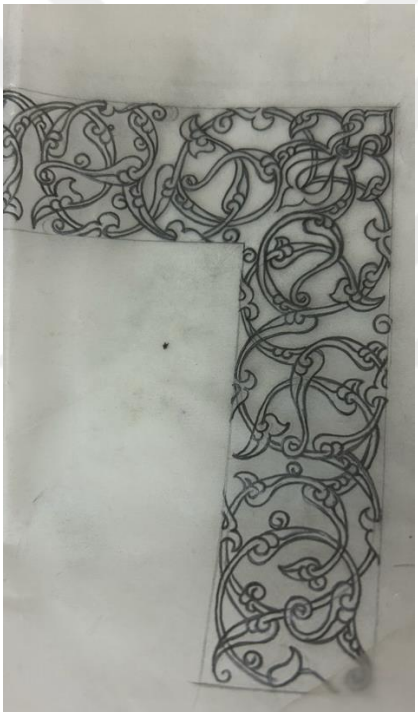

Çizim 7.4. Eserin kalın bordür desen tasarımı.

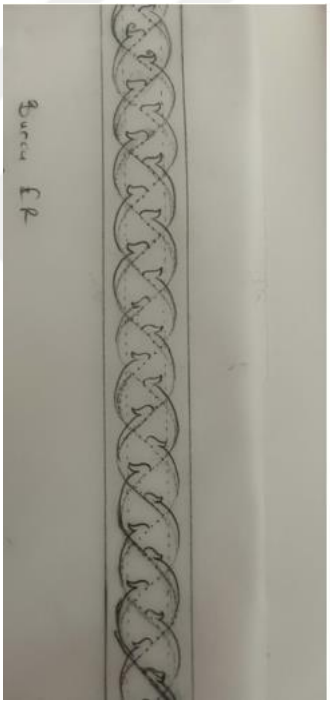

Çizim 7.5. Eserin üç iplik rumi sistemli ince bordür desen tasarımı.

Resim 7.12. Eserin taç kısmı desen geçirme ve boyama aşaması.

Resim 7.13. Eserin taç kısmı detay.

Resim 7.14. eserin içten dışa bezeme detayları.

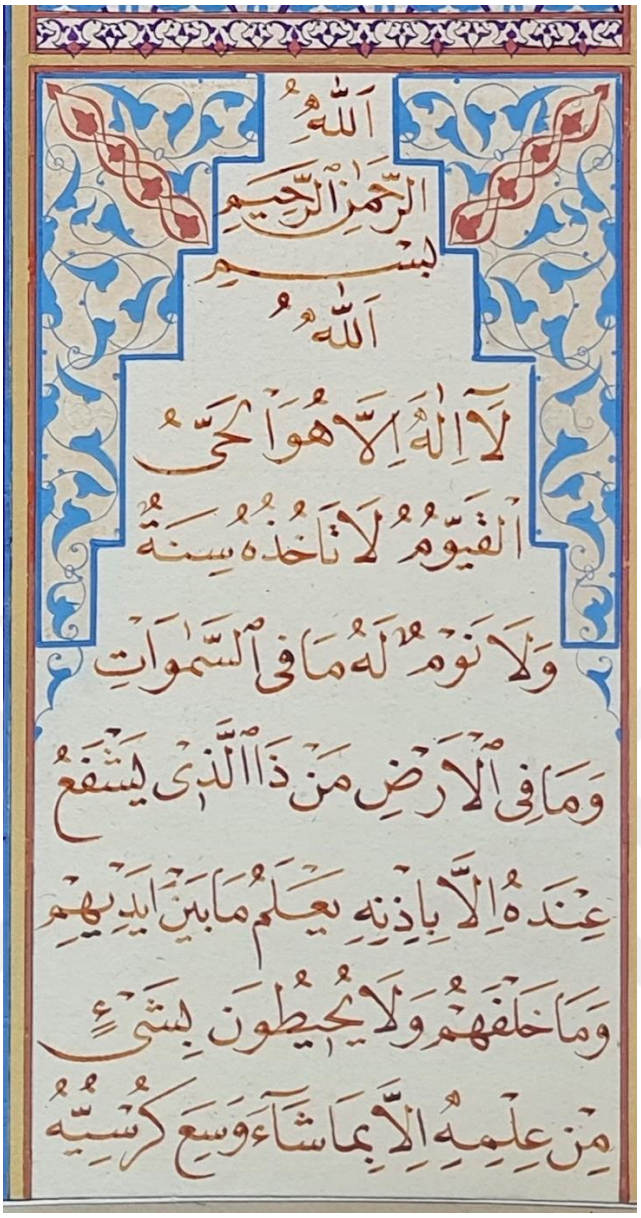

Resim 7.15. Eserin yazılı kısmında yer alan bezeme detayı.

7.1.3. Eser 3- “Döngü”

“Döngü” isimli eser Beylikler Döneminin Anadolu Selçuklularıyla etkileşiminden ilham alınarak ortaya konmuştur. Bu devamlılığı iç içe geçen kompozisyon temsil etmektedir. Bezemeli alanın merkezinde yer alan sekiz köşeli yıldız ise hem bu dönemlerde çokça uygulanan geometrik bezemelerin etkisiyle hemde saltanatların ne kadar güçlü olursa olsun geçici olduğu mesajını vermek için yerleştirilmiştir. Bu yıldız ebedi olanın yalnızca Allah (c.c.) olduğunu her şeyin merkezinde O’nun olduğunu anlatmak amacıyla merkeze yerleştirilmiştir. Allah’ü tealanın ebced hesabı 8 ile sonuçlanan El Baki: daimi ve ebedi olan, varlığının sonu olmayan anlamına gelen El

Aziz: mağlup edilemeyen mağlup edilmesi mümkün olmayan, sonsuz izzet sahibi, azamet ve şeref sahibi olan Mâlikü'l Mülk: Mülkün ebedi sahibi anlamlarındaki üç ismi şerifine atıfen sekiz kollu uygulanmıştır. Kompozisyonun iç bünyeleri tamamen rumi üslupta bezelidir. Bütünüyle altınla boyanmış rumi motifler, bordo renkle hurdelenmiş ve tahrirlenmiştir. Sayfa kenarında yer alan güller ise dönem özelliklerinden ilhamla yerleştirilmiş ve rumi üslupta bezenmiştir. Rumi motifler altınlı olup bordo renkle tohum ve hurde uygulanmıştır.

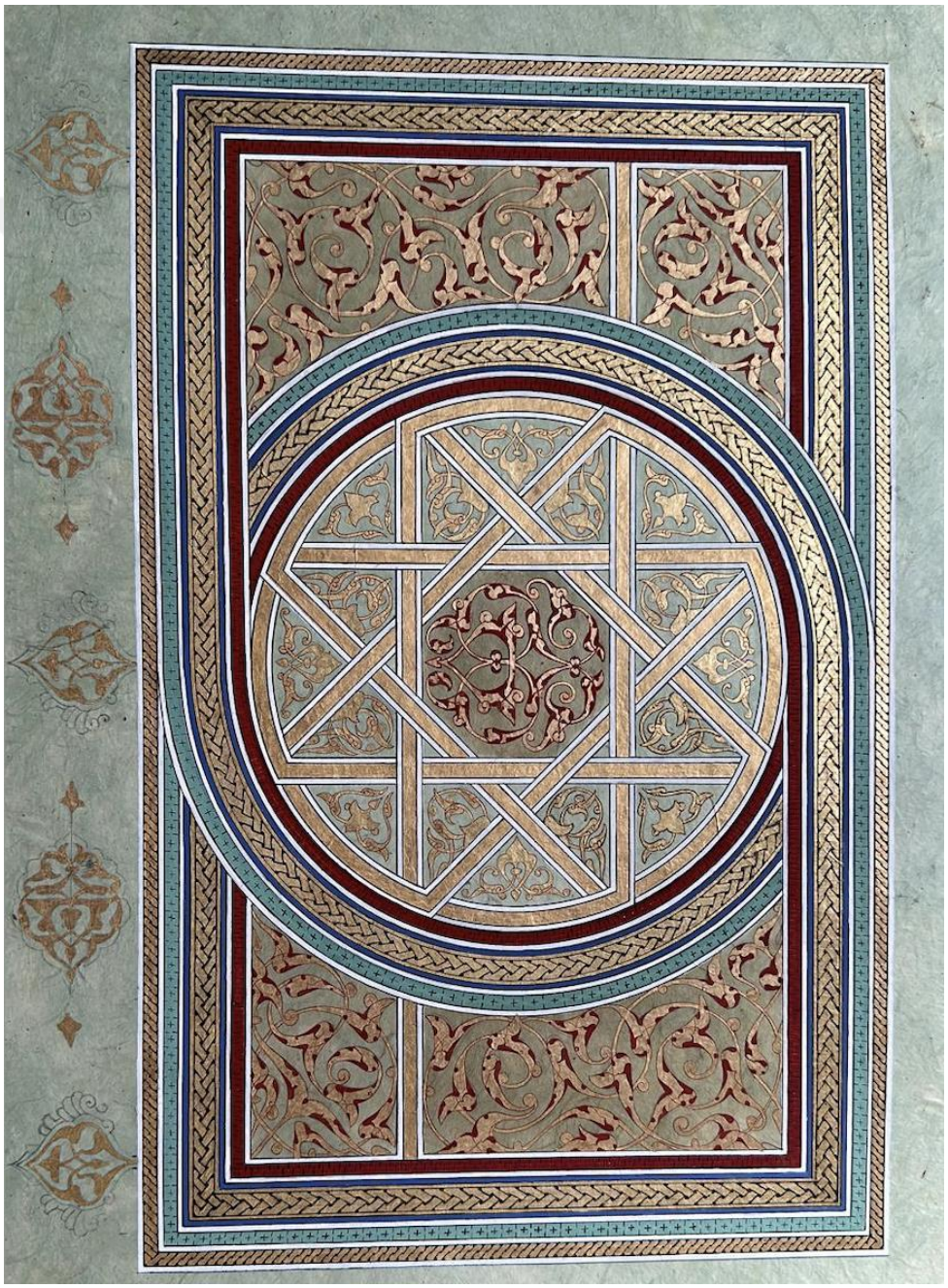

Resim 7.16. "Döngü" adlı eserin genel görünüşü (ER, 2023).

Eser Adı: Döngü

Eser Ölçüleri: 27x54 cm.

Eserde uygulanan renkler: Altın, siyah, beyaz, kiremit kırmızı, kûfi yeşil.

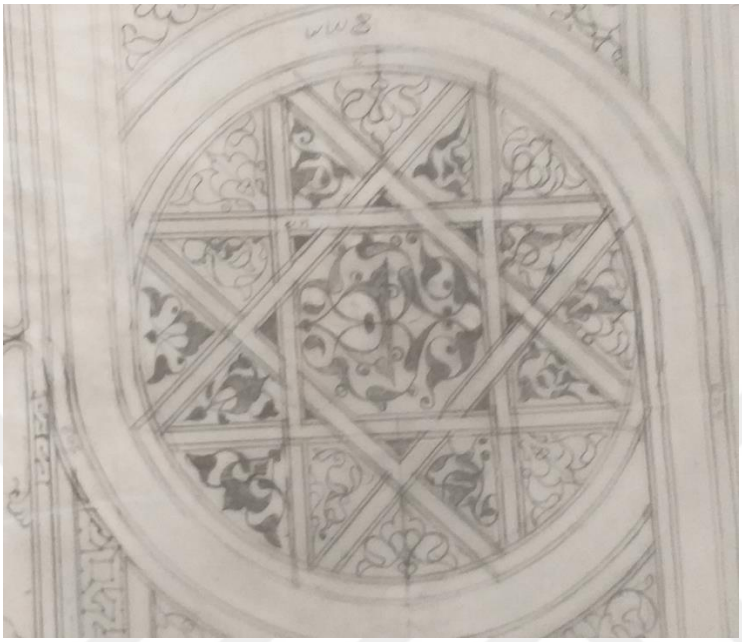

Çizim 7.6. Eserin merkez desen tasarımı

Çizim 7.7. Eserin alt ve üst kısmında yer alan kapalı alan desen tasarımı.

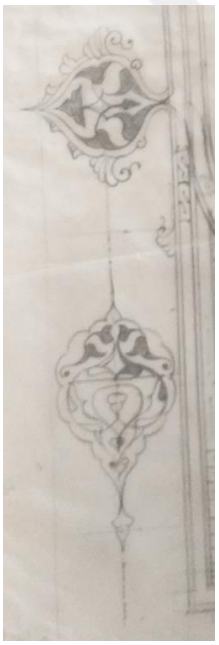

Çizim 7.8. Eserin sayfa gülleri desen tasarımı.

Resim 7.17. Cedvellerin altınlanıp mührelenme aşaması.

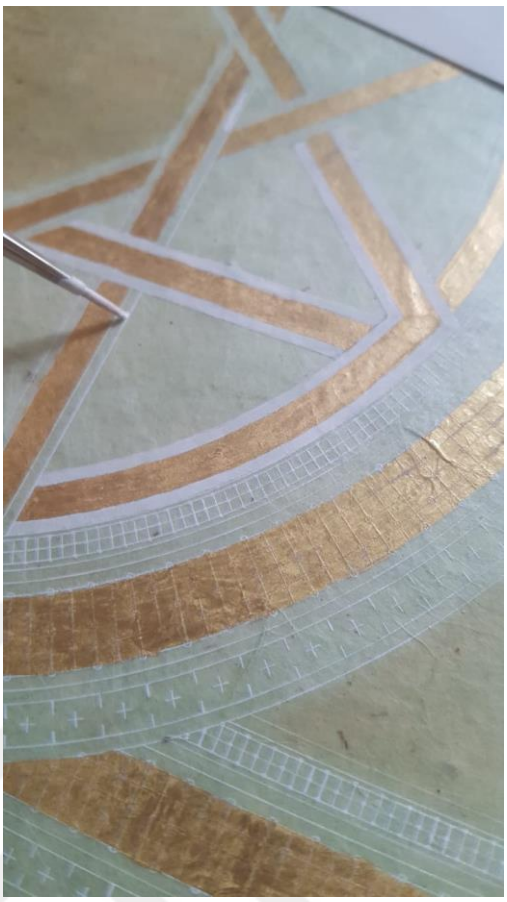

Resim 7.18. Beyaz ipliklerin boyanma aşaması.

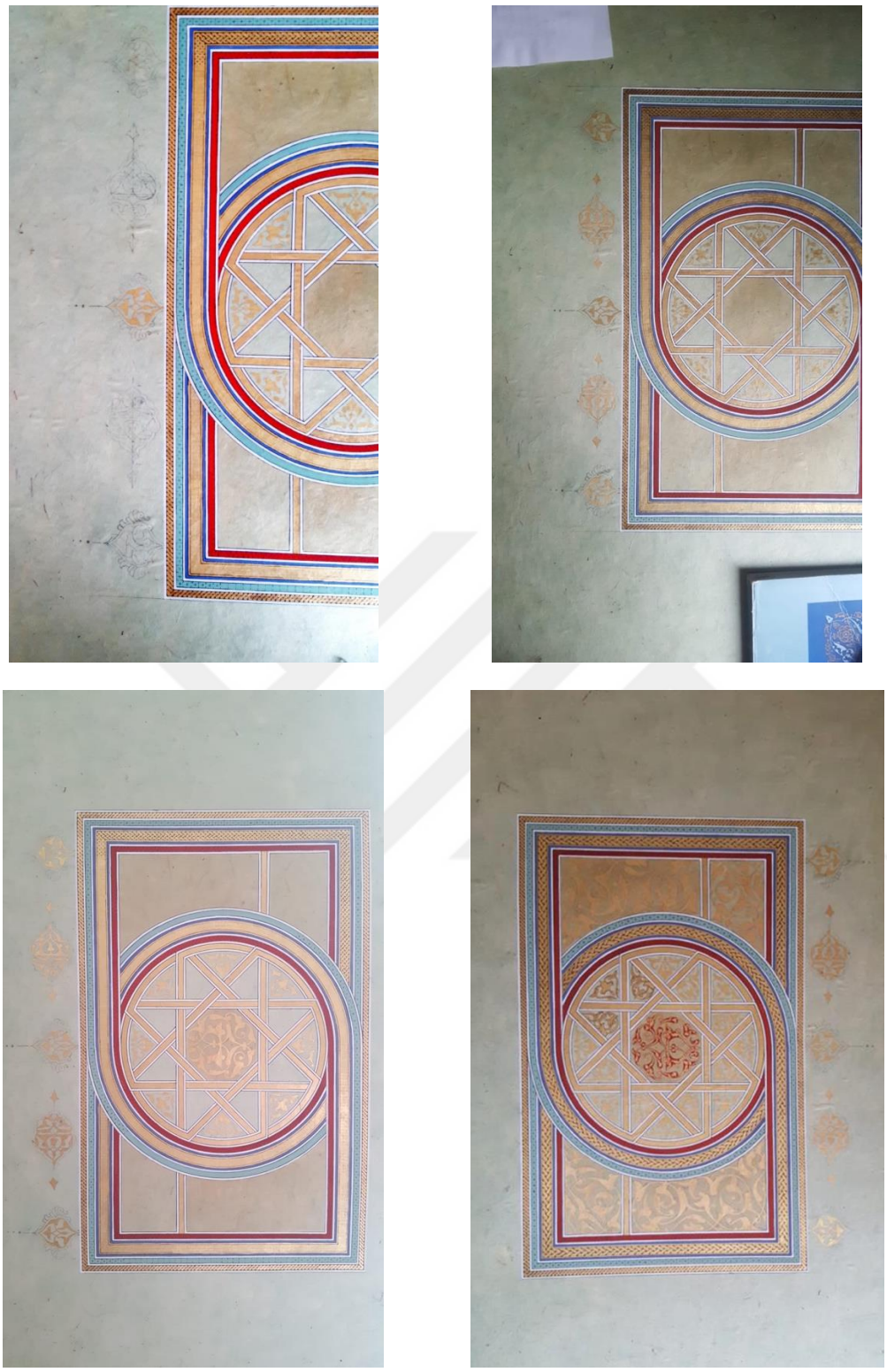

Resim 7.19. Eserin cedvel, iplik, zencerek, desen altınlama/boyama ve tahrirleme aşamaları.

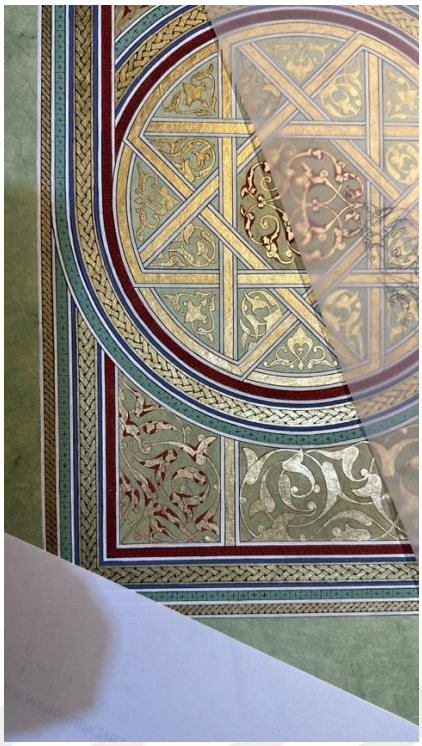

Resim 7.20. Desenin hurdelenme aşaması.

7.2. Tasavvuf KonuluTasarımlar

XIII. ve XIV. yüzyıllarda Anadolu topraklarında yaşanılan siyasi sıkıntılara rağmen Selçuklu hükümdarları ve Türkmen Beyleri Moğol istilası sebebiyle Anadolu'ya hicret eden birçok âlim, sanatkâr ve sufîlere milliyet ve din farkı gözetmeksizin önem vermiştir ve aynı zamanda desteklemişlerdir. Bu durum Hükümdar ve Beylerin ilim ve sanata verdikleri değeri ortaya koymaktadır. Dahası bahse konu olan dönemlerde birde tasavvuf gerçeği vardır ki neredeyse bu dönemlerin kültür ve sanat ortamına yön vermiştir. Tasavvufun böylesine büyük bir etki yapmasının en büyük mimarının da (1207-1273) tarihleri arasında yaşamış Selçuklu dönemini derinden etkileyen mutasavvıf, âlim ve şair olan Mevlânâ Celâleddîn Rumi Hz.'dir. Mevâna Hz. sadece yaşadığı dönemi değil yüzyılları aşarak tüm dünyayı etkilemiştir.

Bu bilgilerden yola çıkılarak ilim ve tasavvuf konuları aşağıda bilgileri verilen "Sarık" isimli dördüncü esere ilham olmuş eser bu temalar ışığında ortaya konmuştur. "Kapı" isimli beşinci eser ise zahriye sayfası olarak tasarlanmış ve Selçuklu medreselerinden ilhamla ortaya konmuştur. Bu iki esere herhangi bir temize geçme işlemi yapılmadan eskizdeki taslak üzerinde dijital renklendirme uygulanmıştır.

7.2.1. Eser4- “Bir sanatçının eskiz kâğıdı; “Sarık”

“Sarık” isimli eser çalışılan dönemin tasavvufi ilerlemelerini vurgulamak amacıyla ortaya konmuştur. Tasarımın merkezine yerleştirilen “sarık” Mevlâna Hz.nin sarığını temsil etmektedir. Bu sarığın üstünde yer alan sarık ise aslında Mevlâna Hz. ve bütün ilim sahiplerine tek bir ilham kaynağı olan bütün güzelliklerin O’nda toplandığı Efendimize (s.a.v) ithafen uygulanmıştır. Hilal şeklindeki sarık ve sikke mevlevilikteki mezar taşını sembolize eder. Bu sembolde “Hüve’l-bâki” yi ifade için kullanılmıştır.

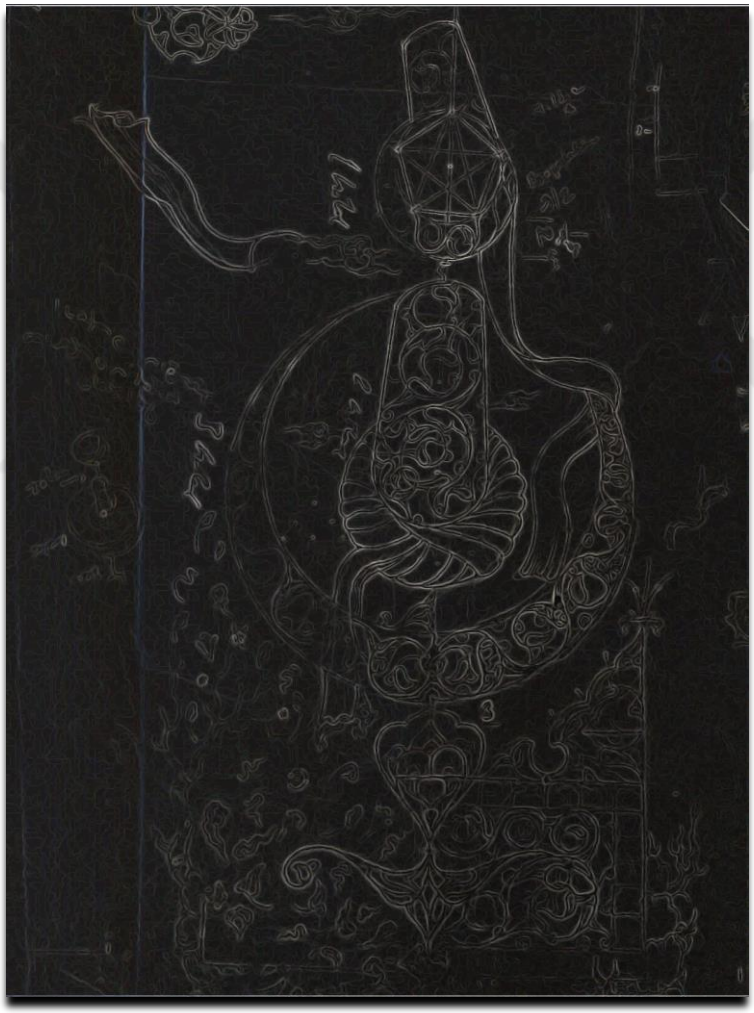

Çizim 7.9. “Bir sanatçının eskiz kâğıdı; Sarık” adlı eserin genel görünüşü (ER, 2020).

7.2.2. Eser 5- “Bir sanatçının eskiz kâğıdı; “Kapı”

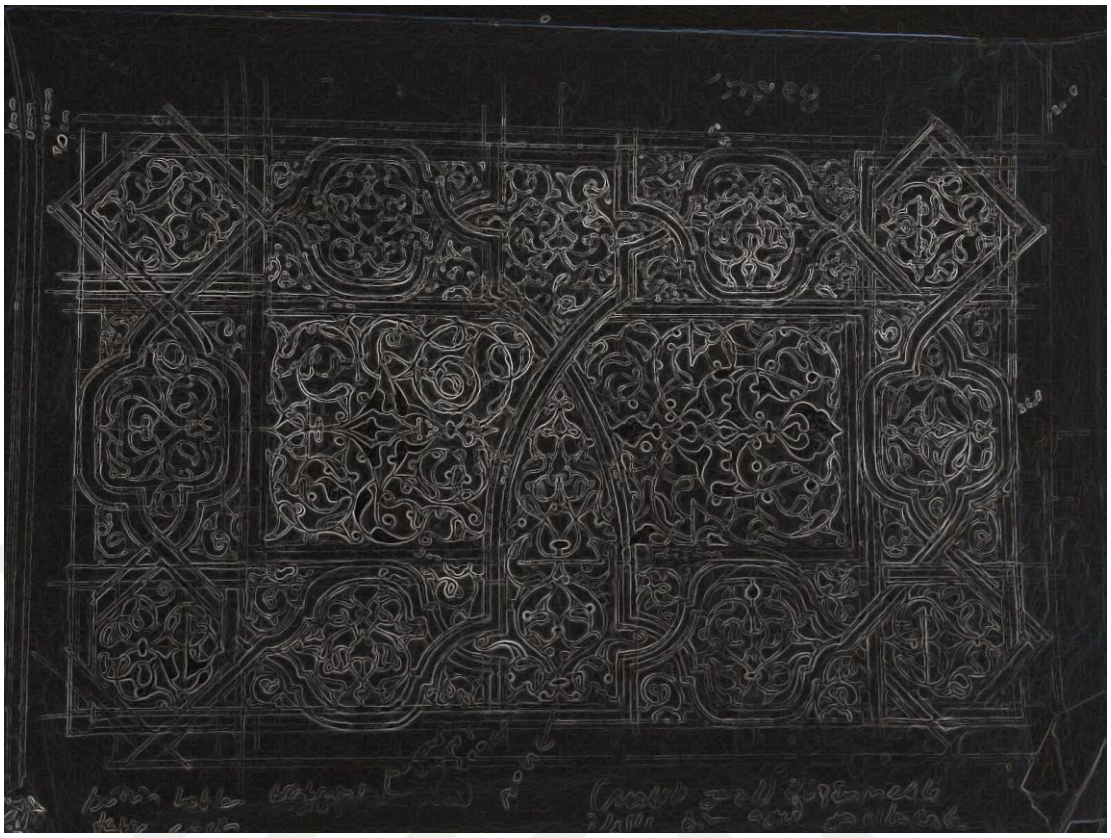

Çizim 7.10. “Kapı” adlı eserin genel görünüşü (ER, 2020).

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

8.1. Sonuç

Uzun bir geçmişe sahip olan rumi motifi, Anadoluya Selçuklularla gelmiş ve birçok sanat dalında uygulanmaya başlanmıştır. Özellikle bu sanat dallarından Türk kitap sanatlarının önemli bir dalını teşkil eden Türk tezhip sanatında da öne çıkan süsleme unsurudur. Bu dönem uygulanan rumi üslubu Anadolu'da uygulanan halini birçok etkileşimle almıştır. Bunlar Selçukluların geçmişten getirdikleri birikim, Anadolu topraklarında mevcut olan farklı kültürlerin birikimleri, mevlevi çevreler ve ayrıca Moğol baskılarıyla Anadolu topraklarına hicret eden birçok sanatçının kendi kültür birikimleridir ki rumi üslup bunlarla yoğrulmuş ve Anadolulu (rumi) halini almaya başlamıştır.

Anadolu Selçuklu Dönemi rumilerinin temel oluşturduğu Beylikler Dönemi, rumi motifleride aynı etkileşimler altında gelişmiştir. Dahası bu dönem Türkmen beylerinin gerek siyasi gerek ticari sebeplerden dolayı farklı uluslarla kurdukları bağlantıları onlara farklı ulusların sanatını tanıma şansı sağlamıştır. Bu durum sanat alanında etkileşimlere yol açarak özellikle Anadolu topraklarında mevcut olan tezhip sanatında rumi üsluba da yansımıştır.

Bu sebeple kendinden sonraki dönemlere temel oluşturan Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemi XIII.-XIV. yüzyıllar Türk tezhip sanatında rumi motifinin gelişimini görmek, uygulandığı döneme göre analizini yapıp, çeşitlerini tipolojik olarak sınıflandırmak araştırmanın yapılma ihtiyacını ortaya çıkarmıştır.

Araştırmada XIII. yüzyıl Anadolu Selçuklu ve XIV. yüzyıl Beylikler Dönemine tarihlenen toplam on beş adet yazma eser incelenmiştir. Bu eserler içinden Anadolu Selçuklu ve Beylikler Döneminin rumi motiflerini en iyi yansıtan ve farklılık arz eden özellikleri esas alınarak toplam seksen dokuz sayfa seçilmiştir.

Bu araştırmada bilimsel araştırma modellerinden tarama modelinde betimleme ve uygulama modeli uygulanmıştır. Araştırmanın temelini oluşturabilmek için konu ile ilgili literatür taraması yapılmış tez, makale, kitap, basılı ve dijital dergilerdeki akademik ve bilimsel metinler taranmıştır.

Ayrıca bu çalışmada veri toplama aracı olarak eser inceleme formu oluşturulmuştur. Eser inceleme formunda incelenen tezhipli sayfaların fotoğraf ve çizimlerine ayrıca

eser bilgilerine yer verilmiştir. İnceleme altına alınan her bir tezhipli sayfanın; sayfa numarası, eser adı, bezemede uygulanan renkler, motifler belirlenmiş ve tezhip özellikleri, renk, motif ve kompozisyon özellikleri bakımından detaylı eser tanıtımı yapılmıştır. Ayrıca incelenen sayfalardaki tezhiplerde uygulanan rumi kompozisyonundan rumi motifleri tek tek elde çizilerek ayrılmış ve kendi içlerinde gruplandırılarak ilgili sayfanın altına yerleştirilmiştir.

İnceleme altına alınan sayfalardan çıkarılan rumi motifleri çeşitlerine uygun toplu bir çizelgeye yerleştirilmiştir. Çizelgedeki rumi motifi verileri genel olarak yüzdelik hesaplaması ile çözümlenerek elde edilen bilgiler doğrultusunda değerlendirilip yorumlanmıştır.

Bütün bunlardan sonra incelenen her bir tezhipli sayfadan çıkarılıp belirlenen rumi motifleri kompozisyon, renk ve motif benzerlikleri açısından önce kendi içlerinde, daha sonra iki dönem birbiriyle değerlendirmeye alınmıştır. Daha sonra ise etkilendikleri farklı kültürlerle benzerliklerine değinilmiştir. Ayrıca birkaç örnekle o dönemdeki farklı süsleme dallarında uygulanan rumi motifleri ile benzerlikler vurgulanmış, görsellerle desteklenerek yorumlanmıştır.

Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemi Türk tezhip sanatında rumi motifi analizleri üzerine yapılan araştırmalar sonucunda bu iki dönemde ortak olarak yalın rumi, kanatlı rumi ve sencide rumilerin hem çeşitlilik yönünden hemde form olarak oldukça zengin olduğu görülmüştür.

Ayrıca iki dönemin rumi kompozisyonlarında dal üstü süslemelerinin oldukça zengin olduğu ancak Anadolu Selçuklu Dönemi dal üstü süslemelerinin biraz daha fazla çeşitliliğe sahip olduğu belirlenmiştir.

Ancak özellikle ortabağ ve tepeliklerde iki dönemde de bu zenginliğe rastlanmamıştır. Bunun sebebinin iki dönemde de çoğunlukla serbest helezonik rumi kompozisyonu uygulandığı için bu rumi unsurlarının kullanılmadığı söylenebilir.

XIII. yüzyıl Anadolu Selçuklu Dönemine tarihli incelenen tezhiplerde yer alan;

Yalın rumilerin dal içinde, dışında tek ve çift merkezli rumi formlarından oluşup sade, dendanlı ve hurdeli çeşitlerine rastlanmıştır. Uç kısımlarının helezonik, dendanlı, sivri veya rumi formuyla sonlandığı görülmüştür. İç bünyelerinin ise dendanlı ve sade

helezonik, yarım tepelik, daire biçimi, hurde, münhani ve rumi formlarıyla detaylandırıldığı tespit edilmiştir.

Kanatlı ve ayırma rumiler dal içinde, dışında, bir, iki ve üç merkezli rumi formlarından oluşup sade, dendanlı ve hurdeli çeşitlerine rastlanmıştır. Uç kısımlarının helezonik, dendanlı, sivri, kanatlı ya da yalın rumi formlarıyla sonlandırıldığı görülmüştür. İç bünyelerinin ise dendanlı, yarım tepelik, damla, daire ve çeşitli çizgisel kıvrımlarla ayrıca hurde veya rumi formlarıyla detaylandırıldığı tespit edilmiştir. Çizgisel detayların ise genellikle renk tonlamalarıyla uygulandığı belirlenmiştir.

Sencide rumiler bir, iki, üç, dört ve altı merkezli rumi formlarından oluşup sade ve dendanlı çeşitlerine rastlanmıştır. Dış formlarının ise üst üste katmerli bir şekilde inşa edildiği, alt kısımlarının helezonla, iki yalın ruminin yan yana gelmesiyle, kanatlı rumiyle, dendanlı veya düz çizgiyle oluştuğu tespit edilmiştir. Özellikle üst üste ya da yan yana katmerli bir şekilde oluşan hatayi ve goncagül çiçeği görünümlü iri ve dolgun sencide rumilerin oldukça dikkat çekici olduğu görülmüştür. Uç kısımlarının "S" biçimli, dendanlı, helezonik, sivri ya da rumiyle biten formları gözlemlenmiştir. İç bünyelerinde de detay yönünden çeşitlilik görülmüştür. Bunların çizgisel, damla, daire veya küçük rumi kıvrımlarından oluştuğu belirlenmiştir. Rumi iç bünyelerinde uygulanan rumi kıvrımlarının yalın rumi, sencide rumi gibi rumi formlarından oluştuğu tespit edilmiştir.

Tepelik motiflerinin bir kısmının sade olup birbirleriyle benzerlik taşıdığı bir kısmının ise oldukça detaylı olduğu görülmüştür. Bu detaylar damla, yelpaze, goncagül, lale, sencide rumi formunda veya düz hat üzerine inşa edilmiş şekilde görülmüştür. Tepeliklerin uç bitişleri genellikle sivri halde olup dendanlı şekilde bitmiş olanlarıda belirlenmiştir. Tepeliklerin iç bünyelerinde de detay yönünden çeşitlilik görülmüştür. Bu detaylar içerisinde çeşitli çizgisel formda kıvrımlar, dendanlı veya münhani dolgulu olanlar tespit edilmiştir.

Ortabağlar da yuvarlak hatlı, saadet düğümü, sencide rumi yapılı, düz hat başlangıçlı çeşitli rumi formlarına rastlanmıştır. Uç kısımlarının ise genellikle sivri şekilde bittiği tespit edilmiştir.

Dal üstü süslemelerde ise sade, dilimli ve helezonik biçimli salyangozlar, daire, hilal, penç, dikdörtgen, yaprak, çanak görünümlü agraflar, ucu helezonik veya sivri biten kanca görünümlü biçimler belirlenmiştir.

Ayrıca XIII. yüzyıl Anadolu Selçuklu Dönemine ait incelenen yazma eserlerdeki tezhip bezemelerinin kompozisyonlarının birbirlerinden genel olarak farklı olduğu söylenebilir. İncelenen tezhiplerde benzer motif özelliklerine rağmen oldukça farklı rumi tiplerinin olduğuda gözlemlenmiştir. Uygulanan renklerinde birbirleriyle benzerlikler taşıdığı belirlenmiştir.

İncelenen eserlerin bezemelerinde rumi, geometrik ve münhani üslupta motifler uygulandığı ancak bu dönem bezemelerinde ağırlıklı olarak rumi ve geometrik üslubun hâkim olduğu görülmüştür. İncelenen sayfalardaki bezemelerde geometrik sistemin genel olarak bezemeli alanın temelini oluşturduğu ve kompozisyonların geometrik sistem üzerine oturtulduğu tespit edilmiştir.

İncelenen sayfalarda yer alan rumi üslubun en çok yazı etrafında serbest kompozisyon olarak uygulandığı görülmüştür. Ancak serbest kompozisyon dışında incelenen eserlerde rumi düzenlemelerin üç farklı şekilde daha uygulandığı belirlenmiştir. Bunlardan ilki kapalı form alanlarda ya da sayfa kenarındaki güllerde ½, ¼ ya da daha fazla simetrik planlı düzende kullanıldığı ikincisinin ise bezemelerin kalın bordürlerinde birim değerle devam eden ulama kompozisyon sistemi olarak yer aldığı tespit edilmiştir. Üçüncüsü ise ince bordürlerde genellikle üç iplik rumi sistem şeklinde görülmüştür.

İncelenen eserlerin arasında hurde rumiye sadece 1280 tarihli TİEM. 437, v.1a**,** XII/XIII. yüzyıla tarihlendirilen İÜK. A 6649, v.3a ve 1303 tarihli SK. Fatih 4285, v.366b'de rastlanmıştır.

XIII. yüzyılda incelenen tezhiplerde uygulanan rumi motiflerinin renk ve boyama üslubun da benzerlikler tespit edilmiştir. Özellikle en dikkat çeken özellik iki kat tahrir çekilmesi hususudur. Bu boyama usulünün motiflerin kenarına çekilen tahririn iç kısmına beyaz (üstübeç) mürekkeple tahrir çekildiği görülmüştür. Dış tahririn içine beyaz (üstübeç) mürekkeple tahrir çekilmesi aydınlık vermesi için olduğu söylenebilir. Ayrıca bu boyama usulü İlhanlı dönemine ait tezhiplerde de tespit edilmiştir.

Bu dönem incelenen bütün tezhiplerde rumi motiflerin tamamının altınla bezetilmiş olduğu görülmüştür. Ancak azınlıktada olsa rumili kompozisyon lacivert ve kırmızıyla ayrıca kâğıdın kendi renginde bırakılarak renklendirilmiş rumi motiflerde gözlemlenmiştir. Dahası bir eserde rumi motiflerin münhani üslupta tonlamalı bir şekilde boyandığı belirlenmiştir.

İncelenen eserlerin tezhiplerinde zeminleri altınla boyalı rumilerin en dikkat çekici benzerliği altın üzerine açık ve koyu renk uygulamasıdır. Bunun bazen tek bir nokta halinde ya da düzensiz bir formda yapılmış olduğu gözlemlenmiştir.

Bu dönem rumi motifinin yoğun kullanımı sadece yazma eserlere değil dönemin bütün sanat dallarına yansımıştır. Ve nerdeyse bütün sanat dallarında benzer rumi motifleri gözlemlensede özellikle taşta, ahşapta, çinide uygulanan rumi kompozisyonlarının incelenen yazma eserlerdeki tezhip bezemelerine kıyasla kompozisyon olarak daha gelişmiş olduğu düşünülmektedir.

XIV. yüzyıl Beylikler Dönemine tarihli incelenen tezhiplerde yer alan;

Yalın rumilerin, dal içinde, dışında tek ve çift merkezli rumi formları olup sade ve dendanlı çeşitlerine rastlanmıştır. Dış formlarının yaprak, damla ve yelpaze görünümünde olduğu belirlenmiş bazılarının sınır çizgilerinin dışına taşan helezonik biçimlerle, bazılarının ise yaprak formunda yalın ve kanatlı rumiler ile bezendiği tespit edilmiştir. Uç kısımlarının ise helezonik, dendanlı veya sivri bir şekilde bittiği görülmüştür. İç bünyelerinin dendanlı, yarım tepelik, damla, daire, rumi formlarıyla detaylandırıldığı tespit edilmiştir.

Kanatlı ve ayırma rumiler, dal içinde, dışında bir, iki, üç, dört ve altı merkezli rumi formlarıyla oluşmuş olup sade ve dendanlı çeşitlerine rastlanmıştır. Birden fazla merkeze sahip olan rumilerin üst üste yalın rumilerin gelmesiyle oluşturulduğu görülmüştür. Bazı kanatlı rumilerin dış formlarının yarım tepelik veya yelpaze görünümünde olduğu tespit edilmiştir. Bir kısmının sınır çizgilerinin dışına taşan helezonik ve kanca görünümlü biçimlerle, bazılarının ise yaprak formunda yalın ve kanatlı rumi ile bezendiği belirlenmiştir. Uç kısımlarının helezonik, dendanlı, sivri veya kanatlı ya da yalın rumi formlarıyla sonlandırılmıştır. İç bünyelerinin ise dendanlı, yarım tepelik, damla, daire veya rumi formlarıyla detaylandırıldığı görülmüştür.

Sencide rumiler, bir, iki, üç, dört ve altı merkezli rumi formlarından oluşup sade ve dendanlı çeşitlerine rastlanmıştır. Dış formlarının ise üst üste katmerli bir şekilde inşa edilmiş, alt kısımları helezonla, iki yalın ruminin yan yana gelmesiyle, kanatlı rumiyle, dendanlı veya düz çizgiyle oluşturulduğu belirlenmiştir. Özellikle üst üste ya da yan yana katmerli bir şekilde oluşan hatayi ve goncagül çiçeği görünümlü iri ve dolgun sencide rumilerin oldukça dikkat çekici olduğu düşünülmektedir. Uç kısımlarının dendanlı, helezonik, sivri ya da rumiyle biten formları gözlemlenmiştir. İç bünyelerinde ise detay yönünden çeşitlilik görülmüş bunların çizgisel, damla, daire veya küçük rumi kıvrımlarından oluştuğu tespit edilmiştir.

Tepelik motiflerinin bir kısmının sade olduğu ve birbirleriyle benzerlik taşıdığı bir kısmının ise oldukça detaylı olduğu belirlenmiştir. Bunların damla, yelpaze, goncagül, lale, sencide rumi formunda olduğu gözlemlenmiştir. Tepeliklerin uçları genellikle sivri halde olup dendanlı şekilde bitmiş olanlarıda görülmüştür. Tepelik motiflerinin iç bünyelerinde de detay yönünden çeşitlilik belirlenmiştir. Bunlar içerisinde çeşitli formda kıvrımlar, dendanlı, münhani dolgulu veya hurdeli olanlar tespit edilmiştir.

Ortabağların lale ve damla formlu, saadet düğümü, sencide rumi yapılı, düz hat başlangıçlı çeşitli rumi formlarından oluştuğu belirlenmiştir. Uç kısımlarının ise sivri ve dandanlı biçimlerle sonlandığı görülmüştür.

Dal üstü süslemelerin helezonik biçimli salyangozlar, daire ve hilal görünümlü agraflar, ucu helezonik veya sivri biten kanca görünümlü biçimlerden oluştuğu tespit edilmiştir.

Ayrıca XIV. yüzyıl Beylikler Dönemine ait incelenen yazma eserlerdeki tezhip bezemelerinin kompozisyonlarının birbirlerinden genel olarak farklı olduğu söylenebilir. İncelenen tezhiplerde benzer motif özelliklerine rağmen oldukça farklı rumi tiplerinin olduğuda gözlemlenmiştir. Uygulanan renklerinde birbirleriyle benzerlikler taşıdığı belirlenmiştir.

Bu dönemin tezhiplerini Anadolu Selçuklu Dönemi tezhiplerinden ayırıcı en önemli husus hatayi üslubunun da bezemelerde yer almasıdır. Ayrıca bu dönem 1312 MİHK. 9424 envanter numaralı yazma eserin tezhip süslemelerinde Memlük etkisinin görüldüğü tespit edilmiştir.

İncelenen eserlerin bezemelerinde rumi, hatayi, geometrik ve münhani üslupta motifler uygulandığı tespit edilmiştir. Ancak bu dönem bezemelerinin temelini rumi ve hatayi üslubu motiflerin oluşturduğu görülmüştür. İncelenen sayfalardaki bezemelerde geometrik sistemin genel olarak bezemeli alanın temelini oluşturduğu ve kompozisyonların geometrik sistem üzerine oturtulduğu tespit edilmiştir. Münhani üslup ise sadece bir eserin kenar bezemesinde görülmüştür.

İncelenen sayfalarda yer alan rumi üslup; özellikle yazı etrafında serbest kompozisyon olarak görülmüştür. Ancak serbest kompozisyon dışında incelenen eserlerde rumi düzenlemelerin üç farklı şekilde daha uygulandığı belirlenmiştir. Bunlardan ilki kapalı form alanlarda ya da sayfa kenarındaki güllerde ½, ¼ ya da daha fazla simetrik planlı düzende kullanıldığı ikincisinin ise bezemelerin kalın bordürlerinde birim değerle devam eden ulama kompozisyon sistemi olarak yer aldığı tespit edilmiştir. Üçüncüsü ise ince bordürlerde genellikle üç iplik rumi sistem şeklinde görülmüştür.

Bu dönem incelenen tezhipli sayfalarda Anadolu Selçuklu Dönemi tezhip bezemelerinde çokça yer alan üç iplik rumi sistem (klasik dönemin üç iplik sistemininden farklıdır) sadece bir eserin küçük bir kesitinde belirlenmiştir.

İncelenen eserlerin arasında hurde rumiye sadece 1312 MİHK. 9424, v.1b. de yer alan zahriye tezhibinde bir tepelik motifinde rastlanmıştır.

XIV. yüzyıl Beylikler Dönemine ait incelenen eserler arasında tek bir eserin XIII. yüzyıl Anadolu Selçuklu dönemine ait eserle neredeyse birebir olduğu tespit edilmiştir. Beylikler Dönemine ait olan benzer eserin Anadolu Selçuklu dönemine çok yakın bir tarihte yapılmış olması bu benzerliğe sebep olabileceği görüşünü doğurmaktadır.

Bu dönem rumi motif renklendirmesinde en dikkat çekici husulardan birisi, ayırıcı özellikte rumilerin beyazla boyanmış olduğu düşünülmektedir. Rumilerin beyazla boyanması birkaç eserde tespit edilmiştir. Beyazla boyalı rumilerin dışında zemini kağıt renginde bırakılmış ve lacivertle renklendirilmiş rumiler tespit edilmiştir.

Bunların dışında tıpkı Anadolu Selçukluda incelenen rumiler gibi bu dönemde incelenen bütün tezhip bezemelerindeki rumi motiflerin altınla boyanmış olduğu görülmüştür.

Dahası Beylikler Dönemiyle Anadolu Selçuklu Dönemine ait incelenen eserlerde benzer motiflere rastlanmıştır. İki dönemde de en çok kanatlı ve ayırma rumilerin en az ortabağların uygulandığı tespit edilmiştir. Özellikle en çok ayırma rumilerin görülmesinin sebebinin kompozisyonu daha özgür hale getirmek için uygulandığı düşünülebilir. En az ortabağların uygulanmasınında yine aynı sebeple olduğu düşünülmektedir.

Ayrıca bu dönemde de Anadolu Selçuklu Döneminde olduğu gibi rumi motifinin yoğun kullanımı sadece yazma eserlere değil dönemin bütün sanat dallarına yansımıştır. Ve nerdeyse bütün sanat dallarında benzer rumi motifleri gözlemlensede özellikle taşta, ahşapta, çinide uygulanan rumi kompozisyonlarının incelenen yazma eserlerdeki tezhip bezemelerine kıyasla kompozisyon olarak daha gelişmiş olduğu düşünülmektedir.

Tüm bu elde edilen verilere göre Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemine ait incelenen eserlerde tespit edilen rumi motifleri temel alınarak beş adet günümüz yorumuyla özgün tezhip tasarımları ortaya konmuştur. Bu eserlerin üçü uygulamaya geçirilmiş ikisi ise eskiz çalışması olarak bırakılmıştır. Bir eser çalışılan dönemleri yansıtmak amacıyla seçilen bir tezhip eserinden ilhamla hazırlanmıştır. Diğer bir eser ise bu dönemlerde birçok sanat dalında yoğun bir şekilde gördüğümüz rumi motiflerinin en çok mimaride görülmesi bakımından esin kaynağı oluşturmuş ve mimariden tezhibe uyarlanmıştır. Diğer üç eser ise yine çalışılan dönemlerden ilhamla ortaya konulmuştur.

8.2. Öneriler

Rumi motiflerinin sınıflandırılmasının tam olarak yapılmadığı görülmüştür. Bu konunun yapılacak olan araştırmalarda ele alınması geleneksel sanatlarımızın gelişmesini sağlayacaktır. Ayrıca bu konuda çalışan sanatkâr ve akademisyenlere kaynaklık edeceği düşünülmektedir. Dahası tezhip sanatında dönemlerine göre kullanılan motif gruplarının eserler üzerinden tespit edilerek tipolojilerinin oluşturulması faydalı olacaktır.

Yazma eserlerde yer alan rumi üsluplu bezemelerin şema planlarının çizimlerinin yapılarak yayınlarla belgelenmesinin tezhip sanatının eğitimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çeşitli müze ve koleksiyonların erişim kaynaklarına ulaşımın kolaylaştırılması, dijital dosya çözünürlüklerinin güncellenerek artırılması yapılacak bilimsel araştırmalara katkı sağlayacaktır.

Üniversitelerin Geleneksel Türk Sanatları Bölümlerinde öğretim elemanları tarafından yürütülen derslerde, orijinal eserler üzerinden motif ve desen analizinin belirlenmesine ilişkin yapılacak uygulamalara ağırlık verilmelidir.

Geleneksel Türk Sanatları Bölümlerinde yürütülen desen derslerinin işlenişinde uygulama çalışmalarının yanı sıra teorik bilgiler de ağırlıklı olarak verilmelidir.

Günümüzde Geleneksel Türk Sanatlarına ilişkin yayınlar değerlendirildiğinde piyasada çok sayıda yabancı kaynağın yer aldığı görülmektedir. Bu doğrultuda yerli sanatçı, alan araştırmacı, ve sanat tarihçiler tarafından yapılacak yayınların arttırılması bu sanatların yaşatılması ve eğitimine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

Akar, A., Keskiner, C. (1978). *Türk Süsleme Sanatlarında Desen ve Motif*, İstanbul: Tercüman Sanat ve Kültür Yayınları.

Aksu, H. (1998). *Rumi Motifin Kökeni*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Aksu, H. (2015). Türk Süsleme Sanatı Motiflerinden Rumi ve Münhani, A. R. Özcan içinde, *Hat ve Tezhip Sanatı*, (s. 451-465), Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını.

Algaç, Ş. (2010). Anadolu Selçukluları Ve Beylikleri Döneminde Kütüphaneler, Kitap Koleksiyonları Ve Telif Edilen Eserlere Kısa Bir Bakış / A Brıef Look Into The Lıbrarıes, Collectıons And Books Issued At The Tıme Of Anatolıan Seljuks And Beylıks. *Sanat Dergisi*, 0 (4), 115-123. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunigsfd/issue/2592/33355

Algaç, Ş. (2000). *Anadolu Selçukluları ve Beylikler Dönemi Tezhip Sanatı (XIII.- XV. yüzyıllar)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Alkan, M. (2013). *Bursa Yeşil Camii Süsleme Programı (Taş, Ahşap, Kalemişi ve Alçı Üzerine Bir İnceleme)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Arık, R. (2000). *Kubad Abad Selçuklu Saray ve Çinileri*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Arık, R. Arık, O. (2007). *Anadolu Toprağının Hazinesi Çini Selçuklu ve Beylikler Çağı Çinileri*, İstanbul: Kale Grubu Kültür Yayınları.

Arseven, C. E. (1984). *Türk Sanatı*, İstanbul: Cem Yayınevi.

Aslanapa, O. (2017). *Türk Sanatı* (15. basım), İstanbul: Remzi Kitabevi.

Aşıcı, S. (2007). *Fatih Devri Tezhip Uslûbu*, Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

Aşıcı, S. (2015). Kitap Dostu Bir Sultan: Fatih, A. R. Özcan içinde, Hat ve Tezhip Sanatı, (s. 301-319), Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını.

Atasoy, N. (2008). İslam Minyatürleri. E. İhsanoğlu içinde, *İslam Kültürü (Çeşitli Konuları ile) İslam'da Kültür ve Bilgi (cilt:5)*, (s. 673-688). (F. Eruz, Çev.) Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Barışta, H. Ö. (1998). *Türk El Sanatları*. Ankara: Kültür Bakanlığı, Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Bayram, S. (1998). XIV-XIX. Yüzyıl Vakfiyelerinde Türk Tezhip Sanatının Gelişimi ve Günümüzde Yorumlayanlar, *Vakıf ve Kültür Dergisi*, 1(1), 54-58.

Birol, A. İ., Derman, Ç. (2017). *Türk Tezyini San'atlarında Motifler* (13. baskı), İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı.

Birol, İ. A. (2017*). Klasik Devir Türk Tezyini Sanatlarında Desen Tasarımı Çizim Tekniği ve Çeşitleri* (9. baskı), İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı.

Birol, İ. A. (2015). Türk Tezhip Sanatında Desen, A. R. Özcan içinde, *Hat ve Tezhip Sanatı,* (s. 489-503), Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını.

Börekçi, G. (2009). İnkırâzın Eşiğinde Bir Hanedan: III. Mehmed, I. Ahmed, I. Mustafa ve 17. Yüzyıl Osmanlı Siyasî Krizi, *Dîvân Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi*, 14(26), 45-96.

Canby, S. R., Beyazıt, D., Rugiadi, M. ve Peacock, A. C. S. (2022). *Saray ve Kozmos Selçukluların Muhteşem Çağı*, (E. Gökyanar, Çev.), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Çiftcioğlu, İ. (2006). Anadolu Beylikleri Döneminde İlmi ve Kültürel Rekabet, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, (163), 191-202.
Çiftcioğlu, İ. (2006). Türkiye Selçukluları ve Beylikler Döneminde İlmi Teşvik, İlim Adamlarını Himaye Etme Anlayışı, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, VI(1), 29-38.
Çilek, Ü. (2020). *Tezyini açıdan Beyşehir Eşrefoğlu Camii*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
Çoruhlu, Y. (2007). *Erken Devir Türk Sanatı*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
Demircan Aksoy, Z. (2010). *XIV. Yüzyıl Anadolu Türk Tezhip Sanatı Tasarımları*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
Demiriz, Y. (1979). *Osmanlı Mimarisi'nde Süsleme I Erken Devir (1300-1453)*, İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.
Demiriz, Y. (1982). Anadolu Türk Sanatında Süsleme ve Küçük Sanatlar, *Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi* 5 içinde (s. 881-928), Görsel Yayınlar.
Derman, F. Ç. (2015). Osmanlı'da Klasik Dönem Kanuni Sultan Süleyman (1520-1566) Türk Tezhip Sanatının Muhteşem Çağı: 16. Yüzyıl, A. R. Özcan içinde, *Hat ve Tezhip Sanatı*, (s. 343-359), Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını.
Detseli, N. ve Baysal, A. F. (2019). Rodos'ta 1455 tarihli bir Mushafın tezhipleri ve bulut motifi. *Sanat Tarihi Dergisi*, XXVIII(2), 437-453. Doi: 10.29135/std.589426
Develioğlu, F. (2003). *Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik LÛGAT Eski ve Yeni Harflerle* (20. baskı), A. S. Güneyçal (Yay. haz.), Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
Diez, E. (1946). *Türk Sanatı Başlangıcından Günümüze Kadar*, (O. Aslanapa Çev.), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
Diyarbekirli, N. (1969). Türk Sanatının Kaynaklarına Doğru, *Türk Sanatı Tarihi Araştırma ve İncelemeleri*, (s.112-204). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
Diyarbekirli, N. (1972). *Hun Sanatı*, İstanbul: Kültür Yayınları.
Duran, G. (2015). 18. Yüzyıl Tezhip Sanatı. A. R. Özcan içinde, Hat ve Tezhip Sanatı, (s. 397-415). Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını.
Durukan, A. (2014). Beylikler Dönemi Kültür Ortamından Bir Kesit, *Turkish Studies*, 9(10), 391-502.
Elitok, H. (2014). *Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde Bulunan Hanım Sultanlara ve Padişahlara Ait Bir Grup Vakfiyenin Hat, Tezhip ve Cilt Bakımından İncelenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
Erdemir, Y. (2018). Sahip Ata Ailesinin Türbesi Ve Nadide Çinileri Üzerine, *Selçuklu Medeniyeti Araştırmaları Dergisi*, (3), 253-303. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/sema/issue/41285/480312
Ersoy, A. (1988). *Türk Tezhip Sanatı*, İstanbul: Akbank Yayınları.
Farhad, M., Rettig, S. (2016- 2017). *Kur'an Sanatı*, (C. Adar İlter Çev.), İstanbul: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.
İrteş, M. S. (2021). *Muhteşem KARAHİSÂRÎ KUR'ÂN-I KERÎM'İ Koltuk Tezhipleri I*, İstanbul: Nakkaş Tezyini Sanatlar Merkezi Yayınları.
James, D. (1988). *Qurans Of The Mamlûks*. London: Alexandria Press.
Kanbarova G. (2015). Ahlat'ın Tarihi Ve Mimari Değeri Olan Mezar Taşlarının Süs Desenleri, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(10), 58-71.

Kafalıer Dönmez, A. (2020). *Anadolu Selçuklu Döneminde Konya'da Yapıldığı Tespit Edilen Beş Yazma Eserin Tezhip Yönüyle İncelenmesi ve Günümüz Anlayışı İle Yorumu*, Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

Keskiner, C. (2002). *Türk Süsleme Sanatlarında Stilize Çiçekler*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Kılıç, H. (2021). *XVI. Yüzyıl Osmanlı Mushaf Tezhiplerinde Kullanılan Rumi Motiflerinin İncelenmesi ve Günümüz Tezhip Anlayışı ile Yorumlanması*, Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

Kilinç, S. (2019). *Ahlat Mezar Taşlarındaki Kandil Kavramının Çağdaş Seramik Formlarda Yorumu*, Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Sanat Çalışması Raporu, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.

Koca, S. (2017). *Anadolu Türk Beylikleri Tarihi*, Ankara: Berikan yayınevi.

Köprülü, M. F. (1943). *Anadolu Selçukluları Tarihi'nin Yerli Kaynakları I*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Kuban, D. (2001). *Divriği Mucizesi*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Kuban, D. (2007). *Osmanlı Mimarisi* (1. baskı), İstanbul: Yem Yayınları.

Küpeli, G. (2007). *II. Bâyezid DönemİTezhip Sanatı*, Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

Küpeli, G. (2015). Tezhip Sanatında Yenilik Arayışları: II. Bâyezid Dönemi (1481-1512). A.R. Özcan içinde, *Hat ve Tezhip Sanatı,* (s. 321-341). Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını.

Lings, M. (2005). Splendours of Kur'an Callıgraphy & Illumınatıon, New York: Thesaurus Islamıcus Foundatıon.

Mesara, G. (1987). Türk Tezhip ve Minyatür Sanatı, *Sandoz bülteni*, S.25, İstanbul.

Meriç, A. (1998). Geleneksel Türk Süsleme Sanatları (Minyatür, Tezhip, Hat), *Vakıf ve Kültür Dergisi*, 1(2), 52-54.

Mülayim, S. (1989). Rumî Motifinin Zoomorfik Kökeni Hakkında, *Uluslararası Osmanlı Öncesi Türk Kültürü Kongresi Bildirileri*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 177-181.

Mülayim, S. (1999). *Değişimin Tanıkları Ortaçağ Türk Sanatında Süsleme ve İkonografi* (1. basım). İstanbul: Kaknüs yayınları.

Mülayim, S. (2015). *Türk Sanatında İkonografik Dönüşümler Değişimin Tanıkları* (2. basım). İstanbul: Kaknüs yayınları.

Mülayim, S. (2018). *İslâm Sanatı* (3. basım), Ankara: İSAM Yayınları.

Öney, G. (1977). İran'da Selçuklu Mescid'i Cuma'ları, *Kültür ve Sanat*, 5, İstanbul: Kültür Bakanlığı, 92-96.

Öney, G. (1989). *Beylikler Devri Sanatı XIV.-XV. Yüzyıl (1300-1453)*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Özel, Mehmet (Tarihsiz). *Türkiyenin Şaheserleri*, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı.

Özkeçeci, İ. (2014). Milli Sanatlarımız ve Musikimize Bugünden Bir Bakış, *Yıldız Journal of Art And Design*, 1(1), 36-55.

Özkeçeci. İ. ve Özkeçeci. Ş. (2007). *Türk Sanatında Tezhip*, İstanbul: Seçil Ofset.

Özkeçeci, İ. ve Özkeçeci, Ş. (2014). *Türk Sanatında Tezhip* (1. baskı), İstanbul: Yazıgen Yayıncılık.

Özkeçeci, İ. (2017). *Türk Sanatında DESEN VE KURGU* (2. baskı), İstanbul: Yazıgen Yayıncılık.

Özkul, K. (2020). Sivas Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası Bezemeleri, *International Journal of Volga-Ural and Turkestan Studies*, *2*(3), 56-81.

Öztürk Üçer, M. (1994). *XVI-XVIII. Yüzyıllarda Türk Tezhib Sanatında Ekol Olmuş Sanatçıların Karşılaştırılması*, Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

Öztürk, M. (1988). *Rumi (Tarihi, Çeşitleri ve Gelişimi)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Eser Çalışması, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstisü, İstanbul.

Peacock, A.C.S., Yıldız, S. N. (2018). A. C. S. Peacock ve Yıldız, S.N. içinde, *Anadolu Selçukluları Ortaçağ Ortadoğusu'nda Saray ve Toplum*, (s.13-29), (A. S. Aykut, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.

Rustamova, M. (2019). *Karahanlı Devri Mimarisi Ve Bezemeleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Sahafıasl, P. (2020). Büyük Selçuklu Minyatür Sanatının İzleri İbn'ül- Mekarim Hasan'ın Kelile ve Dimne'sindeki Minyatürler (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.

Sürür, A. (1976). *Türk İşleme Sanatı*, İstanbul: Ak yayınları.

Şimşir, Z. (2002). *Konya'daki Selçuklu Mimarisinde Rumi Motifi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Taneri, A. (1977). *Türkiye Selçukluları Kültür Hayatı (Menâkibü'l- Arifin'in Değerlendirilmesi)*, Konya: Bilge Yayınları.

Tanındı, Z. (2015). Başlangıcından Osmanlı'ya Tezhip Sanatı, A.R. Özcan içinde, *Hat ve Tezhip Sanatı,* (s. 243-282), Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını.

Taş, Ş. B. (2022). *Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki 17. Yüzyıl Mushaflarında Güller*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

Taşkale, F. (2015). 20. Yüzyıl Tezhip Sanatı, A.R. Özcan içinde, *Hat ve Tezhip Sanatı,* (s. 417-435), Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını.

Taşkale, F. (1994). *Tezhip Sanatının Kullanım Alanları*, Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

Temurçin, N. Gamze. (2016). *Memlük Dönemi Tezhip Sanatının İncelenerek Günümüz Tezhip Sanatında Yorumlanması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisanas Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

Toktaş, P. (2016, Mart). Tezhip Sanatında Zerenderzer Tekniği, *Uluslararası Kültür, Sanat, Folklor Kongresi/Sanat Etkinlikleri*, Rusya, 355-361.

Toktaş, P. (2021). *Tezhip Sanatkârlığı,* Geleneksel Meslekler Ansiklopedisi 2. Cilt, (Editör: Aysen Soysaldı), Ankara: T.C. Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü, 521-533. (https://esnafkoop.ticaret.gov.tr/yayinlar/geleneksel-meslekler-rehberi-ansiklopedisi/ Erişim tarihi: 06.08.2023)

Üçer, K. (2019). Kültürel Mirasımızda Geleneksel Türk Sanatları Bağlamında "Motif" Okumaları, *Art-e Sanat Dergisi*, 12, 76-85. Doi: https://doi.org/10.21602/sduarte.627696

Ünver, A. S. (1958). *Fatih Devri Saray Nakkaşhanesi ve Baba Nakkaş Çalışmaları* (1. baskı). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Milli Kültür Eserleri Tesisi.

Yavuz, N. (2020). *Anadolu'da Beylikler Dönemi -Siyasi Tarih ve Kültür* (4. basım). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Yaylacıoğlu, Ö. (2010). *Kastamonu Kasaba Köy Mahmud Bey Camii*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yetkin, S. K. (1984). *İslam Ülkelerinde Sanat*, İstanbul: Cem Yayınevi.

İnternet Kaynakları

http://kisacames.blogspot.com/2015/03/gazneli-mimarisi.html/ Erişim Tarihi: 25.03.2023 (Url 1)
https://www.altinrota.org/yazilar/ahlat-selcuklu-meydan-mezarligi-anadolunun-tapusu/304/ Erişim Tarihi: 30.03.2023 (Url 2)
https://ndhaber.com.tr/nigde-hudavent-hatun-turbesi-mustafa-taskinin-kaleminden-n-2338121/ Erişim Tarihi: 09.04.2023 (Url 3)
https://islamicart.museumwnf.org/database_item.php?id=object;ISL;tr;Mus01_B;13;tr / Erişim Tarihi: 09.04.2023

Görsel Kaynaklar

Bursa Türk ve İslâm Eserleri Müzesi (BTİEM), Bursa, 2021.
Beyazıt Devlet Kütüphanesi (BDK), İstanbul, 2021.
İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi (İÜK), İstanbul, 2019.
Konya Mevlâna Müzesi (KMM), Konya.
Manisa İl Halk Kütüphanesi (MİHK), Manisa, 2021.
Süleymaniye Kütüphanesi (SK), İstanbul, 2020.
Türk ve İslâm Eserleri Müzesi (TİEM), İstanbul, 2020.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : Burcu ER

Uyruğu : T.C.

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Sanatta Yeterlik	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	Devam ediyor
Yüksek lisans	Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü	2013
Lisans	Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi	2006

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2016	Kars Kafkas Üniversitesi	Arş. Gör.
2017	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Arş. Gör.

Yabancı Dil

İngilizce

Yayınlar

Toktaş, P. & Er, B. (2022). New York Metropolitan Müzesi'nde bulunan 15.yüzyıla ait Mushaf-I Şerif'in tezyinatı. Kayseri Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4 (2), 114-130 . DOI: 10.51177/kayusosder.1169614

Soysaldı, A., Er, B. (2022). Beylikler Dönemi (XIV. Yüzyıl) Türk Tezhip Sanatında Hatayi Üslubu, 2. Uluslararası Balkanlar, Anadolu, Kafkasya ve Türkistan Coğrafyası Sanat, Kültür, Tarih ve Folklor Kongresi/Sanat Etkinlikleri, 9-12 Mayıs, Aydın.

Karaöz, S.B., Er, B. (2021). Geleneksel Meslekler Ansiklopedisi. Katı' Sanatkârlığı 1. Cilt, s.621-630, Ajans Düş Pınarı. Ticaret Bakanlığı, ANKARA. ISBN: 978-605-7612-05-2

(https://esnafkoop.ticaret.gov.tr/data/61cc718113b8761da8d4df07/Geleneksel%20Meslekler%20Ansiklopedisi%20cilt%201%20web.pdf)

ankara HBM

ankara HBV

le.ahbv.edu.tr